TÜRK MEDENİ KANUNU

AİLE HUKUKU ŞERHİ

Velâyet · Çocuk Malları
Aile

MADDE 335–395

CİLT
IV

Av. Aydın AYDAR · Av. Murat AYDAR · Av. Eren AYDAR

TÜRK MEDENİ KANUNU

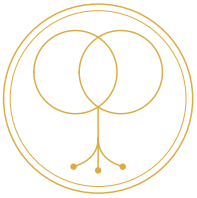
Aile Hukuku *Şerhi*

Cilt IV

Av. Aydın AYDAR

1962 yılında doğdu. 1986 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu; 1988'den bu yana İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaktadır. Meslek hayatının ilk döneminde bankacılık ve holding şirketlerinde uzun yıllar hukuk müşavirliği ve hukuk direktörlüğü görevlerinde bulundu. 1999 yılında kendi avukatlık ofisini kurarak çalışmalarını aile hukukuna, özellikle boşanma davalarına yöneltti. Otuz yılı aşkın süredir anlaşmalı ve çekişmeli boşanma, nafaka, velayet ve mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalar yürütmektedir. *Boşanma Avukatı Aydın Aydar'ın Anıları* ve *Anlaşmalı Boşanma Davası* adlı kitapların yazarıdır.

Av. Aydın Aydar'ın diğer eserleri: *Boşanma Avukatı Aydın Aydar'ın Anıları* · *Anlaşmalı Boşanma Davası*

TÜRK MEDENİ KANUNU

Aile Hukuku

Şerhi

Madde Metni · Gerekçe · Açıklamalar
Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi Kararları

CİLT IV

Madde 335–395

Sayfa 2491–3109

Av. Aydın AYDAR

Av. Murat AYDAR

Av. Eren AYDAR

[YAYINEVİ]

İstanbul · 2026

ESERİN PLANI

I — CİLT I · MADDE 118–184
Evlenme · Boşanma

II — CİLT II · MADDE 185–281
Evliliğin Genel Hükümleri · Eşler Arasındaki Mal Rejimi

III — CİLT III · MADDE 282–334
Soybağının Kurulması · Evlât Edinme · Soybağının Hükümleri

IV — CİLT IV · MADDE 335–395 · BU CİLT
Velâyet · Çocuk Malları · Aile

V — CİLT V · MADDE 396–437
Vesayet Düzeni · Kısıtlama · Vasinin Atanması

VI — CİLT VI · MADDE 438–494
Vesayetin Yürütülmesi · Vesayetin Sona Ermesi

Türk Medeni Kanunu Aile Hukuku Şerhi — Cilt IV (m. 335–395)
Av. Aydın Aydar · Av. Murat Aydar · Av. Eren Aydar

© 2026, Yazarlar. Bu eserin tüm yayın hakları yazarlarına aittir. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca, kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında eserin tamamı ya da bir bölümü, yazarların yazılı izni olmaksızın hiçbir yöntemle çoğaltılamaz, basılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Elektronik sürüm Ekim 2026
İnternet avukataydinaydar.com

Eserde mevzuat ve içtihat 23 Ekim 2026 tarihi itibarıyla dikkate alınmıştır. Kanun adı belirtilmeden anılan maddeler 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na aittir.

Bu eser genel bilgi verme amacı taşır; somut uyuşmazlıklarda hukuki danışmanlığın yerini tutmaz.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR xv

ESERİN KULLANIMI xvii

İKİNCİ KİTAP · AİLE HUKUKU 2491

İKİNCİ KISIM · HISIMLIK 2493

ALTINCI AYIRIM · VELÂYET 2495

Madde 335 · Koşullar 2497
- I. Genel Olarak 2499
- II. Birinci Fıkra: Ergin Olmayan Çocuk Ana ve Babanın Velâyeti Altındadır 2500
- III. Yasal Sebep Olmadıkça Velâyet Alınamaz 2501
- IV. İkinci Fıkra: Kısıtlanan Ergin Çocuklar 2502
- ◆ *İçtihatlar* 2503

Madde 336 · Ana ve baba evli ise 2510
- I. Genel Olarak 2512
- II. Birinci Fıkra: Evlilik Sürerken Velâyet Birlikte Kullanılır 2514
- III. İkinci Fıkra: Ortak Hayata Son Verilmesi veya Ayrılık 2514
- IV. Üçüncü Fıkra: Ölüm ve Boşanma 2515
- ◆ *İçtihatlar* 2517

Madde 337 · Ana ve baba evli değilse 2523
- I. Genel Olarak 2525
- II. Birinci Fıkra: Velâyet Kanun Gereği Anadadır 2527
- III. İkinci Fıkra: Ana Velâyeti Kullanamıyorsa 2528
- IV. Tanıma Velâyeti Kendiliğinden Babaya Geçirmez 2528
- V. Görevli Mahkeme: Aile Mahkemesi ve Sulh Hukuk Mahkemesi 2529
- VI. Ortak Velâyet Tartışması 2530
- ◆ *İçtihatlar* 2530

Madde 338 · Üvey çocuklar 2541
- I. Genel Olarak 2543
- II. Birinci Fıkra: Ergin Olmayan Üvey Çocuğa Özen ve İlgi 2544
- III. İkinci Fıkra: Velâyeti Kullanan Eşe Yardım ve Temsil 2545
- IV. Boşanmada Üvey Çocuk: Kusur Değerlendirmesi 2546
- V. Üvey Çocukla İlişkinin Diğer Sonuçları 2547
- ◆ *İçtihatlar* 2548

Madde 339 · Genel olarak 2555
- I. Genel Olarak 2558
- II. Birinci Fıkra: Çocuğun Menfaatine Göre Bakım ve Eğitim Kararları 2559

III. İkinci Fıkra: Çocuğun Söz Dinleme Yükümlülüğü 2559
IV. Üçüncü Fıkra: Olgunluğu Ölçüsünde Söz Hakkı ve Çocuğun Görüşü 2560
V. Dördüncü Fıkra: Çocuk Evi Terk Edemez, Ana ve Babadan Alınamaz 2561
VI. Beşinci Fıkra: Çocuğun Adı 2561
◆ *İçtihatlar* 2562

Madde 340 · Eğitim 2569
I. Genel Olarak 2571
II. Birinci Fıkra: Olanaklara Göre Eğitim ve Gelişimin Korunması 2572
III. İkinci Fıkra: Yetenek ve Eğilime Uygun Genel ve Meslekî Eğitim 2573
IV. Eğitim Yükümlülüğünün İhlali: Ceza Hukuku 2574
V. Eğitim Giderleri, Velâyet ve Kişisel İlişki 2574
◆ *İçtihatlar* 2575

Madde 341 · Dinî eğitim 2580
I. Genel Olarak 2582
II. Birinci Fıkra: Dinî Eğitimi Belirleme Hakkı Ana ve Babaya Aittir 2583
III. Anayasa ile İlişkisi: Din Kültürü Dersi ve Din Eğitimi 2583
IV. İkinci Fıkra: Sınırlayıcı Sözleşmelerin Geçersizliği 2584
V. Üçüncü Fıkra: Erginin Din Seçme Özgürlüğü 2584
◆ *İçtihatlar* 2585

Madde 342 · Çocuğun temsil edilmesi 2588
I. Genel Olarak 2590
II. Birinci Fıkra: Ana ve Baba Çocuğun Yasal Temsilcisidir 2591
III. İkinci Fıkra: İyiniyetli Üçüncü Kişiler İçin Rıza Karinesi 2592
IV. Üçüncü Fıkra: Kısıtlıların Temsiline İlişkin Hükümlerin Uygulanması 2593
V. Temsil ve Sorumluluk 2594
◆ *İçtihatlar* 2595

Madde 343 · Çocuğun fiil ehliyeti 2601
I. Genel Olarak 2603
II. Birinci Fıkra: Çocuğun Ehliyeti Vesayet Altındaki Kişininki Gibidir 2604
III. Dava, Takip ve Tebligat 2605
IV. İkinci Fıkra: Çocuk Borçlarından Kendi Malvarlığıyla Sorumludur 2606
◆ *İçtihatlar* 2608

Madde 344 · Çocuğun aileyi temsil etmesi 2614
I. Genel Olarak 2616
II. Koşullar: Ayırt Etme Gücü, Rıza ve Aile Adına İşlem 2616
III. Sonuç: Ana ve Baba Borç Altına Girer 2617
IV. Çocuğun Kendi İşlemleri ve Eşlerin Temsil Yetkisiyle Karşılaştırma 2618

Madde 345 · Çocuk ile ana ve baba arasındaki hukukî işlemler 2620
I. Genel Olarak 2622
II. Kapsam: Maddeye Giren İşlemler 2623
III. Miras Paylaşımı ve Menfaat Çatışması 2624
IV. Görevli Mahkeme 2624
V. Onayın Yokluğu ve Sonuçları 2625
◆ *İçtihatlar* 2626

Madde 346 · Koruma önlemleri 2633
I. Genel Olarak 2635
II. Koşullar: Tehlike ve Ana ve Babanın Çare Bulamaması 2636

III. Önlemler ve Sınırları 2637
IV. Usul: Görevli Mahkeme, Taraflar ve Boşanma Davası 2637
◆ *İçtihatlar* 2639

Madde 347 · Çocukların yerleştirilmesi 2646
I. Genel Olarak 2648
II. Birinci Fıkra: Gelişmesi Tehlikede Olan veya Manen Terk Edilmiş Çocuk 2649
III. İkinci Fıkra: Ailenin Huzurunun Bozulması 2650
IV. Giderler ve Nafaka 2650
V. Görevli Mahkeme ve Usul 2651
◆ *İçtihatlar* 2652

Madde 348 · Genel olarak 2657
I. Genel Olarak 2660
II. Ön Koşul: Diğer Önlemlerin Yetersizliği 2661
III. Birinci Sebep: Velâyet Görevini Gereği Gibi Yerine Getirememe 2662
IV. İkinci Sebep: İlgisizlik ve Ağır Savsaklama 2662
V. Velâyetin Kaldırılması ile Değiştirilmesi Arasındaki Fark 2663
VI. Vasi Atanması ve Kararın Kapsamı 2663
VII. Velâyetin Kaldırılmasının Sonuçları 2663
◆ *İçtihatlar* 2664

Madde 349 · Ana veya babanın yeniden evlenmesi hâlinde 2670
I. Genel Olarak 2672
II. Kural: Yeniden Evlenme Velâyeti Kendiliğinden Etkilemez 2673
III. İstisna: Çocuğun Menfaati 2673
IV. Değiştirmenin Usulü ve Sonuçları 2674
◆ *İçtihatlar* 2675

Madde 350 · Velâyetin kaldırılması hâlinde ana ve babanın yükümlülükleri 2680
I. Genel Olarak 2682
II. Birinci Fıkra: Yükümlülük Velâyetle Birlikte Sona Ermez 2683
III. İkinci Fıkra: Ödeme Gücü Yoksa Devlet Karşılar 2683
IV. Üçüncü Fıkra: Nafakaya İlişkin Hükümler Saklıdır 2684
◆ *İçtihatlar* 2685

Madde 351 · Durumun değişmesi 2693
I. Genel Olarak 2695
II. Birinci Fıkra: Önlemler Yeni Koşullara Uydurulur 2696
III. Kaldırma ve Değiştirme Ayrımı 2697
IV. İkinci Fıkra: Velâyetin Geri Verilmesi 2697
V. Yargılama Usulü 2698
◆ *İçtihatlar* 2699

YEDİNCİ AYIRIM · ÇOCUK MALLARI 2709

Madde 352 · Genel olarak 2710
I. Genel Olarak 2712
II. Yönetim Hakkı ve Yükümlülüğü 2712
III. Anayasa Mahkemesinin Değerlendirmesi 2713
IV. Hesap ve Güvence Vermeme Kuralı 2714
V. Hâkimin Müdahalesi 2714
VI. Kötüye Kullanma ve Sorumluluk 2715
VII. Görevli Mahkeme 2716

◆ *İçtihatlar* 2716

Madde 353 · Evlilik sona erince 2727
I. Genel Olarak 2729
II. Yükümlülüğün Doğması 2729
III. Kapsam: Defter ve Bildirim, Hesap Değil 2730
IV. Hâkimin Müdahalesi ve Yaptırım 2731
V. Yükümlü Kişi 2731
VI. Görev, Yetki ve Usul 2732
◆ *İçtihatlar* 2733

Madde 354 · Kullanma hakkı 2741
I. Genel Olarak 2743
II. Kullanma Hakkı ve Eski İntifa Hakkı 2744
III. Kullanma Hakkının Amacı ve Sınırları 2744
IV. Kusur Sebebiyle Kaldırma ve Hâkimin Müdahalesi 2745
V. Görevli Mahkeme 2746
◆ *İçtihatlar* 2746

Madde 355 · Gelirlerin sarfı 2753
I. Genel Olarak 2755
II. Harcama Sırası 2756
III. Gelir ile Sermaye Ayrımı 2756
IV. Aile İhtiyaçları ve Serbest Mallar 2757
V. Denetim ve Hâkimin Müdahalesi 2758
◆ *İçtihatlar* 2759

Madde 356 · Çocuk mallarının kısmen sarfı 2764
I. Genel Olarak 2766
II. Birinci Fıkra: Sermaye Ödemeleri ve Tazminatlar 2767
III. İkinci Fıkra: Zorunluluk ve Hâkimin Yetkisi 2767
IV. İzin Gerekmeyen İşlemler 2768
V. Sorumluluk 2768
VI. Görevli Mahkeme 2768
◆ *İçtihatlar* 2769

Madde 357 · Kazandırmalar 2777
I. Genel Olarak 2779
II. Birinci Fıkra: Gelirlerin Ana ve Babanın Menfaatine Harcanamaması 2780
III. İkinci Fıkra: Yönetim Hakkı ve Kazandıranın İradesi 2780
IV. Çocuğun Serbest Malları Arasındaki Yeri 2781
◆ *İçtihatlar* 2782

Madde 358 · Saklı pay 2785
I. Genel Olarak 2787
II. Birinci Fıkra: Saklı Payın Ana ve Babanın Yönetimi Dışında Bırakılması 2788
III. İkinci Fıkra: Yönetimin Üçüncü Kişiye Bırakılması ve Hesap 2788
IV. Serbest Mallar Arasındaki Yeri 2789
◆ *İçtihatlar* 2790

Madde 359 · Meslek veya sanat için verilen mal ve kişisel kazanç 2793
I. Genel Olarak 2795
II. Birinci Fıkra: Meslek veya Sanat İçin Verilen Mal ve Kişisel Kazanç 2796
III. İkinci Fıkra: Evde Birlikte Yaşayan Çocuğun Katkısı 2796

IV. Kişisel Kazanç ve Nafaka 2797
V. Serbest Mallar Arasındaki Yeri 2797
◆ *İçtihatlar* 2798

Madde 360 · Önlemler 2801
I. Genel Olarak 2803
II. Birinci Fıkra: Önlem Alma Şartı 2804
III. İkinci Fıkra: Talimat, Bilgi ve Hesap, Tevdi ve Güvence 2805
IV. Önlemlerin Kademesi: 360, 361 ve Velâyetin Kaldırılması 2805
V. Satış Yetkisi ve Araştırma 2805
VI. Usul: Görev, Yetki ve Kapsam 2806
◆ *İçtihatlar* 2807

Madde 361 · Yönetimin ana ve babadan alınması 2816
I. Genel Olarak 2818
II. Birinci Fıkra: Yönetimin Kayyıma Devri 2819
III. İkinci Fıkra: Yönetimi Ana ve Babaya Ait Olmayan Mallar 2819
IV. Üçüncü Fıkra: Gelirler ve Ayrılmış Miktarlar 2820
V. Usul: Görev, Duruşma ve Hukuki Yarar 2820
◆ *İçtihatlar* 2821

Madde 362 · Malların devri 2828
I. Genel Olarak 2829
II. Devrin Sebebi: Velâyetin veya Yönetim Hakkının Sona Ermesi 2830
III. Malların Devredileceği Kişiler: Ergin Çocuk, Vasi veya Kayyım 2831
IV. Hesap ve İspat 2831
V. Usul: Görev, Harç ve Taraf Teşkili 2832
◆ *İçtihatlar* 2832

Madde 363 · Ana ve babanın sorumluluğu 2837
I. Genel Olarak 2839
II. Birinci Fıkra: Geri Vermede Vekil Gibi Sorumluluk 2840
III. Velâyetin Kötüye Kullanılması ve Üçüncü Kişiler 2840
IV. İkinci Fıkra: Dürüstlük Kuralına Uygun Devir 2841
V. Üçüncü Fıkra: Kanuna Uygun Harcamalar 2841
VI. Usul: Görev, Kapsam, Faiz ve Islah 2842
◆ *İçtihatlar* 2843

BİRİNCİ AYIRIM · NAFAKA YÜKÜMLÜLÜĞÜ 2851

Madde 364 · Nafaka yükümlüleri 2852
I. Genel Olarak 2854
II. Birinci Fıkra: Nafaka Yükümlüleri ve Nafaka Alacaklıları 2855
III. İkinci Fıkra: Kardeşler ve Refah Şartı 2855
IV. Üçüncü Fıkra: Eş ile Ana ve Babanın Bakım Borçları 2856
V. Eğitimine Devam Eden Ergin Çocuk 2856
VI. Usul: Dava Hakkı 2857
◆ *İçtihatlar* 2857

Madde 365 · Dava hakkı 2864
I. Genel Olarak 2866
II. Birinci Fıkra: Mirasçılıktaki Sıra 2867
III. İkinci Fıkra: Davanın Konusu ve Nafakanın Miktarı 2868
IV. Üçüncü Fıkra: Hakkaniyete Göre Azaltma veya Kaldırma 2868

V. Dördüncü Fıkra: Kurumların Dava Hakkı 2868
VI. Beşinci Fıkra: Gelecek Yıllar İçin Artış 2869
VII. Altıncı Fıkra: Yetkili Mahkeme 2869
◆ *İçtihatlar* 2870

Madde 366 · Korunmaya muhtaç kişiler 2877
I. Genel Olarak 2879
II. Birinci Cümle: Bakım Yükümlü Kurumlarca Sağlanır 2880
III. İkinci Cümle: Masrafların Nafaka Yükümlülerinden İstenmesi 2880
IV. Kurumun Dava Hakkı 2881
V. Nafakanın Niteliği: Yardım Nafakası 2881
VI. Nafakanın Miktarı 2882
VII. Yetkili Mahkeme ve Dava Tarihi 2882
◆ *İçtihatlar* 2883

İKİNCİ AYIRIM · EV DÜZENİ 2891

Madde 367 · Koşulları 2892
I. Genel Olarak 2894
II. Birinci Fıkra: Ev Başkanlığının Koşulları 2895
III. İkinci Fıkra: Evi Yönetme Yetkisinin Kapsamı 2896
IV. Ev Başkanlığının Niteliği 2896
V. Ev Başkanına Karşı Dava 2897
VI. Görevli Mahkeme 2897
◆ *İçtihatlar* 2898

Madde 368 · Ev düzeni ve gözetim 2906
I. Genel Olarak 2908
II. Birinci Fıkra: Ev Düzeni 2908
III. İkinci Fıkra: Ev Halkının Özgürlükleri 2909
IV. Üçüncü Fıkra: Evdeki Eşyanın Korunması 2909
◆ *İçtihatlar* 2910

Madde 369 · Sorumluluk 2913
I. Genel Olarak 2915
II. Birinci Fıkra: Sorumluluğun Koşulları 2916
III. Kurtuluş Kanıtı 2917
IV. Zararın Küçüğün Eyleminden Doğduğunun İspatı 2917
V. Küçüğün Kendi Sorumluluğu ve Ev Başkanı 2917
VI. Zarar ve İndirim 2918
VII. İkinci ve Üçüncü Fıkra: Önlem Alma Yükümlülüğü 2918
VIII. Görevli Mahkeme ve Davalı 2919
◆ *İçtihatlar* 2920

Madde 370 · Koşulları 2928
I. Genel Olarak 2930
II. Birinci Fıkra: Alacağın Koşulları 2931
III. İkinci Fıkra: Hâkimin Yetkisi 2931
IV. Alacağın İstenmesi ve Tereke 2932
V. Görevli Mahkeme 2932
◆ *İçtihatlar* 2933

Madde 371 · İstenmesi 2939
I. Genel Olarak 2941

II. Birinci Fıkra: Kural Olarak Borçlunun Ölümü 2942
III. İkinci Fıkra: Borçlunun Sağlığında İsteme Hâlleri 2942
IV. Üçüncü Fıkra: Zamanaşımı ve Son Sınır 2942
V. Görevli Mahkeme 2943
◆ *İçtihatlar* 2944

ÜÇÜNCÜ AYIRIM · AİLE MALLARI 2949

Madde 372 · Aile vakfı 2951
I. Genel Olarak 2953
II. Birinci Fıkra: Aile Vakfı Kurulabilir 2954
III. İkinci Fıkra: Kuşaktan Kuşağa Özgüleme Yasağı 2954
IV. Ölüme Bağlı Tasarrufla Yapılan Özgülemeler 2955
◆ *İçtihatlar* 2956

Madde 373 · Koşulları 2959
I. Genel Olarak 2961
II. Ortaklığı Kurabilecek Kişiler 2961
III. Ortaklığa Konulabilecek Mallar 2962
IV. Ortaklığın Niteliği: Elbirliği Mülkiyeti 2962
V. Miras Ortaklığından Farkı 2963
◆ *İçtihatlar* 2963

Madde 374 · Şekil 2966
I. Genel Olarak 2967
II. Resmî Şekil 2968
III. Bütün Ortakların veya Temsilcilerinin İmzası 2968
IV. Şekle Uyulmamasının Sonucu 2968
◆ *İçtihatlar* 2969

Madde 375 · Süre 2971
I. Genel Olarak 2972
II. Birinci Fıkra: Belirli veya Belirsiz Süre 2973
III. İkinci Fıkra: Tarımsal İşletmelerde Bildirim 2974
◆ *İçtihatlar* 2974

Madde 376 · Elbirliği ile işletme 2977
I. Genel Olarak 2978
II. Birinci Fıkra: Elbirliği ile İktisadi Faaliyet 2979
III. İkinci Fıkra: Ortakların Eşit Hakkı 2980
IV. Üçüncü Fıkra: Pay İstenemez, Pay Üzerinde Tasarruf Yapılamaz 2980
◆ *İçtihatlar* 2981

Madde 377 · Genel olarak 2983
I. Genel Olarak 2984
II. Birinci Fıkra: Elbirliği ile Yönetim 2985
III. İkinci Fıkra: Olağan Yönetim İşleri 2985
IV. Yönetici Atanması ve Temsil 2986
◆ *İçtihatlar* 2986

Madde 378 · Yöneticinin yetkisi 2989
I. Genel Olarak 2991
II. Birinci Fıkra: Yöneticinin Atanması 2991
III. İkinci Fıkra: Yöneticinin Yetkisi 2992

IV. Üçüncü Fıkra: Ticaret Sicili ve İyiniyetli Üçüncü Kişiler 2992
◆ *İçtihatlar* 2993

Madde 379 · Ortak mallar ve kişisel mallar 2995
I. Genel Olarak 2997
II. Birinci Fıkra: Ortak Mallar ve Elbirliği Mülkiyeti 2998
III. İkinci Fıkra: Ortaklığın Borçlarından Müteselsil Sorumluluk 2999
IV. Üçüncü Fıkra: Kişisel Mallar 2999
◆ *İçtihatlar* 3000

Madde 380 · Sebepleri 3003
I. Genel Olarak 3005
II. Birinci Bent: Anlaşma veya Fesih Bildirimi 3006
III. İkinci Bent: Sürenin Bitmesi 3006
IV. Üçüncü Bent: Payın Haczedilmesi ve Satışının İstenmesi 3006
V. Dördüncü Bent: İflas 3007
VI. Beşinci Bent: Haklı Sebebe Dayanan İstem 3007
VII. Ölüm ve Sona Ermenin Sonuçları 3007
◆ *İçtihatlar* 3008

Madde 381 · Fesih bildirimi, ödemeden aciz, evlenme 3011
I. Genel Olarak 3013
II. Birinci Fıkra: Ortaklığın Öteki Ortaklarca Sürdürülmesi 3013
III. Haczedilmiş Payın Satışı ve İcra ve İflas Kanunu 3014
IV. İkinci Fıkra: Evlenen Ortak 3014
◆ *İçtihatlar* 3015

Madde 382 · Ölüm 3017
I. Genel Olarak 3018
II. Birinci Fıkra: Ortaklığa Dahil Olmayan Mirasçılar 3019
III. İkinci Fıkra: Altsoyun Ortaklığa Girmesi 3020
IV. Payın Hesaplanması ve Ölümün Ortaklığa Etkisi 3020
◆ *İçtihatlar* 3021

Madde 383 · Paylaşma kuralları 3023
I. Genel Olarak 3025
II. Birinci Fıkra: Paylaşma veya Ayrılma Zamanındaki Değer ve Durum 3025
III. Elbirliği Mülkiyetinin Sona Ermesi ve Paylaştırma 3026
IV. İkinci Fıkra: Uygun Olmayan Zaman 3026
◆ *İçtihatlar* 3027

Madde 384 · Konusu 3029
I. Genel Olarak 3031
II. Birinci Fıkra: Temsil ve İşletmenin Bir Ortağa Bırakılması 3031
III. İkinci Fıkra: Kazanç Payının Belirlenmesi 3032
IV. İşleten Ortağın Yükümlülükleri ve Fesih 3032
◆ *İçtihatlar* 3033

Madde 385 · Özel sona erdirme sebepleri 3036
I. Genel Olarak 3038
II. Birinci Fıkra: İşleten Ortağın Yükümlülükleri ve Fesih 3038
III. İkinci Fıkra: Haklı Sebeple Yönetime Katılma 3039
IV. Üçüncü Fıkra: Genel Kurallara Yollama 3039
◆ *İçtihatlar* 3040

Madde 386 · Genel olarak 3042
I. Genel Olarak 3044
II. Aile Yurdu Hâline Getirilebilecek Taşınmazlar 3044
III. Eklentiler 3045
IV. Aile Yurdunun Kuruluşu ve Sonuçları 3045
V. Görevli Mahkeme 3046
◆ *İçtihatlar* 3047

Madde 387 · Koşulları 3049
I. Genel Olarak 3051
II. Birinci Fıkra: Taşınmazın Büyüklüğü 3051
III. İkinci Fıkra: İşletme veya Oturma Zorunluluğu 3052
IV. Koşulların Aile Yurdu İçindeki Yeri 3053
◆ *İçtihatlar* 3053

Madde 388 · İlân 3055
I. Genel Olarak 3057
II. Birinci Fıkra: Mahkemece İlân ve İki Aylık İtiraz Süresi 3057
III. İkinci Fıkra: Rehinli ve Hacizli Alacaklılara Bildirim 3058
IV. İlânın Aile Yurdu İçindeki Yeri 3058
◆ *İçtihatlar* 3059

Madde 389 · Üçüncü kişilerin haklarının korunması 3061
I. Genel Olarak 3063
II. Birinci Fıkra: Mahkemenin Kuruluşa İzin Vermesi 3063
III. İkinci Fıkra: İtiraz Eden Alacaklılar, Rehin ve Hacizler 3064
IV. Vadeli Borcun Hemen Ödenmesi 3064
◆ *İçtihatlar* 3065

Madde 390 · Tapu kütüğüne şerh verilmesi 3067
I. Genel Olarak 3068
II. Aile Yurdunun Kurulduğu An 3069
III. Şerhin Niteliği: Tasarruf Yetkisi Kısıtlaması 3070
IV. Şerhin Sonuçları ve Silinmesi 3070
◆ *İçtihatlar* 3071

Madde 391 · Tasarruf hakkının sınırlanması 3073
I. Genel Olarak 3075
II. Birinci Fıkra: Devir, Rehin ve Kira Yasağı 3075
III. İkinci Fıkra: Cebrî İcra Yasağı 3076
IV. Yasakların Üçüncü Kişilere Etkisi ve Sona Ermesi 3077
◆ *İçtihatlar* 3077

Madde 392 · Kan hısımlarının aile yurduna alınması 3079
I. Genel Olarak 3080
II. Yurda Alınabilecek Kişiler 3081
III. Koşullar: Yoksulluk ve Kabule Engel Durumun Bulunmaması 3082
IV. Mahkemenin Kararı 3082
◆ *İçtihatlar* 3083

Madde 393 · Malikin ödemede acze düşmesi 3085
I. Genel Olarak 3087
II. Birinci Fıkra: Yönetici Atanması 3087
III. İkinci Fıkra: Yöneticinin Görevi 3088

IV. Üçüncü Fıkra: Alacaklıların Hakları 3088
◆ *İçtihatlar* 3089

Madde 394 · Malikin ölümü hâlinde 3091
I. Genel Olarak 3092
II. Birinci Fıkra: Ölüme Bağlı Tasarrufla Devam 3093
III. İkinci Fıkra: Şerhin Silinmesi 3093
IV. Aile Yurdunun Sona Erme Yolları 3094
◆ *İçtihatlar* 3095

Madde 395 · Malikin sağlığında 3097
I. Genel Olarak 3099
II. Birinci Fıkra: Malikin Yurda Son Vermesi 3099
III. İkinci Fıkra: Dilekçe ve İlân 3100
IV. Üçüncü Fıkra: İtiraz Süresi ve Silme İzni 3100
◆ *İçtihatlar* 3101

KARARLAR DİZİNİ 3103

BAŞVURULAN RESMÎ KAYNAKLAR 3109

KISALTMALAR

AYM	Anayasa Mahkemesi
B. No	Başvuru numarası
bkz.	bakınız
CGK	Yargıtay Ceza Genel Kurulu
E.	Esas numarası
HGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
HMK	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	1086 sayılı (mülga) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİK	2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
K.	Karar numarası
m.	madde
MÖHUK	5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
s.	sayfa
S. Sayısı	TBMM Sıra Sayısı
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TMK	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
743 sayılı Kanun	743 sayılı (mülga) Türk Kanunu Medenisi
4787 sayılı Kanun	Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun
5395 sayılı Kanun	Çocuk Koruma Kanunu
vd.	ve devamı

ESERİN KULLANIMI

Eser, Türk Medeni Kanunu'nun aile hukukunu düzenleyen İkinci Kitabını (m. 118–494) madde sırasıyla izler; bu cilt 335–395. maddeleri kapsar. Eser altı ciltten oluşur ve ciltler tek kutuda bir arada sunulur. Sayfa numaraları ciltler boyunca süreklidir. Her madde yeni bir sayfada başlar ve aynı düzende ilerler:

1. **Kanun metni.** Resmî metin, fıkra numaralarıyla birlikte lacivert zeminli kutuda verilir.
2. **Madde özeti ve temel kavramlar.** Maddenin özü ve metinde geçen teknik kavramlar kısaca açıklanır.
3. **Gerekçe ve tarihçe.** TBMM'ye sunulan tasarının gerekçesi, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılık ve maddenin değişiklik durumu gösterilir.
4. **Açıklamalar.** Hüküm fıkra fıkra incelenir; paragraflar dış kenardaki numaralarla (kenar numarası) sıralanır.
5. **İçtihatlar.** Her karar; künyesi, uyuşmazlığın özeti, karar metninden aynen alıntı ve değerlendirmeyle birlikte verilir.
6. **Bağlantılı hükümler.** Maddeyle birlikte okunması gereken diğer hükümler listelenir.

Atıf biçimi

Kararlar dipnotlarda "Yargıtay 2. HD, 17.09.2025, E. 2025/6945, K. 2025/7429" biçiminde, tablolarda ise kısaca "Yargıtay 2. HD, K. 2025/7429" biçiminde gösterilmiştir. Anayasa Mahkemesinin norm denetimi kararları esas ve karar numarasıyla, bireysel başvuru kararları başvurucunun adı ve başvuru numarasıyla anılmıştır. Kanun adı belirtilmeden anılan maddeler Türk Medeni Kanunu'na aittir. Esere atıfta madde ve kenar numarası birlikte gösterilebilir: *Aydar/Aydar/Aydar, TMK m. 118, Kn. 5.*

Kaynaklar

Kanun metinleri Mevzuat Bilgi Sistemi'nden, gerekçeler TBMM tutanak arşivinden, Yargıtay kararları Adalet Bakanlığının karar arama sisteminden, Anayasa Mahkemesi kararları Kararlar Bilgi Bankası'ndan alınmıştır. Alıntılar karar metinlerinden aynen aktarılmıştır. Kararlar, her cildin sonundaki Kararlar Dizininde mahkeme ve tarih sırasıyla listelenmiştir; son cildin sonundaki Genel Kararlar Dizini bütün ciltleri kapsar.

Renkli kutular ve sekmeler

DİKKAT

Hak kaybına yol açabilecek noktalar ve sık yapılan hatalar.

UYGULAMA NOTU

Dava hazırlığı, delil ve usule ilişkin pratik öneriler.

ÖRNEK

MADDE ÖZETİ

Kuralın somut bir olay üzerinde gösterilmesi.

Maddenin kısa ve bütünlüklü özeti.

Sayfaların dış kenarındaki renkli sekmeler bulunulan bölümü gösterir; sekmelerin rengi cildin kapak rengiyle aynıdır.

TÜRK MEDENİ KANUNU

İKİNCİ KİTAP

AİLE HUKUKU

Birinci Kısım · Evlilik Hukuku	m. 118–281
İkinci Kısım · Hısımlık	m. 282–395
Üçüncü Kısım · Vesayet	m. 396–494

"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır."

ANAYASA M. 41/1

İKİNCİ KISIM

HISIMLIK

Birinci Bölüm · Soybağının Kurulması m. 282–363

- Birinci Ayırım · Genel Hükümler m. 282–284
- İkinci Ayırım · Kocanın Babalığı m. 285–294
- Üçüncü Ayırım · Tanıma ve Babalık Hükmü m. 295–304
- Dördüncü Ayırım · Evlât Edinme m. 305–320
- Beşinci Ayırım · Soybağının Hükümleri m. 321–334
- Altıncı Ayırım · Velâyet m. 335–351
- Yedinci Ayırım · Çocuk Malları m. 352–363

İkinci Bölüm · Aile m. 364–395

- Birinci Ayırım · Nafaka Yükümlülüğü m. 364–366
- İkinci Ayırım · Ev Düzeni m. 367–371
- Üçüncü Ayırım · Aile Malları m. 372–395

VELÂYET

Altıncı Ayırım · m. 335–351

Velâyet başlıklı ayırım, Türk Medeni Kanunu'nun 335–351. maddelerini kapsamaktadır. Bu ciltte yer alan maddeler ve özleri aşağıda gösterilmiştir.

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 335	Koşullar	Velâyet bölümünün temel kuralıdır
m. 336	Ana ve baba evli ise	Evli ana ve babanın velâyetini düzenler
m. 337	Ana ve baba evli değilse	Ana ve babası evli olmayan çocuğun velâyetini düzenler
m. 338	Üvey çocuklar	Üvey ebeveyn ile ergin olmayan üvey çocuk arasındaki ilişkiyi düzenler
m. 339	Genel olarak	Velâyetin kapsamını beş fıkrada belirler
m. 340	Eğitim	Ana ve babanın çocuğun eğitimine ilişkin yükümlülüğünü düzenler
m. 341	Dinî eğitim	Çocuğun dinî eğitimine ilişkin üç kural koyar
m. 342	Çocuğun temsil edilmesi	Velâyet altındaki çocuğun üçüncü kişilere karşı temsilini düzenler
m. 343	Çocuğun fiil ehliyeti	Velâyet altındaki çocuğun kendi işlemleri bakımından ehliyetini ve borçlarından sorumluluğunu düzenler
m. 344	Çocuğun aileyi temsil etmesi	Velâyet altındaki çocuğun aile adına yaptığı hukuki işlemleri düzenler
m. 345	Çocuk ile ana ve baba arasındaki hukukî işlemler	Velinin kendi menfaatinin bulunduğu işlemlerde çocuğu korur
m. 346	Koruma önlemleri	Çocuğun korunması için hâkimin müdahalesini düzenler
m. 347	Çocukların yerleştirilmesi	Çocuğun ana ve babadan alınarak bir aile yanına veya kuruma yerleştirilmesini düzenler
m. 348	Genel olarak	Velâyetin kaldırılmasının koşullarını düzenler
m. 349	Ana veya babanın yeniden evlenmesi hâlinde	Velâyet sahibi ana veya babanın yeniden evlenmesinin velâyete etkisini düzenler

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 350	Velâyetin kaldırılması hâlinde ana ve babanın yükümlülükleri	Velâyeti kaldırılan ana ve babanın çocuğa karşı malî yükümlülüklerini düzenler
m. 351	Durumun değişmesi	Çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin değişen koşullara göre yeniden düzenlenmesini sağlar

MADDE

335

A. Genel olarak

I. Koşullar

KANUN METNİ

(1) Ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velâyeti altındadır. Yasal sebep olmadıkça velâyet ana ve babadan alınamaz.

(2) Hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe, kısıtlanan ergin çocuklar da ana ve babanın velâyeti altında kalırlar.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 335, velâyet bölümünün temel kuralıdır. **Birinci fıkraya göre** ergin olmayan çocuk ana ve babasının velâyeti altındadır ve **yasal sebep olmadıkça** velâyet ana ve babadan alınamaz. Hukuk Genel Kurulu bu kuralı, velâyetin kaldırılması veya değiştirilmesi şartları gerçekleşmedikçe ana ve babanın velâyet görevlerine müdahale edilemeyeceği biçiminde ifade eder ve velâyet hükümlerinin **kamu düzenine** ilişkin olduğunu vurgular.[1] Bu nedenle ebeveynin velâyet hakkından feragat etmesi çocuğun yararı karşısında sonuç doğurmaz.[2] Velâyet çocuğun **ergin olmasıyla** sona erer; karar tarihinde ergin olan çocuk hakkında velâyet düzenlemesi yapılamaz.[3] **İkinci fıkraya göre** hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe **kısıtlanan ergin çocuklar** da ana ve babanın velâyeti altında kalır; bu kişilere vesayet değil velâyet hükümleri uygulanır.[4]

TEMEL KAVRAMLAR

Velâyet	Ana ve babanın ergin olmayan çocuğun kişiliği ve malları üzerindeki hak, ödev ve yetkilerinin bütünü; bakım, eğitim, korunma ve temsili kapsar.
Ergin olmayan çocuk	On sekiz yaşını doldurmamış, evlenmemiş ve mahkemece ergin kılınmamış çocuk.

1 Yargıtay HGK, 27.09.2018, E. 2018/483, K. 2018/1356.
2 Yargıtay 2. HD, 26.06.2013, E. 2013/6082, K. 2013/17993.
3 Yargıtay 2. HD, 13.11.2014, E. 2014/11498, K. 2014/22656.
4 Yargıtay 8. HD, 25.01.2018, E. 2017/11747, K. 2018/1441.

Yasal sebep	Kanunun velâyetin kaldırılmasına, değiştirilmesine veya bir ebeveyne verilmesine izin verdiği durum.
Kısıtlanan ergin çocuk	Ergin olduğu hâlde mahkeme kararıyla kısıtlanan çocuk; kural olarak ana ve babasının velâyetinde kalır.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Bu Ayırımda, soybağının özel bir hukukî sonucu olarak "Velâyet" düzenlenmiştir. Ayırım, yürürlükteki Kanunun Aile Hukuku Kitabı'nın İkinci Kısmının Yedinci Babının Beşinci Faslını karşılamaktadır. Ayırımda yer alan maddelerin bazıları, İsviçre Medenî Kanununun 1976 tarihli değişikliğinden esinlenmiş, bazıları yürürlükteki Kanundan, bazıları ise 1984 tarihli Öntasarıdan alınmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 126, Altıncı Ayırım: Velâyet*

Gerekçe

> Madde 335- Ergin olmayan çocuğun velâyet hakkının ana ve babaya ait olduğunu, yasal sebep olmadıkça velâyetin ana ve babadan alınamayacağını ve hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe yani kural olarak kısıtlanan ergin çocukların bile ana ve babanın velâyeti altında olacağını düzenleyen bu hüküm, yürürlükteki Kanunun 262 nci maddesinden sadeleştirilmek suretiyle alınmıştır. Hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 126*

Adalet Komisyonunun değişikliği

> - Tasarının 335 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki "velâyeti altındadırlar" ibaresi kısıtlanan ergin çocukların velâyet altında kalmaya devam ettiğini vurgulamak amacıyla "velâyeti altında kalırlar" şeklinde değiştirilmiştir.
>
> *Adalet Komisyonunun Tasarıda yaptığı değişiklikler, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 314*

Gerekçe üç noktayı açıkça ortaya koyar. Birincisi, velâyet **soybağının bir sonucudur**: çocuk ile ana ve baba arasındaki hukuki bağ kurulduğunda velâyet de doğar. İkincisi, madde eski Kanun'un 262. maddesinin **sadeleştirilmiş** hâlidir ve **hüküm değişikliği yoktur**; bu nedenle 743 sayılı Kanun döneminde verilmiş kararlar, maddenin yorumunda hâlâ yol gösterici olabilir. Üçüncüsü, gerekçe ikinci fıkra için "kural olarak" ifadesini kullanır: kısıtlanan ergin çocukların ana ve babanın velâyeti altında olması istisna değil, **kuraldır**; vasi atanması ise hâkimin gerek görmesine bağlı istisnadır. Adalet Komisyonunun yaptığı değişiklik de bu yorumu güçlendirir: "velâyeti altındadırlar" yerine "velâyeti altında kalırlar" denilerek, erginlikle sona ermesi gereken velâyetin kısıtlama hâlinde **kesintisiz devam ettiği** vurgulanmıştır.

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 262. maddesinden sadeleştirilerek alınmıştır:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Çocuk, küçük iken ana ve babasının velayeti altındadır; kanuni sebep olmadıkça, ana ve babadan alınamaz. Hakim, vasi tayinine lüzum görmedikçe hacredilen çocukları dahi, ana ve babanın velayetine tabidirler.*

743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 262 (mülga)

İki metin karşılaştırıldığında hükmün özü aynıdır; değişen dildir. Eski metindeki "küçük iken" yerine "ergin olmayan", "kanuni sebep" yerine "yasal sebep", "vasi tayinine lüzum görmedikçe" yerine "vasi atanmasına gerek görmedikçe" ve "hacredilen çocuklar" yerine "kısıtlanan ergin çocuklar" ifadeleri kullanılmıştır. Yeni metin ayrıca çocuğun kısıtlandığında velâyet altında **kalmaya devam ettiğini** vurgular.

	743 sayılı Kanun m. 262	4721 sayılı Kanun m. 335
Kimin velâyeti	Küçük iken ana ve babanın	Ergin olmayan çocuk ana ve babanın
Güvence	Kanuni sebep olmadıkça alınamaz	Yasal sebep olmadıkça alınamaz
Kısıtlı çocuk	Hacredilen çocuklar da velâyete tabi	Kısıtlanan ergin çocuklar velâyet altında kalır

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir.** Tasarı aşamasında Adalet Komisyonu ikinci fıkrada, kısıtlanan ergin çocukların velâyet altında kalmaya devam ettiğini vurgulayan bir ifade değişikliği yapmıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
Tasarı aşaması	Adalet Komisyonu ikinci fıkradaki "velâyeti altındadırlar" ibaresini "velâyeti altında kalırlar" yaptı	S. Sayısı 723, s. 314
01.01.2002	Madde iki fıkra olarak yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Velâyet kimde	Ergin olmayan çocuk ana ve babanın velâyeti altındadır	TMK m. 335/1
Güvence	Yasal sebep olmadıkça velâyet alınamaz	TMK m. 335/1
Müdahale	Kaldırma veya değiştirme şartları olmadan müdahale edilemez	Yargıtay HGK, K. 2018/1356
Nitelik	Kamu düzenine ilişkin, re'sen araştırma	Yargıtay HGK, K. 2018/1356
Düzenleme zorunluluğu	Evlilik sona erince çocuk için velâyet düzenlenmeli	Yargıtay 2. HD, K. 2013/13056
Feragat	Velâyet hakkından feragat sonuç doğurmaz	Yargıtay 2. HD, K. 2013/17993
Sona erme	Ergin çocuk hakkında velâyet düzenlemesi yapılamaz	Yargıtay 2. HD, K. 2014/22656

Konu	Kural	Dayanak
Temsil	Küçük davada velisi tarafından temsil edilir	Yargıtay 17. HD, K. 2019/4987
Kısıtlı ergin çocuk	Vesayete değil velâyete bırakılır	Yargıtay 8. HD, K. 2018/1441
Görev	Kısıtlı ergin çocuğa ilişkin uyuşmazlıklar aile mahkemesinde	Yargıtay 5. HD, K. 2024/3933
Mal yönetimi	Velâyet hükümleri uygulanır, Hazine sorumlu tutulamaz	Yargıtay 2. HD, K. 2022/2139

1 TBMM gerekçesine göre madde, ergin olmayan çocuğun velâyet hakkının ana ve babaya ait olduğunu, yasal sebep olmadıkça velâyetin ana ve babadan alınamayacağını ve hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe, yani **kural olarak**, kısıtlanan ergin çocukların bile ana ve babanın velâyeti altında olacağını düzenler; hüküm, yürürlükteki Kanun'un 262. maddesinden **sadeleştirilerek** alınmıştır ve **hüküm değişikliği yoktur.** Gerekçe, velâyet ayırımının tamamına ilişkin bir açıklamayla başlar: velâyet, soybağının özel bir hukuki sonucu olarak düzenlenmiştir; ayırımdaki maddelerin bazıları İsviçre Medenî Kanunu'nun 1976 tarihli değişikliğinden esinlenmiş, bazıları yürürlükteki Kanun'dan, bazıları 1984 tarihli Öntasarıdan alınmıştır. Adalet Komisyonu, ikinci fıkradaki "velâyeti altındadırlar" ibaresini, kısıtlanan ergin çocukların velâyet altında **kalmaya devam ettiğini** vurgulamak amacıyla "velâyeti altında kalırlar" şeklinde değiştirmiştir (S. Sayısı 723, s. 314).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, velâyetin ebeveynin dilediği gibi vazgeçebileceği bir hak olmadığıdır. Velâyet hem hak hem ödevdir ve kamu düzeniyle ilgilidir; mahkeme ebeveynin feragat beyanıyla bağlı değildir.[5] İkinci nokta, **yasal sebep** kavramıdır: velâyet ancak kanunun öngördüğü hâllerde, örneğin boşanmada bir ebeveyne verilmesi, velâyetin değiştirilmesi veya kaldırılması yoluyla ve mahkeme kararıyla ebeveynden alınabilir. Üçüncü nokta, ergin olmuş ama kısıtlanması gereken çocuklara ilişkindir: bu çocuklar kural olarak **vesayete değil velâyete** bırakılır; buna ilişkin uyuşmazlıklara aile mahkemesi bakar ve veli, vasilikten kaçınma sebeplerini ileri süremez.[6]

II. Birinci Fıkra: Ergin Olmayan Çocuk Ana ve Babanın Velâyeti Altındadır

- **Kimin velâyeti:** Ana ve babanın; evlilik sürerken birlikte kullanılır (TMK m. 336).

5 Yargıtay 2. HD, 26.06.2013, E. 2013/6082, K. 2013/17993.
6 Yargıtay 8. HD, 18.01.2018, E. 2017/8170, K. 2018/808.

- **Kapsam:** Çocuğun bakımı, eğitimi, korunması ve temsili; kişiliğine ve mallarına ilişkin hak ve ödevler.
- **Başlangıç:** Soybağının kurulmasıyla; ana ve baba evli değilse velâyet kural olarak anaya aittir (TMK m. 337).
- **Sona erme:** On sekiz yaşın doldurulması, evlenme veya mahkemece ergin kılınma (TMK m. 11, 12).
- **Nitelik:** Hem hak hem ödevdir; kamu düzenine ilişkindir, feragat edilemez.

2 Maddenin ilk cümlesi velâyetin **sahibini** ve **süresini** belirler: velâyet ana ve babaya aittir ve çocuk ergin oluncaya kadar sürer. Velâyet yalnızca bir yetki değildir; Hukuk Genel Kurulu'na göre velâyet çocukların bakım, eğitim, öğretim ve korunması ile temsil görevlerini kapsar ve velâyetin kaldırılması veya değiştirilmesi şartları gerçekleşmedikçe ana ve babanın bu görevlerine müdahale edilemez.[7] Velâyet çocuğa karşı bir ödev olduğu ve kamu düzeniyle ilgili bulunduğu için ebeveyn ondan dilediği gibi vazgeçemez; annenin velâyet hakkından feragat etmesi, çocuğun yararı karşısında sonuç doğurmamıştır.[8] Aynı nedenle evlilik boşanma veya butlanla sona erdiğinde çocuğun velâyeti açıkta bırakılamaz; ergin olmayan çocuklar için velâyet düzenlemesi yapılması yasal bir zorunluluktur.[9]

3 Velâyetin sınırı **erginliktir.** Erginlik on sekiz yaşın doldurulmasıyla başlar, evlenme de kişiyi ergin kılar; on beş yaşını dolduran küçük, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir (TMK m. 11, 12). Çocuk ergin olunca velâyet kendiliğinden sona erer. Bu nedenle karar tarihinde ergin olan çocuk hakkında velâyet düzenlemesi yapılması ve onunla ebeveyn arasında kişisel ilişki kurulması hatalıdır.[10] Velâyetin pratikteki en önemli sonuçlarından biri de **yasal temsildir**: ergin olmayan çocuk davada ana ve babası tarafından temsil edilir; küçüğe karşı açılan davada husumetin velisine yöneltilmemesi, savunma hakkını kısıtlayan esaslı bir usul hatasıdır.[11]

III. Yasal Sebep Olmadıkça Velâyet Alınamaz

Durum	Velâyete etkisi	Dayanak
Boşanma veya ayrılık	Velâyet eşlerden birine verilir	TMK m. 182, TMK m. 336
Ana veya babanın ölümü	Velâyet sağ kalana aittir	TMK m. 336
Durumun değişmesi	Velâyet değiştirilebilir	TMK m. 183, TMK m. 349

7 Yargıtay HGK, 27.09.2018, E. 2018/483, K. 2018/1356.
8 Yargıtay 2. HD, 26.06.2013, E. 2013/6082, K. 2013/17993.
9 Yargıtay 2. HD, 09.05.2013, E. 2012/14580, K. 2013/13056.
10 Yargıtay 2. HD, 13.11.2014, E. 2014/11498, K. 2014/22656.
11 Yargıtay 17. HD, 18.04.2019, E. 2016/10545, K. 2019/4987.

Durum	Velâyete etkisi	Dayanak
Çocuğun korunması	Diğer önlemler sonuçsuz kalırsa velâyet kaldırılır	TMK m. 348
Evlât edinme	Ana ve babaya ait haklar ve yükümlülükler evlât edinene geçer	TMK m. 314
Erginlik	Velâyet kendiliğinden sona erer	TMK m. 11, 12

4 Maddenin ikinci cümlesi, velâyeti ana ve baba için bir **güvenceye** dönüştürür: velâyet ancak **yasal bir sebep** varsa ve kural olarak mahkeme kararıyla alınabilir. Kanun bu sebepleri sınırlı olarak düzenler: boşanma veya ayrılıkta velâyetin eşlerden birine verilmesi, durum değiştiğinde velâyetin değiştirilmesi, çocuğun korunması için diğer önlemler sonuçsuz kaldığında velâyetin kaldırılması ve evlât edinme. Velâyetin kaldırılması en ağır önlemdir; 348. madde bunu ancak çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınamaması veya bu önlemlerin yetersiz olacağının önceden anlaşılması şartına bağlar (TMK m. 348). Velâyete sahip ana veya babanın yeniden evlenmesi ise tek başına velâyetin kaldırılmasını gerektirmez (TMK m. 349). Bu sınırlı sayım, 335. maddenin koruduğu değeri gösterir: ana ve babanın velâyeti, çocuğun üstün yararı gerektirmedikçe dokunulmaz sayılır.[12]

IV. İkinci Fıkra: Kısıtlanan Ergin Çocuklar

	Velâyet altında bırakılırsa	Vesayet altına alınırsa
Kural	Kural budur (TMK m. 335/2, 419/3)	Hâkim vasi atanmasına gerek görürse
Uygulanan hükümler	Velâyet hükümleri ve çocuk mallarına ilişkin 352 ve devamı maddeler	Vesayet hükümleri
Görevli mahkeme	Aile mahkemesi	Vesayet makamı olarak sulh hukuk mahkemesi
Görevden kurtulma	Velâyetin kaldırılması davası; vasilikten kaçınma sebepleri ileri sürülemez	Vasilikten kaçınma sebepleri
Sorumluluk	Velinin sorumluluğu; Hazine sorumlu tutulamaz	Vesayet organlarının sorumluluğu

5 Maddenin ikinci fıkrası, erginlikle sona eren velâyetin bir istisnasını düzenler. Ergin olduğu hâlde kısıtlanması gereken bir çocuk, hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe ana ve babasının velâyeti altında **kalır**; 419. madde de kısıtlanan ergin çocukların kural olarak vesayet altına alınmayıp velâyet altında bırakılacağını söyler. Adalet Komisyonunun ikinci fıkradaki ifadeyi "velâyeti altında kalırlar" şeklinde değiştirmesi, bu **devamlılığı** vurgulamak içindir. Yargıtay bu kuralı

12 Yargıtay HGK, 27.09.2018, E. 2018/483, K. 2018/1356.

uygulamaktadır: kısıtlanan ergin çocuğa babasının vasi olarak atanması hatalı bulunmuş ve hüküm, çocuğun babasının velâyeti altında bırakılması şeklinde düzeltilmiştir.[13] Velâyet altında bırakılan kısıtlı hakkındaki uyuşmazlıklarda velâyet hükümleri uygulanır ve aile mahkemesi görevlidir; veli, vasilikten kaçınma sebeplerini ileri süremez, ancak velâyetin kaldırılması davası açabilir.[14] Güncel bir kararda da böyle bir kısıtlıya ilişkin izin istemine bakacak yer olarak aile mahkemesi belirlenmiştir.[15] Mal yönetiminden doğan sorumlulukta da vesayet değil velâyet hükümleri esas alınır; bu nedenle vesayete ilişkin hükümlere dayanılarak Hazineye husumet yöneltilemez.[16]

UYGULAMA NOTU

Velâyetten vazgeçmek isteyen ebeveyn bakımından bunun tek taraflı bir beyanla mümkün olmadığı bilinmelidir; mahkeme çocuğun yararına göre karar verir ve feragat beyanıyla bağlı değildir. Çocuğun bakımını gerçekten üstlenemeyen ebeveyn bunun gerekçelerini açıkça ortaya koymalı ve mahkemenin diğer ebeveyn lehine velâyet düzenlemesi yapmasını istemelidir. **Boşanma veya butlan davasında** ergin olmayan her çocuk için velâyet ve kişisel ilişki düzenlemesinin hükümde yer alıp almadığı kontrol edilmelidir; yargılama sırasında ergin olan çocuk için ise velâyet değil, gerekiyorsa ergin çocuğun kendi açacağı nafaka davası gündeme gelir. **Küçüğe karşı açılacak dava**, küçüğün velâyetini kullanan ana ve babasına yöneltilmelidir. **Kısıtlanması gereken ergin bir çocuk varsa**, onun vesayet altına alınması yerine ana ve babanın velâyeti altında bırakılması istenebilir; bu durumda sonraki uyuşmazlıklar aile mahkemesinde görülür ve çocuğun malları velâyet hükümlerine göre yönetilir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
27.09.2018 · E. 2018/483 · K. 2018/1356

Velâyetin kaldırılması veya değiştirilmesi şartları gerçekleşmedikçe ana ve babanın velâyet görevlerine müdahale edilemez; velâyet hükümleri kamu düzenine ilişkindir

Karşılıklı boşanma davasında ortak çocuğun velâyeti de uyuşmazlık konusuydu. Hukuk Genel Kurulu, önceki onama kararını karar düzeltme incelemesinde kaldırdı ve velâyet yönünden direnme kararını, idrak çağındaki çocuğun görüşünün alınması gerektiği gerekçesiyle bozmuştur.

13 Yargıtay 8. HD, 25.01.2018, E. 2017/11747, K. 2018/1441.
14 Yargıtay 8. HD, 18.01.2018, E. 2017/8170, K. 2018/808.
15 Yargıtay 5. HD, 01.04.2024, E. 2023/11961, K. 2024/3933.
16 Yargıtay 2. HD, 07.03.2022, E. 2021/6267, K. 2022/2139.

> *Velayetin kaldırılması ve değiştirilmesi şartları gerçekleşmedikçe, ana ve babanın velayet görevlerine müdahale olunamaz. Ayrılık ve boşanma durumunda velayetin düzenlenmesindeki amaç, küçüğün ileriye dönük yararlarıdır. Başka bir anlatımla, velayetin düzenlenmesinde asıl olan, küçüğün yararını korumak ve geleceğini güvence altına almaktır. Öte yandan, TMK'nın 335 ila 351. maddeleri arasında düzenlenen "velayet"e ilişkin hükümler kural olarak, kamu düzenine ilişkindir ve velayete ilişkin davalarda resen (kendiliğinden) araştırma ilkesi uygulandığından hâkim, tarafların isteği ile bağlı değildir. Velayet düzenlemesine yönelik istemler incelenirken ebeveynlerin istek ve tercihlerinden ziyade çocuğun üstün yararı göz önünde tutulur.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, 335. maddenin iki temel kuralını birlikte açıklar. Birincisi, maddenin **yasal sebep olmadıkça velâyet ana ve babadan alınamaz** kuralıdır: Hukuk Genel Kurulu'na göre velâyetin kaldırılması veya değiştirilmesi şartları gerçekleşmedikçe ana ve babanın velâyet görevlerine müdahale edilemez. İkincisi, 335 ile 351. maddeler arasındaki velâyet hükümleri kural olarak **kamu düzenine** ilişkindir; bu nedenle velâyet davalarında **re'sen araştırma** ilkesi uygulanır ve hâkim tarafların istemleriyle bağlı değildir. Ölçü, ana ve babanın istek ve tercihleri değil, **çocuğun üstün yararıdır.** Kurul bu ilkeden hareketle, idrak çağındaki çocuğun kendisini doğrudan ilgilendiren velâyet konusunda dinlenmesi ve görüşünün, çocuğun yararına ters düşmedikçe dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
09.05.2013 · E. 2012/14580 · K. 2013/13056

Evliliğin butlanına karar verilse bile ergin olmayan ortak çocukların velâyeti hakkında düzenleme yapılması yasal bir zorunluluktur

Cumhuriyet savcısının açtığı mutlak butlan davasında mahkeme evliliğin iptaline karar vermiştir; ancak ergin olmayan ortak çocukların velâyeti ve kişisel ilişki hakkında hiçbir hüküm kurmamıştır.

> *Mahkemece evliliğin butlanına karar verilse dahi çocukların evlilik birliği içinde doğmuş sayılacakları (TMK.md. 157) dikkate alınarak;, ergin olmayan müşterek çocuklar yönünden velayet ve kişisel ilişki yönlerinden bir düzenleme yapılması yasal bir zorunluluktur. Bu husus dikkate alınmaksızın, davalıların ergin olmayan müşterek çocuklarının velayetleri konusunda bir hüküm kurulmaması da doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME

335. madde ergin olmayan çocuğun **daima** bir velâyet altında olmasını öngörür; bu nedenle evlilik sona erdiğinde çocuğun velâyetinin kime ait olacağı açıkta bırakılamaz. Daire, evlenmenin butlanına karar verilse dahi çocukların evlilik içinde doğmuş sayıldığını hatırlatarak ergin olmayan ortak çocuklar için velâyet ve kişisel ilişki düzenlemesi yapılmasını **yasal bir zorunluluk** olarak nitelemiştir. Mahkemenin bu konuda hüküm kurmaması bozma sebebi sayılmıştır. Velâyet düzenlemesinin taraf istemine bağlı olmadığı, velâyet

hükümlerinin kamu düzenine ilişkin niteliğinin bir sonucudur; hâkim çocuk için velâyet düzenlemesini kendiliğinden yapmalıdır.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
13.11.2014 · E. 2014/11498 · K. 2014/22656

Karar tarihinde ergin olan çocuk hakkında velâyet düzenlemesi yapılamaz

Boşanma davasında mahkeme, karar tarihinden önce ergin olmuş ortak çocuğun velâyetini anneye verdi ve bu çocukla baba arasında kişisel ilişki kurmuştur. Karar temyiz edilmiştir.

> *Karar tarihinde ergin olan çocuk hakkında velayet düzenlemesi yapılarak, annenin velayeti altına konulması ve baba ile kişisel ilişki kurulması hatalı olup, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME

335. madde velâyeti **ergin olmayan** çocukla sınırlar. Çocuk ergin olduğunda velâyet kendiliğinden sona erer; bu nedenle ergin çocuk hakkında velâyet düzenlemesi yapılamaz ve onunla ebeveyn arasında kişisel ilişki kurulamaz. Daire, karar tarihinden önce ergin olmuş çocuğun annenin velâyetine bırakılmasını ve baba ile kişisel ilişki kurulmasını bu nedenle hatalı bulmuştur. Uygulamada, çocuk yargılama sırasında ergin olursa mahkeme velâyet ve kişisel ilişki konusunda karar verilmesine yer olmadığına hükmeder. Daire bir başka kararında da, karar tarihi itibarıyla ergin olan çocuğun velâyetinin anneye verilmesini düzelterek onamıştır.[17] Kısıtlanan ergin çocuk ise bu kuralın istisnasıdır; ona ilişkin kural maddenin ikinci fıkrasındadır.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
26.06.2013 · E. 2013/6082 · K. 2013/17993

Velâyet kamu düzenine ilişkindir; ebeveynin velâyet hakkından feragat etmesi çocuğun yararı karşısında sonuç doğurmaz

Boşanma davasında anne velâyet hakkından feragat ettiğini bildirmiştir. Mahkeme, çocuğun küçük yaşını, anne bakım ve şefkatine muhtaç oluşunu ve babanın yaşam tarzını gözeterek velâyeti yine de anneye vermiştir. Karar velâyet ve nafakalar yönünden temyiz edilmiştir.

> *...velayet hakkının anneye verilmesinin doğru olduğu ve annenin velayet hakkından feragat etmesinin, çocuğun menfaatleri dikkate alındığında sonuç doğurmayacağının anlaşılmasına göre...*

DEĞERLENDİRME Bu karar, velâyetin ebeveynin serbestçe vazgeçebileceği bir hak olmadığını gösterir. 335. madde velâyeti ana ve babaya bir **hak** olarak tanır; ama bu hak aynı zamanda çocuğa karşı bir **görevdir** ve kamu düzeniyle ilgilidir. Bu nedenle ebeveynin velâyet hakkından feragat ettiğini bildirmesi, mahkemeyi bağlamaz; mahkeme çocuğun yararını esas alarak velâyeti düzenler. Daire, küçük

17 Yargıtay 2. HD, 07.07.2014, E. 2014/5297, K. 2014/15641.

yaştaki çocuğun anne bakım ve şefkatine muhtaç oluşunu ve babanın yaşam tarzını gözeterek, annenin feragat beyanına rağmen velâyetin anneye verilmesini doğru bulmuştur. Aynı mantık, velâyetin ancak kanunda öngörülen sebeplerle ve mahkeme kararıyla kaldırılabileceği kuralında da görülür (TMK m. 348).

5 **YARGITAY 17. HUKUK DAİRESİ**
18.04.2019 · E. 2016/10545 · K. 2019/4987

Velâyet altındaki küçük davada velisi tarafından temsil edilir; küçüğe karşı açılan davada husumet ana ve babasına yöneltilmelidir

Bir kaza nedeniyle açılan tazminat davasında davalılardan biri yargılama sırasında ergin değildi. Tebligatların tamamı doğrudan küçüğe yapılmış, hüküm de küçük aleyhine kurulmuştu.

> *Buna göre, kişinin kendisi tarafından veya yetkili kılacağı temsilci aracılığı ile bir davayı takip etme ve usûl işlemlerini yapabilme yeteneği olarak tanımlanan dava ehliyeti, medeni hakları kullanma (fiil) ehliyetinin medeni usûl hukukunda büründüğü şekil olup ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar kural olarak dava ehliyetine sahip olmadıklarından davada yasal temsilcileri tarafından temsil edilmeleri gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME

335. maddenin velâyeti ana ve babaya bırakmasının en önemli sonuçlarından biri **yasal temsildir.** Ergin olmayan çocuk, kural olarak dava ehliyetine sahip değildir ve davada yasal temsilcileri, yani velâyeti kullanan ana ve babası tarafından temsil edilir. Daire, TMK m. 335 ve HMK m. 50-51, 114 ve 115'e dayanarak dava ehliyetinin kamu düzenine ilişkin bir dava şartı olduğunu ve mahkemece kendiliğinden gözetilmesi gerektiğini belirtmiştir. Küçüğe karşı açılan davada husumetin velisine yöneltilmesi gerekirken tebligatların küçüğe yapılması ve hükmün küçük aleyhine kurulması, **savunma hakkını** kısıtlayan esaslı bir usul hatası sayılmış ve hüküm kendiliğinden bozulmuştur. Velâyet sahibinin temsil yetkisinin ayrıntısı 342. maddede düzenlenmiştir (TMK m. 342).

6 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
25.01.2018 · E. 2017/11747 · K. 2018/1441

Kısıtlanan ergin çocuk kural olarak vesayete değil, ana ve babasının velâyetine bırakılır

Hapis cezası nedeniyle kısıtlanan ergin kişiye mahkeme babasını vasi olarak atamıştır. Karar, kısıtlı tarafından temyiz edilmiştir.

> *Türk Medeni Kanunu'nun 335. maddesine göre ergin olmayan çocuk ana ve babasının velayeti altındadır. Kanuni sebep olmadıkça velayet ana ve babadan alınamaz. Hakim vasi atanmasına gerek görmedikçe, kısıtlanan ergin çocuklar da ana ve babanın velayeti altında kalırlar. TMK'nın 462 ve 463. maddelerinin velayet altındaki çocuklarda uygulanması sözkonusu değildir. Aynı Kanunun*

419/son maddesinde ise kısıtlanan ergin çocukların kural olarak vesayet altına alınmayıp velayet altında bırakılacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre, Türk Medeni Kanunu'nun 335 ve 419/son maddeleri uyarınca, kısıtlanan ergin çocuğun velayet altında bırakılması gerekirken vesayet altına alınmasına karar verilmesi doğru değil ise de...

DEĞERLENDİRME Bu karar maddenin **ikinci fıkrasını** somutlaştırır. Hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe kısıtlanan ergin çocuklar ana ve babanın velâyeti altında kalırlar; 419. maddenin son fıkrası da kısıtlanan ergin çocukların kural olarak vesayet altına alınmayıp velâyet altında bırakılacağını söyler. Daire bu iki hükmü birlikte uygulayarak, kısıtlanan ergin çocuğa babasının **vasi** olarak atanmasını hatalı bulmuş; doğru olanın çocuğun babasının **velâyeti altında bırakılması** olduğunu belirtmiş ve hükmü bu yönden düzelterek onamıştır. Ayrım yalnızca bir adlandırma değildir: velâyet altında bırakılan kısıtlı hakkında vesayete ilişkin özel hükümler değil, velâyet hükümleri uygulanır ve bunun sonuçları görev, sorumluluk ve denetim bakımından farklıdır.

7 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
18.01.2018 · E. 2017/8170 · K. 2018/808

Kısıtlanıp velâyet altında bırakılan ergin çocuk hakkındaki uyuşmazlıklarda velâyet hükümleri uygulanır ve aile mahkemesi görevlidir

Hapis cezası nedeniyle kısıtlanan ergin kişiye babası vasi olarak atanmıştı. Baba, vasilik yapmak istemediğini belirterek kararı temyiz etmiştir.

> *"Açıklanan kanun hükümlerine göre, kısıtlanıp velayet altında bırakılmasına karar verilen çocuklar hakkındaki uyuşmazlıklarda "velayet" hükümleri uygulanır. Bu hükümleri uygulayacak görevli mahkeme ise 4787 sayılı Kanunun 4. maddesi gereğince aile mahkemesidir. Buna göre ergin olan kişi ana veya babanın velayeti altında bırakılmış ise veli hakkında vesayete ilişkin özel hükümler değil velayete ilişkin hükümler uygulanacaktır.*

DEĞERLENDİRME Daire, kısıtlanıp velâyet altında bırakılan ergin çocuk hakkındaki uyuşmazlıklarda **velâyet hükümlerinin** uygulanacağını ve bu hükümleri uygulayacak görevli mahkemenin 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi gereğince **aile mahkemesi** olduğunu belirtir. Bunun pratik bir sonucu vardır: veli, vesayete ilişkin 417. maddedeki vasilikten kaçınma sebeplerini ileri süremez. Velâyetten kurtulmak isteyen ebeveynin yolu, aile mahkemesinde **velâyetin kaldırılması** davası açmaktır. Somut olayda böyle bir dava açılmadığından temyiz dilekçesi reddedilmiştir. Karar, 335. maddenin ikinci fıkrasının kısıtlı ergin çocuğu yeniden **velâyet rejimine** soktuğunu açıkça gösterir.

8 **YARGITAY 5. HUKUK DAİRESİ**
01.04.2024 · E. 2023/11961 · K. 2024/3933

Velâyet altında bırakılan kısıtlı ergin çocuğa ilişkin izin istemlerine sulh hukuk veya çocuk mahkemesi değil, aile mahkemesi bakar

Kısıtlanarak velâyet altında bırakılan ergin çocuğun bir kuruma yerleştirilmesi için izin istendi. Sulh hukuk mahkemesi, aile mahkemesi ve çocuk mahkemesi sırayla görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermiştir; dosya yargı yerinin belirlenmesi için Daireye gelmiştir.

> *Somut olayda; 18 yaşından büyük çocuğun kısıtlanıp babasının velayeti altına alındığına göre 4721 sayılı Kanun'un 2 nci kitabında düzenlenen velayet hükümlerinin uygulanması gerektiği ve 4721 sayılı Kanun'un 335 inci ve devamı maddelerinde düzenlenen uyuşmazlığın 4787 sayılı Aile Mahkemesinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun uyarınca Aile Mahkemelerinin görevi kapsamında olduğu anlaşıldığından uyuşmazlığın İstanbul Anadolu 23. Aile Mahkemesinde çözümlenmesi gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, 335. maddenin ikinci fıkrasının **görev** bakımından sonucunu güncel bir örnekle gösterir. On sekiz yaşından büyük çocuk kısıtlanıp ana veya babasının velâyeti altına bırakıldığında, ona ilişkin işlerde Medeni Kanun'un ikinci kitabındaki **velâyet hükümleri** uygulanır. Velâyete ilişkin uyuşmazlıklar ise 4787 sayılı Kanun uyarınca **aile mahkemelerinin** görevindedir. Aile mahkemesi istemin Çocuk Koruma Kanunu kapsamında olduğunu düşünmüş, çocuk mahkemesi ise kişinin 18 yaşından büyük olduğunu belirtmişti; Daire bu görüşler karşısında uyuşmazlığın aile mahkemesinde çözümlenmesine karar vermiştir. Kısıtlı vesayet altına alınmış olsaydı, vesayet makamı olarak sulh hukuk mahkemesi gündeme gelirdi.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
07.03.2022 · E. 2021/6267 · K. 2022/2139

Velâyet altındaki kısıtlı ergin çocuğun mallarının yönetiminde vesayet değil velâyet hükümleri uygulanır; Hazine sorumlu tutulamaz

Kısıtlanarak annesinin velâyeti altında bırakılan ergin çocuğun velâyeti sonradan kaldırılmış ve kendisine vasi atanmıştı. Vasi, eski velinin velâyet döneminde malları kötü niyetli ve tedbirsiz yönettiğini ileri sürerek, vesayete ilişkin hükümlere dayanıp eski veli ile Hazineden tazminat istemiştir. Mahkeme Hazine aleyhine davayı da kabul etmiştir.

> *O halde, velayet altındaki kısıtlı ergin çocuğun mallarının yönetiminde TMK 335 ve devamındaki maddeler ile 352 madde ve devamındaki maddelerin somut olaya uyan hükümleri uygulanarak bir karar verilmesi gerekirken, hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm verilmesi doğru görülmeyip bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyet ile vesayet arasındaki ayrımın **sorumluluk** bakımından sonucunu gösterir. Kısıtlanan ergin çocuk 335. maddenin ikinci fıkrası uyarınca velâyet altında bırakılmışsa, mallarının yönetiminde vesayet hükümleri

değil, velâyet hükümleri ve çocuk mallarına ilişkin 352 ve devamı maddeler uygulanır. Bu nedenle vesayet organlarının sorumluluğunu düzenleyen hükümlere dayanılarak **Hazineye husumet** yöneltilemez. Daire, velinin kural olarak hâkimden izin almaksızın çocuk mallarını yöneteceğini, ancak malların geri verilmesinde **vekil gibi** sorumlu olduğunu da hatırlatmıştır. Böylece zarar gören kısıtlının yolu kapanmaz; ama dava doğru hükümlere ve doğru kişiye dayandırılmalıdır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 182:** Boşanmada velâyetin düzenlenmesi.
- **TMK m. 183:** Boşanmadan sonra durumun değişmesi.
- **TMK m. 314:** Evlât edinmenin hükümleri.
- **TMK m. 336:** Ana ve baba evli ise velâyet.
- **TMK m. 337:** Ana ve baba evli değilse velâyet.
- **TMK m. 339:** Velâyetin kapsamı.
- **TMK m. 342:** Çocuğun temsil edilmesi.
- **TMK m. 348:** Velâyetin kaldırılması.
- **TMK m. 349:** Ana veya babanın yeniden evlenmesi.
- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.

MADDE

336

A. Genel olarak

II. Ana ve baba evli ise

KANUN METNİ

(1) Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanırlar.
(2) Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim, velâyeti eşlerden birine verebilir.
(3) Velâyet, ana ve babadan birinin ölümü hâlinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 336, evli ana ve babanın velâyetini düzenler. **Birinci fıkraya göre** evlilik sürerken velâyet ana ve babaca **birlikte** kullanılır; eski Kanun'daki anlaşmazlıkta babanın görüşünün üstün tutulması kuralı kadın erkek eşitliğine aykırı bulunduğu için kaldırılmıştır ve Yargıtay velâyetin kullanılmasında eşlerin eşitliği ilkesini vurgular.[1] **İkinci fıkraya göre** ortak hayata son verilmiş veya ayrılık gerçekleşmişse hâkim velâyeti eşlerden birine verebilir; ayrı yaşayan eşin geçici velâyet istemi, sonradan boşanma davası açıldı diye reddedilemez.[2] **Üçüncü fıkraya göre** velâyet, ana veya babadan birinin ölümünde sağ kalana, boşanmada ise çocuğun kendisine bırakıldığı tarafa aittir. Boşanmayla velâyet verilen ebeveyn sonradan ölürse velâyet kendiliğinden diğer ebeveyne geçmez.[3] Güncel bir kararda velâyetin ana ve babaya **ortak** olarak da bırakılabileceği belirtilmiştir.[4]

TEMEL KAVRAMLAR

Birlikte kullanma | Evlilik sürerken velâyetten doğan hak ve yetkilerin ana ve babaca eşit olarak kullanılması.

1 Yargıtay 2. HD, 16.09.2020, E. 2020/2674, K. 2020/3825.
2 Yargıtay 2. HD, 09.03.2017, E. 2017/651, K. 2017/2580.
3 Yargıtay 2. HD, 18.11.2024, E. 2024/8297, K. 2024/8680.
4 Yargıtay 2. HD, 19.11.2025, E. 2025/1901, K. 2025/9923.

Geçici velâyet	Ortak hayata son verildiğinde veya boşanma davası sürerken velâyetin geçici olarak bir eşe verilmesi.
Ortak velâyet	Boşanma veya ayrılıktan sonra velâyetin ana ve babaya birlikte bırakılması.
Velâyetin askıda kalması	Velâyet sahibi ebeveynin ölümünden sonra yeni düzenleme yapılıncaya kadar geçen dönem.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 336- Madde İsviçre Medenî Kanununun 297 nci maddesinden aynen alınmıştır. Birinci fıkrada, evlilik devam ettiği sürece ana ve babanın velâyeti birlikte kullanacakları şeklinde yürürlükteki Kanunun 263 üncü maddesinin birinci cümlesinde dile getirilen kural korunmuştur. Ancak yürürlükteki metnin ikinci cümlesindeki "Anlaşamazlarsa, babanın reyi muteberdir" hükmü, kadın erkek eşitliğine aykırı bulunduğu için, maddeye alınmamıştır. İkinci fıkrada, eşlerin ortak yaşamlarına fiilen son verilmesi veya ayrılık hâlinin gerçekleşmesi durumunda, velâyetin kime verileceğinin hâkim kararıyla belirleneceği hükme bağlanmıştır. Üçüncü fıkrada ise, ana ve babadan birinin ölümü hâlinde velâyetin sağ kalana, boşanma hâlinde ise çocuk kendisine bırakılan tarafa ait olduğu düzenlenmektedir. Fıkra, esasen, yürürlükteki Kanunun 264 üncü maddesinin birinci fıkrasının sadeleştirilmiş hâlidir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 126*

Gerekçenin en önemli cümlesi, eski Kanun'daki bir kuralın **neden alınmadığını** açıklayan cümledir: anlaşmazlık hâlinde babanın görüşünün üstün tutulması, kadın erkek eşitliğine aykırı bulunmuştur. Bu tercih, birinci fıkradaki "birlikte kullanma" kuralının içeriğini belirler; velâyet eşit iki ebeveynin ortak yetkisidir ve anlaşmazlıkta ebeveynlerden biri diğerine üstün tutulamaz. İkinci fıkra için gerekçe, velâyetin kime verileceğinin **hâkim kararıyla** belirleneceğini vurgular; ayrılık kendiliğinden velâyeti değiştirmez, bir karar gerektirir. Üçüncü fıkranın eski Kanun'un 264. maddesinin sadeleştirilmiş hâli olduğunu belirten gerekçe, bu fıkra bakımından esaslı bir değişiklik amaçlanmadığını gösterir. Maddenin İsviçre Medenî Kanunu'ndan **aynen** alındığının belirtilmesi de yorumda İsviçre öğretisi ve uygulamasının yol gösterici olabileceğini düşündürür.

Gerekçenin belirttiği gibi birinci fıkra eski Kanun'un 263. maddesinin birinci cümlesini, üçüncü fıkra ise 264. maddesinin birinci fıkrasını karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Evlilik mevcut iken, ana ve baba, velayeti beraberce icra ederler. Anlaşamazlarsa, babanın reyi muteberdir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 263 (mülga)

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan birinin vefatı halinde, velayet, sağ kalana ve boşanma halinde çocukların tevdi olunduğu tarafa, ait olur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 264, birinci fıkra (mülga)

Eski ve yeni metinler karşılaştırıldığında iki fark öne çıkar. Birincisi, anlaşmazlıkta babanın görüşünü üstün tutan kural kaldırılmıştır. İkincisi, eski Kanun'da ortak hayata son verilmesi veya ayrılık hâlinde velâyetin bir eşe verilmesini düzenleyen bu maddeye özgü bir fıkra yoktu; ikinci fıkra İsviçre Medenî Kanunu'ndan alınarak eklenmiştir.

	743 sayılı Kanun m. 263-264	4721 sayılı Kanun m. 336
Evlilik sürerken	Beraberce icra; anlaşmazlıkta babanın reyi muteber	Birlikte kullanılır; üstünlük kuralı yok
Ortak hayata son verilmesi, ayrılık	Bu maddede özel hüküm yoktu	Hâkim velâyeti bir eşe verebilir
Ölüm	Sağ kalana	Sağ kalana
Boşanma	Çocukların tevdi olunduğu tarafa	Çocuk kendisine bırakılan tarafa

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Üçüncü fıkradaki "Velâyet,..." ve "...boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir." ibarelerinin iptali için bir asliye hukuk mahkemesi Anayasa Mahkemesine başvurmuş; Mahkeme, bu kuralların başvuran mahkemede görülen ve velâyet sahibi annenin açtığı isim değişikliği davasında uygulanacak kurallar olmadığını belirterek başvuruyu esasa girmeden, yetkisizlik nedeniyle reddetmiştir.[5] Uygulamadaki en dikkat çekici gelişme **ortak velâyettir**: kanun metni değişmediği hâlde Yargıtay, yabancı ortak velâyet kararlarının tanınabileceğini kabul etmiş[6] ve güncel bir kararında velâyetin ana ve babaya ortak olarak da bırakılabileceğini belirtmiştir.[7]

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde üç fıkra olarak yürürlüğe girdi	4721 s. K.
10.09.2025	Üçüncü fıkradaki iki ibarenin iptali istemi yetkisizlik nedeniyle reddedildi	AYM, K. 2025/169

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Evlilik sürerken	Velâyet birlikte kullanılır	TMK m. 336/1
Eşitlik	Velâyetin kullanılmasında eşler eşittir	Yargıtay 2. HD, K. 2020/3825

5 AYM, 10.09.2025, E. 2025/175, K. 2025/169.
6 Yargıtay 2. HD, 04.12.2017, E. 2016/18674, K. 2017/13800.
7 Yargıtay 2. HD, 19.11.2025, E. 2025/1901, K. 2025/9923.

Konu	Kural	Dayanak
Ortak hayata son verilmesi	Hâkim velâyeti bir eşe verebilir	TMK m. 336/2
Geçici velâyet istemi	Boşanma davası açılması hukuki yararı kaldırmaz	Yargıtay 2. HD, K. 2017/2580
Evlilikte tedbir	Ölçü çocuğun üstün yararıdır	Yargıtay 2. HD, K. 2015/8256
Kimin velâyeti	Yalnızca ana veya baba; büyükanneye verilemez	Yargıtay 2. HD, K. 2020/1775
Evlilikte ölüm	Velâyet sağ kalana aittir	Yargıtay 2. HD, K. 2019/928
Boşanmadan sonra ölüm	Velâyet kendiliğinden geçmez, askıda kalır	Yargıtay 2. HD, K. 2024/8680
Boşanma	Çocuğun kendisine bırakıldığı taraf	TMK m. 336/3, 182
Ortak velâyet	Ana ve babaya ortak da bırakılabilir	Yargıtay 2. HD, K. 2025/9923
Yabancı ortak velâyet	Türk kamu düzenine açıkça aykırı değil	Yargıtay 2. HD, K. 2017/13800
Ortak velâyetin kaldırılması	Çekişmesiz yargı; bölge adliye kararı kesin	Yargıtay 2. HD, K. 2018/8266

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 297. maddesinden **aynen** alınmıştır. Gerekçe fıkraları tek tek açıklar. Birinci fıkrada, evlilik sürerken ana ve babanın velâyeti birlikte kullanacakları şeklindeki eski Kanun'un 263. maddesinin birinci cümlesindeki kural korunmuştur; ancak aynı maddenin ikinci cümlesindeki **"Anlaşamazlarsa, babanın reyi muteberdir"** hükmü, **kadın erkek eşitliğine aykırı** bulunduğu için yeni maddeye alınmamıştır. İkinci fıkrada, eşlerin ortak yaşamlarına fiilen son verilmesi veya ayrılık hâlinin gerçekleşmesi durumunda velâyetin kime verileceğinin **hâkim kararıyla** belirleneceği öngörülmüştür. Üçüncü fıkra, ana ve babadan birinin ölümü hâlinde velâyetin sağ kalana, boşanma hâlinde ise çocuğun kendisine bırakıldığı tarafa ait olduğunu düzenler ve esasen eski Kanun'un 264. maddesinin birinci fıkrasının sadeleştirilmiş hâlidir. Tasarının 336. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almamış, madde Tasarıdaki hâliyle kanunlaşmıştır (S. Sayısı 723, s. 311-315). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, **ölümün zamanıdır.** Evlilik sürerken, hatta boşanma davası kesinleşmeden ana veya babadan biri ölürse velâyet kanun gereği sağ kalana aittir.[8] Boşanmadan sonra velâyet sahibi ebeveyn ölürse ise velâyet

8 Yargıtay 2. HD, 12.02.2019, E. 2018/45, K. 2019/928.

kendiliğinden diğer ebeveyne geçmez; mahkeme yeniden değerlendirme yapar ve bu süreçte velâyet askıda kalır. İkinci nokta, velâyetin **yalnızca ana veya babaya** verilebileceğidir; ikisi de uygun değilse velâyet kaldırılır ve çocuğa vasi atanır, büyükanne gibi bir yakına velâyet verilemez.[9] Üçüncü nokta, ayrı yaşayan eşin çocuk için **geçici velâyet** isteyebileceğidir; bu istem, boşanma davası açılmasını beklemek zorunda değildir.

II. Birinci Fıkra: Evlilik Sürerken Velâyet Birlikte Kullanılır

- **Kural:** Ana ve baba velâyeti birlikte ve eşit olarak kullanır.
- **Kaldırılan kural:** Eski Kanun'daki "anlaşamazlarsa babanın reyi muteberdir" hükmü alınmamıştır.
- **Anlaşmazlık:** Önemli bir konuda uyuşmazlık varsa eşler hâkimin müdahalesini isteyebilir (TMK m. 195).
- **Üçüncü kişiler:** İyiniyetli üçüncü kişiler, eşlerden her birinin diğerinin rızasıyla işlem yaptığını varsayabilir (TMK m. 342).
- **Kapsam:** Bakım, eğitim, temsil, çocuğun malları ve soyadı gibi velâyete bağlı bütün yetkiler.

2 Birinci fıkra, evlilik sürerken velâyetin **tek sahibi olmadığını** söyler: velâyet ana ve babanındır ve ikisi tarafından birlikte kullanılır. Kanun koyucu bu fıkrada eski Kanun'dan önemli bir biçimde ayrılmıştır; anlaşmazlık hâlinde babanın görüşünün geçerli olacağını söyleyen eski kural, gerekçenin açık ifadesiyle kadın erkek eşitliğine aykırı bulunduğu için yeni metne alınmamıştır. Yargıtay da 335 ve 336. maddelerin evlilik süresince velâyet hakkının ve bu kapsamdaki yetkilerin **ortak kullanımına** işaret ettiğini ve velâyetin kullanılmasında **eşlerin eşitliği** ilkesini yansıttığını vurgulamaktadır.[10] Birlikte kullanma, eşlerin her işlem için ayrı ayrı onay alacağı anlamına gelmez; üçüncü kişiler iyiniyetliyse eşlerden birinin diğerinin rızasıyla hareket ettiğini varsayabilir. Ama önemli bir konuda anlaşamayan eşler için kanun artık bir "son söz" sahibi tanımaz; uyuşmazlık, evlilik birliğinin korunmasına ilişkin hükümler çerçevesinde hâkime taşınabilir.

III. İkinci Fıkra: Ortak Hayata Son Verilmesi veya Ayrılık

- **Şart:** Ortak hayata fiilen son verilmesi veya mahkeme kararıyla ayrılık.
- **Önlem:** Hâkim velâyeti eşlerden birine verebilir.
- **Evlilik sürerken:** İstem, birlikte yaşamaya ara verilmesinde çocuklar için alınan bir tedbirdir (TMK m. 197).

9 Yargıtay 2. HD, 03.03.2020, E. 2020/339, K. 2020/1775.
10 Yargıtay 2. HD, 16.09.2020, E. 2020/2674, K. 2020/3825.

- **Boşanma davasında:** Hâkim geçici önlemleri kendiliğinden alır (TMK m. 169).
- **Ölçü:** Geçici velâyette de çocuğun üstün yararı.

Evlilik sona ermeden eşlerin ayrı yaşamaya başlaması, çocuk bakımından belir- 3
sizlik yaratır. İkinci fıkra bu belirsizliği gidermek için hâkime velâyeti eşlerden birine verme yetkisi tanır. Ayrı yaşayan eşin bu yöndeki istemi bir **önlem istemidir**; Yargıtay, eşin bu davayı açmakta hukuki yararı olduğunu ve sonradan diğer eşin boşanma davası açmasının bu yararı ortadan kaldırmadığını kabul etmiş, iki davanın birleştirilmesi düşünülerek geçici velâyet düzenlemesi yapılmasını istemiştir.[11] Evlilik birliği sürerken istenen velâyet düzenlemesi, birlikte yaşamaya ara verilmesi hâlinde çocuklar için alınacak bir tedbir niteliğindedir; geçici nitelikte bile olsa ölçü çocuğun üstün yararıdır. Taraflar aynı şehirde yaşıyor, çocuklar zaten bir ebeveynin yanında kalıyor ve uzman raporu da tedbire gerek görmüyorsa, velâyetin diğer eşe verilmesi istemi reddedilmelidir.[12]

IV. Üçüncü Fıkra: Ölüm ve Boşanma

Durum	Velâyet kimde	Dayanak
Evlilik sürerken ana veya babanın ölümü	Kanun gereği sağ kalan ebeveynde	TMK m. 336/3
Boşanma davası kesinleşmeden ölüm	Evlilik ölümle sona erer; velâyet sağ kalanda	Yargıtay 2. HD, K. 2019/928
Boşanmadan sonra velâyet sahibinin ölümü	Kendiliğinden geçmez; hâkim yeniden karar verir, bu arada askıda	Yargıtay 2. HD, K. 2024/8680
Boşanma	Çocuğun kendisine bırakıldığı ebeveynde	TMK m. 336/3, 182
Boşanmada ortak velâyet	Ana ve babaya ortak olarak da bırakılabilir	Yargıtay 2. HD, K. 2025/9923
Ana ve babanın ikisi de uygun değil	Velâyet kaldırılır, vasi atanır	Yargıtay 2. HD, K. 2020/1775

Üçüncü fıkranın ilk kuralı **ölüme** ilişkindir. Evlilik sürerken ana veya babadan biri 4
ölürse velâyet, ayrıca bir mahkeme kararına gerek olmaksızın sağ kalana aittir. Boşanma davası sürerken eşlerden biri ölmüşse de sonuç aynıdır: evlilik boşanmayla değil ölümle sona ermiştir ve boşanma kararıyla birlikte velâyete ilişkin hüküm de kesinleşmemiştir; bu nedenle önceki bir karara dayanılarak velâyet konusunda karar verilmesine yer olmadığına hükmedilemez.[13] Boşanmadan sonra ise durum farklıdır. Velâyet boşanmayla bir ebeveyne verildikten sonra bu ebeveyn ölürse velâyet kendiliğinden diğer ebeveyne geçmez; ölüm bir **durum değişikliğidir**,

11 Yargıtay 2. HD, 09.03.2017, E. 2017/651, K. 2017/2580.
12 Yargıtay 2. HD, 22.04.2015, E. 2015/6284, K. 2015/8256.
13 Yargıtay 2. HD, 12.02.2019, E. 2018/45, K. 2019/928.

hâkim diğer ebeveynin velâyeti üstlenmesine engel olup olmadığını araştırır ve engel varsa vasi atanması için sulh hukuk mahkemesine ihbarda bulunur.[14]

5 Fıkranın ikinci kuralı **boşanmaya** ilişkindir: velâyet, çocuğun kendisine bırakıldığı tarafa aittir ve mahkeme bu düzenlemeyi boşanma kararıyla birlikte yapar (TMK m. 182). Velâyet yalnızca ana veya babaya verilebilir; ikisi de uygun değilse velâyet kaldırılarak çocuğa vasi atanır, velâyet büyükanne gibi bir yakına verilemez.[15] Kanun metni boşanmada velâyeti tek ebeveyne bağlar gibi görünse de, **ortak velâyet** uygulamada kabul görmektedir. Yargıtay, yabancı mahkemenin boşanmada kurduğu ortak velâyetin Türk kamu düzenine açıkça aykırı olmadığını, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek 7 No'lu Protokol'ün eşlerin evliliğin bitmesi hâlinde de çocuklarıyla ilişkilerinde eşit olduğunu öngördüğünü belirterek bu ilamların tanınması gerektiğini kabul etmiştir.[16] Güncel bir kararda da ortak hayata son verilmiş veya ayrılık gerçekleşmişse velâyetin eşlerden birine bırakılabileceği gibi ana ve babaya ortak olarak da bırakılabileceği açıkça belirtilmiştir.[17] Ortak velâyet sonradan kaldırılmak istenirse bu istem çekişmesiz yargı işidir ve bölge adliye mahkemesinin kararı kesindir.[18]

UYGULAMA NOTU

Eşiyle ayrı yaşayan ve çocuk yanında bulunan eş, boşanma davasını beklemeden geçici velâyet ve tedbir nafakası isteyebilir; boşanma davası sonradan açılırsa iki dava birleştirilebilir. İstem, çocuğun hangi tarihten beri kimin yanında kaldığını, okul ve bakım düzenini gösteren belgelerle desteklenmelidir. **Boşanma davasında ortak velâyet isteniyorsa** bu, dilekçede açıkça yazılmalı ve çocuğun hangi ebeveynin yanında yaşayacağı, kişisel ilişki ve giderlere katılma düzeni birlikte önerilmelidir; mahkeme çocuğun üstün yararına göre karar verir ve uzman raporu belirleyicidir. **Eş boşanma davası sürerken ölmüşse** velâyet kanun gereği sağ kalan ebeveyne aittir; mahkemenin eski bir velâyet düzenlemesine dayanmasına karşı çıkılmalıdır. **Velâyeti kendisine verilen eski eş ölmüşse** velâyet kendiliğinden diğer ebeveyne geçmez; aile mahkemesinden velâyetin kendisine verilmesini istemesi ve bu süreçte çocuğun temsili için gerekli önlemleri talep etmesi gerekir.

14 Yargıtay 2. HD, 18.11.2024, E. 2024/8297, K. 2024/8680.
15 Yargıtay 2. HD, 03.03.2020, E. 2020/339, K. 2020/1775.
16 Yargıtay 2. HD, 04.12.2017, E. 2016/18674, K. 2017/13800.
17 Yargıtay 2. HD, 19.11.2025, E. 2025/1901, K. 2025/9923.
18 Yargıtay 2. HD, 27.06.2018, E. 2018/3738, K. 2018/8266.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.09.2020 · E. 2020/2674 · K. 2020/3825

Evlilik süresince velâyet ve ondan doğan yetkiler ana ve babaca birlikte kullanılır; velâyetin kullanılmasında eşler eşittir

Boşanmada ortak çocuğun velâyeti anneye verilmişti. Anne, çocuğun kendi soyadını kullanmasına izin verilmesini istemiştir; ilk derece mahkemesi istemi reddetti, bölge adliye mahkemesi de istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

> *4721 sayılı Kanun'un velayet hakkına ilişkin 335 maddesinde, ergin olmayan çocuğun ana ve babasının velayeti altında olduğu, yasal sebep olmadıkça velayetin ana ve babadan alınamayacağı belirtilmek suretiyle evlilik ilişkisi süresince velayet hakkının ve bu kapsamdaki yetkilerin ortak kullanımına işaret edilmiş; 336. maddesinde evlilik devam ettiği sürece ana ve babanın velayeti birlikte kullanacağı, ortak hayata son verilmesi veya ayrılık hâlinde hâkimin velayeti eşlerden birine verebileceği, ana ve babadan birinin ölümü hâlinde velayetin sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa ait olduğu hüküm altına alınmış, velayet hakkı ve içerdiği yetkilerin kullanımı noktasında da eşlerin eşitliği prensibi yansıtılmaya çalışılmıştır.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, 336. maddenin üç fıkrasını tek bir ilkeye bağlar: **eşitlik.** Birinci fıkra evlilik sürerken velâyetin ana ve babaca **birlikte** kullanılmasını öngörür; eski Kanun'daki anlaşmazlık hâlinde babanın görüşünün üstün tutulması kuralına yeni metinde yer verilmemiştir. Daire, velâyet hakkı ve içerdiği yetkilerin kullanımında eşlerin eşitliği ilkesinin yansıtıldığını belirterek, boşanmadan sonra velâyet kendisine verilen annenin çocuğun soyadını belirleme talebini de bu çerçevede değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesinin bu konudaki iptal ve bireysel başvuru kararlarını da gözeten Daire, çocuğun soyadının annenin soyadıyla değiştirilmesinde çocuğun üstün yararı bulunduğunu kabul ederek bölge adliye mahkemesi kararını kaldırmış ve ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
09.03.2017 · E. 2017/651 · K. 2017/2580

Ortak hayata son verilmişse eş, 336/2 uyarınca geçici velâyet isteyebilir; sonradan boşanma davası açılması bu istemdeki hukuki yararı ortadan kaldırmaz

Baba, eşiyle ayrı yaşadıklarını belirterek ortak çocukların geçici velâyetinin kendisine verilmesini istemiştir. Çocuklar annenin yanında kalıyordu. Dava sürerken anne boşanma davası açmıştır; mahkeme, başlangıçtaki hukuki yararın sonradan açılan boşanma davasıyla ortadan kalktığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanununun 336/2. maddesi kapsamında bir önlem istemine ilişkin olan bu dava dosyasının, davalı kadın tarafından açılan boşanma davası ile birleştirme hususu da düşünülerek geçici velayet düzenlemesi yapılması gerekir-*

ken, "başlangıçta var olan hukuki yararın sonradan açılan boşanma davası ile ortadan kalktığı" gerekçesiyle yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi usul ve kanuna aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.

DEĞERLENDİRME Maddenin ikinci fıkrası, evlilik henüz sona ermeden ortaya çıkan fiilî ayrılığa cevap verir: ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim velâyeti eşlerden birine verebilir. Daire bu istemi bir **önlem istemi** olarak nitelemiş ve ayrı yaşayan eşin bu davayı açmakta hukuki yararı bulunduğunu kabul etmiştir. Diğer eşin sonradan boşanma davası açması bu yararı ortadan kaldırmaz; doğru olan, iki davanın birleştirilmesi düşünülerek **geçici velâyet** düzenlemesi yapılmasıdır. Uygulamada bu, ayrı yaşayan eşin boşanma davasını beklemeden çocuk için geçici velâyet isteyebileceği ve bu istemin boşanma davası açıldı diye reddedilemeyeceği anlamına gelir.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
22.04.2015 · E. 2015/6284 · K. 2015/8256

Evlilik sürerken istenen velâyet düzenlemesi tedbir niteliğindedir; geçici velâyette de ölçü çocuğun üstün yararıdır

Evlilik devam ederken davacı, ortak çocukların velâyetinin kendisine verilmesini istemiştir. Taraflar aynı şehirde yaşıyordu ve çocuklar dava öncesinden beri babalarının yanında kalıyordu; alınan uzman raporu, tedbiren velâyet düzenlemesi yapılmasını gerektiren bir durum olmadığını belirtiyordu. Mahkeme istemi kabul etmiştir.

> *"Anne ve baba arasındaki evlilik birliği halen devam ettiğine göre, davacının talebi, Türk Medeni Kanununun 197/son maddesi gereğince, müşterek çocukların velayetinin tedbiren kendisine verilmesi isteğini içermektedir. Toplanan delillerden;tarafların aynı şehirde yaşadıkları, müşterek çocukların dava tarihinden öncesinden itibaren davalı baba ile birlikte kaldıkları, mahkemece alınan 31.10.2014 tarihli raporda mevcut durumda çocuklar açısından tedbiren velayete ilişkin düzenleme yapılmasını gerektirecek bir durum olmadığının belirtildiği anlaşılmaktadır. Geçici nitelikte bile olsa, çocuğun velayetinin düzenlenmesinde asıl olan çocuğun üstün yararıdır. Ana ve baba ile çocuğun yararı çatıştığı takdirde; çocuğun yararına üstünlük tanınması gerekir. Tarafların aynı yerde oturduğuna, babanın velayet görevini gereğince yapamayacağına ilişkin bir delil ve olgu belirlenmediğine göre; uzman görüşü doğrultusunda isteğin reddine karar verilmesi gerekirken; yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, 336. maddenin ikinci fıkrası ile evliliğin korunmasına ilişkin 197. maddenin **birlikte** uygulanmasını gösterir. Evlilik birliği sürerken velâyetin eşlerden birine verilmesi istemi, niteliği itibarıyla birlikte yaşamaya ara verilmesi hâlinde çocuklar için alınacak bir **tedbirdir.** Daire, geçici nitelikte bile olsa velâyet düzenlemesinde asıl olanın **çocuğun üstün yararı** olduğunu vurgulamış; tarafların aynı yerde oturduğu, çocukların zaten babanın yanında kaldığı, babanın

velâyet görevini yerine getiremeyeceğine ilişkin bir olgu bulunmadığı ve uzman raporunun da tedbire gerek görmediği bir durumda istemin kabul edilmesini hatalı bulmuştur. Evlilik sürerken velâyet kural olarak birlikte kullanılır; bir eşe verilmesi, çocuğun yararının bunu gerektirdiği hâllerle sınırlıdır.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
03.03.2020 · E. 2020/339 · K. 2020/1775

Velâyet münhasıran ana veya babaya tanınır; evlât edinme dışında büyükanne gibi üçüncü kişilere verilemez

Boşanma davasında mahkeme, ortak çocuğun velâyetini çocuğun babaannesine vermiştir. Anne kararı velâyet yönünden temyiz etmiştir.

> *...sözü edilen yasal düzenlemeye göre velayet hakkı münhasıran anne veya babaya tanınan bir hak olup evlat edinme hariç ana-baba dışında hiç kimseye tevdi olunamaz. Velayet kamu düzenine ilişkindir. Velayet düzenlemesinde asıl olan çocuğun menfaatidir ve bu düzenlemede ana ve baba ile çocuğun yararı çatıştığı takdirde, çocuğun yararına üstünlük tanınması gereklidir. Çocuğun menfaati gerektirdiğinde velayet sahibi değiştirilebileceği gibi durum ve koşullara göre velayet kaldırılarak çocuğa vasi de atanabilir (TMK m.349). Bu durumda mahkemece yapılacak iş; çocuğun bedeni ve fikri gelişimi açısından velayetin kaldırılması ve vasi atanması şartlarının bulunup, bulunmadığı konusunda tarafların ve müşterek çocuğun yaşadıkları ortam ve sosyal çevre de görülmek suretiyle uzman görüşü alınarak delillerin birlikte değerlendirilip sonuca karar vermekten ibarettir.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, 336. maddenin **kimin** velâyet sahibi olabileceğine ilişkin sınırını açıkça çizer. Madde velâyeti yalnızca ana ve babaya tanır: evlilik sürerken birlikte, ayrılıkta veya boşanmada eşlerden birine. Daire'ye göre velâyet hakkı münhasıran ana veya babaya ait olup evlât edinme dışında ana ve baba dışında hiç kimseye verilemez; bu nedenle çocuğun babaannesine velâyet verilmesi hatalıdır. Ana ve babadan hiçbiri velâyete uygun değilse yol, velâyetin kaldırılması ve çocuğa **vasi** atanmasıdır (TMK m. 348, TMK m. 349); bu durumda büyükanne veya başka bir yakın ancak vasi olarak atanabilir. Daire, velâyetin kaldırılması ve vasi atanması şartlarının uzman görüşüyle araştırılmasını istemiştir.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.11.2025 · E. 2025/1901 · K. 2025/9923

Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık gerçekleşmişse velâyet eşlerden birine bırakılabileceği gibi ana ve babaya ortak olarak da bırakılabilir

Karşılıklı boşanma davasında ilk derece mahkemesi ortak çocuğun velâyetini anneye bırakmıştır. Baba, çocuğun annenin yanında uygun olmayan koşullarda bulunduğunu ileri sürerek delil sunmuştur; bu iddialar araştırılmadan velâyet düzenlemesi onanmıştır. Baba kararı velâyet yönünden temyiz etmiştir.

> *Velâyet hususu, çocukları ilgilendiren konuların en başında gelir. Velâyet kamu düzenine ilişkindir. Bu nedenle yargılamanın her aşamasında hakim tarafından ortaya çıkan koşulların değerlendirilmesi ve res'en dikkate alınması gerekir. Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim, velâyeti eşlerden birine bırakılabileceği gibi velâyet ana ve babaya ortak olarak da bırakılabilir.*

DEĞERLENDİRME Bu güncel karar, **ortak velâyet** tartışmasında önemli bir yerde durur. Kanun metni boşanmada velâyetin çocuğun kendisine bırakıldığı tarafa ait olduğunu söyler; buna rağmen Daire, velâyete ilişkin genel ilkeleri sıralarken ortak hayata son verilmiş veya ayrılık gerçekleşmişse velâyetin eşlerden birine bırakılabileceği gibi **ana ve babaya ortak olarak da bırakılabileceğini** açıkça belirtmiştir. Kararın asıl sonucu ise velâyet düzenlemesinin **çocuğun üstün yararına** göre ve eksiksiz araştırmayla yapılması gerektiğidir: babanın iddiaları araştırılmadan velâyet düzenlemesi yapılamaz; psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacıdan oluşan bir heyetle yeniden inceleme yapılmalı, çocuğun dinlenmesi gerekiyorsa bu, uzman eşliğinde ve çocuk dostu yöntemlerle yapılmalıdır.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
04.12.2017 · E. 2016/18674 · K. 2017/13800

Yabancı mahkemenin boşanma sonrası kurduğu ortak velâyet Türk kamu düzenine açıkça aykırı değildir; ilamın velâyet kısmı da tanınır

Yabancı bir mahkemenin boşanma kararının tanınması istendi. Türk mahkemesi boşanmaya ilişkin kısmı tanımıştır; çocuğun ortak velâyette bırakılmasına ilişkin kısmı ise Türk kamu düzenine aykırı bularak tanımamıştır.

> *Yukarıda değinilen iç hukukumuz ve kamu düzeni kavramı ile ilgili açıklamalara göre somut olay değerlendirildiğinde "ortak velayet" düzenlenmesinin, Türk kamu düzenine "açıkça" aykırı olduğunu ya da Türk toplumunun temel yapısı ve temel çıkarlarını ihlal ettiğini söylemek mümkün değildir.*

DEĞERLENDİRME Daire bu kararda, 336. maddenin boşanmada velâyeti tek ebeveyne bağlayan üçüncü fıkrasına rağmen **ortak velâyetin** Türk hukukunun temel değerleriyle çatışmadığını kabul etmiştir. Karar iç hukuk düzenlemelerini sıraladıktan sonra, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek 7 No'lu Protokol'ün eşlerin evlilik süresince ve evliliğin bitmesi hâlinde çocuklarıyla ilişkilerinde eşit olduğunu öngören 5. maddesine ve Anayasa'nın 90. maddesine dayanır. Kamu düzeni, yabancı kararın tanınmasını ancak Türk hukukunun temel ilkeleriyle **açıkça** bağdaşmıyorsa engeller; ortak velâyet bu nitelikte değildir. Tarafların ortak velâyet konusunda çekişmesi bulunmadığından ilamın velâyet kısmı da tanınmalıdır. Daire aynı gerekçeyle, İngiliz vatandaşı ebeveynlerin milli hukuklarına dayanan ortak velâyet istemi hakkında da esasa girilerek karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.[19]

19 Yargıtay 2. HD, 20.02.2017, E. 2016/15771, K. 2017/1737.

7 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
27.06.2018 · E. 2018/3738 · K. 2018/8266

Ortak velâyetin kaldırılarak velâyetin bir ebeveyne verilmesi istemi çekişmesiz yargı işidir; bölge adliye mahkemesinin kararı kesindir

Boşanmadan sonra çocuklar ortak velâyette bırakılmıştı. Anne, ortak velâyetin kaldırılarak velâyetin kendisine verilmesini, baba ile çocuklar arasında kişisel ilişki kurulmasını ve çocuklar için nafaka istemiştir; bölge adliye mahkemesinin bu konudaki kararı temyiz edilmiştir.

> *Davacı- karşı davalı annenin birleşen davası, ortak velayetin kaldırılarak velayetin anneye verilmesi, buna bağlı olarak baba ile ortak çocuklar arasında kişisel ilişki kurulması ve çocuklar için nafaka isteğine ilişkin olup, dava çekişmesiz yargı işidir (HMK m.362/2-b-13). Bölge Adliye Mahkemesince çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar kesin nitelikte olup, bu kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamaz (HMK m.362/1-ç).*

DEĞERLENDİRME Bu karar, ortak velâyetin **sonradan değiştirilmesinin** usulünü gösterir. Ortak velâyetin kaldırılarak velâyetin bir ebeveyne verilmesi istemi, velâyetin değiştirilmesi niteliğindedir ve HMK uyarınca **çekişmesiz yargı** işidir. Bölge adliye mahkemelerinin çekişmesiz yargı işlerinde verdiği kararlar kesin olduğundan bu konuda temyiz yoluna başvurulamaz. Karar, ortak velâyetin uygulamada kurulduğunu ve değişen koşullarda tekrar tek ebeveyne verilebileceğini de gösterir. Velâyetin değiştirilmesinin esasa ilişkin şartları, çocuğun üstün yararı ve durumun değişmesidir (TMK m. 183, TMK m. 349).

8 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
12.02.2019 · E. 2018/45 · K. 2019/928

Boşanma davası sürerken eşlerden biri ölürse evlilik ölümle sona erer ve velâyet sağ kalan ebeveyne aittir

Boşanma davasında verilen ilk hüküm temyiz edilmiş, hüküm kesinleşmeden davacı eş ölmüştü. Mahkeme, daha önce çocukla ilgili bir karar verildiği gerekçesiyle velâyet konusunda karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

> *Hal böyleyken, mahkemece, tarafların evliliğinin boşanmayla değil, ölümle sona erdiği, velayet ile ilgili ilk verilen hüküm kesinleşmediği gibi anne ve babadan birinin ölümü halinde velayetin sağ kalana ait olacağı (TMK m. 336/3) da dikkat alınmaksızın, daha önceden müşterek çocuklarla ilgili alınmış bir karar olduğu gerekçesiyle velayet hususunda karar verilmesine yer olmadığına şeklinde karar verilmesi usule ve kanuna aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Maddenin üçüncü fıkrası, evlilik sürerken ana veya babadan birinin ölümü hâlinde velâyetin **sağ kalana** ait olduğunu söyler. Bu kural, boşanma davası kesinleşmeden eşlerden biri öldüğünde de uygulanır: evlilik boşanmayla değil, **ölümle** sona ermiştir ve boşanma kararıyla birlikte velâyete ilişkin hüküm de kesinleşmemiştir. Daire, bu durumda ortada kesinleşmiş bir velâyet hükmü bulunmadığını, velâyetin sağ kalan ebeveyne ait olduğunu belirtmiş ve önceki karara

dayanılarak velâyet konusunda karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmesini hatalı bulmuştur. Aynı dosyada bozmadan sonra verilen kararda da sağ kalan annenin velâyet isteminin reddi aynı gerekçeyle bozulmuştur.[20]

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
18.11.2024 · E. 2024/8297 · K. 2024/8680

Boşanmayla velâyeti kendisine verilen ebeveyn ölürse velâyet kendiliğinden diğer ebeveyne geçmez; hâkim yeniden değerlendirme yapar

Boşanma kesinleştikten sonra yapılan yargılamada mahkeme ortak çocuğun velâyetini anneye bırakmıştır. Karar anneye tebliğ edildikten kısa süre sonra anne ölmüştür; baba kararı velâyet yönünden temyiz etmiştir.

> *Çocuğun velayeti boşanma kararı ile eşlerden birine verildikten sonra bu eşin ölümüyle velayet kendiliğinden sağ kalan diğer eşe geçmez. Böyle bir durumda; hakim kararıyla velayetin diğer ebeveyne verilmesi veya velayetin sağ kalan ebeveyne verilmesi uygun bulunmadığı taktirde; çocuğa vasi atanmak üzere vesayet makamına ihbarda bulunulması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, üçüncü fıkradaki iki kuralın **farkını** gösterir. Evlilik sürerken ana veya babadan biri ölürse velâyet kanun gereği sağ kalana aittir. Oysa boşanmayla velâyet bir ebeveyne verildikten sonra bu ebeveyn ölürse, velâyet **kendiliğinden** diğer ebeveyne geçmez. Daire'ye göre bu ölüm velâyet bakımından bir **durum değişikliğidir** ve hâkimin kendiliğinden harekete geçmesini gerektirir: diğer ebeveynin velâyeti üstlenmesine yasal bir engel bulunup bulunmadığı, yeniden alınacak sosyal inceleme raporu ve gerekirse çocuğun dinlenmesiyle araştırılmalıdır. Engel yoksa velâyet diğer ebeveyne verilir; engel varsa çocuğa vasi atanması için sulh hukuk mahkemesine ihbarda bulunulur. Bu süreç tamamlanıncaya kadar velâyet **askıda** kalır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 169:** Boşanma davasında geçici önlemler.
- **TMK m. 182:** Boşanmada velâyetin düzenlenmesi.
- **TMK m. 183:** Boşanmadan sonra durumun değişmesi.
- **TMK m. 195:** Evlilik birliğinin korunması.
- **TMK m. 197:** Birlikte yaşamaya ara verilmesi.
- **TMK m. 335:** Velâyetin koşulları.
- **TMK m. 337:** Ana ve baba evli değilse velâyet.
- **TMK m. 342:** Çocuğun temsil edilmesi.
- **TMK m. 348:** Velâyetin kaldırılması.
- **TMK m. 349:** Ana veya babanın yeniden evlenmesi.

20 Yargıtay 2. HD, 14.06.2021, E. 2021/3915, K. 2021/4800.

MADDE

337

A. Genel olarak

III. Ana ve baba evli değilse

KANUN METNİ

(1) Ana ve baba evli değilse velâyet anaya aittir.
(2) Ana küçük, kısıtlı veya ölmüş ya da velâyet kendisinden alınmışsa hâkim, çocuğun menfaatine göre, vasi atar veya velâyeti babaya verir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 337, ana ve babası evli olmayan çocuğun velâyetini düzenler. **Birinci fıkraya göre** velâyet, doğumla birlikte ve ayrıca bir karara gerek olmaksızın **anaya** aittir; Anayasa Mahkemesi bu kuralı eşitlik ilkesine ve ailenin korunmasına aykırı bulmamıştır.[1] Velâyet kanun gereği anada olduğundan annenin velâyetin kendisinde olduğunun tespitini istemekte hukuki yararı yoktur;[2] çocuk babanın yanında tutuluyorsa anne çocuğun kendisine teslimini ister.[3] **İkinci fıkraya göre** ana küçük, kısıtlı veya ölmüş ya da velâyet kendisinden alınmışsa hâkim, çocuğun menfaatine göre **vasi atar** veya **velâyeti babaya verir.** Çocuğu tanıyan babaya velâyet kendiliğinden geçmez; mahkeme kararı gerekir.[4] Ana küçükse ve çocuğu tanıyıp sahiplenen baba velâyeti istemediğini açıklamamışsa velâyet babaya verilmelidir.[5]

TEMEL KAVRAMLAR

Kanundan doğan velâyet	Ana ve baba evli değilse velâyetin, mahkeme kararına gerek olmaksızın doğumla birlikte anaya ait olması.
Tanıma	Babanın nüfus memuruna veya mahkemeye yazılı başvurusu ya da resmî senette veya vasiyetnamesinde yaptığı beyanla çocukla soybağını kurması.

1 AYM, 13.11.2008, E. 2005/53, K. 2008/161.
2 Yargıtay 2. HD, 27.03.2017, E. 2016/26187, K. 2017/3363.
3 Yargıtay 2. HD, 14.04.2015, E. 2014/28023, K. 2015/7514.
4 Yargıtay 8. HD, 18.01.2018, E. 2017/8310, K. 2018/819.
5 Yargıtay 2. HD, 27.02.2013, E. 2012/13199, K. 2013/5093.

Velâyetin babaya verilmesi — Ana velâyeti kullanamıyorsa hâkimin, çocuğun menfaatine göre velâyeti babaya vermesi.

Vasi — Vesayet altındaki küçüğün kişiliği ve malvarlığı ile ilgili bütün menfaatlerini korumak ve hukuki işlemlerde onu temsil etmek üzere vesayet makamınca atanan kişi.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 337- Madde İsviçre Medenî Kanununun 298 inci maddesinden alınmıştır. Maddeye göre, ana ve babanın evli olmaması hâlinde velâyet kural olarak anaya ait olmakla birlikte; eğer ana ölmüşse, küçükse ya da kısıtlanmışsa veya velâyet anadan alınmışsa, hâkim, çocuğun menfaatine göre, velâyeti ya babaya verir ya da çocuğa bir vasi atar.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 126*

Gerekçenin kısa metninde iki ifade öne çıkar. Birincisi, velâyetin **"kural olarak"** anaya ait olduğudur: kanun anayı velâyetin doğal sahibi sayar ve bunun için bir mahkeme kararı aramaz; istisnalar ikinci fıkrada sınırlı olarak sayılmıştır. İkincisi, istisnai hâllerde hâkimin kararının **"çocuğun menfaatine göre"** verileceğidir: gerekçe velâyetin babaya verilmesini ve vasi atanmasını aralarında bir sıra koymadan anar ve tercihi çocuğun menfaatine bırakır. Gerekçenin eski Kanun'a hiç değinmemesi dikkat çekicidir; oysa eski Kanun'da velâyet evlilik dışı doğan çocuk bakımından mahkemenin takdirine bağlıydı. Anayasa Mahkemesi de kuralın bu farkı gözettiğini, kanun koyucunun eski Kanun döneminde yaşanan tecrübeleri dikkate alarak velâyetin askıda kalmaması için velâyeti doğumla birlikte anaya verdiğini belirtmiştir.[6]

Eski Kanun'da evlilik dışı doğan çocuğun velâyeti, çocuğun anaya veya babaya bağlanmasını düzenleyen iki maddenin son cümlelerinde yer alıyordu:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Evlilik haricindeki doğumda anasına kalan çocuk, anasının aile ismini taşıdığı ve onun vatandaşlık hakkını iktisap ettiği gibi gerek anasına gerek anasının hısımlarına karşı sahih olmayan nesep üzerine terettüp eden hak ve vazifelere dahi sahiptir. Ananın borçları ise tıpkı nesebi sahih çocuğa karşı olan borçları gibidir. Mahkeme, velayeti anaya verebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 311 (mülga)

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Babaya nisbeti babalık hükmü ile veya tanınmak suretiyle taayyün eden çocuk, babanın aile ismini taşır ve onun vatandaşlık hakkını iktisap eder. Babasının ve anasının ailelerine karşı sahih olmayan nesep üzerine terettüp eden hak ve vazifelere dahi sahip olur. Babanın borçları ise tıpkı nesebi sahih çocuğa karşı olan borçları gibidir. Mahkeme, velayeti baba veya anaya verebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 312 (mülga)

Eski ve yeni metinler karşılaştırıldığında en önemli fark, velâyetin **kaynağındadır.** Eski Kanun'a göre mahkeme velâyeti anaya veya babaya **verebilirdi**; velâyet bir

6 AYM, 13.11.2008, E. 2005/53, K. 2008/161.

mahkeme kararına bağlıydı. Yeni Kanun ise velâyeti doğumla birlikte, kanun gereği anaya verir ve mahkeme kararını yalnızca ananın velâyeti kullanamadığı istisnai hâllerle sınırlar. İkinci fark, eski Kanun'daki "sahih olmayan nesep" kavramının terk edilmesidir. Evlilik içinde ve dışında doğan çocuklar arasındaki eşitsizliklerin 4721 sayılı Kanun'la kaldırıldığı öğretide kabul görmekle birlikte velâyet ve soyadı konularında farklı görüşler bulunduğu, Anayasa Mahkemesinin kararında da belirtilmiştir.[7]

	743 sayılı Kanun m. 311-312	4721 sayılı Kanun m. 337
Velâyetin kaynağı	Mahkeme kararı	Kanun
Kural olarak velâyet	Mahkeme kararına bağlı	Anada
Babaya velâyet	Mahkeme verebilir	Ana velâyeti kullanamıyorsa hâkim verebilir
Ölçü	Açıkça belirtilmemiş	Çocuğun menfaati

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Birinci fıkra iki kez Anayasa Mahkemesinin önüne gelmiştir: 2008'de esastan incelenerek Anayasa'ya aykırı bulunmamış,[8] 2011'deki ikinci başvuru ise ret kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı 27.03.2010 tarihinden itibaren on yıl geçmediği için esasa girilmeden reddedilmiştir.[9] Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 337. maddeye ilişkin başka bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde iki fıkra olarak yürürlüğe girdi	4721 s. K.
13.11.2008	Birinci fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verildi	AYM, K. 2008/161
06.04.2011	Aynı fıkraya yönelik yeni itiraz on yıllık süre dolmadığı için reddedildi	AYM, K. 2011/62

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Ana ve baba evli değil	Velâyet kanun gereği anada	TMK m. 337/1
Anayasa'ya uygunluk	Kural Anayasa'ya aykırı değil	AYM, K. 2008/161
Velâyetin tespiti davası	Annenin hukuki yararı yok	Yargıtay 2. HD, K. 2017/3363

7 AYM, 13.11.2008, E. 2005/53, K. 2008/161.
8 AYM, 13.11.2008, E. 2005/53, K. 2008/161.
9 AYM, 06.04.2011, E. 2011/32, K. 2011/62.

Konu	Kural	Dayanak
Çocuk babanın yanında	Anne çocuğun teslimini ister	Yargıtay 2. HD, K. 2015/7514
Annenin kişisel ilişki istemi	Teslim istemini de içerir	Yargıtay 2. HD, K. 2016/9163
Ana küçük, kısıtlı, ölmüş veya velâyeti alınmış	Hâkim vasi atar veya velâyeti babaya verir	TMK m. 337/2
Tanıma	Velâyeti kendiliğinden babaya geçirmez	Yargıtay 8. HD, K. 2018/819
Ana küçük, baba çocuğu sahipleniyor	Velâyet babaya verilmeli	Yargıtay 2. HD, K. 2013/5093
Anne velâyet görevini yerine getirmiyor	Velâyet babaya verilmeli, vasi atanmamalı	Yargıtay 2. HD, K. 2016/12659
Ana öldü	Önce babaya ihbar, baba istemezse vasi	Yargıtay 8. HD, K. 2017/16579
Görevli mahkeme	Kararlar farklı; velâyet kararını aile mahkemesi verir	Yargıtay 20. HD, K. 2016/4009
Babanın giderlere katılması	Velâyet anada olsa da zorunlu	Yargıtay 8. HD, K. 2018/12035
Velâyeti olmayan babanın çocuğu alıkoyması	Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçu	Yargıtay CGK, K. 2025/194
Yabancı ana ve baba	Ortak velâyet istemi esastan incelenir	Yargıtay 2. HD, K. 2017/1737

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 298. maddesinden alınmıştır. Gerekçe maddeyi tek cümleyle özetler: ana ve babanın evli olmaması hâlinde velâyet **kural olarak anaya** aittir; ana ölmüşse, küçükse ya da kısıtlanmışsa veya velâyet anadan alınmışsa hâkim, **çocuğun menfaatine göre**, velâyeti ya babaya verir ya da çocuğa bir vasi atar. Gerekçe eski Kanun'daki karşılığa değinmez; konu bakımından karşılık, evlilik dışı doğan çocuğun velâyetinin mahkemece anaya veya babaya verilebileceğini öngören 743 sayılı Kanun'un 311 ve 312. maddeleridir. Tasarının 337. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almamış, madde Tasarıdaki hâliyle kanunlaşmıştır (S. Sayısı 723, s. 311-315).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, **tanımanın velâyet vermediğidir.** Baba çocuğu tanımış olsa bile velâyet anadadır; ana velâyeti kullanamaz hâle gelse bile velâyet babaya kendiliğinden geçmez, mahkeme kararı gerekir.[10] İkinci nokta, velâyetin kanun gereği anada olmasının **tespit davasını gereksiz** kılmasıdır; anne velâyetin tespitini değil, gerekiyorsa çocuğun kendisine teslimini istemelidir.

10 Yargıtay 8. HD, 18.01.2018, E. 2017/8423, K. 2018/876.

Üçüncü nokta, velâyeti olmayan babanın çocuğu annenin yanından **kendi başına alamayacağıdır**; çocuğu kaçırıp alıkoyan babanın eylemi çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçunu oluşturur.[11]

II. Birinci Fıkra: Velâyet Kanun Gereği Anadadır

- **Kural:** Ana ve baba evli değilse velâyet anaya aittir.
- **Karar gerekmez:** Velâyet doğumla birlikte kanun gereği doğar; ayrıca bir tespit veya tevdi kararı gerekmez.
- **Tespit davası:** Annenin velâyetin kendisinde olduğunun tespitini istemekte hukuki yararı yoktur.
- **Teslim:** Çocuk başkasının yanında tutuluyorsa anne çocuğun kendisine teslimini ister.
- **Babanın yükümlülüğü:** Soybağı kurulan baba, çocuğun giderlerine gücü oranında katılır (TMK m. 327).

Birinci fıkra, ana ve babası evli olmayan çocuğun velâyetini doğrudan **anaya** verir. 2
Bu velâyet kanundan doğar: doğumla birlikte başlar ve bir mahkeme kararına bağlı değildir. Anayasa Mahkemesi, kanun koyucunun eski Kanun döneminde yaşanan tecrübeleri gözeterek evlilik dışı doğan çocuğun velâyetinin askıda kalmaması ve çocuğun hak kaybına uğramaması için bu yolu seçtiğini, doğumdan itibaren derhal yasal bir temsilciye sahip olmanın çocuğun yüksek yararı gereği olduğunu belirterek kuralı Anayasa'ya uygun bulmuştur.[12] Velâyet kanun gereği anada olduğundan, annenin velâyetin kendisinde olduğunun tespitini istemekte hukuki yararı yoktur;[13] aynı sebeple annenin velâyetin kendisine verilmesi için açtığı dava da usulden reddedilmelidir.[14] Mahkemenin ayrıca velâyeti anneye veren bir hüküm kurması ise sonuca etkili olmadığından bozma sebebi sayılmamıştır.[15]

Velâyetin kanun gereği anada olması, fiilî durumun her zaman buna uyduğu 3
anlamına gelmez. Çocuk babanın veya başka birinin yanında tutuluyorsa anne velâyetini kullanamaz. Bu durumda anne çocuğun kendisine teslimini ister ve mahkeme bu istemi, velâyetin zaten annede olduğu gerekçesiyle karşılıksız bırakamaz.[16] Velâyet sahibi annenin çocukla görüşme ve kişisel ilişki kurulması istemi de çocuğun teslimi istemini içerir.[17] Velâyetin anaya ait olması babayı çocuğa karşı yükümlülüklerinden kurtarmaz; soybağı kurulan baba, çocuğun bakım ve eğitim

11 Yargıtay CGK, 30.04.2025, E. 2023/326, K. 2025/194.
12 AYM, 13.11.2008, E. 2005/53, K. 2008/161.
13 Yargıtay 2. HD, 27.03.2017, E. 2016/26187, K. 2017/3363.
14 Yargıtay 2. HD, 26.04.2017, E. 2016/8116, K. 2017/4825.
15 Yargıtay 2. HD, 23.05.2016, E. 2016/9345, K. 2016/10032.
16 Yargıtay 2. HD, 14.04.2015, E. 2014/28023, K. 2015/7514.
17 Yargıtay 2. HD, 04.05.2016, E. 2016/6871, K. 2016/9163.

giderlerine gücü oranında katılmak zorundadır.[18] Velâyeti bulunmayan baba ise çocukla uygun kişisel ilişki kurulmasını isteyebilir (TMK m. 323).

III. İkinci Fıkra: Ana Velâyeti Kullanamıyorsa

- **Dört hâl:** Ana küçük, kısıtlı, ölmüş ya da velâyet kendisinden alınmış.
- **İki seçenek:** Hâkim ya çocuğa vasi atar ya da velâyeti babaya verir.
- **Ölçü:** Çocuğun menfaati.
- **Babanın hakkı:** Çocuğu tanıyan babanın velâyeti alma hakkı vardır; ama velâyet kendiliğinden geçmez.
- **Üçüncü kişiler:** Velâyet ana ve baba dışında kimseye verilemez; gerekiyorsa vasi atanır.

4 İkinci fıkra, birinci fıkradaki kuralın işlemediği dört hâli sayar: ana **küçükse**, **kısıtlıysa**, **ölmüşse** ya da velâyet **kendisinden alınmışsa** çocuğun velâyeti kullanacak bir velisi yoktur. Bu durumda hâkim, çocuğun menfaatine göre iki yoldan birini seçer: çocuğa **vasi atar** veya velâyeti **babaya verir.** Kanun iki seçenek arasında bir sıra koymaz; ölçü çocuğun menfaatidir. Ana küçükken çocuğu tanıyan ve sahiplenen babaya velâyet verilmesi gerekirken velâyetin yaşı küçük anneye verilmesi bozma sebebi sayılmıştır.[19] Anne velâyet görevini yerine getirmiyor, babanın ise velâyeti üstlenmesine engel bir durumu bulunmuyorsa, annenin velâyeti kaldırılıp çocuğa vasi atanması yerine velâyet babaya verilmelidir.[20] Ana öldüğünde de mahkeme hemen vasi atamaz; önce çocuğu tanıyan babaya ihbar eder, baba velâyet için dava açarsa sonucunu bekler, baba velâyeti istemezse vasi atanması istemini sonuca bağlar.[21]

5 Velâyet ana ve baba dışında kimseye verilemez. Çocuğun geçici velâyetinin dedeye verildiği bir olayda Anayasa Mahkemesi, velâyetin yalnızca ana ve/veya babaya verilebileceğine ilişkin düzenlemeler karşısında bu kararın mevzuatla örtüşmediğini belirtmiştir; başvuru ise başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.[22] Ana ve babanın ikisi de velâyeti üstlenemiyorsa çözüm, çocuğa vasi atanmasıdır (TMK m. 404).

IV. Tanıma Velâyeti Kendiliğinden Babaya Geçirmez

6 Evlilik dışı doğan çocukla baba arasındaki soybağı tanıma veya babalık hükmüyle kurulur (TMK m. 295, TMK m. 301). Soybağının kurulması babaya velâyet vermez. Tanıyan babanın **velâyeti alma hakkı** vardır; ama bu hak mahkeme kararıyla

18 Yargıtay 8. HD, 03.05.2018, E. 2017/7449, K. 2018/12035.
19 Yargıtay 2. HD, 27.02.2013, E. 2012/13199, K. 2013/5093.
20 Yargıtay 2. HD, 28.06.2016, E. 2016/13524, K. 2016/12659.
21 Yargıtay 8. HD, 11.12.2017, E. 2017/7573, K. 2017/16579.
22 AYM, *E.E.* Başvurusu, B. No: 2021/15139, 19.12.2023.

kullanılır ve velâyet tanıma ile doğrudan babaya geçmez.[23] Bu nedenle ana küçükse ve velâyet babaya verilmemişse çocuk velâyet altında değildir ve vesayet altına alınması gerekir.[24] Anne dava sürerken ergin olursa ise velâyet kanun gereği annede bulunduğundan vasi atanması istemi konusuz kalır.[25] Tanımanın velâyet vermemesinin ceza hukukunda da sonucu vardır: velâyeti bulunmayan baba çocuğu velâyet sahibi annenin yanından kaçırıp alıkoyarsa eylem, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu değil, çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçu olarak değerlendirilir.[26]

Durum	Velâyet kimde	Ne yapılır
Ana ergin ve kısıtlı değil	Anada	Karar gerekmez
Baba çocuğu tanıdı	Anada kalır	Baba, ana velâyeti kullanamıyorsa veya velâyet anadan alınırsa velâyeti isteyebilir
Ana küçük	Kimsede değil	Velâyet babaya verilir veya vasi atanır
Ana dava sürerken ergin oldu	Anada	Vasi atanması istemi konusuz kalır
Ana öldü	Kimsede değil	Önce babaya ihbar edilir; baba istemezse vasi atanır
Velâyet anadan alındı	Kimsede değil	Velâyet babaya verilir veya vasi atanır

V. Görevli Mahkeme: Aile Mahkemesi ve Sulh Hukuk Mahkemesi

İkinci fıkradaki iki seçenek iki ayrı mahkemenin görev alanına girer. Velâyete 7
ilişkin kararları aile mahkemesi verir (4787 sayılı Kanun m. 4); vasi atanması ise vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesinin işidir (TMK m. 397). Nüfus memurları, ananın küçük olduğunu veya öldüğünü öğrendiklerinde bu durumu yetkili vesayet makamına bildirmek zorundadır (TMK m. 404). Hangi mahkemenin önce harekete geçeceği konusunda kararlar farklıdır. Bir görüşe göre önce aile mahkemesi velâyetin babaya verilip verilmeyeceğini değerlendirir, uygun görmezse vasi atanması için sulh hukuk mahkemesine ihbarda bulunur.[27] Diğer görüşe göre vasi atanması istemi sulh hukuk mahkemesinde görülür; mahkeme babaya ihbar eder ve baba velâyet için dava açarsa sonucunu bekler.[28] Daha önceki bazı kararlarda ise vasi atanması ve velâyetin babaya verilmesi konusunun birlikte sulh hukuk mahkemesinde tartışılacağı kabul edilmişti.[29] Hangi görüş benimse-

23 Yargıtay 8. HD, 18.01.2018, E. 2017/8310, K. 2018/819.
24 Yargıtay 8. HD, 18.01.2018, E. 2017/8423, K. 2018/876.
25 Yargıtay 2. HD, 01.06.2017, E. 2017/1261, K. 2017/6631.
26 Yargıtay CGK, 30.04.2025, E. 2023/326, K. 2025/194.
27 Yargıtay 20. HD, 05.04.2016, E. 2016/3895, K. 2016/4009.
28 Yargıtay 20. HD, 24.10.2016, E. 2016/8985, K. 2016/9464.
29 Yargıtay 20. HD, 14.05.2015, E. 2015/5917, K. 2015/4167.

nirse benimsensin, babanın velâyet istemi varsa bu istem çocuğa vasi atanmadan önce değerlendirilmelidir; kararın ifadesiyle aslolan velâyettir.[30]

VI. Ortak Velâyet Tartışması

8 Kanun, evli olmayan ana ve baba için ortak velâyet öngörmez. Anayasa Mahkemesi de Türk hukukunda evlilik birliği dışında ana ve babaya velâyeti birlikte kullanma hakkı tanınmadığını tespit etmiş ve evlilik dışı doğan çocuğun velâyetine ilişkin tercihin kanun koyucunun takdir alanında olduğunu belirtmiştir.[31] Ana, baba ve çocuk yabancı uyruklu ve ortak millî hukukları ortak velâyeti tanıyorsa durum farklıdır: soybağının hükümleri o hukuka tabidir ve ortak velâyet Türk kamu düzenine açıkça aykırı olmadığından istem esastan incelenmelidir.[32] Evli ana ve babanın boşanmasında ortak velâyet tartışması için bkz. TMK m. 336.

UYGULAMA NOTU

Çocuğun babasıyla evli olmayan ana bakımından velâyet kanun gereği anadadır; bunun tespiti için dava açılmasına gerek yoktur. Çocuk babanın veya başka birinin yanında tutuluyorsa aile mahkemesinden doğrudan **çocuğun teslimi** istenmelidir; çocuk teslimine ilişkin kararlar, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 41/A maddesine göre çocuğun üstün yararı esas alınarak adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerince yerine getirilir. **Baba bakımından** çocuğu tanımak soybağını kurar ama velâyet vermez. Ananın küçük olduğu, kısıtlandığı, öldüğü veya velâyet görevini yerine getirmediği durumlarda baba aile mahkemesinden velâyetin kendisine verilmesini istemeli; çocukla fiilen ilgilendiğini, barınma ve bakım koşullarını gösteren belgeleri sunmalı ve uzman incelemesine hazırlıklı olmalıdır. Nüfus müdürlüğü çocuğa vasi atanması için ihbarda bulunmuşsa baba, velâyeti istediğini sulh hukuk mahkemesine bildirmelidir. Velâyeti bulunmayan baba çocuğu ananın yanından kendi başına almamalı; kişisel ilişki kurulmasını veya velâyetin kendisine verilmesini mahkemeden istemelidir.

İÇTİHATLAR

1 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
13.11.2008 · E. 2005/53 · K. 2008/161

Evlilik dışı doğan çocuğun velâyetinin doğumla birlikte kanun gereği anaya ait olması Anayasa'ya aykırı değildir

Evlilik dışı doğan çocuğun velâyetinin düzenlenmesi istemiyle açılan bir davada aile mahkemesi, 337. maddenin birinci fıkrasının evlilik içinde ve dışında doğan çocuklar

30 Yargıtay 8. HD, 11.12.2017, E. 2017/7573, K. 2017/16579.
31 AYM, 13.11.2008, E. 2005/53, K. 2008/161.
32 Yargıtay 2. HD, 20.02.2017, E. 2016/15771, K. 2017/1737.

ile bu çocukların babaları arasında eşitsizlik yarattığını ileri sürerek fıkranın iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

> *Evlilik birliği dışında doğan çocuğun doğumdan itibaren derhal yasal bir temsilciye sahip olması, çocuğun yüksek yararı gereğidir. Evlilik dışı çocuğun velâyetinin doğrudan anneye verilmesi, istisnai durumlarda velâyetin babaya verilmesi veya vasi atanmasının nedeni, soybağı ilişkisinin kolaylıkla kurulması, anne ve çocuk arasındaki özel biyolojik ve ruhsal bağın varlığı olup, bu husus yasakoyucunun takdir alanı içindedir.*

DEĞERLENDİRME Anayasa Mahkemesi, 337. maddenin birinci fıkrasını eşitlik ilkesi (Anayasa m. 10) ve ailenin korunması (Anayasa m. 41) bakımından incelemiş ve oybirliğiyle Anayasa'ya aykırı bulmamıştır. Karara göre kanun koyucu, eski Kanun döneminin tecrübelerini gözeterek, evlilik dışı doğan çocuğun velâyetinin **askıda kalmaması** ve çocuğun hak kaybına uğramaması için velâyetin doğumdan sonra kural olarak anaya ait olmasını, istisnai durumlarda ise babaya verilmesini veya vasi atanmasını tercih etmiştir. Evlilik birliği içindeki ebeveynler ile evlilik dışında çocuk sahibi olan ebeveynler aynı hukuki konumda bulunmadığından aralarında eşitlik karşılaştırması yapılamaz. Mahkeme, Türk hukukunda evlilik birliği dışında ana ve babaya velâyeti birlikte kullanma hakkı tanınmadığını da açıkça tespit etmiştir. Aynı fıkraya karşı 2011'de yapılan ikinci itiraz başvurusu, ret kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren on yıl geçmeden aynı hükmün yeniden denetlenemeyeceği gerekçesiyle esasa girilmeden reddedilmiştir; Mahkeme bu kararda, kuralı uygulayacak mahkemenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile kanun arasında bir çatışma tespit etmesi hâlinde Anayasa'nın 90. maddesi gereği Sözleşme hükümlerini uygulaması gerektiğini de belirtmiştir.[33]

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
27.03.2017 · E. 2016/26187 · K. 2017/3363

Ana ve baba evli değilse velâyet kanun gereği anadadır; ananın velâyetin kendisinde olduğunun tespitini istemekte hukuki yararı yoktur

Analığın tespiti ve nüfus kaydındaki ana adının düzeltilmesi davası kabul edilmiş ve karar kesinleşmişti. Anne ayrıca çocuğun velâyetinin kendisinde olduğunun tespitini istemiştir; ana ve baba evli değildi. Mahkemenin bu istem hakkında verdiği kararı anne temyiz etmiştir.

> *Ana ve baba evli değilse velayet anaya aittir. (TMK m.337/1) Dava tarihinde kesinleşen, analığın tespiti ve nüfus hanesinde ana adının düzeltilmesi davasının kabulüyle velayeti davacı annede olan küçüğün velayetinin kendisinde olduğunun tespitini talep etmekte hukuki yararı yoktur. Hukuki yarar dava şartı olup, davanın hukuki yarar yokluğundan reddi gerekirken (HMK m.114/1, f-115) yazılı şekilde karar verilmesi doğru bulunmamış, hükmün bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME

33 AYM, 06.04.2011, E. 2011/32, K. 2011/62.

337. maddenin birinci fıkrası velâyeti **kanundan doğan** bir yetki olarak anaya verir; bunun için ayrıca bir mahkeme kararı gerekmez. Daire bu nedenle, analık bağı kesinleşmiş bir kararla kurulan annenin, çocuğun velâyetinin kendisinde olduğunun tespitini istemekte **hukuki yararı bulunmadığını** kabul etmiştir. Hukuki yarar dava şartıdır ve yokluğunda dava usulden reddedilir (HMK m. 114/1-h, 115). Aynı ilke, velâyetin kendisine verilmesi için dava açan anne bakımından da uygulanır: velâyet zaten kanun gereği anada olduğundan bu istem de hukuki yarar yokluğundan usulden reddedilmelidir.[34] Annenin mahkemeden isteyebileceği, velâyetin tespiti değil, velâyetin kullanılmasını engelleyen somut sorunun çözümüdür; örneğin çocuğun kendisine teslimi.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
14.04.2015 · E. 2014/28023 · K. 2015/7514

Velâyet anadayken çocuk babanın yanında tutuluyorsa çocuğun anneye teslimine karar verilmelidir; velâyetin zaten anada olduğu gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığı denemez

Evlilik dışı doğan ve babası tarafından tanınan çocuk fiilen babanın yanında kalıyordu; baba çocuğu anneye teslim etmekten kaçınmıştır. Anne çocuğun kendisine teslimini istemiştir. Mahkeme, evlilik dışı doğan çocuğun velâyetinin annede olduğu gerekçesiyle istem hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

> *Annenin, evlilik dışı çocuk üzerindeki kanundan doğan velayet hakkı kendisinden alınmış değildir. Bu hakkını kullanabilmesi için, çocuğun kendisine teslimi gerekir. Çocuğun babası yanında bulunduğu ve davalının rızasıyla çocuğu anneye teslim etmekten kaçındığı anlaşılmaktadır. Bu durumda çocuğun anneye icra yoluyla teslimi dışında bir yol kalmadığına göre, talebin kabulüne ve çocuğun davalıdan alınarak velayet hakkına sahip olan anneye teslimine karar verilmesi gerekirken, velayetin annede olduğu gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, kanundan doğan velâyetin **fiilen** nasıl kullanılacağı sorusuna cevap verir. Velâyet anadadır ve kendisinden alınmış değildir; ama çocuk babanın yanında tutuluyorsa anne bu yetkiyi kullanamaz. Daire, bu durumda çocuğun davalıdan alınarak velâyet hakkına sahip olan anneye teslimine karar verilmesi gerektiğini, velâyetin annede olduğu gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmesinin hatalı olduğunu belirtmiştir. Velâyetin tespiti istemi hukuki yarar yokluğundan reddedilirken **çocuğun teslimi** istemi esastan incelenir; anne için doğru dava budur. Çocuk teslimine ilişkin aile mahkemesi kararları, 7343 sayılı Kanun'la 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na eklenen 41/A maddesine göre çocuğun üstün yararı esas alınarak adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerince yerine getirilir.

34 Yargıtay 2. HD, 26.04.2017, E. 2016/8116, K. 2017/4825.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
04.05.2016 · E. 2016/6871 · K. 2016/9163

Velâyet sahibi annenin çocukla görüşme ve kişisel ilişki istemi, çocuğun kendisine teslimi istemini de içerir

Evlilik dışı doğan ve babası tarafından tanınan çocuk fiilen babanın yanındaydı. Anne, çocukla görüşemediğini belirterek görüşmenin sağlanmasını ve kişisel ilişki kurulmasını istemiştir; mahkeme anne ile çocuk arasında kişisel ilişki kurmuştur. Kararı baba temyiz etmiştir.

> *Ana ve baba evli değilse velayet anneye aittir (TMK m.337/1). Olayları açıklamak taraflara hukuki nitelendirme hakime aittir (HMK m.33). Davacı annenin, müşterek çocukla görüşmesinin sağlanması yönündeki isteği çocuğun teslimi talebini de içerir. Annenin yasadan doğan velayet sorumluluğunu yerine getirebilmesi için çocuğu teslim alması gerektiği açıktır.*

DEĞERLENDİRME Kanun velâyeti anaya verdiğine göre, velâyet sahibi annenin çocukla ilişkisi velâyetin kendisidir; kişisel ilişki ise ana ve babadan her birine, velâyeti altında bulunmayan veya kendisine bırakılmayan çocuk için tanınan bir haktır (TMK m. 323). Daire, olayları açıklamanın taraflara, hukuki nitelendirmenin hâkime ait olduğunu hatırlatarak (HMK m. 33) annenin görüşme isteminin çocuğun **teslimi** istemini de içerdiğini kabul etmiş ve kişisel ilişki kurulmasına hükmedilmesini bozma sebebi saymıştır. Karar oyçokluğuyla verilmiştir; çoğunluğa göre anne, kanundan doğan velâyet sorumluluğunu yerine getirebilmek için çocuğu teslim almalıdır. Velâyet sahibi annenin dilekçesinde doğrudan çocuğun teslimini istemesi, hukuki nitelendirme tartışmasını baştan önler.

5 **YARGITAY CEZA GENEL KURULU**
30.04.2025 · E. 2023/326 · K. 2025/194

Velâyeti bulunmayan baba, evlilik dışı doğan çocuğu velâyet sahibi annenin yanından kaçırıp alıkoyarsa çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçu oluşur

Evlilik dışı birlikte yaşayan ana ve babanın çocuğunu tanıma senediyle tanıyan baba, çocuğu annenin yanından kaçırıp yaklaşık sekiz ay yanında alıkoydu, sonra anneye teslim etmiştir. Bölge adliye mahkemesi, babanın velâyeti elinden alınmış bir ebeveyn olmadığını ve bu nedenle çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçunun faili olamayacağını kabul ederek kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan mahkûmiyet kararı verdi ve Özel Dairenin bozma kararına direnmiştir.

> *Her ne kadar Bölge Adliye Mahkemesince sanığın, velayet yetkisi elinden alınmış baba sıfatını taşımadığı ve bu nedenle de TCK'nın 234/1. maddesinde özgü suç olarak düzenlenen çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçunun faili olamayacağı kabul edilmiş ise de; sanığın mağdurun birinci dereceden kan hısmı olduğu ve bu konumda olan sanığın velayet yetkisi elinden alınmış baba sıfatını taşımadığı gerekçesi ile üçüncü derece dahil diğer kan hısımlarından farklı olarak TCK'nın 109. maddesi uyarınca daha ağır ceza gerektiren kişiyi hürriye-*

tinden yoksun kılma suçundan cezalandırılmasının, maddi gerçekliğin normatif/hükmî değerlendirmeye feda edilmesi nedeniyle hakkaniyete aykırı olacağı ve adaletsiz sonuçlar doğuracağı cihetle; mağdurun üçüncü derece dâhil kan hısımları arasında yer alan sanığın eyleminin, TCK'nın 109. maddesinde düzenlenen kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna göre asli norm niteliğinde bulunan ve TCK'nın 234/1-2. maddelerinde düzenlenen çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçunu oluşturduğu kabul edilmelidir.

DEĞERLENDİRME

337. madde velâyeti anaya verdiği için, çocuğu tanıyan ama kendisine velâyet verilmemiş baba **veli değildir.** Bölge adliye mahkemesi, tanımanın tek başına velâyet sağlamadığını belirterek babanın velâyeti elinden alınmış bir ebeveyn olmadığı sonucuna varmış ve daha ağır ceza öngören kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu uygulamıştı. Ceza Genel Kurulu bu sonucu kabul etmemiştir: baba, çocuğun üçüncü derece dahil kan hısımları arasındadır ve velâyeti elinden alınmış baba sıfatı taşımadığı gerekçesiyle diğer kan hısımlarından farklı olarak daha ağır cezalandırılması hakkaniyete aykırı olur ve adaletsiz sonuçlar doğurur. Bu nedenle eylem, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna göre asli norm sayılan çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçunu (TCK m. 234/1-2) oluşturur. Karar, velâyetin anada olmasının ceza hukukundaki karşılığını da gösterir: velâyeti bulunmayan baba çocuğu velâyet sahibi annenin yanından kendi başına alamaz; velâyetin kendisine verilmesini veya kişisel ilişki kurulmasını aile mahkemesinden istemelidir.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
27.02.2013 · E. 2012/13199 · K. 2013/5093

Ana küçükse, çocuğu tanıyan ve sahiplenen babaya velâyet verilmelidir; velâyetin yaşı küçük anneye verilmesi hatalıdır

Evlilik dışı doğan çocuğun annesi küçüktü. Baba çocuğu tanımıştı; velâyeti istemediğine ilişkin bir beyanda bulunmamış, aksine çocuğu sahiplendiğini ve birlikte yaşadıklarını bildirmişti. Mahkeme velâyeti anneye vermiştir.

> *Baba ile soybağı tanıma ile kurulduğuna göre, babanın velayeti alma hakkı mevcuttur. Baba velayeti istemediğine ilişkin açıkça beyanda bulunmadığı gibi, aksine çocuğu sahiplendiğini ve birlikte yaşadıklarını bildirmiştir. O halde, velayetin babaya verilmesi gerekirken, yaşı küçük olan anneye verilmesi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Kanun, ananın küçük olmasını, velâyetin anaya ait olması kuralının açık istisnaları arasında sayar. Bu durumda 337. maddenin ikinci fıkrası devreye girer ve hâkim, çocuğun menfaatine göre vasi atar veya velâyeti babaya verir. Daire, çocuğu tanıyan babanın **velâyeti alma hakkı** bulunduğunu, babanın velâyeti istemediğini açıklamadığını, aksine çocuğu sahiplendiğini ve birlikte yaşadıklarını bildirdiğini belirterek velâyetin babaya verilmesi gerektiğine hükmetmiştir. Yaşı küçük anneye velâyet verilmesi, fıkranın açık hükmüyle bağdaşmaz. Anne

dava sürerken ergin olursa ise velâyet kanun gereği annede bulunduğundan, vasi atanması veya velâyetin babaya verilmesi istemi konusuz kalır.[35]

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
28.06.2016 · E. 2016/13524 · K. 2016/12659

Anne velâyet görevini yerine getirmiyorsa ve babanın engeli yoksa, annenin velâyeti kaldırılıp çocuğa vasi atanmak yerine velâyet babaya verilmelidir

Baba, tanıma yoluyla soybağı kurduğu çocuğun velâyetinin kendisine verilmesini istemiştir. Anne bir süre birlikte yaşadıktan sonra çocuğu bırakarak ortak haneyi terk etmiş ve çocuğu arayıp sormamıştı. Çocuk bir süre babaannesinin yanında kalmış; baba çocukla sürekli ilgilenmiş ve yargılama sırasında çocuğu yanına almıştı. Mahkemenin başvurduğu uzman, velâyetin babaya verilmesini uygun bulmuştur. Mahkeme davayı reddetti, annenin velâyetini kaldırdı ve çocuğa vasi atanması için ihbarda bulunulmasına karar vermiştir.

> *Bu durumda, annenin velayet görevini yerine getirmediği, velayetin kaldırılması koşullarının (TMK m. 348) oluştuğu, davacı babanın da velayet görevini üstlenmesine engel bir durumunun bulunmadığı anlaşıldığından davanın kabulü ve velayetin davacı babaya verilmesi (TMK. m. 337/2) yerine, davanın reddi ile annenin çocuk üzerindeki velayetinin kaldırılmasına çocuk için vasi atanması için ihbarda bulunmasına karar verilmesi isabetsiz olup bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME

337. maddenin ikinci fıkrası hâkime iki seçenek tanır: **vasi atamak** veya **velâyeti babaya vermek.** Seçimin ölçüsü çocuğun menfaatidir. Bu olayda anne velâyet görevini yerine getirmediği için velâyetin kaldırılması koşulları oluşmuş (TMK m. 348), babanın ise velâyeti üstlenmesine engel bir durumu bulunmamaktadır. Çocuk babasıyla yaşamaktadır ve uzman da velâyetin babaya verilmesini önermiştir; Daire, dosyada uzman görüşünden ayrılmayı gerekli kılan bir olgu ve delil bulunmadığını da vurgulamıştır. Bu durumda davanın reddedilip annenin velâyeti kaldırılarak vasi atanması yoluna gidilmesi isabetsizdir; velâyet babaya verilmelidir. Karar, evlilik dışı doğan çocuğu tanıyan babanın, annenin velâyet görevini yerine getirmediği durumlarda velâyetin kendisine verilmesi için dava açabileceğini de gösterir.

8 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
03.05.2018 · E. 2017/7449 · K. 2018/12035

Evlilik dışı doğan çocuğun velâyeti anada olsa da baba giderlere katılmak zorundadır; babalık davasıyla birlikte istenen velâyet uzman kurulu raporuyla araştırılmalıdır

Çocuğa atanan kayyım, babalığın tespitini ve çocuk için nafaka istemiştir. Davalı baba soybağına itiraz etmemiştir; karşı davayla, soybağı kurulduktan sonra velâye-

35 Yargıtay 2. HD, 01.06.2017, E. 2017/1261, K. 2017/6631.

tin anneden alınarak kendisine verilmesini istemiştir. Mahkeme asıl davayı kabul etti, karşı davayı reddetmiştir.

> *Evlilik dışı doğan çocuğun velayeti anaya ait ise de babanın da çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılması zorunludur.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, 337. maddenin velâyeti anaya vermesinin babayı çocuğa karşı yükümlülüklerinden kurtarmadığını gösterir. Soybağı kurulan baba, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılır (TMK m. 327, TMK m. 330); nafakanın belirlenmesi için tarafların ekonomik durumu tapu, vergi, sosyal güvenlik, banka ve ticaret sicili kayıtlarıyla araştırılmalıdır. Kararın velâyete ilişkin bölümü de önemlidir: babalık davasıyla birlikte babanın velâyetin kendisine verilmesini istemesi mümkündür ve bu istem yalnızca sosyal çalışmacı raporuyla değil, aile mahkemesi bünyesindeki psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacıdan oluşan kuruldan alınacak raporla ve babanın yaşadığı yerde de inceleme yapılarak değerlendirilmelidir. Annenin baba ile çocuk arasındaki kişisel ilişkiyi engellediği iddiası da bu değerlendirmede gözetilir. Daire ayrıca babalık davasında kanunda öngörülen ihbarların yapılması gerektiğini (TMK m. 301) ve soybağı konusunda yalnızca taraf ve tanık beyanlarıyla yetinilmeyip test yaptırılarak rapor alınması gerektiğini belirtmiştir.

9 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
18.01.2018 · E. 2017/8310 · K. 2018/819

Tanıma, velâyeti kendiliğinden babaya geçirmez; babanın velâyeti alma hakkı mahkeme kararıyla kullanılır

Evlilik dışı doğan çocuğun annesi ergin değildi; baba çocuğu doğumundan yaklaşık üç ay sonra tanımıştır. Nüfus müdürlüğü çocuğa vasi atanması için ihbarda bulunmuştur. Sulh hukuk mahkemesi, çocuğun onu tanıyan babanın velâyeti altında olduğu gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir; kararı nüfus müdürlüğü temyiz etmiştir.

> *Baba ile soybağı tanıma ile kurulduğuna göre, babanın çocuğun velayetini alma hakkı mevcuttur. Yani mahkeme hükmü olmaksızın tanıma ile velayet hakkı doğrudan babaya geçmemektedir.*

DEĞERLENDİRME Tanıma, baba ile çocuk arasında soybağını kurar (TMK m. 295); velâyeti ise kurmaz. Daire, tanıyan babanın **velâyeti alma hakkı** bulunduğunu, ancak mahkeme hükmü olmaksızın velâyetin tanıma ile doğrudan babaya geçmediğini açıkça belirtmiştir. Bu nedenle sulh hukuk mahkemesinin çocuğun babanın velâyeti altında olduğu yönündeki kabulü hatalıdır. Olayın özelliği, annenin temyiz incelemesi sırasında ergin olmasıdır: artık çocuk annesinin velâyeti altında olduğundan vasi atanması istemi konusuz kalmış, Daire hükmün gerekçesini değiştirerek kararı düzeltip onamıştır. Uygulamada bu, çocuğu tanıyan babanın veli olarak hareket edebilmesi için velâyetin kendisine verilmesini aile mahkemesinden istemesi gerektiği anlamına gelir.

10 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
18.01.2018 · E. 2017/8423 · K. 2018/876

Ana küçükse ve velâyet babaya verilmemişse çocuğa vasi atanmalıdır; velâyet çocuğu tanıyan babaya kendiliğinden geçmez

Evlilik dışı doğan çocuğun annesi ergin değildi; baba çocuğu doğumundan bir hafta sonra tanımıştır. Nüfus müdürlüğü, annenin ergin olmaması nedeniyle çocuğun vesayet altına alınmasını istemiştir; sulh hukuk mahkemesi talebi reddetmiştir.

> *Yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler gözönüne alındığında, velayet kendisi üzerinde bulunan tarafın bu hakkı kullanamaması üzerine, diğer tarafın çocuğu tanıması sonucunda velayetin kendiliğinden tanıyan tarafa geçmeyeceği açıktır. Buna göre, Mahkemece küçüğe vasi atanması gerekirken, talebin reddi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Kanuna göre velâyet altında bulunmayan her küçük vesayet altına alınır (TMK m. 404). Ana küçük olduğu için velâyeti kullanamıyorsa ve velâyet mahkeme kararıyla babaya verilmemişse çocuk velâyet altında değildir; bu boşluk tanımayla kapanmaz. Daire, velâyet kendisinde bulunan tarafın bu hakkı kullanamaması üzerine diğer tarafın çocuğu tanımasıyla velâyetin kendiliğinden tanıyan tarafa geçmeyeceğini belirterek vasi atanması talebinin reddini hatalı bulmuştur. Aynı Daire, annenin öldüğü bir olayda ise vasi atanmadan önce çocukları tanıyan babaya ihbar edilmesini ve babanın velâyet için dava açması hâlinde sonucun beklenmesini aramıştır.[36]

11 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
11.12.2017 · E. 2017/7573 · K. 2017/16579

Evlilik dışı doğan çocukların annesi ölmüşse vasi atanmadan önce çocukları tanıyan babaya ihbar edilmeli; baba velâyet davası açarsa sonucu beklenmelidir

Evlilik dışı doğan ve babaları tarafından tanınan iki çocuğun annesi ölmüştür. Nüfus müdürlüğü çocuklara vasi atanması için ihbarda bulunmuştur. Sulh hukuk mahkemesi, çocukların onları tanıyan babanın velâyeti altında olduğu ve velâyet aile mahkemesince kaldırılmadıkça vasi atanamayacağı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Anneleri vefat etmiş olup, çocukların velisi yoktur. Kanun, ana küçük, kısıtlı veya ölmüş ya da velayet kendisinden alınmışsa, hakimin, çocuğun menfaatine göre vasi atayacağını veya velayeti babaya vereceğini hükme bağlamıştır (TMK.md.337/2). Baba ile soybağı tanıma ile kurulduğuna göre, babanın çocuklarının velayetini alma hakkı mevcuttur. Aslolan velayet olduğuna göre mahkeme tarafından öncelikle davanın, babaya ihbar edilmesi, beyanının alınması, onun tarafından velayetlerin kendisine verilmesi yönünde dava açılması halinde sonu-*

36 Yargıtay 8. HD, 11.12.2017, E. 2017/7573, K. 2017/16579.

cunun beklenmesi, küçüklerin velayetlerini baba talep etmediği taktirde davanın sonuca bağlanması gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmamıştır.

DEĞERLENDİRME Ananın ölümü, 337. maddenin ikinci fıkrasını harekete geçiren hâllerden biridir. Kanun velâyeti anaya verdiği için ana ölünce çocukların **velisi kalmaz**; velâyet, tanımayla kurulmuş soybağına rağmen babaya kendiliğinden geçmez. Daire bu nedenle sulh hukuk mahkemesinin çocukların babanın velâyeti altında olduğu yönündeki kabulünü hatalı bulmuş, ama hemen vasi atanmasına da gidilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Kararın ifadesiyle **aslolan velâyettir**: mahkeme önce davayı babaya ihbar etmeli ve beyanını almalı, baba velâyetin kendisine verilmesi için dava açarsa bu davanın sonucunu beklemeli, baba velâyeti istemezse vasi atanması istemini sonuca bağlamalıdır. Aynı sıralama, annenin küçük olduğu bir olayda da benimsenmiştir.[37]

12 **YARGITAY 20. HUKUK DAİRESİ**
05.04.2016 · E. 2016/3895 · K. 2016/4009

Evlilik dışı doğan çocukta velâyetin tanıyan babaya verilip verilmeyeceğini aile mahkemesi değerlendirir; uygun görülmezse vasi atanması için sulh hukuk mahkemesine ihbar edilir

Evlilik dışı doğan ve babası tarafından tanınan çocuğun annesi ölmüştür; çocuğa vasi atanması istendi. Aile mahkemesi vasi atanması gerektiği gerekçesiyle, sulh hukuk mahkemesi ise babaya velâyet verilip verilmeyeceğinin tartışılması gerektiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

> *Türk Medenî Kanununun velayete ilişkin hükümlerinden kaynaklanan davalara bakma görevi aile mahkemelerine aittir. TMK'nın 337/2. maddesi uyarınca küçüğün kendisini tanıyan babasının velayeti altına konulup konulmayacağının aile mahkemesince değerlendirilip velayetin babaya verilmesi mahkemece uygun görülürse aile mahkemesince bu konuda karar verilecek, aksi durumda yani, küçüğün babasının velayeti altına konulması uygun görülmediği takdirde ise, uygun görmeme kararı ile birlikte TMK'nın 404. maddesi gereğince küçüğe vasi tayin edilmek üzere sulh hukuk mahkemesine ihbarda bulunulması gerekecektir. Bu durumda uyuşmazlığın, aile mahkemesince görülüp çözümlenmesi gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME

337. maddenin ikinci fıkrasındaki iki seçenek iki ayrı mahkemenin görev alanına girer: velâyete ilişkin kararlar aile mahkemesinin, vasi atanması ise vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesinin görevindedir. Daire bu kararda önce velâyetin babaya verilip verilmeyeceğinin değerlendirilmesi gerektiğini ve bunun aile mahkemesinin görevinde olduğunu kabul etmiştir: aile mahkemesi velâyeti babaya uygun görürse bu yönde karar verir; uygun görmezse bu kararla birlikte çocuğa vasi atanması için sulh hukuk mahkemesine ihbarda

37 Yargıtay 20. HD, 24.10.2016, E. 2016/8985, K. 2016/9464.

bulunur. Görev konusunda kararlar farklılık gösterir. Aynı Daire yaklaşık bir yıl önce, ananın küçük olduğu bir olayda vasi atanması ve velâyetin babaya verilmesi konusunun vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesinde tartışılacağını kabul etmişti;[38] 2016'da ise ananın küçük olduğu bir olayda da aile mahkemesini görevli saymıştır.[39] Aynı yıl verilen bir başka kararda ise vasi atanması istemi sulh hukuk mahkemesinde bırakılmış, babaya ihbar edilerek velâyet davası açarsa sonucunun beklenmesi istenmiştir.[40] Babanın kendisinin vesayet altında bulunduğu bir olayda da uyuşmazlık çocuğa vasi atanması ihbarına ilişkin görüldüğünden sulh hukuk mahkemesi görevli sayılmıştır.[41]

13 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
20.02.2017 · E. 2016/15771 · K. 2017/1737

Evli olmayan yabancı ana ve babanın ortak velâyet istemi millî hukuklarına göre incelenmelidir; ortak velâyet Türk kamu düzenine açıkça aykırı değildir

Ana ve baba İngiliz vatandaşıydı ve evli değildi. Baba, evlilik dışı doğan ortak çocuğun velâyetinin ana ve babaya ortak olarak düzenlenmesini istemiştir. Mahkeme, tarafların millî hukukuna göre ortak velâyet mümkün olsa da bunun Türk kamu düzenine aykırı olduğu gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *"Yukarıda değinilen iç hukukumuz ve kamu düzeni kavramı ile ilgili açıklamalara göre somut olay değerlendirildiğinde "ortak velayet" düzenlenmesinin, Türk kamu düzenine "açıkça" aykırı olduğunu ya da Türk toplumunun temel yapısı ve temel çıkarlarını ihlal ettiğini söylemek mümkün değildir. O halde mahkemece, MÖHUK m. 17/1 gereğince, İngiliz vatandaşı olan tarafların müşterek milli hukuklarındaki velayete ilişkin düzenlemeler dikkate alınarak, işin esasına girilip tüm deliller birlikte değerlendirilerek "ortak velayet" istemine ilişkin davayla ilgili bir karar vermek gerekirken, istemin Türk kamu düzenine aykırı olduğu belirtilmek suretiyle, yazılı şekilde hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME

337. madde evli olmayan ana ve baba için velâyeti anaya verir ve ortak velâyetten söz etmez. Ancak soybağının hükümleri, ana, baba ve çocuğun ortak millî hukuku varsa o hukuka tabidir (MÖHUK m. 17/1); yetkili yabancı hukuk ancak Türk kamu düzenine **açıkça** aykırıysa uygulanmaz (MÖHUK m. 5/1). Daire, 335, 336 ve 337. maddeleri ve eşlerin evliliğin bitmesi hâlinde de çocuklarıyla ilişkilerinde eşit olduğunu öngören Ek 7 No'lu Protokol'ün 5. maddesini birlikte değerlendirerek ortak velâyetin Türk kamu düzenine açıkça aykırı olmadığı sonucuna varmış ve istemin esasının incelenmesi gerektiğine hükmetmiştir. Karar yabancı uyruklu ana ve baba hakkındadır; Türk vatandaşı olan evli olmayan ana ve baba bakımından 337. madde velâyeti anaya vermeye devam

38 Yargıtay 20. HD, 14.05.2015, E. 2015/5917, K. 2015/4167.
39 Yargıtay 20. HD, 13.10.2016, E. 2016/4718, K. 2016/8953.
40 Yargıtay 20. HD, 24.10.2016, E. 2016/8985, K. 2016/9464.
41 Yargıtay 20. HD, 12.12.2016, E. 2016/11579, K. 2016/11938.

eder ve Anayasa Mahkemesi de evlilik birliği dışında velâyeti birlikte kullanma hakkı tanınmadığını tespit etmiştir.[42] Yine de Daire'nin ortak velâyeti kamu düzenine aykırı saymaması, bu konudaki tartışma bakımından önem taşır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 282:** Soybağının kurulması.
- **TMK m. 295:** Tanımanın koşulları ve şekli.
- **TMK m. 301:** Babalık davası.
- **TMK m. 323:** Ana ve baba ile kişisel ilişki.
- **TMK m. 327:** Çocuğun bakım ve eğitim giderleri.
- **TMK m. 335:** Velâyetin koşulları.
- **TMK m. 336:** Ana ve baba evli ise velâyet.
- **TMK m. 348:** Velâyetin kaldırılması.
- **TMK m. 397:** Kamu vesayeti ve vesayet makamı.
- **TMK m. 404:** Küçüklük nedeniyle vesayet.

42 AYM, 13.11.2008, E. 2005/53, K. 2008/161.

MADDE

338

A. Genel olarak

IV. Üvey çocuklar

KANUN METNİ

(1) Eşler, ergin olmayan üvey çocuklarına da özen ve ilgi göstermekle yükümlüdürler.

(2) Kendi çocuğu üzerinde velâyeti kullanan eşe diğer eş uygun bir şekilde yardımcı olur; durum ve koşullar zorunlu kıldığı ölçüde çocuğun ihtiyaçları için onu temsil eder.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 338, üvey ebeveyn ile ergin olmayan üvey çocuk arasındaki ilişkiyi düzenler. **Birinci fıkraya göre** eşler, ergin olmayan üvey çocuklarına da **özen ve ilgi** göstermekle yükümlüdür; gerekçeye göre madde bir sosyal ahlâk gerekliliğini özel hukuk kuralı düzeyine çıkarmıştır. Yükümlülük ergin olmayan üvey çocuklarla sınırlıdır; eşler ergin üvey çocuklarına bakmakla yükümlü değildir.[1] **İkinci fıkraya göre** kendi çocuğu üzerinde velâyeti kullanan eşe diğer eş uygun bir şekilde **yardımcı olur** ve durum ve koşullar zorunlu kıldığı ölçüde çocuğun ihtiyaçları için velâyeti kullanan eşi **temsil eder**; madde üvey ebeveyne velâyet vermez. Üvey çocuğa özen ve ilgi göstermemek boşanmada kusur sayılır;[2] buna karşılık eşin önceki evliliğinden olan ergin olmayan çocuklarının ortak konutta kalması diğer eşe boşanma hakkı vermez.[3]

TEMEL KAVRAMLAR

Üvey çocuk	Eşlerden birinin önceki evliliğinden veya evlilik dışı ilişkisinden olan ve diğer eşle arasında soybağı bulunmayan çocuğu.
Özen ve ilgi yükümlülüğü	Eşin, ergin olmayan üvey çocuğuna bakım, gözetim ve günlük hayatında gereken ilgiyi göstermesi.

1 Yargıtay HGK, 07.04.2022, E. 2019/162, K. 2022/499.
2 Yargıtay 2. HD, 29.03.2013, E. 2012/12520, K. 2013/8719.
3 Yargıtay 2. HD, 26.12.2011, E. 2011/3801, K. 2011/23605.

Yardım	Eşin, kendi çocuğu üzerinde velâyeti kullanan eşine çocuğun bakım ve yetiştirilmesinde uygun bir şekilde destek olması.
Temsil	Durum ve koşullar zorunlu kıldığı ölçüde, çocuğun ihtiyaçları için velâyeti kullanan eşin yerine hareket edilmesi.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 338- Yürürlükteki Kanunda bu maddeyi karşılayan bir hüküm yoktur. Madde, İsviçre Medenî Kanununun 299 uncu maddesinden esinlenen 1984 tarihli Öntasarının 254 üncü maddesinden alınmıştır. Bir kimsenin, ergin olmayan üvey çocuklarına da özen ve ilgi göstermesini, bu üvey çocuklar üzerinde velâyeti kullanan eşine uygun bir şekilde yardımcı olmasını ve durumun gerektirdiği ölçüde bu çocuğun ihtiyaçları için onu temsil etmesini hükme bağlayan bu madde, bir sosyal ahlâk gerekliliğini Medenî Kanunda yer alan bir özel hukuk kuralı düzeyine çıkarmaktadır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 127*

Tasarının genel gerekçesinde de madde, eski Kanun'da düzenlenmemiş bir konu olarak şöyle açıklanmıştır:

Gerekçe

> Yürürlükteki Kanunda düzenlenmemiş olan bir başka konu da yeni 338 inci maddeyle hükme bağlanmıştır. Buna göre, eşler ergin olmayan üvey çocuklarına da özen ve ilgi göstermekle yükümlüdürler. Bir eş, kendi çocuğu üzerinde velâyeti kullanan eşine uygun bir şekilde yardımcı olacak, hatta durum ve koşullar zorunlu kılarsa çocuğun ihtiyaçları için onu temsil edecektir. Bu madde hükmü, bir sosyal ahlâk gerekliliğini, Medenî Kanunda yer alan bir özel hukuk kuralı düzeyine çıkarmaktadır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı, Genel Gerekçe, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 19*

İki gerekçe metni birlikte okunduğunda maddenin üç unsuru belirginleşir. Birincisi, maddenin **yeni** olmasıdır: eski Kanun üvey ebeveyn ile üvey çocuk arasındaki ilişkiye ilişkin bir hüküm içermiyordu. İkincisi, maddenin kaynağıdır: hüküm doğrudan İsviçre Medenî Kanunu'ndan değil, bu Kanun'un 299. maddesinden esinlenen 1984 tarihli Öntasarıdan alınmıştır. Üçüncüsü ve en önemlisi, maddenin **niteliğidir**: kanun koyucu üvey çocuğa özen ve ilgi gösterilmesini bir sosyal ahlâk gerekliliği olarak görmüş ve bu gerekliliği hukuki bir yükümlülüğe dönüştürmüştür. Genel gerekçedeki "hatta" kelimesi, temsilin yardımdan daha ileri ve istisnai bir adım olduğunu, ancak durum ve koşullar zorunlu kılarsa devreye gireceğini vurgular. Gerekçe metinlerinde de kanun metninde de "onu" zamiri velâyeti kullanan eşi gösterir: üvey ebeveyn çocuğun ihtiyaçları için **eşini** temsil eder.

TBMM gerekçesinin açıkça belirttiği gibi 743 sayılı Kanun'da bu maddeyi karşılayan bir hüküm **yoktur.** Eski Kanun, üvey ebeveynin üvey çocuğa karşı ayrı bir yükümlülüğünü düzenlemiyordu. 4721 sayılı Kanun bu ilişkiyi ilk kez ayrı bir maddeyle düzenlemiş ve üvey ebeveynin özen, ilgi, yardım ve temsil görevlerini açıkça tanımlamıştır.

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 338
Üvey çocuğa özen ve ilgi	Özel hüküm yok	Ergin olmayan üvey çocuk için açık yükümlülük
Velâyeti kullanan eşe yardım	Özel hüküm yok	Uygun bir şekilde yardım
Temsil	Özel hüküm yok	Durum ve koşullar zorunlu kıldığı ölçüde
Kaynak	-	İsviçre MK m. 299'dan esinlenen 1984 Öntasarısı m. 254

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Kanun metnindeki "durum ve koşullar zorunlu kıldığı ölçüde" ifadesi, madde gerekçesindeki "durumun gerektirdiği ölçüde" ifadesinin Tasarı metnindeki karşılığıdır. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 338. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde iki fıkra olarak yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Özen ve ilgi	Eşler ergin olmayan üvey çocuklarına özen ve ilgi gösterir	TMK m. 338/1
Kapsam	Yalnızca ergin olmayan üvey çocuk; ergin üvey çocuğa bakım yükümlülüğü yok	Yargıtay HGK, K. 2022/499
Velâyeti kullanan eşe yardım	Uygun bir şekilde yardım	TMK m. 338/2
Temsil	Durum ve koşullar zorunlu kıldığı ölçüde, çocuğun ihtiyaçları için velâyeti kullanan eşi temsil	TMK m. 338/2
Velâyet	Üvey ebeveyne geçmez; ana ve babada kalır	TMK m. 335
Özen göstermemek	Boşanmada kusur	Yargıtay 2. HD, K. 2013/8719
Eşe yardımcı olmamak	Boşanmada kusur	Yargıtay 2. HD, K. 2009/21400
Kocanın üvey çocuğa ilgisizliği	Tam kusur sonucunu doğurabilir	Yargıtay 2. HD, K. 2013/10970

Konu	Kural	Dayanak
Eşini ve üvey çocuğu evden kovmak	Tamamen kusurlu eşin davası reddedilir	Yargıtay 2. HD, K. 2010/2717
Üvey çocuğun ortak konutta kalması	Tek başına boşanma sebebi değil	Yargıtay 2. HD, K. 2011/23605
Ceza hukuku	Üvey ebeveynin bakım yükümlülüğü TCK m. 233 kapsamında	Yargıtay 18. CD, K. 2019/14220
Anayasal koruma	Üvey ebeveynle kurulan fiilî bağ aile hayatı sayılabilir	AYM, Yaşar İnce, B. No: 2016/1750

1 TBMM gerekçesine göre eski Kanun'da bu maddeyi karşılayan bir hüküm yoktur. Madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 299. maddesinden esinlenen 1984 tarihli Öntasarının 254. maddesinden alınmıştır. Gerekçe maddenin amacını tek cümleyle açıklar: üvey çocuklara özen ve ilgi gösterilmesini, velâyeti kullanan eşe uygun bir şekilde yardımcı olunmasını ve durumun gerektirdiği ölçüde çocuğun ihtiyaçları için onun temsil edilmesini öngören madde, **bir sosyal ahlâk gerekliliğini** Medenî Kanunda yer alan **bir özel hukuk kuralı düzeyine** çıkarmaktadır. Tasarının genel gerekçesi de maddeyi eski Kanun'da düzenlenmemiş bir konu olarak anar ve aynı değerlendirmeyi tekrarlar. Tasarının 338. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almamış, madde Tasarıdaki hâliyle kanunlaşmıştır (S. Sayısı 723, s. 311-315).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, yükümlülüğün **ergin olmayan** üvey çocuklarla sınırlı olmasıdır; eşler ergin üvey çocuklarına bakmakla yükümlü değildir ve hâline münasip evin belirlenmesinde ergin üvey çocuk hesaba katılmaz.[4] İkinci nokta, maddenin üvey ebeveyne **velâyet vermemesidir**: velâyet ana ve babada kalır; üvey ebeveyn velâyeti kullanan eşine yardımcı olur ve gerektiğinde çocuğun ihtiyaçları için onu temsil eder. Üçüncü nokta, yükümlülüğün ihlalinin **ceza hukukunda da** sonuç doğurabilmesidir; üvey ebeveynin ergin olmayan üvey çocuğa karşı Türk Ceza Kanunu m. 233 anlamında bakım, eğitim ve destek olma yükümlülüğü bulunduğu kabul edilmiştir.[5]

II. Birinci Fıkra: Ergin Olmayan Üvey Çocuğa Özen ve İlgi

- **Yükümlüler:** Eşlerin ikisi de; kanun yükümlülüğü eşler arasında ayırmaz.
- **Kapsam:** Yalnızca ergin olmayan üvey çocuk.
- **İçerik:** Özen ve ilgi göstermek; çocuğu ortak hayattan dışlamamak.

4 Yargıtay HGK, 07.04.2022, E. 2019/162, K. 2022/499.
5 Yargıtay 18. CD, 10.10.2019, E. 2017/7552, K. 2019/14220.

- **Süre:** Evlilik süresince; boşanma veya ölümle evlilik sona erince yükümlülük de sona erer.
- **Sınır:** Madde üvey ebeveyne velâyet vermez; velâyet ana ve babada kalır (TMK m. 335).

Birinci fıkra, evlilik birliğine eşlerden birinin önceki ilişkisinden olan bir çocuğun katılması hâlinde diğer eşin tutumunu düzenler. Gerekçenin ifadesiyle madde, **bir sosyal ahlâk gerekliliğini** özel hukuk kuralı düzeyine çıkarmıştır: üvey ebeveynin çocuğa özen ve ilgi göstermesi artık yalnızca ahlâki bir beklenti değil, evlilik birliğinden doğan hukuki bir yükümlülüktür. Kanun yükümlülüğü **"eşler"** için öngörür; üvey anne ile üvey baba arasında bir fark gözetmez. Nitekim eşinin ilk evliliğinden olan üvey çocuklarına gerekli ilgiyi göstermeyen koca, birlik görevlerini yerine getirmemiş sayılmıştır.[6] 2

Yükümlülük **ergin olmayan** üvey çocuklarla sınırlıdır. Hukuk Genel Kurulu, eşlerin ergin olan üvey çocuklarına bakmakla yükümlü olmadığını belirterek, borçlunun hâline münasip evi belirlenirken aynı evde yaşayan ergin üvey kızın ve onun çocuğunun hesaba katılamayacağına oyçokluğuyla hükmetmiştir.[7] Kanun yardım nafakası yükümlülüğünü de üstsoy, altsoy ve kardeşlerle sınırlar (TMK m. 364); üvey ebeveyn ile üvey çocuk arasında soybağı bulunmadığından bu yükümlülük kapsamına girmez. Buna karşılık ergin olmayan üvey çocuk bakımından 338. madde, üvey ebeveyn için ceza hukukunda sonuç doğuran bir bakım, eğitim ve destek olma yükümlülüğünün dayanağı olarak da kabul edilmiştir.[8] 3

III. İkinci Fıkra: Velâyeti Kullanan Eşe Yardım ve Temsil

- **Yardım:** Kendi çocuğu üzerinde velâyeti kullanan eşe diğer eş uygun bir şekilde yardımcı olur.
- **Temsil:** Durum ve koşullar zorunlu kıldığı ölçüde, çocuğun ihtiyaçları için velâyeti kullanan eşi temsil eder.
- **Velâyet değil:** Yardım ve temsil, velâyetin üvey ebeveyne geçtiği anlamına gelmez.
- **Ölçü:** Durum ve koşulların zorunlu kılması; olağan hâllerde kararları velâyeti kullanan eş verir.

İkinci fıkra, üvey ebeveynin rolünü **velâyeti kullanan eşe destek** olarak tanımlar. Velâyet, çocuğun ana ve babasına aittir; üvey ebeveyn çocuğun velisi olmaz ve velâyet ana ve baba dışında kimseye verilemez (TMK m. 336). Ama günlük hayatta çocuğun bakımı, okulu ve benzeri ihtiyaçları evdeki iki yetişkinin birlikte ilgilenmesini gerektirebilir. Kanun bu nedenle üvey ebeveyne, velâyeti kullanan eşine 4

6 Yargıtay 2. HD, 18.04.2013, E. 2012/24691, K. 2013/10970.
7 Yargıtay HGK, 07.04.2022, E. 2019/162, K. 2022/499.
8 Yargıtay 18. CD, 10.10.2019, E. 2017/7552, K. 2019/14220.

uygun bir şekilde yardımcı olma görevi verir. Velâyeti kullanan eşine yardımcı olmayan eşin davranışı da 338. madde çerçevesinde kusur olarak değerlendirilmiştir.[9]

5 Fıkranın ikinci kuralı **temsildir.** Üvey ebeveyn, durum ve koşullar zorunlu kıldığı ölçüde çocuğun ihtiyaçları için velâyeti kullanan eşi temsil eder. Gerekçe de bu yetkiyi "durumun gerektirdiği ölçüde" sınırlar. Bu sınırlama, temsilin velâyeti kullanan eşin yokluğu veya bir engeli nedeniyle çocuğun bir ihtiyacının karşılanamadığı hâllere özgü olduğunu gösterir; temsil, üvey ebeveyne çocuğun kişisel ve malvarlığına ilişkin konularda genel bir karar yetkisi vermez. Çocuğu ilgilendiren önemli kararlar, velâyeti kullanan eşe ve gerektiğinde diğer ebeveyne aittir.

IV. Boşanmada Üvey Çocuk: Kusur Değerlendirmesi

Olay	Sonuç	Dayanak
Kadın üvey çocuğa özen ve ilgi göstermedi, koca daha ağır kusurlu	Kadın kusurlu ama tazminat ve nafaka isteyebilir	Yargıtay 2. HD, K. 2013/8719
Kadın üvey çocuklara ilgi göstermedi, koca ağır kusurlu	Boşanma yerinde; kadına tazminat	Yargıtay 2. HD, K. 2012/8045
Kadın üvey çocuğa özen göstermedi ve eşine yardımcı olmadı	**338.** maddeye aykırılık, kusur	Yargıtay 2. HD, K. 2009/21400
Koca üvey çocuklara ilgi göstermedi, birlikte yaşamaktan kaçındı	Kusur tamamen kocada	Yargıtay 2. HD, K. 2013/10970
Koca eşini ve üvey çocuğu evden kovdu	Tamamen kusurlu; davası reddedilir	Yargıtay 2. HD, K. 2010/2717
Eşin çocukları ortak konutta kalıyor	Tek başına boşanma sebebi değil	Yargıtay 2. HD, K. 2011/23605

6 Boşanma davalarında 338. madde, kusurun belirlenmesinde bir ölçüt olarak karşımıza çıkar. Üvey çocuğa özen ve ilgi göstermemek, birlik görevlerinin ihlali niteliğinde bir **kusurdur**.[10] Ancak bu kusur, diğer eşin kusurlarıyla karşılaştırılarak değerlendirilir. Sadakatsiz davranan ve eşine hakaret eden koca, üvey çocuğuna özen ve ilgi göstermeyen kadına göre daha ağır kusurlu sayılmış ve kadının tazminat isteklerinin reddi bozma sebebi yapılmıştır.[11] Kocanın eşine ağır hakaretler edip onu istemediğini söylediği bir olayda da üvey çocuğa özen yükümlülüğünü yerine getirmeyen kadın daha az kusurlu kabul edilmiş ve kadın yararına maddi tazminat verilmesi gerektiği belirtilmiştir.[12]

9 Yargıtay 2. HD, 10.12.2009, E. 2008/17454, K. 2009/21400.
10 Yargıtay 2. HD, 29.03.2013, E. 2012/12520, K. 2013/8719.
11 Yargıtay 2. HD, 13.11.2012, E. 2011/18744, K. 2012/26913.
12 Yargıtay 2. HD, 04.04.2011, E. 2010/5015, K. 2011/5891.

Eşin, diğer eşin önceki evliliğinden olan çocuğunu **evde istememesi** ayrı bir sorundur. Eşin önceki evliliğinden olan ve velâyeti kendisinde bulunan ergin olmayan çocuklarının ortak konutta kalması, diğer eşe boşanmayı isteme hakkı vermez.[13] Velâyeti diğer ebeveynde bulunan üvey çocuğun ortak hanede istenmemesi de kusur sayılabilir; bölge adliye mahkemesinin, kadının kocasının önceki evliliğinden olan ve velâyeti annesinde bulunan kızını ortak hanede istemediği vakıasını 338. madde çerçevesinde kusur olarak yüklediği karar onanmıştır.[14] Eşini ve üvey çocuğunu evden kovan eş ise tamamen kusurludur ve tamamen kusurlu eşin açtığı boşanma davası, davalı eşin hiçbir kusuru belirlenmedikçe reddedilmelidir.[15] 7

V. Üvey Çocukla İlişkinin Diğer Sonuçları

1. madde yalnızca evlilik sürerken uygulanır. Evlilik boşanma veya ölümle sona erince üvey ebeveynin özen ve ilgi yükümlülüğü de sona erer; üvey ebeveyn ile çocuk arasında soybağı kurulmaz. İki kurum bu ilişkiyi evliliğin ötesine taşıyabilir. Birincisi **evlât edinmedir**: eşlerden biri, en az iki yıldan beri evli olmaları veya kendisinin otuz yaşını doldurmuş bulunması koşuluyla diğerinin çocuğunu evlât edinebilir (TMK m. 306). İkincisi **kişisel ilişkidir**: olağanüstü hâller mevcutsa, çocuğun menfaatine uygun düştüğü ölçüde çocukla kişisel ilişki kurulmasını isteme hakkı diğer kişilere, özellikle hısımlara da tanınabilir (TMK m. 325). Çocuğu uzun süre büyüten bir üvey ebeveyn bakımından bu hüküm önem taşır.

Üvey ebeveyn ile üvey çocuk arasındaki bağ anayasal koruma da görebilir. Anayasa Mahkemesi, aile kavramının Medeni Kanun'daki karşılığıyla sınırlı olmadığını, kan bağı olmasa da çocuğun bakım ve gözetimini üstlenen kişiyle çocuk arasında aile hayatı anlamında bir bağ kurulabileceğini belirterek, başvurucuyu küçük yaştan itibaren büyüten üvey babasıyla görüşmesinin yalnızca mevzuatta sayılmadığı gerekçesiyle engellenmesini aile hayatına saygı hakkının ihlali saymıştır.[16] 8

UYGULAMA NOTU

Boşanma davasında üvey çocukla ilgili bir kusur ileri sürülüyorsa genel ifadelerle yetinilmemeli; diğer eşin çocuğa karşı hangi davranışlarda bulunduğu, çocuğun okul, sağlık ve günlük bakım ihtiyaçlarında nasıl bir tutum izlediği somut olaylar ve tanıklarla anlatılmalıdır. Bu kusurun diğer eşin kusurlarıyla karşılaştırılacağı unutulmamalıdır; tek başına tazminat ve nafaka hakkını ortadan

13 Yargıtay 2. HD, 26.12.2011, E. 2011/3801, K. 2011/23605.
14 Yargıtay 2. HD, 29.03.2023, E. 2022/10588, K. 2023/1439.
15 Yargıtay 2. HD, 16.02.2010, E. 2009/409, K. 2010/2717.
16 AYM (Birinci Bölüm), *Yaşar İnce* Başvurusu, B. No: 2016/1750, 10.12.2019.

kaldırmaz. **Eşin çocuklarının evde kalmasından duyulan rahatsızlık** tek başına boşanma sebebi sayılmaz; aksine çocuğa özen ve ilgi göstermemek, bu tutumu gösteren eşin aleyhine kusur olarak değerlendirilebilir. **Üvey çocuğu uzun süredir büyüten eş**, boşanma veya eşin ölümü hâlinde çocukla ilişkisinin sürmesi için olağanüstü hâllerde kişisel ilişki kurulmasını isteyebilir; koşulları varsa evlât edinme yolu da açıktır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
07.04.2022 · E. 2019/162 · K. 2022/499

Eşler ergin olan üvey çocuklarına bakmakla yükümlü değildir; hâline münasip ev belirlenirken ergin üvey çocuk ve onun çocuğu hesaba katılmaz

Borçlu, haczedilen evinin hâline münasip evi olduğunu ileri sürerek haczin kaldırılmasını istemiştir. Borçlu evde eşiyle, eşinin önceki evliliğinden olan ergin kızıyla ve bu kızın çocuğuyla birlikte yaşıyordu. İcra mahkemesi hâline münasip evin değerini dört kişiye göre belirleyerek şikâyeti kabul etmiştir; Özel Daire kararı bozdu, mahkeme önceki kararında direnmiştir.

> *“O hâlde borçlunun hâline münasip alabileceği evin değeri belirlenirken borçlunun ergin olan üvey kızı ve üvey kızının çocuğu kanunen bakmakla yükümlü kişilerden olmadığından değerlendirilmeye tabi tutulamaz.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, 338. maddenin kapsamını kişi bakımından sınırlar. Madde, eşlere yalnızca **ergin olmayan** üvey çocuklarına özen ve ilgi gösterme yükümlülüğü yükler. Hukuk Genel Kurulu, maddenin metnini aktardıktan sonra eşlerin **ergin olan** üvey çocuklarına bakmakla yükümlü olmadığını belirtmiş; borçlunun hâline münasip evi belirlenirken dikkate alınacak “aile” kavramının borçlu ile aynı çatı altında yaşayan ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri kapsadığını, ergin üvey kızın ve onun çocuğunun ise bu kişiler arasında bulunmadığını kabul etmiştir. Kurulda, aynı evde yaşayan üvey kız ve çocuğunun da aile kavramına girdiği görüşü ileri sürülmüş, ancak çoğunlukça benimsenmemiştir; karar oyçokluğuyla verilmiştir. Böylece hâline münasip evin değeri dört kişiye göre değil, borçlu ve eşine göre belirlenmelidir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
26.12.2011 · E. 2011/3801 · K. 2011/23605

Eşin önceki evliliğinden olan ve velâyeti kendisinde bulunan ergin olmayan çocuklarının ortak konutta kalması diğer eşe boşanma hakkı vermez

Davacı eş boşanma davası açmıştır. Davalı eşin önceki evliliğinden olan ve velâyeti kendisinde bulunan ergin olmayan çocukları ortak konutta taraflarla birlikte kalı-

yordu. Mahkeme, davacı tanıklarının anlatımlarına dayanarak boşanmaya karar vermiştir.

> *Eşler, ergin olmayan üvey çocuklarına da özen ve ilgi göstermekle yükümlüdürler(TMK.m.338). Davalının önceki eşinden olan ve velayeti kendisinde bulunan ergin olmayan çocuklarının ortak konutta taraflarla birlikte kalmaları, davacıya boşanmayı isteme hakkı vermez.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, 338. maddenin boşanma hukukundaki en doğrudan sonucunu gösterir. Madde eşlere ergin olmayan üvey çocuklarına özen ve ilgi gösterme yükümlülüğü yüklediğine göre, eşin önceki evliliğinden olan ve velâyeti kendisinde bulunan çocuklarının ortak konutta yaşaması evliliğin olağan bir sonucudur; diğer eş bu durumu kendi başına bir boşanma sebebi olarak ileri süremez. Daire ayrıca boşanma kararı için evlilik birliğinin ortak hayatı sürdürmeleri eşlerden beklenmeyecek derecede temelinden sarsıldığının sabit olması gerektiğini (TMK m. 166), dinlenen tanık anlatımlarının bir kısmının bu sonuca elverişli olmadığını, bir kısmının ise inandırıcı olmaktan uzak olduğunu belirterek davanın reddi gerektiğine hükmetmiştir. Evlenmeden önce eşin çocuklarının varlığını bilen ve onlarla birlikte yaşamayı kabul eden eşin, sonradan bu çocukların evde bulunmasını gerekçe gösterip boşanma istemesi bu nedenle sonuç vermez.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
29.03.2013 · E. 2012/12520 · K. 2013/8719

Kocasının ilk eşinden olan üvey çocuğuna gerekli özen ve ilgiyi göstermeyen kadın 338/1'e aykırı davranmış olur ve kusurludur; ancak diğer eşin kusuru daha ağırsa tazminat isteyebilir

Karşılıklı boşanma davalarında koca eşine hakaret etmiş, onu ortak konuttan kovmuş, güven sarsıcı davranışlarda bulunmuş ve annesinin evliliğe müdahalesine engel olmamıştı. Kadının ise kocasının ilk eşinden olan üvey çocuğuna gerekli özen ve ilgiyi göstermediği anlaşılmıştır. Mahkeme tarafları eşit kusurlu kabul etti ve kadının tazminat ve yoksulluk nafakası isteklerini reddetmiştir.

> *Yapılan tahkikat ve toplanan delillerden; davacı-davalı (koca)'nın güven sarsıcı davranışlar içine girdiği, eşine hakaret ettiği, onu ortak konuttan kovduğu, eşine koca gibi davranmadığı ve annesinin evlilik birliğine haksız müdahalesine engel olmaya çalışmadığı; buna karşılık, davalı-davacı (kadın)'ın ise, Türk Medeni Kanununun 338/1. maddesindeki yükümlülüğüne aykırı olarak kocasının ilk eşinden olma üvey çocuğuna gerekli özen ve ilgiyi göstermediği anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu olaylar karşısında; boşanmaya neden olan olaylarda her iki taraf da kusurlu ise de, eşine göre davacı-davalı (koca)'nın daha fazla kusurlu olduğunun kabulü gerekir.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, 338. maddenin birinci fıkrasındaki yükümlülüğün boşanmada **kusur** değerlendirmesine nasıl girdiğini açıkça gösterir. Daire, kadının 338/1'deki yükümlülüğüne aykırı olarak üvey çocuğuna gerekli özen ve ilgiyi göstermemesini kusur saymış, ama kocanın hakaret, kovma ve güven sarsıcı davra-

nışlarını daha ağır bulmuştur. Kusur karşılaştırmasının sonucu önemlidir: tarafların eşit kusurlu kabul edilmesi hatalıdır ve bu hatalı belirlemeye dayanılarak kadının maddi ve manevi tazminat istekleri reddedilemez (TMK m. 174). Aynı sebeple kadın, kusuru daha ağır olmadığı ve boşanma yüzünden yoksulluğa düşeceği için yoksulluk nafakası da isteyebilir (TMK m. 175). Uygulamadaki anlamı açıktır: üvey çocuğa özen göstermemek bir kusurdur ama tek başına tazminat ve nafaka hakkını ortadan kaldırmaz; sonuç, iki eşin kusurlarının karşılaştırılmasına bağlıdır.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
02.04.2012 · E. 2011/10916 · K. 2012/8045

Üvey çocuklarına 338/1'in gerektirdiği ilgi ve özeni göstermeyen eş kusurludur; diğer eş ağır kusurluysa bu kusur boşanmaya ve tazminata engel olmaz

Koca boşanma davası açtı, kadın da karşı dava açmıştır. Kadının kocasının önceki evliliğinden olan çocuklarına gerekli ilgi ve özeni göstermediği, kocanın ise kadının bir süreliğine ailesinin yanına gitmesini fırsat bilerek evlenmeden önce birlikte yaşadığı kişiyle yeniden bir araya geldiği kuşkusunu uyandıran davranışlarda bulunduğu anlaşılmıştır. Mahkeme boşanmaya karar verdi ve kadının tazminat isteklerini reddetmiştir.

> *Toplanan delillerden davalı-davacı kadının üvey çocuklarına Türk Medeni Kanununun 338/1. maddesinde gösterilen yükümlülüğün gereği olarak gerekli ilgi ve özeni göstermediği davacı-davalı kocanın ise, eşinin bir süreliğine ailesinin yanına gitmesini fırsat bilip, evlenmeden önce birlikte yaşadığı ve iki çocuğunun annesi olan kadın ile yeniden bir araya geldiği yönünde kuşku uyandıracak davranışlar içine girdiği, gerçekleşen bu duruma göre davacı-davalı kocanın ağır kusurlu olduğu anlaşılmakta ise de;...*

DEĞERLENDİRME Daire, kadının üvey çocuklarına **338/1'deki yükümlülüğün gereği olarak** ilgi ve özen göstermemesini açıkça kusur olarak nitelemiş, ama kocanın güven sarsıcı davranışlarını daha ağır bulmuştur. Koca ağır kusurlu olduğu hâlde boşanma kararı sonuç olarak doğrudur; çünkü kadının evlilik birliğinin devamında korunmaya değer bir yararı kalmamıştır ve TMK m. 166'nın ikinci fıkrasının koşulları gerçekleşmiştir. Bu nedenle hüküm gerekçesi düzeltilerek onanmıştır. Tazminat bakımından ise sonuç kadın lehinedir: boşanmaya sebep olan olaylarda kadın diğer eşten daha fazla veya eşit kusurlu olmadığından, uygun miktarda maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi gerekir (TMK m. 174). Üvey çocuğa özen göstermemek, bu nedenle kusur dengesini etkileyen ama tek başına sonucu belirlemeyen bir olgudur.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
10.12.2009 · E. 2008/17454 · K. 2009/21400

Ergin olmayan üvey çocuğuna özen ve ilgi göstermeyen ve velâyeti kullanan eşine yardımcı olmayan eş, 338. madde gereğince kusurludur

Kadın boşanma davası açmıştır. Kadının ergin olmayan üvey çocuğuna gerekli özen ve ilgiyi göstermediği ve eşine yardımcı olmadığı, kocanın ise eşine şiddet uygula-

dığı ve güven sarsıcı davranışlarda bulunduğu anlaşılmıştır. Mahkeme boşanmaya karar vermiştir; kadın, reddedilen tazminat istekleri bakımından kararı temyiz etmiştir.

> *Boşanmaya yol açan olaylarda ergin olmayan üvey çocuğuna gerekli özen ve ilgiyi göstermeyen, davalı eşine yardımcı olmayan (TMK.md.338) davacı kadının kusuru yanında, eşine şiddet uygulayan, güven sarsıcı davranışlar içine giren davalı kocanın daha ziyade kusurlu olduğu anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, maddenin **iki fıkrasının** birlikte uygulandığı ender örneklerden biridir. Daire, kadının yalnızca ergin olmayan üvey çocuğuna özen ve ilgi göstermemesini değil, **velâyeti kullanan eşine yardımcı olmamasını** da 338. madde çerçevesinde kusur saymıştır. İkinci fıkra, kendi çocuğu üzerinde velâyeti kullanan eşe diğer eşin uygun bir şekilde yardımcı olmasını öngörür; bu yardım, çocuğun bakımı ve günlük ihtiyaçlarının karşılanmasında eşin yanında olmayı kapsar. Ancak kusur karşılaştırmasında kocanın eylemleri daha ağır bulunmuştur. Daha az kusurlu olan kadın, boşanma yüzünden menfaati zedelendiği ve kişilik hakları saldırıya uğradığı için uygun miktarda maddi ve manevi tazminat isteyebilir (TMK m. 174).

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
18.04.2013 · E. 2012/24691 · K. 2013/10970

Eşinin ilk evliliğinden olan üvey çocuklarına gerekli ilgiyi göstermeyen koca da 338. maddeye aykırı davranır; bu kusur tam kusur sonucunu doğurabilir

Kadın boşanma davası açmıştır. Kocanın, eşinin ilk evliliğinden olan üvey çocuklarına gerekli ilgiyi göstermediği ve birlikte yaşamaktan kaçındığı anlaşılmıştır. Mahkeme tarafları eşit kusurlu kabul ederek boşanmaya karar verdi ve kadının maddi tazminat isteğini reddetmiştir.

> *Mahkemece taraflar eşit kusurlu kabul edilerek boşanmaya karar verilmiş ise de; yapılan soruşturma ve toplanan delillerden; davalı kocanın, eşinin ilk evliliğinden olma üvey çocuklarına gerekli ilgili göstermeme (TMK md. 338) ve birlikte yaşamaktan kaçınma (TMK md. 185/3) suretiyle birlik görevlerini yerine getirmediği anlaşılmaktadır. Mahkemece davacı kadına kusur olarak yüklenilen davranışlar ise, evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına etken olacak nitelikte değildir. O halde; boşanmaya neden olan olaylarda; kusurun tamamen davalı kocada olduğunun kabulü gerekir.*

DEĞERLENDİRME

338. maddenin yükümlülüğü eşlerin **ikisi için de** geçerlidir: kanun "eşler" der ve yükümlülüğü cinsiyete göre ayırmaz. Bu kararda üvey çocuklarına gerekli ilgiyi göstermeyen **koca** olmuş; Daire bu davranışı, birlikte yaşamaktan kaçınmayla birlikte birlik görevlerinin yerine getirilmemesi olarak nitelemiştir (TMK m. 185). Kadına yüklenen davranışlar evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına etken olacak nitelikte görülmediğinden kusurun **tamamen** kocada

olduğu kabul edilmiş, tarafların eşit kusurlu sayılması ve buna dayanılarak kadının maddi tazminat isteğinin reddi hatalı bulunmuştur. Karar, üvey çocuğa ilgisizliğin tek başına ağır bir kusur olarak da değerlendirilebileceğini gösterir.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.02.2010 · E. 2009/409 · K. 2010/2717

Eşini ve üvey çocuğunu evden kovan eş tamamen kusurludur; tamamen kusurlu eşin açtığı boşanma davası reddedilmelidir

Koca boşanma davası açtı, kadın da ayrı yaşama nedeniyle nafaka istemiştir. Kocanın birlik görevlerini yerine getirmediği ve eşini ve üvey çocuğunu evden kovduğu, kadının ise kusurlu bir davranışının kanıtlanamadığı anlaşılmıştır. Mahkeme boşanmaya karar verdi ve kadının nafaka davasını reddetmiştir.

> *Toplanan delillerden, evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına neden olan olaylarda birlik görevlerini yerine getirmeyen, eşini ve üvey çocuğunu evden kovan davacı-karşılık davalı koca tamamen kusurludur. Davalı-karşılık davacı kadının kusurlu bir davranışı kanıtlanamamıştır.*

DEĞERLENDİRME Üvey çocuğu evden kovmak, 338. maddenin öngördüğü özen ve ilginin tam karşıtıdır. Daire, birlik görevlerini yerine getirmeyen ve eşini ve üvey çocuğunu evden kovan kocayı **tamamen kusurlu** saymıştır. Bunun iki sonucu vardır. Birincisi, tamamen kusurlu eş boşanma davası açabilir ama davalı eşin az da olsa bir kusuru belirlenmedikçe boşanmaya karar verilemez; kimse tamamen kendi kusuruna dayanarak hak elde edemez (TMK m. 166). Bu nedenle kocanın davası reddedilmelidir. Aynı sonuca, eşine ve üvey çocuğuna sürekli bağırıp hakaret eden ve onları evden kovan kocanın açtığı davada da varılmıştır.[17] İkincisi, evden kovulan ve arayıp sorulmayan kadın, birlikte yaşamaya ara vermekte haklı olduğundan nafaka isteyebilir (TMK m. 197); nafaka davasının reddi de hatalıdır.

8 **YARGITAY 18. CEZA DAİRESİ**
10.10.2019 · E. 2017/7552 · K. 2019/14220

Eşinin önceki evliliğinden olan ergin olmayan çocuğa karşı üvey ebeveynin, 338. madde nedeniyle Türk Ceza Kanunu m. 233 anlamında bakım, eğitim ve destek olma yükümlülüğü vardır

Boşanmadan sonra velâyeti babada kalan çocuğun babası yeniden evlenmiştir. Baba ve yeni eşi hakkında, çocuğa karşı aile hukukundan doğan bakım, eğitim ve destek olma yükümlülüğünü yerine getirmedikleri iddiasıyla dava açıldı ve ikisi de mahkûm edilmiştir. Tebliğnamede, babanın yeni eşi yönünden hükmün bozulması istendi.

> *Maddenin gerekçesinde, aile hukukundan kaynaklanan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünün kapsamının Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre belirleneceği belirtilmiştir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun üvey çocuklar*

17 Yargıtay 2. HD, 26.01.2011, E. 2010/19, K. 2011/1222.

başlıklı 338. maddesinde "Eşler, ergin olmayan üvey çocuklarına da özen ve ilgi göstermekle yükümlüdürler. Kendi çocuğu üzerinde velâyeti kullanan eşe diğer eş uygun bir şekilde yardımcı olur; durum ve koşullar zorunlu kıldığı ölçüde çocuğun ihtiyaçları için onu temsil eder." hükmü yer almaktadır.

DEĞERLENDİRME Türk Ceza Kanunu'nun 233. maddesi, aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişiyi şikâyet üzerine cezalandırır ve yükümlülüğün kapsamı Medeni Kanun'a göre belirlenir. Daire, 338. maddeye dayanarak üvey ebeveynin, velâyetin eşinde bulunduğunu bildiği ergin olmayan üvey çocuğa karşı bu anlamda bir **bakım, eğitim ve destek olma yükümlülüğü** bulunduğunu kabul etmiş ve tebliğnamedeki bozma düşüncesine katılmayarak üvey ebeveyn hakkındaki mahkûmiyeti onamıştır. Böylece 338. maddedeki özen ve ilgi yükümlülüğü, ceza hukukunda da sonuç doğuran bir yükümlülük olarak ele alınmıştır. Babanın mahkûmiyeti ise, uzlaşma aşamasında çocuğun menfaat çatışması nedeniyle bir kayyımla temsil edilmesi gerektiği düşünülmediğinden ve çocuk inceleme tarihinde ergin olduğundan uzlaştırma işlemlerinin yeniden yapılması için bozulmuştur (TMK m. 426).

9 **ANAYASA MAHKEMESİ · BİRİNCİ BÖLÜM**
Yaşar İnce Başvurusu · B. No: 2016/1750 · 10.12.2019

Çocuğu küçük yaştan büyüten üvey babayla kurulan bağ aile hayatıdır; görüşmenin mevzuatta sayılmadığı gerekçesiyle engellenmesi aile hayatına saygı hakkını ihlal eder

Ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan başvurucu, bir yaşındayken babasını kaybetmiş ve annesinin evlendiği, aynı zamanda amcası olan üvey babası tarafından büyütülmüştü. Üvey babanın mevzuatta hükümlüyü ziyaret edebilecek kişiler arasında sayılmadığı gerekçesiyle görüşme talebi reddedilmiştir; infaz hâkimliğine şikâyet ve itiraz da sonuç vermemiştir.

> *Anayasa Mahkemesi kararlarında aile hayatının kan bağıyla kurulabileceği gibi hukuki ya da istisnai durumlarda fiilî yollarla da gerçekleşebileceği, kan veya evlatlık bağı olmamasına rağmen çocukların bakım ve gözetimini üstlenerek her türlü ihtiyacında yanında bulunan kişilerle çocuklar arasında belirli koşullar altında aile hayatı anlamında bir bağın kurulduğunun kabul edilebileceği vurgulanmıştır.*

DEĞERLENDİRME

338. madde üvey ebeveyn ile üvey çocuk arasındaki ilişkiyi Medeni Kanun'da bir özen ve ilgi yükümlülüğüne bağlar; Anayasa Mahkemesinin bu kararı ise aynı ilişkinin **anayasal korumasını** gösterir. Mahkemeye göre Anayasa'daki aile kavramı Medeni Kanun'daki karşılığıyla sınırlı değildir; kan veya evlatlık bağı bulunmasa da çocuğun bakım ve gözetimini üstlenen kişiyle çocuk arasında aile hayatı anlamında bir bağ kurulabilir. Başvurucunun bir yaşından itibaren üvey babasıyla aile ortamında yaşadığını, eşi ve çocuğu bulunmadığını ve annesinin de öldüğünü dikkate alan Mahkeme, aralarında aile hayatı

bulunduğunu kabul etmiş ve üvey babayla görüşmenin yalnızca mevzuatta sayılmadığı gerekçesiyle engellenmesini Anayasa'nın 20. maddesindeki aile hayatına saygı hakkının ihlali saymıştır. Aynı tarihli bir başka kararda ise üvey annesini üç kişilik ziyaret listesine yazdırmasının önünde bir engel bulunmayan ve sonradan bu yolla onunla görüşen başvurucunun başvurusu açıkça dayanaktan yoksun bulunmuştur.[18]

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 166:** Evlilik birliğinin temelinden sarsılması.
- **TMK m. 174:** Maddi ve manevi tazminat.
- **TMK m. 185:** Evliliğin genel hükümleri.
- **TMK m. 186:** Konutun seçimi, birliğin yönetimi ve giderlere katılma.
- **TMK m. 306:** Birlikte evlât edinme ve eşin çocuğunu evlât edinme.
- **TMK m. 325:** Üçüncü kişilerle kişisel ilişki.
- **TMK m. 335:** Velâyetin koşulları.
- **TMK m. 336:** Ana ve baba evli ise velâyet.
- **TMK m. 337:** Ana ve baba evli değilse velâyet.
- **TMK m. 364:** Yardım nafakası yükümlüleri.

18 AYM, *Seyit Cingöz* Başvurusu, B. No: 2017/30916, 10.12.2019.

MADDE

339

B. Velâyetin kapsamı

I. Genel olarak

KANUN METNİ

(1) Ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar.
(2) Çocuk, ana ve babasının sözünü dinlemekle yükümlüdür.
(3) Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanırlar; önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutarlar.
(4) Çocuk, ana ve babasının rızası dışında evi terkedemez ve yasal sebep olmaksızın onlardan alınamaz.
(5) Çocuğun adını ana ve babası koyar.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 339, velâyetin kapsamını beş fıkrada belirler. **Birinci fıkraya göre** ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda **onun menfaatini** göz önünde tutarak karar alır ve uygular; güncel kararlarda bu fıkra, velâyet düzenlemesinde çocuğun üstün yararı ilkesinin dayanakları arasında sayılır.[1] **İkinci fıkraya göre** çocuk ana ve babasının sözünü dinlemekle yükümlüdür. **Üçüncü fıkraya göre** ana ve baba olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanır ve önemli konularda onun düşüncesini göz önünde tutar; ayırt etme gücüne sahip çocuğun görüşü kural olarak alınmalıdır, ancak uzman aracılığıyla alınan görüş yeterli olabilir.[2] **Dördüncü fıkraya göre** çocuk ana ve babasının rızası dışında evi terk edemez ve yasal sebep olmaksızın onlardan alınamaz. **Beşinci fıkraya göre** çocuğun adını ana ve babası koyar; adın değiştirilmesi istemi de iki ebeveynin katılımıyla görülmelidir.[3]

TEMEL KAVRAMLAR

1 Yargıtay 2. HD, 05.05.2026, E. 2025/9999, K. 2026/5061.
2 Yargıtay HGK, 19.04.2022, E. 2019/96, K. 2022/571.
3 Yargıtay HGK, 08.12.2010, E. 2010/18-643, K. 2010/648.

Bakım ve eğitim	Çocuğun beslenmesi, barınması, sağlığı, okulu ve yetiştirilmesine ilişkin kararların tümü.
Çocuğun üstün yararı	Çocuğu ilgilendiren kararlarda çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişiminin öncelikli ölçüt olması.
Ayırt etme gücü	Akla uygun biçimde davranma yeteneği; çocuk bakımından, kendisini ilgilendiren bir konuda görüş oluşturabilecek olgunluk.
Yasal sebep	Çocuğun ana ve babadan alınmasına imkân veren, çocuğun yerleştirilmesi ve velâyetin kaldırılması gibi kanunda öngörülmüş sebepler.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 339- Madde kısmen yürürlükteki Kanunun 264 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarını karşılamaktadır. Yürürlükteki maddenin birinci fıkrası velâyetin kapsamıyla ilgili olmadığı için, bu maddeye alınmıştır. Madde, İsviçre Medenî Kanununun dört fıkralık 301 inci maddesi hükmü örnek alınmak suretiyle beş fıkra hâlinde kaleme alınmıştır. Birinci fıkraya göre, ana ve baba çocuğun menfaatini göz önünde tutarak onun bakımı ve eğitimi hususunda karar alır ve uygularlar. İkinci fıkra ise, içerik olarak, yürürlükteki Kanunun 264 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükmüyle aynıdır. Üçüncü fıkradaki hüküm, velâyet altındaki ayırt etme gücüne sahip çocuğun kendi işlerinde olanak bulundukça söz sahibi olabilmesindeki yarar fikrine dayanmaktadır. Yürürlükteki metnin ikinci fıkrasında yer alan, beden ve akılca sakatlarla ilgili olan hüküm, bir sonraki "Eğitim" kenar başlıklı maddeye alınmıştır. Dördüncü fıkra, yürürlükteki Kanunun 262 nci maddesinin birinci cümlesinde dile getirilen ve çocuğun yasal sebep olmadıkça ana ve babadan alınamayacağını ifade eden esas ile birlikte çocuğun da evi ana ve babasının rızası dışında terkedemeyeceğini belirtmektedir. Beşinci fıkra, yürürlükteki Kanunun 264 üncü maddesinin son fıkrasındaki kuralı tekrar etmektedir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 127*

Gerekçe, eski Kanun'daki hükümlerin yeni Kanun'da nereye taşındığını da gösterir. Eski 264. maddenin birinci fıkrası velâyetin kapsamıyla ilgili görülmemiştir; bu fıkranın konusu olan ölüm ve boşanmada velâyetin kime ait olacağı sorusu yeni Kanun'da 336. maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenmiştir (TMK m. 336). Eski metnin ikinci fıkrasında yer alan bedensel ve zihinsel engelli çocuklara ilişkin hüküm ise bir sonraki "Eğitim" başlıklı maddeye alınmıştır ve bugün 340. maddenin ikinci fıkrasında yer alır (TMK m. 340). Gerekçenin en dikkat çekici ifadesi üçüncü fıkraya ilişkindir: ayırt etme gücüne sahip çocuğun kendi işlerinde olanak bulundukça **söz sahibi** olabilmesinde yarar görülmüştür. Bu ifade, Yargıtay'ın çocuğun görüşünün alınmasına ilişkin kararlarının da kanuni dayanaklarından birini oluşturur.[4]

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 264. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarını ve 262. maddesinin birinci cümlesini karşılar:

4 Yargıtay HGK, 19.04.2022, E. 2019/96, K. 2022/571.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Çocuk, küçük iken ana ve babasının velayeti altındadır; kanuni sebep olmadıkça, ana ve babadan alınamaz. Hakim, vasi tayinine lüzum görmedikçe hacredilen çocukları dahi, ana ve babanın velayetine tabidirler.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 262 (mülga)

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Karı kocadan birinin vefatı halinde, velayet, sağ kalana ve boşanma halinde çocukların tevdi olunduğu tarafa, ait olur. Çocuk, ana ve babasına riayete mecburdur. Ana ve baba, kudretlerine göre çocuğu yetiştirmekle ve çocuk alil veya aklı zayıf ise haline münasip bir terbiye vermekle mükelleftirler. Çocuğun adını, ana ve babası kor.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 264 (mülga)

Eski ve yeni metinler karşılaştırıldığında üç yenilik öne çıkar. Birincisi, yeni Kanun ana ve babanın karar yetkisini açıkça **çocuğun menfaatine** bağlamıştır. İkincisi, eski Kanun'da bulunmayan, çocuğa olgunluğu ölçüsünde hayatını düzenleme olanağı tanınması ve önemli konularda düşüncesinin göz önünde tutulması kuralı eklenmiştir. Üçüncüsü, çocuğun yasal sebep olmadıkça ana ve babadan alınamayacağı kuralına, çocuğun da evi ana ve babasının rızası dışında terk edemeyeceği eklenmiştir. Çocuğun söz dinleme yükümlülüğü ve adın ana ve baba tarafından konulması ise eski Kanun'daki gibi korunmuştur.

	743 sayılı Kanun	4721 sayılı Kanun m. 339
Ana ve babanın karar yetkisi	Kudretlerine göre yetiştirme	Çocuğun menfaatine göre bakım ve eğitim kararı
Çocuğun yükümlülüğü	Ana ve babasına riayete mecbur	Sözünü dinlemekle yükümlü
Çocuğun söz hakkı	Hüküm yok	Olgunluğu ölçüsünde; önemli konularda düşüncesi
Çocuğun ana ve babadan alınması	Kanuni sebep olmadıkça alınamaz (m. 262)	Yasal sebep olmaksızın alınamaz; çocuk da evi terk edemez
Ad	Ana ve babası kor	Ana ve babası koyar

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 339. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde beş fıkra olarak yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Fıkra	Kural	Uygulamada
1	Ana ve baba çocuğun menfaatine göre bakım ve eğitim kararı alır	Velâyet düzenlemesinde üstün yarar ölçütü (Yargıtay 2. HD, K. 2026/5061)
2	Çocuk ana ve babasının sözünü dinler	Eski Kanun m. 264/2 ile içerik olarak aynı
3	Olgunluğu ölçüsünde hayatını düzenleme; önemli konularda düşüncesi	Çocuğun görüşü alınır (Yargıtay HGK, K. 2022/571)
3	Görüş alınmadan velâyet hükmü	Eksik inceleme (Yargıtay 2. HD, K. 2012/1401)
4	Çocuk evi terk edemez; yasal sebep olmadıkça alınamaz	Koşullar yoksa velâyet sahibine teslim (Yargıtay 2. HD, K. 2010/20421)
5	Adı ana ve baba koyar	Anlaşmazlıkta hâkimin müdahalesi (Yargıtay 2. HD, K. 2017/14036)
5	Adın değiştirilmesi	İki ebeveyn davada yer almalı (Yargıtay HGK, K. 2010/648)
5	Velâyeti olmayan ebeveynin itirazı	Aile hayatına saygı hakkına aykırı değil (AYM, Meliha Siviş, B. No: 2015/18910)

1 TBMM gerekçesine göre madde, kısmen eski Kanun'un 264. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarını karşılar ve İsviçre Medenî Kanunu'nun dört fıkralık 301. maddesi örnek alınarak beş fıkra hâlinde kaleme alınmıştır. Gerekçe fıkraları tek tek açıklar: birinci fıkrada ana ve babanın çocuğun menfaatini göz önünde tutarak onun bakımı ve eğitimi hususunda karar alıp uygulayacağı; ikinci fıkranın içerik olarak eski Kanun'un 264. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesiyle aynı olduğu; üçüncü fıkranın velâyet altındaki ayırt etme gücüne sahip çocuğun kendi işlerinde olanak bulundukça **söz sahibi** olabilmesindeki yarar fikrine dayandığı; dördüncü fıkranın eski Kanun'un 262. maddesindeki çocuğun yasal sebep olmadıkça ana ve babadan alınamayacağı esasına, çocuğun da evi ana ve babasının rızası dışında terk edemeyeceğini eklediği; beşinci fıkranın ise eski 264. maddenin son fıkrasındaki kuralı tekrarladığı belirtilmiştir. Tasarının 339. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almamış, madde Tasarıdaki hâliyle kanunlaşmıştır (S. Sayısı 723, s. 311-315).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, velâyet davalarında **çocuğun görüşünün** alınması gerektiğidir; görüş ve düşüncelerini açıklama olgunluğuna erişen çocuğun görüşü alınmadan velâyet hükmü kurulması eksik incelemedir.[5] Görüş uzman

aracılığıyla alınmışsa çocuğun ayrıca hâkim huzurunda dinlenmesi zorunlu değildir. İkinci nokta **çocuğun adıdır**: ad ana ve baba tarafından birlikte konulur; velâyet sahibi ebeveyn adın değiştirilmesi için tek başına dava açarsa diğer ebeveynin davaya katılması sağlanmalıdır, aksi hâlde verilen karar sonradan kaldırılabilir.[6] Üçüncü nokta, çocuğun **yasal sebep olmaksızın** ana ve babadan alınamayacağıdır; çocuğun yerleştirilmesi için kanunda öngörülen koşulların varlığı gösterilmelidir (TMK m. 347).

II. Birinci Fıkra: Çocuğun Menfaatine Göre Bakım ve Eğitim Kararları

- **Karar yetkisi:** Ana ve baba; evlilik sürerken birlikte, boşanma veya ayrılıkta velâyet kendisine bırakılan ebeveyn.
- **Ölçü:** Çocuğun menfaati.
- **Kapsam:** Bakım (beslenme, barınma, sağlık) ve eğitim; eğitimin içeriği ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 340).
- **Mahkeme için ölçüt:** Velâyet düzenlemesinde çocuğun üstün yararı.

Birinci fıkra velâyetin özünü tanımlar: ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda gerekli kararları alır ve uygular. Bu yetki sınırsız değildir; kararlar **çocuğun menfaati** göz önünde tutularak verilir. Evlilik sürerken bu kararları ana ve baba birlikte alır (TMK m. 336); boşanma veya ayrılıkta velâyet kendisine bırakılan ebeveyn bu yetkiyi kullanır. Velâyetin kapsamı genel olarak çocuğun bakımı, eğitimi, öğretimi, korunması ve temsili ile çocuğun kişiliğine ve mallarına ilişkin hak ve yükümlülüklerdir.[7] Birinci fıkranın ölçütü yalnız ana ve babayı değil mahkemeyi de bağlar. 2. Hukuk Dairesinin güncel kararlarında 339. maddenin birinci fıkrası, çocuğun üstün yararı ilkesinin kanuni dayanakları arasında sayılır: velâyet düzenlenirken çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişiminin sağlanması amaçlanır, ana ve babanın yararları ise çocuğun üstün yararını etkilemediği ölçüde gözetilir.[8] 2

III. İkinci Fıkra: Çocuğun Söz Dinleme Yükümlülüğü

İkinci fıkra, velâyet ilişkisinin çocuk bakımından karşılığını düzenler: çocuk ana ve babasının sözünü dinlemekle yükümlüdür. Gerekçeye göre bu fıkra içerik olarak eski Kanun'un 264. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesiyle aynıdır; eski metin "Çocuk, ana ve babasına riayete mecburdur" diyordu. Bu yükümlülük, üçün- 3

5 Yargıtay 2. HD, 26.01.2012, E. 2011/4130, K. 2012/1401.
6 AYM (İkinci Bölüm), *Meliha Siviş* Başvurusu, B. No: 2015/18910, 09.01.2019.
7 Yargıtay HGK, 07.02.2019, E. 2017/2446, K. 2019/80.
8 Yargıtay 2. HD, 05.05.2026, E. 2025/9999, K. 2026/5061.

cü fıkradaki olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanınması kuralıyla birlikte okunmalıdır; iki fıkra birlikte, çocuk büyüdükçe kendi hayatına ilişkin kararlarda söz sahibi olma alanının genişlediğini gösterir. Söz dinleme yükümlülüğü ana ve babaya çocuğun kişiliğine zarar verecek bir yetki vermez; çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düşer ve ana ve baba duruma çare bulamazsa hâkim, çocuğun korunması için uygun önlemleri alır (TMK m. 346).

IV. Üçüncü Fıkra: Olgunluğu Ölçüsünde Söz Hakkı ve Çocuğun Görüşü

- **Kural:** Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanır.
- **Önemli konular:** Olabildiğince çocuğun düşüncesi göz önünde tutulur.
- **Mahkemede:** Ayırt etme gücüne sahip çocuğun görüşü kural olarak alınır.
- **Yöntem:** Hâkim doğrudan veya psikolog, pedagog, sosyal çalışmacı gibi uzmanlar aracılığıyla.
- **Sınır:** Görüş bağlayıcı değildir; çocuğun üstün yararı gerektiriyorsa aksine karar verilebilir.

4 Üçüncü fıkra, gerekçenin ifadesiyle velâyet altındaki ayırt etme gücüne sahip çocuğun kendi işlerinde olanak bulundukça **söz sahibi** olabilmesindeki yarar fikrine dayanır. Fıkra doğrudan ana ve babaya hitap eder; ama bu hüküm uluslararası sözleşmelerle birlikte mahkemeler için de bir yükümlülük olarak okunmakta ve görüş ve düşüncelerini açıklama olgunluğuna erişen çocuğun görüşü alınmadan velâyet hükmü kurulması eksik inceleme sayılmaktadır.[9] Aynı sonuca, velâyeti babaya verilen çocuklar bakımından da varılmıştır.[10]

5 Hukuk Genel Kurulu, çocuğun konu olduğu bütün uyuşmazlıklarda ayırt etme gücüne sahip çocuğun görüşünün kural olarak alınması gerektiğini, bu ilkenin çocuğun üstün yararı için konulduğunu ve çocuğun menfaati zarar görmedikçe uygulanacağını belirtmiştir.[11] Kurula göre görüş, hâkim tarafından doğrudan alınabileceği gibi uzmanlar aracılığıyla da alınabilir; uzman aracılığıyla görüşü alınmış çocuğu mahkeme huzurunda aynı konuda yeniden konuşmaya zorlamak, çocuğun üstün yararıyla bağdaşmaz. Çocuğun görüşü mahkemeyi bağlamaz; idrak çağındaki çocuğun görüşüne gereken önem verilir, ama üstün yararı gerektiriyorsa görüşünün aksine de karar verilebilir.[12]

9 Yargıtay 2. HD, 26.01.2012, E. 2011/4130, K. 2012/1401.
10 Yargıtay 2. HD, 04.07.2011, E. 2010/9141, K. 2011/11427.
11 Yargıtay HGK, 19.04.2022, E. 2019/96, K. 2022/571.
12 Yargıtay 2. HD, 05.05.2026, E. 2025/9999, K. 2026/5061.

V. Dördüncü Fıkra: Çocuk Evi Terk Edemez, Ana ve Babadan Alınamaz

Dördüncü fıkra iki kural koyar: çocuk ana ve babasının rızası dışında evi terk edemez ve yasal sebep olmaksızın onlardan alınamaz. Gerekçeye göre fıkra, eski Kanun'un 262. maddesindeki çocuğun kanuni sebep olmadıkça ana ve babadan alınamayacağı esasına, çocuğun da evi ana ve babasının rızası dışında terk edemeyeceği kuralını eklemiştir. Yasal sebepler kanunda düzenlenmiştir: çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğünde hâkimin alacağı koruma önlemleri (TMK m. 346), çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalırsa çocuğun bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirilmesi (TMK m. 347) ve velâyetin kaldırılması (TMK m. 348). 6

Bu koşullar gösterilmeden velâyet altındaki çocuk ana ve babadan uzak tutulamaz. Dosyada çocuğun yerleştirilmesini gerektiren bir durumun varlığına ilişkin delil bulunmuyorsa, velâyet altındaki çocuğun velâyet sahibi ana ve babaya teslimine karar verilmelidir.[13] Fıkranın ceza hukukunda da bir karşılığı vardır: Türk Ceza Kanunu m. 234/3, kanuni temsilcisinin bilgisi veya rızası dışında evi terk eden çocuğu, rızasıyla da olsa, ailesini veya yetkili makamları durumdan haberdar etmeksizin yanında tutan kişiyi şikâyet üzerine cezalandırır. 7

VI. Beşinci Fıkra: Çocuğun Adı

- **Kural:** Çocuğun adını ana ve baba birlikte koyar.
- **Evlilikte anlaşmazlık:** Eşler hâkimin müdahalesini isteyebilir (TMK m. 195).
- **Tek taraflı ek ad:** Diğer ebeveynin rızası yoksa eklenen ad nüfus kaydından silinir.
- **Ad değişikliği davası:** İki ebeveyn davada yer almalıdır; bu bir dava şartıdır.
- **Boşanmadan sonra:** Velâyeti olmayan ebeveynin de katılımı sağlanmalıdır.

Beşinci fıkra, eski Kanun'un 264. maddesinin son fıkrasındaki kuralı tekrar eder: çocuğun adını ana ve babası koyar. Ad, velâyetin kapsamındadır ve ana ve baba tarafından **birlikte** konulur. Doğum bildirimini yapan ebeveynin çocuğa tek başına ad koyabileceği sonucu çıkarılamaz; nüfus mevzuatı doğum bildirimini kimin yapacağını düzenler, adı kimin koyacağını düzenlemez. Evli ana ve baba çocuğun adı konusunda anlaşamazsa, evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlık olarak hâkimin müdahalesini isteyebilir.[14] Ana ve babanın anlaştığı adın yanına birinin diğerinin rızası olmadan ikinci bir ad ekletmesi de bu kurala aykırıdır ve eklenen adın nüfus kaydından terkini gerekir.[15] 8

13 Yargıtay 2. HD, 06.12.2010, E. 2009/17801, K. 2010/20421.
14 Yargıtay 2. HD, 04.12.2017, E. 2016/26017, K. 2017/14036.
15 Yargıtay 2. HD, 29.06.2009, E. 2009/8289, K. 2009/12732.

9 Adın sonradan **değiştirilmesi** ayrı bir sorundur. Adın değiştirilmesi haklı sebebe bağlıdır (TMK m. 27); 339. maddenin son fıkrası ise bu davada kimlerin yer alması gerektiğini belirler. Hukuk Genel Kurulu, çocuğun adını ana ve baba birlikte belirlediğinden değiştirilmesini de birlikte istemeleri gerektiğini, birlikte başvurmazlarsa veya anlaşamazlarsa birinin açtığı davaya diğerinin taraf olarak katılmasının sağlanması gerektiğini kabul etmiştir; boşanma ve velâyetin bir ebeveyne verilmesi bu sonucu değiştirmez.[16] Anayasa Mahkemesi de velâyeti olmayan ebeveynin katılımı sağlanmadan verilen bir ad değişikliği kararının onun istemiyle kaldırılmasını aile hayatına saygı hakkına aykırı bulmamış ve bu konuda çocukla aile bağını sürdüren diğer ebeveyne de imkân tanınması gerektiğini belirtmiştir.[17] Velâyet sahibi annenin açtığı bir isim değişikliği davasında bir asliye hukuk mahkemesi, boşanmada velâyetin çocuğun bırakıldığı tarafa ait olduğunu düzenleyen hükmün iptali için başvurmuş; Anayasa Mahkemesi bu hükmün o davada uygulanacak kural olmadığını belirterek başvuruyu yetkisizlik nedeniyle reddetmiştir.[18]

UYGULAMA NOTU

Boşanma veya velâyet davasında çocuk görüş bildirecek olgunluktaysa, mahkemeden çocuğun görüşünün uzman aracılığıyla alınması istenebilir. Çocuk ebeveynlerden birinin tarafını tutması için yönlendirilmemelidir; çocuğun yönlendirilmesi velâyet değerlendirmesinde dikkate alınan hususlar arasındadır.[19] **Çocuğun adı değiştirilmek isteniyorsa** velâyet davacıda olsa bile diğer ebeveynin davaya katılması sağlanmalıdır; aksi hâlde verilen karar sonradan kaldırılabilir. Haklı sebep, örneğin çocuğun çevresinde başka bir adla tanınması, tanık ve belgelerle gösterilmelidir. **Evli ana ve baba çocuğun adı konusunda anlaşamıyorsa**, eşlerden birinin tek başına ad koymasına karşı hâkimin müdahalesi istenebilir. **Velâyet sahibinden çocuk uzak tutuluyorsa**, aile mahkemesinden çocuğun velâyet sahibine teslimi istenmelidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
08.12.2010 · E. 2010/18-643 · K. 2010/648

Çocuğun adını ana ve baba birlikte belirler; adın değiştirilmesini birlikte istemeleri, anlaşamazlarsa diğer ebeveynin davaya katılması gerekir

Boşanmadan sonra velâyet kendisine verilen anne, çocuğun çevresinde başka bir adla tanındığını belirterek nüfus kaydındaki adının değiştirilmesi için tek başına

16 Yargıtay HGK, 08.12.2010, E. 2010/18-643, K. 2010/648.
17 AYM (İkinci Bölüm), *Meliha Siviş* Başvurusu, B. No: 2015/18910, 09.01.2019.
18 AYM, 10.09.2025, E. 2025/175, K. 2025/169.
19 Yargıtay HGK, 07.02.2019, E. 2017/2446, K. 2019/80.

dava açmıştır. Yerel mahkeme davayı reddetmiştir; Özel Daire haklı neden bulunduğu gerekçesiyle kararı bozdu, yerel mahkeme önceki kararında direnmiştir.

> *Taraflar boşanmış ve velayet davacı anneye verilmiş olsa da; bu durum eldeki davada dava dışı olan küçüğün babasının gerçekte onun babası olması durumu değiştirmez. Kaldı ki, velayet şartlarında daha sonradan oluşabilecek değişiklik nedeniyle velayetin babaya verilmesi de ihtimal dahilindedir. Yukarıda da belirtildiği üzere çocuğun adını anne ve baba birlikte belirlediklerinden değiştirilmesi talebini de yasal şartların oluşması halinde mahkemeden birlikte istemeleri gerekir. Anne ve babanın bu taleplerini birlikte yapmamaları veya değişiklik üzerinde anlaşamamaları halinde birinin başvurusu üzerine değerinin davada taraf olarak katılımı sağlanmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, 339. maddenin son fıkrasındaki "çocuğun adını ana ve babası koyar" kuralından usule ilişkin önemli bir sonuç çıkarmıştır: çocuğun adını ana ve baba **birlikte** belirlediğine göre, yasal şartlar varsa adın değiştirilmesini de birlikte istemeleri gerekir. Boşanma ve velâyetin bir ebeveyne verilmesi bu sonucu değiştirmez; velâyeti olmayan ebeveyn de çocuğun ana veya babasıdır ve velâyet ileride ona verilebilir. Ebeveynler birlikte başvurmazsa veya değişiklik üzerinde anlaşamazsa, birinin açtığı davada diğerinin davaya **taraf olarak** katılması sağlanmalıdır; bu bir dava şartıdır ve mahkemece kendiliğinden gözetilir. Kurul bu nedenle direnme kararını değişik gerekçeyle bozmuş; görüşmeler sırasında çocuğun da dinlenmesi gerektiği yönündeki görüşlere değinmiş, ancak bunu o aşamada ayrıca bozma nedeni yapmamıştır. Aynı ilke sonraki kararlarda da uygulanmıştır.[20]

2 **ANAYASA MAHKEMESİ · İKİNCİ BÖLÜM**
Meliha Siviş Başvurusu · B. No: 2015/18910 · 09.01.2019

Velâyeti olmayan ebeveynin katılımı sağlanmadan verilen ad değişikliği kararının onun istemiyle kaldırılması aile hayatına saygı hakkını ihlal etmez

Boşanmadan sonra velâyet kendisine verilen anne, çocuğun adının değiştirilmesi için dava açmıştır; ilk dava reddedildi, ikinci davada ad değiştirilmiştir. Bu davaya katılımı sağlanmayan baba, ad değişikliği kararının kaldırılmasını istedi ve mahkeme kararı kaldırmıştır. Anne, aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürerek bireysel başvuruda bulunmuştur.

> *Velayet altında bulunan küçükler hakkındaki isim değişikliklerine ilişkin taleplerin yalnızca velayet hakkı sahibi olan ebeveyn tarafından değil çocuğun menfaatlerinin gerektirdiği durumlar ile haklı ve makul beklentilerin oluştuğu durumlarda çocuk ile aile bağını sürdüren diğer tarafça da ileri sürülebilmesine imkân sağlanmalıdır.*

20 Yargıtay 8. HD, 09.12.2019, E. 2019/6290, K. 2019/11048.

DEĞERLENDİRME Anayasa Mahkemesi, çocuğun adına ilişkin uyuşmazlığı ana ve babanın **çatışan aile hayatı menfaatleri** arasında bir denge sorunu olarak ele almıştır. Mahkemeye göre velâyet altındaki çocuğun adının değiştirilmesi istemi yalnızca velâyet sahibi ebeveyne ait bir yetki olarak görülmemelidir; çocuğun menfaatinin gerektirdiği ve haklı beklentilerin oluştuğu durumlarda çocukla aile bağını sürdüren diğer ebeveynin de bu konuda istemde bulunabilmesine imkân tanınmalıdır. Somut olayda derece mahkemeleri önceki davada babanın katılımının sağlanmadığını gözetmiş, taraf teşkilini sağlayarak iddiaları incelemiş ve yeterli gerekçeyle karar vermiştir; bu nedenle ad değişikliği kararının kaldırılması aile hayatına saygı hakkını ihlal etmemiştir. Karar, çocuğun adının değiştirilmesinde iki ebeveynin de davada yer alması gerektiğine ilişkin Hukuk Genel Kurulu yaklaşımıyla örtüşür.[21]

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
04.12.2017 · E. 2016/26017 · K. 2017/14036

Çocuğun adını ana ve baba birlikte koyar; bu konuda anlaşamayan eşler hâkimin müdahalesini isteyebilir

Evli ana ve babanın çocuğu doğmuştur. Anne, babaya haber vermeden nüfus müdürlüğüne başvurarak çocuğun adını tescil ettirmiştir. Baba, çocuğun adının ana ve babanın uzlaşmasıyla konulabileceğini belirterek hâkimin müdahalesini istemiştir. Mahkeme, doğum bildirimini annenin yapabileceği ve annenin tek başına ad koymasına yasal bir engel bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Mahkemenin gerekçesine esas aldığı Nüfus Hizmetleri Kanununda çocuğun adının konulmasına ilişkin bir düzenleme olmayıp, Kanunun 15/5. maddesinde doğum olayının bildirilmesi düzenlenmektedir. Yasal gerekçesi yukarıda belirtildiği üzere; çocuğu diğer kişilerden ayıran onun kişi olarak ifade edilmesini sağlayan, aynı ailedeki kişileri birbirinden ayırt etmeye yarayan bir kavram olan çocuğun adını ana ve babası birlikte koyarlar. Ancak, ana ve babanın, velayet hakkının kapsamı içerisinde yer alan çocuğun adı konusunda anlaşmazlığa düşmeleri halinde, ana ve baba ayrı ayrı veya birlikte hakimin müdahalesini isteyebilirler.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, 339. maddenin son fıkrasının evlilik sürerken nasıl uygulanacağını gösterir. Nüfus Hizmetleri Kanunu doğum bildirimini kimin yapacağını düzenler; çocuğun adını kimin koyacağını düzenlemez. Doğum bildirimini yapan ebeveynin çocuğa tek başına ad koyabileceği sonucu bu nedenle çıkarılamaz. Daire'ye göre çocuğun adını ana ve baba **birlikte** koyar; ad velâyetin kapsamındadır ve ana ve baba bu konuda anlaşamazsa, evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlık olarak ayrı ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilirler (TMK m. 195). Mahkeme, delilleri toplayarak 195. maddedeki usul çerçevesinde karar vermelidir. Anlaşılan adın yanına ebeveynlerden birinin diğerinin rızası olmadan ikinci bir ad ekletmesi de aynı ilkeye aykırıdır; böyle bir olayda eklenen adın nüfus kaydından terkini gerektiği kabul edilmiştir.[22]

21 Yargıtay HGK, 08.12.2010, E. 2010/18-643, K. 2010/648.
22 Yargıtay 2. HD, 29.06.2009, E. 2009/8289, K. 2009/12732.

4 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
19.04.2022 · E. 2019/96 · K. 2022/571

Ayırt etme gücüne sahip çocuğun görüşü kural olarak alınmalıdır; görüş uzman aracılığıyla alınmışsa çocuğun hâkim huzurunda yeniden dinlenmesi gerekmez

Boşanma davasında idrak çağındaki çocuğun velâyet konusundaki görüşü mahkeme psikoloğu tarafından alındı; çocuk annesiyle yaşamaktan mutlu olduğunu ve onunla kalmak istediğini söylemiştir. Özel Daire, çocuğun hâkim tarafından bizzat dinlenmesi gerektiği gerekçesiyle velâyet hükmünü bozmuştur. Mahkeme, çocuğun duruşmada dinlenmesinin psikolojisini olumsuz etkileyebileceğini belirterek direnmiştir.

> *Hâl böyle olunca çocuğun konu olduğu bütün uyuşmazlıklarda, ayırtım gücüne sahip çocuğun kural olarak görüşünün alınması gereklidir. Bu prensip, çocuğun üstün yararının gözetilmesi için konulmuş bir hüküm olup, çocuğun yararı olduğu takdirde ve çocuğun menfaati bundan zarar görmediği sürece uygulanmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, 339. maddenin üçüncü fıkrasını Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 12. maddesi ve Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi'nin 3 ve 6. maddeleriyle birlikte okuyarak **çocuğun görüşüne başvurulması** ilkesini açıklamıştır. Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanır ve önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutar; Kurul bu hükümden, çocuğun konu olduğu bütün uyuşmazlıklarda ayırt etme gücüne sahip çocuğun görüşünün kural olarak alınması gerektiği sonucunu çıkarmıştır. Ancak bu ilke çocuğun zorla konuşturulmasına dönüştürülmemelidir. Görüş hâkim tarafından doğrudan alınabileceği gibi psikolog, pedagog veya sosyal çalışmacı gibi uzmanlar aracılığıyla da alınabilir. Çocuğun görüşü uzman tarafından alınmışsa, onu mahkeme huzurunda aynı konuda yeniden konuşmaya zorlamak psikolojik baskı yaratır ve çocuğun üstün yararıyla bağdaşmaz. Direnme kararı bu nedenle değişik gerekçeyle yerinde bulunmuştur.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
26.01.2012 · E. 2011/4130 · K. 2012/1401

Görüş ve düşüncelerini açıklama olgunluğuna erişen çocuğun görüşü alınmadan velâyet hükmü kurulamaz

Boşanma davasında ortak çocuğun velâyeti anneye verilmiştir. Çocuk görüş ve düşüncelerini açıklama olgunluğuna erişmişti; mahkeme çocuğun görüşünü almadan velâyet hükmü kurmuştur.

> *Türk Medeni Kanununun 339, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 12 ve Çocuk Haklarının Kullanılmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin 3 ve 6. maddesi gereğince küçüğün görüş ve düşünceleri alınmadan yazılı şekilde eksik inceleme ile hüküm tesisi usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Daire, çocuğun görüşünün alınması yükümlülüğünü doğrudan 339. maddeye ve uluslararası sözleşmelere dayandırmıştır. Görüş ve düşüncelerini açıklama olgunluğuna erişmiş çocuğun görüşü alınmadan velâyet konusunda hüküm kurulması **eksik incelemedir** ve bozma sebebidir. Aynı ilke, velâyeti babaya verilen çocuklar bakımından da uygulanmıştır.[23] Çocuğun görüşü alınır ama mahkemeyi bağlamaz; çocuğun üstün yararı gerektiriyorsa görüşünün aksine karar verilebilir.[24] Görüşün nasıl alınacağına ilişkin ayrıntılı ilkeler Hukuk Genel Kurulunun kararında yer alır.[25]

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
05.05.2026 · E. 2025/9999 · K. 2026/5061

Velâyet düzenlemesinde temel ilke çocuğun üstün yararıdır; 339/1 bu ilkenin dayanaklarındandır ve idrak çağındaki çocukların görüşü alınmadan karar verilemez

Karşılıklı boşanma davalarında bölge adliye mahkemesi ortak çocukların velâyetini anneye vermiştir. Çocuklar idrak çağındaydı. Erkek, kararı velâyet düzenlemesi yönünden de temyiz etmiştir.

> *Velayet ve kişisel ilişki düzenlemesi yapılırken; gözönünde tutulması gereken temel ilke, çocuğun "Üstün yararı"dır (Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme m. 3; Çocuk Haklarının Kullanılmasına ilişkin Avrupa Sözleşmesi m.l; 4721 sayılı Türk Medeni Kanunun 339 uncu maddesinin birinci fıkrası, 343 üncü maddenin birinci fıkrası ve 346 ıncı maddenin birinci fıkrası; 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu 4 üncü maddesinin (b) bendi). Çocuğun üstün yararını belirlerken; onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişiminin sağlanması amacının gözetilmesi gereklidir. Ana ve babanın yararları; boşanmadaki kusurları, ahlaki değer yargıları, sosyal konumları gibi durumları, çocuğun üstün yararını etkilemediği ölçüde gözönünde tutulur. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 12 inci ve Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesinin 3 ve 6 ıncı maddeleri idrak çağındaki çocukların kendilerini ilgilendiren konularda görüşünün alınması ve görüşlerine gereken önemin verilmesini öngörmektedir. Çocukların üstün yararı gerektirdiği takdirde, görüşlerinin aksine karar verilmesi mümkündür.*

DEĞERLENDİRME Daire'nin güncel kararlarında kullandığı bu formül, 339. maddenin birinci fıkrasını çocuğun üstün yararı ilkesinin kanuni dayanakları arasında sayar: ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda **onun menfaatini göz önünde tutarak** karar alır ve uygular. Aynı ölçüt velâyet düzenlemesinde mahkemeyi de bağlar. Çocuğun üstün yararı belirlenirken bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişimi gözetilir; ana ve babanın boşanmadaki kusurları, ahlaki değer yargıları ve sosyal konumları ise çocuğun üstün yararını etkilemediği ölçüde dikkate alınır. İdrak çağındaki çocukların görüşü alınmalı ve görüşlerine gereken önem

23 Yargıtay 2. HD, 04.07.2011, E. 2010/9141, K. 2011/11427.
24 Yargıtay 2. HD, 05.05.2026, E. 2025/9999, K. 2026/5061.
25 Yargıtay HGK, 19.04.2022, E. 2019/96, K. 2022/571.

verilmelidir; ancak çocukların üstün yararı gerektiriyorsa görüşlerinin aksine de karar verilebilir. Somut olayda Daire, gerektiğinde idrak çağındaki çocukların bizzat dinlenerek görüşlerinin alınması ve psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacıdan oluşan heyete inceleme yaptırılarak yeniden uzman raporu alınması gerektiğini belirterek velâyet hükmünü eksik inceleme nedeniyle bozmuştur.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
06.12.2010 · E. 2009/17801 · K. 2010/20421

Ergin olmayan çocuk yasal sebep olmaksızın ana ve babadan alınamaz; çocuğun yerleştirilmesi koşulları yoksa çocuk velâyet sahibine teslim edilmelidir

Baba, ergin olmayan çocuğun kendisine teslim edilmesini istemiştir; mahkeme istemi reddetmiştir. Çocuk ana ve babasının velâyeti altındaydı ve dosyada çocuğun ana ve babadan alınmasını gerektiren bir durum bulunmuyordu. Temyiz incelemesinden önce çocuk ergin olmuştur.

> *Dosyada yasanın 347.maddesinde belirtilen bir durumun varlığına ilişkin delil bulunmamaktadır. Bu durumda Türk Medeni Kanununun 335.maddesi gereğince ergin olmayan çocuğun velayet hakkına sahip anne ve babaya teslimine karar verilmesi gerekirken, babanın çocuğun kendisine teslimi yönündeki isteğinin reddedilmesi usul ve yasaya aykırı ise de;...*

DEĞERLENDİRME

339. maddenin dördüncü fıkrası iki kural koyar: çocuk ana ve babasının rızası dışında evi terk edemez ve **yasal sebep olmaksızın** onlardan alınamaz. Yasal sebeplerin başında çocuğun korunmasına ilişkin önlemler gelir: çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir (TMK m. 347). Daire, dosyada bu koşulların varlığına ilişkin bir delil bulunmadığını, bu nedenle velâyet altındaki çocuğun velâyet sahibi ana ve babaya teslimine karar verilmesi gerektiğini ve babanın isteminin reddinin usul ve yasaya aykırı olduğunu belirtmiştir. Ancak temyiz incelemesinden önce çocuk ergin olduğundan ana ve babanın kanundan doğan velâyeti kendiliğinden sona ermiş ve dava konusuz kalmıştır; hüküm bu nedenle sonucu itibarıyla onanmıştır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 195:** Evlilik birliğinin korunması, hâkimin müdahalesi.
- **TMK m. 335:** Velâyetin koşulları.
- **TMK m. 336:** Ana ve baba evli ise velâyet.
- **TMK m. 340:** Eğitim.
- **TMK m. 341:** Dinî eğitim.
- **TMK m. 342:** Çocuğun temsil edilmesi.
- **TMK m. 346:** Çocuğun korunması için önlemler.

- **TMK m. 347:** Çocukların yerleştirilmesi.
- **TMK m. 348:** Velâyetin kaldırılması.

MADDE

340 B. Velâyetin kapsamı II. Eğitim

KANUN METNİ

(1) Ana ve baba, çocuğu olanaklarına göre eğitirler ve onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişimini sağlar ve korurlar.

(2) Ana ve baba çocuğa, özellikle bedensel ve zihinsel engelli olanlara, yetenek ve eğilimlerine uygun düşecek ölçüde, genel ve meslekî bir eğitim sağlarlar.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 340, ana ve babanın çocuğun eğitimine ilişkin yükümlülüğünü düzenler. **Birinci fıkraya göre** ana ve baba çocuğu **olanaklarına göre** eğitir ve onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişimini sağlar ve korur. **İkinci fıkraya göre** ana ve baba çocuğa, özellikle bedensel ve zihinsel engelli olanlara, **yetenek ve eğilimlerine** uygun düşecek ölçüde genel ve meslekî bir eğitim sağlar. Bu yükümlülük çocuğun okula kaydının yaptırılmasını ve okula gönderilmesini de kapsar; velâyeti altındaki çocuğu zorunlu öğrenime rağmen okula göndermeyen ebeveynin eylemi Türk Ceza Kanunu m. 233'teki suçu oluşturabilir.[1] Anayasa Mahkemesi de bu suçun kapsamının Medeni Kanun'daki eğitim yükümlülüğüyle belirlenebildiğini kabul etmiştir.[2] Eğitim yükümlülüğü velâyet ve kişisel ilişki düzenlemelerinde de ölçüttür: kişisel ilişki okul çağındaki çocuğun eğitimini engelleyemez.[3]

TEMEL KAVRAMLAR

Genel eğitim	Çocuğun okula kaydı ve devamı dahil, kültürlü ve topluma uyumlu bir birey olarak yetişmesi için gereken eğitim.
Meslekî eğitim	Çocuğu yetenek ve eğilimlerine uygun bir mesleğe hazırlayan eğitim.

1 Yargıtay 19. CD, 20.06.2016, E. 2016/4638, K. 2016/19908.
2 AYM, 24.05.2012, E. 2011/129, K. 2012/81.
3 Yargıtay 2. HD, 30.03.2016, E. 2016/5765, K. 2016/6369.

Olanaklara göre eğitim	Eğitimin ana ve babanın maddi ve manevi imkânlarıyla orantılı olarak sağlanması.
Gelişimin korunması	Çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişimini tehlikeye sokacak durumlardan uzak tutulması.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 340- İsviçre Medenî Kanununun 302 nci maddesinin ilk iki fıkrasını örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 256 ncı maddesinin birinci fıkradaki bazı ifade ve terim farklılıkları dışında içerik bakımından aynıdır. Maddede sadece meslekî eğitim değil, onu da kapsamak üzere, genel olarak eğitim düzenlenmiştir. Madde, yürürlükteki Kanunun 264 üncü maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi hükmünü karşılamakla birlikte, o hükme göre daha kapsamlı ve açık bir ifadeyle kaleme alınmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 127*

Gerekçenin iki vurgusu öne çıkar. Birincisi, maddenin **genel olarak eğitimi** düzenlemesidir: eski Kanun meslekî terbiyeyi ayrı bir madde olarak ele alıyordu; yeni Kanun ise meslekî eğitimi genel eğitimin bir parçası olarak düzenlemiş ve ikisini çocuğun yetenek ve eğilimlerine bağlamıştır. İkincisi, maddenin eski hükme göre **daha kapsamlı ve açık** olmasıdır: eski metin ana ve babaya çocuğu kudretlerine göre yetiştirme yükümlülüğü yüklüyordu; yeni metin ise yükümlülüğün amacını çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişimi olarak açıkça tanımlamıştır. Bir önceki maddenin gerekçesi de eski 264. maddenin ikinci fıkrasındaki bedensel ve zihinsel engelli çocuklara ilişkin hükmün bu maddeye alındığını belirtir; bu hüküm yeni metinde ikinci fıkrada, engelli çocukları özellikle anan bir kural olarak yer almıştır (TMK m. 339).

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 264. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesini karşılar. Eski Kanun'da meslekî terbiye ayrıca 265. maddede düzenlenmişti:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Çocuk, ana ve babasına riayete mecburdur. Ana ve baba, kudretlerine göre çocuğu yetiştirmekle ve çocuk alil veya aklı zayıf ise haline münasip bir terbiye vermekle mükelleftirler.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 264, ikinci fıkra (mülga)

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Ana ve baba, çocuğun mesleki terbiyesini sevk ve idare eder ve mümkün mertebe kuvvet ve kabiliyetini ve arzularını nazara alır.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 265 (mülga)

Eski ve yeni metinler karşılaştırıldığında yeni Kanun'un eğitimi daha geniş ve çocuk merkezli bir biçimde ele aldığı görülür. Eski metin ana ve babanın **kudretine** göre yetiştirme yükümlülüğünden söz ederken, yeni metin **olanaklara** göre eğitimi çocuğun çok yönlü gelişimine bağlar. Eski Kanun'daki meslekî terbiye hükmünde çocuğun kuvvet, kabiliyet ve arzuları "mümkün mertebe" dikkate alınırken, yeni metin genel

ve meslekî eğitimi doğrudan çocuğun yetenek ve eğilimlerine uygun düşecek ölçüde sağlanacak bir eğitim olarak tanımlar. Eski metindeki engelli çocuklara ilişkin ifade de günümüz diline uygun biçimde yeniden yazılmıştır.

	743 sayılı Kanun m. 264/2, 265	4721 sayılı Kanun m. 340
Ölçü	Ana ve babanın kudreti	Ana ve babanın olanakları
Amaç	Çocuğu yetiştirme	Bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişim
Meslekî eğitim	Ayrı maddede, kuvvet, kabiliyet ve arzulara göre	Genel eğitimle birlikte, yetenek ve eğilime göre
Engelli çocuklar	Hâline münasip terbiye	Yetenek ve eğilime uygun genel ve meslekî eğitim

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 340. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır; eğitim yükümlülüğünün ihlalini cezalandıran Türk Ceza Kanunu m. 233/1 ise Anayasa'ya uygun bulunmuştur.[4]

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde iki fıkra olarak yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Eğitim yükümlülüğü	Ana ve baba çocuğu olanaklarına göre eğitir	TMK m. 340/1
Gelişimin korunması	Bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişim	TMK m. 340/1
Genel ve meslekî eğitim	Yetenek ve eğilime uygun; engelli çocuklara özellikle	TMK m. 340/2
Okula göndermeme	Türk Ceza Kanunu m. 233 anlamında suç	Yargıtay 19. CD, K. 2016/19908
Ceza hükmünün Anayasa'ya uygunluğu	Kapsam Medeni Kanun'la belirlenebilir	AYM, K. 2012/81
Eğitim giderleri protokolü	Velâyet değişse de bağlayıcı	Yargıtay HGK, K. 2019/630
Kişisel ilişki	Ölçü çocuğun gelişimi	Yargıtay 2. HD, K. 2011/12193

4 AYM, 24.05.2012, E. 2011/129, K. 2012/81.

Konu	Kural	Dayanak
Okul çağındaki çocuk	Eğitimi engelleyen kişisel ilişki kurulamaz	Yargıtay 2. HD, K. 2016/6369
Velâyetin değiştirilmesi	Eğitim olanakları bakımından çocuğun görüşü	Yargıtay 2. HD, K. 2017/14733

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 302. maddesinin ilk iki fıkrasını örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 256. maddesiyle, birinci fıkradaki bazı ifade ve terim farklılıkları dışında içerik bakımından aynıdır. Gerekçe maddenin kapsamını vurgular: maddede sadece meslekî eğitim değil, onu da kapsamak üzere **genel olarak eğitim** düzenlenmiştir. Madde eski Kanun'un 264. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesini karşılamakla birlikte, gerekçenin ifadesiyle ona göre **daha kapsamlı ve açık** bir ifadeyle kaleme alınmıştır. Tasarının 340. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almamış, madde Tasarıdaki hâliyle kanunlaşmıştır (S. Sayısı 723, s. 311-315).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, eğitim yükümlülüğünün **okula kayıt ve devam** gibi somut işlemleri kapsamasıdır; velâyeti altındaki çocuğu zorunlu öğrenime rağmen okula göndermeyen ebeveyn hakkında Türk Ceza Kanunu m. 233'e göre ceza verilebilir.[5] İkinci nokta, eğitim yükümlülüğünün velâyet kimdeyse onunla sınırlı olmamasıdır; velâyeti olmayan ebeveyn de çocuğun eğitim giderlerine katılır ve anlaşmalı boşanma protokolüyle üstlendiği eğitim giderlerinden velâyet değişse de sorumludur.[6] Üçüncü nokta, kişisel ilişkinin çocuğun **okul düzenini** gözeterek kurulması gerektiğidir; okul çağındaki çocuğun eğitimini engelleyen bir düzenleme hatalıdır.[7]

II. Birinci Fıkra: Olanaklara Göre Eğitim ve Gelişimin Korunması

- **Yükümlüler:** Ana ve baba; velâyet kimde olursa olsun ikisi de çocuğun eğitimiyle ilgilenir.
- **Ölçü:** Ana ve babanın olanakları.
- **Amaç:** Çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişimini sağlamak ve korumak.
- **Somut içerik:** Okula kayıt, okula devam, ders araç ve gereçleri, gerektiğinde kurs.

5 Yargıtay 19. CD, 20.06.2016, E. 2016/4638, K. 2016/19908.
6 Yargıtay HGK, 30.05.2019, E. 2017/1895, K. 2019/630.
7 Yargıtay 2. HD, 30.03.2016, E. 2016/5765, K. 2016/6369.

Birinci fıkra, velâyetin kapsamını belirleyen bir önceki maddedeki bakım ve eğitim yetkisinin eğitim yönünü ayrıntılandırır (TMK m. 339). Ana ve baba çocuğu **olanaklarına göre** eğitir; kanun ana ve babadan imkânlarını aşan bir eğitim beklemez, ama imkânları ölçüsünde çocuğun eğitimini sağlamalarını ister. Yükümlülük yalnız okul eğitimiyle sınırlı değildir; çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişimini sağlamayı ve korumayı da kapsar. Genel eğitim yükümlülüğünün içeriği bir Yargıtay kararında öğretiye de dayanılarak açıklanmış ve bu yükümlülüğün çocuğun okula kaydının yaptırılmasını, okula gönderilmesini, ders araç ve gereçlerinin temin edilmesini ve gerektiğinde kursa gönderilmesini kapsadığı belirtilmiştir.[8] 2

Fıkradaki gelişim ölçütü, velâyet ve kişisel ilişki uyuşmazlıklarında da kullanılır. Kişisel ilişki düzenlenirken çocuğun 340. maddede sayılan bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişiminin sağlanması öncelikle gözetilir; ana ve babalık duygusunun tatmini ve tarafların yaşam düzeni de dikkate alınır.[9] Ana ve babadan her biri, çocuğun eğitilmesini ve yetiştirilmesini engellemekten kaçınmakla yükümlüdür (TMK m. 324). 3

III. İkinci Fıkra: Yetenek ve Eğilime Uygun Genel ve Meslekî Eğitim

- **Kapsam:** Genel eğitim ve meslekî eğitim birlikte.
- **Ölçü:** Çocuğun yetenek ve eğilimleri.
- **Özel vurgu:** Bedensel ve zihinsel engelli çocuklar.
- **Ergin çocuk:** Eğitim devam ediyorsa bakım yükümlülüğü eğitim sona erinceye kadar sürebilir (TMK m. 328).

İkinci fıkra, eğitimin **içeriğini** çocuğa göre biçimlendirir: ana ve baba, çocuğa yetenek ve eğilimlerine uygun düşecek ölçüde genel ve meslekî bir eğitim sağlar. Gerekçenin belirttiği gibi madde yalnız meslekî eğitimi değil, onu da kapsamak üzere genel olarak eğitimi düzenler; eski Kanun ise meslekî terbiyeyi ayrı bir maddede ele alıyordu. Fıkra, bedensel ve zihinsel engelli çocukları **özellikle** anarak onların eğitim ihtiyaçlarının gözden kaçırılmamasını ister. Yetenek ve eğilimlere uygunluk ölçütü, çocuğun kendi isteğine de önem verilmesini gerektirir; ana ve baba önemli konularda olabildiğince çocuğun düşüncesini göz önünde tutar (TMK m. 339). 4

Eğitimin süresi bakımından kanun bakım yükümlülüğünü kural olarak erginlikle sınırlar; ama çocuk ergin olduğu hâlde eğitimi devam ediyorsa, ana ve baba durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdür (TMK m. 328). Böylece 340. maddedeki eğitim yü- 5

8 Yargıtay 19. CD, 20.06.2016, E. 2016/4638, K. 2016/19908.
9 Yargıtay 2. HD, 13.07.2011, E. 2010/11372, K. 2011/12193.

kümlülüğü, üniversite eğitimi gibi erginlikten sonra da süren eğitim dönemlerinde nafaka yükümlülüğü olarak devam edebilir.

IV. Eğitim Yükümlülüğünün İhlali: Ceza Hukuku

6 Eğitim yükümlülüğü ceza hukuku bakımından da güvence altındadır. Türk Ceza Kanunu m. 233/1, aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişiyi şikâyet üzerine cezalandırır ve kuralın gerekçesine göre bu yükümlülüğün kapsamı Medeni Kanun'a göre belirlenir. Anayasa Mahkemesi, bu yükümlülüklerin somutlaştırılmaya elverişli olduğunu belirterek kuralı suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı bulmamıştır.[10] Velâyeti altındaki kızını kanuni zorunluluğa rağmen okula göndermeyen annenin eylemi bu suçu oluşturduğundan beraat kararı bozulmuştur.[11]

V. Eğitim Giderleri, Velâyet ve Kişisel İlişki

7 Eğitim yükümlülüğü velâyet sahibi ebeveynle sınırlı değildir. Çocuğun bakım, eğitim ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır (TMK m. 327); velâyeti kendisine verilmeyen ebeveyn de bu giderlere gücü oranında katılır. Anlaşmalı boşanma protokolüyle çocukların eğitim giderlerini üstlenen ebeveyn, velâyet sonradan diğer ebeveyne geçse de bu taahhüdüyle bağlıdır; protokoldeki eğitim giderleri hükmü velâyet hükmünden bağımsızdır.[12]

8 Eğitim, velâyet ve kişisel ilişki düzenlemelerinde de belirleyicidir. Okul çağındaki çocuğun eğitim durumunu engelleyecek uzunlukta kurulan kişisel ilişki hatalı bulunmuştur.[13] Velâyetin değiştirilmesi istendiğinde idrak çağındaki çocuk eğitim, kültür ve yaşam olanakları bakımından bilgilendirilerek görüşü alınmalı ve ebeveynlerin yanındaki koşullar uzman raporuyla değerlendirilmelidir.[14]

> **UYGULAMA NOTU**
>
> **Boşanma protokolü hazırlanırken** çocukların eğitim giderlerinin (okul, servis, yemek, özel ders, kurs) kim tarafından ve hangi süreyle karşılanacağı açıkça yazılmalıdır; bu hüküm velâyet sonradan değişse de bağlayıcı olabilir. **Kişisel ilişki düzenlemesi isteniyorsa** çocuğun okul takvimi, ders ve sınav düzeni ve iki ev arasındaki mesafe gösterilmelidir; eğitimi aksatmayan bir düzen önermek çocuğun yararınadır ve mahkemenin değerlendirmesinde dikkate alınan bir husustur. **Velâyet sizdeyse**, çocuğun okula kaydını ve devamını sağlamak kanuni bir

10 AYM, 24.05.2012, E. 2011/129, K. 2012/81.
11 Yargıtay 19. CD, 20.06.2016, E. 2016/4638, K. 2016/19908.
12 Yargıtay HGK, 30.05.2019, E. 2017/1895, K. 2019/630.
13 Yargıtay 2. HD, 30.03.2016, E. 2016/5765, K. 2016/6369.
14 Yargıtay 2. HD, 18.12.2017, E. 2017/6275, K. 2017/14733.

yükümlülüktür; bu yükümlülüğün ihmali ceza hukukunda da sonuç doğurabilir. **Ergin çocuk eğitimine devam ediyorsa**, eğitim sona erinceye kadar nafaka yükümlülüğünün sürebileceği bilinmelidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 19. CEZA DAİRESİ**
20.06.2016 · E. 2016/4638 · K. 2016/19908

Velâyeti altındaki çocuğu zorunlu öğrenime rağmen okula göndermeyen ebeveyn, 340. maddedeki eğitim yükümlülüğünü ihlal eder ve Türk Ceza Kanunu m. 233'teki suç oluşabilir

Velâyet sahibi anne, kızını zorunlu ilköğretimin son sınıfında bir dönem okula göndermemiştir; bu durum okuldan alınan öğrenim belgesiyle de doğrulandı. Anne hakkında aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçundan açılan davada mahkeme beraat kararı vermiştir.

> *Türk Medeni Kanunu'nun 340. maddesine göre, ana babanın çocuğa genel ve mesleki eğitim verme yükümlülüğü bulunmaktadır. Ana baba imkânlarına göre çocuğu eğitmek ve onun bedeni, zihni, ruhi, ahlaki ve sosyal gelişimini sağlamak ve korumakla da yükümlüdür. "Genel eğitim yükümlülüğü ana babanın, çocuğun erdemli, onurlu, vatanını milletini seven, dürüst ve namuslu bir insan olarak yetiştirilmesi için gerekli olan telkinlerde bulunma, çocuğa daima iyi şeyler öğretme, onun kötü yollara sapmaması ve kötü alışkanlıklar edinmemesi için gerekli önemleri alma ve gösterme yükümlülüğünü ifade eder. Genel eğitim yükümlülüğünün kapsamına, çocuğun okula kaydının yaptırılması, okula gönderilmesi, ders araç ve gereçlerini temin etme, kursa gönderme gibi kültürlü ve meslek sahibi bir insan olması için gerekli önlemleri almak, gayreti göstermek yükümlülüğü de girer...*

DEĞERLENDİRME Türk Ceza Kanunu'nun 233. maddesi, aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişiyi şikâyet üzerine cezalandırır; yükümlülüğün kapsamı Medeni Kanun'a göre belirlenir. Daire, **eğitim yükümlülüğünün** içeriğini 340. maddeye dayanarak açıklamış ve öğretideki görüşü aktararak bu yükümlülüğün çocuğun okula kaydının yaptırılmasını, okula gönderilmesini, ders araç ve gereçlerinin temin edilmesini de kapsadığını belirtmiştir. Velâyeti altındaki kızını kanuni zorunluluğa rağmen okula göndermeyen ve onu gelişimini olumsuz etkileyecek bir ortamda bırakan annenin eylemi bu suçu oluşturur; beraat kararı bu nedenle bozulmuştur. Karar, 340. maddenin yalnızca özel hukuk alanında değil, ceza hukukunda da sonuç doğuran bir yükümlülük koyduğunu gösterir.

2 **Anayasa Mahkemesi · Norm Denetimi**
24.05.2012 · E. 2011/129 · K. 2012/81

Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmemeyi suç sayan Türk Ceza Kanunu m. 233/1, kapsamı Medeni Kanun'la belirlenebildiği için Anayasa'ya aykırı değildir

Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçundan açılan bir ceza davasında asliye ceza mahkemesi, Türk Ceza Kanunu m. 233/1'de bakım, eğitim ve destek olma yükümlülüğünün kapsamının açıkça düzenlenmediğini ileri sürerek hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

> *İtiraz konusu kural ve gerekçesinde yer verilen unsurlar itibariyle, aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüklerinin somutlaştırılmaya elverişli olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla itiraz konusu kuralda bir belirsizlik bulunduğundan söz edilemeyeceği gibi suç ve cezaların kanuniliği ilkesine de aykırılık bulunmamaktadır.*

Değerlendirme Anayasa Mahkemesi, ceza hükmündeki "eğitim yükümlülüğü" kavramının içeriğini Medeni Kanun'un aile hukuku hükümlerinden aldığını kabul etmiştir. Kuralın gerekçesinde bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünün kapsamının 4721 sayılı Kanun'a göre belirleneceği belirtilmiştir; Mahkemeye göre bu yükümlülükler somutlaştırılmaya elverişlidir ve kuralda suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı bir belirsizlik yoktur. Bu yaklaşımla 340. madde, ana ve babanın eğitim yükümlülüğünün ceza hukuku bakımından da dayanağı hâline gelir: çocuğu olanaklarına göre eğitmek ve gelişimini sağlamak yükümlülüğünün ağır biçimde ihlali şikâyet üzerine cezalandırılabilir. Karar oyçokluğuyla verilmiştir; altı üye, yükümlülüğün kapsamının yeterince açık olmadığı gerekçesiyle kuralın iptali gerektiği görüşündedir.

3 **Yargıtay Hukuk Genel Kurulu**
30.05.2019 · E. 2017/1895 · K. 2019/630

Anlaşmalı boşanma protokolüyle çocukların eğitim giderlerini üstlenen ebeveyn, velâyet sonradan diğer ebeveyne geçse de bu taahhüdüyle bağlıdır

Anlaşmalı boşanmada çocukların velâyeti babaya bırakılmıştır; protokole göre baba, çocukların eğitimlerinin sonuna kadar servis, okul, yemek ve gerektiğinde özel ders ücretleri dahil tüm eğitim giderlerini karşılayacaktı. Velâyet sonradan anneye verilmiştir. Anne eğitim giderleri için takip başlatmıştır; baba, velâyetin değişmesiyle sorumluluğunun sona erdiğini ileri sürerek itiraz etmiştir. Mahkeme itirazın iptali davasını reddetti, Özel Daire bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Diğer bir anlatımla, protokolde uyuşmazlığa konu "eğitim giderlerinden sorumluluk" maddesi "velayet" hükmünden bağımsız olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla "velayetin değiştirilmesi" hâlinde söz konusu hükmün geçerliliğini yitirdiği kabul edilemez. Anlaşmalı boşanma davasında sunulan ve hâkim tarafından onaylanan protokol hükümleri bir bütündür ve bir kısmının geçerli olduğunu*

kabul edip, bir kısmının ise uygulanamayacağını ileri sürmek iyi niyet kuralları ile bağdaşmamaktadır. Aksi durum, somut olay açısından çocuğun üstün yararını da zedeler mahiyettedir.

DEĞERLENDİRME Bu karar, 340. maddedeki eğitim yükümlülüğünün **giderler** bakımından nasıl somutlaştığını gösterir. Ana ve baba çocuğu olanaklarına göre eğitmekle yükümlüdür ve eğitimin giderleri de çocuğun bakım ve eğitim giderleri arasında yer alır (TMK m. 327). Anlaşmalı boşanmada ebeveynlerden biri bu giderleri protokolle üstlenmişse, hâkim tarafından onaylanıp kesinleşen protokol hükmü bağlayıcıdır. Hukuk Genel Kurulu, protokoldeki eğitim giderlerine ilişkin hükmün velâyet hükmünden **bağımsız** olarak düzenlendiğini, bu nedenle velâyetin değiştirilmesiyle geçerliliğini yitirdiğinin kabul edilemeyeceğini belirtmiştir. Protokol hükümleri bir bütündür; bir kısmının geçerli, bir kısmının uygulanamaz olduğunu ileri sürmek iyiniyet kurallarıyla bağdaşmaz ve çocuğun üstün yararını zedeler. Karar oyçokluğuyla verilmiş; Kurulda, babanın katkısının miktarının yeniden belirlenmesi gerektiği yönündeki görüş çoğunlukça benimsenmemiştir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
13.07.2011 · E. 2010/11372 · K. 2011/12193

Kişisel ilişki düzenlenirken öncelikle çocuğun 340. maddede sayılan bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişimi gözetilir

Boşanma davasında baba ile çocuk arasında her hafta sonu kişisel ilişki kurulmasına karar verilmiştir. Karar, kişisel ilişki düzenlemesi yönünden de temyiz edilmiştir.

> *Kişisel ilişki düzenlenirken çocuğun Türk Medeni Kanunu 340. maddede belirtilen bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişiminin sağlanması öncelikle gözetilmekle birlikte; ana ve babalık duygusunun tatmini de gözetilmeli; ayrıca kişisel ilişkinin infazında tarafların, ekonomik ve sosyal yaşantısının olumsuz olarak etkilenmemesine de özen gösterilmelidir.*

DEĞERLENDİRME

340. maddenin birinci fıkrası, ana ve babanın çocuğun **bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişimini** sağlama ve koruma yükümlülüğünü düzenler. Daire bu ölçütü, velâyeti kendisine verilmeyen ebeveynle çocuk arasındaki kişisel ilişkinin düzenlenmesinde de öncelikli ölçüt saymıştır (TMK m. 323, TMK m. 324). Kişisel ilişkide çocuğun gelişimi öncelikle gözetilmekle birlikte ana ve babalık duygusunun tatmini de dikkate alınmalı; ayrıca kişisel ilişkinin uygulanmasında tarafların ekonomik ve sosyal yaşantısının olumsuz etkilenmemesine özen gösterilmelidir. Bu ilkelere göre babayla her hafta sonu şeklinde kurulan kişisel ilişki aşırı bulunmuş; hüküm yeniden yargılama gerektirmediğinden düzeltilerek onanmıştır.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
30.03.2016 · E. 2016/5765 · K. 2016/6369

Okul çağındaki çocuğun eğitimini engelleyecek uzunlukta kişisel ilişki kurulamaz

Boşanma davasında okul çağındaki ortak çocuk ile baba arasında her ayın birinci ve üçüncü hafta sonları cuma akşamından pazar gününe kadar kişisel ilişki kuruldu. Karar kişisel ilişki yönünden de temyiz edilmiştir.

> *...kurulan kişisel ilişki uzun olup, okul çağında bulunan çocuğun eğitim durumunu engelleyici niteliktedir.*

DEĞERLENDİRME Kişisel ilişki, velâyeti kendisine verilmeyen ebeveynin çocukla bağını korur; ama bu bağ çocuğun eğitimini aksatacak biçimde düzenlenemez. 340. madde ana ve babaya çocuğu olanaklarına göre eğitme ve gelişimini koruma yükümlülüğü yükler ve bu yükümlülük kişisel ilişkinin süresi ve zamanlaması belirlenirken de dikkate alınmalıdır. Daire, okul çağındaki çocuğun her ayın iki hafta sonu cuma akşamından pazar gününe kadar babada kalmasını çocuğun eğitim durumunu engelleyici nitelikte görmüş ve hükmü bu yönden düzeltilerek onamıştır. Kişisel ilişki düzenlenirken çocuğun okul takvimi, ders ve sınav düzeni ile iki ev arasındaki mesafe birlikte değerlendirilmelidir.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
18.12.2017 · E. 2017/6275 · K. 2017/14733

Velâyetin değiştirilmesinde idrak çağındaki çocuk eğitim, kültür ve yaşam olanakları bakımından bilgilendirilerek görüşü alınmalıdır

Velâyeti annede olan ortak çocuğun sürekli babayla kalmak istediği ve fiilen babanın yanında okula devam ettiği gerekçesiyle velâyet babaya verilmiştir. Anne, temyiz aşamasında çocuğun eğitimine ilişkin verilen sözlerin tutulmadığını, çocuğun eğitim hayatının olumsuz etkilendiğini ve çocuğun tekrar kendi yanına döndüğünü ileri sürmüştür.

> *Bu bakımdan davalı annenin temyiz aşamasındaki iddiaları da dikkate alınarak, inceleme tarihinde yaşı itibariyle idrak çağında bulunan ortak çocuğun; mahkemece bizzat veya istinabe suretiyle eğitim, kültür, yaşam olanakları bakımından nerede yaşamak istediği konusunda bilgilendirilerek velayet hakkındaki tercihi kendisinden sorularak (Y.H.G.K E.2012/2-401- K.2012/723) ve psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı bilirkişilerden (4787 s. K m.5) ortak çocuğun anne ve baba yanındaki barınma ve yaşama koşullarını da değerlendirir içerikte yeniden sosyal inceleme raporu alınarak tüm deliller birlikte değerlendirilip, ebeveynlerinden hangisi yanında kalmasının çocuğun üstün yararına olacağı tespit edilerek sonucuna göre bir karar verilmek üzere hükmün bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, 340. maddedeki eğitim yükümlülüğünün velâyet düzenlemesine nasıl yansıdığını gösterir. Çocuğun hangi ebeveynin yanında yaşayacağı belirlenirken çocuğa hangi ortamda nasıl bir **eğitim, kültür ve yaşam olanağı** sağlanacağı da değerlendirilir. Daire, velâyet düzenlemesinin kamu düzenine ilişkin

olduğunu ve resen araştırma ilkesinin geçerli olduğunu, bu nedenle annenin temyiz aşamasındaki iddialarının da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. İdrak çağındaki çocuk, bu olanaklar bakımından bilgilendirilerek velâyet konusundaki tercihi kendisine sorulmalı ve psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacıdan anne ve babanın yanındaki barınma ve yaşama koşullarını değerlendiren yeni bir rapor alınmalıdır. Tarafların velâyet konusundaki kabulü de hâkimi bağlamaz.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 182:** Boşanmada çocuğun durumu ve giderlere katılma.
- **TMK m. 323:** Ana ve baba ile kişisel ilişki.
- **TMK m. 324:** Kişisel ilişkinin sınırları.
- **TMK m. 327:** Çocuğun bakım ve eğitim giderleri.
- **TMK m. 328:** Bakım borcunun süresi ve ergin çocuğun eğitimi.
- **TMK m. 339:** Velâyetin kapsamı.
- **TMK m. 341:** Dinî eğitim.
- **TMK m. 346:** Çocuğun korunması için önlemler.
- **TMK m. 183:** Boşanmadan sonra durumun değişmesi.

MADDE

341

B. Velâyetin kapsamı

III. Dinî eğitim

KANUN METNİ

(1) Çocuğun dinî eğitimini belirleme hakkı ana ve babaya aittir.
(2) Ana ve babanın bu konudaki haklarını sınırlayacak her türlü sözleşme geçersizdir.
(3) Ergin, dinini seçmekte özgürdür.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 341, çocuğun dinî eğitimine ilişkin üç kural koyar. **Birinci fıkraya göre** çocuğun dinî eğitimini belirleme hakkı **ana ve babaya** aittir. **İkinci fıkraya göre** ana ve babanın bu konudaki haklarını sınırlayacak **her türlü sözleşme geçersizdir. Üçüncü fıkraya göre** ergin, dinini seçmekte **özgürdür.** Hüküm, Anayasa'nın din kültürü ve ahlâk öğretimi dışındaki din eğitim ve öğretimini küçükler bakımından kanuni temsilcinin talebine bağlayan 24. maddesiyle birlikte uygulanır. Anayasa Mahkemesi, ebeveynlerin eğitim ve öğretimde dinî ve felsefi inançlarına saygı gösterilmesini isteme hakkının anayasal güvence altında olduğunu kabul etmiş ve din kültürü dersini kızının almasını istemeyen babaya uygun alternatif sunulmamasını bu hakkın ihlali saymıştır.[1] Zorunlu temel eğitim ise ana ve babanın dinî terbiye hakkıyla çelişmez.[2]

TEMEL KAVRAMLAR

Dinî eğitim	Çocuğa bir dinin inanç, ibadet ve ahlâk esaslarının öğretilmesi; din kültürü ve ahlâk öğretiminden ayrıdır.
Din kültürü ve ahlâk öğretimi	Dinler hakkında yansız ve tanıtıcı bilgi vermeyi amaçlayan, ilk ve ortaöğretimde zorunlu ders.
Kanuni temsilci	Küçük adına hukuki işlem yapmaya yetkili kişi; kural olarak velâyet sahibi ana ve baba.

1 AYM (Genel Kurul), *Hüseyin El ve Nazlı Şirin El* Başvurusu, B. No: 2014/15345, 07.04.2022.
2 AYM, 16.09.1998, E. 1997/62, K. 1998/52.

Din seçme özgürlüğü | Erginin herhangi bir dini benimseme veya benimsememe konusunda kendi kararını verebilmesi.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 341- Madde 1984 tarihli Öntasarının 257 nci maddesinden, ifadede bazı değişiklikler yapılmak suretiyle aynen alınmıştır ve yürürlükteki Kanunun 266 ncı maddesini karşılamaktadır. Yürürlükteki metne göre bir hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 127*

Gerekçenin kısa metni, maddenin **süreklilik** niteliğini ortaya koyar. Kanun koyucu, çocuğun dinî eğitimini belirleme hakkının ana ve babaya ait olduğu, bu hakkı sınırlayan sözleşmelerin geçersiz olduğu ve erginin dinini seçmekte özgür olduğu kurallarını eski Kanun'dan aynen devralmış, yalnızca ifadeyi günümüz diline uyarlamıştır. Bu nedenle eski Kanun döneminde bu hükme ilişkin olarak yapılan değerlendirmeler, yeni metnin yorumunda da yol gösterici olabilir. Anayasa Mahkemesi, eski metnin yürürlükte olduğu dönemde dinî terbiye hakkının ana ve babanın velâyet haklarının doğal bir sonucu olduğunu belirtmiştir.[3]

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 266. maddesini karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Çocuğun dini terbiyesini tayin ana babaya aittir. Ana babanın bu hususta ki hürriyetini tahdit edecek her türlü mukavele muteber değildir. Reşit, dinini intihapta hürdür.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 266 (mülga)

İki metin karşılaştırıldığında hüküm değişikliği bulunmadığı görülür; değişiklik dildedir. Eski metindeki "dini terbiye" yerine "dinî eğitim", "tahdit" yerine "sınırlama", "mukavele" yerine "sözleşme", "muteber değildir" yerine "geçersizdir", "reşit" yerine "ergin" ve "intihap" yerine "seçme" kelimeleri kullanılmıştır. Eski metinde ana ve babanın bu konudaki hakkı "hürriyet" olarak nitelendirilirken, yeni metin aynı kavramı "hak" olarak ifade eder.

	743 sayılı Kanun m. 266	4721 sayılı Kanun m. 341
Hak sahibi	Ana baba	Ana ve baba
Konu	Dinî terbiye	Dinî eğitim
Sınırlayıcı sözleşme	Muteber değil	Geçersiz
Din seçme	Reşit, dinini intihapta hür	Ergin, dinini seçmekte özgür

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 341. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

3 AYM, 16.09.1998, E. 1997/62, K. 1998/52.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde üç fıkra olarak yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Fıkra	Kural	Dayanak
1	Çocuğun dinî eğitimini belirleme hakkı ana ve babaya ait	TMK m. 341/1
2	Bu hakkı sınırlayan her türlü sözleşme geçersiz	TMK m. 341/2
3	Ergin, dinini seçmekte özgür	TMK m. 341/3
Anayasa	Din kültürü dışındaki din eğitimi küçükler için kanuni temsilcinin talebine bağlı	Anayasa m. 24/4
Ebeveyn hakkı	Eğitimde dinî ve felsefi inançlara saygı anayasal güvence altında	AYM, Hüseyin El ve Nazlı Şirin El, B. No: 2014/15345
Zorunlu eğitim	Ana ve babanın dinî terbiye hakkıyla çelişmez	AYM, K. 1998/52

1 TBMM gerekçesine göre madde, 1984 tarihli Öntasarının 257. maddesinden ifadede bazı değişiklikler yapılarak aynen alınmıştır ve eski Kanun'un 266. maddesini karşılar. Gerekçe maddenin niteliğini tek cümleyle belirler: eski metne göre **bir hüküm değişikliği yoktur.** Yeni metin eski kuralı korumuş, yalnızca dilini sadeleştirmiştir. Tasarının 341. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almamış, madde Tasarıdaki hâliyle kanunlaşmıştır (S. Sayısı 723, s. 311-315).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, dinî eğitimin **zorunlu din kültürü ve ahlâk öğretiminden ayrı** olmasıdır; Anayasa, din kültürü ve ahlâk öğretimi dışındaki din eğitim ve öğretimini küçükler bakımından kanuni temsilcinin talebine bağlar. İkinci nokta, ana ve babanın dinî eğitim hakkını sınırlayan **sözleşmelerin geçersizliğidir**; evlilik öncesinde veya boşanma protokolünde yapılan ve bu hakkı sınırlayan bir anlaşma hukuken bağlayıcı değildir. Üçüncü nokta, hakkın **devlete karşı da** korunmasıdır; ebeveynlerin eğitimde dinî ve felsefi inançlarına saygı gösterilmesini isteme hakkı anayasal güvence altındadır.[4]

4 AYM (Genel Kurul), *Hüseyin El ve Nazlı Şirin El* Başvurusu, B. No: 2014/15345, 07.04.2022.

II. Birinci Fıkra: Dinî Eğitimi Belirleme Hakkı Ana ve Babaya Aittir

- **Hak sahipleri:** Ana ve baba.
- **Evlilik sürerken:** Velâyet gibi bu hak da birlikte kullanılır (TMK m. 336).
- **Anlaşmazlık:** Önemli bir konuda uyuşmazlık varsa eşler hâkimin müdahalesini isteyebilir (TMK m. 195).
- **Sınır:** Çocuğun menfaati ve olgunluğu ölçüsünde görüşü (TMK m. 339).
- **Anayasal çerçeve:** Din kültürü ve ahlâk öğretimi zorunludur; bunun dışındaki din eğitimi kanuni temsilcinin talebine bağlıdır (Anayasa m. 24/4).

Birinci fıkra, çocuğun dinî eğitimini belirleme hakkını **ana ve babaya** tanır. Bu hak, çocuğun bakım ve eğitimine ilişkin genel yetkinin özel bir görünümüdür: ana ve baba çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır (TMK m. 339) ve çocuğu olanaklarına göre eğitir (TMK m. 340). Kanun dinî eğitimi ayrıca düzenleyerek, bu alandaki kararın devletin veya üçüncü kişilerin değil ana ve babanın olduğunu vurgular. Anayasa Mahkemesi de eski Kanun'daki karşılık hükümlerde tanınan hak ve yetkilerin, kanunla düzenlenmemiş olsa bile ana ve babanın çocukları üzerindeki velâyet haklarının doğal sonucu olduğunu belirtmiştir.[5] 2

Hak ana ve baba tarafından **birlikte** kullanılır. Evlilik sürerken velâyet ana ve babaca birlikte kullanıldığı için çocuğun dinî eğitimine ilişkin kararlar da ortak verilir; kanun bu konuda ebeveynlerden birine üstünlük tanımaz. Önemli bir konuda anlaşamayan eşler hâkimin müdahalesini isteyebilir. Boşanmadan sonra çocuğun günlük hayatına ilişkin kararları velâyet kendisine bırakılan ebeveyn verir; ancak maddenin hakkı velâyetten ayrı olarak "ana ve babaya" tanıdığı dikkate alındığında, çocuğun dinî eğitimine ilişkin önemli kararlarda diğer ebeveynin görüşünün de gözetilmesi çocuğun menfaatine uygun düşer. Her durumda ölçü çocuğun menfaatidir ve çocuğun olgunluğu arttıkça onun düşüncesi daha fazla önem kazanır. 3

III. Anayasa ile İlişkisi: Din Kültürü Dersi ve Din Eğitimi

Anayasa'nın 24. maddesinin dördüncü fıkrası iki tür öğretimi ayırır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasındadır; bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ise kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır. 341. madde bu anayasal kuralın özel hukuktaki karşılığıdır: küçüğün din eğitimi konusunda talepte bulunacak olan, onun kanuni temsilcisi olarak ana ve babadır (TMK m. 342). 4

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, bu fıkradan ebeveynlerin eğitim ve öğretimde dinî ve felsefi inançlarına saygı gösterilmesini isteme hakkının anayasal güvence 5

5 AYM, 16.09.1998, E. 1997/62, K. 1998/52.

altında olduğu sonucunu çıkarmıştır.[6] İnceleme konusu dönemdeki din kültürü ve ahlak bilgisi dersi müfredatını, dinler hakkında yansız ve tanıtıcı bilgiler veren din kültürü öğretimini aşan nitelikte bulan Mahkeme, bu dersi kızının almasını istemeyen babaya uygun alternatifler sunulmamasını bu hakkın ihlali saymıştır.[7] Zorunlu temel eğitimin kendisi ise ana ve babanın dinî terbiye hakkıyla çelişmez; Anayasa Mahkemesine göre temel eğitim, ana ve babanın vereceği dinî terbiye için sağlıklı bir temel oluşturur.[8]

IV. İkinci Fıkra: Sınırlayıcı Sözleşmelerin Geçersizliği

6 İkinci fıkra, ana ve babanın dinî eğitim konusundaki haklarını sınırlayacak **her türlü sözleşmeyi** geçersiz sayar. Kural emredicidir ve sözleşmenin kiminle yapıldığına bakmaz: eşlerin kendi aralarında, evlenmeden önce veya evlilik sırasında yaptıkları bir anlaşma da, üçüncü bir kişiye karşı üstlenilen bir yükümlülük de bu kapsamdadır. Örneğin çocuğun ileride belirli bir din eğitimini alacağına veya hiç almayacağına ilişkin bir taahhüt, ana ve babayı bağlamaz. Bu kural, çocuğun menfaatine göre karar verme yetkisinin önceden ve kalıcı biçimde elden çıkarılmasını önler; dinî eğitime ilişkin karar, çocuğun gelişimi ve menfaati gözetilerek her zaman yeniden değerlendirilebilir.

7 Kural boşanma protokolleri bakımından da önemlidir. Anlaşmalı boşanma protokolünde çocuğun dinî eğitimine ilişkin, ebeveynlerden birinin hakkını ortadan kaldıran veya sınırlayan bir hüküm, 341. maddenin ikinci fıkrası karşısında geçerli değildir. Protokolde bu konuda ancak çocuğun menfaatini gözeten ve ebeveynlerin haklarını ortadan kaldırmayan bir düzenleme yapılabilir.

V. Üçüncü Fıkra: Erginin Din Seçme Özgürlüğü

8 Üçüncü fıkra, ana ve babanın hakkının sınırını çizer: **ergin, dinini seçmekte özgürdür.** Erginlikle birlikte velâyet sona erer ve kişi dinini seçme konusunda tek başına karar verir; ana ve babanın dinî eğitim hakkı da bu noktada sona erer. Hüküm, Anayasa'nın herkese tanıdığı vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetinin (Anayasa m. 24) aile hukukundaki yansımasıdır. Erginlikten önce ise çocuk, olgunluğu ölçüsünde kendi hayatını düzenleme olanağına sahiptir ve ana ve baba önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutar (TMK m. 339); bu kural, çocuğun büyüdükçe dinî konulardaki görüşüne de gereken önemin verilmesini gerektirir.

6 AYM (Genel Kurul), *Hüseyin El ve Nazlı Şirin El* Başvurusu, B. No: 2014/15345, 07.04.2022.
7 AYM (Genel Kurul), *Hüseyin El ve Nazlı Şirin El* Başvurusu, B. No: 2014/15345, 07.04.2022.
8 AYM, 16.09.1998, E. 1997/62, K. 1998/52.

UYGULAMA NOTU

Evli ana ve baba çocuğun dinî eğitimi konusunda anlaşamıyorsa, kararı tek başına vermek yerine önce uzlaşma denenmelidir; anlaşma sağlanamazsa hâkimin müdahalesi istenebilir. **Boşanma protokolünde** çocuğun dinî eğitimi konusunda ebeveynlerden birinin hakkını ortadan kaldıran hükümlere yer verilmemelidir; böyle hükümler geçersizdir. **Çocuğun okulda aldığı din kültürü dersine ilişkin bir itiraz varsa**, bu konuda yetkili olan kanuni temsilcinin okula ve gerekirse idari yargıya başvurabileceği bilinmelidir. **Kişisel ilişki sırasında** diğer ebeveynin çocuğa kendi inancını dayatması veya çocuğu baskı altına alması, çocuğun huzurunu etkiliyorsa kişisel ilişki düzenlemesinde dikkate alınabilir (TMK m. 324).

İÇTİHATLAR

1 ANAYASA MAHKEMESİ · GENEL KURUL
Hüseyin El ve Nazlı Şirin El Başvurusu · B. No: 2014/15345 · 07.04.2022

Ebeveynlerin çocuklarının eğitim ve öğretiminde dinî ve felsefi inançlarına saygı gösterilmesini isteme hakkı anayasal güvence altındadır; uygun bir alternatif sunulmaması bu hakkı ihlal eder

Baba, ilkokul dördüncü sınıftaki kızının din kültürü ve ahlak bilgisi dersinden muaf tutulmasını istemiştir; istem, muafiyetin yalnızca belirli dinlere mensup öğrencilere tanındığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Babanın kızı adına velâyeten açtığı davada idare mahkemesinin iptal kararı Danıştayca bozulmuştur; bozmaya uyan mahkeme davayı reddetti ve karar kesinleşmiştir.

> *Anayasa'nın 24. maddesinin dördüncü fıkrasının son cümlesinde ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alması öngörülen din kültürü ve ahlak öğretimi dışındaki din eğitim ve öğretiminin ancak kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlı olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda Anayasa, küçükler için ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki zorunlu din kültürü ve ahlak öğretimi dışındaki din eğitim ve öğretimini kanuni temsilcilerinin talebine bağlı kılmıştır. 140. Sonuç olarak ebeveynlerin eğitim ve öğretimde dinî ve felsefi inançlarına saygı gösterilmesini isteme hakkının Anayasa'nın 24. maddesinin dördüncü fıkrasının son cümlesi çerçevesinde anayasal güvence altında olduğu, dolayısıyla Sözleşme'ye ek (1) No.lu Protokol ile Anayasa'nın ortak koruma alanında bulunduğu anlaşılmıştır.*

DEĞERLENDİRME

341. madde çocuğun dinî eğitimini belirleme hakkını ana ve babaya tanır; Anayasa'nın 24. maddesinin dördüncü fıkrası da din kültürü ve ahlâk öğretimi dışındaki din eğitim ve öğretimini küçükler bakımından kanuni temsilcinin talebine bağlar. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu bu fıkradan, ebeveynlerin eğitim ve öğretimde dinî ve felsefi inançlarına saygı gösterilmesini isteme hakkının anayasal güvence altında olduğu ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne

Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesiyle ortak koruma alanında bulunduğu sonucunu çıkarmıştır. Mahkemeye göre inceleme konusu dönemdeki din kültürü ve ahlak bilgisi dersi müfredatı, dinler hakkında yansız ve tanıtıcı bilgiler veren din kültürü öğretimini aşmıştır; bu dersi kızının almasını istemeyen başvurucuya uygun alternatifler sunulmaması ebeveyn hakkını ihlal etmiştir. Mahkeme, bu sonucun okullarda isteğe bağlı din eğitimi dersleri okutulmasının Anayasa'ya aykırı olduğu anlamına gelmediğini de vurgulamıştır. Karar oyçokluğuyla verilmiştir ve ana ve babanın çocuğun dinî eğitimine ilişkin hakkının devlete karşı da korunduğunu gösterir.

2 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
16.09.1998 · E. 1997/62 · K. 1998/52

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu temel eğitim, ana ve babanın çocuklarının meslekî ve dinî terbiyesine ilişkin haklarıyla çelişmez

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimi getiren 4306 sayılı Kanun'un, ana ve babanın çocuklarının eğitimine ilişkin haklarını ve din eğitimi özgürlüğünü kısıtladığı ileri sürülerek iptali istendi.

> *Bu maddelerle tanınan hak ve yetkilerin, yasa ile düzenlenmemesi durumunda da ana babanın çocukları üzerindeki velâyet haklarının doğal bir sonucu olduğu açıktır. Ancak, kişinin yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkının yaşama geçirilmesinin bu bağlamda, sağlıklı, kendisine, ailesine ve topluma karşı ödev ve sorumluluklarının bilincinde akıl ve bilgiyi esas alan çağın gerektirdiği özelliklere sahip olarak yetişebilmesinin daha uzun süreli ve nitelikli bir eğitimle sağlanabileceği de bir gerçektir. Temel eğitim, çocuğun zihinsel gelişimini sağlayarak yeteneklerinin ortaya çıkmasını kolaylaştıracağından, ana babanın çocuğa vereceği mesleki ve dini terbiye için sağlıklı bir temel oluşturacaktır. Bu durumda, sekiz yıllık kesintisiz temel eğitimin, ana babanın esasen var olan ve Medenî Yasa'nın 265. ve 266. maddeleriyle de güvence altına alınan çocuklarını terbiye konusundaki hakları ile çelişen bir yönü de yoktur.*

DEĞERLENDİRME Anayasa Mahkemesi bu kararda, bugünkü 340 ve 341. maddelerin eski Kanun'daki karşılıkları olan meslekî terbiyeye ilişkin 265. ve dinî terbiyeye ilişkin 266. maddeleri zorunlu eğitimin anayasallığı bakımından değerlendirmiştir. Mahkemeye göre bu maddelerle tanınan hak ve yetkiler, kanunla düzenlenmemiş olsa bile ana ve babanın çocukları üzerindeki velâyet haklarının doğal sonucudur. Ancak temel eğitim çocuğun zihinsel gelişimini sağlayarak yeteneklerinin ortaya çıkmasını kolaylaştırır ve ana ve babanın vereceği meslekî ve dinî terbiye için sağlıklı bir temel oluşturur; bu nedenle zorunlu temel eğitim ana ve babanın bu haklarıyla çelişmez. Mahkeme aynı kararda, din kültürü ve ahlâk öğretimi dışındaki din eğitim ve öğretiminin küçükler bakımından kanuni temsilcilerinin isteğine bağlı olduğunu da vurgulamıştır. Karar, ana ve babanın dinî eğitim hakkının devletin zorunlu eğitim düzenlemesiyle birlikte ve onunla uyumlu biçimde kullanılacağını gösterir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 195:** Evlilik birliğinin korunması, hâkimin müdahalesi.
- **TMK m. 324:** Kişisel ilişkinin sınırları.
- **TMK m. 335:** Velâyetin koşulları.
- **TMK m. 336:** Ana ve baba evli ise velâyet.
- **TMK m. 339:** Velâyetin kapsamı.
- **TMK m. 340:** Eğitim.
- **TMK m. 342:** Çocuğun temsil edilmesi.

MADDE

342

B. Velâyetin kapsamı

IV. Çocuğun temsil edilmesi

KANUN METNİ

(1) Ana ve baba, velâyetleri çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcisidirler.
(2) İyiniyetli üçüncü kişiler, eşlerden her birinin diğerinin rızasıyla işlem yaptığını varsayabilirler.
(3) Vesayet makamlarının iznine bağlı hususlar dışında kısıtlıların temsiline ilişkin hükümler velâyetteki temsilde de uygulanır.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 342, velâyet altındaki çocuğun üçüncü kişilere karşı temsilini düzenler. **Birinci fıkraya göre** ana ve baba, velâyetleri çerçevesinde çocuklarının **yasal temsilcisidir. İkinci fıkraya göre** iyiniyetli üçüncü kişiler, eşlerden her birinin diğerinin **rızasıyla** işlem yaptığını varsayabilir; bu nedenle ebeveynlerden biri çocuğu okula tek başına kaydettirebilir, ama bu karine sözleşmeye taraf olmayan eşi okula karşı borç altına sokmaz.[1] **Üçüncü fıkraya göre** vesayet makamlarının iznine bağlı hususlar dışında kısıtlıların temsiline ilişkin hükümler velâyetteki temsilde de uygulanır. Bu nedenle veli, vasiden farklı olarak çocuğun mallarını izin almadan satabilir;[2] ama çocuğun malını bağışlayamaz.[3] Velinin menfaati çocuğunkiyle çatışıyorsa çocuğa kayyım atanır.[4]

TEMEL KAVRAMLAR

Yasal temsil	Kanundan doğan ve çocuğun adına hukuki işlem yapma ile davada onu temsil etme yetkisi.
Rıza karinesi	İyiniyetli üçüncü kişilerin, ebeveynlerden birinin işleminde diğerinin de rızası bulunduğunu varsayabilmesi.

1 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
2 Yargıtay 2. HD, 11.02.2013, E. 2012/9950, K. 2013/3098.
3 Yargıtay HGK, 04.05.2005, E. 2005/1-298, K. 2005/308.
4 Yargıtay 2. HD, 08.03.2012, E. 2010/21164, K. 2012/5215.

Vesayet makamının izni | Vasinin belirli önemli işlemleri yapabilmesi için sulh hukuk mahkemesinden alması gereken izin; veliden aranmaz.

Temsil kayyımı | Yasal temsilcinin menfaati ile çocuğun menfaati çatıştığında çocuğu o işte temsil etmek üzere atanan kişi.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 342- Yürürlükteki Kanunun 268 inci ve kısmen 269 uncu maddelerini karşılayan bu madde, İsviçre Medenî Kanununun 304 üncü maddesini örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 259 uncu maddesinden alınmıştır. Birinci fıkrada, yürürlükteki metne göre hüküm değişikliği yoktur. İkinci fıkra, iyiniyetli üçüncü kişileri korumak amacıyla düzenlenmiştir. İyiniyetli üçüncü kişilere çocuğun temsili konusunda ana ve babadan her birinin diğerinin rızasıyla hareket ettiğini varsayma olanağı tanınmıştır. Zira Kanun, velâyetin kullanılmasında ana ve babanın birlikte hareket etmesi ve hiç birine üstünlük tanınmaması ilkesini benimsemiştir. Üçüncü fıkra, yürürlükteki Kanunun 269 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesini karşılamaktadır ve çocuğun temsilini ilgilendirdiği için bu maddeye alınmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 127-128*

Gerekçenin en önemli kısmı ikinci fıkraya ilişkindir. Kanun koyucu, velâyetin ana ve babaca birlikte ve eşit olarak kullanılması ilkesini benimsediği için, bu ilkenin üçüncü kişilerle ilişkilerde bir belirsizlik yaratmasını önlemek istemiştir. Ebeveynlerden birinin tek başına yaptığı işlemin geçerliliği her seferinde diğerinin rızasına bağlı tutulsaydı, üçüncü kişiler çocuk adına yapılan işlemlerden kaçınabilirdi. Karine, bu nedenle hem üçüncü kişileri hem de dolaylı olarak çocuğu korur. Gerekçe, üçüncü fıkranın eski 269. maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesini karşıladığını ve çocuğun temsilini ilgilendirdiği için bu maddeye alındığını da belirtir; eski 269. maddenin çocuğun fiil ehliyetine ilişkin diğer kuralları ise bir sonraki maddede yer almıştır (TMK m. 343).

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 268. maddesini ve 269. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesini karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Ana ve baba, velayeti icra hakkını haiz oldukları nisbette çocuklarının kanuni mümessilidirler. Bu sıfatla hareketlerinde hakimin reyine ihtiyaçları yoktur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 268 (mülga)

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Velayet altındaki çocuk, ehliyet itibariyle vesayet altındaki kimse gibidir. Vesayet altında bulunan kimsenin idari muamelata iştiraki müstesna olmak üzere vasi marifetiyle temsile mütaallik hükümler, veli hakkında da tatbik olunur. Bir borç iltizam eden çocuk kendi malından ödemekte mükelleftir. Bu hususta ana ve babanın; çocuğun malları üzerinde haiz oldukları idare ve intifa haklarına bakılmaz.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 269 (mülga)

Eski ve yeni metinler karşılaştırıldığında birinci fıkrada esaslı bir değişiklik olmadığı görülür; eski metin ana ve babayı velâyeti kullanma hakkına sahip oldukları ölçüde çocuğun kanuni temsilcisi sayıyor ve bu sıfatla hareketlerinde hâkimin görüşüne ihtiyaç olmadığını belirtiyordu. Yeni metinde bulunan **rıza karinesi** ise eski Kanun'da yoktu; bu, velâyetin eşitliği ilkesinin yeni Kanun'da benimsenmesiyle birlikte eklenmiştir. Üçüncü fıkra, eski metnin vesayetteki temsile ilişkin hükümleri veliye uygulayan kuralını devam ettirir; eski metnin "idari muamelata iştiraki müstesna olmak üzere" ifadesi yerine yeni metin **vesayet makamlarının iznine bağlı hususları** ayrık tutar.

	743 sayılı Kanun m. 268-269	4721 sayılı Kanun m. 342
Yasal temsil	Velâyeti kullanma hakkı ölçüsünde kanuni temsilci	Velâyetleri çerçevesinde yasal temsilci
Hâkimin görüşü	Gerekmez	Ayrıca düzenlenmemiş; izin gerektiren işlemler ayrık
Rıza karinesi	Yok	İyiniyetli üçüncü kişiler için var
Vesayet hükümleri	Vesayet makamının işlemlere katılımı dışında uygulanır	Vesayet makamının iznine bağlı hususlar dışında uygulanır

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 342. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde üç fıkra olarak yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Yasal temsil	Ana ve baba velâyetleri çerçevesinde çocuğun yasal temsilcisi	TMK m. 342/1
Rıza karinesi	Eşlerden birinin işleminde diğerinin rızası varsayılır	TMK m. 342/2
Okul kaydı	Ebeveynlerden biri tek başına yapabilir; diğeri sözleşmeye taraf olmaz	Yargıtay HGK, K. 2023/100
Kısıtlıların temsili hükümleri	Vesayet makamı izni dışında velâyette de uygulanır	TMK m. 342/3
Çocuk malının satışı	Veli için izin gerekmez	Yargıtay 2. HD, K. 2013/3098

Konu	Kural	Dayanak
Bağışlama	Veli eliyle yapılamaz	Yargıtay HGK, K. 2005/308
Menfaat çatışması	Çocuğa kayyım atanır	Yargıtay 2. HD, K. 2012/5215
Erginlik	Velinin temsili sona erer; velinin atadığı vekilin görevi sürer	Yargıtay HGK, K. 2018/1184
Küçüğün verdiği zarar	Anne ve baba ev başkanı olarak birlikte sorumlu	Yargıtay 4. HD, K. 2012/12073
Çocuk mallarının iadesi davası	Aile mahkemesinde görülür	Yargıtay 2. HD, K. 2025/12098

TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 268. ve kısmen 269. maddelerini karşılar ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 304. maddesini örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 259. maddesinden alınmıştır. Gerekçe fıkraları ayrı ayrı açıklar: birinci fıkrada eski metne göre **hüküm değişikliği yoktur**; ikinci fıkra **iyiniyetli üçüncü kişileri korumak** amacıyla düzenlenmiş ve onlara çocuğun temsili konusunda ana ve babadan her birinin diğerinin rızasıyla hareket ettiğini varsayma olanağı tanınmıştır; çünkü Kanun, velâyetin kullanılmasında ana ve babanın birlikte hareket etmesi ve hiçbirine üstünlük tanınmaması ilkesini benimsemiştir. Üçüncü fıkra ise eski 269. maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesini karşılar ve çocuğun temsilini ilgilendirdiği için bu maddeye alınmıştır. Tasarının 342. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almamış, madde Tasarıdaki hâliyle kanunlaşmıştır (S. Sayısı 723, s. 311-315). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, velinin temsil yetkisinin **vasininkinden geniş** olmasıdır; vasinin vesayet makamından izin almak zorunda olduğu satış gibi işlemleri veli izin almadan yapabilir.[5] İkinci nokta, bu yetkinin **yasak işlemlerle** sınırlı olmasıdır: veli çocuk adına kefil olamaz, vakıf kuramaz ve önemli bağışlarda bulunamaz (TMK m. 449); çocuk adına yapılan bağış geçersizdir.[6] Üçüncü nokta, velinin kendi menfaatinin söz konusu olduğu işlerde çocuğu **temsil edememesidir**; bu durumda çocuğa temsil kayyımı atanmalıdır.[7]

II. Birinci Fıkra: Ana ve Baba Çocuğun Yasal Temsilcisidir

- **Kaynak:** Temsil yetkisi velâyetten doğar; ayrıca bir karar veya vekâletname gerekmez.

5 Yargıtay 2. HD, 11.02.2013, E. 2012/9950, K. 2013/3098.
6 Yargıtay HGK, 04.05.2005, E. 2005/1-298, K. 2005/308.
7 Yargıtay 2. HD, 08.03.2012, E. 2010/21164, K. 2012/5215.

- **Kapsam:** Çocuk adına hukuki işlem yapma, dava açma ve davada çocuğu temsil etme.
- **Sınır:** Temsil yetkisi velâyetle sınırlıdır; velâyeti olmayan ebeveyn yasal temsilci değildir.
- **Sona erme:** Çocuğun ergin olması veya velâyetin kaldırılmasıyla temsil de sona erer.

2 Birinci fıkra, velâyetin **dışa dönük** yüzünü düzenler: ana ve baba, velâyetleri çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcisidir. Ergin olmayan çocuk kural olarak işlemlerini kendisi yapamadığı ve davada kendisini temsil edemediği için onun adına yasal temsilcisi hareket eder. Ayırt etme gücüne sahip küçükler de kural olarak dava ehliyetine sahip olmadıklarından açacakları veya haklarında açılacak davalarda yasal temsilcileri tarafından temsil edilir.[8] Temsil yetkisi velâyetle sınırlıdır: evlilik sürerken ana ve baba velâyeti birlikte kullandığından ikisi de temsilcidir; boşanmadan sonra velâyet kendisine bırakılan ebeveyn çocuğun yasal temsilcisi olur (TMK m. 336).

3 Temsil, velâyetle birlikte sona erer. Çocuk ergin olunca velinin temsil görevi biter; dava sürerken erginlik gerçekleşirse davaya çocuğun kendisi devam eder ve velinin bundan sonra yaptığı işlemler çocuğun onayına bağlıdır. Ancak velinin çocuk adına daha önce atadığı vekilin görevi erginlikle kendiliğinden sona ermez; çünkü vekil zaten çocuk adına seçilmiştir.[9]

III. İkinci Fıkra: İyiniyetli Üçüncü Kişiler İçin Rıza Karinesi

- **Amaç:** İyiniyetli üçüncü kişileri korumak.
- **Karine:** Eşlerden biri çocuk adına işlem yaparken diğerinin rızası da varsayılır.
- **Dayanak:** Velâyetin birlikte ve eşit kullanılması ilkesi.
- **Sınır:** Karine temsil yetkisine ilişkindir; sözleşmeye taraf olmayan eşi kişisel borç altına sokmaz.

4 İkinci fıkra, velâyetin birlikte kullanılması ilkesinin gündelik hayatta işleyebilmesi için konmuştur. Evlilik sürerken ana ve baba velâyeti birlikte kullanır ve Kanun hiçbirine üstünlük tanımaz; ama çocuğun okulu, doktoru veya bankası gibi her işlem için iki ebeveynin birlikte hareket etmesini beklemek gerçekçi değildir. Gerekçenin ifadesiyle fıkra, iyiniyetli üçüncü kişilere, çocuğun temsili konusunda ana ve babadan her birinin diğerinin rızasıyla hareket ettiğini **varsayma** olanağı tanır. Bu karine, üçüncü kişinin işlemin diğer ebeveynin rızası dışında yapıldığını bildiği veya bilmesi gerektiği durumda işlemez.

8 Yargıtay 10. HD, 08.02.2013, E. 2011/17783, K. 2013/1588.
9 Yargıtay HGK, 13.06.2018, E. 2018/395, K. 2018/1184.

Karine, temsil yetkisine ilişkindir; ebeveynlerin kişisel borç sorumluluğunu genişletmez. Hukuk Genel Kurulu, ebeveynlerden her birinin çocuğun eğitimi için gereken işlemleri tek başına yapabileceğini ve çocuğu okula kaydettirebileceğini kabul etmiş, ancak eğitim sözleşmesini imzalamayan annenin özel okula karşı babayla birlikte sorumlu tutulamayacağını belirtmiştir; çocuğun giderlerine katılma yükümlülüğü eşler arasındaki iç ilişkiyi düzenler, üçüncü kişiye doğrudan talep hakkı vermez.[10] 5

IV. Üçüncü Fıkra: Kısıtlıların Temsiline İlişkin Hükümlerin Uygulanması

- **Kural:** Vasinin temsil yetkisine ilişkin hükümler velâyetteki temsilde de uygulanır.
- **İstisna:** Vesayet makamının iznine bağlı hususlar; veli bu işlemler için izin almak zorunda değildir.
- **Yasak işlemler:** Kefalet, vakıf kurma ve önemli bağışlar veli için de yasaktır (TMK m. 449).
- **Menfaat çatışması:** Velinin menfaati çocuğunkiyle çatışırsa temsil kayyımı atanır (TMK m. 426).

Üçüncü fıkra, velinin temsil yetkisinin sınırlarını vesayet hükümlerine gönderme yaparak belirler, ama önemli bir ayrık tutar: **vesayet makamının iznine bağlı hususlar.** Vasinin taşınmaz satımı veya olağan yönetim dışındaki taşınır satışı gibi işlemler için almak zorunda olduğu izin (TMK m. 462) veliden aranmaz. Veli, çocuğun taşınır veya taşınmaz mallarını izin almadan satabilir; bakım ve eğitim giderleri için çocuğun mallarına başvurma gibi kanunun özel olarak hâkim iznine bağladığı durumlar dışında izin istemekte hukuki yararı yoktur.[11] Bu geniş yetki, velinin velâyet sona erince çocuğun mallarını hesabıyla birlikte devretme (TMK m. 362) ve geri vermede vekil gibi sorumlu olma (TMK m. 363) yükümlülükleriyle dengelenir. 6

Vesayet hükümlerindeki **yasak işlemler** ise velâyette de geçerlidir. Veli çocuk adına kefil olamaz, vakıf kuramaz ve önemli bağışlarda bulunamaz. Hukuk Genel Kurulu, eski Kanun döneminde yapılan bir işlemde, eylem ehliyeti bulunmayanların yasal temsilcileri eliyle de bağışlama yapmalarının olanaksız olduğunu ve annenin küçük adına yaptığı bağışın geçerli olmadığını kabul etmiş; ancak çocuğun ergin olduktan sonra uzun süre işleme karşı çıkmaması nedeniyle iptal istemini dürüstlük kuralına aykırı bulmuştur.[12] 7

10 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.
11 Yargıtay 2. HD, 11.02.2013, E. 2012/9950, K. 2013/3098.
12 Yargıtay HGK, 04.05.2005, E. 2005/1-298, K. 2005/308.

8 Temsilin bir başka sınırı **menfaat çatışmasıdır.** Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün menfaati çatışıyorsa vesayet makamı temsil kayyımı atar. Çocuklara ait taşınmazın satışına kendisi de yasal temsilci olarak katılan annenin, bu satışın iptali için çocuklar adına açtığı davada çocukları temsil edemeyeceği, çocuklara kayyım atanması ve annenin de davalı olarak davaya katılması gerektiği kabul edilmiştir.[13]

V. Temsil ve Sorumluluk

9 Yasal temsil, ana ve babanın çocuğun eylemlerinden doğan sorumluluğuyla da bağlantılıdır. Ev başkanı, ev halkından olan küçüğün verdiği zarardan, gerekli gözetimi gösterdiğini veya bu özen gösterilseydi de zararın önlenemeyeceğini ispat etmedikçe sorumludur (TMK m. 369). Evlilik sürerken velâyeti birlikte kullanan anne ve baba, çocuğun yasal temsilcisi olduklarından küçüğün verdiği zarardan ev başkanı olarak birlikte sorumludur; sorumluluğu yalnız babaya yüklemek hatalıdır.[14] Çocuk mallarının yönetimi ve iadesinden doğan uyuşmazlıklar ise aile hukukundan kaynaklandığı için aile mahkemesinde görülür.[15]

UYGULAMA NOTU

Çocuk adına işlem yapan ebeveyn, velâyetin kendisinde olduğunu gösteren belgeyi (boşanma kararı veya nüfus kaydı) yanında bulundurmalıdır; evlilik sürerken ebeveynlerden birinin tek başına yaptığı işlemlerde diğer ebeveynin rızası karine olarak kabul edilir, ancak bu karine iyiniyetli üçüncü kişileri korur. **Çocuğun malı satılacaksa** vesayet makamından izin alınması gerekmez; ama satışın çocuğun yararına ve dürüstlük kuralına uygun olduğunu gösterecek kayıtlar saklanmalıdır, çünkü velâyet sona erince ebeveyn hesap vermekle yükümlüdür. **Çocuk adına bağış yapılamaz ve çocuk kefil yapılamaz**; bu işlemler yasaktır. **Ebeveynin kendi menfaatinin de bulunduğu bir işte**, örneğin çocukla arasındaki bir işlemde veya kendi yaptığı bir satışın iptalinde, ebeveyn çocuğu temsil edemez; vesayet makamından kayyım atanması istenmelidir.

13 Yargıtay 2. HD, 08.03.2012, E. 2010/21164, K. 2012/5215.
14 Yargıtay 4. HD, 10.09.2012, E. 2012/9240, K. 2012/12073.
15 Yargıtay 2. HD, 29.12.2025, E. 2025/4646, K. 2025/12098.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
22.02.2023 · E. 2022/132 · K. 2023/100

Ana ve babadan her biri çocuğu okula tek başına kaydettirebilir ve diğerinin rızası karine olarak kabul edilir; ancak bu karine sözleşmeye taraf olmayan eşi okula karşı borç altına sokmaz

Baba, ortak çocukları özel bir okula kaydettirdi ve eğitim sözleşmelerini tek başına imzalamıştır. Okul, ödenmeyen eğitim bedeli için sözleşmeye taraf olmayan anneye karşı da takip başlattı ve takip kesinleşmiştir. Anne borçlu olmadığının tespitini istemiştir; ilk derece mahkemesi davayı kabul etti, bölge adliye mahkemesi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına direnmiştir.

> *Eşlerden her biri 342 nci madde gereği çocuklarının yasal temsilcisi olarak hareket edip çocuğun eğitimi için gereken hukuki işlemleri yürütebilirler ve karineten bu duruma diğer eşin de rıza gösterdiği kabul edilir. Bu sebeple anne ve babadan her birinin tek başına müşterek çocuğun okula kayıt işlemini gerçekleştirebileceğinde şüphe bulunmamaktadır. 31. Ne var ki anne ve babanın çocuğun eğitim giderlerinden birlikte sorumlu olması (md.327), hukuki işlemi tek başına yapabilme hâli (md.342) ve evlilik birliğini temsil yetkisi (md.188) birbirinden farklı amaçlara hizmet eden yasal düzenlemelerdir.*

DEĞERLENDİRME Bu karar, 342. maddenin ikinci fıkrasındaki **karinenin** sınırını çizer. Kurula göre ana ve babadan her biri çocuğun yasal temsilcisi olarak çocuğun eğitimi için gereken işlemleri yapabilir ve diğer eşin buna rıza gösterdiği karine olarak kabul edilir; bu nedenle ebeveynlerden birinin çocuğu tek başına okula kaydettirebileceğinde şüphe yoktur. Ancak üç ayrı kural birbirine karıştırılmamalıdır: çocuğun eğitim giderlerinden ana ve babanın birlikte sorumlu olması (TMK m. 327), ebeveynlerden birinin işlemi tek başına yapabilmesi ve eşlerin evlilik birliğini temsil yetkisi (TMK m. 188). 327. madde eşler arasındaki iç ilişkiyi düzenler ve okula, sözleşmenin tarafı olmayan eşe karşı doğrudan talep hakkı vermez. Özel okul kaydı ve bundan doğan eğitim giderleri ailenin sürekli ihtiyaçları kapsamında da görülmemiştir; bu nedenle anne, okula karşı babayla birlikte müteselsilen sorumlu tutulamaz. Karar oyçokluğuyla verilmiştir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
11.02.2013 · E. 2012/9950 · K. 2013/3098

Veli, çocuğun taşınır ve taşınmaz mallarını vesayet makamının izni olmadan satabilir; bakım ve eğitim için çocuk mallarına başvurma dışında izin istemekte hukuki yararı yoktur

Velâyeti kendisinde bulunan anne, çocuğa mirasla kalan bir aracı satmak için mahkemeden izin istemiştir. Çocuğun bakım ve eğitimi için çocuğun mallarına başvurmayı gerektiren bir durum ileri sürülmemiştir. Mahkeme izin istemini reddetmiştir.

> *Karar gerekçesinde de açıklandığı üzere davacı anne küçüğün velisi ve yasal tek temsilcisidir. Türk Medeni Kanununun 342 ve 462/2. maddeleri gereğince 327. ve 356. madde hükümleri koşullarının oluşması dışında hakimden izin almaksızın taşınır olsun taşınmaz olsun çocuk mallarını satabilecek, 360. ve 361. maddelerdeki olumsuz koşullar gerçekleşmedikçe onun mallarını yönetecek ve bununla yükümlü olacaktır. (TMK. md. 352) Yönetim hakkı sona erince de çocuğun mallarını hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasisine veya kayyımına devredecektir. (TMK. md. 362).Bu itibarla davacının izin talebinde hukuki yararı bulunmadığından satışa izin isteğinin reddine ilişkin hüküm, sonucu itibariyle yerinde görülmüş, davacının temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün onanmasına karar vermek gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME

342. maddenin üçüncü fıkrası, kısıtlıların temsiline ilişkin hükümlerin velâyetteki temsilde de uygulanacağını söyler; ama **vesayet makamının iznine bağlı hususları** bundan ayrık tutar. Bu nedenle vasinin taşınmaz veya olağan yönetim dışındaki taşınır satışı için almak zorunda olduğu izin (TMK m. 462) veli için gerekli değildir. Daire, velinin çocuğun taşınır veya taşınmaz mallarını hâkimden izin almaksızın satabileceğini, çocuğun mallarını yönetmekle yükümlü olduğunu ve yönetim hakkı sona erince malları hesabıyla birlikte devredeceğini belirtmiştir (TMK m. 352, TMK m. 362). Hâkim izni, ana ve baba yoksul olduklarında veya çocuğun bakım ve eğitimi zorunlu kıldığında çocuğun mallarından harcama yapılması için aranır (TMK m. 327, TMK m. 356). Bu koşullar ileri sürülmediğinden annenin izin istemekte hukuki yararı yoktur ve istemin reddi sonucu itibarıyla doğrudur. Velinin bu serbest tasarruf yetkisi, çocuk mallarını dürüstlük kuralına uygun yönetme ve geri verme yükümlülüğüyle birlikte düşünülmelidir (TMK m. 363).

3 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
04.05.2005 · E. 2005/1-298 · K. 2005/308

Veli, velâyeti altındaki çocuğun malını bağışlayamaz; ancak ergin olduktan sonra işleme uzun süre karşı çıkmayan çocuğun iptal istemi dürüstlük kuralına aykırı olabilir

Ergin olmayan çocuğun annesi, çocuğun bir taşınmazdaki payını da kapsayan bir bağış işlemi için vekâlet verdi ve pay Hazineye bağışlanmıştır; taşınmaz üzerine kamu hizmet binası yapılmıştır. Çocuk ergin olduktan yıllar sonra diğer paydaşlarla birlikte bağışın iptalini istemiştir. Mahkeme davayı kabul etmiştir; Özel Daire bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Üstelik, Medeni Kanunun 392 nci maddesi, aynı Kanunun 269 ncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi gereğince, kıyasen velayete de uygulandığından, kanun hükmünün kesin açıklığı nedeniyle, eylem yeteneği bulunmayanların, diğer bir ifadeyle tam ve sınırlı ehliyetsizlerin, yasal temsilcileri eliyle de bağışlama yapmaları olanaksızdır.*

DEĞERLENDİRME Karar eski Kanun döneminde yapılmış bir bağışa ilişkindir; ama kural bugün de aynıdır. Eski Kanun'da vasinin vesayet altındaki kişinin malını bağışlamasını yasaklayan hüküm, velâyete de kıyasen uygulanıyordu; madde gerekçesinin belirttiği gibi bu atfın bugünkü karşılığı 342. maddenin üçüncü fıkrasıdır ve vasi için öngörülen kefil olma, vakıf kurma ve önemli bağışlarda bulunma yasağı (TMK m. 449) velâyetteki temsilde de uygulanır. Hukuk Genel Kurulu, eylem ehliyeti bulunmayanların yasal temsilcileri eliyle de bağışlama yapmalarının olanaksız olduğunu, bu nedenle annenin küçük adına yaptığı bağışın geçerli bir tasarruf olmadığını kabul etmiştir. Buna rağmen dava reddedilmiştir: çocuk ergin olduktan sonra uzun süre işleme karşı çıkmamış, taşınmaz üzerine kamu hizmet binası yapılmıştır; bu durumda kaydın iptalini istemek dürüstlük kuralıyla bağdaşmaz (TMK m. 2). Karar, geçersiz bir temsil işleminin bile hakkın kötüye kullanılması yasağıyla sınırlanabileceğini gösterir; bu bölüm oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.03.2012 · E. 2010/21164 · K. 2012/5215

Çocuklar adına yapılan satışa kendisi de yasal temsilci olarak katılan anne, bu satışın iptali davasında çocukları temsil edemez; menfaat çatışması nedeniyle kayyım atanmalıdır

Evlilik sürerken ana ve baba, çocukların yasal temsilcisi sıfatıyla çocuklara ait bir taşınmazı birlikte üçüncü bir kişiye satmıştır. Boşanmadan sonra velâyet kendisine bırakılan anne, satışın muvazaalı olduğunu ileri sürerek çocuklar adına velâyeten tapu iptali ve tescil davası açmıştır.

> *"Satış işlemine davacı da "çocukların yasal temsilcisi" olarak katıldığına göre, anne ile çocuklar arasında bu dava nedeniyle menfaat çatışması vardır. Böyle bir durumda menfaat çatışması nedeniyle annenin, çocukları bu davada temsil etmesi mümkün değildir. Çocuklara Türk Medeni Kanununun 426/2. maddesi gereğince kayyım atanması yoluna gidilmeli, kayyımın takip edeceği davada çocuklar adına işlem tesis eden anaya da davalı olarak husumet yöneltilmeli, bundan sonra işin esası incelenmelidir.*

DEĞERLENDİRME Yasal temsil, temsilcinin menfaati ile çocuğun menfaati çatıştığında işlemez; bu durumda vesayet makamı temsil kayyımı atar (TMK m. 426). Daire'ye göre satış işlemine çocukların yasal temsilcisi olarak kendisi de katılan anne ile çocuklar arasında, bu satışın iptali davasında menfaat çatışması vardır; anne çocukları bu davada temsil edemez. Doğru yol, çocuklara kayyım atanması, davanın kayyım tarafından takip edilmesi ve çocuklar adına işlem yapmış olan annenin de davalı olarak davaya katılmasıdır. Karar, 342. maddedeki yasal temsil yetkisinin sınırsız olmadığını; temsilcinin kendi işlemi söz konusu olduğunda çocuğun menfaatini bağımsız bir temsilcinin koruması gerektiğini gösterir. Daire ayrıca mahkemenin görev yönünü de gözetmesi gerektiğini belirtmiştir.

5 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
13.06.2018 · E. 2018/395 · K. 2018/1184

Çocuğun ergin olmasıyla velinin temsil görevi sona erer; ancak velinin çocuk adına atadığı vekilin görevi erginlikle kendiliğinden sona ermez

Küçükler adına velileri tarafından açılan bir tazminat davasında veliler, küçükleri temsilen bir avukata vekâlet vermiştir. Yargılama sırasında küçükler ergin olmuştur. Vekil, direnme kararını ergin olan davacılar adına da temyiz etmiştir; bu temyizin geçerli olup olmadığı ön sorun olarak tartışılmıştır.

> *Ancak çocuğun ergin (reşit) olması ile velayet ve buna bağlı olarak da velinin temsil görevi sona erer. Bu nedenle bir dava sırasında çocuğun ergin (reşit) olması durumunda da yasal temsilcinin (velinin) temsil görevi sona erer ve davaya (ergin olan) çocuk tarafından devam edilir. Rüştün gerçekleşmesinden sonra yasal temsilcinin yaptığı işlemler ise çocuk onay (icazet) vermezse geçersizdir. Eğer yasal temsilci, çocuk ergin olmadan önce davayı takip için vekil tayin etmişse, rüşt ile birlikte vekilin görevi sona ermez. Zira kanuni mümessilin atadığı vekil, zaten çocuk adına (çocuğu temsilen) seçilmiştir...*

DEĞERLENDİRME

342. maddenin birinci fıkrası ana ve babayı velâyetleri çerçevesinde çocuğun yasal temsilcisi sayar; velâyet erginlikle sona erdiğine göre yasal temsil de sona erer. Hukuk Genel Kurulu buradan iki sonuç çıkarmıştır. Birincisi, dava sürerken çocuk ergin olursa davaya artık çocuğun kendisi devam eder; velinin erginlikten sonra yaptığı işlemler çocuk onay vermezse geçersizdir. İkincisi, velinin çocuk ergin olmadan önce davayı takip için atadığı vekilin görevi erginlikle kendiliğinden sona ermez; çünkü vekil zaten çocuk adına seçilmiştir ve Türk Borçlar Kanunu çocuğun ergin olmasını vekâleti sona erdiren sebepler arasında saymaz. Bu nedenle ergin olan davacılar icazet vermediklerini bildirmedikçe vekilin onlar adına yaptığı temyiz geçerlidir. Ön sorun oyçokluğuyla bu şekilde çözülmüştür.

6 **YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ**
10.09.2012 · E. 2012/9240 · K. 2012/12073

Evlilik sürerken velâyeti birlikte kullanan anne ve baba, ergin olmayan çocuğun verdiği zarardan ev başkanı olarak birlikte sorumludur; sorumlu tutulacak kişi yalnız baba değildir

Ergin olmayan davalının karıştığı bir trafik kazası nedeniyle zarara uğrayanlar, küçüğün anne ve babasının da ev başkanı olarak sorumlu tutulmasını istemiştir. Mahkeme, annenin ev başkanı olarak sorumluluğu bulunmadığı gerekçesiyle ona karşı istemi reddetmiştir.

> *Evlilik devam ettiği sürece velayet hakkını birlikte kullanacakları Medeni Yasa'nın 336/1. maddesinde belirtilen anne ve baba; aynı Yasa'nın 342/1. maddesi gereğince, velayetleri çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuklarının yasal*

temsilcisi olduklarından, küçüğün başkalarına verdiği zarardan dolayı yine aynı Yasa'nın 369. maddesi gereğince aile başkanı olarak sorumludurlar.

DEĞERLENDİRME Bu karar, 342. maddenin birinci fıkrasındaki yasal temsil ile ev başkanının sorumluluğunu düzenleyen hüküm arasındaki bağlantıyı gösterir. Ev başkanı, ev halkından olan küçüğün verdiği zarardan, onu durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle gözetim altında bulundurduğunu veya bu özeni gösterseydi de zararın önlenemeyeceğini ispat etmedikçe sorumludur (TMK m. 369). Daire'ye göre evlilik sürerken velâyeti birlikte kullanan anne ve baba, velâyetleri çerçevesinde çocuğun yasal temsilcisi olduklarından küçüğün verdiği zarardan ev başkanı olarak birlikte sorumludur; annenin sorumlu olmadığı kabulü hatalıdır ve karar bu yönden bozulmuştur. Karar, velâyette ana ve babanın eşitliği ilkesinin sorumluluk bakımından da sonuç doğurduğunu gösterir.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
29.12.2025 · E. 2025/4646 · K. 2025/12098

Ergin olan çocuğun, velâyet döneminde çocuğa ait taşınmazı başkasına devreden ebeveynine karşı açtığı iade davası aile mahkemesinde görülür

Ergin olan çocuk, babasının velâyet döneminde kendisine ait bir taşınmazı dürüstlük kuralına aykırı olarak başkasına devrettiğini ileri sürerek tapu iptali ve tescil davası açmıştır. Asliye hukuk mahkemesi işin esasına girerek karar vermiştir; bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir.

> *Somut olayda dava konusu uyuşmazlık ergin olan çocuk tarafından baba aleyhine Türk Medeni Kanununun 363. maddesine dayalı olarak açılan velayet hakkı sahibinin dürüstlük kurallarına aykırı olarak başkasına devrettiği taşınmazın iadesi isteğine ilişkindir. Mahkemelerin görevi kamu düzeni ile ilgilidir. Yargılamanın her aşamasında hakim tarafından kendiliğinden dikkate alınması gerekmektedir. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 4/1. maddesi; 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ikinci kitabından üçüncü kısım hariç olmak üzere (TMK m. 118-395, 5133 S.K m. 2-3) kaynaklanan bütün davaların Aile Mahkemesinde bakılacağı hükme bağlanmıştır. Açıklanan hükümler çerçevesinde görevli mahkeme Aile Mahkemesi'dir.*

DEĞERLENDİRME

342. madde velâyetteki temsili düzenler; velâyete bağlı diğer hükümler ise çocuk mallarının yönetimini ve ana ve babanın bu yönetimden doğan sorumluluğunu belirler. Ana ve baba çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludur; dürüstlük kuralına uygun olarak başkasına devrettikleri malların yerine yalnız aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlüdür (TMK m. 363). Daire'ye göre ergin olan çocuğun, velâyet döneminde çocuğa ait taşınmazı dürüstlük kuralına aykırı olarak devreden babasına karşı açtığı dava bu hükme dayanır ve Medeni Kanun'un ikinci kitabından kaynaklandığı için aile mahkemesinin görevindedir (4787 sayılı Kanun m. 4). Görev kamu düzenine ilişkin olduğundan yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetilir;

asliye hukuk mahkemesinin işin esasına girerek hüküm kurması bu nedenle bozma sebebidir. Aynı yaklaşım, ergin çocuğun babasına karşı açtığı tazminat davasında da benimsenmiştir.[16]

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 188:** Eşlerin evlilik birliğini temsil yetkisi.
- **TMK m. 327:** Çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama.
- **TMK m. 336:** Ana ve baba evli ise velâyet.
- **TMK m. 343:** Çocuğun fiil ehliyeti.
- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 356:** Çocuk mallarının kısmen sarfı.
- **TMK m. 362:** Yönetim sona erince malların devri.
- **TMK m. 363:** Malların geri verilmesinde ana ve babanın sorumluluğu.
- **TMK m. 369:** Ev başkanının sorumluluğu.
- **TMK m. 426:** Temsil kayyımı.
- **TMK m. 449:** Vesayette yasak işlemler.
- **TMK m. 462:** Vesayet makamının izni.

16 Yargıtay 2. HD, 19.04.2016, E. 2016/1083, K. 2016/7967.

MADDE

343

B. Velâyetin kapsamı
V. Çocuğun fiil ehliyeti

KANUN METNİ

(1) Velâyet altındaki çocuğun fiil ehliyeti, vesayet altındaki kişinin ehliyeti gibidir.
(2) Çocuk, borçlarından ana ve babanın çocuk malları üzerindeki haklarına bakılmaksızın kendi malvarlığı ile sorumludur.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 343, velâyet altındaki çocuğun kendi işlemleri bakımından ehliyetini ve borçlarından sorumluluğunu düzenler. **Birinci fıkraya göre** velâyet altındaki çocuğun fiil ehliyeti, **vesayet altındaki kişinin ehliyeti gibidir.** Buna göre ayırt etme gücüne sahip çocuk sınırlı ehliyetsizdir ve velisinin izni veya sonraki onaması olmadan kendi işlemleriyle borç altına giremez; velisinin izni olmadan kambiyo senediyle de borçlanamaz.[1] Çocuğun kural olarak dava ve takip ehliyeti de yoktur; ona karşı velisi gösterilmeden yapılan icra takibi geçersizdir.[2] Vesayet hükümlerine yollama, velinin çocuk adına yaptığı işlemleri vesayet makamının iznine bağlamaz.[3] **İkinci fıkraya göre** çocuk, borçlarından ana ve babanın çocuk malları üzerindeki haklarına bakılmaksızın **kendi malvarlığı ile** sorumludur; küçüğün borcu için velisinin malları haczedilemez.[4]

TEMEL KAVRAMLAR

Fiil ehliyeti	Kişinin kendi fiilleriyle hak edinebilmesi ve borç altına girebilmesi.
Sınırlı ehliyetsizlik	Ayırt etme gücüne sahip küçüğün, yasal temsilcisinin rızası olmadan kendi işlemleriyle borç altına girememesi.
Onama (icazet)	Yasal temsilcinin, küçüğün yaptığı işlemi sonradan kabul etmesi.

1 Yargıtay 19. HD, 14.01.2019, E. 2017/1912, K. 2019/89.
2 Yargıtay 12. HD, 02.10.2024, E. 2024/2743, K. 2024/8015.
3 Yargıtay 7. HD, 15.06.2023, E. 2022/1664, K. 2023/3408.
4 Yargıtay 12. HD, 26.10.2010, E. 2010/11903, K. 2010/24890.

Dava ve takip ehliyeti | Bir davada veya icra takibinde bizzat ya da temsilci aracılığıyla usul işlemi yapabilme ehliyeti.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 343- Yürürlükteki Kanunun 269 uncu maddesini kısmen karşılamaktadır. Madde, İsviçre Medenî Kanununun 305 inci maddesini örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 260 ıncı maddesinin aynıdır. Yürürlükteki metne göre hüküm değişikliği yoktur. Yalnız yürürlükteki metnin birinci fıkrasının ikinci cümlesi Tasarının bir önceki maddesine alınmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 128*

Gerekçe kısadır ve maddenin **yeni bir kural getirmediğini** vurgular: velâyet altındaki çocuğun ehliyetinin vesayet altındaki kişininki gibi olması ve çocuğun borçlarından kendi malvarlığıyla sorumlu olması eski Kanun döneminde de geçerliydi. Gerekçenin işaret ettiği tek yapısal değişiklik, eski 269. maddede ehliyet kuralıyla aynı fıkrada yer alan temsil kuralının ayrılmasıdır; vasi eliyle temsile ilişkin hükümlerin veli hakkında da uygulanacağına dair cümle 342. maddenin üçüncü fıkrasına taşınmıştır (TMK m. 342).

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 269. maddesini kısmen karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Velayet altındaki çocuk, ehliyet itibariyle vesayet altındaki kimse gibidir. Vesayet altında bulunan kimsenin idari muamelata iştiraki müstesna olmak üzere vasi marifetiyle temsile mütaallik hükümler, veli hakkında da tatbik olunur. Bir borç iltizam eden çocuk kendi malından ödemekte mükelleftir. Bu hususta ana ve babanın; çocuğun malları üzerinde haiz oldukları idare ve intifa haklarına bakılmaz.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 269 (mülga)

Eski ve yeni metin karşılaştırıldığında birinci fıkranın ilk cümlesi ile ikinci fıkranın **aynı kuralı** sadeleşmiş bir dille tekrarladığı görülür. Eski metin, ana ve babanın çocuk malları üzerindeki haklarını idare ve intifa hakları olarak adlandırıyordu; yeni metin bunları genel olarak çocuk malları üzerindeki haklar diye anar. Yeni Kanun'da bu haklar yönetim (TMK m. 352) ve kullanma (TMK m. 354) hakkı olarak ayrıca düzenlenmiştir.

	743 sayılı Kanun m. 269	4721 sayılı Kanun m. 343
Çocuğun ehliyeti	Vesayet altındaki kimse gibi	Vesayet altındaki kişinin ehliyeti gibi
Vasi eliyle temsil hükümleri	Aynı fıkrada, veli hakkında da uygulanır	TMK m. 342/3'e alındı
Çocuğun borçları	Kendi malından ödemekle yükümlü	Kendi malvarlığı ile sorumlu
Ana ve babanın hakları	İdare ve intifa haklarına bakılmaz	Çocuk malları üzerindeki haklarına bakılmaz

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 343. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde iki fıkra olarak yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Çocuğun ehliyeti	Vesayet altındaki kişinin ehliyeti gibi	TMK m. 343/1
Ayırt etme gücü olmayan çocuk	Fiilleri kural olarak hukuki sonuç doğurmaz	TMK m. 15
Ayırt etme gücüne sahip çocuk	Velinin izni veya onaması olmadan kendi işlemleriyle borç altına giremez	TMK m. 16, 451
Rıza gerekmeyen işler	Karşılıksız kazanmalar ve kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar	TMK m. 16
Onanmayan işlem	Taraflar verdiklerini geri isteyebilir	TMK m. 452
Kambiyo senedi	Velinin izni gerekir; işlem ana ve babanın menfaatine ise kayyım ve hâkim onayı	Yargıtay 19. HD, K. 2019/89
Vesayet makamı izni	Velinin çocuk adına yaptığı işlemlerde aranmaz	Yargıtay 7. HD, K. 2023/3408
İcra takibi	Velisi gösterilmeden küçüğe karşı yapılan takip geçersiz	Yargıtay 12. HD, K. 2024/8015
Tebligat	Küçüğe değil, kanuni temsilcisine yapılır	Yargıtay 1. HD, K. 2024/5144
Çocuğun borçları	Çocuk kendi malvarlığıyla sorumlu; velinin malları haczedilemez	Yargıtay 12. HD, K. 2010/24890

TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 269. maddesini kısmen karşılar ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 305. maddesini örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 260. maddesinin aynıdır. Gerekçe, eski metne göre **hüküm değişikliği olmadığını** belirtir; yalnızca eski 269. maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesi, yani vasi eliyle temsile ilişkin hükümlerin veli hakkında da uygulanacağına dair kural, Tasarının bir önceki maddesine alınmıştır (TMK m. 342). Tasarının 343. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almamış, madde Tasarıdaki hâliyle kanunlaşmıştır (S. Sayısı 723, s. 311-315). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, **çocuğa karşı yapılacak dava ve takiplerde** onun velisinin hasım gösterilmesi gerektiğidir; velisi gösterilmeden küçüğe karşı yapılan icra takibi geçersizdir ve bu husus her zaman ileri sürülebilir.[5] İkinci nokta, çocuğun **borçlarından kendi malvarlığıyla** sorumlu olmasıdır; yalnızca küçük aleyhine verilen bir karara dayanarak velinin malları haczedilemez.[6] Üçüncü nokta, küçüğün velisiyle birlikte **senet imzalamasının** onu kendiliğinden borç altına sokmamasıdır; işlem ana ve babanın menfaatine ise kayyımın katılması ve hâkimin onayı gerekir.[7]

II. Birinci Fıkra: Çocuğun Ehliyeti Vesayet Altındaki Kişininki Gibidir

- **Ayırt etme gücü yoksa:** Çocuğun fiilleri kural olarak hukuki sonuç doğurmaz (TMK m. 15).
- **Ayırt etme gücü varsa:** Çocuk sınırlı ehliyetsizdir; velinin izni veya sonraki onamasıyla borç altına girebilir (TMK m. 16; TMK m. 451).
- **Rıza gerekmeyen işler:** Karşılıksız kazanmalar ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kullanılması.
- **Haksız fiil:** Ayırt etme gücüne sahip çocuk haksız fiillerinden sorumludur (TMK m. 16).

2 Birinci fıkra, velâyet altındaki çocuğun ehliyetini ayrıca düzenlemek yerine **vesayet hükümlerine** yollama yapar: çocuğun fiil ehliyeti, vesayet altındaki kişinin ehliyeti gibidir. Küçükler için geçerli genel kurallar (TMK m. 14-16) velâyet altındaki çocuğa da uygulanır; yollamanın sonucu, vesayet altındaki kişinin yapabileceği işlere ilişkin hükümlerin veli ile çocuk arasındaki ilişkide de geçerli olmasıdır. Buna göre ayırt etme gücüne sahip çocuk, velisinin açık veya örtülü izniyle ya da sonraki onamasıyla yükümlülük altına girebilir veya bir haktan vazgeçebilir; işlem, diğer tarafın belirlediği veya hâkimin belirleyeceği uygun süre içinde onanmazsa diğer taraf bununla bağlı olmaktan kurtulur (TMK m. 451). Onanmayan işlemde taraflardan her biri verdiğini geri isteyebilir; çocuk ise yalnızca kanunda belirtilen zenginleşme tutarıyla sorumludur, fiil ehliyetine sahip olduğu konusunda karşı tarafı yanıltmışsa bu yüzden doğan zararı da karşılar (TMK m. 452).

3 Bu kuralın uygulamadaki açık bir sonucu, küçüğün **senetle** borç altına girmesinde görülür. Sözleşme ile borçlanmaya ehil olan kişi kambiyo senediyle de borçlana-

5 Yargıtay 12. HD, 02.10.2024, E. 2024/2743, K. 2024/8015.
6 Yargıtay 12. HD, 26.10.2010, E. 2010/11903, K. 2010/24890.
7 Yargıtay 19. HD, 14.01.2019, E. 2017/1912, K. 2019/89.

bilir; ancak ayırt etme gücüne sahip küçüğün kambiyo senedinden dolayı taahhüt altına girebilmesi velisinin iznine bağlıdır.[8] Aynı kararda, küçüğün babasının borcuna aval vermesi ana ve babanın menfaatine yapılan bir işlem sayılmış; bu durumda küçüğün borç altına girebilmesinin bir kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlı olduğu, babanın senedi küçükle birlikte imzalamasının icazet sayılamayacağı kabul edilmiştir (TMK m. 345).

4 Yollama, **velinin temsil yetkisini** daraltmaz. Velâyet altındaki çocuğun ehliyetinin vesayet altındaki kişininki gibi olması, velinin de vasi gibi vesayet makamından izin almak zorunda olduğu anlamına gelmez; 462. maddede sayılan izin gerektiren işlemler velâyetteki temsilde aranmaz.[9] Bu ayrık kanunda da açıkça yazılıdır: kısıtlıların temsiline ilişkin hükümler, vesayet makamlarının iznine bağlı hususlar dışında velâyetteki temsilde uygulanır (TMK m. 342). Böylece 343. madde çocuğun **kendi işlemlerini**, 342. madde ise **velinin çocuk adına yaptığı işlemleri** düzenler.

5 Çocuğun ehliyetsizliğinin istisnaları da genel hükümlerden ve vesayet hükümlerinden çıkar. Kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada ve karşılıksız kazanmalarda yasal temsilcinin rızası gerekmez (TMK m. 16). Çocuğun kişisel kazancının ve bir meslek veya sanatla uğraşması için ana ve babası tarafından kendi malından verilen kısmın yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkı çocuğa aittir (TMK m. 359); vesayet altındaki kişi de kendisine izin verilen meslek veya sanatla ilgili olağan işlemleri yapmaya yetkilidir ve bu işlemlerden bütün malvarlığıyla sorumludur (TMK m. 453). Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, ayırt etme gücüne sahip küçüklerin kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını kullanmada ve 359. ile 453. maddelerdeki gibi istisnai hâllerde dava ve takip ehliyetine de sahip olduğunu belirtmiştir.[10]

III. Dava, Takip ve Tebligat

- **Dava ehliyeti:** Medeni hakları kullanma ehliyetine göre belirlenir; ehliyeti olmayanı kanuni temsilcisi temsil eder (HMK m. 51, 52).
- **Takip:** Küçüğe karşı takipte velisi hasım gösterilmelidir.
- **Tebligat:** Küçüğe değil, kanuni temsilcisine yapılır.
- **Erginlik:** Çocuk ergin olunca davaya kendisi devam eder.

1. maddenin birinci fıkrası, usul hukukunda **dava ve takip ehliyeti** olarak karşımıza çıkar. Dava ehliyeti medeni hakları kullanma ehliyetine göre belirlenir ve bu ehliyete sahip olmayanlar davada kanuni temsilcileri tarafından temsil edilir (HMK m. 51, 52). Ayırt etme gücüne sahip küçükler de istisnai hâller dışında dava ve takip ehliyetine sahip değildir; bu nedenle takip ehliyeti olmayanlara

8 Yargıtay 19. HD, 14.01.2019, E. 2017/1912, K. 2019/89.
9 Yargıtay 7. HD, 15.06.2023, E. 2022/1664, K. 2023/3408.
10 Yargıtay 12. HD, 02.10.2024, E. 2024/2743, K. 2024/8015.

karşı başlatılan veya sürdürülen icra takipleri geçersizdir, bu husus kamu düzenine ilişkin olduğundan her zaman şikâyet yoluyla ileri sürülebilir ve icra müdürü ile icra mahkemesi tarafından kendiliğinden gözetilir.[11] Yargıtay 10. Hukuk Dairesi ise itirazın iptali davasında bu eksikliği giderilebilir bir dava şartı eksikliği saymıştır: küçüğe karşı yapılan takibe velisi itiraz etmişse, husumetin veliye yöneltilmesiyle eksiklik tamamlanabilir ve dava hemen usulden reddedilmemelidir.[12]

6 Aynı ilke davalarda ve tebligatta da geçerlidir. Paydaşları arasında küçük bulunan bir taşınmazda ortaklığın giderilmesi davasında hasım olarak küçüklerin velileri gösterilmeli, dava dilekçesi küçüklere doğrudan tebliğ edilmemelidir; veli bu davada hâkimden izin almak zorunda değildir.[13] Tebligatın muhatabı olabilmek için fiil ehliyeti gerektiğinden karar ve temyiz dilekçesi gibi evrak da küçüğe değil, velâyet şerhi düşülerek kanuni temsilcisine tebliğ edilmelidir.[14]

7 Çocuğun ehliyetindeki sınırlama **erginlikle** sona erer. Çocuk dava sırasında ergin olursa kanuni temsilcinin temsil görevi sona erer ve davaya çocuğun kendisi devam eder; Hukuk Genel Kurulu böyle bir durumda ergin olan çocuğun kendi adına verdiği vekâletnamenin dosyaya sunulmasını istemiştir.[15] Hukuk Genel Kurulunun daha sonraki bir kararında ise velinin çocuk adına atadığı vekilin görevinin erginlikle kendiliğinden sona ermediği kabul edilmiştir.[16]

8 Çocuğun ehliyetinin sınırlı olması, onun **kendi hakkındaki davalarda** da temsil edilmesini gerektirir. Hukuk Genel Kurulu, çocuğun üstün yararına ilişkin temel hükümler arasında 343. maddenin birinci fıkrasını da saymış; velâyetin değiştirilmesi davasında çocuk ile ana ve baba arasında menfaat çatışması bulunduğunu kabul ederek küçüğü davada temsil etmek üzere kayyım atanması için vesayet makamına ihbarda bulunulmasını istemiştir (Yargıtay HGK, K. 2018/1148; TMK m. 426).

IV. İkinci Fıkra: Çocuk Borçlarından Kendi Malvarlığıyla Sorumludur

- **Kural:** Çocuğun borcundan çocuğun kendi malvarlığı sorumludur.
- **Ana ve babanın hakları engel değildir:** Yönetim ve kullanma hakları, çocuğun alacaklılarına karşı ileri sürülemez.
- **Veli borçlu değildir:** Küçüğün borcu için velinin malları haczedilemez.

11 Yargıtay 12. HD, 02.10.2024, E. 2024/2743, K. 2024/8015.
12 Yargıtay 10. HD, 12.12.2017, E. 2015/11708, K. 2017/8815.
13 Yargıtay 14. HD, 07.06.2017, E. 2015/13746, K. 2017/4798.
14 Yargıtay 1. HD, 24.09.2024, E. 2024/2509, K. 2024/5144.
15 Yargıtay HGK, 27.04.2016, E. 2014/604, K. 2016/565.
16 Yargıtay HGK, 13.06.2018, E. 2018/395, K. 2018/1184.

- **Ayrık:** Çocuk ana ve babanın rızasıyla aile adına işlem yaparsa ana ve baba borç altına girer (TMK m. 344).

İkinci fıkra, çocuğun borçlarından **kimin ve hangi mallarla** sorumlu olduğunu belirler. Ana ve baba velâyet sürdükçe çocuğun mallarını yönetme (TMK m. 352) ve kullanma (TMK m. 354) hakkına sahiptir; ancak bu haklar çocuğun alacaklılarına karşı ileri sürülemez: çocuk, borçlarından ana ve babanın çocuk malları üzerindeki haklarına bakılmaksızın kendi malvarlığıyla sorumludur. Kural, velinin kendi malvarlığını da korur. Küçük aleyhine verilen tazminat kararına dayanan takipte borçlu küçüğün kendisidir; takipte velinin gösterilmesi onu borçlu yapmaz ve alacaklı küçüğün borcu için velinin mallarını haczettiremez.[17] 9

Bu kural, ana ve babanın **kendi sorumluluklarını** ortadan kaldırmaz. Ayırt etme gücüne sahip çocuk haksız fiillerinden kendisi sorumludur (TMK m. 16); ev başkanı ise ev halkından olan küçüğün verdiği zarardan, durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle onu gözetim altında bulundurduğunu veya bu özeni gösterseydi de zararın doğmasını engelleyemeyeceğini ispat etmedikçe sorumludur (TMK m. 369). Çocuk ayırt etme gücüne sahipse ana ve babanın rızasıyla aile adına hukuki işlem de yapabilir; bu işlemlerden ise ana ve baba borç altına girer (TMK m. 344). 10

UYGULAMA NOTU

Çocukla birlikte veya onun adına işlem yapılırken, çocuğun kendi başına imzaladığı sözleşme ve senetlerin velinin izni veya onaması olmadan onu bağlamayacağı bilinmelidir; işlem velinin menfaatine ise, örneğin çocuktan velinin borcuna aval vermesi isteniyorsa, kayyımın katılması ve hâkimin onayı gerekir. **Çocuğa karşı bir takip veya dava başlatılmışsa**, ödeme emrinin ve dava dilekçesinin veliye, veli sıfatıyla tebliğ edilip edilmediği kontrol edilmelidir; velisi gösterilmeden küçüğe karşı yapılan takip geçersizdir ve bu husus her zaman ileri sürülebilir. **Çocuğun borcu için velinin mallarına haciz konulmuşsa**, çocuğun borcundan kendi malvarlığıyla sorumlu olduğu icra mahkemesine şikâyet yoluyla ileri sürülebilir. **Dava sürerken çocuk ergin olursa**, ondan kendi adına vekâletname veya yapılan işlemlere icazet alınmalıdır.

17 Yargıtay 12. HD, 26.10.2010, E. 2010/11903, K. 2010/24890.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 12. HUKUK DAİRESİ**
26.10.2010 · E. 2010/11903 · K. 2010/24890

Küçüğün borcu için velisinin malları haczedilemez; çocuk borçlarından kendi malvarlığıyla sorumludur

Sulh hukuk mahkemesince küçük aleyhine hükmedilen tazminat, alacaklı tarafından icra takibine konu edilmiştir; takipte borçlu olarak küçük, velayeten de babası gösterilmiştir. Takip kesinleşince babanın mallarına haciz konuldu ve baba haczin kaldırılmasını istemiştir. İcra mahkemesi istemi kabul etmiştir; Daire önce kararı bozdu, babanın karar düzeltme istemi üzerine bozma kararını kaldırmıştır.

> *Türk Medeni Kanunu'nun 343.maddesi uyarınca çocuğun borçlarından anne ve babanın çocuk malları üzerindeki haklarına bakılmaksızın kendi mal varlığı ile sorumlu olacağı belirtilmiş olmakla...*

DEĞERLENDİRME Karar, 343. maddenin **ikinci fıkrasını** doğrudan uygular. Küçük aleyhine verilen tazminat kararının borçlusu küçüğün kendisidir; takipte velinin gösterilmesi, velinin çocuğu temsil ettiğini gösterir, onu borçlu yapmaz. Bu olayda takip yalnızca küçük aleyhine verilmiş bir karara dayandığından alacaklı, küçüğün borcu için velinin kendi mallarını haczettiremez. Daire, önceki bozma kararında babanın Medeni Kanun hükümleri gereğince sorumlu olacağını kabul etmiş, karar düzeltme incelemesinde bu görüşten dönerek icra mahkemesi kararını onamıştır. Velinin kişisel sorumluluğu ancak ayrı bir hukuki sebebe, örneğin ev başkanının sorumluluğuna (TMK m. 369) dayanabilir.

2 **YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ**
15.06.2023 · E. 2022/1664 · K. 2023/3408

343. maddenin vesayet hükümlerine yollaması, velinin temsil yetkisini vesayet makamının iznine bağlamaz

Küçükler adına velileri tarafından üçüncü kişiyle imzalanan 1976 tarihli bir satış vaadi sözleşmesinin geçerliliği tartışılmıştır. Bölge adliye mahkemesi, velâyet altındaki çocuğun fiil ehliyetinin vesayet altındaki kişinin ehliyeti gibi olduğunu belirterek olaya vesayet hükümlerinin uygulanması gerektiğini kabul etmiştir. Daire kararı bozmuştur.

> *Oysa ki maddenin içeriğinde "Vesayet makamlarının iznine bağlı hususlar dışında kısıtlıların temsiline ilişkin hükümler velâyetteki temsilde de uygulanır." denilerek vesayet makamlarının iznine bağlı hususları velayetteki temsil kapsamı dışında bırakmıştır. Dolayısıyla, vesayet makamının iznine bağlanan hususlar 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 462 inci maddesinde sayılmış olup, buradaki hususların aynı kanunun 343 üncü maddesinin açık hükmü uyarınca velayetteki temsilde uygulanmayacağı açıkça vurgulandığından, Bölge Adliye Mahkemesince kanun maddesinin yanılgılı olarak değerlendirmeye tabi tutulması da doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 343. maddenin birinci fıkrasındaki yollamanın **kapsamını sınırlar.** Daire, alıntıladığı kuralı 343. maddeye bağlamış olsa da bu kural metin olarak 342. maddenin üçüncü fıkrasında yer alır (TMK m. 342). Kararın özü şudur: velâyet altındaki çocuğun ehliyetinin vesayet altındaki kişininki gibi olması, velinin de vasi gibi vesayet makamından izin almak zorunda olduğu anlamına gelmez; 462. maddede sayılan izin gerektiren işlemler velâyetteki temsilde aranmaz (TMK m. 462). Daire ayrıca, olay tarihinde yürürlükte olan 743 sayılı Kanun'un 268. maddesine göre velinin çocuk malları üzerinde tasarruf için hâkim iznine ihtiyacı olmadığını, sözleşme veli ile üçüncü kişi arasında yapıldığı için çocuk ile ana ve baba arasındaki işlemlere ilişkin eski 271. maddenin uygulanmayacağını belirtmiştir; bugün aynı konuyu TMK m. 345 düzenler.

3 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
30.05.2018 · E. 2017/2486 · K. 2018/1148

Velâyetin değiştirilmesi davasında çocuk ile ana ve baba arasında menfaat çatışması bulunduğundan çocuğa temsil kayyımı atanmalıdır

Boşanmada velâyeti babaya verilen çocuk için anne, velâyetin kendisine verilmesini istemiştir. Aile mahkemesi davayı kabul etmiştir; Özel Daire, tanıkların dinlenmemesi ve eksik inceleme nedeniyle kararı bozdu, mahkeme önceki kararında direnmiştir.

> *Görüldüğü üzere, velayetin değiştirilmesine ilişkin davalar çocuğun güvenliğini doğrudan ilgilendiren davalardır. Bu kadar önemli bir davada, velayet hakkına sahip anne ya da babanın, kural olarak temsil olunanın menfaatine hareket ettiği kabul edilse dahi her zaman çocuğun yararına davranmayacağı, herhangi bir sebeple çocuk aleyhine hareket ederek onun zararına bir durum yaratma ihtimali olduğu da tartışmasızdır. Olağandır ki, bu tür davalarda davanın açılış amacı da diğer tarafın çocuğun menfaatine aykırı davrandığı iddiasıdır. O hâlde çocuk ile yasal temsilcisi arasında bir menfaat çatışmasının olduğu kabul edilerek TMK'nın 426. maddesinin ikinci fıkrası gereğince küçüğe bir temsil kayyımı atanması gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, çocuğun **üstün yararına** ilişkin temel hükümler arasında 339. ve 346. maddelerle birlikte 343. maddenin birinci fıkrasını da saymıştır. Kurul, velâyetin değiştirilmesi davasında ana ve babadan her birinin çocuğun aleyhine hareket etme ihtimalinin bulunduğunu, bu nedenle çocuk ile yasal temsilcisi arasında menfaat çatışması olduğunu kabul etmiş ve küçüğü davada temsil etmek üzere kayyım atanması için vesayet makamına ihbarda bulunulmasını istemiştir (TMK m. 426). Direnme kararı bu değişik gerekçeyle bozulmuş, karar oybirliğiyle verilmiştir.

4 **YARGITAY 19. HUKUK DAİRESİ**
14.01.2019 · E. 2017/1912 · K. 2019/89

Ayırt etme gücüne sahip küçük, velisinin izni olmadan kambiyo senediyle borç altına giremez; babasının borcuna aval veren küçük için kayyım ve hâkim onayı gerekir

Küçük, babasının keşideci olduğu bir bonoya aval veren sıfatıyla imza atmıştır; alacaklı bonoya dayanarak ona karşı da icra takibi başlatmıştır. Davacı, senedin düzenlendiği tarihte on sekiz yaşını doldurmadığını ileri sürerek borçlu olmadığının tespitini istemiştir. İlk derece mahkemesi, babanın da senedi imzalamasını icazet sayarak davayı reddetmiştir.

> *TTK.'nın 670. maddesine göre sözleşme ile borçlanmaya ehil olan kişi kambiyo senetleriyle borçlanmaya da ehildir, ancak ayırt etme gücü olanlar yani sınırlı ehliyetlilerden olan küçüğün kambiyo senetlerinden dolayı taahhüt altına girebilmesi için yapmış olduğu işlem yönünden, velisinin iznine ihtiyaç bulunmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 343. maddenin birinci fıkrasının **kambiyo hukukundaki** sonucunu gösterir: ayırt etme gücüne sahip küçük, vesayet altındaki kişi gibi sınırlı ehliyetsizdir ve kambiyo senediyle ancak velisinin izniyle borç altına girebilir. Daire bir adım daha ileri giderek, senetteki asıl borçlu baba olduğu için işlemin ana ve babanın menfaatine yapıldığını, bu durumda küçüğün borç altına girebilmesinin bir kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlı olduğunu belirtmiştir (TMK m. 345). Babanın küçükle birlikte senedi imzalaması icazet sayılmamış, küçük bonodan sorumlu tutulmamış ve hüküm davacı yararına bozulmuştur.

5 **YARGITAY 12. HUKUK DAİRESİ**
02.10.2024 · E. 2024/2743 · K. 2024/8015

Takip ehliyeti olmayan küçüklere karşı velileri gösterilmeden yapılan icra takibi geçersizdir; bu husus kamu düzenine ilişkindir ve kendiliğinden gözetilir

Alacaklı, ölen borçlunun imzasını taşıdığı ileri sürülen bir bonoya dayanarak mirasçılarına karşı kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip başlatmıştır. Mirasçılar arasında yaşı küçük iki çocuk vardı; takip talebinde onların velisi hasım gösterilmemiştir. İcra mahkemesi imzaya itirazı inceleyerek takibin durdurulmasına karar vermiştir.

> *Ayırdetme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar bazı istisnai (kişiye sıkı surette bağlı haklarını kullanmada; TMK.nun 453, 462/7, 359, 455.maddelerindeki) hallerde dava ve takip ehliyetine sahiptirler. Bu durumlar dışında ayırdetme gücüne sahip küçükler ve kısıtlıların dava ve takip ehliyetleri yoktur. Bu nedenle takip ehliyeti olmayanlar tarafından başlatılmış veya takip ehliyeti olmayanlara karşı başlamış veya devam edilmiş icra takipleri ve takip işlemleri geçersizdir. Anılan kişilerin, istisnai haller dışındaki dava ve takiplerde kanuni temsilcileri tarafından temsil olunmaları zorunludur. Takip ehliyeti yerleşik Yargıtay İçtihatlarına*

göre kamu düzenine ilişkin olduğundan her zaman (süresiz) şikayet yolu ile ileri sürülebilir. İcra müdürü ve icra mahkemesi bu işlemlerin geçersizliğini kendiliğinden (re'sen) gözetmelidir.

DEĞERLENDİRME Karar, 343. maddenin birinci fıkrasının **icra hukukundaki** sonucunu açıkça ortaya koyar: ayırt etme gücüne sahip küçüğün de kural olarak dava ve takip ehliyeti yoktur. Kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar ile meslek, sanat ve kişisel kazanca ilişkin işler gibi istisnalar dışında küçük, takipte kanuni temsilcisi tarafından temsil edilmelidir. Daire, küçükler yönünden velinin hasım gösterilmemesi nedeniyle takibin re'sen iptali gerektiğini ve imzaya itirazın esasına girilmemesi gerektiğini belirtmiş; ancak temyiz edenin sıfatı nedeniyle bu hususu aleyhe bozma nedeni yapmamış, tazminata ilişkin yanlışlıkları düzelterek kararı onamıştır.

6 **YARGITAY 10. HUKUK DAİRESİ**
12.12.2017 · E. 2015/11708 · K. 2017/8815

Takip ehliyeti olmayan küçüğe karşı açılan itirazın iptali davasında yaş küçüklüğü giderilebilir bir dava şartı eksikliğidir; dava hemen usulden reddedilmemelidir

Sosyal Güvenlik Kurumu, küçüğe bağladığı ölüm aylığını iptal ederek yersiz ödeme borcu çıkardı ve ödenmeyince takibe geçmiştir. Takibe küçüğün velisi olan anne itiraz etmiştir; Kurum itirazın iptalini istemiştir. İş mahkemesi, on sekiz yaşından küçük davalı hakkında takip yapılamayacağı gerekçesiyle davayı usulden reddetmiştir.

> *"...takip tarihinde her ne kadar takip ehliyeti olmayan davalı hakkında ödeme emri tanzim edilmiş ise de, gerek takip sürecinde gerekse dava sürecinde davalının annnesine husumet yöneltilmesi suretiyle dava şartı olan yaş küçüklüğünün tamamlanabilecek türden bir dava şartı niteliğinin bulunması nedeniyle eksik olan bu şartın açıklanan şekilde giderilmesi suretiyle işin esasına girilerek karar verilmesi gereği dikkate alınmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir.*

DEĞERLENDİRME Karar, küçüğe karşı yapılan takipteki ehliyet eksikliğinin **dava aşamasında** nasıl ele alınacağını gösterir. Ödeme emri küçük adına düzenlenmiş olsa da itirazı velisi yapmışsa, itirazın iptali davasında husumetin veliye yöneltilmesiyle eksiklik giderilebilir. Daire, giderilmesi mümkün dava şartı eksikliklerinde mahkemenin bunun tamamlanması için kesin süre vermesi gerektiğini hatırlatmış (HMK m. 115/2) ve işin esasına girilmeden verilen usulden ret kararını bozmuştur.

7 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
07.06.2017 · E. 2015/13746 · K. 2017/4798

Paydaşları arasında küçük bulunan taşınmazda ortaklığın giderilmesi davasında hasım olarak velileri gösterilmelidir; veli için hâkim izni gerekmez

Bir alacaklı, icra mahkemesinden aldığı yetki belgesine dayanarak borçlunun miras yoluyla paydaşı olduğu taşınmazlarda ortaklığın giderilmesini istemiştir. Paydaş mirasçılar arasında iki küçük vardı ve dava dilekçesi doğrudan onların adına tebliğe çıkarılmıştır. Sulh hukuk mahkemesi davayı kısmen kabul etmiştir.

> *Öte yandan, davaya konu taşınmazın paydaşları arasında küçük bulunması halinde velayet hakkına sahip olan anne ve babaları onları temsile yetkili olduğundan paydaşlığın giderilmesi davalarında onlar hasım gösterilir. Veli sıfatıyla hareket eden anne ve babanın hakimden izin alması gerekmez. Ancak velinin menfaati ile küçüğün menfaati çatışmakta veya bu kişilerin bir engeli olması durumunda Medeni Kanun'un 376. maddesine göre sulh hukuk mahkemesi tarafından tayin edilen kayyım vasıtasıyla davaya devam olunur.*

DEĞERLENDİRME Karar, 343. maddenin birinci fıkrasının **dava hukukundaki** sonucunu gösterir: küçük davada kendi başına usul işlemi yapamaz, onu velâyet hakkına sahip ana ve babası temsil eder. Daire, dava dilekçesinin küçüklere doğrudan tebliğ edilmesini hukuki dinlenme hakkının ihlali saymış ve velilerin hasım gösterilerek taraf teşkili sağlanması için kararı bozmuştur (HMK m. 27). Veli bu davada hâkimden izin almak zorunda değildir; velinin menfaati küçüğünkiyle çatışıyorsa çocuğa kayyım atanır (TMK m. 426).

8 **YARGITAY 1. HUKUK DAİRESİ**
24.09.2024 · E. 2024/2509 · K. 2024/5144

Fiil ehliyeti olmayan küçüğe tebligat yapılamaz; karar ve temyiz dilekçesi velâyet şerhiyle kanuni temsilciye tebliğ edilmelidir

Tapu iptali ve tescil davasında davalılardan biri yargılama sırasında ölmüştür. Bölge adliye mahkemesi kararı ve temyiz dilekçesi, mirasçıları olan yaşı küçük çocuklara doğrudan tebliğ edilmiştir.

> *Tebligatın muhataba yapılabilmesi için muhatabın medenî hakları kullanma ehliyetine, kısaca fiil ehliyetine sahip olması gerekir. Fiil ehliyetine sahip olmayan kişilere tebligat yapılamaz. Tebligatın kanunî temsilciye yapılması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Karar, küçüğün fiil ehliyetinin bulunmamasının **usul işlemlerine** etkisini gösterir: tebligatın muhatabı olabilmek için fiil ehliyeti gerekir. Daire, küçüklere doğrudan yapılan tebligatı yeterli görmemiş; küçüklerin velâyet altında bulunduğuna ilişkin şerh düşülerek Tebligat Kanunu hükümlerine uygun tebligat yapılması ve temyiz süresinin beklenmesi için dosyayı bölge adliye mahkemesine geri çevirmiştir.

9 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
27.04.2016 · E. 2014/604 · K. 2016/565

Çocuk dava sırasında ergin olursa yasal temsilcinin temsil görevi sona erer ve davaya çocuk devam eder

Ev başkanının sorumluluğuna dayanan tazminat davası, davacı çocuk ergin olmadığı için ana ve babası tarafından velayeten verilen vekâletnameyle açılmıştır. Çocuk yargılama sırasında ergin olmuştur; dosyada onun kendi adına verdiği bir vekâletname bulunmuyordu. Hukuk Genel Kurulu, direnme kararının esasını incelemeden önce bu eksikliği ön sorun olarak ele almıştır.

> *Bilindiği üzere, çocuk dava sırasında ergin (reşit) hale gelirse, kanuni mümessilin temsil görevi sona erer ve davaya (ergin olan) çocuk devam eder. Vekil ile müvekkili arasındaki vekalet ilişkisi güvene dayalıdır. Kural olarak, vekaletten azil veya istifa her zaman olanaklıdır. Çocuk, ergin (reşit) olduktan sonra davasını bizzat kendisi takip edebileceği gibi kendi adına düzenlenecek vekaletname ile daha önce görevlendirilen avukatı ya da bir başka avukatı vekil olarak ataması da olanaklıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 343. maddenin birinci fıkrasındaki ehliyet sınırlamasının **erginlikle sona erdiğini** ve bunun yargılamaya etkisini gösterir. Kurul, ergin olan çocuğun kendi adına verdiği vekâletnamenin dosyaya sunulması için dosyayı yerel mahkemeye geri çevirmiştir; karar oyçokluğuyla verilmiştir. Hukuk Genel Kurulunun daha sonraki bir kararında ise velinin çocuk adına atadığı vekilin görevinin çocuğun ergin olmasıyla kendiliğinden sona ermediği kabul edilmiştir.[18] Bu nedenle çocuk dava sırasında ergin olduğunda, ondan kendi adına vekâletname veya yapılan işlemlere icazet alınması ihtiyatlı bir yoldur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 335:** Velâyetin koşulları.
- **TMK m. 342:** Çocuğun temsil edilmesi.
- **TMK m. 344:** Çocuğun aileyi temsil etmesi.
- **TMK m. 345:** Çocuk ile ana ve baba arasındaki hukukî işlemler.
- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 354:** Çocuk mallarının kullanılması.
- **TMK m. 359:** Meslek veya sanat için verilen mal ve kişisel kazanç.
- **TMK m. 369:** Ev başkanının sorumluluğu.
- **TMK m. 426:** Temsil kayyımı.
- **TMK m. 451:** Vasinin rızası.
- **TMK m. 452:** Onamamanın sonucu.
- **TMK m. 453:** Meslek veya sanat.
- **TMK m. 462:** Vesayet makamının izni.

18 Yargıtay HGK, 13.06.2018, E. 2018/395, K. 2018/1184.

MADDE

344

B. Velâyetin kapsamı

VI. Çocuğun aileyi temsil etmesi

KANUN METNİ

Velâyet altındaki çocuk, ayırt etme gücüne sahip ise ana ve babanın rızasıyla aile adına hukukî işlemler yapabilir; bu işlemlerden dolayı ana ve baba borç altına girer.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 344, velâyet altındaki çocuğun aile adına yaptığı hukuki işlemleri düzenler. Çocuk **ayırt etme gücüne sahipse**, ana ve babanın **rızasıyla** aile adına hukuki işlem yapabilir ve bu işlemlerden dolayı **ana ve baba borç altına girer.** Madde, çocuğun kendi işlemlerinden farklıdır: çocuk kendi borçlarından kendi malvarlığıyla sorumludur (TMK m. 343), aile adına ve rızaya dayanarak yaptığı işlemlerde ise borç ana ve baba için doğar. Eşlerin evlilik birliğini temsil yetkisinden de ayrılır; eşler ailenin sürekli ihtiyaçları için birliği kanundan doğan bir yetkiyle temsil eder (TMK m. 188), çocuğun aile adına işlem yapabilmesi ise ana ve babanın rızasına bağlıdır. TBMM gerekçesine göre eski Kanun'a göre hüküm değişikliği yoktur; yalnızca ana ve babanın borç altına girmesinde mal rejimine yollama yapılmasına gerek görülmemiştir.

TEMEL KAVRAMLAR

Ayırt etme gücü	Akla uygun biçimde davranma yeteneği (TMK m. 13).
Aile adına işlem	Çocuğun kendisi için değil, ana ve babası ile birlikte yaşadığı aile için yaptığı hukuki işlem.
Rıza	Ana ve babanın, çocuğun aile adına işlem yapmasına onay vermesi.
Borç altına girme	İşlemden doğan yükümlülüğün kişinin kendi malvarlığıyla karşılanacak borcu hâline gelmesi.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 344- Yürürlükteki Kanunun 270 inci maddesini karşılamaktadır. İsviçre Medenî Kanununun 306 ncı maddesinin birinci fıkrasını örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 261 inci maddesinden alınmıştır. Yürürlükteki metne göre hüküm değişikliği yoktur; ancak ana ve babanın borç altına girmesinde mal rejimine atıf yapılmasına gerek görülmemiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 128*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'daki kuralı **aynen sürdürdüğünü**, tek farkın ana ve babanın borç altına girmesinin artık mal rejimlerine bağlanmaması olduğunu belirtir. Eski metinde ana ve babanın hangi ölçüde borçlanacağı, mallarının yönetimi konusunda kabul ettikleri usule göre belirleniyordu; yeni metin bu yollamayı kaldırarak ana ve babanın borç altına girdiğini doğrudan söyler.

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 270. maddesini karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Velayet altındaki çocuk, mümeyyiz ise, ana va babanın rizasiyle aile namına hareket edebilir. Bu takdirde çocuk kendisi mesul olmayıp ana ve baba mallarını idare hususunda kabul ettikleri usule göre ilzam olunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 270 (mülga)

Eski ve yeni metin karşılaştırıldığında koşulların **aynı kaldığı** görülür: çocuğun ayırt etme gücüne sahip olması, ana ve babanın rızası ve işlemin aile adına yapılması. Eski metin çocuğun kendisinin sorumlu olmadığını ayrıca belirtiyor ve ana ve babanın borcunu mal rejimlerine bağlıyordu; yeni metin yalnızca ana ve babanın borç altına girdiğini söyler.

	743 sayılı Kanun m. 270	4721 sayılı Kanun m. 344
Koşul	Mümeyyiz çocuk ve ana ve babanın rızası	Ayırt etme gücüne sahip çocuk ve ana ve babanın rızası
İşlem	Aile namına hareket	Aile adına hukuki işlem
Çocuğun sorumluluğu	Çocuk kendisi mesul olmaz	Ayrıca düzenlenmemiş
Ana ve babanın borcu	Mal rejimlerine göre	Ana ve baba borç altına girer

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 344. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde tek fıkra olarak yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kim yapabilir	Velâyet altındaki, ayırt etme gücüne sahip çocuk	TMK m. 344
Koşul	Ana ve babanın rızası	TMK m. 344
Kimin adına	Aile adına	TMK m. 344
Sonuç	Ana ve baba borç altına girer	TMK m. 344
Ayırt etme gücü yoksa	Fiiller kural olarak hukuki sonuç doğurmaz	TMK m. 15
Çocuğun kendi borçları	Çocuk kendi malvarlığıyla sorumlu	TMK m. 343/2
Eşlerin temsil yetkisi	Ailenin sürekli ihtiyaçları için kanundan doğar	TMK m. 188
Eski Kanun	Ana ve baba mal rejimlerine göre borçlanırdı	743 s. K. m. 270

1 TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 270. maddesini karşılar ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 306. maddesinin birinci fıkrasını örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 261. maddesinden alınmıştır. Gerekçe, eski metne göre **hüküm değişikliği olmadığını**; ancak ana ve babanın borç altına girmesinde **mal rejimine atıf yapılmasına gerek görülmediğini** belirtir. Tasarının 344. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almamış, madde Tasarıdaki hâliyle kanunlaşmıştır (S. Sayısı 723, s. 311-315).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, çocuğun aile adına işlem yapabilmesi için **ana ve babanın rızasının** gerekmesidir; rıza yoksa işlem ana ve babayı bu madde uyarınca bağlamaz. İkinci nokta, çocuğun **ayırt etme gücüne sahip** olmasıdır; bu güce sahip olmayan çocuğun fiilleri kural olarak hukuki sonuç doğurmaz (TMK m. 15). Üçüncü nokta, işlemin **aile adına** yapılmasıdır; çocuğun kendisi için yaptığı işlemlerde velinin izni veya onaması aranır ve çocuk kendi borçlarından kendi malvarlığıyla sorumludur (TMK m. 343).

II. Koşullar: Ayırt Etme Gücü, Rıza ve Aile Adına İşlem

- **Velâyet altında olma:** Madde, ergin olmayan ve velâyet altında bulunan çocuğa uygulanır (TMK m. 335).
- **Ayırt etme gücü:** Çocuk, akla uygun biçimde davranma yeteneğine sahip olmalıdır (TMK m. 13).

- **Ana ve babanın rızası:** İşlem ana ve babanın rızasıyla yapılmalıdır.
- **Aile adına işlem:** Çocuk kendi adına değil, aile adına hareket etmelidir.

Madde, velâyet altındaki çocuğa **aileyi temsil** etme olanağı tanır. Ayırt etme gücüne sahip çocuk, kural olarak yasal temsilcisinin rızası olmadıkça kendi işlemleriyle borç altına giremez (TMK m. 16); 344. madde ise çocuğun kendi hesabına değil, aile adına işlem yapabilmesini düzenler. Burada çocuk bir temsilci gibi hareket eder ve işlemden doğan borç ana ve baba için doğar. Ayırt etme gücü bulunmayan kişinin fiilleri kural olarak hukuki sonuç doğurmadığından (TMK m. 15), bu güce sahip olmayan çocuk aile adına da işlem yapamaz. 2

Kanun, işlemin **ana ve babanın rızasıyla** yapılmasını arar, ancak rızanın biçimini ayrıca düzenlemez. Rıza, hem çocuğun aile adına işlem yapabilmesinin koşulu hem de ana ve babanın borç altına girmesinin dayanağıdır. Madde, rızayı ana ve baba için birlikte anar; evlilik sürerken velâyet de ana ve babaca birlikte kullanılır (TMK m. 336). Rızanın varlığı ve kapsamı ispat edilmesi gereken bir olgu olduğundan, özellikle gündelik alışverişi aşan işlemlerde çocuğa verilen yetkinin kapsamını açıkça belirlemek ispat kolaylığı sağlar. 3

Aile adına işlem, çocuğun kendi ihtiyaçları için değil, ana ve babası ile birlikte yaşadığı ailenin ihtiyaçları için yaptığı işlemdir; ev için alışveriş yapılması veya ailenin bir borcunun ödenmesi bunun örnekleridir. Kanun bu işlemleri belirli bir türle sınırlamaz; işlemin ana ve babayı bağlaması, verdikleri rızanın kapsamında kalmasına bağlıdır. Madde yalnızca velâyet altındaki çocuğa uygulanır; ergin çocuğun ana ve babası adına işlem yapabilmesi ise genel temsil hükümlerine göre yetkilendirilmesine bağlıdır (TBK m. 40 vd.). 4

III. Sonuç: Ana ve Baba Borç Altına Girer

- **Borç altına giren:** Ana ve baba.
- **Eski metin:** Çocuğun bu işlemlerden kendisinin sorumlu olmadığını açıkça belirtiyordu.
- **Mal rejimi:** Eski metindeki mal rejimine yollama yeni metne alınmamıştır.

Rızaya dayanarak aile adına yapılan işlemlerden **ana ve baba borç altına girer.** Eski Kanun bu sonucu iki yönlü ifade ediyordu: çocuk kendisi sorumlu olmuyor, ana ve baba ise mallarının yönetimi konusunda kabul ettikleri usule, yani mal rejimlerine göre borç altına giriyordu. Gerekçeye göre yeni metinde hüküm değişikliği yoktur; yalnızca ana ve babanın borç altına girmesinde mal rejimine atıf yapılmasına gerek görülmemiştir. Böylece yeni metin ana ve babanın borç altına girmesini, aralarındaki mal rejimine bağlamadan doğrudan hükme bağlar. 5

IV. Çocuğun Kendi İşlemleri ve Eşlerin Temsil Yetkisiyle Karşılaştırma

	Çocuğun kendi işlemi	Çocuğun aile adına işlemi	Eşin birliği temsili
Dayanak	TMK m. 16, 343	TMK m. 344	TMK m. 188, 189
Kimin adına	Çocuğun kendi adına	Aile adına	Evlilik birliği adına
Koşul	Ayırt etme gücü ve velinin izni veya onaması	Ayırt etme gücü ve ana ve babanın rızası	Sürekli ihtiyaçlarda kanundan doğan yetki; diğer ihtiyaçlarda diğer eşin veya hâkimin yetkilendirmesi ya da gecikmede sakınca bulunan hâl
Kim borçlanır	Çocuk, kendi malvarlığıyla	Ana ve baba	Eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen

1. madde, eşlerin evlilik birliğini temsil yetkisinden de farklıdır. Eşlerden her biri ortak yaşamın devamı süresince ailenin sürekli ihtiyaçları için birliği kanundan doğan bir yetkiyle temsil eder ve bu yetkinin kullanıldığı hâllerde eşler üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumlu olur (TMK m. 188, TMK m. 189). Çocuğun aile adına işlem yapma yetkisi ise kanundan kendiliğinden doğmaz, ana ve babanın rızasına dayanır. Eşin temsil yetkisinin kapsamı da sınırlıdır: Hukuk Genel Kurulu, özel okul sözleşmesini ailenin sürekli ihtiyaçları kapsamında görmemiş ve sözleşmeyi imzalamayan eşi okula karşı sorumlu tutmamıştır.[1]

6 Bu şerh hazırlanırken resmî karar arama sisteminde 344. maddeyi uygulayan bir karara rastlanmamıştır. Çocuğun kendi işlemlerine ve borçlarına ilişkin kararlar için TMK m. 343, eşlerin evlilik birliğini temsiline ilişkin kararlar için bkz. TMK m. 188.

UYGULAMA NOTU

Çocuğun aile adına alışveriş veya ödeme yapmasına izin veren ana ve baba, bu işlemlerden kendilerinin borç altına gireceğini bilmelidir; rızanın kapsamının, örneğin hangi işlemler ve hangi tutara kadar olduğunun açıkça belirlenmesi ileride doğabilecek tartışmaları azaltır. **Çocuğun ana ve babanın rızası olmadan yaptığı bir işlem için** karşı taraf ana ve babaya başvuruyorsa, işlemin aile adına ve rızayla yapılıp yapılmadığı sorgulanmalıdır; çocuğun kendi adına yaptığı işlemlerde velinin izni veya onaması ile çocuğun kendi malvarlığıyla sorumluluğu kuralları uygulanır (TMK m. 343). **Satıcı veya hizmet sağlayıcı** bakımından, velâyet altındaki bir çocukla aile adına işlem yaparken ana ve babanın rızasının belgelenmesi, alacağın ana ve babaya karşı ileri sürülebilmesi bakımından önem taşır.

1 Yargıtay HGK, 22.02.2023, E. 2022/132, K. 2023/100.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 188:** Eşlerin evlilik birliğini temsil yetkisi.
- **TMK m. 189:** Temsilde eşlerin sorumluluğu.
- **TMK m. 335:** Velâyetin koşulları.
- **TMK m. 336:** Ana ve baba evli ise velâyet.
- **TMK m. 342:** Çocuğun temsil edilmesi.
- **TMK m. 343:** Çocuğun fiil ehliyeti.
- **TMK m. 345:** Çocuk ile ana ve baba arasındaki hukukî işlemler.
- **TMK m. 369:** Ev başkanının sorumluluğu.

MADDE

345

B. Velâyetin kapsamı

VII. Çocuk ile ana ve baba arasındaki hukukî işlemler

KANUN METNİ

Çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılacak bir hukukî işlemle çocuğun borç altına girebilmesi, bir kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlıdır.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 345, velinin kendi menfaatinin bulunduğu işlemlerde çocuğu korur. Çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılacak bir hukuki işlemle çocuğun **borç altına girebilmesi**, bir **kayyımın katılmasına** ve **hâkimin onayına** bağlıdır. Bu nedenle babasının borcuna aval veren küçük, kayyım katılmadan ve hâkim onayı alınmadan bonodan sorumlu tutulamaz; babanın senedi birlikte imzalaması icazet sayılmaz.[1] Madde, çocuğun taraf olduğu ve onu borç altına sokan işlemlere uygulanır; çocuğun taraf olmadığı bir intifa hakkı tesisi bu kapsamda görülmemiştir.[2] Kayyım atanması istemi sulh hukuk mahkemesinde,[3] doğrudan 345. maddeye dayanan izin istemi ise aile mahkemesinde görülmüştür.[4]

TEMEL KAVRAMLAR

Kayyım	Belirli bir işte çocuğu temsil etmek üzere vesayet makamınca atanan kişi.
Hâkimin onayı	Çocuğu borç altına sokan işlemin çocuk bakımından geçerlilik kazanması için hâkimin verdiği onay.
Menfaat çatışması	Velinin kişisel menfaatinin çocuğun menfaatiyle çatıştığı durum.
Ana ve babanın menfaatine işlem	Çocuğun üçüncü kişiyle yaptığı ancak yararı ana veya babaya dönen işlem; örneğin ebeveynin borcu için aval verilmesi.

1 Yargıtay 19. HD, 14.01.2019, E. 2017/1912, K. 2019/89.
2 Yargıtay 2. HD, 29.11.2007, E. 2007/16231, K. 2007/16660.
3 Yargıtay 17. HD, 23.12.2014, E. 2014/23738, K. 2014/19377.
4 Yargıtay 2. HD, 19.03.2009, E. 2007/19084, K. 2009/5071.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 345- Madde 1984 tarihli Öntasarının 262 nci maddesinden alınmıştır. Yürürlükteki metinde yer alan "hususi vasi"nin kayyım olduğu açıklığa kavuşturulmuştur. Hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 128*

Gerekçe kısadır ve iki noktayı vurgular: madde 1984 tarihli Öntasarıdan alınmıştır ve bu işlemlerde çocuğu temsil edecek kişinin bir **kayyım** olduğu açıklığa kavuşturulmuştur. Böylece çocuğu bu işlemlerde temsil edecek kişi için vesayet hukukundaki temsil kayyımlığına ilişkin hükümlere başvurulabileceği netleşmiş (TMK m. 426), kuralın özünde bir değişiklik yapılmamıştır.

Maddenin eski Kanun'daki karşılığı 271. maddedir:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Çocuk ile baba veya ana arasında yahut ana ve babanın nefine olarak çocuk ile üçüncü şahıs arasında yapılacak her hangi bir tasarrufta çocuk, borç iltizam etmiş olursa bir kayyımın iştiraki ve hakimin tasdiki lazımdır.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 271 (mülga)

Eski ve yeni metin karşılaştırıldığında kuralın **aynı kaldığı** görülür: çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana ve babanın yararına çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılan ve çocuğu borç altına sokan işlemler, kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlıdır. Gerekçe eski metinde "hususi vasi" ifadesinin yer aldığını belirtir; mevzuat bilgi sistemindeki eski metinde ise bir kayyımın iştirakinden söz edilir. Yargıtay, 743 sayılı Kanun döneminde yapılan işlemlerde eski 271. maddeyi uygulamıştır.[5]

	743 sayılı Kanun m. 271	4721 sayılı Kanun m. 345
İşlemin tarafları	Çocuk ile baba veya ana; ana ve babanın nefine çocuk ile üçüncü şahıs	Çocuk ile ana veya baba; ana ve babanın menfaatine çocuk ile üçüncü kişi
Konu	Çocuğun borç iltizam ettiği her türlü tasarruf	Çocuğun borç altına girdiği hukuki işlem
Koşul	Kayyımın iştiraki ve hâkimin tasdiki	Kayyımın katılması ve hâkimin onayı

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 345. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde tek fıkra olarak yürürlüğe girdi	4721 s. K.

5 Yargıtay 11. HD, 14.02.2014, E. 2012/9802, K. 2014/2573.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Çocuk ile ana veya baba arasındaki işlem	Çocuğun borç altına girmesi kayyım ve hâkim onayına bağlı	TMK m. 345
Ana ve babanın menfaatine üçüncü kişiyle işlem	Aynı koşullar	TMK m. 345
Babanın borcuna aval	Kayyım ve onay yoksa küçük sorumlu değil; babanın birlikte imzası icazet sayılmaz	Yargıtay 19. HD, K. 2019/89
Babayla birlikte imzalanan bono	Kayyım ve onay olmadan küçük sorumlu değil; diğer imzacılar sorumlu	Yargıtay 1. HD, K. 2012/10665
Çocuğun taraf olmadığı işlem	Madde uygulanmaz	Yargıtay 2. HD, K. 2007/16660
Anonim şirkete ortaklık	Kayyım ve onay gerekmez	Yargıtay 11. HD, K. 2014/2573
Velinin de mirasçı olduğu taksim	Çocuğa kayyım atanmalı	Yargıtay 2. HD, K. 2015/10892
Kayyım istemi	Sulh hukuk mahkemesi	Yargıtay 17. HD, K. 2014/19377
345'e dayanan izin istemi	Aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2009/5071
Sigortalılık	Kayyım ve onay yokluğu sigortalılığı geçersiz kılmaz	Yargıtay 10. HD, K. 2025/9159

1 TBMM gerekçesine göre madde 1984 tarihli Öntasarının 262. maddesinden alınmıştır; eski metinde yer alan "hususi vasi"nin kayyım olduğu açıklığa kavuşturulmuş, **hüküm değişikliği** yapılmamıştır. Tasarının 345. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almamış, madde Tasarıdaki hâliyle kanunlaşmıştır (S. Sayısı 723, s. 311-315).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, velinin **kendi menfaatinin** bulunduğu işlemlerde çocuğu tek başına temsil edememesidir; bu işlemlerde bir kayyımın katılması ve hâkimin onayı gerekir.[6] İkinci nokta, onay alınmadan yapılan işlemle çocuğun **borç altına girmemesidir**; bu husus kamu düzeniyle ilgilidir ve çocukla birlikte imza atanların sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.[7] Üçüncü nokta, madde-

6 Yargıtay 19. HD, 14.01.2019, E. 2017/1912, K. 2019/89.
7 Yargıtay 1. HD, 03.10.2012, E. 2012/11456, K. 2012/10665.

nin her işleme değil, çocuğun taraf olduğu ve onu **borç altına sokan** işlemlere uygulanmasıdır.[8]

II. Kapsam: Maddeye Giren İşlemler

- **Çocuk ile ana veya baba arasındaki işlemler:** Örneğin velinin kendi malını çocuğa devretmesi veya çocukla sözleşme yapması.
- **Ana ve babanın menfaatine üçüncü kişiyle yapılan işlemler:** Örneğin çocuğun babasının borcuna aval vermesi.
- **Çocuğun borç altına girmesi:** Madde, çocuğu borç altına sokan işlemleri hedef alır.
- **Çocuğun taraf olması:** Çocuğun taraf olmadığı işlemler kapsam dışındadır.

2 Velâyet altındaki çocuğu kural olarak ana ve babası temsil eder (TMK m. 342). 345. madde bu temsil yetkisine, velinin kendi menfaatinin söz konusu olduğu işlemler için bir sınır getirir: çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılacak bir hukuki işlemle çocuğun borç altına girebilmesi, bir kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlıdır. Bu işlemlerde velinin menfaati çocuğunkiyle çatışabileceğinden çocuğu bir kayyım temsil eder ve işlem ayrıca hâkimin denetiminden geçer. Kanun, bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün menfaati çatışıyorsa vesayet makamının temsil kayyımı atayacağını ayrıca düzenler (TMK m. 426); vesayette de vesayet altındaki kişi ile vasi arasında yapılacak sözleşmeler vesayet ve denetim makamlarının iznine bağlıdır (TMK m. 463).

3 "Ana ve babanın menfaatine" yapılan işlem, çocuğun üçüncü kişiyle yaptığı ancak yararı ana veya babaya dönen işlemdir. Küçüğün babasının keşideci olduğu bonoya aval vermesi bu nitelikte görülmüş; kayyım katılmadan ve hâkim onayı alınmadan küçüğün bonodan sorumlu tutulamayacağı, babanın senedi küçükle birlikte imzalamasının icazet sayılamayacağı kabul edilmiştir.[9] Küçüğün babasıyla birlikte borçlu sıfatıyla imzaladığı bonolarda da aynı sonuca varılmış, bu hususun kamu düzeniyle ilgili olduğu ve senedi küçükle birlikte imzalayanların sorumluluğunun devam edeceği belirtilmiştir.[10] Asıl kart sözleşmesine bağlı olarak küçüğe verilen ek kredi kartında da, asıl kart sözleşmesini imzalamayan küçüğün asıl kart borcundan sorumlu tutulmadığı ve 345. maddeye de dayanan ilk derece kararının onandığı görülür.[11]

8 Yargıtay 2. HD, 29.11.2007, E. 2007/16231, K. 2007/16660.
9 Yargıtay 19. HD, 14.01.2019, E. 2017/1912, K. 2019/89.
10 Yargıtay 1. HD, 03.10.2012, E. 2012/11456, K. 2012/10665.
11 Yargıtay 19. HD, 05.02.2018, E. 2016/14229, K. 2018/404.

4 Madde **her işleme uygulanmaz.** Hukuki işlemin çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılması zorunludur; çocuğun taraf olmadığı bir intifa hakkı tesisinde maddenin koşulları bulunmaz.[12] Madde çocuğu borç altına sokan işlemleri hedef aldığından, küçüğün kanuni temsilcisi aracılığıyla sınırlı sorumlu bir anonim şirkete ortak yapılması kayyım katılmasına ve hâkim onayına bağlı görülmemiştir.[13]

III. Miras Paylaşımı ve Menfaat Çatışması

- **Veli de mirasçıysa:** Paylaşmada veli sözleşmenin tarafı olur; çocuğa kayyım atanması gerektiği kabul edilmiştir.
- **Çocuğa borç yüklenmiyorsa:** Kayyım aranmayan kararlar da bulunur.
- **Geç itiraz:** Yıllar sonra geçersizlik ileri sürmek hakkın kötüye kullanılması sayılabilir.

5 Mirasçılar arasında yapılan **paylaşma sözleşmeleri**, 345. maddenin uygulanıp uygulanmayacağının tartışıldığı alanlardandır. Veli, paylaşılacak taşınmazlarda kendisi de mirasçı olduğunda sözleşmenin tarafı olur; bu durumda çocuğa kayyım atanması için vesayet makamından talepte bulunulması, işleme çocuk adına kayyımın katılması ve bundan sonra onayın gerekip gerekmediğine karar verilmesi gerektiği kabul edilmiştir.[14] Buna karşılık, annenin hem mirasçı hem veli sıfatıyla imzaladığı bir taksim sözleşmesinde çocuğu borç altına sokan veya menfaatine aykırı bir işlem bulunmadığı belirtilerek kayyım aranmamış, sözleşmeden yaklaşık on beş yıl sonra açılan dava hakkın kötüye kullanılması sayılmıştır.[15] Kararlar arasındaki bu farklılık nedeniyle, velinin de mirasçı olduğu paylaşmalarda çocuğa kayyım atanmasını istemek ve hâkimin onayını almak ihtiyatlı bir yoldur.

IV. Görevli Mahkeme

- **Kayyım atanması istemi:** Vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesi.
- **345. maddeye dayanan izin istemi:**

  Aile mahkemesi.

1. madde kapsamındaki işlemlerde **görevli mahkeme** bakımından istemin niteliği belirleyici olmuştur. Çocuğa kayyım atanması istemi, vesayet, kayyımlık ve yasal danışmanlığı düzenleyen üçüncü kısma dayandığından ve bu kısım aile mahkemelerinin görevi dışında bırakıldığından sulh hukuk mahkemesinde görülür;[16] şirket hisseleri için menfaat çatışması nedeniyle kayyım istenen bir

12 Yargıtay 2. HD, 29.11.2007, E. 2007/16231, K. 2007/16660.
13 Yargıtay 11. HD, 14.02.2014, E. 2012/9802, K. 2014/2573.
14 Yargıtay 2. HD, 27.05.2015, E. 2015/8244, K. 2015/10892.
15 Yargıtay 8. HD, 27.06.2022, E. 2021/5080, K. 2022/6125.
16 Yargıtay 17. HD, 23.12.2014, E. 2014/23738, K. 2014/19377.

olayda da sulh hukuk mahkemesi yargı yeri olarak belirlenmiştir.[17] Buna karşılık çocuk ile velisi arasında çocuğu borç altına sokacak bir işlem için doğrudan 345. maddeye dayanan izin istemi aile mahkemesinin görevine girer.[18]

V. Onayın Yokluğu ve Sonuçları

Kanun, kayyımın katılması ile hâkimin onayını **birlikte** arar. Onay alınmadan yapılan işlemle çocuk borç altına girmez ve bu husus kamu düzeniyle ilgilidir.[19] Koruma çocuğun lehine konulmuştur ve çocuk aleyhine yorumlanamaz; babasının işyerinde on sekiz yaşından önce çalışan çocuğun sigortalılığı, iş sözleşmesine kayyım katılmadığı ve hâkim onayı alınmadığı gerekçesiyle geçersiz sayılmamıştır.[20] Çocuğun ergin olduktan sonraki tutumu da sonucu etkileyebilir: yıllar sonra geçersizlik ileri sürülmesi bir kararda hakkın kötüye kullanılması sayılmış,[21] küçüğün yaşını bilen alacaklıya karşı ise dürüstlük kuralına dayanılamayacağı kabul edilmiştir.[22] 6

UYGULAMA NOTU

Ebeveyn ile çocuk arasında bir işlem yapılacaksa, örneğin ebeveyn kendi malını çocuğa devredecek veya onunla sözleşme yapacaksa, işlemin çocuğu borç altına sokup sokmadığı değerlendirilmelidir; sokuyorsa çocuğa kayyım atanması ve işlemin hâkim tarafından onaylanması istenmelidir. **Çocuktan ebeveynin borcu için senet imzalaması veya aval vermesi** isteniyorsa, kayyım ve hâkim onayı olmadan çocuğun bu işlemden sorumlu tutulamayacağı bilinmelidir; alacaklılar da bu durumu dikkate almalıdır. **Ebeveynin mirasçısı olduğu ve çocuğun da payı bulunan malların paylaşımında**, çocuğa kayyım atanmasını istemek ihtiyatlı bir yoldur. **Başvuru yapılırken** istemin kayyım atanmasına mı yoksa işlemin onayına mı yönelik olduğu açıkça belirtilmelidir; kayyım istemi sulh hukuk mahkemesinde, 345. maddeye dayanan izin istemi aile mahkemesinde görülmüştür.

17 Yargıtay 20. HD, 22.10.2015, E. 2015/9336, K. 2015/9880.
18 Yargıtay 2. HD, 19.03.2009, E. 2007/19084, K. 2009/5071.
19 Yargıtay 1. HD, 03.10.2012, E. 2012/11456, K. 2012/10665.
20 Yargıtay 10. HD, 29.05.2025, E. 2025/811, K. 2025/9159.
21 Yargıtay 8. HD, 27.06.2022, E. 2021/5080, K. 2022/6125.
22 Yargıtay 1. HD, 03.10.2012, E. 2012/11456, K. 2012/10665.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 19. HUKUK DAİRESİ**
14.01.2019 · E. 2017/1912 · K. 2019/89

Küçüğün babasının borcuna aval vermesi ana ve babanın menfaatine bir işlemdir; kayyım katılmadan ve hâkim onayı alınmadan küçük bonodan sorumlu tutulamaz

Küçük, babasının keşideci olduğu bir bonoya aval veren sıfatıyla imza atmıştır; alacaklı ona karşı da icra takibi başlatmıştır. Davacı, senedin düzenlendiği tarihte on sekiz yaşını doldurmadığını ileri sürerek borçlu olmadığının tespitini istemiştir. İlk derece mahkemesi, babanın da senedi imzalamasını icazet sayarak davayı reddetmiştir.

> *TMK.' nın 336. maddesi uyarınca, evlilik devam ettiği sürece, anne ve babanın velayet hakkını birlikte kullanmalarının gerektiği, hüküm altına alınmış yine TMK.' nın 345. maddesindeki düzenlemeye göre de çocuk ile ana baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile 3. kişi arasında yapılacak hukuki işlemle, çocuğun borç altına girebilmesi için bir kayyımın katılmasına ve hakimin onayına bağlıdır. Dolayısıyla davacının senede aval veren sıfatıyla, imza attığı tarihte 18 yaşından küçük olması da nazara alındığında yukarıda açıklanan hüküm gereğince, dava konusu bonodan dolayı davacının sorumlu tutulması söz konusu olamaz, davacının babasıyla birlikte senedi imzalaması ise icazet olarak değerlendirilemez.*

DEĞERLENDİRME Karar, 345. maddedeki **ana ve babanın menfaatine** çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılan işlem unsurunu somutlaştırır. Senetteki asıl borçlu baba olduğundan küçüğün aval vermesi, babanın borcunu güvenceye alan ve onun menfaatine olan bir işlemdir. Böyle bir işlemde velinin izni yetmez; çocuğun borç altına girebilmesi bir kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlıdır. Babanın senedi küçükle birlikte imzalaması bu koşulların yerine geçmez ve icazet sayılmaz; Daire, küçüğün bonodan sorumlu tutulamayacağını belirterek hükmü davacı yararına bozmuştur.

2 **YARGITAY 1. HUKUK DAİRESİ**
03.10.2012 · E. 2012/11456 · K. 2012/10665

Küçüğün babasıyla birlikte imzaladığı bonodan sorumlu tutulabilmesi için kayyım ve hâkim onayı gerekir; küçüğün yaşını bilen alacaklı dürüstlük kuralına dayanamaz

Ayırt etme gücüne sahip küçük, babasıyla ve dedesiyle birlikte borçlu sıfatıyla iki bono imzalamıştır. Bonolara dayanan icra takipleri sonunda küçüğe ait taşınmazlar cebri ihaleyle alacaklıya geçmiştir. Küçük, ergin olduktan sonra senetlerin düzenlendiği tarihte reşit olmadığını ileri sürerek tapu iptali ve tescil istemiştir; mahkeme, reşit olduktan sonra uzun süre işleme karşı koymamasını dürüstlük kuralına aykırı bularak davayı reddetmiştir.

> *Bilindiği üzere, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 345.maddesi hükmü uyarınca, küçüğün babası ile birlikte imzaladığı senetten dolayı sorumlu tutulabilmesi için bir kayyımın katılmasına ve hakimin onayına gerek bulunduğu açıktır.*

DEĞERLENDİRME Daire, küçüğün babasıyla birlikte imzaladığı senedin 345. madde kapsamında kaldığını ve kayyım katılmadan, hâkim onayı alınmadan küçüğün bu senetten sorumlu tutulamayacağını kabul etmiştir. Kararda bu hususun **kamu düzeniyle** ilgili olduğu, senedi küçükle birlikte imzalayanların sorumluluğunun ise devam edeceği belirtilmiştir. Daire ayrıca, senet alacaklısının borçlunun küçük olduğunu bilen veya bilmesi gereken kişi konumunda bulunduğunu vurgulayarak, olayda dürüstlük kuralına dayanılarak davanın reddedilemeyeceğini belirtmiştir. Dürüstlük kuralının uygulanması olayın özelliklerine bağlıdır: Hukuk Genel Kurulu, velinin çocuk adına yaptığı bağışlamada, çocuğun ergin olduktan sonra uzun süre işleme karşı çıkmamasını ve diğer olguları dikkate alarak iptal istemini dürüstlük kuralına aykırı bulmuştur.[23]

3 **YARGITAY 19. HUKUK DAİRESİ**
05.02.2018 · E. 2016/14229 · K. 2018/404

Asıl kart sözleşmesine bağlı olarak küçüğe verilen ek kredi kartı nedeniyle küçük, asıl kart borcundan sorumlu tutulamaz

Bir banka, asıl kart sahibiyle yaptığı kredi kartı sözleşmesine bağlı olarak on sekiz yaşından küçük olana ek kart vermiştir. Asıl kart borcu ödenmeyince ek kart sahibi küçüğe karşı da icra takibi başlatılmıştır; küçük borçlu olmadığının tespitini istemiştir. Tüketici mahkemesi davayı kabul etmiştir.

> *...davacının takip tarihinde 16 yaşında olduğu, asıl kart sahibi ile akdedilen sözleşmede imzasının bulunmadığı, davacıya tahsis edilen ek kredi kartından yapılan harcamalarla ilgili sorumluluğun asıl kart sahibinde olduğu, TMK.m.345 uyarınca çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile 3.kişi arasında yapılacak hukuki işlemlerde çocuğun borç altına girebilmesinin bir kayyumun katılmasına ve hakimin onayına bağlı olduğu gerekçesiyle...*

DEĞERLENDİRME Alıntı, Dairenin onadığı ilk derece mahkemesi gerekçesinden alınmıştır: küçük asıl kart sözleşmesini imzalamamıştır ve ek karttan yapılan harcamalardan asıl kart sahibi sorumludur. Mahkeme bu sonuca varırken 345. maddeye de dayanmış; Daire gerekçede isabetsizlik görmemiş, yalnızca kötüniyet tazminatına ilişkin kısmı hükümden çıkararak kararı düzeltip onamıştır. Karar, küçüğün imzası bulunmayan bir sözleşmeden borç altına sokulamayacağını ve ana ve babanın menfaatine yapılan işlemlerde ayrıca kayyım ve hâkim onayı arandığını birlikte gösterir.

23 Yargıtay HGK, 04.05.2005, E. 2005/1-298, K. 2005/308.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
29.11.2007 · E. 2007/16231 · K. 2007/16660

345. maddenin uygulanabilmesi için çocuğun işlemin tarafı olması gerekir; çocuğun taraf olmadığı intifa hakkı tesisi bu kapsamda değildir

Bir taşınmaz üzerinde baba lehine intifa hakkı kurulmuş, işlem taşınmazın maliki ile baba arasında yapılmıştı. Aile mahkemesi, 345. maddeye dayanan istemi kabul etti ve karar temyiz edilmiştir.

> *Türk Medeni Kanununun 345.nci maddesinin uygulanabilmesi için, hukuki işlemin çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile üçüncü kişi arasında olması zorunludur.Çocuklar intifa hakkı tesisine ilişkin işlemin tarafı olmadıklarından olayda bu madde koşulları bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Karar, maddenin **kapsamını** çocuğun taraf olduğu işlemlerle sınırlar. 345. madde, çocuğun ana veya babasıyla ya da ana ve babanın menfaatine üçüncü kişiyle yaptığı ve çocuğu borç altına sokan işlemleri denetim altına alır; çocuğun taraf olmadığı bir işlemde kayyım atanması ve hâkim onayı söz konusu olmaz. Daire, intifa hakkı tesisine ilişkin işlemin taşınmaz maliki ile baba arasında yapıldığını ve çocukların bu işlemin tarafı olmadığını belirterek istemin reddi gerektiği sonucuna varmıştır.

5 **YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ**
14.02.2014 · E. 2012/9802 · K. 2014/2573

Küçüğün kanuni temsilcisi aracılığıyla sınırlı sorumlu bir anonim şirkete ortak yapılması, kayyım ve hâkim onayı gerektiren bir işlem değildir

Davacıya göre, küçük yaşta iken babası tarafından bir bankanın ortağı yapılmış ve bu ortaklık nedeniyle hakkında takip başlatılmıştı. Davacı, ortaklık işleminin kendisini borç altına sokan bir işlem olduğunu, kayyım katılmadığı ve hâkim izni alınmadığı için geçersiz olduğunu ileri sürmüştür. Ticaret mahkemesi davayı reddetmiştir.

> *...geçersizliğinin tespiti istenilen işlemin yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan 743 sayılı Medeni Kanun'un 271. maddesi uyarınca, çocuk ile baba veya ana arasında yahut ana ve babanın yararına olarak çocuk ile üçüncü şahıs arasında yapılacak tasarruflarda çocuk, borç iltizam etmiş ise bir kayyımın iştiraki ve hakimin tasdikinin gerekmesine, somut olayda ise davacının, küçük yaşta iken dava dışı babası tarafından anonim şirket ortağı yapılmasına ve böyle bir işlemin yukarıda değinilen madde kapsamında kalmamasına, esasen Dairemizin 05.12.1986 gün 1986/6762-6565 E.K. sayılı ilamında da açıklandığı üzere küçüklerin özellikle sınırlı sorumluluk esasına göre düzenlenmiş anonim şirketlere kanuni temsilcileri aracılığıyla ortak olabilmelerinin mümkün bulunmasına...*

DEĞERLENDİRME İşlem 743 sayılı Kanun döneminde yapıldığı için Daire eski 271. maddeyi uygulamıştır; bu hüküm bugünkü 345. maddenin karşılığıdır. Daire, küçüklerin özellikle sınırlı sorumluluk esasına göre kurulan anonim şirketlere

kanuni temsilcileri aracılığıyla ortak olabileceklerini, bu işlemin kayyım katılmasına ve hâkim onayına bağlı olmadığını belirterek kararı onamıştır. Karar, 345. maddenin çocuğu **borç altına sokan** işlemleri hedef aldığını gösterir; sınırlı sorumlu bir anonim şirkete ortak olunması bu nitelikte görülmemiştir.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
27.05.2015 · E. 2015/8244 · K. 2015/10892

Velinin de mirasçı olduğu taşınmazların rızai taksiminde veli sözleşmenin tarafı olur; çocuğa kayyım atanmalı, ardından onay gerekip gerekmediği değerlendirilmelidir

Velâyet altına konulan kısıtlı ergin çocuğa miras yoluyla intikal eden taşınmazların mirasçılar arasında rızai taksimi için veli, mahkemeden izin istemiştir. Taşınmazların bir kısmında veli de mirasçı olarak paydaştı. Mahkeme, taksimin kısıtlının yararına olmadığı gerekçesiyle istemi reddetmiştir.

> *Rızai taksime konu edilmek istenen taşınmazların bir kısımında kısıtlı ile birlikte velinin de mirasçı olarak hak sahibi olduğu görülmektedir. Dolayısıyla veli de kendi miras hakkı bakımından sözleşmenin tarafı olacaktır. Böyle bir durumda, Türk Medeni Kanununun 345. maddesi hükmü devreye girer. Bu hüküm gereğince de, çocuk ile ana veya babası arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılacak hukuki işlemle çocuğun borç altına girebilmesi bir kayyımın katılmasına ve hakimin onayına bağlıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 345. maddenin **miras paylaşımına** etkisini gösterir. Veli, paylaşılacak taşınmazlarda kendisi de mirasçı olduğunda sözleşmenin karşı tarafı hâline gelir ve çocukla arasında menfaat çatışması doğar. Daire, bu durumda yetkili vesayet makamından çocuğa kayyım atanmasının istenmesi, işleme çocuk adına kayyımın katılması ve ancak bundan sonra işlemin onayının gerekip gerekmediğine karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir (TMK m. 426). Karar, ergin olup kısıtlanan ve velâyet altına konulan çocuk bakımından da velâyet hükümlerinin uygulanacağını kabul eder.

7 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
27.06.2022 · E. 2021/5080 · K. 2022/6125

Veli sıfatıyla imzalanan ve çocuğu borç altına sokmayan taksim sözleşmesinde 345. madde uygulanmaz; yıllar sonra geçersizlik ileri sürmek hakkın kötüye kullanılmasıdır

Kadastro tespitine itiraz davasında, kök murisin mirasçıları arasında 2003 yılında yapılan taksim sözleşmesinin geçerliliği tartışılmıştır. Sözleşmeyi, altı yaşındaki çocuk adına annesi veli sıfatıyla imzalamıştı; anne ayrıca mirasçı sıfatıyla da sözleşmeye katılmıştı. İlk derece mahkemesi, çocuğun kayyımla temsil edilmediğini kabul ederek taksim sözleşmesini geçersiz saydı.

> *...bu tarihte çocuğu borç altına sokan yada menfaatine aykırı bir işlem yapılmadığından, TMK'nin 345. maddesinin uygulanmasını gerektirir bir durum söz*

konusu değildir. Kaldı ki, taksim sözleşmesinin yapıldığı tarihten tespit tarihine kadar geçen yaklaşık 15 yıllık süreden sonra davacıların sözleşmenin geçersiz olduğu iddiası ile dava açmaları hakkın kötüye kulllanılması niteliğindedir.

DEĞERLENDİRME Karar, 345. maddenin uygulanması için işlemin çocuğu **borç altına sokan** veya menfaatine aykırı bir işlem olması gerektiğini vurgular. Daire, annenin taksim sözleşmesini çocuğun velisi sıfatıyla imzaladığını ve çocuğu borç altına sokan ya da menfaatine aykırı bir işlem yapılmadığını belirterek kayyım gerekmediği sonucuna varmış; ayrıca yaklaşık on beş yıl sonra geçersizlik iddiasıyla dava açılmasını hakkın kötüye kullanılması saymıştır. Velinin de mirasçı olduğu rızai taksimde kayyım atanmasını arayan 2. Hukuk Dairesi kararıyla birlikte okunduğunda, Yargıtay'ın somut işlemin çocuğa borç yükleyip yüklemediğini ve menfaat çatışması bulunup bulunmadığını esas aldığı görülür.[24]

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.03.2009 · E. 2007/19084 · K. 2009/5071

Çocuk ile veli arasında çocuğu borç altına sokacak bir işlem için izin istemi 345. maddeye dayanır ve aile mahkemesinde görülür

Anne, mülkiyeti kendisine ait ve ipotekle yükümlü taşınmazın yarı payını velâyeti altındaki çocuğuna tapuda devretmek istediğini ileri sürerek bu işlem için izin istemiştir. Sulh hukuk mahkemesi işin esasını inceleyerek karar vermiştir.

> *"Buna göre istek çocuk ile velayet hakkına sahip ana arasında çocuğu borç altına sokacak nitelikte bir hukuki işlem yapılması isteğine ilişkin olup, Türk Medeni Kanununun 345.nci maddesine dayanmaktadır. 4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun, 5133 sayılı Kanunda değişik 4/1. maddesi uyarınca, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun üçüncü kısmı hariç olmak üzere, ikinci kitabından kaynaklanan davalara aile mahkemelerinde bakılır. Görev kamu düzenine ilişkindir. Mahkemece yargılamanın her aşamasında dikkate alınması zorunludur.*

DEĞERLENDİRME Karar iki yönden önemlidir. Daire, ipotekle yükümlü taşınmaz payının çocuğa devrini, çocuk ile velayet hakkına sahip ana arasında çocuğu borç altına sokacak nitelikte bir işlem olarak nitelendirmiş ve istemin 345. maddeye dayandığını kabul etmiştir. Daire ayrıca, bu istemin aile mahkemesinin görevine girdiğini belirterek sulh hukuk mahkemesinin esası inceleyen kararını **görev** yönünden bozmuştur.

24 Yargıtay 2. HD, 27.05.2015, E. 2015/8244, K. 2015/10892.

9 **YARGITAY 17. HUKUK DAİRESİ**
23.12.2014 · E. 2014/23738 · K. 2014/19377

345. madde kapsamındaki bir işlem için çocuğa kayyım atanması istemi vesayet hükümlerine dayanır ve sulh hukuk mahkemesinde görülür

Baba, belediyeyle kendisi arasındaki kira ilişkisini velâyeti altındaki kızına devredebilmek için çocuğa kayyım atanmasını istemiştir. Sulh hukuk mahkemesi, işlemin 345. maddede düzenlendiği gerekçesiyle, aile mahkemesi ise istemin 426. maddeye dayandığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

> *Medeni Yasanın sözü edilen İkinci Kitabının Üçüncü Kısmında vesayet, kayyımlık ve yasal danışmanlıkla ilgili hükümler bulunmaktadır. 4721 Sayılı Türk Medeni Yasasının İkinci Kitabının Üçüncü Kısmında yer alan 397. maddesinin 2. fıkrası gereğince "vesayet makamı, sulh hukuk mahkemesi; denetim makamı, asliye hukuk mahkemesidir." O halde, konusu Türk Medeni Yasasının 2. Kitabının Üçüncü Kısmında yer alan davaya sulh hukuk mahkemesi bakmakla görevlidir.*

DEĞERLENDİRME Aynı konudaki kararlar, istemin niteliğine göre farklı mahkemeleri görevli saymıştır. Daire, kayyım atanması isteminin vesayet, kayyımlık ve yasal danışmanlığı düzenleyen üçüncü kısma dayandığını, bu kısım aile mahkemelerinin görevi dışında bırakıldığından vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesinin görevli olduğunu belirtmiştir (TMK m. 426). 2. Hukuk Dairesi ise çocuğu borç altına sokacak bir işlem için doğrudan 345. maddeye dayanan izin isteminde aile mahkemesini görevli saymıştır.[25] Başvuru yapılırken istemin kayyım atanmasına mı yoksa işlemin onayına mı yönelik olduğunun açıkça belirtilmesi bu nedenle önem taşır.

10 **YARGITAY 10. HUKUK DAİRESİ**
29.05.2025 · E. 2025/811 · K. 2025/9159

Babasının işyerinde on sekiz yaşından önce çalışan çocuğun sigortalılığı, kayyım katılmadığı ve hâkim onayı alınmadığı gerekçesiyle geçersiz sayılamaz

Sosyal Güvenlik Kurumu, on sekiz yaşından küçükken babasının işyerinden bildirilen çalışmaları, iş sözleşmesi kayyımın katılmasıyla yapılıp hâkim tarafından onaylanmadığı için geçersiz saydı ve yaşlılık aylığı talebini reddetmiştir. İş mahkemesi çalışmaların geçerli olduğunu tespit etti, bölge adliye mahkemesi Kurumun istinaf başvurusunu reddetmiştir.

> *...gerek mülga 506 sayılı Kanun'da ve gerekse 5510 sayılı Kanun'da; davalı Kurumun işlemine dayanak yaptığı mülga 743 sayılı MK'nın 271. maddesine veya halen yürürlükte bulunan TMK'nın 345. maddesine yapılmış herhangi bir atıf bulunmadığı gibi anılan maddelere aykırı davranılması durumunda sigortalılık koşullarının oluşmayacağına yönelik herhangi bir yasal düzenlemeye de yer verilmemesi, esasen çocuk yararına konulmuş olan hukuk kurallarının; çocuk aleyhine yorumlanmasının ve böylece vazgeçilmesi, devredilmesi, feragat*

25 Yargıtay 2. HD, 19.03.2009, E. 2007/19084, K. 2009/5071.

> *edilmesi mümkün olmayan ve kişiye sıkı sıkıya bağlı sosyal güvenlik hakkından çocuğun mahrum bırakılmasının hukuk ve adalet ilkeleri ile bağdaşmaması...*

DEĞERLENDİRME Alıntı, Dairenin onadığı bölge adliye mahkemesi gerekçesinden alınmıştır. Kurum, ana veya babanın işyerinde çalışan çocuk için kayyımın katıldığı ve hâkimin onayladığı yazılı bir hizmet sözleşmesi bulunmadıkça sigortalılık kabul edilemeyeceğini savunmuştur. Bölge adliye mahkemesi, sosyal güvenlik mevzuatında 345. maddeye yapılmış bir atıf ve bu maddeye aykırılığı sigortalılığa engel sayan bir düzenleme bulunmadığını, çocuk yararına konulmuş kuralların çocuk aleyhine yorumlanamayacağını belirterek fiili çalışmanın geçerli olduğunu kabul etmiş; Daire bu kararı onamıştır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 336:** Ana ve baba evli ise velâyet.
- **TMK m. 342:** Çocuğun temsil edilmesi.
- **TMK m. 343:** Çocuğun fiil ehliyeti.
- **TMK m. 344:** Çocuğun aileyi temsil etmesi.
- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 426:** Temsil kayyımı.
- **TMK m. 449:** Vesayette yasak işlemler.
- **TMK m. 462:** Vesayet makamının izni.
- **TMK m. 463:** Denetim makamının izni.

MADDE

346

C. Çocuğun korunması

I. Koruma önlemleri

KANUN METNİ

Çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğü takdirde, ana ve baba duruma çare bulamaz veya buna güçleri yetmezse hâkim, çocuğun korunması için uygun önlemleri alır.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 346, çocuğun korunması için hâkimin müdahalesini düzenler. Çocuğun **menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğü** takdirde ana ve baba duruma **çare bulamaz** veya buna **güçleri yetmezse** hâkim, çocuğun korunması için **uygun önlemleri** alır. Madde, çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin ilk basamağıdır; velâyetin kaldırılmasına ancak diğer önlemlerden sonuç alınamazsa başvurulur (TMK m. 348). Koşullar gerçekleşmeden velâyet sahibinin görevine müdahale edilemez;[1] velâyetin kaldırılması da bu önlemlerden biri değildir ve ayrı bir dava gerektirir.[2] Ana ve babanın çocuğun eğitimi gibi konularda anlaşamadığı durumlarda da hâkim müdahalesi istenebilir.[3] Çocuğun korunmasına ilişkin davalar aile mahkemesinde görülür.[4]

TEMEL KAVRAMLAR

Koruma önlemi	Çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğünde hâkimin çocuğu korumak için aldığı tedbir.
Tehlike	Çocuğun menfaatinin ve gelişmesinin zarar görme ihtimali; kanun zararın gerçekleşmesini beklemeyi şart koşmaz.
Kademelilik	Velâyetin kaldırılmasına ancak diğer önlemlerden sonuç alınamaz veya bu önlemlerin yetersiz olacağı anlaşılırsa başvurulması.
Çocuğun üstün yararı	Çocuğu ilgilendiren kararlarda gözetilecek temel ölçüt.

1 Yargıtay 2. HD, 17.12.2007, E. 2007/16702, K. 2007/17570.
2 Yargıtay HGK, 14.07.2010, E. 2010/2-356, K. 2010/389.
3 Yargıtay 2. HD, 12.11.2013, E. 2013/5058, K. 2013/26071.
4 Yargıtay 2. HD, 28.05.2013, E. 2012/21956, K. 2013/14568.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 346- Yürürlükteki Kanunun 272 nci maddesini karşılayan bu madde, 1984 tarihli Öntasarının 263 üncü maddesinden bazı ufak ifade değişiklikleri yapılmak suretiyle alınmıştır. Yürürlükteki metinde yer alan ana ve babanın "vazifelerini ifa etmemeleri" koşulu dar görülmüş ve çocuğun menfaati ve gelişmesinin tehlikeye düşmesi, ana ve babanın bu duruma çare bulamamaları veya buna güçlerinin yetmemesi hâlini de kapsayacak şekilde daha geniş bir ifade şekli tercih edilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 128*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'a göre **genişletildiğini** açıkça belirtir. Eski metin hâkimin müdahalesini ana ve babanın vazifelerini ifa etmemelerine bağlıyordu; yeni metin ise çocuğun menfaati ve gelişmesinin tehlikeye düştüğü ve ana ve babanın buna çare bulamadığı veya güçlerinin yetmediği hâlleri de kapsar. Böylece ana ve baba görevlerini yerine getirmeye çalışsalar bile, karşılaştıkları güçlükler nedeniyle çocuğu koruyamıyorlarsa hâkim müdahale edebilir.

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 272. maddesini karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Ana ve baba, vazifelerini ifa etmedikleri takdirde hakim, çocuğun himayesi için muktazi tedbirleri ittihaz ile mükelleftir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 272 (mülga)

Eski ve yeni metin karşılaştırıldığında hâkimin görevinin **aynı kaldığı**, müdahalenin koşulunun ise genişletildiği görülür. Eski metinde hâkim, ana ve baba vazifelerini yerine getirmediğinde çocuğun korunması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüydü; yeni metin, müdahaleyi çocuğun menfaati ve gelişmesinin tehlikeye düşmesine ve ana ve babanın buna çare bulamamasına bağlar.

	743 sayılı Kanun m. 272	4721 sayılı Kanun m. 346
Koşul	Ana ve babanın vazifelerini ifa etmemeleri	Çocuğun menfaati ve gelişmesinin tehlikeye düşmesi; ana ve babanın çare bulamaması veya güçlerinin yetmemesi
Hâkimin görevi	Çocuğun himayesi için gerekli tedbirleri almak	Çocuğun korunması için uygun önlemleri almak

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 346. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde tek fıkra olarak yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Koşul	Çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikede; ana ve baba çare bulamıyor veya güçleri yetmiyor	TMK m. 346
Önlemler	Hâkim uygun önlemleri alır; kanun önlemleri tek tek saymaz	TMK m. 346
Koşullar yoksa	Velâyet sahibinin görevine müdahale edilemez	Yargıtay 2. HD, K. 2007/17570
Velâyetin kaldırılması	**346.** madde önlemi değildir; ayrıca dava gerekir	Yargıtay HGK, K. 2010/389
Eğitim uyuşmazlığı	Hâkim müdahalesi istenebilir	Yargıtay 2. HD, K. 2013/26071
Seçenekli istem	**346.** madde tedbiri hakkında da hüküm kurulmalı	Yargıtay 2. HD, K. 2016/15283
Görevli mahkeme	Aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2013/14568
Boşanma davası sırasında	Çocuk için tedbirler 169. maddeye göre alınır	Yargıtay 2. HD, K. 2012/29275
Kamu düzeni	Çocukların korunması kamu düzenine ilişkindir	Yargıtay 2. HD, K. 2014/2018
Durumun değişmesi	Önlemler yeni koşullara uydurulur	TMK m. 351

TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 272. maddesini karşılar ve 1984 tarihli Öntasarının 263. maddesinden bazı ufak ifade değişiklikleriyle alınmıştır. Gerekçe, eski metinde yer alan ana ve babanın "vazifelerini ifa etmemeleri" koşulunun **dar görüldüğünü** ve çocuğun menfaati ve gelişmesinin tehlikeye düşmesi, ana ve babanın bu duruma çare bulamamaları veya buna güçlerinin yetmemesi hâlini de kapsayacak şekilde **daha geniş bir ifade** tercih edildiğini belirtir. Tasarının 346. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almamış, madde Tasarıdaki hâliyle kanunlaşmıştır (S. Sayısı 723, s. 311-315). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, hâkimin müdahalesi için **iki koşulun birlikte** aranmasıdır: çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düşmüş olmalı ve ana ve baba buna çare bulamamalı ya da güçleri yetmemelidir; bu koşullar yoksa velâyet sahibinin görevine müdahale edilemez.[5] İkinci nokta, velâyetin kaldırıl-

5 Yargıtay 2. HD, 17.12.2007, E. 2007/16702, K. 2007/17570.

masının **bu önlemlerden biri olmamasıdır**; velâyetin kaldırılması için ayrıca açılmış bir dava gerekir.[6] Üçüncü nokta, boşanma davası sürerken çocuk için alınan tedbirlerin
169. maddeye
dayanması ve esas hükümle birlikte temyiz edilmesidir.[7]

II. Koşullar: Tehlike ve Ana ve Babanın Çare Bulamaması

- **Tehlike:** Çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düşmüş olmalıdır.
- **Ana ve babanın durumu:** Ana ve baba duruma çare bulamamalı veya buna güçleri yetmemelidir.
- **Görevin ihmali şart değildir:** Gerekçeye göre eski metindeki "vazifelerini ifa etmemeleri" koşulu dar görülerek daha geniş bir ifade tercih edilmiştir.
- **Kamu düzeni:** Çocukların korunması kamu düzenine ilişkindir.

1. madde, çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin **ilk basamağıdır.** Hâkim, çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğü ve ana ve baba duruma çare bulamadığı veya buna güçleri yetmediği takdirde çocuğun korunması için uygun önlemleri alır. Gerekçeye göre eski Kanun'daki ana ve babanın vazifelerini ifa etmemeleri koşulu dar görülmüş ve ana ve babanın duruma çare bulamadığı veya buna güçlerinin yetmediği hâlleri de kapsayacak şekilde daha geniş bir ifade tercih edilmiştir. Bu nedenle hâkimin müdahalesi ana ve babanın kusurlu olmasına bağlı değildir; belirleyici olan, çocuğun menfaati ve gelişmesinin tehlikede olmasıdır.

2 Koşullar gerçekleşmedikçe hâkim, velâyet sahibinin görevine **müdahale edemez.** Velâyet babada bırakıldığı hâlde 346. madde koşulları gerçekleşmeden çocukların öğrenimlerini anneannelerinin yanında sürdürmelerine karar verilmesi, babanın velâyeti fiilen kullanamaması sonucunu doğuracağı için bozulmuştur.[8]

3 Çocukların korunması **kamu düzenine** ilişkindir. Yargıtay bu nedenle, boşanmaya karar veren hâkimin ortak çocukların velâyetini ve kişisel ilişkiyi taraflar istemese de kendiliğinden düzenlemesi gerektiğini, 346. maddeyi de bu sonucun dayanakları arasında sayarak belirtmiştir.[9] Ancak kamu düzeni, hâkime her konuda kendiliğinden harekete geçme yetkisi vermez: Hukuk Genel Kurulu, velâyetin kamu düzenine ilişkin olmasının hâkimin olaya kendiliğinden el koyabileceği anlamına gelmediğini belirtmiştir.[10]

6 Yargıtay HGK, 14.07.2010, E. 2010/2-356, K. 2010/389.
7 Yargıtay 2. HD, 05.12.2012, E. 2012/19519, K. 2012/29275.
8 Yargıtay 2. HD, 17.12.2007, E. 2007/16702, K. 2007/17570.
9 Yargıtay 2. HD, 06.02.2014, E. 2013/19633, K. 2014/2018.
10 Yargıtay HGK, 14.07.2010, E. 2010/2-356, K. 2010/389.

III. Önlemler ve Sınırları

- **Önlemler sayılmamıştır:** Kanun hâkimin alacağı önlemleri tek tek saymaz; hâkim olayın gereğine uygun önlemi belirler.
- **Kademelilik:** Velâyetin kaldırılmasına ancak diğer önlemlerden sonuç alınamazsa veya yetersiz kalacağı anlaşılırsa başvurulur.
- **Velâyetin kaldırılması ayrı davadır:** 346. madde kapsamında bir önlem değildir.
- **Değişen koşullar:** Önlemler yeni koşullara uydurulur.

Kanun, hâkimin alacağı **önlemleri tek tek saymaz**; hâkim, çocuğun menfaatini koruyacak uygun önlemi olayın özelliklerine göre belirler. Önlemler kademelidir: çocuğun bir aile yanına veya kuruma yerleştirilmesi 347. maddede ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 347); velâyetin kaldırılmasına ise ancak çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınamazsa ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa karar verilir (TMK m. 348). Hukuk Genel Kurulu bu nedenle velâyetin kaldırılmasını 346. maddedeki koruma önlemlerinden biri saymamış; velâyetin kaldırılması için usulüne uygun açılmış bir dava ya da kamu tarafından yapılmış bir ihbar gerektiğini, tedbir yoluyla velâyetin kaldırılmasına karar verilemeyeceğini belirtmiştir.[11] Durum değiştiğinde, çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin yeni koşullara uydurulması gerekir (TMK m. 351). 4

Madde, ana ve babanın çocukla ilgili bir konuda **anlaşamadığı** durumlarda da işlev görür. Boşanmada özel okulun birlikte seçilmesini kabul eden ana ve babadan birinin okulu tek başına seçmesi üzerine açılan davada, 346. madde uyarınca hâkim müdahalesi yoluyla çocuğun yararını ve tarafların mali gücünü gözeten bir okul veya bunun gideri belirlenmedikçe, tek başına seçilen okulun ek giderinden diğer ebeveynin sorumlu tutulamayacağı kabul edilmiştir.[12] 5

1. madde tedbiri, velâyetin değiştirilmesi davasında **ikinci kademede** de istenebilir. Velâyetin değiştirilmesi istemi reddedilse bile mahkeme, çocuk yönünden tedbir istemi hakkında olumlu ya da olumsuz bir hüküm kurmak zorundadır.[13] Çocuğun davada ayrıca temsil edilmesi de bir koruma aracıdır: Hukuk Genel Kurulu, 346. maddeyi çocuğun üstün yararına ilişkin temel hükümler arasında sayarak velâyetin değiştirilmesi davasında çocuğa temsil kayyımı atanması gerektiğini kabul etmiştir (Yargıtay HGK, K. 2018/1148; TMK m. 426).

IV. Usul: Görevli Mahkeme, Taraflar ve Boşanma Davası

- **Görev:** Aile mahkemesi; aile mahkemesi yoksa asliye hukuk mahkemesi bu sıfatla bakar.

11 Yargıtay HGK, 14.07.2010, E. 2010/2-356, K. 2010/389.
12 Yargıtay 2. HD, 12.11.2013, E. 2013/5058, K. 2013/26071.
13 Yargıtay 2. HD, 28.11.2016, E. 2016/15031, K. 2016/15283.

- **Taraflar:** Dava velâyet hakkına sahip ana ve babaya yöneltilir.
- **Boşanma davası sırasında:** Çocuk için tedbirler 169. maddeye göre alınır.

6 Çocuğun korunmasına ilişkin davalar **aile mahkemesinde** görülür; aile mahkemesi kurulmamış yerlerde asliye hukuk mahkemesi davaya aile mahkemesi sıfatıyla bakar.[14] Suça sürüklenen veya suç mağduru olmayan bir çocuk hakkında koruma kararı verilmesi ya da mevcut kararın uzatılması istemleri de 346 ve 347. maddeler çerçevesinde aile mahkemesinin görevindedir; yargılama sırasında ergin olan gence dava yöneltilmelidir.[15] Aile mahkemesi, boşanma kararıyla birlikte çocuk hakkında koruma kararı verebilir ve koruyucu aile belirleyebilir; koruma kararına neden olan şartlar ortadan kalkarsa kurum kararın kaldırılmasını isteyebilir.[16]

7 Koruma davasında **taraf teşkili** de önemlidir: dava velâyet hakkına sahip anneye ve babaya yöneltilmeli, onların duruşmaya katılması kendilerine taraf sıfatı kazandırmaz.[17] Boşanma davası sürerken çocuk için alınan tedbirler ise

169. madde

çerçevesinde, çocukların korunması kapsamında alınır; dava sırasında çocuğun yurt dışına çıkarılmasını yasaklayan tedbir ve bu tedbire itiraz üzerine verilen karar esas hükümle birlikte temyiz edilebilir, mahkemenin dayanak olarak HMK'nın ihtiyati tedbir hükümlerini göstermesi bu niteliği değiştirmez (Yargıtay 2. HD, K. 2012/29275; TMK m. 169).

UYGULAMA NOTU

Çocuğun menfaatinin ve gelişmesinin tehlikede olduğu düşünülüyorsa, aile mahkemesinden 346. madde uyarınca uygun önlemlerin alınması istenebilir; dilekçede tehlike ve ana ile babanın buna çare bulamadığı somut olgularla anlatılmalıdır. **Velâyetin değiştirilmesi isteniyorsa**, istemin reddedilmesi ihtimaline karşı ikinci kademede 346. madde uyarınca tedbir de istenebilir; mahkeme bu istem hakkında da karar vermek zorundadır. **Ebeveynler okul gibi bir konuda anlaşamıyorsa**, biri tek başına karar vermek yerine hâkimin müdahalesini istemelidir; aksi hâlde tek başına yapılan seçimin ek gideri diğer ebeveyne yüklenemeyebilir. **Boşanma davası sürerken** çocuk için yurt dışına çıkış yasağı gibi bir tedbire ihtiyaç duyuluyorsa bu, boşanma davasını gören mahkemeden istenmelidir.

14 Yargıtay 2. HD, 28.05.2013, E. 2012/21956, K. 2013/14568.
15 Yargıtay 2. HD, 18.10.2012, E. 2011/23197, K. 2012/25049.
16 Yargıtay 2. HD, 24.12.2008, E. 2007/18613, K. 2008/17828.
17 Yargıtay 2. HD, 17.12.2007, E. 2007/16901, K. 2007/17658.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
14.07.2010 · E. 2010/2-356 · K. 2010/389

Velâyetin kaldırılması 346. maddedeki koruma önlemlerinden biri değildir; ayrıca açılmış bir dava olmadan tedbir yoluyla karar verilemez

Babanın açtığı tedbir dosyasındaki bilgilere dayanarak aile mahkemesi, velâyetin kaldırılması istemini kendiliğinden esasa kaydetti ve annenin velâyetini kaldırmıştır. Özel Daire, çocuğun korunması için uygun önlemlerle yetinilmesi gerektiğini belirterek kararı bozmuştur; mahkeme, çocuğun korunmasına ilişkin önlemler için kendiliğinden harekete geçilebileceği gerekçesiyle direnmiştir.

> *Velayetin kaldırılması Tük Medeni Kanunun 346.maddesinde düzenlenen koruma önlemlerinden biri olmayıp ayrıca dava konusu yapılması gerekir. Velayetin kaldırılmasına karar verilebilmesi için ya usulüne uygun harcı yatırılarak ya da kamu tarafından ihbar üzerine açılan bir dava olmalıdır. Her ne kadar somut olayda tedbir yoluyla koruma istenmiş ise de süresi içerisinde dava açılmadığından bu kararın bir hükmü kalmamıştır. Kaldı ki verilen tedbir kararı velayetin kaldırılması ile ilgili olmayıp çocukla annenin şahsi ilişkisinin engellenmesine yöneliktir. Elde velayetin kaldırılması için ne usulüne uygun açılmış bir dava ne de kamu tarafından yapılan bir talep vardır. Velayetin kaldırılması, çocukla şahsi ilişkinin engellenmesinden daha ağır ve ileriye yönelik sonuçları olan, yasada özel koşullara bağlanmış bir dava türüdür. Dava açılmaksızın, tedbir cümlesinden olmak üzere karara bağlanması olanaklı değildir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 346. madde ile velâyetin kaldırılması arasındaki **sınırı** çizer. Hâkim, çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğünde uygun önlemleri alabilir; ancak velâyetin kaldırılması bu önlemlerden biri değildir (TMK m. 348). Velâyetin kaldırılmasına karar verilebilmesi için usulüne uygun harcı yatırılarak açılmış ya da kamu tarafından ihbar üzerine açılmış bir dava bulunmalıdır. Kurul, velâyetin kamu düzenine ilişkin olmasının hâkimin olaya kendiliğinden el koyabileceği anlamına gelmediğini, bu niteliğin usulüne uygun açılmış davalardaki usul işlemleri bakımından sonuç doğurduğunu belirtmiş ve direnme kararını oybirliğiyle bozmuştur.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.12.2007 · E. 2007/16702 · K. 2007/17570

346. madde koşulları gerçekleşmeden velâyet sahibinin görevine müdahale edilemez; velâyet babadayken çocukların öğreniminin başka birinin yanında sürdürülmesine karar verilemez

Velâyetin babadan kaldırılması istemi reddedilmiş ve velâyet babada bırakılmıştı. Mahkeme buna rağmen çocukların öğrenimlerini davacı anneannenin yanında sürdürmelerine karar vermiştir.

> *Velayet, çocukların bakım, eğitim, öğretim ve korunması ile temsil görevlerini kapsar (TMK m. 337-340-342-346). Velayetin kaldırılması ve değiştirilmesi şartları gerçekleşmedikçe, ana ve babanın velayet görevlerine müdahale olunamaz. Mahkemece, velayetin babadan kaldırılması isteğine ilişkin dava reddedilmiş, velayet babada bırakılmıştır. Velayet babada bırakıldığı halde, Türk Medeni Kanunu'nun 346. maddesi koşulları da gerçekleşmemişken babanın velayeti fiilen kullanamaması sonucuna müncer olacak şekilde çocukların öğrenimlerini davacı (anneannemin yanında sürdürmelerine karar verilmesi doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 346. maddenin **koşullarını** vurgular: hâkimin müdahalesi için çocuğun menfaatinin ve gelişmesinin tehlikeye düşmesi ve ana ve babanın buna çare bulamaması gerekir. Bu koşullar gerçekleşmeden, velâyet kendisinde bırakılan babanın velâyeti fiilen kullanamaması sonucunu doğuracak bir düzenleme yapılamaz. Daire, velâyetin kaldırılması ve değiştirilmesi şartları gerçekleşmedikçe ana ve babanın velâyet görevlerine müdahale olunamayacağını belirterek hükmü bu yönden bozmuştur.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
12.11.2013 · E. 2013/5058 · K. 2013/26071

Boşanmış ana ve baba özel okul seçiminde anlaşamazsa 346. madde uyarınca hâkim müdahalesi istenebilir; tek başına seçilen okulun ek gideri diğer ebeveyne yüklenemez

Anlaşmalı boşanmada taraflar, ortak çocuğun özel okulda okumasını ve okulun birlikte seçilmesini kabul etmişti. Anne, babanın onayını almadan bir özel okul seçmiştir; baba ücretin ekonomik gücünü aştığını belirterek başka bir okul önermiştir. Anne, iki okul arasındaki ücret farkı için babaya karşı takip başlattı ve itirazın iptalini istemiştir; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Taraflarca Türk Medeni Kanununun 346. maddesi uyarınca hakim müdahalesi yoluyla çocuğun eğitimine devam edebileceği çocuğun yararını ve tarafların mali güçlerini gözeten bir eğitim kurumu veya böyle bir eğitim kurumunun gerektirebileceği gideri belirlenmediğine göre; davacının kendi seçtiği özel eğitim kurumunun getirdiği ek mali yükümlülüğe davalının katlanması beklenemez.*

DEĞERLENDİRME Karar, ana ve baba arasındaki **eğitim uyuşmazlıklarında** 346. maddenin işlevini gösterir. Daire, annenin özel okulu tek başına seçme hakkı bulunmadığını belirleyen önceki kararın kesinleştiğini de dikkate alarak, hâkim müdahalesi yoluyla çocuğun yararını ve tarafların mali gücünü gözeten bir okul veya bunun gideri belirlenmedikçe tek başına seçilen okulun ek yükünün babaya yüklenemeyeceğini kabul etmiş ve kararı bozmuştur. Karar oyçokluğuyla verilmiştir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
28.11.2016 · E. 2016/15031 · K. 2016/15283

Velâyetin değiştirilmesi davasında ikinci kademede istenen 346. madde tedbiri hakkında da olumlu veya olumsuz bir hüküm kurulmalıdır

Baba, velâyeti annede olan ortak çocukların velâyetinin kendisine verilmesini, mahkeme aksi kanaatte olursa 346. madde uyarınca çocuklar yönünden tedbir uygulanmasını istemiştir. Mahkeme velâyetin değiştirilmesi istemini reddetti, tedbir istemi hakkında ise hüküm kurmamıştır.

> *Hakim tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır. Hükmün sonuç kısmında taleplerden her biri hakkında verilen hükmün gösterilmesi gerekir (HMK m. 26, 297/2). Yasal gereklilik böyleyken davacının Türk Medeni Kanununun 346. maddesi hakkındaki talebi yönünden olumlu ya da olumsuz bir karar verilmemesi bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 346. madde tedbirinin velâyetin değiştirilmesine **seçenek** olarak istenebileceğini ve bu istemin de karara bağlanması gerektiğini gösterir. Velâyetin değiştirilmesi koşulları gerçekleşmese bile çocuğun korunması için daha hafif bir önlem gerekli olabilir; bu nedenle mahkeme her iki istem hakkında ayrı ayrı hüküm kurmalıdır. Daire, tedbir istemi hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar verilmemesini HMK'nın 26. ve 297. maddelerine aykırı bularak hükmü bozmuştur.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
28.05.2013 · E. 2012/21956 · K. 2013/14568

5395 sayılı Kanun ve 346. maddeye dayanan koruma davalarında görevli mahkeme aile mahkemesidir; aile mahkemesi yoksa asliye hukuk mahkemesi bu sıfatla bakar

Çocuk mahkemesi bulunmayan bir ilçede, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve 346. maddeye dayanan bir istem asliye hukuk mahkemesince incelenmiştir; ek karar Cumhuriyet başsavcılığı tarafından temyiz edilmiştir.

> *Dava; 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve Türk Medeni Kanununun 346. maddesine ilişkin olup, Afşin ilçesinde çocuk mahkemesi de bulunmadığına göre;görevli mahkeme aile mahkemesidir. Görev kamu düzenine ilişkindir. Mahkemece yargılamanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alınır. Aile mahkemesi kurulmayan yerlerde bu tür davaların asliye hukuk mahkemelerinde aile mahkemesi sıfatı ile görülüp karara bağlanması gerekir (HGK 16.11.2005 tarih ve 2/673-617 sayılı karan). Bu açıklama karsısında davaya "Aile Mahkemesi" sıfatı ile bakılması gerekirken, bu husus nazara alınmadan yargılamaya devam edilip, hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, **görev** bakımından yol göstericidir: çocuğun korunmasına ilişkin davalar aile mahkemesinde görülür; aile mahkemesi kurulmamış yerlerde asliye hukuk mahkemesi davaya aile mahkemesi sıfatıyla bakmalıdır. Görev kamu düzenine ilişkin olduğundan yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetilir;

Daire, davaya aile mahkemesi sıfatıyla bakılmadan hüküm kurulmasını bozma nedeni saymıştır.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
18.10.2012 · E. 2011/23197 · K. 2012/25049

Suça sürüklenen veya suç mağduru olmayan çocuk hakkında verilen koruma kararının uzatılması istemine aile mahkemesi bakar; çocuk ergin olduysa dava ona yöneltilmelidir

Kurum, bir genç hakkında daha önce 2828 sayılı Kanun uyarınca verilen koruma kararının, eğitimi devam ettiği için yirmi yaşına kadar uzatılmasını istemiştir. Aile mahkemesi, çocuk mahkemesinin görevli olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

> *Hakkında koruma kararının uzatılması istenilen çocuk, suça sürüklenmiş çocuklardan olmadığı gibi suç mağduru konumunda da değildir.Çocuk hakkında 2828 sayılı Yasaya göre verilen koruma tedbirinin uzatılması talep edildiğine göre; 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 6. maddesi ve Türk Medeni Kanununun 346. ve 347. maddeleri gereğince 2828 sayılı Yasa çerçevesinde alınacak tedbirlerde Aile Mahkemesi görevlidir.*

DEĞERLENDİRME Karar iki noktayı belirtir. İlk olarak, suça sürüklenen veya suç mağduru olmayan bir çocuk için koruma tedbiri alınması ya da mevcut tedbirin uzatılması istemleri, 4787 sayılı Kanun'un 6. maddesi ile 346 ve 347. maddeler gereğince **aile mahkemesinin** görevindedir. İkinci olarak Daire, yargılama sırasında ergin olan gencin hak ve menfaatlerini ilgilendiren bu istemde davanın ona yöneltilmesi ve delillerinin toplanması gerektiğini vurgulamıştır.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
06.02.2014 · E. 2013/19633 · K. 2014/2018

Çocukların korunması kamu düzenine ilişkindir; boşanmada hâkim velâyet ve kişisel ilişkiyi kendiliğinden düzenlemek zorundadır

Boşanma davasında mahkeme tarafların boşanmasına karar verdi, ancak ortak çocuğun velâyeti hakkında bir düzenleme yapmamıştır. Karar davalı tarafından temyiz edilmiştir.

> *Anayasanın 41 ve Türk Medeni Kanununun 346, 347, 348 ve 404. maddelerinde yer alan kurallarda açıklandığı üzere çocukların korunması kamu düzenine ilişkin olup boşanma veya ayrılık vukuunda hakim müşterek çocukların velayet haklarının kullanılması biçimi ile çocuklarla, ana babanın şahsi ilişkilerine dair gerekli düzenlemeleri, oluşturulan kararın bir sonucu olarak ve görevi gereği, resen gözetmek zorundadır (TMK.md. 182, 336/2).*

DEĞERLENDİRME Karar, 346. maddeyi çocukların korunmasının **kamu düzenine** ilişkin olduğunu gösteren hükümler arasında sayar. Bu nedenle boşanmaya karar veren hâkim, taraflar istemese de ortak çocukların velâyetini ve çocuklarla ana ve

babanın kişisel ilişkisini kendiliğinden düzenlemek zorundadır (TMK m. 182). Daire, velâyet hakkında düzenleme yapılmamasını bozma nedeni saymıştır.

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
05.12.2012 · E. 2012/19519 · K. 2012/29275

Boşanma davası sırasında çocuğun yurt dışına çıkarılmasını yasaklayan tedbir, çocukların korunmasına ilişkin geçici önlemdir ve esas hükümle birlikte temyiz edilir

Boşanma davası sırasında davacının istemi üzerine mahkeme, ortak çocuğun yurt dışına çıkarılmasını tedbiren yasakladı ve bu karara yapılan itirazı reddetmiştir. Davalı, itirazın reddine ilişkin kararı ayrıca temyiz etmiştir.

> *...tedbir kararı, Türk Medeni Kanununun 169'ncu maddesi çerçevesinde "çocukların korunması" kapsamında alınmış olup, boşanma veya ayrılık davası açılınca hakimin, talep üzerine veya re'sen bu madde çerçevesinde almış olduğu tedbirler ve bu tedbirlere itiraz üzerine verilen kararlar, esasla birlikte temyiz edilebilir. Bu nitelikteki tedbirlerin esas hükümden ayrı ve bağımsız olarak temyizi mümkün değildir. Hakimin tedbir kararı verirken, tedbirin yasal dayanağı olarak Hukuk Muhakemeleri Kanununun 389'ncu ve devamındaki hükümleri göstermiş olması, alınan tedbirin yukarıda belirtilen niteliğini değiştirmez ve sonuca etkili değildir.*

DEĞERLENDİRME Karar, boşanma davası sürerken çocuk için alınan tedbirlerin **dayanağını** gösterir. Dava sırasında çocuğun yurt dışına çıkarılmasının yasaklanması gibi önlemler, geçici önlemleri düzenleyen 169. madde çerçevesinde ve çocukların korunması kapsamında alınır (TMK m. 169). Bu tedbirler ve bunlara itiraz üzerine verilen kararlar esas hükümle birlikte temyiz edilebilir; mahkemenin dayanak olarak HMK'nın ihtiyati tedbir hükümlerini göstermesi bu niteliği değiştirmez. Boşanma davası dışında çocuğun korunmasına yönelik önlemler ise 346. maddeye dayanılarak istenebilir.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.12.2007 · E. 2007/16901 · K. 2007/17658

Koruma kararı davası velâyet hakkına sahip ana ile babaya yöneltilmeli, 346, 347 ve 348. maddeler birlikte gözetilmelidir

Velâyeti boşanma kararıyla annesine verilen çocuk, annenin uzun süredir yurt dışında bulunması nedeniyle Türkiye'de kalmıştı. Kurum, çocuk hakkında koruma kararı verilmesini istemiştir; annenin vekili ve baba duruşmalara katıldı, ancak dava onlara yöneltilmemiştir.

> *Anne'nin vekilinin ve babanın yargılama sırasında duruşmaya katılmış olmaları onlara "taraf" sıfatını kazandırmaz.*

DEĞERLENDİRME Karar, çocuğun korunmasına ilişkin davalarda **taraf teşkilinin** önemini gösterir. Daire, çocuğun manen terk edilmiş durumda olduğunu ve kurumun talebinin velâyetin kaldırılmasını da kapsadığını belirtmiş; annenin veki-

linin ve babanın duruşmaya katılmasının onlara taraf sıfatı kazandırmayacağını, davanın velâyet hakkına sahip anneye ve babaya yöneltilmesi, delillerinin toplanması ve 346, 347 ve 348. maddelerin gözetilmesi gerektiğini kabul etmiştir.

10 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
24.12.2008 · E. 2007/18613 · K. 2008/17828

Aile mahkemesi boşanma kararıyla birlikte çocuk hakkında koruma kararı verebilir ve koruyucu aile belirleyebilir; koşullar ortadan kalkarsa kurum kararın kaldırılmasını isteyebilir

Mahkeme, tarafların boşanmasına ve ortak çocuğun velâyetinin anneye verilmesine karar verirken, çocuğun 346 ve 347. maddeler ile 2828 sayılı Kanun gereğince koruma altına alınmasına ve yıllardır bakımını üstlenen halası ile eşinin koruyucu aile olarak belirlenmesine de hükmetmiştir. Kurum, koruma kararını temyiz etmiştir.

> *Gerçekleşen bu olgulara göre; 4787 sayılı yasanın 6/2-b maddesi uyarınca aile mahkemesi tarafından çocuk hakkında koruma önleminin alınmasında ve koruma kararı verilmiş bulunmasında bir isabetsizlik görülmemiştir. Koruma kararına neden olan şartların ortadan kalkması halinde, kurumun bu kararın kaldırılmasını istemesi imkan dahilindedir.*

DEĞERLENDİRME Daire, çocuğun uzun süredir halasının yanında kaldığını ve manen terk edilmiş hâlde bulunduğunu belirterek aile mahkemesinin koruma önlemi almasında isabetsizlik görmemiştir. Kararda, koruma kararına neden olan şartların ortadan kalkması hâlinde kurumun kararın kaldırılmasını isteyebileceği ve belirlenen koruyucu ailenin çocuğun bakım ve yetiştirilmesine ilişkin yükümlülüğünü kurumun gözetim ve denetimi altında yerine getireceği belirtilmiştir. Karar, bu önlemlerin **koşullara bağlı ve değiştirilebilir** niteliğini de gösterir (TMK m. 347).

11 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
30.05.2018 · E. 2017/2486 · K. 2018/1148

Velâyetin değiştirilmesi davasında çocuk ile ana ve baba arasında menfaat çatışması bulunduğundan çocuğa temsil kayyımı atanmalıdır

Boşanmada velâyeti babaya verilen çocuk için anne, velâyetin kendisine verilmesini istemiştir. Aile mahkemesi davayı kabul etmiştir; Özel Daire, tanıkların dinlenmemesi ve eksik inceleme nedeniyle kararı bozdu, mahkeme önceki kararında direnmiştir.

> *Görüldüğü üzere, velayetin değiştirilmesine ilişkin davalar çocuğun güvenliğini doğrudan ilgilendiren davalardır. Bu kadar önemli bir davada, velayet hakkına sahip anne ya da babanın, kural olarak temsil olunanın menfaatine hareket ettiği kabul edilse dahi her zaman çocuğun yararına davranmayacağı, herhangi bir sebeple çocuk aleyhine hareket ederek onun zararına bir durum yaratma ihtimali olduğu da tartışmasızdır. Olağandır ki, bu tür davalarda davanın açılış amacı da diğer tarafın çocuğun menfaatine aykırı davrandığı iddiasıdır. O hâlde çocuk ile yasal temsilcisi arasında bir menfaat çatışmasının olduğu kabul edilerek*

TMK'nın 426. maddesinin ikinci fıkrası gereğince küçüğe bir temsil kayyımı atanması gerekmektedir.

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, 346. maddeyi çocuğun **üstün yararına** ilişkin temel hükümler arasında saymış ve bu ilkeden hareketle velâyetin değiştirilmesi davasında çocuğa temsil kayyımı atanması gerektiği sonucuna varmıştır. Kurula göre bu tür davalarda ana ve babadan her birinin çocuğun aleyhine hareket etme ihtimali bulunduğundan çocuk ile yasal temsilcisi arasında menfaat çatışması vardır; küçüğü davada temsil etmek üzere kayyım atanması için vesayet makamına ihbarda bulunulmalıdır (TMK m. 426). Direnme kararı bu değişik gerekçeyle oybirliğiyle bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 169:** Boşanma davasında geçici önlemler.
- **TMK m. 182:** Boşanmada çocuklar bakımından hâkimin takdir yetkisi.
- **TMK m. 335:** Velâyetin koşulları.
- **TMK m. 336:** Ana ve baba evli ise velâyet.
- **TMK m. 339:** Velâyetin kapsamı.
- **TMK m. 347:** Çocukların yerleştirilmesi.
- **TMK m. 348:** Velâyetin kaldırılması.
- **TMK m. 351:** Durumun değişmesi.
- **TMK m. 426:** Temsil kayyımı.

MADDE

347 C. Çocuğun korunması II. Çocukların yerleştirilmesi

KANUN METNİ

(1) Çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir.

(2) Çocuğun aile içinde kalması ailenin huzurunu onlardan katlanmaları beklenemeyecek derecede bozuyorsa ve durumun gereklerine göre başka çare de kalmamışsa, ana ve baba veya çocuğun istemi üzerine hâkim aynı önlemleri alabilir.

(3) Ana ve baba ile çocuğun ödeme gücü yoksa bu önlemlerin gerektirdiği giderler Devletçe karşılanır.

(4) Nafakaya ilişkin hükümler saklıdır.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 347, çocuğun ana ve babadan alınarak bir aile yanına veya kuruma yerleştirilmesini düzenler. Çocuğun **bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede** bulunur veya çocuk **manen terk edilmiş** hâlde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya kuruma yerleştirebilir. Çocuğun aile içinde kalması ailenin huzurunu katlanılamayacak derecede bozuyorsa ve başka çare kalmamışsa, ana ve baba veya **çocuğun istemi** üzerine de aynı önlemler alınabilir. Önlemlerin giderleri, ana ve baba ile çocuğun ödeme gücü yoksa **Devletçe karşılanır**; nafakaya ilişkin hükümler saklıdır. Koşullara dair delil yoksa çocuk ana ve babasından alınamaz;[1] velâyet her iki ebeveynden kaldırılırken çocukların yerleştirilmesi konusunda da karar verilmelidir.[2]

TEMEL KAVRAMLAR

1 Yargıtay 2. HD, 06.12.2010, E. 2009/17801, K. 2010/20421.
2 Yargıtay 2. HD, 17.03.2025, E. 2024/6817, K. 2025/2743.

Manen terk	Çocuğun, maddi olarak bir yerde bulunsa da ana ve babanın ilgi, bakım ve gözetiminden yoksun kalması.
Aile yanına yerleştirme	Çocuğun koruyucu aile gibi başka bir ailenin yanına verilmesi.
Kuruma yerleştirme	Çocuğun resmî veya özel bir bakım kuruluşuna yerleştirilmesi.
Ailenin huzuru	Çocuğun aile içinde kalmasının aile yaşamını, aile bireylerinin katlanması beklenemeyecek ölçüde bozması.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 347- Yürürlükteki Kanunun 273 üncü maddesini karşılayan bu madde, ifadede bazı değişiklikler yapılmak suretiyle, 1984 tarihli Öntasarının 264 üncü maddesinden alınmıştır. Yürürlükteki metne göre hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 128*

Gerekçe kısadır ve maddenin eski Kanun'daki kuralı **ifade değişiklikleriyle** sürdürdüğünü belirtir. Bununla birlikte iki metin karşılaştırıldığında ikinci fıkrada dikkat çekici bir ifade farkı görülür: eski metin bu hâli çocuğun ana ve babanın emirlerine karşı gelmekte direnmesine bağlıyor ve yalnızca ana ve babanın istemini arıyordu; yeni metin ise ailenin huzurunun katlanılamayacak derecede bozulmasından söz eder ve çocuğa da istemde bulunma olanağı tanır.

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 273. maddesini karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Çocuğun, bedeni veya fikri tekamülü tehlikede bulunur veya çocuk manen metruk bir halde kalırsa hakim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile nezdine veya bir müesseseye yerleştirebilir. Çocuk, şirretliği hasebiyle ana ve babanın emirlerine karşı gelmekte temerrüt ederse; müessir başka bir ıslah çaresi bulunmadığı takdirde, aynı tedbirler, ana babanın talebi üzerine hakim tarafından ittihaz edilir. Bu tedbirlerin iltizam ettiği masarif - ana baba ile çocuk tediyeden aciz iseler - Devletçe tesviye olunur. Nafakaya mütaallik hükümler bakidir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 273 (mülga)

Eski ve yeni metin karşılaştırıldığında birinci fıkranın, giderlerin Devletçe karşılanmasının ve nafaka hükümlerinin saklı tutulmasının **aynı kaldığı** görülür. Fark, ikinci hâlin tanımında ve istemde bulunabilecek kişilerdedir.

	743 sayılı Kanun m. 273	4721 sayılı Kanun m. 347
Birinci hâl	Bedeni veya fikri tekâmül tehlikede veya manen metruk çocuk	Bedensel ve zihinsel gelişme tehlikede veya manen terk edilmiş çocuk
Yerleştirme yeri	Bir aile nezdi veya bir müessese	Bir aile yanı veya bir kurum

	743 sayılı Kanun m. 273	4721 sayılı Kanun m. 347
İkinci hâl	Çocuğun ana ve babanın emirlerine karşı gelmekte direnmesi	Ailenin huzurunun katlanılamayacak derecede bozulması
İkinci hâlde istem	Ana ve baba	Ana ve baba veya çocuk
Giderler	Ödeme gücü yoksa Devletçe	Ödeme gücü yoksa Devletçe
Nafaka	Hükümler saklı	Hükümler saklı

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 347. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde dört fıkra olarak yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Birinci hâl	Bedensel ve zihinsel gelişme tehlikede veya çocuk manen terk edilmiş	TMK m. 347/1
Önlem	Çocuk ana ve babadan alınarak aile yanına veya kuruma yerleştirilebilir	TMK m. 347/1
İkinci hâl	Ailenin huzuru katlanılamayacak derecede bozuluyor ve başka çare yok	TMK m. 347/2
İstem	İkinci hâlde ana ve baba veya çocuğun istemi	TMK m. 347/2
Giderler	Ödeme gücü yoksa Devletçe karşılanır	TMK m. 347/3
Nafaka	Nafaka hükümleri saklı; geliri olan ebeveyn nafakayla sorumlu	Yargıtay 2. HD, K. 2009/5646
Delil yoksa	Çocuk ana ve babadan alınamaz	Yargıtay 2. HD, K. 2010/20421
Velâyetin kaldırılması	Yerleştirme konusunda da karar verilmeli	Yargıtay 2. HD, K. 2025/2743
Koruyucu aile	Kurumun gözetim ve denetiminde	Yargıtay 2. HD, K. 2008/17828
Görevli mahkeme	Aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2017/14746

1 TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 273. maddesini karşılar ve ifadede bazı değişiklikler yapılmak suretiyle 1984 tarihli Öntasarının 264. maddesinden

alınmıştır; gerekçe, eski metne göre **hüküm değişikliği olmadığını** belirtir. Tasarının 347. maddesi Adalet Komisyonunun değişiklik listesinde yer almamış, madde Tasarıdaki hâliyle kanunlaşmıştır (S. Sayısı 723, s. 311-315).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, çocuğun ana ve babadan alınmasının **ağır bir önlem** olduğu ve ancak kanundaki koşulların varlığı delillerle ortaya konulduğunda uygulanabileceğidir.[3] İkinci nokta, ikinci fıkradaki hâlde önlemin ana ve baba veya **çocuğun istemine** bağlı olması ve başka bir çarenin kalmamış olmasının aranmasıdır. Üçüncü nokta, önlemlerin giderleri ödeme gücü yoksa Devletçe karşılansa da ana ve babanın **nafaka yükümlülüğünün** devam etmesidir.[4]

II. Birinci Fıkra: Gelişmesi Tehlikede Olan veya Manen Terk Edilmiş Çocuk

- **Koşul:** Çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede olmalı veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalmalıdır.
- **Önlem:** Çocuk ana ve babadan alınarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirilebilir.
- **Takdir:** Kanun "yerleştirebilir" diyerek hâkime takdir yetkisi tanır.
- **Delil:** Koşulların varlığı delillerle ortaya konulmalıdır.

2 Birinci fıkra, 346. maddedeki genel koruma yetkisinin **daha ağır bir aşamasıdır** (TMK m. 346): çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir. Yerleştirme kendiliğinden velâyetin kaldırılması sonucunu doğurmaz; velâyetin kaldırılması 348. maddede ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 348).

3 Çocuğun ana ve babadan alınması **yasal bir sebebe** bağlıdır: haklı bir sebep olmadıkça çocuk onlardan alınamaz (TMK m. 339). Bu nedenle 347. maddede belirtilen bir durumun varlığına ilişkin delil bulunmadığında, çocuğun velâyet hakkına sahip ana ve babaya teslimine karar verilmesi gerektiği kabul edilmiştir.[5] Velâyet kamu düzenine ilişkin olduğundan aile mahkemesi hâkimi çocuğun korunması için kendiliğinden harekete geçebilir; ancak bu yükümlülük çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesinin tehlikede bulunduğu ve derhâl önlem alınması gerektiği hâllerle ilgilidir. Çocuğun gelişmesinin tehlikede olduğuna dair bir delil bulunmadan,

3 Yargıtay 2. HD, 06.12.2010, E. 2009/17801, K. 2010/20421.
4 Yargıtay 2. HD, 26.03.2009, E. 2008/18028, K. 2009/5646.
5 Yargıtay 2. HD, 06.12.2010, E. 2009/17801, K. 2010/20421.

yalnızca nafaka artırımı istenen bir davada velâyetin değiştirilmesi bu nedenle bozulmuştur.[6]

4 Velâyet ana ve babanın her ikisinden kaldırıldığında mahkeme yalnızca vasi atanması için ihbarda bulunmakla yetinmemeli, çocukların bir aile yanına veya kuruma yerleştirilip yerleştirilmeyeceğine de karar vermelidir. Yargıtay bu amaçla psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacıdan oluşan bir uzman heyeti aracılığıyla anne, baba ve çocukların bulunduğu yerde inceleme yapılmasını istemiştir.[7]

5 Aile yanına yerleştirme, uygulamada **koruyucu aile** şeklinde gerçekleşebilir. Uzun süredir halasının yanında kalan ve manen terk edilmiş hâlde bulunan çocuk hakkında aile mahkemesinin koruma kararı vermesi ve koruyucu aile belirlemesi yerinde görülmüş; koruyucu ailenin çocuğun bakım ve yetiştirilmesine ilişkin yükümlülüğünü kurumun gözetim ve denetimi altında yerine getireceği belirtilmiştir.[8]

III. İkinci Fıkra: Ailenin Huzurunun Bozulması

- **Koşul:** Çocuğun aile içinde kalması ailenin huzurunu, onlardan katlanmaları beklenemeyecek derecede bozmalıdır.
- **Son çare:** Durumun gereklerine göre başka çare kalmamış olmalıdır.
- **İstem:** Ana ve baba veya çocuk istemde bulunmalıdır.

6 İkinci fıkra, sorunun çocuğun gelişmesinin tehlikede olmasından değil **aile içindeki ilişkilerden** kaynaklandığı durumları düzenler. Çocuğun aile içinde kalması ailenin huzurunu onlardan katlanmaları beklenemeyecek derecede bozuyorsa ve durumun gereklerine göre başka çare kalmamışsa hâkim, ana ve baba veya çocuğun istemi üzerine aynı önlemleri alabilir. Birinci fıkradan farklı olarak bu hâlde önlem bir **isteme** bağlıdır ve başka bir çarenin bulunmaması ayrıca aranır. Eski metin bu hâli, çocuğun ana ve babanın emirlerine karşı gelmekte direnmesine bağlıyor ve yalnızca ana ve babanın istemini öngörüyordu; yeni metin çocuğa da istemde bulunma olanağı tanır.

IV. Giderler ve Nafaka

- **Devletin katkısı:** Ana ve baba ile çocuğun ödeme gücü yoksa giderler Devletçe karşılanır.
- **Nafaka saklı:** Ana ve babanın nafaka yükümlülüğü devam eder.

7 Yerleştirme önlemlerinin gerektirdiği giderler, ana ve baba ile çocuğun **ödeme gücü yoksa** Devletçe karşılanır; nafakaya ilişkin hükümler saklıdır. Bu nedenle

6 Yargıtay 2. HD, 23.11.2011, E. 2011/6943, K. 2011/19477.
7 Yargıtay 2. HD, 17.03.2025, E. 2024/6817, K. 2025/2743.
8 Yargıtay 2. HD, 24.12.2008, E. 2007/18613, K. 2008/17828.

ödeme gücü bulunan ana ve baba, çocuk bir kuruma yerleştirilse de onun giderlerine katılmakla yükümlü kalır. Çocuklar hakkında koruma tedbiri alınıp velâyet babadan kaldırılan bir olayda, düzenli geliri olan babanın çocuklar için kurum yararına nafakayla sorumlu tutulması gerektiği kabul edilmiştir (Yargıtay 2. HD, K. 2009/5646; TMK m. 350).

V. Görevli Mahkeme ve Usul

- **Görev:** Aile mahkemesi; aile mahkemesi yoksa asliye hukuk mahkemesi bu sıfatla bakar.
- **Taraflar:** Ergin olmayan çocuğun yasal temsilcileri davaya dahil edilmelidir.
- **5395 sayılı Kanun:** Bakım tedbiri, yurt ve koruyucu aile hizmetlerini de kapsar.

Bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunan veya manen terk edilmiş hâlde kalan küçüğü ana ve babadan alarak bir aile yanına veya kuruma yerleştirmeye ilişkin tedbirler **aile mahkemesince** alınır (4787 s. K. m. 6/2-b). Korunmaya muhtaç çocuklar hakkında korunma kararı alma ve bu kararı kaldırma görevi de aile mahkemesine aittir; aile mahkemesi bulunmayan yerlerde asliye hukuk mahkemesi bu sıfatla bakar ve ergin olmayan küçüğün yasal temsilcileri davaya dahil edilmelidir.[9] Suça sürüklenmemiş bir çocuk hakkında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na göre bakım tedbiri istemi de aile mahkemesinde görülür.[10] 8

UYGULAMA NOTU

Çocuğun başka bir aile yanına veya kuruma yerleştirilmesi söz konusuysa, mahkemenin bu kararı ancak çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesinin tehlikede olduğu veya çocuğun manen terk edildiği delillerle ortaya konulduğunda verebileceği bilinmelidir; ana ve baba bu yöndeki iddialara karşı delillerini sunmalıdır. **Çocuk bir yakınının yanında kalıyor ve bakımını fiilen o üstleniyorsa**, bu yakının koruyucu aile olarak belirlenmesi ve kurumun gözetimi gündeme gelebilir. **Çocuk kuruma yerleştirilmişse**, ödeme gücü bulunan ana ve babanın giderlere nafakayla katılmasının istenebileceği unutulmamalıdır. **Koşullar değiştiğinde**, örneğin çocuğun ana ve babanın yanına dönmesini engelleyen durum ortadan kalktığında, alınan önlemin kaldırılması veya değiştirilmesi istenebilir (TMK m. 351).

9 Yargıtay 2. HD, 18.12.2017, E. 2017/6428, K. 2017/14746.
10 Yargıtay 20. HD, 03.12.2015, E. 2015/14134, K. 2015/12222.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.03.2025 · E. 2024/6817 · K. 2025/2743

Velâyet ana ve babanın her ikisinden kaldırılırken çocukların bir aile yanına veya kuruma yerleştirilip yerleştirilmeyeceğine de karar verilmeli, bunun için uzman heyetinden rapor alınmalıdır

Boşanma davasında mahkeme, ortak çocukların velâyetini anne ve babadan kaldırarak çocuklara vasi atanması için ihbarda bulunmuştur. Çocukların nerede yaşadığı dosyadan açıkça anlaşılmıyordu ve velâyet yönünden tek uzmandan alınmış bir sosyal inceleme raporu bulunuyordu. Karar, bölge adliye mahkemesi kararından sonra davalı baba vekilince velâyet yönünden de temyiz edilmiştir.

> *Somut olayda; Mahkemece tarafların ortak çocuklarının velâyeti anne ve babadan kaldırılarak ortak çocuklara vasi atanması yönünde ihbarda bulunulmuş ise de; 4721 sayılı Kanun'un 347 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca ortak çocukların bir aile yanına veya kurama yerleştirip yerleştirilmeyeceği konusunda bir karar verilmemiştir. Dosya kapsamında tarafların ortak çocuklarının halen nerede yaşadıkları konusunda da açık bir bilgi bulunmamaktadır. Ayrıca dosya içeriğine kazandırılan tek uzman tarafından alınan sosyal inceleme raporunun da velâyet yönünden hüküm kurmaya elverişli olmadığı anlaşılmıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 347. maddenin birinci fıkrasının **velâyetin kaldırılmasıyla birlikte** düşünülmesi gerektiğini gösterir. Velâyet ana ve babanın her ikisinden kaldırıldığında vasi atanması için ihbarda bulunmak yeterli değildir; mahkeme çocukların bir aile yanına veya kuruma yerleştirilip yerleştirilmeyeceğine de karar vermeli ve yerleştirilecek yeri belirlemelidir. Daire, bunun için psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacıdan oluşan bir uzman heyeti aracılığıyla anne, baba ve çocukların bulunduğu yerde inceleme yapılmasını, çocukların üstün yararına göre velâyetin ebeveynlerden birine bırakılıp bırakılamayacağının ve bırakılamıyorsa yerleştirme yerinin belirlenmesini istemiştir (TMK m. 348).

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
23.11.2011 · E. 2011/6943 · K. 2011/19477

Velâyet konusunda hâkimin kendiliğinden harekete geçme yükümlülüğü, çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesinin tehlikede olduğu ve derhâl önlem alınması gereken hâllerle ilgilidir

Boşanmada velâyetleri anneye verilen iki çocuk için anne, iştirak nafakasının artırılmasını istemiştir. Mahkeme, babanın bu yönde bir istemi bulunmadığı hâlde çocuklardan birinin velâyetini anneden alarak babaya vermiştir.

> *Velayete ilişkin konularda, işin kamu düzeniyle olan ilgisi nedeniyle her ne kadar Aile Mahkemesi hakimi res'en harekete geçmekle yükümlü ise de, resen hareket etme yükümlülüğü, çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesinin tehlikede bulunması halinde derhal önlem alınmasının gerekiyorsa söz konusudur. (TMK.*

m.347/2, 4721 s. K. m.6/2-b) Dosyada adı geçen çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesinin anne yanında tehlikede olduğuna ilişkin hiç bir delil ve olgu bulunmamaktadır. Velayet sahibinin değiştirilmesini gerektiren bir durum ve koşullarda bir değişiklik de olmadığına göre, bu çocuk için de iştirak nafasının artırılması isteğiyle ilgili bir hüküm kurulması gerekirken, velayet değişikliğine gidilmesi doğru görülmemiştir.

DEĞERLENDİRME Karar, velâyetin kamu düzeniyle ilgisinin hâkime sınırsız bir müdahale yetkisi vermediğini gösterir. Daire, hâkimin kendiliğinden harekete geçme yükümlülüğünün, çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesinin tehlikede bulunduğu ve **derhâl önlem** alınması gerektiği hâllerde söz konusu olduğunu belirtmiş; dosyada çocuğun gelişmesinin anne yanında tehlikede olduğuna dair hiçbir delil bulunmadığından, yalnızca nafaka artırımı istenen davada velâyetin değiştirilmesini bozma nedeni saymıştır. Kararda bu yükümlülüğün dayanakları olarak 347. madde ile 4787 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi gösterilmiştir.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
06.12.2010 · E. 2009/17801 · K. 2010/20421

347. madde koşullarının bulunduğuna dair delil yoksa velâyet altındaki çocuk ana ve babasından alınamaz ve onlara teslim edilmelidir

Baba, velâyeti altındaki çocuğun kendisine teslimini istemiştir; mahkeme istemi reddetmiştir. Çocuk temyiz incelemesinden önce ergin olmuştur.

> *"Dosyada yasanın 347.maddesinde belirtilen bir durumun varlığına ilişkin delil bulunmamaktadır. Bu durumda Türk Medeni Kanununun 335.maddesi gereğince ergin olmayan çocuğun velayet hakkına sahip anne ve babaya teslimine karar verilmesi gerekirken, babanın çocuğun kendisine teslimi yönündeki isteğinin reddedilmesi usul ve yasaya aykırı ise de;...*

DEĞERLENDİRME Karar, çocuğun ana ve babasından alınmasının **yasal bir sebebe** bağlı olduğunu vurgular. Daire, ergin olmayan çocuğun velâyet altında bulunduğunu ve yasal sebep olmaksızın ana ve babadan alınamayacağını belirterek (TMK m. 339), dosyada 347. maddede belirtilen bir durumun varlığına dair delil bulunmadığından çocuğun velâyet hakkına sahip ana ve babaya teslimine karar verilmesi gerektiğini kabul etmiştir. Ancak çocuk temyiz incelemesinden önce ergin olduğundan velâyet kendiliğinden sona ermiş, dava konusuz kalmış ve hüküm sonucu itibarıyla onanmıştır.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
24.12.2008 · E. 2007/18613 · K. 2008/17828

Manen terk edilmiş çocuk hakkında aile mahkemesi koruma kararı verebilir ve koruyucu aile belirleyebilir; koruyucu aile çocuğun bakımını kurumun gözetim ve denetiminde yürütür

Mahkeme, tarafların boşanmasına ve ortak çocuğun velâyetinin anneye verilmesine karar verirken, çocuğun 346 ve 347. maddeler ile 2828 sayılı Kanun gereğince

koruma altına alınmasına ve yıllardır bakımını üstlenen halası ile eşinin koruyucu aile olarak belirlenmesine de hükmetmiştir. Kurum, koruma kararını temyiz etmiştir.

> *Gerçekleşen bu olgulara göre; 4787 sayılı yasanın 6/2-b maddesi uyarınca aile mahkemesi tarafından çocuk hakkında koruma önleminin alınmasında ve koruma kararı verilmiş bulunmasında bir isabetsizlik görülmemiştir. Koruma kararına neden olan şartların ortadan kalkması halinde, kurumun bu kararın kaldırılmasını istemesi imkan dahilindedir. 4787 sayılı yasanın 6/2-b maddesi çerçevesinde mahkemece belirlenen ve kararda gösterilmiş olan koruyucu ailenin, çocuğun bakım ve yetiştirilmesine ilişkin yükümlülüğünü, kurumun gözetiminde ve denetiminde yerine getireceği de yasa gereğidir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 347. maddedeki **aile yanına yerleştirme** seçeneğinin uygulamasını gösterir. Daire, çocuğun uzun süredir halasının yanında kaldığını ve manen terk edilmiş hâlde bulunduğunu belirterek aile mahkemesinin koruma önlemi almasında isabetsizlik görmemiştir. Mahkemece belirlenen koruyucu aile, çocuğun bakım ve yetiştirilmesine ilişkin yükümlülüğünü kurumun gözetim ve denetimi altında yerine getirir; koruma kararına neden olan şartlar ortadan kalkarsa kurum kararın kaldırılmasını isteyebilir (TMK m. 351).

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
26.03.2009 · E. 2008/18028 · K. 2009/5646

Çocuk hakkında koruma tedbiri alınıp velâyet kaldırılsa da düzenli geliri olan baba çocuğun giderlerine nafakayla katılmalıdır; giderler ancak ödeme gücü yoksa Devletçe karşılanır

Aile mahkemesi, kurumun istemi üzerine çocuklar hakkında eğitim, bakım ve koruma tedbirine hükmetti ve velâyeti babadan kaldırmıştır; ancak kurumun çocuklar için nafaka istemini reddetmiştir. Kurum kararı nafaka yönünden temyiz etmiştir.

> *Mahkeme, korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında, koruyucu ve destekleyici tedbir kararının yanında 4721 sayılı Türk Medeni Kanunun hükümlerine göre velayet,kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar vermeye yetkilidir.(5395 s.ÇKK.md.7/7) Velayetin kaldırılması halinde ana ve babanın çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülükleri devam eder. Ana ve baba ile çocuğun ödeme gücü yoksa bu giderler devletçe karşılanır. (TMK.md.350) Mahkemece, çocuklar hakkında, eğitim, bakım ve koruma tedbiri alınmış, velayetin babadan kaldırılmasına karar verilmiştir. Toplanan delillerden davalı babanın çalıştığı, sürekli ve düzenli gelirinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, Türk Medeni Kanununun 350/1.maddesi gereğince, davalı babanın çocukları için nafaka ile sorumlu tutulması ve çocuklar için davacı kurum yararına uygun miktarda nafakaya hükmedilmesi gerekirken isteğin reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 347. maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarının anlamını gösterir: önlemlerin gerektirdiği giderler, ana ve baba ile çocuğun ödeme gücü yoksa Devletçe karşılanır; **nafakaya ilişkin hükümler** ise saklıdır. Daire, velâyetin

kaldırılması hâlinde de ana ve babanın çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğünün devam ettiğini (TMK m. 350), düzenli geliri olan babanın çocuklar için kurum yararına uygun bir nafakayla sorumlu tutulması gerektiğini belirtmiştir. Kararda, 5395 sayılı Kanun uyarınca koruyucu ve destekleyici tedbir kararı veren mahkemenin velâyet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki konularında da karar verebileceği hatırlatılmıştır.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
18.12.2017 · E. 2017/6428 · K. 2017/14746

Korunmaya muhtaç çocuk hakkında verilen korunma kararının kaldırılması aile mahkemesinin görevindedir; ergin olmayan küçüğün yasal temsilcileri davaya dahil edilmelidir

Sulh hukuk mahkemesi, 2828 sayılı Kanun uyarınca alınmış bir korunma kararının kaldırılması istemini inceleyerek karar vermiştir; karar temyiz edilmiştir.

> *Yukarıda belirtilen kanun ve yönetmelik hükümlerine göre, 4787 sayılı Aile Mahkemeleri Kanununun yürürlüğe girmesiyle, 2828 sayılı Kanun uyarınca korunmaya muhtaç çocuklar hakkında korunma kararı alma ve koşullarının varlığı halinde bu kararı kaldırma görevi Aile Mahkemelerinin görevi kapsamına alınmıştır. İşin esasıyla ilgili karar verme görevi sonradan yürürlüğe giren yukarıda belirtilen kanunlarla değiştiğine göre, aile mahkemesi bulunmayan yerlerde, aile mahkemesi sıfatıyla bakılmak üzere Asliye Hukuk Mahkemesine görevsizlik kararı verilmek üzere hükmün bozulması gerekmiştir. 2-Kabule göre de; Korunma Kararının kaldırılması davasında dava ve karar tarihi itibariyle ergin olmayan küçüğün yasal temsilcileri (veli ya da vasi) davaya dahil edilmeden eksik hasımla yargılamaya devam edilerek yazılı şekilde hüküm tesis edilmesi de doğru değildir.*

DEĞERLENDİRME Karar, yerleştirmeye ilişkin önlemlerde **görevli mahkemeyi** açıklar. 4787 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi, bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunan veya manen terk edilmiş hâlde kalan küçüğü ana ve babadan alarak bir aile yanına veya kuruma yerleştirmeye ilişkin tedbirlerin aile mahkemelerince alınacağını düzenler. Daire bu nedenle korunma kararı alma ve kaldırma görevinin aile mahkemesine geçtiğini, aile mahkemesi bulunmayan yerlerde asliye hukuk mahkemesinin bu sıfatla bakacağını belirtmiş; ergin olmayan küçüğün yasal temsilcilerinin davaya dahil edilmemesini de ayrıca hatalı bulmuştur.

7 **YARGITAY 20. HUKUK DAİRESİ**
03.12.2015 · E. 2015/14134 · K. 2015/12222

Suça sürüklenmemiş çocuk hakkında bakım tedbiri istemi aile mahkemesinde görülür

Bir çocuk hakkında bakım tedbiri verilmesi istendi. İki mahkeme, çocuğun farklı adreslerde oturduğunu ileri sürerek yetkisizlik kararı verdi ve dosya yargı yerinin belirlenmesi için Daireye gönderilmiştir.

> *4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 6. maddesine göre bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede olan veya manen terk edilmiş durumda bulunan küçüğü ana ve babadan alıp, bir aile ya da kuruma yerleştirmeye ilişkin tedbirlerin aile mahkemesince alınabileceği hükme bağlanmıştır. Benzer şekilde 2828 sayılı Kanun uyarınca korunmaya muhtaç çocuklar hakkında koruma kararı alma, koşullarının varlığı halinde korunma kararının uzatılması ve korunma kararının kaldırılmasına ilişkin karar verme 4787 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 18.01.2003 tarihinden itibaren aile mahkemesinin görev alanına girmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'ndaki **bakım tedbiri** ile 347. madde arasındaki bağlantıyı gösterir. Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kişinin görevini yerine getirememesi hâlinde çocuğun bakım yurdu veya koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılmasını ya da bu kurumlara yerleştirilmesini kapsar. Suça sürüklenmemiş bir çocuk hakkında bu tedbirin alınması aile mahkemesinin görevindedir; Daire, çocuğun nüfus kaydındaki ikametini esas alarak yargı yerini belirlemiştir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 335:** Velâyetin koşulları.
- **TMK m. 339:** Velâyetin kapsamı.
- **TMK m. 346:** Koruma önlemleri.
- **TMK m. 348:** Velâyetin kaldırılması.
- **TMK m. 350:** Velâyetin kaldırılması hâlinde ana ve babanın yükümlülükleri.
- **TMK m. 351:** Durumun değişmesi.

MADDE

348

C. Çocuğun korunması
III. Velâyetin kaldırılması
1. Genel olarak

KANUN METNİ

(1) Çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınamaz ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa, hâkim aşağıdaki hâllerde velâyetin kaldırılmasına karar verir:

(2) 1. (Değişik: 1/7/2005-5378/38 md.) Ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velayet görevini gereği gibi yerine getirememesi.

(3) 2. Ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklaması.

(4) Velâyet ana ve babanın her ikisinden kaldırılırsa çocuğa bir vasi atanır.

(5) Kararda aksi belirtilmedikçe, velâyetin kaldırılması mevcut ve doğacak bütün çocukları kapsar.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 348, velâyetin kaldırılmasının koşullarını düzenler. Hâkim, çocuğun korunmasına ilişkin **diğer önlemlerden sonuç alınamaz** ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa iki hâlde velâyetin kaldırılmasına karar verir: ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle **velâyet görevini gereği gibi yerine getirememesi** ya da çocuğa **yeterli ilgiyi göstermemesi** veya ona karşı yükümlülüklerini **ağır biçimde savsaklaması.** Velâyet her iki ebeveynden kaldırılırsa çocuğa vasi atanır; kararda aksi belirtilmedikçe kaldırma **mevcut ve doğacak bütün çocukları** kapsar. Velâyetin kaldırılması ağır sonuçlar doğuran bir karardır ve asıl olan çocuğun velâyet altında kalmasıdır;[1] kaldırma koşulları yoksa velâyetin değiştirilmesine karar verilir.[2]

1 Yargıtay 2. HD, 13.09.2018, E. 2018/4106, K. 2018/9182.
2 Yargıtay 2. HD, 21.06.2018, E. 2018/3602, K. 2018/7935.

TEMEL KAVRAMLAR

Velâyetin kaldırılması	Ana veya babanın velâyet hakkının hâkim kararıyla sona erdirilmesi.
Velâyetin değiştirilmesi	Velâyetin, durumun değişmesi üzerine bir ebeveynden diğerine verilmesi.
Savsaklama	Ana veya babanın çocuğa karşı yükümlülüklerini ağır biçimde ihmal etmesi.
Kademelilik	Velâyetin kaldırılmasına ancak diğer önlemler sonuç vermez veya yetersiz kalacağı anlaşılırsa başvurulması.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 348- Yürürlükteki Kanunun 274 üncü maddesini karşılayan bu hüküm, İsviçre Medenî Kanununun 311 inci maddesinden alınmıştır. Maddenin birinci fıkrası, velâyetin bu maddede öngörülen sebeplerle kaldırılabilmesinin ana koşulunu hükme bağlamıştır. Buna göre, velâyetin kaldırılabilmesi için çocuğun korunmasıyla ilgili diğer önlemlerin uygulanmış ve bundan bir sonuç alınmamış ya da bu önlemlerin daha başlangıçta yetersiz kalacağının anlaşılmış olması gerekir. Önceden aldığı önlemlerden bir sonuç alamayan veya alınması söz konusu olabilecek önlemlerin hiçbirinin sonuç vermeyeceğini daha baştan anlayan hâkim, aşağıdaki sebeplerden birinin varlığı hâlinde, velâyetin kaldırılmasına karar vermelidir. Velâyetin kaldırılması sebeplerinden birincisi, maddenin ilk fıkrasının (1) numaralı bendine göre, ana ve babanın velâyet görevini bazı sebeplerle gereği gibi yerine getirememesidir. Görevin gereği gibi yerine getirilememesi ana ve babanın deneyimsizliği veya hastalığı ya da özürlü olması yahut başka bir yerde bulunması sebebiyle meydana gelebileceği gibi, başka bir sebeple de meydana gelebilir. Böylece, (1) numaralı bentteki bu sayım sınırlı bir sayım değildir. Sayımda yer alan sebeplerin ortak özelliği, velâyet görevinin gereği gibi yerine getirilmesini engelleyen ve belli bir süreklilik arzeden sebepler olmasıdır. Bu bentte yapılan ve velâyet görevinin yerine getirilmesini engelleyen sebepler sınırlayıcı olmadıkları için, bu maddede, yürürlükteki metinden farklı olarak, yer almayan "kısıtlılık" da velâyet görevinin gereği gibi yerine getirilmesini engelleyen sebepler arasında değerlendirilecektir; çünkü, "kısıtlı" bir kişinin, o kişi ayırt etme gücüne sahip olsa bile, zaten kendisi sınırlı ehliyetsiz olan bir kişi olarak, velâyet görevini gereği gibi yerine getiremeyeceği açıktır. Kısıtlı ayırt etme gücüne sahip değilse, o zaman da tam ehliyetsizdir ve elbetteki o da -öncelikle- bu bendin kapsamına girer. Maddenin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde belirtilen ikinci sebep ise, ana ve babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermemesi veya ona karşı olan yükümlülüklerini ağır bir biçimde savsaklamasıdır. Maddenin üçüncü fıkrasına göre, velâyet ana ve babanın her ikisinden de kaldırılırsa, çocuğa bir vasi atanır. Son fıkrada ise, kaldırma kararında aksi belirtilmedikçe, velâyetin kaldırılmasının mevcut ve doğacak bütün çocukları kapsayacağı hükme bağlanmıştır.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 128-129

Gerekçe üç noktada yol göstericidir: velâyetin kaldırılmasının diğer önlemlere göre **ikincil** olduğunu açıkça ortaya koyar, birinci bentteki sayımın **örnek niteliğinde**

olduğunu belirtir ve sebeplerin belli bir süreklilik göstermesi gerektiğini vurgular. Gerekçede birinci bent için anılan özürlülük ise 2005 yılında yapılan değişiklikle bendin metninden çıkarılmıştır.

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 274. maddesini karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Velayeti ifadan aciz veya mahcur olan yahut nüfuzunu ağır surette sui istimal eden veya fahiş ihmalde bulunan ana ve babadan, hakim, velayet hakkını nez edebilir. Ana ve babadan velayet nez olununca, çocuğa, bir vasi tayin olunur. Nez'in hükmü, ileride doğacak çocuklara şamildir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 274 (mülga)

Eski metin, velâyeti yerine getirmekten aciz veya kısıtlı olan, nüfuzunu ağır biçimde kötüye kullanan ya da ağır ihmalde bulunan ana ve babadan velâyetin kaldırılabileceğini düzenliyordu. Yeni metin, velâyetin kaldırılmasını diğer önlemlerin yetersizliği ön koşuluna bağlar ve sebepleri iki bent hâlinde düzenler; kaldırma kararının kapsamı da mevcut ve doğacak bütün çocukları içerecek, ancak kararda aksi belirtilebilecek biçimde yeniden ifade edilmiştir.

	743 sayılı Kanun m. 274	4721 sayılı Kanun m. 348
Ön koşul	Ayrıca aranmaz	Diğer önlemlerin sonuç vermemesi veya yetersiz kalacağının anlaşılması
Sebepler	Velâyeti ifadan aciz veya mahcur olma; nüfuzu ağır surette kötüye kullanma; fahiş ihmal	Görevi gereği gibi yerine getirememe; yeterli ilgi göstermeme veya ağır savsaklama
Her ikisinden kaldırma	Vasi tayin olunur	Vasi atanır
Kapsam	İleride doğacak çocuklara şamil	Kararda aksi belirtilmedikçe mevcut ve doğacak bütün çocuklar

Değişiklik durumu

Maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendi, 1.7.2005 tarihli ve 5378 sayılı Kanun'un 38. maddesiyle değiştirilmiştir; değişiklik 7.7.2005 tarihli ve 25868 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir. Tasarı metninde ve Adalet Komisyonunun aynen kabul ettiği metinde bent, "Ana ve babanın deneyimsizliği, hastalığı, özürlü olması, başka bir yerde bulunması veya benzeri sebeplerden biriyle velâyet görevini gereği gibi yerine getirememesi" şeklindeydi (S. Sayısı 723, s. 446); değişiklikle bent "özürlü olması" ibaresi olmadan yeniden yazılmıştır. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 348. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi; birinci fıkranın (1) numaralı bendi "özürlü olması" ibaresini de içeriyordu	4721 s. K.

Tarih	Gelişme	Dayanak
07.07.2005	Birinci fıkranın (1) numaralı bendi yeniden düzenlendi ve "özürlü olması" ibaresi metinden çıkarıldı	5378 s. K. m. 38

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Ön koşul	Diğer koruma önlemleri sonuç vermemiş veya yetersiz kalacağı anlaşılmış olmalı	TMK m. 348/1
Birinci sebep	Deneyimsizlik, hastalık, başka yerde bulunma veya benzeri nedenle görevi gereği gibi yerine getirememe	TMK m. 348/1-1
İkinci sebep	Yeterli ilgi göstermeme veya yükümlülükleri ağır biçimde savsaklama	TMK m. 348/1-2
Her ikisinden kaldırma	Çocuğa vasi atanır	TMK m. 348/2
Kapsam	Kararda aksi belirtilmedikçe mevcut ve doğacak bütün çocuklar	TMK m. 348/3
Son çare	Asıl olan çocuğun velâyet altında kalması	Yargıtay 2. HD, K. 2018/9182
Kaldırma ve değiştirme	Koşullar yetmiyorsa velâyet değiştirilir	Yargıtay 2. HD, K. 2018/7935
Usul	Usulüne uygun açılmış dava gerekir; tedbirle kaldırılamaz	Yargıtay HGK, K. 2010/389
Vasi	Küçüğün yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesi atar	Yargıtay 2. HD, K. 2006/7839
Giderler	Ana ve babanın bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğü sürer	TMK m. 350

1 TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 274. maddesini karşılar ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 311. maddesinden alınmıştır. Gerekçe, velâyetin kaldırılabilmesi için çocuğun korunmasıyla ilgili diğer önlemlerin uygulanıp sonuç alınmamış ya da bu önlemlerin daha başlangıçta yetersiz kalacağının anlaşılmış olması gerektiğini vurgular; birinci bentteki sayımın **sınırlı olmadığını**, sebeplerin ortak özelliğinin velâyet görevinin gereği gibi yerine getirilmesini engelleyen ve **belli bir süreklilik** gösteren sebepler olmasını belirtir. Gerekçeye göre eski metinden farklı olarak maddede ayrıca yer almayan **kısıtlılık** da bu sebepler arasında değerlendirilecektir. Tasarının 348. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 446).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, velâyetin kaldırılmasının **son çare** olmasıdır: diğer koruma önlemleri sonuç vermemiş ya da yetersiz kalacağı anlaşılmış olmalıdır (TMK m. 346, TMK m. 347); asıl olan çocuğun velâyet altında kalmasıdır.[3] İkinci nokta, kaldırma koşulları gerçekleşmiyorsa mahkemenin **velâyetin değiştirilmesi** ile yetinmesidir.[4] Üçüncü nokta, kaldırma kararının kural olarak **mevcut ve doğacak bütün çocukları** kapsamasıdır; sebep yalnızca bir çocuk yönünden gerçekleşmişse bu kararda belirtilmelidir.[5]

II. Ön Koşul: Diğer Önlemlerin Yetersizliği

- **Kademelilik:** Koruma önlemleri ve yerleştirme sonuç vermemiş veya yetersiz kalacağı anlaşılmış olmalıdır.
- **Son çare:** Asıl olan çocuğun velâyet altında kalmasıdır.
- **Ayrı dava:** Velâyet tedbir yoluyla kaldırılamaz.

1. madde, çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin **en ağır basamağıdır.** Hâkim velâyetin kaldırılmasına, ancak çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınamaz ya da bu önlemlerin yetersiz olacağı önceden anlaşılırsa karar verir; bu önlemler koruma önlemleri ile çocuğun bir aile yanına veya kuruma yerleştirilmesidir (TMK m. 346, TMK m. 347). Gerekçeye göre önceden aldığı önlemlerden bir sonuç alamayan veya önlemlerin hiçbirinin sonuç vermeyeceğini daha baştan anlayan hâkim, maddedeki sebeplerden biri varsa velâyeti kaldırmalıdır. Yargıtay, velâyetin kaldırılmasının ana veya baba için ağır sonuçlar doğurduğunu ve asıl olanın ana ve babası sağ olan çocuğun velâyet altında bırakılması olduğunu vurgulamıştır.[6]

Velâyetin kaldırılması **ayrı bir dava** konusudur. Hukuk Genel Kurulu, velâyetin kaldırılmasının kişisel ilişkinin engellenmesinden daha ağır sonuçları olan ve kanunda özel koşullara bağlanmış bir dava türü olduğunu, usulüne uygun açılmış bir dava ya da kamu tarafından yapılmış bir ihbar olmadan tedbir yoluyla karara bağlanamayacağını belirtmiştir.[7] Çocuğa fiilen bakan babaannenin açtığı bir davada Yargıtay, aile mahkemesi uzmanından ayrıntılı rapor alınmasını ve delillerin çocuğun üstün yararı gözetilerek değerlendirilmesini istemiştir.[8] 2

3 Yargıtay 2. HD, 13.09.2018, E. 2018/4106, K. 2018/9182.
4 Yargıtay 2. HD, 21.06.2018, E. 2018/3602, K. 2018/7935.
5 Yargıtay 2. HD, 08.12.2014, E. 2014/25497, K. 2014/24988.
6 Yargıtay 2. HD, 13.09.2018, E. 2018/4106, K. 2018/9182.
7 Yargıtay HGK, 14.07.2010, E. 2010/2-356, K. 2010/389.
8 Yargıtay 2. HD, 22.02.2010, E. 2009/21618, K. 2010/3066.

III. Birinci Sebep: Velâyet Görevini Gereği Gibi Yerine Getirememe

- **Sebepler:** Deneyimsizlik, hastalık, başka bir yerde bulunma veya benzeri sebepler.
- **Sayım sınırlı değildir:** Gerekçeye göre benzeri sebepler de bu kapsama girer.
- **Süreklilik:** Sebep, görevin yerine getirilmesini belli bir süre engellemelidir.
- **Kısıtlılık:** Gerekçeye göre kısıtlılık da bu bent kapsamında değerlendirilir.

3 Birinci bent, ana ve babanın velâyet görevini **gereği gibi yerine getirememesini** düzenler. Kanun deneyimsizlik, hastalık ve başka bir yerde bulunmayı örnek olarak sayar ve benzeri sebepleri de kapsar; gerekçeye göre bu sayım sınırlı değildir ve sebeplerin ortak özelliği velâyet görevinin gereği gibi yerine getirilmesini engelleyen, belli bir süreklilik gösteren sebepler olmalarıdır. Gerekçe, eski metinden farklı olarak maddede ayrıca sayılmayan kısıtlılığın da bu sebepler arasında değerlendirileceğini belirtir. Bendin ilk metninde yer alan "özürlü olması" ibaresi ise 2005 yılında metinden çıkarılmıştır.

4 Başka bir yerde bulunma **tek başına yeterli değildir**; sebebin görevin yerine getirilmesini gerçekten engellemesi gerekir. Zorunlu askerlik hizmeti nedeniyle çocuktan ayrı kalan ve bu sürede çocuğun giderlerinin bir kısmını karşılayan babanın velâyetinin kaldırılması, 348. madde koşulları oluşmadığı için bozulmuştur.[9]

IV. İkinci Sebep: İlgisizlik ve Ağır Savsaklama

- **Yeterli ilgi göstermeme:** Ana ve babanın çocukla gereği gibi ilgilenmemesi.
- **Ağır savsaklama:** Çocuğa karşı yükümlülüklerin ağır biçimde ihmal edilmesi.
- **İspat:** Velâyet sahibinin kendi davranışı kanıtlanmalıdır.

5 İkinci bent, ana ve babanın çocuğa **yeterli ilgiyi göstermemesi** veya ona karşı yükümlülüklerini **ağır biçimde savsaklaması** hâlini düzenler. Bu sebep, velâyet sahibinin kendi davranışında aranır ve kanıtlanmalıdır. Çocuk anneden onun iradesi dışında alıkonulduğunda annenin velâyet görevini yerine getirmediği kabul edilmemiş ve velâyetin kaldırılması koşullarının gerçekleşmediği belirtilmiştir.[10] Velâyet kendisinde bulunan annenin, aileler arasındaki bir kavgadan sonra çocukları babalarına teslim etmek zorunda kalıp geri alamaması da velâyetin kaldırılmasını haklı kılmamıştır.[11] Hukuk Genel Kurulu da anneannesinin yanında kalan çocukla ilgilenen babanın velâyetinin kaldırılmasını gerektiren bir davranışının kanıtlanamadığını belirterek çocuğun babaya teslimi gerektiğini kabul etmiştir.[12]

9 Yargıtay 2. HD, 22.03.2007, E. 2006/15593, K. 2007/4751.
10 Yargıtay 2. HD, 21.04.2015, E. 2015/876, K. 2015/8120.
11 Yargıtay 2. HD, 13.09.2018, E. 2018/4106, K. 2018/9182.
12 Yargıtay HGK, 24.02.2016, E. 2014/1047, K. 2016/171.

V. Velâyetin Kaldırılması ile Değiştirilmesi Arasındaki Fark

- **Kaldırma:** 348. maddedeki ağır koşullara bağlıdır; kural olarak mevcut ve doğacak çocukları kapsar.
- **Değiştirme:** Durumun değişmesine dayanır; velâyet diğer ebeveyne verilir.

Velâyetin **kaldırılması** ile **değiştirilmesi** farklı sonuçlar doğurur. Velâyetin kaldırılması 348. maddedeki ağır koşullara bağlıdır ve kararda aksi belirtilmedikçe mevcut ve doğacak bütün çocukları kapsar; velâyetin değiştirilmesi ise durumun değişmesine dayanır ve velâyet diğer ebeveyne verilir (TMK m. 183, TMK m. 349, TMK m. 351). Toplanan deliller kaldırma koşullarına yetmiyorsa mahkeme velâyetin değiştirilmesine karar vermelidir; Yargıtay hüküm fıkrasındaki kaldırma ifadesini değiştirme şeklinde düzelterek kararı onamıştır.[13] 6

VI. Vasi Atanması ve Kararın Kapsamı

- **Vasi:** Velâyet her iki ebeveynden kaldırılırsa çocuğa vasi atanır.
- **Görevli makam:** Vasiyi küçüğün yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesi atar.
- **Kapsam:** Kararda aksi belirtilmedikçe mevcut ve doğacak bütün çocuklar.

Velâyet ana ve babanın **her ikisinden** kaldırılırsa çocuğa bir vasi atanır. Velâyet altında bulunmayan küçük vesayet altına alınır ve vasi atanmasına küçüğün yerleşim yerindeki vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesi karar verir; aile mahkemesinin velâyetini kaldırdığı çocuğu dedesinin velâyeti altına koyması bu nedenle kanun yararına bozulmuştur (Yargıtay 2. HD, K. 2006/7839; TMK m. 404). 7

Son fıkraya göre kararda aksi belirtilmedikçe velâyetin kaldırılması **mevcut ve doğacak bütün çocukları** kapsar. Bu nedenle annenin velâyetinin kaldırıldığı bir davada, babanın talebinden vazgeçtiği diğer çocuk için de velâyet düzenlemesi yapılması gerektiği kabul edilmiştir.[14] Sebep yalnızca bir çocuk yönünden gerçekleşmişse mahkeme bunu kararında açıkça belirtmelidir; Yargıtay, kaldırma kararının davalının diğer çocuklarını kapsamadığını hüküm fıkrasına ekleyerek kararı düzeltmiştir.[15] 8

VII. Velâyetin Kaldırılmasının Sonuçları

Velâyetin kaldırılması ana ve babayı çocuğun **bakım ve eğitim giderlerini** karşılama yükümlülüğünden kurtarmaz; ana ve baba ile çocuğun ödeme gücü yoksa bu giderler Devletçe karşılanır ve nafakaya ilişkin hükümler saklıdır (TMK m. 350). 9

13 Yargıtay 2. HD, 21.06.2018, E. 2018/3602, K. 2018/7935.
14 Yargıtay 2. HD, 01.11.2017, E. 2017/5502, K. 2017/12056.
15 Yargıtay 2. HD, 08.12.2014, E. 2014/25497, K. 2014/24988.

Velâyetin kaldırılmasını gerektiren sebep ortadan kalkmışsa hâkim, re'sen ya da ana veya babanın istemi üzerine velâyeti geri verir (TMK m. 351).

UYGULAMA NOTU

Velâyetin kaldırılması isteniyorsa, daha hafif önlemlerin neden yetersiz kaldığı ve velâyet sahibinin çocuğa yeterli ilgi göstermediği veya yükümlülüklerini ağır biçimde savsakladığı somut olgularla ortaya konulmalıdır; koşullar yetmiyorsa velâyetin değiştirilmesi ikinci kademede istenebilir. **Velâyetinin kaldırılması istenen ebeveyn**, çocukla ilgilendiğini, giderlerine katıldığını ve çocuğun kendisinden iradesi dışında ayrı kaldığını gösteren delilleri toplamalıdır. **Birden fazla çocuk varsa**, kaldırma kararının kural olarak bütün çocukları kapsayacağı, sebep yalnızca bir çocuk yönünden varsa bunun kararda belirtilmesi gerektiği unutulmamalıdır. **Sebep ortadan kalktığında** velâyetin geri verilmesi istenebilir (TMK m. 351).

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
24.02.2016 · E. 2014/1047 · K. 2016/171

Velâyet sahibi babanın velâyetinin kaldırılmasını gerektiren bir davranışı kanıtlanmadıkça, anneannesinin yanında kalan çocuğun babaya teslimine karar verilmelidir

Annenin ölümünden sonra velâyet kendiliğinden babaya geçmişti; çocuk anneannesinin yanında kalıyor, baba onunla dönemsel olarak ilgileniyordu. Baba çocuğun kendisine teslimini istemiştir; anneanne savunma yoluyla babanın velâyetinin kaldırılmasını talep etmiştir. Yerel mahkemenin kararı Özel Dairece bozuldu, mahkeme önceki kararında direnmiştir.

> *O halde, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 348. ve 349. maddelerinde gösterilen sebeplerin gerçekleşmesi durumunda anne ya da babadan velayetin kaldırılmasına karar verilebilecek ve her ikisinden velayetin kaldırılmasına karar verildiği taktirde de çocuk için bir vasi atanabilecektir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, velâyetin ancak 348 ve 349. maddelerde gösterilen sebepler gerçekleştiğinde kaldırılabileceğini vurgulamıştır. Somut olayda baba, çocuğun bir yaşını doldurmasından sonra onu yatılı olarak da alarak ilgilenmiş; anneannenin çocukla babanın görüşmesini engellemesi üzerine dava açılmıştı. Kurul, babanın velâyetin kaldırılmasını gerektiren bir davranışının **kanıtlanamadığını** belirterek anneannenin bu yöndeki talebinin reddine ve çocuğun velâyet sahibi babaya teslimine karar verilmesi gerektiğini kabul etmiştir. Karar oyçokluğuyla verilmiştir.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
13.09.2018 · E. 2018/4106 · K. 2018/9182

Velâyetin kaldırılması ana ve baba için ağır sonuçlar doğurur; asıl olan, ana ve babası sağ olan çocuğun velâyet altında bırakılmasıdır

Mahkeme, velâyet kendisinde bulunan annenin çocukları dedelerine bıraktığı ve onlarla ilgilenmediği gerekçesiyle annenin velâyetini kaldırmıştır. Tanık beyanlarına göre anne, aileler arasında çıkan büyük bir kavgadan sonra çocukları babalarına teslim etmek zorunda kalmış ve sonra geri alamamıştı.

> *Velayetin kaldırılması kararı ana veya baba için ağır sonuçlar doğuran bir karardır. Asıl olan ana/babası sağ olan velayete tabi çocuğun, velayet altında bırakılmasıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyetin kaldırılmasının **son çare** niteliğini vurgular. Daire, annenin çocukları kendi iradesiyle bırakmadığını, velâyet görevini yerine getirmekten aciz olduğunu gösteren bir delil bulunmadığını belirterek davanın reddi gerektiği sonucuna varmıştır. Çocuğun fiilen başka birinin yanında kalması tek başına velâyetin kaldırılması için yeterli değildir; annenin çocuğa yeterli ilgiyi göstermediği veya yükümlülüklerini ağır biçimde savsakladığı kanıtlanmalıdır.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
21.06.2018 · E. 2018/3602 · K. 2018/7935

Toplanan deliller velâyetin kaldırılması koşullarına yetmiyorsa velâyetin değiştirilmesine karar verilir; hüküm kaldırma yerine değiştirme şeklinde kurulmalıdır

Velâyetin değiştirilmesi davasında mahkeme, hüküm fıkrasında velâyetin kaldırılarak diğer ebeveyne verilmesine karar vermiştir; karar temyiz edilmiştir.

> *Toplanan deliller yukarıda açıklanan şekilde bir durumun varlığına yeterli olmayıp, velayetin değiştirilmesine yol açar (TMK m. 183, 349,351/1). Öyle ise kanun hükmünün uygulanmasında hata yapılması bozmayı gerektirir. Ancak bu yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasının gerektirmediğinden kararın düzeltilerek onanması Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 438/7. maddesine uygun düşer.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyetin **kaldırılması** ile **değiştirilmesi** arasındaki farkı gösterir. Velâyetin kaldırılması 348. maddedeki ağır koşullara bağlıdır ve kararda aksi belirtilmedikçe mevcut ve doğacak bütün çocukları kapsar; velâyetin değiştirilmesi ise durumun değişmesine dayanır (TMK m. 183, TMK m. 349, TMK m. 351). Daire, kaldırma koşulları gerçekleşmediği hâlde hüküm fıkrasında velâyetin kaldırılmasından söz edilmesini hatalı bulmuş ve hükmü, velâyetin bu maddeler gereğince değiştirilmesi şeklinde düzelterek onamıştır.

4 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
22.03.2007 · E. 2006/15593 · K. 2007/4751

Zorunlu askerlik hizmeti nedeniyle çocuktan ayrı kalan ve bu sürede giderlerin bir kısmını karşılayan babanın velâyeti kaldırılamaz

Babanın velâyetinin kaldırılması istendi; baba, zorunlu askerlik hizmeti nedeniyle çocuktan ayrı kalmıştı. Mahkeme davayı kabul etti ve baba kararı temyiz etmiştir.

> *Babanın, zorunlu askerlik hizmeti nedeniyle çocuktan ayrı kaldığı anlaşılmaktadır. Askerlik görevi süresincede çocuğun giderlerinin bir kısmını karşıladığı görülmektedir. Türk Medeni Kanununun 348. madde koşullarının oluşmamasına rağmen davanın kabulü doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, **başka bir yerde bulunmanın** kendiliğinden velâyetin kaldırılması sebebi olmadığını gösterir. Birinci bentteki sebepler velâyet görevinin gereği gibi yerine getirilmesini engellemelidir; gerekçeye göre bu sebeplerin ortak özelliği, görevin yerine getirilmesini engelleyen ve belli bir süreklilik gösteren sebepler olmalarıdır. Askerlik gibi geçici bir ayrılık sırasında çocuğun giderlerinin bir kısmını karşılayan babanın çocuğa yeterli ilgiyi göstermediği veya yükümlülüklerini ağır biçimde savsakladığı da söylenemez; Daire bu nedenle 348. madde koşullarının oluşmadığını belirtmiştir.

5 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
21.04.2015 · E. 2015/876 · K. 2015/8120

Çocuk anneden onun iradesi dışında alıkonulduysa, annenin velâyet görevini yerine getirmediği veya yükümlülüklerini ağır biçimde savsakladığı kabul edilemez

Babanın ölümünden sonra velâyet anneye kalmıştı; anne ve çocuk, babanın kardeşine ait evin alt katında oturuyordu. Anne bir süreliğine kendi ailesinin yanına gidip döndüğünde babanın kardeşi kilidi değiştirerek onu eve almadı ve çocuğu yanında alıkoydu; ardından annenin velâyetinin kaldırılmasını istemiştir. Mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Davalının velayet görevini yerine getirmesini engelleyen yasal bir sebep bulunmadığı gibi, çocuğa yeterli ilgiyi göstermediğine ve yükümlülüklerini ağır biçimde savsakladığını kabule yeterli ciddi bir sebep ve deliller de bulunmamaktadır. Velayetin davalı (anne)'den kaldırılmasını gerektiren şartlar gerçekleşmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyetin kaldırılması koşullarının **velâyet sahibinin kendi davranışında** aranması gerektiğini gösterir. Çocuğun başkası tarafından alıkonulması, annenin çocuğa yeterli ilgiyi göstermediği ya da yükümlülüklerini ağır biçimde savsakladığı anlamına gelmez. Daire, annenin velâyet görevini yerine getirmesini engelleyen yasal bir sebep ve bu yönde ciddi delil bulunmadığını belirterek davanın reddi gerektiği sonucuna varmıştır.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
01.11.2017 · E. 2017/5502 · K. 2017/12056

Velâyetin kaldırılması kararı kural olarak mevcut ve doğacak bütün çocukları kapsar; velâyeti kaldırılan ebeveynin diğer çocuğu için de düzenleme yapılmalıdır

Mahkeme, boşanmada velâyetleri anneye verilen çocukların bir kısmının velâyetini anneden kaldırarak babaya vermiştir; babanın talebinden vazgeçtiği diğer çocuk hakkında ise karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

> *Velayetin kaldırılması kararı kural olarak mevcut ve doğacak bütün çocukları kapsar. Velayet kamu düzenine ilişkin olup velayetin düzenlenmesi zorunludur.*

DEĞERLENDİRME Karar, 348. maddenin son fıkrasının sonucunu gösterir. Velâyetin kaldırılması kararı, kararda aksi belirtilmedikçe ebeveynin **mevcut ve doğacak** bütün çocuklarını kapsar. Daire, annenin velâyeti kaldırıldığına göre bu kararın diğer çocuğa da sirayet edeceğini, velâyetin kamu düzenine ilişkin olduğunu ve düzenlenmesinin zorunlu olduğunu belirterek, babanın talebinden vazgeçtiği çocuk hakkında velâyet konusunda karar verilmemesini bozma nedeni saymıştır.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.12.2014 · E. 2014/25497 · K. 2014/24988

Velâyetin kaldırılması sebebi yalnızca bir çocuk yönünden kanıtlanmışsa, kararda diğer çocukların kapsam dışında olduğu belirtilmelidir

Mahkeme, babanın bir çocuğu üzerindeki velâyetini kaldırmıştır. Babanın ikinci eşinden doğan çocukları bakımından velâyetin kaldırılmasını gerektiren bir durum kanıtlanmamıştı.

> *Dosya kapsamından; davalı babanın ikinci eşinden dünyaya gelen çocuklar yönünden velayetin kaldırılmasını gerektirecek bir durumun varlığı ispatlanmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, son fıkradaki **kararda aksi belirtilmedikçe** ibaresinin işlevini gösterir. Velâyetin kaldırılması kural olarak mevcut ve doğacak bütün çocukları kapsadığından, sebep yalnızca bir çocuk yönünden gerçekleşmişse mahkeme bunu kararında açıkça belirtmelidir. Daire, hüküm fıkrasına velâyetin kaldırılması kararının davalının mevcut ve doğacak diğer çocuklarını kapsamadığı yönünde bir cümle ekleyerek kararı düzelterek onamıştır.

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
18.05.2006 · E. 2006/1224 · K. 2006/7839

Velâyeti kaldırılan küçük dedenin velâyeti altına konulamaz; vesayet altına alınmasına küçüğün yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesi karar verir

Aile mahkemesi, annenin velâyetini kaldırarak çocuğu dedesinin velâyeti altına bırakmıştır; daha sonra tavzih yoluyla hükümdeki velâyet sözcüğünü vesayet olarak

değiştirmiştir. Karar, Adalet Bakanlığının yazısı üzerine kanun yararına temyiz edilmiştir.

> *Velayet altında bulunmayan küçüğün vesayet altına alınması (MK. md.404), kararının da küçüğün yerleşim yerindeki vesayet dairesi (Sulh Mahkemesi) tarafından verilmesi zorunludur. Bu açıklama karşısında küçüğün Aile Mahkemesince dedenin velayeti altına konulması isabetsizdir.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyetin kaldırılmasından sonraki **vesayet** aşamasını açıklar. Velâyetin kaldırılmasına aile mahkemesi karar verir; velâyet altında bulunmayan küçük ise vesayet altına alınır ve vasiyi küçüğün yerleşim yerindeki vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesi atar (TMK m. 404). Ergin olmayan çocuk ana ve babasının velâyeti altında bulunduğundan (TMK m. 335) dede gibi başka bir kişinin velâyeti altına konulamaz. Daire ayrıca, tavzih yoluyla hükmün değiştirilemeyeceğini belirterek kararı sonuca etkili olmamak üzere kanun yararına bozmuştur.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
22.02.2010 · E. 2009/21618 · K. 2010/3066

Babaannenin açtığı velâyetin kaldırılması davasında aile mahkemesi uzmanından ayrıntılı rapor alınmalı ve deliller çocuğun üstün yararı gözetilerek değerlendirilmelidir

Boşanma kararıyla velâyeti anneye verilen çocuk, iki yaşından beri babaannesinin yanında kalıyordu. Babaanne, annenin çocukla ilgilenmediğini ileri sürerek velâyetinin kaldırılmasını ve kendisinin vasi atanmasını istemiştir; mahkeme iddiayı kanıtlanmamış sayarak davayı reddetmiştir.

> *4787 sayılı yasanın 5.maddesi uyarınca aile mahkemesi uzmanından da ayrıntılı rapor alınması ve tüm delillerin "çocuğun üstün yararı" dikkate alınarak birlikte değerlendirilmesi gerekir. Bunlar yapılmaksızın eksik araştırma sonucu karar verilmesi doğru görülmediğinden hükmün bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyetin kaldırılması davalarında mahkemenin **araştırma yükümlülüğünü** gösterir. Çocuğa fiilen bakan babaannenin açtığı davada Daire, ikinci bentteki ilgisizlik ve savsaklama iddiasının incelenmesinde aile mahkemesi uzmanından ayrıntılı rapor alınması ve tüm delillerin çocuğun üstün yararı gözetilerek birlikte değerlendirilmesi gerektiğini belirterek eksik araştırmayla verilen ret kararını bozmuştur.

10 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
14.07.2010 · E. 2010/2-356 · K. 2010/389

Velâyetin kaldırılması ancak usulüne uygun açılmış bir dava veya kamu tarafından yapılan bir ihbar üzerine karara bağlanabilir; tedbir yoluyla velâyet kaldırılamaz

Babanın açtığı tedbir dosyasındaki bilgilere dayanarak aile mahkemesi, velâyetin kaldırılması istemini kendiliğinden esasa kaydetti ve annenin velâyetini kaldırmıştır.

Özel Daire, çocuğun korunması için uygun önlemlerle yetinilmesi gerektiğini belirterek kararı bozmuştur; mahkeme direnmiştir.

> *Velayetin kaldırılması Tük Medeni Kanunun 346.maddesinde düzenlenen koruma önlemlerinden biri olmayıp ayrıca dava konusu yapılması gerekir. Velayetin kaldırılmasına karar verilebilmesi için ya usulüne uygun harcı yatırılarak ya da kamu tarafından ihbar üzerine açılan bir dava olmalıdır. Her ne kadar somut olayda tedbir yoluyla koruma istenmiş ise de süresi içerisinde dava açılmadığından bu kararın bir hükmü kalmamıştır. Kaldı ki verilen tedbir kararı velayetin kaldırılması ile ilgili olmayıp çocukla annenin şahsi ilişkisinin engellenmesine yöneliktir. Elde velayetin kaldırılması için ne usulüne uygun açılmış bir dava ne de kamu tarafından yapılan bir talep vardır. Velayetin kaldırılması, çocukla şahsi ilişkinin engellenmesinden daha ağır ve ileriye yönelik sonuçları olan, yasada özel koşullara bağlanmış bir dava türüdür. Dava açılmaksızın, tedbir cümlesinden olmak üzere karara bağlanması olanaklı değildir.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyetin kaldırılmasının **usulüne** ilişkindir. Velâyetin kaldırılması, çocukla kişisel ilişkinin engellenmesinden daha ağır ve ileriye yönelik sonuçları olan, kanunda özel koşullara bağlanmış bir dava türüdür; bu nedenle ya harcı yatırılarak usulüne uygun açılmış bir dava ya da kamu tarafından ihbar üzerine açılmış bir dava bulunmalıdır. Kurul, velâyetin kamu düzenine ilişkin olmasının hâkimin olaya kendiliğinden el koyabileceği anlamına gelmediğini belirterek, tedbir dosyasındaki bilgilere dayanılarak annenin velâyetinin kaldırılmasını oybirliğiyle bozmuştur (TMK m. 346).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 183:** Boşanmadan sonra durumun değişmesi.
- **TMK m. 335:** Velâyetin koşulları.
- **TMK m. 336:** Ana ve baba evli ise velâyet.
- **TMK m. 346:** Koruma önlemleri.
- **TMK m. 347:** Çocukların yerleştirilmesi.
- **TMK m. 349:** Ana veya babanın yeniden evlenmesi hâlinde velâyet.
- **TMK m. 350:** Velâyetin kaldırılması hâlinde ana ve babanın yükümlülükleri.
- **TMK m. 351:** Durumun değişmesi.
- **TMK m. 404:** Küçüklük nedeniyle vesayet.

MADDE

C. Çocuğun korunması
III. Velâyetin kaldırılması

349 2. Ana veya babanın yeniden evlenmesi hâlinde

KANUN METNİ

Velâyete sahip ana veya babanın yeniden evlenmesi, velâyetin kaldırılmasını gerektirmez. Ancak, çocuğun menfaati gerektirdiğinde velâyet sahibi değiştirilebileceği gibi, durum ve koşullara göre velâyet kaldırılarak çocuğa vasi de atanabilir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 349, velâyet sahibi ana veya babanın yeniden evlenmesinin velâyete etkisini düzenler. Velâyete sahip ana veya babanın **yeniden evlenmesi, velâyetin kaldırılmasını gerektirmez.** Ancak **çocuğun menfaati gerektirdiğinde** velâyet sahibi değiştirilebileceği gibi, durum ve koşullara göre velâyet kaldırılarak çocuğa **vasi** de atanabilir. Yeniden evlenme velâyetin değiştirilmesi için de tek başına yeterli görülmemiş;[1] yeni eşin sabıka kaydı bile, somut bir kötü muamele iddiası bulunmadığında değişikliği haklı kılmamıştır.[2] Buna karşılık yeniden evlenen velâyet sahibinin, eşinin çocuğu istemediğini ileri sürerek velâyetten vazgeçmek istemesi velâyeti ifadan kaçınma sayılmıştır.[3]

TEMEL KAVRAMLAR

Yeniden evlenme	Boşanan veya eşi ölen velâyet sahibi ebeveynin yeni bir evlilik yapması.
Velâyet sahibinin değiştirilmesi	Velâyetin, çocuğun menfaati gerektirdiğinde diğer ebeveyne verilmesi.
Vasi atanması	Velâyet kaldırıldığında çocuğun vesayet altına alınması ve ona vasi atanması.
Velâyeti ifadan kaçınma	Velâyet sahibinin çocuğa karşı yükümlülüklerini üstlenmek istememesi.

1 Yargıtay 2. HD, 20.10.2015, E. 2015/17872, K. 2015/18864.
2 Yargıtay 2. HD, 29.03.2016, E. 2016/5009, K. 2016/6233.
3 Yargıtay 2. HD, 06.03.2013, E. 2012/13708, K. 2013/5935.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 349- Yürürlükteki Kanunun 275 inci maddesini karşılamaktadır. Birinci cümlede, ana veya babanın yeniden evlenmesinin kural olarak velâyetin kaldırılmasını gerektirmediği açıkça ifade edilmiş ve böylece bugün uygulamada var olan bazı duraksamalar giderilmek istenmiştir. İkinci cümle ise, velâyet hakkına sahip ana veya babanın yeniden evlenmesinin, velâyetin değiştirilmesine veya kaldırılarak çocuğa vasi atanmasına sebep olabilmesinin koşulunu belirtmektedir ki, o da çocuğun menfaatidir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 129*

Gerekçe, maddenin iki cümlesinin işlevini açıkça ayırır. Birinci cümle, yeniden evlenmenin velâyete kendiliğinden bir etkisi olmadığını belirterek eski uygulamadaki duraksamaları gidermeyi amaçlar. İkinci cümle ise yeniden evlenmenin velâyeti etkileyebileceği tek ölçütü, **çocuğun menfaatini** ortaya koyar; velâyetin değiştirilmesi ya da kaldırılarak vasi atanması bu ölçüte bağlıdır.

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 275. maddesini karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Velayeti haiz olan ana ve baba, yeniden evlenirse; icap ettiği halde çocuğa bir vasi tayin edilir. Karı kocadan birinin, vasi nasbı caizdir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 275 (mülga)

Eski metin, velâyeti haiz ana veya babanın yeniden evlenmesi hâlinde gerektiğinde çocuğa vasi atanacağını ve eşlerden birinin vasi olarak atanabileceğini öngörüyordu; yeniden evlenmenin velâyete etkisi konusunda açık bir kural içermiyordu. Yeni metin, yeniden evlenmenin kural olarak velâyetin kaldırılmasını gerektirmediğini açıkça belirtir, velâyet sahibinin değiştirilmesi seçeneğini ekler ve her iki sonucu çocuğun menfaatine bağlar.

	743 sayılı Kanun m. 275	4721 sayılı Kanun m. 349
Kural	Açık bir kural yok	Yeniden evlenme velâyetin kaldırılmasını gerektirmez
Değiştirme	Öngörülmemiş	Çocuğun menfaati gerektirdiğinde velâyet sahibi değiştirilebilir
Vasi	Gerektiğinde çocuğa vasi tayin edilir; eşlerden biri vasi olabilir	Durum ve koşullara göre velâyet kaldırılıp vasi atanabilir
Ölçüt	Gereklilik	Çocuğun menfaati

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 349. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kural	Yeniden evlenme velâyetin kaldırılmasını gerektirmez	TMK m. 349 c. 1
İstisna	Çocuğun menfaati gerektirirse velâyet sahibi değiştirilebilir	TMK m. 349 c. 2
Vasi	Durum ve koşullara göre velâyet kaldırılıp vasi atanabilir	TMK m. 349 c. 2
Tek başına yeniden evlenme	Değiştirme sebebi sayılmamıştır	Yargıtay 2. HD, K. 2015/18864
Yeni eşin sabıka kaydı	Somut kötü muamele iddiası yoksa yeterli değil	Yargıtay 2. HD, K. 2016/6233
Eşin çocuğu istememesi	Velâyeti ifadan kaçınma sayılmıştır	Yargıtay 2. HD, K. 2013/5935
Çocuğun başkalarının yanında kalması	Velâyetin değiştirilmesi gerekebilir	Yargıtay 2. HD, K. 2012/22266
Her iki ebeveynin evlenmesi	Çocuğun menfaati uzman görüşüyle araştırılmalı	Yargıtay 2. HD, K. 2011/15190
Nafaka	Değiştirme kesinleşince iştirak nafakası başlar	Yargıtay HGK, K. 2018/1052

1 TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 275. maddesini karşılar. Gerekçe, birinci cümlede ana veya babanın yeniden evlenmesinin **kural olarak velâyetin kaldırılmasını gerektirmediğinin** açıkça ifade edildiğini ve böylece uygulamada var olan bazı duraksamaların giderilmek istendiğini belirtir. İkinci cümlenin ise yeniden evlenmenin velâyetin değiştirilmesine veya kaldırılarak vasi atanmasına sebep olabilmesinin koşulunu, yani **çocuğun menfaatini** belirttiğini vurgular. Tasarının 349. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 446).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, yeniden evlenmenin **kendiliğinden** velâyeti etkilememesidir; velâyetin değiştirilmesi veya kaldırılması için çocuğun menfaatinin somut olarak etkilendiği gösterilmelidir.[4] İkinci nokta, **yeni eşin**

çocuğa karşı tutumunun belirleyici olabilmesidir; yeni eşin çocukları istemediği uzman raporuyla belirlenen bir olayda velâyetin değiştirilmesi gerektiği kabul edilmiştir.[5] Üçüncü nokta, velâyetin değiştirilmesi kararının **kesinleşmesiyle** geçerlilik kazanması ve iştirak nafakasının da bu tarihten itibaren başlamasıdır.[6]

II. Kural: Yeniden Evlenme Velâyeti Kendiliğinden Etkilemez

- **Birinci cümle:** Yeniden evlenme velâyetin kaldırılmasını gerektirmez.
- **Amaç:** Gerekçeye göre uygulamadaki duraksamaların giderilmesi.
- **Tek başına değiştirme sebebi değildir:** Yeni evlilik, velâyetin değiştirilmesi için de yeterli sayılmamıştır.

Madde, boşanan veya eşi ölen velâyet sahibi ebeveynin yeniden evlenmesinin velâyete etkisini açıkça düzenler: yeniden evlenme **velâyetin kaldırılmasını gerektirmez.** Gerekçeye göre bu açıklıkla uygulamada var olan bazı duraksamalar giderilmek istenmiştir. Eski Kanun, velâyeti haiz ana veya babanın yeniden evlenmesi hâlinde gerektiğinde çocuğa vasi atanacağını öngörüyordu; yeni metin ise yeniden evlenmenin kural olarak velâyete dokunmadığını baştan belirtir. 2

Yeniden evlenme, velâyetin **değiştirilmesi** için de tek başına yeterli görülmemiştir. Velâyet sahibi babanın yeniden evlendiği bir olayda, babanın velâyet görevini savsakladığına, çocuğa gereken ilgiyi göstermediğine veya annenin kişisel ilişkisini engellediğine dair delil bulunmadığından ve baba ya da eşinin çocuğa kötü muamelede bulunduğu da ileri sürülmediğinden değiştirme kararı bozulmuştur.[7] Velâyet sahibi annenin yeniden evlendiği ve yeni eşinin sabıka kaydı bulunduğu bir olayda bile, anne veya eşinin çocuğa kötü muamelede bulunduğuna dair somut bir iddia olmadığından velâyetin değiştirilmesi doğru görülmemiştir.[8] Böyle bir davada ikinci kademede kişisel ilişkinin yeniden düzenlenmesi de istenmişse, çocuğun büyüyen yaşı gözetilerek bu istem ayrıca karara bağlanmalıdır.[9] 3

III. İstisna: Çocuğun Menfaati

- **Değiştirme:** Çocuğun menfaati gerektirirse velâyet diğer ebeveyne verilebilir.
- **Vasi:** Durum ve koşullara göre velâyet kaldırılıp çocuğa vasi atanabilir.
- **Ölçüt:** Gerekçeye göre bu sonuçların koşulu çocuğun menfaatidir.

4 Yargıtay 2. HD, 20.10.2015, E. 2015/17872, K. 2015/18864.
5 Yargıtay 2. HD, 24.09.2012, E. 2012/13731, K. 2012/22266.
6 Yargıtay HGK, 09.05.2018, E. 2017/1899, K. 2018/1052.
7 Yargıtay 2. HD, 20.10.2015, E. 2015/17872, K. 2015/18864.
8 Yargıtay 2. HD, 29.03.2016, E. 2016/5009, K. 2016/6233.
9 Yargıtay 2. HD, 13.01.2014, E. 2013/13402, K. 2014/1.

4 İkinci cümle, yeniden evlenmenin velâyeti etkileyebileceği durumları **çocuğun menfaatine** bağlar: çocuğun menfaati gerektirdiğinde velâyet sahibi değiştirilebilir, durum ve koşullara göre velâyet kaldırılarak çocuğa vasi de atanabilir. Gerekçeye göre bu iki sonucun koşulu çocuğun menfaatidir. Yeni evliliğin çocuğun yaşamını fiilen nasıl etkilediği bu değerlendirmede önem taşır: velâyet sahibi babanın çocuklardan ayrı bir şehirde yaşadığı, çocukların babaanneleri ve amcalarının yanında kaldığı ve yeni eşin çocukları istemediğinin uzman raporuyla belirlendiği bir olayda velâyetin değiştirilmesi gerektiği kabul edilmiştir.[10]

5 Yeniden evlenen velâyet sahibinin, çocuğun yeni evliliğinde sorun çıkardığını ve eşinin çocuğu istemediğini ileri sürerek velâyetten vazgeçmek istemesi **velâyeti ifadan kaçınma** anlamına gelir. Diğer ebeveynin de velâyeti üstlenemediği böyle bir durumda velâyetin kaldırılması ve vasi atanması için vesayet makamına ihbarda bulunulması gerektiği kabul edilmiştir.[11] Velâyet sahibi babanın çocuğu teyzesine bırakıp yeniden evlendiği ve annenin hayatta olmadığı bir olayda da velâyetin babadan alınması ve küçüğe vasi atanması için ihbarda bulunulması gerektiği belirtilmiştir (Yargıtay 2. HD, K. 2011/20112; TMK m. 404).

IV. Değiştirmenin Usulü ve Sonuçları

- **Araştırma:** Çocuğun menfaati gerektiğinde uzman görüşüyle araştırılır.
- **Kesinleşme:** Değiştirme kararı kesinleşince geçerlilik kazanır.
- **Nafaka:** Yeni velâyet sahibi lehine iştirak nafakası kesinleşme tarihinden itibaren başlar.

6 Yeniden evlenme her iki ebeveyn için de söz konusuysa, değişikliğin çocuğun menfaatine olup olmadığı ayrıca araştırılmalıdır; çocuklar idrak çağında değilse uzman görüşü alınmadan verilen değiştirme kararı eksik inceleme nedeniyle bozulmuştur.[12] Hukuk Genel Kurulu, velâyetin değiştirilmesinin dayanakları arasında 349. maddeyi 183 ve 351. maddelerle birlikte saymış; değiştirme kararının ancak kesinleşmesiyle geçerlilik kazanacağını ve yeni velâyet sahibi lehine iştirak nafakasının kararın kesinleşme tarihinden itibaren başlayacağını belirtmiştir (Yargıtay HGK, K. 2018/1052; TMK m. 183, TMK m. 351).

> **UYGULAMA NOTU**
>
> **Velâyet sahibinin yeniden evlenmesi** tek başına velâyeti etkilemez; ancak çocuğun yeni ailede huzurlu olduğunun, yeni eşin çocuğa olumlu yaklaştığının ve velâyet sahibinin çocukla ilgisinin sürdüğünün gösterilebilmesi önemlidir. **Diğer**

10 Yargıtay 2. HD, 24.09.2012, E. 2012/13731, K. 2012/22266.
11 Yargıtay 2. HD, 06.03.2013, E. 2012/13708, K. 2013/5935.
12 Yargıtay 2. HD, 10.10.2011, E. 2011/15764, K. 2011/15190.

ebeveynin yeniden evlenmesi nedeniyle velâyetin değiştirilmesi isteniyorsa, yalnızca evlilik değil, bu evliliğin çocuğun menfaatini somut olarak nasıl etkilediğini, örneğin çocuğun ihmal edildiğini veya yeni eşin çocuğu istemediğini gösteren deliller sunulmalıdır. **Velâyetin değiştirilmesi istemi reddedilebilecekse**, ikinci kademede kişisel ilişkinin yeniden düzenlenmesi de istenebilir. **Velâyet davacıya geçerse**, iştirak nafakasının değiştirme kararının kesinleştiği tarihten itibaren başlayacağı unutulmamalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
09.05.2018 · E. 2017/1899 · K. 2018/1052

Koşulların değişmesi veya haklı bir sebep varsa velâyet değiştirilebilir; değiştirme kararı kesinleşince geçerlilik kazanır ve iştirak nafakası kesinleşmeden itibaren başlar

Baba, müşterek çocuğun velâyetinin kendisine verilmesini ve çocuk için iştirak nafakasına hükmedilmesini istemiştir; mahkeme davayı kabul ederek dava tarihinden itibaren nafakaya hükmetmiştir. Özel Daire nafakanın kesinleşme tarihinden başlaması gerektiğini belirterek kararı bozmuştur; mahkeme bu yönden direnmiştir.

> *O hâlde, koşulların değişmesi (TMK m.183, 349, 351/1) veya velayetin değiştirilmesini gerektiren haklı bir sebebin bulunması hâlinde mahkemece velayetin değiştirilmesine karar verilebilir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, 349. maddeyi 183 ve 351. maddelerle birlikte **velâyetin değiştirilmesinin** dayanakları arasında saymıştır: koşullar değiştiğinde veya velâyetin değiştirilmesini gerektiren haklı bir sebep bulunduğunda velâyet değiştirilebilir ve bu incelemede ebeveynlerin istek ve tercihlerinden çok çocuğun üstün yararı gözetilir. Kurul ayrıca, velâyetin değiştirilmesi kararının ancak kesinleşmesiyle geçerlilik kazanacağını, bu nedenle yeni velâyet sahibi lehine iştirak nafakasının dava tarihinden değil kararın kesinleşme tarihinden itibaren başlaması gerektiğini belirterek direnme kararını bozmuştur.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
20.10.2015 · E. 2015/17872 · K. 2015/18864

Velâyet sahibi babanın yeniden evlenmesi tek başına velâyetin değiştirilmesini gerektirmez

Anlaşmalı boşanmada velâyet babaya verilmiş, anneyle çocuk arasında kişisel ilişki düzenlenmişti. Anne velâyetin değiştirilmesini istemiştir; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Davalı babanın çocuğa karşı velayet görevini savsakladığına, gereken ilgiyi göstermediğine ve davacı annenin müşterek çocukla kişisel ilişkisini engellediğine*

> *ilişkin dosya kapsamında yeterli delil bulunmamaktadır. Toplanan deliller, velayetin değiştirilmesi koşullarının oluştuğunu kabule yeterlilikte değildir. Velayet sahibi babanın yeniden evlenmesi, tek başına velayetin değiştirilmesini gerektirmez. Gerek davalı babanın gerekse eşinin çocuğa kötü muamelede bulunduğuna dair bir iddia da mevcut değildir. Gerçekleşen bu durum karşısında davacının velayetin değiştirilmesine yönelik davasının reddi gerekirken, yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir.*

Değerlendirme Karar, 349. maddenin **birinci cümlesini** uygular: velâyete sahip ebeveynin yeniden evlenmesi kendiliğinden velâyetin kaldırılması veya değiştirilmesi sebebi değildir. Daire, babanın velâyet görevini savsakladığına, çocuğa gereken ilgiyi göstermediğine veya annenin kişisel ilişkisini engellediğine dair yeterli delil bulunmadığını ve babanın ya da eşinin çocuğa kötü muamelede bulunduğuna dair bir iddianın da olmadığını belirterek davanın reddi gerektiği sonucuna varmıştır.

3 **Yargıtay 2. Hukuk Dairesi**
29.03.2016 · E. 2016/5009 · K. 2016/6233

Velâyet sahibi annenin yeniden evlenmesi ve yeni eşinin sabıka kaydının bulunması tek başına velâyetin değiştirilmesini gerektirmez

Boşanmada velâyet anneye verilmiş, babayla çocuk arasında kişisel ilişki düzenlenmişti. Baba velâyetin değiştirilmesini istemiştir; dosyadan annenin yeniden evlendiği ve yeni eşinin sabıka kaydı bulunduğu anlaşılıyordu. Mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Velayet sahibi annenin yeniden evlenmesi,ve eşinin sabıka kaydının bulunması tek başına velayetin değiştirilmesini gerektirmez. Gerek davalı annenin gerekse eşinin çocuğa kötü muamelede bulunduğuna dair somut bir iddia da mevcut değildir.*

Değerlendirme Karar, yeniden evlenme konusunda **somut tehlike** ölçütünü öne çıkarır. Yeni eşin sabıka kaydının bulunması bile tek başına velâyetin değiştirilmesi için yeterli görülmemiştir. Daire, annenin veya eşinin çocuğa kötü muamelede bulunduğuna dair somut bir iddia bulunmadığını, annenin velâyet görevini savsakladığına veya kişisel ilişkiyi engellediğine dair yeterli delil olmadığını belirterek kabul kararını bozmuştur. Velâyetin değiştirilmesi için çocuğun menfaatinin somut olarak etkilendiği gösterilmelidir.

4 **Yargıtay 2. Hukuk Dairesi**
13.01.2014 · E. 2013/13402 · K. 2014/1

Annenin yeniden evlenmesi velâyetin değiştirilmesini gerektirmese de, ikinci kademede istenen kişisel ilişkinin çocuğun büyüyen yaşına göre yeniden düzenlenmesi karara bağlanmalıdır

Anlaşmalı boşanmada velâyet anneye verilmiş, babayla çocuk arasında çocuğun o günkü yaşına göre kısa süreli bir kişisel ilişki kurulmuştu. Baba, annenin yeniden

evlendiğini de ileri sürerek velâyetin değiştirilmesini, olmazsa kişisel ilişkinin yeniden düzenlenmesini istemiştir; mahkeme velâyetin değiştirilmesine karar vermiştir.

> *Velayet sahibi annenin yeniden evlenmesi, tek başına velayetin değiştirilmesini gerektirmez. Gerçekleşen bu durum karşısında davacının velayetin değiştirilmesine yönelik talebin reddi gerekirken, yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir. 2-Ne var ki davacı baba velayetin değiştirilmesi talebinin yanında terditli olarak müşterek çocukla arasında kurulan kişisel ilişkinin yeniden düzenlenmesi talebinde de bulunmuştur. Boşanma tarihi itibariyle müşterek çocuğun yaşı gözetilerek çocukla baba arasında kısa süreli ve hafta sonları yatılı olmayacak şekilde kişisel ilişki kurulmuştur. Ancak aradan geçen süre nedeniyle müşterek çocuğun yaşının büyüdüğü gözetilerek, çocukla davacı baba arasında babalık duygularını tatmine elverişli olacak yeterlilikte kişisel ilişki tesisi gerektiği gözetilerek bu hususta bir karar verilmek üzere hükmün bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar iki yönlüdür. Velâyet sahibi annenin yeniden evlenmesi tek başına velâyetin değiştirilmesi için yeterli değildir; Daire bu nedenle kabul kararını bozmuştur. Ancak baba ikinci kademede kişisel ilişkinin yeniden düzenlenmesini de istemiş olduğundan, boşanma tarihinden bu yana çocuğun yaşının büyüdüğü gözetilerek babalık duygularını tatmine elverişli bir kişisel ilişki kurulması için de karar verilmesi gerekir (TMK m. 323).

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
06.03.2013 · E. 2012/13708 · K. 2013/5935

Yeniden evlenen velâyet sahibinin, çocuğun ikinci evliliğinde sorun çıkardığını ve eşinin çocuğu istemediğini ileri sürmesi velâyeti ifadan kaçınma anlamına gelir

Boşanmada velâyet babaya verilmişti. Baba, yeniden evlendiğini, velâyetin kendisinde olmasının ikinci evliliğinde sorun çıkardığını ve eşinin çocuğu istemediğini ileri sürerek velâyetin anneye verilmesini istemiştir; anne ise velâyet görevini üstlenemeyeceğini bildirmiştir. Mahkeme davayı reddetmiştir.

> *Velayete sahip ana veya babanın yeniden evlenmesi tek başına velayetin kaldırılmasını gerektirmez ise de, velayet sahibinin dava dilekçesinde, bu çocuğun ikinci evliliğinde sorun çıkardığını ve ikinci eşinin çocuğu istemediğini ileri sürerek velayetin kendisinden alınması isteği, çocuğa karşı yükümlülüklerini yerine getiremeyeceğinin ifadesi demek olup, velayeti ifadan kaçınma anlamına gelir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 349. maddenin **ikinci cümlesinin** uygulandığı bir örnektir. Yeniden evlenme tek başına velâyetin kaldırılması sebebi değildir; ancak velâyet sahibi babanın, çocuğun yeni evliliğinde sorun çıkardığını ve eşinin çocuğu istemediğini ileri sürerek velâyetten vazgeçmek istemesi, çocuğa karşı yükümlülüklerini yerine getiremeyeceğinin ifadesi sayılmıştır. Anne de velâyeti üstlenemeyeceğini bildirdiğinden Daire, velâyetin babadan kaldırılması, idrak çağındaki çocuğun görüşü de alınarak gerektiğinde uzmanlardan ayrıntılı rapor istenmesi ve vasi

atanması için vesayet makamına ihbarda bulunulması gerektiğini belirtmiştir (TMK m. 348).

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
24.09.2012 · E. 2012/13731 · K. 2012/22266

Velâyet sahibi baba çocuklardan ayrı bir şehirde yaşıyor ve yeni eşi çocukları istemiyorsa, çocukların menfaati velâyetin değiştirilmesini gerektirir

Boşanmada velâyeti babaya bırakılan çocuklar, babaanneleri ve amcalarıyla birlikte başka bir ilde yaşıyordu; baba başka bir şehirde oturuyordu ve uzman raporuna göre yeni eşi çocukları istemiyordu. Velâyetin değiştirilmesi istendi; mahkeme davayı reddetmiştir.

> *Küçüklerin menfaati gereği Türk Medeni Kanununun 349/2. maddesi koşulları oluştuğu halde davanın kabulü yerine yazılı gerekçekle reddi doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, yeniden evlenmenin velâyeti etkileyebilmesi için **çocuğun menfaatinin** belirleyici olduğunu gösterir. Velâyet sahibi babanın çocuklarla birlikte yaşamaması, çocukların babaanneleri ve amcalarının yanında kalması ve yeni eşin çocukları istemediğinin uzman raporuyla belirlenmesi, Daireye göre 349. maddenin ikinci cümlesindeki koşulların oluştuğunu göstermiştir; ret kararı bu nedenle bozulmuştur.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
29.11.2011 · E. 2011/9203 · K. 2011/20112

Velâyet sahibi baba çocuğu teyzesine bırakıp yeniden evlenmişse velâyet babadan alınmalı ve vasi atanması için vesayet makamına ihbarda bulunulmalıdır

Boşanmada velâyet babaya bırakılmış, anne daha sonra ölmüştü. Baba çocuğu teyzesinin yanına bırakıp yeniden evlenmiştir. Teyze, velâyetin babadan alınmasını istemiştir; mahkeme istemi reddetmiştir.

> *Velayete sahip ana veya babanın yeniden evlenmesi velayetin kaldırılmasının gerektirmez ise de, çocuğun menfaati gerektirdiğinde, velayet sahibi değiştirilebileceği gibi, durum ve koşullara göre velayet kaldırılarak çocuğa vasi de atanabilir. (TMK. md.349)...*

DEĞERLENDİRME Karar, 349. maddenin ikinci cümlesindeki **vasi atanması** seçeneğini gösterir. Daire, velâyet sahibi babanın çocuğu terk ettiğini ve çocuğun davadan önce ve dava sırasında kardeşiyle birlikte teyzesinin yanında kaldığını belirterek, velâyetin babadan alınması ve küçüğe vasi atanması için yetkili vesayet makamına ihbarda bulunulması gerektiğini kabul etmiştir. Anne hayatta olmadığından velâyetin diğer ebeveyne verilmesi mümkün değildi; bu nedenle çözüm vasi atanması olmuştur (TMK m. 404).

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
10.10.2011 · E. 2011/15764 · K. 2011/15190

Ana ve babanın her ikisi de yeniden evlenmişse velâyet değişikliğinin çocuğun menfaatine olup olmadığı uzman görüşü alınarak araştırılmalıdır

Boşanmadan sonra hem anne hem baba yeniden evlenmiştir. Mahkeme, değişikliğin çocukların menfaatine olup olmadığı yönünden ayrıca bir inceleme yapmadan velâyetin değiştirilmesine karar vermiştir.

> *Hem ananın hem de babanın yeniden evlendikleri anlaşılmaktadır. Mahkemece velayet değişikliğine karar verilmişse de; bu değişimin çocukların menfaatine olup olmayacağı yönünden bir inceleme ve değerlendirme yapılmamıştır. Çocukların idrak çağında olmadığı bu nedenle görüşlerine başvurma olanağı bulunmadığı gözönüne alındığında; velayet değişiminin çocukların menfaatine olup olmayacağı konusunda 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 5.bendinde belirtilen uzman bilirkişi veya bilirkişilerden görüş alınarak bir değerlendirme yapılıp, velayet düzenlemesi yapılması gerekirken, yazılı şekilde eksik incelemeyle hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 349. maddenin uygulanmasında **araştırma yükümlülüğünü** vurgular. Yeniden evlenme her iki ebeveyn için de söz konusuysa bu olgu tek başına bir ebeveyni öne çıkarmaz; belirleyici olan, değişikliğin çocuğun menfaatine olup olmadığıdır. Çocuklar idrak çağında olmadığından görüşlerine başvurulamıyordu; Daire, 4787 sayılı Kanun'un 5. maddesinde belirtilen uzmanlardan görüş alınmadan verilen kararı eksik inceleme nedeniyle bozmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 182:** Boşanmada çocuklar bakımından hâkimin takdir yetkisi.
- **TMK m. 183:** Boşanmadan sonra durumun değişmesi.
- **TMK m. 323:** Ana ve babanın çocukla kişisel ilişkisi.
- **TMK m. 336:** Ana ve baba evli ise velâyet.
- **TMK m. 348:** Velâyetin kaldırılması.
- **TMK m. 350:** Velâyetin kaldırılması hâlinde ana ve babanın yükümlülükleri.
- **TMK m. 351:** Durumun değişmesi.
- **TMK m. 404:** Küçüklük nedeniyle vesayet.

MADDE

C. Çocuğun korunması
III. Velâyetin kaldırılması

350 3. Velâyetin kaldırılması hâlinde ana ve babanın yükümlülükleri

KANUN METNİ

(1) Velâyetin kaldırılması hâlinde ana ve babanın çocuklarının bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülükleri devam eder.
(2) Ana ve baba ile çocuğun ödeme gücü yoksa bu giderler Devletçe karşılanır.
(3) Nafakaya ilişkin hükümler saklıdır.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 350, velâyeti kaldırılan ana ve babanın çocuğa karşı malî yükümlülüklerini düzenler. Velâyetin kaldırılması, ana ve babanın **çocuklarının bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğünü sona erdirmez.** Ana, baba ve çocuğun **ödeme gücü yoksa** bu giderler **Devletçe** karşılanır; **nafakaya ilişkin hükümler** ise saklıdır. Velâyeti kaldırılan babanın sürekli ve düzenli gelirinin bulunduğu bir olayda, çocuklar için kurum yararına nafakaya hükmedilmesi gerektiği kabul edilmiş;[1] bu yükümlülüğün çocuk ergin oluncaya kadar sürdüğü belirtilmiştir.[2] Hukuk Genel Kurulu da iştirak nafakasının dayanağını açıklarken bu maddeye başvurmuştur.[3]

TEMEL KAVRAMLAR

Velâyetin kaldırılması	Hâkimin, çocuğun korunması için velâyeti ana ve babadan veya bunlardan birinden alması.
Bakım ve eğitim giderleri	Çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler.
Ödeme gücü	Ana, baba ve çocuğun bu giderleri karşılamaya yetecek gelir veya malvarlığı.

1 Yargıtay 2. HD, 26.03.2009, E. 2008/18028, K. 2009/5646.
2 Yargıtay 2. HD, 14.02.2013, E. 2012/9858, K. 2013/3484.
3 Yargıtay HGK, 19.09.2019, E. 2017/1894, K. 2019/918.

Devletçe karşılama	Ödeme gücü bulunmadığında giderlerin Devlet tarafından üstlenilmesi.
Gider istemi (rücu)	Çocuğa bakan kurumun, yaptığı giderleri ödeme gücü olan ana veya babadan istemesi.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 350- Madde yürürlükteki Kanunun 277 nci maddesini karşılamaktadır ve velâyetin kaldırılmasının sonuçlarını ilgilendirdiği için sistematik olarak burada düzenlenmiştir. Yürürlükteki metne göre hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 129*

Gerekçe iki noktaya işaret eder. Birincisi, madde velâyetin kaldırılmasının **sonuçlarını** ilgilendirdiği için sistematik olarak velâyetin kaldırılmasına ilişkin hükümlerin arasına yerleştirilmiştir. İkincisi, yeni metin eski Kanun'un 277. maddesine göre **hüküm değişikliği getirmemiştir**; eski kurallar bugünkü dille yeniden ifade edilmiştir.

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 277. maddesini karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Velayeti nezedilen ana ve baba, çocuğun iaşe ve terbiye masraflarını, evvelce olduğu gibi tesviye ile mükelleftir. Bu masraflar - ana ve baba ile çocuk tediyeden aciz iseler - Devletçe tesviye olunur. Nafakaya mütaallik hükümler bakidir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 277 (mülga)

Eski metin, velâyeti kaldırılan ana ve babanın çocuğun iaşe ve terbiye masraflarını daha önce olduğu gibi ödemekle yükümlü olduğunu, ana, baba ve çocuk ödemeden âciz iseler bu masrafların Devletçe ödeneceğini ve nafakaya ilişkin hükümlerin saklı olduğunu öngörüyordu. Yeni metin aynı üç kuralı bugünkü dille tekrarlar.

	743 sayılı Kanun m. 277	4721 sayılı Kanun m. 350
Yükümlülük	İaşe ve terbiye masraflarını evvelce olduğu gibi ödeme	Bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğü devam eder
Devlet	Ana, baba ve çocuk ödemeden âciz ise Devletçe ödenir	Ana, baba ve çocuğun ödeme gücü yoksa Devletçe karşılanır
Nafaka	Nafakaya ilişkin hükümler bakidir	Nafakaya ilişkin hükümler saklıdır

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 350. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Bakım yükümlülüğü	Velâyetin kaldırılması hâlinde de devam eder	TMK m. 350/1
Ödeme gücü yoksa	Giderler Devletçe karşılanır	TMK m. 350/2
Nafaka hükümleri	Saklıdır	TMK m. 350/3
Kurum yararına nafaka	Düzenli geliri olan babadan istenebilir	Yargıtay 2. HD, K. 2009/5646
Süre	Çocuk ergin oluncaya kadar	Yargıtay 2. HD, K. 2013/3484
Koruma altına alınma	Nafaka yükümlüsünü kurtarmaz	Yargıtay 2. HD, K. 2013/29116
Kurumun gider istemi	Aile mahkemesinde görülür	Yargıtay 2. HD, K. 2013/6585
Ödeme gücü sınırı	Yoksulluk sınırındaki ebeveyne iştirak nafakası yüklenmemiştir	Yargıtay HGK, K. 2019/1153

1 TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 277. maddesini karşılar ve velâyetin kaldırılmasının **sonuçlarını** ilgilendirdiği için sistematik olarak velâyetin kaldırılmasına ilişkin hükümlerin arasında düzenlenmiştir. Gerekçe, yürürlükteki metne göre **hüküm değişikliği bulunmadığını** belirtir. Tasarının 350. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 446).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, velâyetin kaldırılmasının ana ve babayı **malî yükümlülükten kurtarmamasıdır**; velâyeti kaldırılan babanın düzenli geliri bulunan bir olayda çocuklar için kurum yararına nafakaya hükmedilmesi gerektiği kabul edilmiştir.[4] İkinci nokta, Devletin giderleri üstlenmesinin **ikincil** olmasıdır; çocuğun koruma altına alınmış olması nafaka yükümlüsünü bu yükümlülükten kurtarmamış,[5] koruma kararı kaldırıldıktan sonra teslim alınmayan çocuklar için kurumun yaptığı giderlerin velâyet sahibinden tahsili de doğru bulunmuştur.[6] Üçüncü nokta, katılma yükümlülüğünün **ödeme gücüyle sınırlı** olmasıdır; yoksulluk nafakası alan ve yoksulluk sınırında bulunan ebeveyn aleyhine iştirak nafakasına hükmedilmesi yasal düzenlemelere aykırı bulunmuştur.[7]

4 Yargıtay 2. HD, 26.03.2009, E. 2008/18028, K. 2009/5646.
5 Yargıtay 2. HD, 10.12.2013, E. 2013/12189, K. 2013/29116.
6 Yargıtay 2. HD, 09.11.2016, E. 2016/16450, K. 2016/14606.
7 Yargıtay HGK, 07.11.2019, E. 2019/117, K. 2019/1153.

II. Birinci Fıkra: Yükümlülük Velâyetle Birlikte Sona Ermez

- **Kural:** Velâyetin kaldırılması, bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğünü sona erdirmez.
- **Dayanak:** Bakım borcu Kanun'da soybağının hükümleri arasında düzenlenir ve velâyetten bağımsızdır.
- **Süre:** Yükümlülük kural olarak çocuk ergin oluncaya kadar sürer.

2 Velâyetin kaldırılması, ana ve babanın çocuk üzerindeki velâyet hak ve yetkilerini sona erdirir; madde ise bunun çocuğa karşı malî yükümlülükleri etkilemediğini açıkça belirtir: ana ve babanın çocuklarının **bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülükleri devam eder.** Bu sonuç, bakım borcunun Kanun'da velâyetin değil soybağının hükümleri arasında düzenlenmesiyle uyumludur (TMK m. 327). Hukuk Genel Kurulu da ana ve babanın çocuğa karşı nafaka yükümünün sosyal yardım ve dayanışma düşüncesinden kaynaklandığını ve velâyet hakkından bağımsız olduğunu belirtmiştir.[8] Velâyeti kaldırılan ebeveyn bu nedenle çocuğun giderlerine katılmaya devam eder; velâyetin babadan kaldırıldığı ve babanın sürekli, düzenli gelirinin bulunduğu bir olayda, çocuklar için kurum yararına uygun miktarda nafakaya hükmedilmesi gerektiği kabul edilmiştir.[9] Aynı kararda, korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı veren mahkemenin nafaka konusunda da karar vermeye yetkili olduğu hatırlatılmıştır (5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu m. 7).

3 Yükümlülüğün süresi bakım borcunun genel süresine bağlıdır. Velâyet kaldırılmış olsa bile ana ve babanın çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğü çocuklar ergin oluncaya kadar devam eder; ayırt etme gücüne sahip küçükler bu nafakayı kendi adlarına da isteyebilir (Yargıtay 2. HD, K. 2013/3484; TMK m. 329). Hukuk Genel Kurulu, bakım borcunun kural olarak çocuğun ergin olmasına kadar sürdüğünü ve iştirak nafakasının erginlikle kendiliğinden sona erdiğini belirtmiştir.[10] Çocuk ergin olduğu hâlde eğitimi devam ediyorsa ana ve baba, durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde, eğitim sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdür (TMK m. 328).

III. İkinci Fıkra: Ödeme Gücü Yoksa Devlet Karşılar

- **Koşul:** Ana, baba ve çocuğun ödeme gücünün bulunmaması.
- **İkincillik:** Devletin giderleri üstlenmesi, ödeme gücü olan ebeveynin katkısını ortadan kaldırmaz.
- **Gider istemi:** Çocuğa bakan kurum, giderlerini ödeme gücü olan ebeveynden isteyebilir.

8 Yargıtay HGK, 14.11.2019, E. 2018/904, K. 2019/1181.
9 Yargıtay 2. HD, 26.03.2009, E. 2008/18028, K. 2009/5646.
10 Yargıtay HGK, 17.10.2012, E. 2012/3-470, K. 2012/713.

4 İkinci fıkra, giderlerin **Devletçe** karşılanmasını bir koşula bağlar: ana ve baba ile çocuğun **ödeme gücünün bulunmaması.** Fıkra, ana ve babanın yanında çocuğun ödeme gücünü de sayar; nafaka miktarı belirlenirken çocuğun gelirleri de göz önünde bulundurulur (TMK m. 330), ana ve baba da belirli hâllerde hâkimin izniyle çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek bir miktar harcayabilir (TMK m. 327). Devletin giderleri üstlenmesi bu nedenle ikincildir: ortak çocuklardan birinin 2828 sayılı Kanun'a göre koruma altına alınmış bulunması, nafaka yükümlüsü ebeveyni bu yükümlülükten kurtarmamıştır.[11] Koruma altına alınan çocuklara bakan kurumun, asgari ücretle çalışan babadan da geliriyle orantılı nafaka isteyebileceği kabul edilmiştir.[12]

5 Kurumun bu yoldaki istemi 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 30. maddesine de dayanır; bu hükme göre kurum, yardımda bulunduğu kişiler için Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafaka ile yükümlü olanlar hakkında dava açabilir. Yargıtay, koruma kararının kaldırılmasından sonra velâyet sahibi tarafından teslim alınmayan çocukların kurumda kalmaya devam etmesi nedeniyle yapılan giderlerin geri istenmesini 2828 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile 350. maddeden kaynaklanan bir dava olarak nitelendirmiş ve bu davanın aile mahkemesinde görülmesi gerektiğini belirtmiştir (Yargıtay 2. HD, K. 2013/6585; 4787 sayılı Kanun m. 4). Aynı türden bir davada giderlerin anneden tahsili doğru bulunmuş; ancak koruma kararının kaldırılmasına ilişkin karar kesinleşinceye kadarki giderlerin kurumca karşılanması ve anneden yalnızca kesinleşme tarihinden çocukların ergin oldukları tarihe kadarki giderlerin istenebileceği belirtilmiştir.[13]

IV. Üçüncü Fıkra: Nafakaya İlişkin Hükümler Saklıdır

- **Anlam:** Velâyetin kaldırılması ve Devletin giderleri üstlenmesi nafaka hükümlerinin uygulanmasını engellemez.
- **İştirak nafakası:** Velâyet kendisine verilmeyen ebeveynin gücü oranında katılma yükümlülüğü sürer.
- **Hısımlar:** Kurum, yaptığı masrafları nafaka yükümlüsü hısımlardan isteyebilir.

6 Üçüncü fıkra, nafakaya ilişkin hükümleri saklı tutar. Velâyetin kaldırılması ya da giderlerin Devletçe karşılanması, çocuk için nafaka istenmesine ve nafaka yükümlülüğüne ilişkin kuralların uygulanmasına engel olmaz. Hukuk Genel Kurulu, iştirak nafakasının dayanağını açıklarken 350. maddenin birinci fıkrasına başvurmuş; ana ve babanın bakım yükümlülüğünün doğal sonucu olan iştirak nafakasının kamu düzenine ilişkin olduğunu ve hâkimin talep olmasa da buna hükmedebileceğini belirtmiştir (Yargıtay HGK, K. 2019/918; TMK m. 182). Bununla

11 Yargıtay 2. HD, 10.12.2013, E. 2013/12189, K. 2013/29116.
12 Yargıtay 3. HD, 04.05.2017, E. 2016/12521, K. 2017/6542.
13 Yargıtay 2. HD, 09.11.2016, E. 2016/16450, K. 2016/14606.

birlikte katılma yükümlülüğü ödeme gücüyle sınırlıdır; asgari ücretle çalışan ve yoksulluk nafakası alan annenin yoksulluk sınırında bulunduğu bir olayda, onun aleyhine iştirak nafakasına hükmedilmesi yasal düzenlemelere aykırı bulunmuştur.[14]

Fıkra genel bir ifade kullandığından hısımlar arasındaki yardım nafakasına ilişkin hükümler de uygulanmaya devam eder. Nafaka davası, nafaka alacaklısına bakmakta olan resmî veya kamuya yararlı kurumlar tarafından da açılabilir; korunmaya muhtaç kişilere bakan kurumlar, yaptıkları masrafları nafaka yükümlüsü hısımlardan isteyebilir (TMK m. 365, TMK m. 366). Bakanlığın, koruma kararı uzatılan bir genç için düzenli geliri olan kardeşlerinden nafaka istediği bir davada, kardeşlerden biri yönünden verilen kısmen kabul kararı, takdir edilen nafakanın yardım nafakası niteliğinde olduğu belirtilerek onanmıştır.[15] 7

UYGULAMA NOTU

Velâyetin kaldırılması, ana ve babayı çocuğun bakım ve eğitim giderlerine katılma yükümlülüğünden kurtarmaz; gelirleri varsa çocuk için nafakaya hükmedilebilir. **Çocuk koruma altına alınmışsa**, kurumun çocuk için nafaka veya yaptığı giderleri isteyebileceği, koruma kararı kaldırıldıktan sonra çocuğu teslim almamanın da bu dönemin giderlerini ana ve babaya yükleyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. **Ödeme gücü yoksa** gelir ve giderler belgelenmelidir; katılma yükümlülüğü ödeme gücüyle sınırlıdır. **Çocuk ergin olmuşsa** bakım borcunun kural olarak sona erdiği, eğitimin sürmesi hâlinde ise eğitim sona erinceye kadar devam edebileceği unutulmamalıdır.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
26.03.2009 · E. 2008/18028 · K. 2009/5646

Velâyeti kaldırılan babanın sürekli ve düzenli geliri varsa, çocuklar için kurum yararına nafakaya hükmedilmelidir

Mahkeme, çocuklar hakkında eğitim, bakım ve koruma tedbiri aldı ve velâyetin babadan kaldırılmasına karar vermiştir; kurumun çocuklar için nafaka istemini ise reddetmiştir. Hüküm kurum tarafından nafaka yönünden temyiz edilmiştir.

> *Velayetin kaldırılması halinde ana ve babanın çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülükleri devam eder. Ana ve baba ile çocuğun ödeme gücü yoksa bu giderler devletçe karşılanır. (TMK.md.350) Mahkemece, çocuklar hakkında, eğitim, bakım ve koruma tedbiri alınmış, velayetin babadan kaldırılmasına karar verilmiştir. Toplanan delillerden davalı babanın çalıştığı, sürekli ve*

14 Yargıtay HGK, 07.11.2019, E. 2019/117, K. 2019/1153.
15 Yargıtay 3. HD, 07.12.2016, E. 2016/9592, K. 2016/14073.

düzenli gelirinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, Türk Medeni Kanununun 350/1.maddesi gereğince, davalı babanın çocukları için nafaka ile sorumlu tutulması ve çocuklar için davacı kurum yararına uygun miktarda nafakaya hükmedilmesi gerekirken isteğin reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.

DEĞERLENDİRME Karar, 350. maddenin ilk iki fıkrasını birlikte uygular. Velâyetin kaldırılması, ana ve babanın çocuklarının bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğünü sona erdirmez; giderlerin Devletçe karşılanması ise ana, baba ve çocuğun ödeme gücünün bulunmamasına bağlıdır. Babanın çalıştığı ve sürekli, düzenli gelirinin bulunduğu anlaşıldığından Daire, onun çocukları için nafaka ile sorumlu tutulması ve kurum yararına uygun miktarda nafakaya hükmedilmesi gerektiğini belirterek ret kararını bozmuştur. Daire ayrıca, korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararı veren mahkemenin nafaka konusunda da karar vermeye yetkili olduğunu 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 7. maddesine dayanarak hatırlatmıştır.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
14.02.2013 · E. 2012/9858 · K. 2013/3484

Velâyet kaldırılmış olsa bile bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğü çocuk ergin oluncaya kadar sürer; ayırt etme gücüne sahip küçük nafakayı kendisi isteyebilir

Dava tarihinde on beş yaşında olan iki çocuk, anneanneleriyle birlikte dava açmıştır. Mahkeme, çocukların velâyete tabi olmaktan çıktıklarını gözeterek velâyetin kaldırılması hakkında hüküm kurulmasına yer olmadığına ve iştirak nafakasının reddine karar vermiştir; çocukların ergin olacakları tarihe kadarki dönem için nafaka istemi hakkında ise hüküm kurmamıştır.

> *"Velayet kaldırılmış olsa bile ana ve babanın çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülükleri ergin oluncaya kadar devam eder. (TMK md.350/l).Ayırt etme gücüne sahip küçükler,karşılıksız kazandırmaları ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada medeni hakları bizzat kendileri kullanabilirler. Bu halde veli ya da vasilerinin rızaları gerekmez.(TMK.m.l6/l).Türk Medeni Kanunun 329/son maddesi de, ayırt etme gücüne sahip olan küçüğe nafaka davası açma imkanı vermektedir. Dava tarihinde küçükler on beş yaşında olduklarına göre ayırt etme gücüne sahiptirler. Küçüklerin isteğinin nafakaya ilişkin olduğu gözetilerek,küçükler için dava tarihinden ergin oldukları tarihe kadar davalı babanın uygun miktarda nafaka ödemekle yükümlü tutulması gerekirken, bu hususun nazara alınmamış olması doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 350. maddenin birinci fıkrasının süre yönünü gösterir: velâyet kaldırılmış olsa bile ana ve babanın çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğü çocuklar ergin oluncaya kadar devam eder. Daire, ayırt etme gücüne sahip küçüklerin kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarını kendilerinin kullanabileceğini ve 329. maddenin son fıkrası uyarınca nafaka davası açabileceklerini de belirtmiştir (TMK m. 329). Dava tarihinde on beş yaşında olan küçükler için dava

tarihinden ergin olacakları tarihe kadar babanın uygun miktarda nafaka ödemekle yükümlü tutulması gerektiğinden karar bozulmuş; kendi adlarına dava açan küçüklerin kararda davacı olarak gösterilmemesi de ayrı bir bozma sebebi yapılmıştır.

3 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
17.10.2012 · E. 2012/3-470 · K. 2012/713

Bakım yükümlülüğü kural olarak çocuğun ergin olmasıyla sona erer; iştirak nafakası erginlikle kendiliğinden kalktığından kaldırılması için dava açmakta hukuki yarar yoktur

Boşanmada velâyeti anneye verilen çocuk için iştirak nafakası ödeyen baba, çocuğun ergin olması üzerine nafakanın kaldırılmasını istemiştir; çocuk eğitiminin sürdüğünü savunmuştur. Mahkeme nafakanın erginlik tarihinde sona erdiğinin tespitine karar vermiştir; Özel Daire kararı bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *TMK'nun 328/1.maddesi uyarınca kural olarak ana babanın bakım borcu çocuğun ergin olmasına kadar devam ettiğinden, anılan maddenin birinci fıkrasının açık hükmü uyarınca küçük reşit olmakla kendisine bağlanan iştirak nafakası kendiliğinden sona erer.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, velâyet kendisine verilmeyen eşin çocuğun bakım ve eğitim giderlerine katılma yükümlülüğünü açıklarken 350. maddenin birinci fıkrasına da dayanmış; velâyetin kaldırılması hâlinde bile ana ve babanın bu yükümlülüğünün devam ettiğini hatırlatmıştır. Kurula göre bakım borcu kural olarak çocuğun ergin olmasına kadar sürer ve iştirak nafakası erginlikle kendiliğinden sona erer; bu nedenle nafakanın kaldırılması için dava açmakta hukuki yarar yoktur ve istem bu yönden reddedilmelidir. Kurul, ergin çocuğun eğitimi devam ediyorsa ana ve babanın bakım yükümünün eğitim sona erinceye kadar sürdüğünü de ayrıca belirtmiştir (TMK m. 328).

4 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
14.11.2019 · E. 2018/904 · K. 2019/1181

Ana ve babanın çocuğa karşı nafaka yükümü velâyet hakkından bağımsızdır

Baba, üniversiteden mezun olan ergin çocuğu lehine hükmedilmiş yardım nafakasının kaldırılmasını istemiştir; çocuk, iş bulamadığını ve kamu personeli seçme sınavı kursuna devam ettiğini savunmuştur. Mahkeme nafakayı kaldırmıştır; Özel Daire kararı bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Nafaka alacaklılığı, çocuğun bireyselliğinin bir parçasıdır. Hukukumuzda, çocuk kendisini dünyaya getiren ana ve babasından bakım parası isteyebilir. Bu onun en doğal hakkıdır. Ana ve babanın bu nafaka yükümü sosyal yardım ve dayanışma düşüncesinden kaynaklanır; onların velayet hakkından bağımsızdır (Serozan, R.: Çocuk Hukuku, İstanbul 2005, s. 112 vd.).*

DEĞERLENDİRME Karar ergin çocuğa yardım nafakasıyla ilgilidir ve 350. maddeyi anmaz; ancak Hukuk Genel Kurulunun nafaka hakkındaki genel açıklaması maddenin dayandığı düşünceyi açıkça ortaya koyar: ana ve babanın çocuğa karşı nafaka yükümü sosyal yardım ve dayanışma düşüncesinden kaynaklanır ve velâyet hakkından bağımsızdır. Velâyetin kaldırılmasının bakım yükümlülüğünü sona erdirmemesi bu bağımsızlığın sonucudur. Somut olayda Kurul, meslekle ilgili kurslara katılmanın eğitimin devamı sayılabileceğini kabul etmiş; ancak çocuğun yargılama sırasında işe başladığı tarihten itibaren babasının yardımına ihtiyacı kalmadığından nafakanın bu tarihten itibaren kaldırılması gerektiğini belirterek direnme kararını değişik gerekçeyle bozmuştur (TMK m. 328, TMK m. 364).

5 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
07.11.2019 · E. 2019/117 · K. 2019/1153

Bakım yükümlülüğü velâyetin kaldırılması hâlinde bile sürer; ancak yoksulluk nafakası alan ve yoksulluk sınırındaki ebeveyn aleyhine iştirak nafakasına hükmedilemez

Boşanmada velâyeti kendisine verilen baba, asgari ücretle çalışan ve kendisinden yoksulluk nafakası alan anneden çocuklar için iştirak nafakası istemiştir. Mahkeme nafakaya hükmetmiştir; Özel Daire kararı bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Bu nedenlerle yoksulluk nafakası alan ve yoksulluk sınırında bulunan davalı aleyhine ortak çocuklar için iştirak nafakasına hükmedilmesi yasal düzenlemelere ve hukuk kaidelerine aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, iştirak nafakasının dayanaklarını sayarken 350. maddenin birinci fıkrasına da yer vermiş; velâyetin kaldırılması hâlinde bile ana ve babanın çocuklarının bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğünün devam ettiğini vurgulamıştır. Ancak bu katılma yükümlülüğü ödeme gücüyle sınırlıdır: Kurul, asgari ücretle çalışan ve hâlen yoksulluk nafakası alan annenin yoksulluk sınırında bulunduğunu, bu nedenle onun aleyhine ortak çocuklar için iştirak nafakasına hükmedilmesinin yasal düzenlemelere aykırı olduğunu belirterek direnme kararını bozmuştur (TMK m. 182, TMK m. 330).

6 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
19.09.2019 · E. 2017/1894 · K. 2019/918

Velâyetin kaldırılması hâlinde bile süren bakım yükümlülüğünün sonucu olan iştirak nafakası kamu düzenine ilişkindir; ancak talep edilmeyen ayrı bir eğitim gideri alacağına hükmedilemez

Boşanmada velâyet anneye verildi ve çocuk için istenen aylık iştirak nafakasına hükmedilmiştir. Mahkeme ayrıca, talep olmaksızın çocuğun okul gideri için her yıl ödenecek ayrı bir tutara da hükmetmiştir; Özel Daire bu kısmı bozdu, mahkeme direnmiştir.

> *Zira anılan Kanunun 350. maddesinin birinci fıkrasına göre velayetin kaldırılması hâlinde bile ana ve babanın çocuklarının bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülükleri devam eder. Ayrıca Türk Medeni Kanununun 328. maddesinde; "Ana ve babanın bakım borcu, çocuğun ergin olmasına kadar devam eder. Çocuk ergin olduğu hâlde eğitimi devam ediyorsa, ana ve baba durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere, eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdürler." hükmü yer almaktadır. Ana babanın bakım yükümlülüğünün doğal sonucu olan iştirak nafakası, çocuğun korunmasına yönelik olup, kamu düzenine ilişkindir ve hâkim talep bulunmasa dahi kendiliğinden iştirak nafakasına hükmedebilecektir. Ancak velayet hakkı kendisine verilen eş iştirak nafakası istemediğini belirtmesi hâlinde hâkim, bu durumun çocuğun üstün yararını zedelemeyeceği kanaatine varması durumunda iştirak nafakasına hükmetmeyebilecektir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, iştirak nafakasının dayanağını açıklarken 350. maddenin birinci fıkrasına başvurmuştur: velâyetin kaldırılması hâlinde bile ana ve babanın bakım yükümlülüğü sürer ve bu yükümlülüğün doğal sonucu olan iştirak nafakası kamu düzenine ilişkindir; hâkim talep olmasa da buna hükmedebilir. Kurul bununla birlikte, talep edilen iştirak nafakasına ek olarak hiç istenmemiş ayrı bir okul gideri alacağına hükmedilmesini taleple bağlılık ilkesine aykırı bulmuş; bunun infazda da karışıklığa yol açacağını, koşullar ve ihtiyaçlar değiştiğinde nafakanın artırılmasının her zaman istenebileceğini belirterek direnme kararını bozmuştur (TMK m. 331).

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
10.12.2013 · E. 2013/12189 · K. 2013/29116

Çocuğun 2828 sayılı Kanun'a göre koruma altına alınmış olması, nafaka yükümlüsü ebeveyni bu yükümlülükten kurtarmaz

Davacı ebeveyn, velâyetin değiştirilmesini ve nafakanın kaldırılmasını istemiştir. Ortak çocuklardan biri 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'na göre koruma altına alınmıştı. Hüküm davacı tarafından temyiz edilmiştir.

> *2828 Sayılı Yasaya göre koruma altına alınmış bulunmasının davacıyı nafaka yükümlülüğünden kurtarmayacağının anlaşılmasına göre, yerinde bulunmayan temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA...*

DEĞERLENDİRME Karar 350. maddeyi anmasa da maddenin dayandığı düşünceyi yansıtır: çocuğun Devlet koruması altına alınması, ana ve babanın bakım ve eğitim giderlerine katılma yükümlülüğünü kendiliğinden ortadan kaldırmaz. Daire, ortak çocuklardan birinin 2828 sayılı Kanun'a göre koruma altına alınmış bulunmasının davacıyı nafaka yükümlülüğünden kurtarmayacağını belirterek hükmü onamıştır. 350. maddenin ikinci fıkrası da giderlerin Devletçe karşılanmasını ana, baba ve çocuğun ödeme gücünün bulunmamasına bağlar.

8 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
04.05.2017 · E. 2016/12521 · K. 2017/6542

Koruma altına alınan çocuklara bakan kurum, asgari ücretle çalışan babadan da geliriyle orantılı nafaka isteyebilir

Boşanmadan sonra velâyeti anneye verilen iki çocuk mahkeme kararıyla koruma altına alındı ve bakımları kurumca üstlenilmiştir. Bakanlık, sigortalı olarak çalışan babadan çocuklar için nafaka istemiştir; baba ekonomik durumunun çocukların giderlerini karşılamaya elverişli olmadığını savunmuştur. Mahkeme davayı reddetmiştir.

> *Dosya içerisinde bulunan davalının ekonomik ve sosyal durum araştırmasına göre davalının Devlet Hastanesinde hizmetli olduğu, asgari ücretle çalıştığı, babasının evinde kaldığı anlaşılmaktadır. Davalının geliriyle orantılı şekilde, ülke ekonomisindeki gelişmeler ve enflasyon nedeniyle paranın satın alma gücünün azalması hususları, çocukların yaşı, eğitim durumu, ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak, TMK'nun 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi de gözetilerek, davacı lehine belli bir miktar nafakaya hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde istemin tümden reddi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar 350. maddeyi anmamakla birlikte, Devletin çocuğun bakımını üstlendiği durumlarda ana ve babanın katkı yükümlülüğünün nasıl işlediğini gösterir. Daire, nafaka davasının nafaka alacaklısına bakmakta olan resmî kurumlar tarafından da açılabileceğini ve korunmaya muhtaç kişilere bakan kurumların yaptıkları masrafları nafaka yükümlüsü hısımlardan isteyebileceklerini hatırlatmıştır (TMK m. 365, TMK m. 366). Babanın asgari ücretle çalışması istemin tümden reddini haklı kılmamış; geliri, çocukların yaşı, eğitim durumu ve ihtiyaçları gözetilerek hakkaniyete uygun bir nafakaya hükmedilmesi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
12.03.2013 · E. 2012/3851 · K. 2013/6585

Kurumun, koruma kararı kaldırıldıktan sonra teslim alınmayan çocuklar için yaptığı giderleri velâyet sahibinden istediği dava aile mahkemesinde görülür

Koruma kararının kaldırılmasına rağmen velâyet sahibi anne tarafından teslim alınmayan çocuklar kurumda kalmaya devam etmiştir. Kurum, koruma kararının kaldırılmasından sonra yaptığı iaşe giderlerinin anneden rücuan tahsilini istemiştir; dava asliye hukuk mahkemesi olarak görülüp karara bağlanmıştır.

> *Dava, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununun 30. ve Türk Medeni Kanununun 350. maddesinden kaynaklanan; koruma kararının kaldırılmasından sonra davalı annesi tarafından teslim alınmayan çocukların, Kurum'da kalmaya devam etmeleri nedeniyle, koruma kararının kaldırılmasından sonra yapılan iaşe giderlerinin, velayet kendisinde bulunan davalıdan rücuan tahsili talebine ilişkindir. Görev, kamu düzenine ilişkindir. Mahkemece yargılamanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alınması gerekir. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş,*

Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun, 5133 sayılı Kanunla değişik 4. maddesi; 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ikinci kitabından üçüncü kısım hariç olmak üzere (m.118-395) kaynaklanan bütün davaların, aile mahkemeleri kurulan yerlerde bu mahkemelerce bakılacağını; aynı Yasanın 2. maddesi de, aile mahkemesi kurulmayan yerlerde bu kanun kapsamına giren dava ve işlerin asliye hukuk (aile) mahkemelerinde bakılacağını hükme bağlamıştır. Şu halde Aile Mahkemesi kurulmayan yerlerde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen Asliye Hukuk Mahkemelerinde davanın Aile Mahkemesi sıfatı ile görülüp karara bağlanması gerekir. (H.G.K. 16.11.2005 tarih ve 2/673-617 sayılı kararı) Bu açıklama karşısında; davaya "Aile Mahkemesi" sıfatıyla bakılması gerekirken, bu husus düşünülmeden Asliye Hukuk Mahkemesi olarak yargılamaya devam edilip, yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

DEĞERLENDİRME Karar, Devletçe karşılama kuralının öbür yüzünü gösterir: çocuğa bakan kurum, velâyet sahibinden yaptığı giderleri isteyebilir. Daire bu davayı 2828 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile Türk Medeni Kanunu'nun 350. maddesinden kaynaklanan bir rücu davası olarak nitelendirmiştir. Türk Medeni Kanunu'nun ikinci kitabından, üçüncü kısım hariç, kaynaklanan davalara aile mahkemesi bakar; aile mahkemesi kurulmayan yerlerde bu davalar, görevlendirilen asliye hukuk mahkemesinde aile mahkemesi sıfatıyla görülür. Davaya bu sıfatla bakılmadığından karar görev yönünden bozulmuştur.

10 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
09.11.2016 · E. 2016/16450 · K. 2016/14606

Koruma kararı kaldırıldıktan sonra çocukları teslim almayan velâyet sahibinden kurumun bakım giderleri, kararın kesinleşmesinden çocukların ergin olmasına kadarki dönem için istenebilir

İki çocuk hakkındaki koruma kararı, annenin ekonomik durumunun iyileşmesi üzerine kaldırılmıştır; ancak velâyet sahibi anne, kurumun ihtarına rağmen çocukları teslim almadı ve çocuklar kurumda kalmaya devam etmiştir. Kurum bu dönemdeki bakım giderlerinin anneden tahsilini istemiştir; mahkeme, çocukların ergin olmalarından sonraki dönemi de kapsayacak biçimde davayı kabul etmiştir.

> *"O halde koruma kararının kaldırılması kararının kesinleştiği 10.10.2006 tarihinden çocukların ergin oldukları tarihe kadar yapılan bakım giderlerinin hesaplanılarak davalıdan tahsiline karar verilmesi gerekirken, bu husus nazara alınmadan yazılı şekilde karar verilmesi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, kurumun üstlendiği bakım giderlerinin hangi dönem için ana veya babadan istenebileceğini gösterir. Daire, anne tarafından teslim alınmayan çocuklar için kurumun yaptığı iaşe giderlerinin anneden tahsilini doğru bulmuştur. Ancak Daireye göre koruma kararının kaldırılmasına ilişkin karar kesinleşinceye kadar giderleri kurum karşılamalıdır; anneden ancak kesinleşme tarihinden çocukların ergin oldukları tarihe kadarki giderler istenebilir. Bu sonuç, ana

ve babanın bakım borcunun kural olarak çocuğun ergin olmasına kadar sürmesiyle uyumludur (TMK m. 328).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 182:** Boşanmada iştirak nafakası.
- **TMK m. 327:** Çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama.
- **TMK m. 328:** Bakım borcunun süresi ve ergin çocuğun eğitimi.
- **TMK m. 329:** Nafaka davası açma hakkı.
- **TMK m. 330:** Nafaka miktarının takdiri.
- **TMK m. 347:** Çocukların yerleştirilmesi.
- **TMK m. 348:** Velâyetin kaldırılması.
- **TMK m. 351:** Durumun değişmesi.
- **TMK m. 365:** Yardım nafakasında dava hakkı.
- **TMK m. 366:** Korunmaya muhtaç kişiler.

MADDE

351 C. Çocuğun korunması IV. Durumun değişmesi

KANUN METNİ

(1) Durumun değişmesi hâlinde, çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin yeni koşullara uydurulması gerekir.
(2) Velâyetin kaldırılmasını gerektiren sebep ortadan kalkmışsa hâkim, re'sen ya da ana veya babanın istemi üzerine velâyeti geri verir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 351, çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin değişen koşullara göre yeniden düzenlenmesini sağlar. Durumun değişmesi hâlinde çocuğun korunmasına ilişkin **önlemler yeni koşullara uydurulur**; velâyetin kaldırılmasını gerektiren **sebep ortadan kalkmışsa** hâkim, **re'sen ya da ana veya babanın istemi üzerine** velâyeti geri verir. Hukuk Genel Kurulu velâyete ilişkin kararların kesin hüküm oluşturmadığını belirtmiş;[1] kurumun başvurusu, velâyeti re'sen de geri verebilecek hâkime yapılmış bir ihbar sayılmıştır.[2] Kaldırılan velâyetin geri verilmesi istemi çekişmesiz yargı işidir ve davacının oturduğu yer mahkemesinde de açılabilir.[3]

TEMEL KAVRAMLAR

Durumun değişmesi	Koruma önlemine esas olan koşulların sonradan farklılaşması.
Önlemlerin uydurulması	Çocuğun korunmasına ilişkin önlemin yeni koşullara göre değiştirilmesi veya kaldırılması.
Velâyetin geri verilmesi	Kaldırma sebebi ortadan kalkınca velâyetin ana veya babaya yeniden verilmesi.
Re'sen	Hâkimin bir istem olmaksızın kendiliğinden harekete geçmesi.

1 Yargıtay HGK, 09.05.2018, E. 2017/1899, K. 2018/1052.
2 Yargıtay 2. HD, 08.03.2007, E. 2006/12735, K. 2007/3642.
3 Yargıtay 2. HD, 22.04.2015, E. 2015/7115, K. 2015/8400.

Çekişmesiz yargı | Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun çekişmesiz yargı işleri arasında saydığı ve kendine özgü usul kuralları bulunan işler.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 351- Yürürlükteki Kanunun 276 ncı maddesinin birinci fıkrasını karşılamaktadır. Yürürlükteki metinde sadece velâyetin kaldırılması sebebinin ortadan kalkması hâlinin düzenlenmiş olmasına karşılık, maddede, genel olarak koruma önlemlerine esas olan durumların değişmesi de göz önünde tutulmuştur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 129*

Gerekçe, maddenin eski düzenlemeye göre kapsamını genişlettiğini açıkça belirtir. Eski metin yalnızca velâyetin kaldırılması sebebinin ortadan kalkması hâlini düzenliyordu; yeni madde bunu ikinci fıkrada korurken birinci fıkrada **genel olarak koruma önlemlerine esas olan durumların değişmesini** de kapsama alır. Gerekçe maddenin eski 276. maddenin yalnızca birinci fıkrasını karşıladığını belirttiğinden, ikinci fıkradaki bir yıllık bekleme süresi yeni Kanun'a alınmamıştır.

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 276. maddesinin birinci fıkrasını karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Nezi sebebi zail olduğu surette hakim, doğrudan doğruya veya talepleri üzerine, ana ve babaya velayeti iade ile mükelleftir. Nez'i tarihinden itibaren bir sene geçmedikçe, velayet, iade edilemez.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 276 (mülga)

Eski metin, velâyetin kaldırılması sebebi ortadan kalktığında hâkimin doğrudan doğruya veya istem üzerine velâyeti ana ve babaya geri vermekle yükümlü olduğunu öngörüyor, ancak kaldırma tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe velâyetin geri verilemeyeceğini de ekliyordu. Yeni metin geri verme kuralını ikinci fıkrada korur, bir yıllık bekleme süresine yer vermez ve birinci fıkrada koruma önlemlerinin değişen koşullara uydurulmasını genel bir kural olarak ekler.

	743 sayılı Kanun m. 276	4721 sayılı Kanun m. 351
Kapsam	Yalnızca velâyetin kaldırılması sebebinin ortadan kalkması	Genel olarak koruma önlemlerine esas durumların değişmesi de
Geri verme	Hâkim doğrudan doğruya veya istem üzerine velâyeti iade eder	Hâkim re'sen ya da ana veya babanın istemi üzerine velâyeti geri verir
Bekleme süresi	Kaldırmadan itibaren bir yıl	Yok
Önlemlerin uyarlanması	Genel bir kural yok	Durum değişirse önlemler yeni koşullara uydurulur

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 351. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Önlemler	Durum değişirse yeni koşullara uydurulur	TMK m. 351/1
Velâyetin geri verilmesi	Kaldırma sebebi ortadan kalkmışsa velâyet geri verilir	TMK m. 351/2
Harekete geçme	Hâkim re'sen ya da ana veya babanın istemi üzerine	TMK m. 351/2
Kesin hüküm	Velâyete ilişkin kararlar kesin hüküm oluşturmaz	Yargıtay HGK, K. 2018/1052
Kurumun başvurusu	Re'sen harekete geçen hâkime ihbar niteliğinde	Yargıtay 2. HD, K. 2007/3642
Kaldırma yerine değiştirme	Kaldırma koşulları yoksa velâyet değiştirilir	Yargıtay 2. HD, K. 2017/5464
Yetki	Davacının oturduğu yer mahkemesi de yetkilidir	Yargıtay 2. HD, K. 2015/8400
Temyiz	Çekişmesiz yargı kararlarına karşı kapalıdır	Yargıtay 2. HD, K. 2022/10956

TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 276. maddesinin birinci fıkrasını karşılar. Gerekçe, eski metnin yalnızca velâyetin kaldırılması sebebinin ortadan kalkması hâlini düzenlediğini, yeni maddede ise **genel olarak koruma önlemlerine esas olan durumların değişmesinin de** göz önünde tutulduğunu belirtir. Tasarının 351. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 446). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, velâyete ilişkin kararların **kesin hüküm oluşturmaması** ve durum değiştiğinde önlemlerin yeni koşullara uydurulması-

4 Yargıtay HGK, 09.05.2018, E. 2017/1899, K. 2018/1052.

dır.[4] İkinci nokta, velâyetin geri verilmesi için **kaldırmayı gerektiren sebebin ortadan kalkmış** olmasıdır; geri vermeyi gerektiren şartların gerçekleşmediği bir olayda istemin reddi onanmıştır.[5] Üçüncü nokta, eski Kanun'daki **bir yıllık bekleme süresinin** yeni Kanun'a alınmamasıdır; 743 sayılı Kanun m. 276/2'ye göre velâyet, kaldırma tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe geri verilemiyordu.

II. Birinci Fıkra: Önlemler Yeni Koşullara Uydurulur

- **Kapsam:** Velâyetin kaldırılması dâhil, çocuğun korunmasına ilişkin bütün önlemler.
- **Kesin hüküm yok:** Velâyete ilişkin kararlar değişen koşullara göre yeniden ele alınabilir.
- **Ölçüt:** Çocuğun güncel durumu ve üstün yararı.

2 Birinci fıkra, çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin durağan olmadığını belirtir: **durumun değişmesi hâlinde önlemlerin yeni koşullara uydurulması gerekir.** Gerekçeye göre eski Kanun yalnızca velâyetin kaldırılması sebebinin ortadan kalkması hâlini düzenliyordu; yeni madde genel olarak koruma önlemlerine esas olan durumların değişmesini de kapsar. Bu nedenle kural, uygun önlemlerin alınmasından çocuğun yerleştirilmesine ve velâyetin kaldırılmasına kadar çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin tümü için geçerlidir (TMK m. 346, TMK m. 347, TMK m. 348). Hukuk Genel Kurulu da velâyete ilişkin kararların kesin hüküm oluşturmadığını, 351. maddenin birinci fıkrasının durumun değişmesi hâlinde önlemlerin yeni koşullara uydurulmasını öngördüğünü ve koşulların değişmesi hâlinde velâyetin değiştirilebileceğini belirtmiştir (Yargıtay HGK, K. 2018/1052; TMK m. 183).

3 Uyarlama çocuğun güncel durumuna göre yapılır. Velâyetin kaldırılması istenen çocuğun dava sırasında annesinin yanında yaşayıp öğrenim gördüğü, duruşmada annesinin yanında kalmak istediğini açıkladığı ve anne yanında kalmasının gelişimine engel olacağına dair ciddi ve inandırıcı delil bulunmadığı bir olayda Yargıtay, önlemlerin yeni koşullara uydurulması gerektiğini hatırlatarak velâyetin kaldırılması kararını bozmuştur.[6] Velâyet sahibi babanın velâyet görevini ihmal ettiği ve çocuklara fiilen anne ile anneannenin baktığı bir olayda da 351. madde gözetilerek istemin kabulü gerektiği belirtilmiştir.[7]

5 Yargıtay 2. HD, 21.04.2010, E. 2010/4660, K. 2010/7977.
6 Yargıtay 2. HD, 13.03.2006, E. 2006/534, K. 2006/3240.
7 Yargıtay 2. HD, 09.05.2007, E. 2007/5622, K. 2007/7640.

III. Kaldırma ve Değiştirme Ayrımı

- **Kaldırma:** Diğer önlemlerden sonuç alınamadığında başvurulan ağır önlem.
- **Değiştirme:** Velâyet bir ebeveynden alınarak diğerine verilir.
- **Doğru nitelendirme:** Kaldırma koşulları yoksa verilecek karar değiştirme kararıdır.

Durumun değişmesi, velâyetin bir ebeveynden alınıp diğerine verilmesini gerek- 4
tirebilir. Bu sonuç velâyetin kaldırılması değil **değiştirilmesidir**: velâyetin kaldırılması koşulları oluşmamış, ancak deliller velâyetin diğer ebeveyne geçmesini gerektiriyorsa hüküm, 183, 349 ve 351/1. maddelere dayanan bir değiştirme kararı olarak kurulmalıdır. Yargıtay böyle bir hükmü, velâyetin kaldırılmasına ilişkin sözcükleri çıkarıp yerine değiştirme ifadesini yazarak düzeltmiş ve onamıştır.[8] Durumun değişmesi hâlinde velâyet yeniden düzenlenebilir; ancak bu durumda velâyeti alınan ebeveynle çocuklar arasında kişisel ilişki de kurulmalıdır (Yargıtay 2. HD, K. 2007/16684; TMK m. 323).

IV. İkinci Fıkra: Velâyetin Geri Verilmesi

- **Koşul:** Velâyetin kaldırılmasını gerektiren sebebin ortadan kalkması.
- **Harekete geçme:** Hâkim re'sen ya da ana veya babanın istemi üzerine karar verir.
- **Bekleme süresi yok:** Eski Kanun'daki bir yıllık süre yeni Kanun'a alınmamıştır.

İkinci fıkra, velâyetin kaldırılmasının kalıcı bir yaptırım olmadığını gösterir: velâ- 5
yetin kaldırılmasını gerektiren **sebep ortadan kalkmışsa** hâkim velâyeti **geri verir.** Hâkim bunun için bir istem beklemek zorunda değildir; re'sen ya da ana veya babanın istemi üzerine karar verebilir. Kurumun başvurusu üzerine daha önce kaldırılmış olan velâyetin anneye geri verildiği bir olayda Yargıtay, bu başvuruyu re'sen harekete geçmekle görevli hâkime yapılmış bir ihbar olarak nitelendirmiş ve velâyetin geri verilmesini yerinde bulmuştur.[9] Velâyetin kaldırılması kararının incelendiği bir başka olayda, sebep ortadan kalkarsa velâyetin geri verilmesinin mümkün olduğu da gözetilerek kaldırma kararı onanmıştır.[10]

Geri verme, kaldırmayı gerektiren sebebin gerçekten ortadan kalkmasına bağlıdır; 6
351. maddeye dayanan geri verme isteminin, geri vermeyi gerektiren şartlar gerçekleşmediği için reddine ilişkin hüküm onanmıştır.[11] Eski Kanun'dan farklı olarak yeni metinde bekleme süresi de yoktur: 743 sayılı Kanun'un 276. maddesinin ikinci fıkrasına göre velâyet, kaldırma tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe geri

8 Yargıtay 2. HD, 04.05.2017, E. 2017/1926, K. 2017/5464.
9 Yargıtay 2. HD, 08.03.2007, E. 2006/12735, K. 2007/3642.
10 Yargıtay 2. HD, 26.03.2018, E. 2018/1270, K. 2018/3883.
11 Yargıtay 2. HD, 21.04.2010, E. 2010/4660, K. 2010/7977.

verilemiyordu. Gerekçe maddenin yalnızca eski 276. maddenin birinci fıkrasını karşıladığını belirttiğinden, sebep ortadan kalktığında geri verme için belirli bir sürenin geçmesi beklenmez.

7 Velâyet ana ve babanın her ikisinden kaldırılmışsa çocuğa vasi atanmış olur (TMK m. 348). Velâyetin geri verilmesi istemiyle birlikte vasiliğin sona erdirilmesi de istenmişse, vesayetin kaldırılmasına ilişkin bölümün ayrılarak vesayet makamına gönderilmesi ve onun vereceği karara göre velâyetin geri verilmesi isteminin esası hakkında karar verilmesi gerektiği kabul edilmiştir.[12] Velâyetin iadesi davası aile mahkemesinde sürerken vasiliğin kaldırılması istemi yönünden yargı yeri olarak küçüklerin yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesi belirlenmiştir.[13] Velâyetin geri verilmesi istemi, istenmemiş ve koşulları oluşmamış bir koruma kararının kaldırılmasını da kapsamaz.[14]

V. Yargılama Usulü

- **Nitelik:** Kaldırılan velâyetin geri verilmesi çekişmesiz yargı işidir.
- **Yetki:** Talepte bulunanın veya ilgililerden birinin oturduğu yer mahkemesi.
- **İnceleme:** Duruşmalı inceleme, delil toplanması, gerektiğinde uzman görüşü.
- **Kanun yolu:** Bu işlerde istinaf incelemesinden sonra temyiz yolu kapalıdır.

8 Hukuk Muhakemeleri Kanunu, velâyetin kaldırılmasını, velâyetin eşlerden birinden alınarak diğerine verilmesini ve kaldırılan velâyetin geri verilmesini çekişmesiz yargı işleri arasında sayar (HMK m. 382). Bu nedenle geri verme istemi, talepte bulunanın veya ilgililerden birinin oturduğu yer mahkemesinde açılabilir; Türk Medeni Kanunu'nda bu konuda aksine bir kural bulunmadığından davacı kendi oturduğu yer mahkemesine de başvurabilir (Yargıtay 2. HD, K. 2015/8400; HMK m. 384). Görevli mahkeme aile mahkemesidir; aile mahkemesi kurulamayan yerlerde bu dava ve işlere Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenen asliye hukuk mahkemesi bakar (4787 sayılı Kanun m. 2, 4).

9 Çekişmesiz yargı işi olması ve basit yargılama usulüne tabi bulunması, velâyete ilişkin istemlerin dosya üzerinden karara bağlanabileceği anlamına gelmez. Velâyete ilişkin davalar kamu düzeniyle doğrudan ilgili olup re'sen araştırma ilkesi geçerlidir ve davayı kabul sonuç doğurmaz; bu nedenle incelemenin duruşmalı yapılması, delillerin toplanması, çocuk idrak çağındaysa görüşüne başvurulması ve gerektiğinde uzman incelemesi yaptırılması gerekir (Yargıtay 2. HD, K. 2015/8056; 4787 sayılı Kanun m. 5). Bölge adliye mahkemesinin çekişmesiz yargı işlerinde verdiği kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamaz; velâyet davasında aleyhine

12 Yargıtay 2. HD, 24.10.2007, E. 2007/12348, K. 2007/14292.
13 Yargıtay 17. HD, 03.07.2014, E. 2014/6748, K. 2014/10560.
14 Yargıtay 2. HD, 25.11.2008, E. 2008/15852, K. 2008/15876.

hükmedilen vekâlet ücretine yönelik temyiz dilekçesi bu nedenle reddedilmiştir (Yargıtay 2. HD, K. 2022/10956; HMK m. 362).

UYGULAMA NOTU

Velâyeti kaldırılan ebeveyn, kaldırma kararına yol açan durumun sona erdiğini gösteren delilleri, örneğin yaşam ve çalışma koşullarındaki değişiklikleri, çocukla ilgisini ve varsa uzman raporlarını toplayarak velâyetin geri verilmesini isteyebilir; eski Kanun'daki bir yıllık bekleme süresi artık yoktur. **Çocuğun durumu değişmişse**, mevcut koruma önleminin veya velâyet düzenlemesinin yeni koşullara uydurulması istenmelidir; bu istemde çocuğun güncel yaşam koşulları ve üstün yararı belirleyicidir. **Velâyetin diğer ebeveyne verilmesi isteniyorsa**, istemin velâyetin kaldırılması değil değiştirilmesi olarak nitelendirileceği ve kişisel ilişkinin de düzenleneceği göz önünde bulundurulmalıdır. **Dava açılırken** davacının kendi oturduğu yer mahkemesine de başvurulabileceği ve bu işlerde istinaf incelemesinden sonra temyiz yolunun kapalı olduğu unutulmamalıdır.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
09.05.2018 · E. 2017/1899 · K. 2018/1052

Velâyete ilişkin kararlar kesin hüküm oluşturmaz; koşullar değiştiğinde önlemler yeni koşullara uydurulur ve velâyet değiştirilebilir

Baba, müşterek çocuğun velâyetinin kendisine verilmesini ve çocuk için iştirak nafakasına hükmedilmesini istemiştir; mahkeme davayı kabul ederek dava tarihinden itibaren nafakaya hükmetmiştir. Özel Daire nafakanın kesinleşme tarihinden başlaması gerektiğini belirterek kararı bozmuştur; mahkeme bu yönden direnmiştir.

> *Belirtmek gerekir ki; velayete ilişkin kararlar kesin hüküm oluşturmaz. TMK'nın 183. maddesinde de "Ana veya babanın başkasıyla evlenmesi, başka bir yere gitmesi veya ölmesi gibi yeni olguların zorunlu kılması hâlinde hâkim, resen veya ana ve babadan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alır" şeklindeki düzenlemeye göre değişen koşullara göre velayetin değiştirilmesi mümkündür. Yine, TMK'nın 349. maddesinde; "Velayete sahip ana veya babanın yeniden evlenmesi, velayetin kaldırılmasını gerektirmez. Ancak, çocuğun menfaati gerektirdiğinde velayet sahibi değiştirilebileceği gibi, durum ve koşullara göre velayet kaldırılarak çocuğa vasi de atanabilir." hükmü yer aldığı gibi, TMK'nın 351. maddesinin birinci fıkrasında da; durumun değişmesi hâlinde çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin yeni koşullara uydurulması gerektiği düzenlemesi mevcuttur. O hâlde, koşulların değişmesi (TMK m.183, 349, 351/1) veya velayetin değiştirilmesini gerektiren haklı bir sebebin bulunması hâlinde mahkemece velayetin değiştirilmesine karar verilebilir.*

DEĞERLENDİRME Hukuk Genel Kurulu, 351. maddenin birinci fıkrasını velâyete ilişkin kararların değişebilir niteliğinin dayanakları arasında saymıştır: velâyete

ilişkin kararlar kesin hüküm oluşturmaz ve durumun değişmesi hâlinde çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin yeni koşullara uydurulması gerekir. Kurula göre koşulların değişmesi veya haklı bir sebebin bulunması hâlinde velâyet değiştirilebilir; bu incelemede ebeveynlerin istek ve tercihlerinden çok çocuğun üstün yararı gözetilir. Kurul ayrıca, velâyetin değiştirilmesi kararının kesinleşmesiyle geçerlilik kazanacağını ve yeni velâyet sahibi lehine iştirak nafakasının kesinleşme tarihinden itibaren başlaması gerektiğini belirtmiştir (TMK m. 183, TMK m. 349).

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
13.03.2006 · E. 2006/534 · K. 2006/3240

Durum değişmişse önlemler yeni koşullara uydurulmalıdır; annesinin yanında okuyan ve orada kalmak isteyen çocuk bakımından velâyetin kaldırılması istemi reddedilmelidir

Babası hayatta olmayan çocuğa, annesinin başka bir şehirde çalıştığı dönemde bir süre babaannesi bakmıştır; dava sırasında çocuk son bir yıldır annesinin yanında kalıyor ve okula gidiyordu. Mahkeme annenin velâyetinin kaldırılmasına karar vermiştir; Daire kararı önce hüküm fıkrasındaki eksiklikler yönünden bozmuş, diğer yönlerden onamıştı. Anne karar düzeltme istemiştir.

> *Tüm dosya kapsamı belirtilen velayete ilişkin genel ilke ve kurallar ışığında incelendiğinde; çocuğun halen yaşayıp eğitim gördüğü davalı annesinin yanında kalmasının onun üstün yararına uygun olduğu, anne yanında kalmasının çocuğun bedeni, fikri, ahlaki gelişmesine engel olacağı yönünde ciddi ve inandırıcı deliller bulunmadığı anlaşılmaktadır. Davanın reddi gerekirken kabulü doğru değildir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 351. maddenin birinci fıkrasını çocuğun güncel durumuna uygular. Daire, durumun değişmesi hâlinde çocuğun korunmasına ilişkin önlemlerin yeni koşullara uydurulması gerektiğini ve velâyetin kaldırılmasını gerektiren sebep ortadan kalkmışsa hâkimin velâyeti re'sen dahi geri verebileceğini hatırlatmıştır. Çocuğun artık annesinin yanında yaşayıp öğrenim gördüğü, duruşmada annesinin yanında kalmak istediğini açıkladığı ve anne yanında kalmasının gelişimine engel olacağına dair ciddi ve inandırıcı delil bulunmadığı gözetilerek karar düzeltme istemi kabul edilmiş; velâyetin kaldırılması kararı, davanın reddi gerektiği gerekçesiyle bozulmuştur.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
09.05.2007 · E. 2007/5622 · K. 2007/7640

Velâyet sahibi babanın velâyet görevini ihmal ettiği ve çocuklara fiilen annenin baktığı durumda, 351. madde gözetilerek istem kabul edilmelidir

Toplanan delillerden, davalı babanın velâyet görevini ihmal ettiği, çocuklara fiilen anne ve anneannenin bakıp ihtiyaçlarını karşıladığı ve çocuklardan birinin annesiyle kalmak istediği anlaşılmıştır. Çocuklardan biri, mahkemenin karar tarihinden sonra ergin olmuştur. Mahkemenin kararı temyiz edilmiştir.

> *Türk Medeni Kanununun 351. maddesi gönönüne alınıp davanın kabulüne karar vermek gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyetle ilgili önlemlerin çocuğun fiilî durumuna göre belirlenmesi gerektiğini gösterir. Daire, babanın velâyet görevini ihmal ettiğini ve çocuklara fiilen anne ile anneannenin baktığını gözeterek, 351. madde de dikkate alınıp istemin kabulüne karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Karar tarihinden sonra ergin olan çocuk yönünden ise davanın konusu kalmadığından hüküm kurulmasına yer olmadığına karar verilmesi gerektiği kabul edilmiştir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
29.11.2007 · E. 2007/16042 · K. 2007/16684

Durumun değişmesi hâlinde velâyet yeniden düzenlenebilir; ancak velâyeti alınan ebeveynle çocuklar arasında kişisel ilişki de kurulmalıdır

Velâyetin değiştirilmesi davasında mahkeme istemi kabul etmiştir; çocuklarla anne arasında kişisel ilişki kurulmamıştır. Hüküm temyiz edilmiştir.

> *Türk Medeni Kanununun 351/2. madde uyarınca durumun değişmesi halinde yeniden velayet düzenlenmesinin mümkün bulunmasına göre davalını aşağıdaki bent kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yersizdir. 2-Küçüklerle anne arasında kişisel ilişki kurulmaması bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyete ilişkin düzenlemenin durum değiştiğinde yeniden yapılabileceğini gösterir. Daire bu sonucu 351. maddenin ikinci fıkrasına dayandırmıştır; durumun değişmesi hâlinde önlemlerin yeni koşullara uydurulması kuralı ise maddenin birinci fıkrasında yer alır. Daire velâyetin yeniden düzenlenmesini yerinde bulmuş, ancak çocuklarla anne arasında kişisel ilişki kurulmamasını bozma sebebi saymıştır (TMK m. 323).

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
04.05.2017 · E. 2017/1926 · K. 2017/5464

Velâyetin kaldırılması koşulları oluşmamışsa, velâyetin diğer ebeveyne verilmesi kaldırma değil değiştirme kararıdır

Mahkeme, velâyetin bir ebeveynden kaldırılarak diğer ebeveyne verilmesine karar vermiştir. Hüküm temyiz edilmiştir.

> *Toplanan deliller yukarıda açıklanan şekilde bir durumun varlığına yeterli olmayıp, velayetin değiştirilmesine yol açar.(TMK m. 183,349,351/1) Öyle ise kanun hükmünün uygulanmasında hata yapılması bozmayı gerektirir.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyetin kaldırılması ile değiştirilmesi arasındaki farkı ortaya koyar. Velâyetin kaldırılması, çocuğun korunmasına ilişkin diğer önlemlerden sonuç alınamadığında başvurulan ağır bir önlemdir (TMK m. 348). Toplanan deliller bu koşulları karşılamıyor, ancak velâyetin diğer ebeveyne geçmesini gerektiriyorsa verilecek karar, koşulların değişmesine dayanan velâyetin değiştirilmesi

kararıdır. Daire bu nedenle hüküm fıkrasındaki velâyetin kaldırılmasına ilişkin sözcükleri çıkarmış, yerine 183, 349 ve 351/1. maddeler gereğince velâyetin değiştirilmesine ilişkin ifadeyi yazarak kararı düzeltip onamıştır (TMK m. 183).

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.03.2007 · E. 2006/12735 · K. 2007/3642

Velâyetin kaldırılmasını gerektiren sebep ortadan kalkmışsa hâkim velâyeti re'sen de geri verebilir; kurumun başvurusu ihbar niteliğindedir, ancak kurum anne yararına nafaka isteyemez

Kurumun başvurusu üzerine mahkeme, daha önce anneden kaldırılmış olan velâyetin anneye geri verilmesine ve çocuklar için anne yararına nafakaya hükmetmiştir. Çocukların anne yanında kaldığı sabitti; annenin çocuklar için babadan bir nafaka istemi yoktu. Hüküm davalı tarafından temyiz edilmiştir.

> *Türk Medeni Kanununun 351/2. maddesi gereğince velayetin kaldırılmasını gerektiren sebep ortadan kalkmışsa, hakimin res'en dahi velayeti geri verebileceğine, mahkemece verilen hükmün, daha önce kaldırılmış olan velayetin anneye geri verilmesi niteliğinde olmasına, kurumun (SHÇEK) başvurusunun , re'sen dahi harekete geçmekle görevli hakime, durumu ihbar niteliğinde olmasına göre davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yersizdir. 2-Kurum, kendisine yardımda bulunduğu kişiler için Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafaka ile yükümlü bulunanlar hakkında dava açmak hakkına sahiptir. (2828 S.K. md. 30) Çocukların anne yanında kaldıkları sabittir. Kurum, bakımı altındaki çocuklar için, nafaka ile yükümlü olandan anne yararına nafaka talebinde bulunamaz. Nafaka talep hakkı, çocuğa fiilen bakan ana veya babaya tanınmış olup, bu hak çocuk için ancak diğer ebeveyne karşı ileri sürülebilir. (TMK. md. 329) Annenin, çocukları için babadan herhangi bir nafaka talebi bulunmamaktadır. Kurumun anne yararına çocuklar için nafaka isteme hakkının olmadığı, gözetilmeden yazılı şekilde nafakaya hükmedilmesi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 351. maddenin ikinci fıkrasının iki yönünü gösterir. Velâyetin kaldırılmasını gerektiren sebep ortadan kalkmışsa hâkim velâyeti re'sen de geri verebilir; bu nedenle kurumun başvurusu, re'sen harekete geçmekle görevli hâkime yapılmış bir ihbar niteliğindedir ve velâyetin anneye geri verilmesi yerinde bulunmuştur. Buna karşılık kurum, 2828 sayılı Kanun'un 30. maddesi uyarınca yardımda bulunduğu kişiler için nafaka davası açabilse de, çocuklar anne yanında kalırken anne yararına nafaka isteyemez; bu hak çocuğa fiilen bakan ana veya babaya aittir (TMK m. 329). Annenin böyle bir istemi bulunmadığından Daire nafakaya ilişkin hükmü bozmuştur.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
26.03.2018 · E. 2018/1270 · K. 2018/3883

Velâyetin kaldırılması kalıcı bir önlem değildir; sebep ortadan kalkarsa hâkim re'sen ya da ana veya babanın istemi üzerine velâyeti geri verebilir

Velâyetin kaldırılması davasında mahkeme, Yargıtay'ın bozma kararına uyarak yeniden hüküm kurmuştur. Davalı hükmü temyiz ederken adlî yardım da istemiştir.

> *Dosyadaki yazılara ve mahkemece uyulan bozma kararı gereğince hüküm verilmiş olmasına göre velayetin kaldırılmasını gerektiren sebep ortadan kalkmışsa hâkimin, re'sen ya da ana veya babanın istemi üzerine velayeti geri vermesinin (TMK m.351/2) mümkün bulunmasına göre hükmün onanmasına karar vermek gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 351. maddenin ikinci fıkrasının velâyetin kaldırılması kararlarının değerlendirilmesindeki yerini gösterir. Daire, hükmün uyulan bozma kararına uygun verildiğini ve velâyetin kaldırılmasını gerektiren sebep ortadan kalkmışsa hâkimin re'sen ya da ana veya babanın istemi üzerine velâyeti geri vermesinin mümkün olduğunu gözeterek kaldırma kararını onamıştır. Velâyetin kaldırılması, sebebin ortadan kalkmasıyla yeniden değerlendirilebilecek bir önlemdir. Daire ayrıca, kanun yoluna başvuru giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu kanaatine vardığı davalının adlî yardım istemini kabul etmiştir.

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
21.04.2010 · E. 2010/4660 · K. 2010/7977

Velâyetin geri verilmesi, kaldırmayı gerektiren sebebin ortadan kalkmasına bağlıdır; geri verme koşulları gerçekleşmemişse istem reddedilir

Davacı, 351. maddeye dayanarak kaldırılan velâyetin geri verilmesini istemiştir. Mahkeme, geri vermeyi gerektiren şartların gerçekleşmediği gerekçesiyle istemi reddetmiştir.

> *...dava, Türk Medeni Kanununun 351.maddesine dayanan velayetin geri verilmesi isteğine ilişkin olup, geri vermeyi gerektiren şartların gerçekleşmemiş olması nedeniyle reddedildiğinin anlaşılmasına göre, davacının yerinde bulunmayan temyiz isteğinin reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA...*

DEĞERLENDİRME Karar, geri vermenin kendiliğinden sonuç doğurmadığını gösterir. 351. maddenin ikinci fıkrası velâyetin geri verilmesini, velâyetin kaldırılmasını gerektiren sebebin ortadan kalkmasına bağlar. Geri vermeyi gerektiren şartların gerçekleşmediği anlaşıldığından Daire, istemin reddine ilişkin hükmü onamıştır. Geri verme isteyen ebeveynin, kaldırma kararına yol açan durumun sona erdiğini gösteren delilleri sunması bu nedenle önem taşır.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
25.11.2008 · E. 2008/15852 · K. 2008/15876

Kaldırılan velâyetin geri verilmesi istemi, istenmemiş ve koşulları oluşmamış bir koruma kararının kaldırılmasını kapsamaz; koruma kararının kaldırılması için kuruma husumet yöneltilmelidir

Daha önce anneden kaldırılan velâyetin anneye geri verilmesi istendi. Mahkeme, talep olmadığı ve sosyal inceleme raporuna göre koşulları oluşmadığı hâlde çocuklar hakkındaki koruma kararını da kaldırmıştır.

> *Kabule göre de koruma kararının kaldırılması yönünden Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna husumet yöneltilmemesi usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 351. maddenin iki fıkrası arasındaki ilişkiyi gösterir. İkinci fıkra kaldırılan velâyetin geri verilmesini düzenler; çocuk hakkındaki diğer koruma önlemlerinin değiştirilmesi ise birinci fıkra uyarınca ayrıca değerlendirilir. Daire, istemin yalnızca velâyetin geri verilmesine yönelik olduğunu, talep bulunmadığı ve sosyal inceleme raporuna göre koşulları oluşmadığı hâlde koruma kararının kaldırılmasının doğru olmadığını belirterek kararı bozmuştur. Kabule göre de koruma kararının kaldırılması için kuruma husumet yöneltilmesi gerektiğini ayrıca vurgulamıştır.

10 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
22.04.2015 · E. 2015/7115 · K. 2015/8400

Kaldırılan velâyetin geri verilmesi istemi çekişmesiz yargı işidir; davacı bu davayı kendi oturduğu yer mahkemesinde de açabilir

Daha önce velâyeti anneden kaldırılan çocuğun velâyetinin yeniden anneye verilmesi istendi. Davalının yetki itirazı üzerine mahkeme yetkisizlik kararı vermiştir.

> *Daha önce velayeti anneden kaldırılan küçüğün, velayetinin yeniden anneye verilmesi yönündeki talep bir "çekişmesiz yargı" işidir (6100 s. HMK. m. 382/2-13). Çekişmesiz yargı işlerinde de, kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça talepte bulunan kişinin veya ilgililerden birinin oturduğu yer mahkemesinin yetkili olduğu kabul edilmiştir (6100 s. HMK m. 384). Velayetin kaldırılması veya ebeveynlerden birinden alınarak diğerine verilmesine yahut kaldırılan velayetin iadesine ilişkin davalardaki yetki konusunda, Türk Medeni Kanununda aksine bir düzenleme bulunmadığına göre, Hukuk Muhakemeleri Kanunundaki "çekişmesiz yargı" ile ilgili genel yetki kuralı burada da uygulanacaktır. O halde, davacı kendi oturduğu yer mahkemesinde de bu davayı açabilir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 351. maddenin ikinci fıkrasına dayanan istemin usulünü açıklar. Kaldırılan velâyetin geri verilmesi istemi Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre çekişmesiz yargı işidir. Çekişmesiz yargı işlerinde, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça talepte bulunan kişinin veya ilgililerden birinin oturduğu yer mahkemesi yetkilidir; Türk Medeni Kanunu'nda velâyetin geri verilmesine ilişkin özel bir yetki kuralı bulunmadığından bu genel kural uygulanır. Davacının dava tarihindeki yerleşim yerinin adres kayıtlarına göre belirlenmesi gerektiğini de belirten Daire,

yetki itirazının reddedilerek istemin esasının incelenmesi gerektiği sonucuna varmış ve yetkisizlik kararını bozmuştur.

11 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
21.04.2015 · E. 2015/6138 · K. 2015/8056

Velâyetin kaldırılması, değiştirilmesi ve geri verilmesi basit yargılama usulüne tabi olsa da kamu düzeniyle ilgili olduğundan duruşmalı inceleme ve araştırma gerektirir

Velâyete ilişkin istemde mahkeme, duruşma açmadan dosya üzerinden karar vermiştir. Hüküm temyiz edilmiştir.

> *Velayetin kaldırılması, ebeveynlerden birinden alınarak diğerine verilmesi ve kaldırılan velayetin geri verilmesi davaları 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununda "çekişmesiz yargı" işi kabul edilmiştir (md. 382/2-b-13). Velayete ilişkin davalar, basit yargılama usulüne tabidir (HMK md. 316/1-ç). Basit yargılama usulüne tabi davalarda, mahkeme mümkün olan hallerde tarafları duruşmaya davet etmeden dosya üzerinden karar verir (HMK md. 320/1). Şu halde basit yargılama usulüne tabi bir işin duruşmasız incelenebilmesi için niteliğinin buna uygun düşmesi gerekir. Velayete ilişkin davalar kamu düzeniyle doğrudan ilgili olup, re'sen araştırma ilkesi geçerli olduğu gibi, davayı kabul de sonuç doğurmaz. Davanın bu niteliği, duruşmalı inceleme yapılmasını, delil toplanmasını ve ayrıntılı araştırmayı gerekli kılmaktadır. Açıklanan nedenlerle incelemenin duruşmalı olarak yapılmasına karar verilerek ilgililerin duruşmaya davet edilmeleri ve gösterdikleri takdirde tarafların delillerinin de toplanması, gerek duyduğu takdirde mahkemenin de re'sen araştırma yapması, çocuğun idrak çağında olup olmamasına bağlı olarak görüşüne başvurması ve gerektiğinde uzman incelemesi (4787 sayılı Kanun md. 5) de yaptırılarak, tüm delillerin hep birlikte değerlendirilmesi suretiyle karar verilmesi gerekir. Açıklanan yönde işlem yapılması gerekirken; mahkemece eksik inceleme ve araştırma ile yazılı şekilde duruşma açmaksızın dosya üzerinden karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyetin geri verilmesi istemlerinde de uygulanacak yargılama kurallarını özetler. Bu işler çekişmesiz yargı işidir ve basit yargılama usulüne tabidir; basit yargılamada mahkeme, mümkün olan hâllerde dosya üzerinden karar verebilir. Ancak velâyete ilişkin davalar kamu düzeniyle doğrudan ilgili olduğundan re'sen araştırma ilkesi geçerlidir ve davayı kabul sonuç doğurmaz. Daire bu nedenle incelemenin duruşmalı yapılması, tarafların delillerinin toplanması, çocuk idrak çağındaysa görüşüne başvurulması ve gerektiğinde uzman incelemesi yaptırılması gerektiğini belirterek dosya üzerinden verilen kararı bozmuştur.

12 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
27.12.2022 · E. 2022/10328 · K. 2022/10956

Velâyetin kaldırılması, değiştirilmesi ve kaldırılan velâyetin geri verilmesi çekişmesiz yargı işi olduğundan bölge adliye mahkemesinin bu işlerdeki kararlarına karşı temyiz yolu kapalıdır

Velâyetin değiştirilmesi davasında bölge adliye mahkemesi kararından sonra taraflardan biri, velâyet davasında aleyhine hükmedilen vekâlet ücreti de dâhil olmak üzere kararı temyiz etmiştir.

> *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun m.362/1-ç maddesine göre çekişmesiz yargı islerinde verilen kararlar temyiz kanun yoluna başvurulamayacak olan kararlardandır. HMK'nın 382/2-b-13. maddesinde "Velayetin kaldırılması, velayetin eşlerden birinden alınarak diğerine verilmesi ve kaldırılan velayetin geri verilmesi" işleri çekişmesiz yargı işleri arasında sıralanmıştır. Bu itibarla, davacı-davalının temyiz yolu kapalı olan velayet davasında aleyhine hükmedilen vekâlet ücretine yönelik temyiz dilekçesinin reddine karar verilmesi gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 351. maddeye dayanan istemlerin kanun yolu bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu, velâyetin kaldırılmasını, velâyetin eşlerden birinden alınarak diğerine verilmesini ve kaldırılan velâyetin geri verilmesini çekişmesiz yargı işleri arasında sayar; çekişmesiz yargı işlerinde bölge adliye mahkemesinin verdiği kararlara karşı ise temyiz yoluna başvurulamaz. Daire bu nedenle velâyet davasında aleyhine hükmedilen vekâlet ücretine yönelik temyiz dilekçesini reddetmiş, diğer temyiz itirazlarını ise yerinde görmeyerek hükmü onamıştır.

13 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
24.10.2007 · E. 2007/12348 · K. 2007/14292

Kaldırılan velâyetin geri verilmesi istemiyle birlikte vesayetin kaldırılması da istenmişse, bu bölüm ayrılarak vesayet makamına gönderilmelidir

Çocukların davacıdaki velâyeti kaldırılmış ve vesayet makamınca çocuklara amcaları vasi olarak atanmıştı. Davacı, kaldırılan velâyetin geri verilmesini ve bu nedenle vasiliğin hükümsüz kaldığının tespitini istemiştir.

> *Dava, kaldırılan velayetin geri verilmesi (TMK m. 351/2) ve bu nedenle vasiliğin hükümsüz kaldığının tesbiti isteğine ilişkindir. Davanın öncelikle vesayetin kaldırılması talebini içermesi sebebiyle, bu bölüme yönelik istemin vesayet makamı tarafından incelenmesi gerekli olduğundan davanın vesayetin kaldırılmasına ilişkin bölümünün tefrik edilip, görevsizlik kararı verilerek vesayet makamına gönderilmesi vesayet makamı tarafından verilecek karara göre işin esası hakkında olumlu ya da olumsuz bir karar vermek gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyetin geri verilmesiyle vesayetin sona erdirilmesi arasındaki görev ayrımını gösterir. Velâyet ana ve babanın her ikisinden kaldırılmışsa çocuğa vasi atanır ve vesayetin kaldırılması vesayet makamının görevindedir.

Daire, davanın öncelikle vesayetin kaldırılması istemini içerdiğini belirterek bu bölümün ayrılıp görevsizlik kararıyla vesayet makamına gönderilmesi, vesayet makamının vereceği karara göre de velâyetin geri verilmesi isteminin esası hakkında karar verilmesi gerektiğini kabul etmiştir (TMK m. 348, TMK m. 404).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 183:** Boşanmadan sonra durumun değişmesi.
- **TMK m. 323:** Ana ve babanın çocukla kişisel ilişkisi.
- **TMK m. 346:** Koruma önlemleri.
- **TMK m. 347:** Çocukların yerleştirilmesi.
- **TMK m. 348:** Velâyetin kaldırılması.
- **TMK m. 349:** Ana veya babanın yeniden evlenmesi hâlinde velâyet.
- **TMK m. 350:** Velâyetin kaldırılması hâlinde ana ve babanın yükümlülükleri.
- **TMK m. 404:** Küçüklük nedeniyle vesayet.

ÇOCUK MALLARI

Yedinci Ayırım · m. 352–363

Çocuk Malları başlıklı ayırım, Türk Medeni Kanunu'nun 352–363. maddelerini kapsamaktadır. Bu ciltte yer alan maddeler ve özleri aşağıda gösterilmiştir.

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 352	Genel olarak	Çocuğun mallarının velâyet süresince kim tarafından ve hangi sınırlar içinde yönetileceğini düzenler
m. 353	Evlilik sona erince	Evlilik sona erdikten sonra çocuk mallarının izlenmesini sağlar
m. 354	Kullanma hakkı	Velâyet sahibi ana ve babanın çocuğun malları üzerindeki kullanma yetkisini düzenler
m. 355	Gelirlerin sarfı	Çocuk mallarından elde edilen gelirlerin hangi sırayla harcanabileceğini düzenler
m. 356	Çocuk mallarının kısmen sarfı	Çocuğun sermayesine bakım için hangi ölçüde başvurulabileceğini düzenler
m. 357	Kazandırmalar	Çocuğa yapılan kazandırmaların ana ve babanın yetkilerini nasıl sınırlayabileceğini düzenler
m. 358	Saklı pay	Mirasbırakana çocuğun saklı payının yönetimi konusunda söz hakkı tanır
m. 359	Meslek veya sanat için verilen mal ve kişisel kazanç	Çocuğun iki tür malını ana ve babanın yönetim ve kullanma hakkının dışında tutar
m. 360	Önlemler	Çocuk mallarının korunmasında hâkime genel bir müdahale yetkisi verir
m. 361	Yönetimin ana ve babadan alınması	Çocuk mallarının korunmasında 360. maddeden daha ağır bir önlemi düzenler: yönetimin ana ve babadan alınıp bir kayyıma devredilmesi
m. 362	Malların devri	Çocuk mallarının yönetiminin sona ermesini düzenler
m. 363	Ana ve babanın sorumluluğu	Çocuk mallarının geri verilmesinde ana ve babanın sorumluluğunu düzenler

MADDE

352

A. Yönetim

I. Genel olarak

KANUN METNİ

(1) Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler; kural olarak hesap ve güvence vermezler.

(2) Ana ve babanın yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda hâkim müdahale eder.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 352, çocuğun mallarının velâyet süresince kim tarafından ve hangi sınırlar içinde yönetileceğini düzenler. Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını **yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdür**; kural olarak **hesap ve güvence vermezler.** Yükümlülüklerini yerine getirmezlerse **hâkim müdahale eder.** Anayasa Mahkemesi yönetim hakkına ilişkin kuralı Anayasa'ya aykırı bulmamıştır.[1] Velâyet sahibi, çocuğa intikal eden taşınmazları satmak için mahkemeden izin almak zorunda değildir;[2] buna karşılık yeterli özeni göstermediği ispat edilmedikçe hâkim yönetim hakkına müdahale edemez.[3]

TEMEL KAVRAMLAR

Çocuk malları	Çocuğa miras, bağışlama veya başka bir yolla ait olan malvarlığı.
Yönetim	Çocuğun mallarının korunması, değerlendirilmesi ve gerektiğinde elden çıkarılması için yapılan işlemler.
Hesap vermeme	Ana ve babanın yönetim konusunda kural olarak kimseye hesap sunmak zorunda olmaması.
Güvence	Yönetimden doğabilecek zarara karşı teminat gösterilmesi.

1 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.
2 Yargıtay 2. HD, 02.11.2017, E. 2016/19351, K. 2017/12079.
3 Yargıtay 2. HD, 16.05.2019, E. 2019/158, K. 2019/6208.

Hâkimin müdahalesi	Ana ve baba yükümlülüklerini yerine getirmediğinde mahkemenin çocuk mallarını korumak için önlem alması.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 352- Yürürlükteki Kanunun 278 inci maddesinden ifadesi sadeleştirilmek suretiyle aynen alınmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 130*

Gerekçe kısadır ve maddenin eski düzenlemeyle aynı içerikte olduğunu belirtir: yeni metin eski 278. maddenin ifadesini sadeleştirmiş, kuralın özüne dokunmamıştır.

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 278. maddesinden alınmıştır:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Ana baba, velayetleri devam ettikçe çocuğun mallarını idare ederler. Hesap ve Teminat vermezler. Ana babanın vazifelerini yapmadıkları takdirde, hakim müdahale eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 278 (mülga)

Eski metin, ana ve babanın velâyetleri devam ettikçe çocuğun mallarını idare edeceğini, hesap ve teminat vermeyeceğini ve görevlerini yapmadıklarında hâkimin müdahale edeceğini öngörüyordu. Yeni metin aynı kuralları bugünkü dille tekrarlar; yönetimin hak olduğu kadar yükümlülük de olduğunu açıkça belirtir ve hesap ile güvence vermeme kuralını "kural olarak" kaydıyla ifade eder.

	743 sayılı Kanun m. 278	4721 sayılı Kanun m. 352
Yönetim	Ana baba çocuğun mallarını idare eder	Ana ve baba yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdür
Hesap ve güvence	Hesap ve teminat vermezler	Kural olarak hesap ve güvence vermezler
Hâkimin müdahalesi	Görevlerini yapmazlarsa hâkim müdahale eder	Yükümlülüklerini yerine getirmezlerse hâkim müdahale eder

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Anayasa Mahkemesinin kararı 14.01.2026 tarihli ve 33137 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır; karar maddenin metnini değiştirmemiştir.[4]

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.
06.11.2025	Anayasa Mahkemesi birinci fıkranın yönetim hakkına ilişkin bölümüne yönelik itirazı reddetti; hesap ve güvence vermeme ibaresi yönünden başvuruyu yetkisizlik nedeniyle reddetti	AYM, K. 2025/218

4 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Yönetim	Velâyet süresince hem hak hem yükümlülük	TMK m. 352/1
Hesap ve güvence	Kural olarak verilmez	TMK m. 352/1
Hâkimin müdahalesi	Yükümlülükler yerine getirilmezse	TMK m. 352/2
Anayasa'ya uygunluk	Yönetim hakkına ilişkin kural Anayasa'ya aykırı değil	AYM, K. 2025/218
Satış için izin	Gerekmez; izin istemi hukuki yarar yokluğundan reddedilir	Yargıtay 2. HD, K. 2017/12079
Müdahalenin koşulu	Özensizlik iddia ve ispat edilmeli	Yargıtay 2. HD, K. 2019/6208
Defter yükümlülüğü	Hesap vermeyi kapsamaz	Yargıtay 2. HD, K. 2018/8279
Görevli mahkeme	Aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2010/19915

1 TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 278. maddesinden **ifadesi sadeleştirilmek suretiyle aynen alınmıştır.** Tasarının 352. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 447).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, yönetim yetkisinin **geniş** olmasıdır; velâyet sahibi çocuğa intikal eden taşınmazları satmak için mahkemeden izin almak zorunda değildir.[5] İkinci nokta, hâkimin müdahalesinin **özensizliğin ispatına** bağlı olmasıdır; annenin yeterli özeni göstermediği iddia ve ispat edilmeden çocuk mallarının kayyıma devri bozulmuştur.[6] Üçüncü nokta, yetkinin **çocuğun menfaati** için tanınmasıdır; ana ve baba bu yetkiyi kullanırken vekil gibi sorumludur ve velâyet görevinin kötüye kullanılması ayrı bir dava sebebi olabilir.[7]

II. Yönetim Hakkı ve Yükümlülüğü

- **Süre:** Velâyet devam ettiği sürece.
- **Nitelik:** Hem hak hem yükümlülük.

5 Yargıtay 2. HD, 02.11.2017, E. 2016/19351, K. 2017/12079.
6 Yargıtay 2. HD, 16.05.2019, E. 2019/158, K. 2019/6208.
7 Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9883, K. 2026/6131.

- **Kapsam:** Çocuğun taşınır ve taşınmaz malları; kural olarak hâkimin izni gerekmez.

Birinci fıkra, çocuğun mallarının yönetimini velâyetin bir parçası olarak ana ve babaya bırakır: ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını **yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdür.** Yönetim yetkisi, velâyet sahibinin çocuğun yasal temsilcisi olmasının sonucudur (TMK m. 342). Yargıtay, velâyet sahibi ana ve babanın hâkimden izin almaksızın çocuğa ait taşınır veya taşınmaz malları satabileceğini, ancak bu yetkiyi kullanırken çocuğun menfaatini gözetmek ve vekil gibi sorumlu olmak zorunda olduklarını belirtmiştir.[8] Bu nedenle velâyet altındaki çocuğa intikal eden taşınmazların satışı için mahkemeden izin istenmesinde hukuki yarar görülmemiştir.[9] 2

Yönetim yetkisi sınırsız değildir. Kanun, çocuğun mallarına belirli hâllerde ancak hâkimin izniyle başvurulmasını öngörür: ana ve baba, yoksul oldukları veya çocuğun özel durumu olağanüstü harcamalar gerektirdiği hâllerde çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek belli bir miktarı ancak hâkimin izniyle harcayabilir (TMK m. 327, TMK m. 356). Çocuğun borç altına girmesi sonucunu doğuran ve ana ile baba arasında ya da onların menfaatine yapılan işlemler için ise kayyımın katılması ve hâkimin onayı gerekir (TMK m. 345). Kısıtlanan ergin çocuk velâyet altında bırakıldığında da velâyete ilişkin hükümler uygulanır; eski velinin yönetiminden doğan zarar için Hazinenin vesayet hükümlerine göre sorumlu tutulması doğru bulunmamıştır.[10] 3

Yönetim hakkı velâyete bağlıdır. Evlilik devam ederken ana ve baba velâyeti birlikte kullandığından, boşanma kararı kesinleşmeden önceki döneme ait kira gelirini velâyet sahibi olan ebeveyn diğer ebeveynden isteyememiştir (Yargıtay 2. HD, K. 2010/8083; TMK m. 336). Çocuğun mallarını kullanma hakkı ise ayrıca 354. maddede düzenlenmiştir (TMK m. 354). 4

III. Anayasa Mahkemesinin Değerlendirmesi

- **Konu:** Yönetim hakkının ana ve babaya bırakılması çocuğun mülkiyet hakkını sınırlar.
- **Sonuç:** Sınırlama meşru amaçlıdır ve orantılıdır; kural Anayasa'ya aykırı değildir.
- **Kapsam dışı:** Hesap ve güvence vermeme kuralı esastan incelenmemiştir.

Anayasa Mahkemesi, boşanmadan sonra velâyeti kendisine bırakılan annenin çocuklara miras kalan malvarlığını iyi yönetemediği iddiasıyla açılan bir davada yapılan itiraz üzerine 352. maddenin birinci fıkrasını incelemiştir.[11] Mahkemeye 5

8 Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9883, K. 2026/6131.
9 Yargıtay 2. HD, 02.11.2017, E. 2016/19351, K. 2017/12079.
10 Yargıtay 2. HD, 07.03.2022, E. 2021/6267, K. 2022/2139.

göre çocuğun mallarının yönetim hakkının velâyet sahibi ana ve babaya bırakılması çocuğun mülkiyet hakkına bir sınırlamadır; ancak bu sınırlama malların çocuğun menfaatleri doğrultusunda korunmasına ve aile dayanışmasının sağlanmasına yönelik meşru bir amaç taşır. Mahkeme, hâkime tanınan önlem alma ve yönetimi kayyıma devretme yetkilerini, çocuğun borç altına girmesine ilişkin kayyım güvencesini ve ana ile babanın vekil gibi sorumluluğunu birlikte değerlendirerek sınırlamanın orantılı olduğu sonucuna varmış ve yönetim hakkına ilişkin bölümün Anayasa'ya aykırı olmadığına oybirliğiyle karar vermiştir.[12] Birinci fıkradaki "kural olarak hesap ve güvence vermezler" ibaresi ise, bakılan davada evlilik sona erdiği için uygulanma imkânı bulunmadığından esastan incelenmemiş; bu kısım yönünden başvuru yetkisizlik nedeniyle reddedilmiştir.

IV. Hesap ve Güvence Vermeme Kuralı

- **Kural:** Ana ve baba yönetimle ilgili kural olarak hesap ve güvence vermez.
- **İstisna:** Özen gösterilmezse hâkim bilgi ve hesap isteyebilir, tevdi veya güvence isteyebilir.
- **Evlilik sona erince:** Defter verme ve önemli değişiklikleri bildirme yükümlülüğü doğar.

6 Kural olarak ana ve baba, yönetimle ilgili olarak ne hesap verir ne de güvence gösterir. Bu kural, yönetimin aile içinde güvene dayanan bir görev olarak kabul edilmesinin sonucudur. Kanun, hesap ve güvenceyi ancak hâkimin müdahalesiyle gündeme getirir: ana ve baba çocuğun mallarını yönetmekte yeterince özen göstermezse hâkim, yönetim konusunda talimat verebilir; belirli zamanlarda verilen bilgi ve hesabı yeterli görmezse malların tevdi edilmesine veya güvence gösterilmesine karar verebilir (TMK m. 360).

7 Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eşin çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermesi ve önemli değişiklikleri bildirmesi gerekir (TMK m. 353). Bu yükümlülük hesap vermeyi kapsamaz; malvarlığında önemli bir değişiklik olmasa da velâyet sahibinin yılda bir kez rapor vermesine ilişkin hüküm bu nedenle düzeltilmiştir.[13]

V. Hâkimin Müdahalesi

- **Koşul:** Ana ve babanın yükümlülüklerini yerine getirmemesi.
- **İspat:** Yeterli özen gösterilmediği iddia ve ispat edilmelidir.

11 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.
12 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.
13 Yargıtay 2. HD, 27.06.2018, E. 2018/3437, K. 2018/8279.

- **Araştırma:** Satış bedeli, kira gelirleri ve malların durumu somut olarak incelenmelidir.
- **Önlemler:** Talimat, tevdi, güvence ve son çare olarak kayyım.

İkinci fıkra, yönetim hakkının karşılığını gösterir: ana ve baba yükümlülüklerini yerine getirmezse **hâkim müdahale eder.** Müdahale ise kendiliğinden yapılmaz; ana ve babanın çocuğun mallarını yönetmekte yeterince özen göstermediği iddia ve ispat edilmelidir. Velâyet sahibi annenin özensizliği ispat edilmeden çocuğa intikal edecek taşınmaz paylarına tedbir konulması ve malların kayyıma devredilmesi bozulmuş;[14] aynı gerekçeyle ölen eş adına kayıtlı araçlara çocuk ergin oluncaya kadar devri önleyen tedbir konulması da doğru görülmemiştir.[15] 8

İddia ciddi ise mahkeme somut bir araştırma yapmalıdır. Velâyet sahibi annenin çocuk için tutulan taşınmazı satıp bedelin bir kısmının kendisinde kaldığını bildirdiği bir olayda, satış bedelinin nasıl değerlendirildiğinin ve çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığının araştırılmadan davanın reddi bozulmuştur.[16] Çocuğa miras kalan taşınmazların rayiç bedelle kiraya verilip verilmediğinin tespit edilmesi, kira gelirlerinin mahkeme nezaretinde çocuk adına bir hesaba yatırılması ve özen gösterilmediği belirlenirse gerektiğinde malların ve gelirlerin kayyıma devri dâhil önlemlerin alınması da gerekli görülmüştür (Yargıtay 2. HD, K. 2016/5242; TMK m. 361). 9

VI. Kötüye Kullanma ve Sorumluluk

- **Sorumluluk:** Ana ve baba çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludur.
- **Kötüye kullanma:** Velâyet görevinin kötüye kullanılması tapu iptali davasına konu olabilir.
- **İspat:** Alıcının veliyle işbirliği içinde hareket ettiği ispat edilmelidir.

Yönetim yetkisi çocuğun menfaati için tanındığından, ana ve baba çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludur (TMK m. 363). Velâyet görevinin kötüye kullanılması iddiasına dayanan bir tapu iptali davasında bu iddianın ayrıca incelenmesi gerekir; mahkemenin bu iddia üzerinde durmadan temliki doğrudan muvazaalı kabul etmesi bozma sebebi sayılmıştır.[17] Böyle bir davada davacı, satışın velâyet görevinin kötüye kullanılmasıyla gerçekleştiğini ve alıcının veliyle çıkar ve işbirliği içinde hareket ettiğini ispat etmelidir; bu ispat yapılamadığında davanın reddi gerektiği belirtilmiştir.[18] 10

14 Yargıtay 2. HD, 16.05.2019, E. 2019/158, K. 2019/6208.
15 Yargıtay 2. HD, 21.03.2016, E. 2016/352, K. 2016/5470.
16 Yargıtay 2. HD, 23.11.2016, E. 2016/16152, K. 2016/15102.
17 Yargıtay 1. HD, 08.03.2016, E. 2014/20898, K. 2016/2864.
18 Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9883, K. 2026/6131.

VII. Görevli Mahkeme

- **Görev:** Aile mahkemesi.
- **Bildirim:** Ana veya babanın ölümü üzerine yapılan bildirim çocuk mallarının korunmasına yöneliktir.

11 Çocuk mallarının korunmasına ilişkin istemler Türk Medeni Kanunu'nun üçüncü kısmı hariç ikinci kitabından kaynaklandığından aile mahkemesinin görevine girer (4787 sayılı Kanun m. 4). Velinin çocuk mallarına ilişkin hükümlere aykırı davranarak başkasına devrettiği taşınmazın iadesi davasında görevsizlik kararı verilmesi gerektiği kabul edilmiş;[19] babası ölen çocuk için nüfus müdürlüğünün yaptığı bildirimin çocuk mallarının korunması amacıyla yapıldığı ve bu işin aile mahkemesinde görülmesi gerektiği belirtilmiştir (Yargıtay 20. HD, K. 2016/6850; 4787 sayılı Kanun m. 6).

UYGULAMA NOTU

Velâyet sahibi, çocuğun mallarını yönetmek için kural olarak mahkemeden izin almak zorunda değildir; ancak çocuğun menfaatini gözetmek ve yaptığı işlemleri belgelemek zorunda olduğu, çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumlu tutulacağı unutulmamalıdır. **Satış yapılacaksa** satış bedeli çocuk adına değerlendirilmeli ve kira gibi gelirlerin rayiç bedelle elde edilmesine özen gösterilmelidir. **Diğer ebeveynin çocuğun mallarını iyi yönetmediği düşünülüyorsa**, genel bir kuşku yerine özensizliği gösteren somut deliller, örneğin satış belgeleri, kira kayıtları ve bedelin nereye gittiğini gösteren kayıtlar sunularak aile mahkemesinden önlem alınması istenmelidir. **Evlilik sona ermişse**, velâyet sahibinin mahkemeye çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren defteri vermesi ve önemli değişiklikleri bildirmesi gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
06.11.2025 · E. 2025/44 · K. 2025/218

Ana ve babanın velâyet süresince çocuğun mallarını yönetme hakkı ve yükümlülüğü Anayasa'ya aykırı değildir

Boşanmadan sonra velâyeti kendisine bırakılan annenin çocuklara miras kalan malvarlığını iyi yönetemediği iddiasıyla açılan çocuk mallarının korunması davasında aile mahkemesi, 352. maddenin birinci fıkrası ile 353 ve 354. maddelerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi, birinci fıkradaki hesap ve güvence vermeme kuralını bakılan davada uygulanacak kural saymayarak bu kısım yönünden başvuruyu yetkisizlik nedeniyle reddetmiştir; kalan kısmı esastan incelemiştir.

19 Yargıtay 2. HD, 30.11.2010, E. 2009/16173, K. 2010/19915.

> *Çocuğun mallarının yönetim hakkının velayeti kendisinde kalan ana ve babaya bırakılmasının bu malların çocuğun menfaatleri doğrultusunda muhafaza edilmesine ve kullanılmasına, gereken önlemlerin alınarak değerinin korunmasına katkı sunacağı açıktır. Öte yandan kurallar kapsamında kendi kusuruyla velayeti kaldırılmayan ana ve babaya çocuğun mallarından yararlanma yetkisinin verilmesiyle ana ve babanın çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğünün dengelenmeye çalışıldığı, böylece aile dayanışmasının sağlanmasının ve aile bağlarının güçlendirilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kurallarla mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın kamu yararı amacına yönelik olduğu ve anayasal anlamda meşru amaç taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.*

DEĞERLENDİRME Anayasa Mahkemesi, çocuğun mallarının yönetim ve kullanma hakkının velâyet sahibi ana ve babaya bırakılmasını çocuğun mülkiyet hakkına getirilmiş bir sınırlama olarak nitelendirmiş; bu sınırlamanın belirli ve öngörülebilir olduğunu, malların çocuğun menfaatleri doğrultusunda korunması ve aile dayanışmasının sağlanması gibi meşru amaçlara yöneldiğini kabul etmiştir. Orantılılık incelemesinde Mahkeme, hâkimin 360. madde uyarınca uygun önlemleri alabilmesini, 361. madde uyarınca yönetimin kayyıma devredilebilmesini, 345. maddedeki kayyım ve onay güvencesini ve 363. maddedeki vekil gibi sorumluluğu birlikte değerlendirmiş; 352. maddenin birinci fıkrasının yönetim hakkına ilişkin bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine oybirliğiyle karar vermiştir. Karar 14.01.2026 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
03.06.2026 · E. 2025/9883 · K. 2026/6131

Velâyet sahibi, hâkimden izin almaksızın çocuğun taşınır ve taşınmaz mallarını satabilir; satışın velâyetin kötüye kullanılması olduğu iddiasında alıcının veliyle işbirliği ispat edilmelidir

Davacı, ergin olmadan önce annesinin, murisinden kendisine kalan taşınmaz paylarını velâyeten bir idareye sattığını, satış bedelinin ertesi gün idareye iade edildiğini, işlemin gerçekte bağışlama olduğunu ve annenin velâyet görevini kötüye kullandığını ileri sürerek tapu kaydının iptali ve adına tescilini istemiştir. İlk derece mahkemesinin kabul kararına karşı istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir; hüküm davalı idare tarafından temyiz edilmiştir.

> *Ana ve babanın çocuğun mallarını yönetme hakkı sınırsız değildir. Bu yetkiyi yerine getirirken vekil gibi sorumludurlar. Çocuk mallarının yönetimi 4721 sayılı Türk Medeni Kanunun (4721 sayılı Kanun) 352 inci maddesinde "Ana ve baba velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler; kural olarak hesap ve güvence vermezler. Ana ve babanın yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda hâkim müdahale eder" hükmüne yer verilmiştir. Velâyet hakkına sahip ana ve baba çocuk malları konusunda hukuken yasal temsilci niteliğindedirler. Söz konusu bu temsilcilik sıfatları velâyet kendilerinde olduğu müddetçe ve çocuk ergin oluncaya kadar*

devam eder. Yasal temsilci olan ana ve baba çocuğun ad ve hesabına yapacakları hukukî işlemlerle çocuğun malvarlığının aktifini artırabilecekleri gibi pasifini de çoğaltabilme yetkisine de sahiptirler. Ana ve babanın çocuk malları üzerinde gerçekleştirecekleri tasarruf hak ve yetkisi kendilerine velâyet hakkından dolayı mutlak bir hak olarak verilmiştir. Ancak ana ve baba bunu gerçekleştirirken hep çocuğun menfaatini gözetmek zorundadırlar. "Anne ve baba velâyetleri çerçevesinde 3. kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcileridir. Yasal temsilci durumunda, bulunan anne ve baba hâkimden izin almaksızın çocuklarına ait taşınır veya taşınmaz malları satabilirler. Malları idare etmekle yükümlüdürler" Bu yetkiye sahip olan ana ve baba çocuğun mallarını kanunun çizdiği sınırlar içinde çocuğun yararına onun bakımı eğitimi ve gerekli koşullar mevcut olduğu takdirde kendi ihtiyaçları doğrultusunda kullanma haklarına da sahiptirler.

DEĞERLENDİRME Daire, çocuk mallarının yönetimine ilişkin ilkeleri ayrıntılı biçimde özetlemiştir: yönetim çocuğun menfaatine uygun olmalı, ana ve baba bu görevi sadakat ve özenle yerine getirmeli ve vekil gibi sorumlu olmalıdır. Velâyet sahibi ana ve baba çocuğun yasal temsilcisidir ve hâkimden izin almaksızın çocuğa ait taşınır veya taşınmaz malları satabilir; ancak bu yetkiyi kullanırken çocuğun menfaatini gözetmek zorundadır. Davacı, satışın velâyet görevinin kötüye kullanılmasıyla gerçekleştiğini ve alıcı idarenin veliyle çıkar ve işbirliği içinde hareket ettiğini ispat edemediğinden Daire, davanın reddi gerektiğini belirterek bölge adliye mahkemesi kararını kaldırmış ve ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur (TMK m. 363).

3 **YARGITAY 1. HUKUK DAİRESİ**
08.03.2016 · E. 2014/20898 · K. 2016/2864

Velâyet görevinin kötüye kullanılması iddiasına dayanan tapu iptali davasında bu iddia ayrıca incelenmelidir; temlik doğrudan muvazaalı kabul edilemez

Çocuklar adına kayıtlı daire, çocuklar küçükken ana ve baba tarafından velâyeten babanın bir akrabasına satılmıştır. Çocuklar, satışın babanın borcunu ödemek için yapıldığını, gerçek olmadığını ve velâyet görevinin kötüye kullanıldığını ileri sürerek tapu kaydının iptalini ve adlarına tescilini istemiştir. Mahkeme temliki muvazaalı kabul ederek davayı kabul etmiştir.

> *"Ne varki, mahkemece, velâyet görevinin kötüye kullanılması iddiası üzerinde durulmamış, bu yönden bir inceleme ve değerlendirme yapılmadan temlikin muvazaalı kabul edilmesi suretiyle sonuca gidildiği görülmektedir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 352. maddenin tanıdığı yönetim yetkisinin kötüye kullanılması iddiasının ayrı bir hukuki sebep olarak incelenmesi gerektiğini gösterir. Daire, 352. madde ile ana ve babanın çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumlu olduğunu öngören 363. maddeyi birlikte hatırlatmış; mahkemenin velâyet görevinin kötüye kullanılması iddiası üzerinde durmadan temliki muvazaalı kabul etmesini isabetsiz bulmuştur. Daire ayrıca, yargılama sırasında ergin olan davacının

davaya katılımının sağlanmasını ve kötüye kullanma iddiası bakımından gerekli araştırmanın yapılmasını istemiştir (TMK m. 363).

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
22.04.2010 · E. 2009/3578 · K. 2010/8083

Boşanma kararı kesinleşmeden önceki dönemde çocuğun malları üzerindeki yönetim ve kullanma hakkı ana ve babaya birlikte aittir; bu döneme ait kira gelirini velâyet sahibi diğer ebeveynden isteyemez

Boşanmada velâyet anneye verildi ve karar kesinleşmiştir. Anne, çocuğa velâyeten açtığı davada, çocuk adına kayıtlı dairenin boşanma kararı kesinleşmeden önceki dönemde baba tarafından kiraya verildiğini belirterek bu döneme ait kira bedelinin babadan tahsilini istemiştir. Mahkeme istemi kabul etmiştir.

> *Velayete ilişkin hüküm 02.04.2007 tarihinde kesinleşmiş olup, davaya konu kira alacağı istemi ise Mayıs-Aralık 2006 dönemine ilişkin olup, o tarih itibarıyla velayetin kullanma hakkı anne ve babaya aittir. Öte yandan Türk Medeni Kanununun 360 ve devamı maddeleri uyarınca açılan bir dava da bulunmamaktadır. İsteğin reddi gerekirken, yazılı şekilde kabulü usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 352. maddedeki yönetim hakkının velâyetle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini gösterir. Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanır; boşanmada velâyet çocuğun bırakıldığı eşe geçer (TMK m. 336). Dava konusu kira alacağı velâyete ilişkin hüküm kesinleşmeden önceki döneme ait olduğundan, o dönemde yönetim ve kullanma hakkı ana ve babaya birlikte aitti (TMK m. 354). Çocuk mallarının korunmasına ilişkin 360 ve devamı maddeler uyarınca açılmış bir dava da bulunmadığından Daire, istemin reddi gerektiğini belirterek kararı bozmuştur.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.05.2019 · E. 2019/158 · K. 2019/6208

Velâyet sahibinin çocuğun mallarını yönetmekte yeterli özeni göstermediği ispat edilmedikçe hâkim yönetim hakkına müdahale edemez, mallar kayyıma devredilemez

Babası hayatta olmayan çocuğun amcası, annenin çocuğa kalan malları iyi yönetemediğini ileri sürerek malların korunmasını istemiştir. Mahkeme, annenin daha önce yaptığı bir satış nedeniyle kuşku doğduğunu belirterek çocuğa intikal edecek taşınmaz paylarına tedbir konulmasına ve çocuk mallarının kayyıma devrine karar vermiştir.

> *Türk Medeni Kanunu'nun 360., 361. maddesi koşulları bulunmadıkça; başka bir ifade ile ana ve babanın çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermemeleri durumu mevcut olmadıkça; hakim, çocuk mallarının korunması konusunda ana ve babanın yönetme hakkına müdahale edemez, bu sonucu doğuracak bir karar veremez. Tüm dosya kapsamından velayet hakkına sahip olan annenin çocuğun mallarını yönetmekte yeterli özeni*

göstermediği iddia ve ispat edilmemişken annenin kanundan doğan yönetim hakkına müdahale niteliğinde yazılı şekilde tedbir kararı verilmesi doğru olmadığı gibi koşulları oluşmadığından davanın reddine karar verilmesi gerektiği halde davanın kabulü ile çocuk mallarının kayyıma devredilmesine karar verilmesi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir.

DEĞERLENDİRME Karar, 352. maddenin ikinci fıkrasındaki hâkimin müdahalesinin sınırını çizer. Hâkim ancak ana ve baba çocuğun mallarını yönetmekte yeterince özen göstermediğinde müdahale eder; bu durumda önce uygun önlemler alınır, yönetimin kayyıma devri ise malların tehlikeye düşmesinin başka bir şekilde önlenemediği hâllere özgüdür (TMK m. 360, TMK m. 361). Velâyet sahibi annenin yeterli özeni göstermediği iddia ve ispat edilmediğinden Daire, yönetim hakkına müdahale niteliğindeki tedbir kararını ve kayyıma devir kararını bozmuş, davanın reddi gerektiğini belirtmiştir.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
21.03.2016 · E. 2016/352 · K. 2016/5470

Özensizlik ispat edilmeden, ölen eş adına kayıtlı araçlara çocuk ergin oluncaya kadar devri önleyen tedbir konulamaz

Babanın ölümü üzerine nüfus müdürlüğünün bildirimiyle çocuk mallarının korunması işlemi başlatılmıştır. Mahkeme, çocuk adına defteri tutulacak malvarlığı bulunmadığından defter tutulmasına ve önlem alınmasına yer olmadığına karar vermiştir; ancak ölen baba adına kayıtlı araçlara, çocuk 18 yaşını tamamlayana kadar devri önleyecek biçimde tedbir koydu. Karar veli anne tarafından tedbir yönünden temyiz edilmiştir.

> *Türk Medeni Kanununun 352/2. ve Tüzüğün 4/2. maddesi koşulları bulunmadıkça; başka bir ifade ile ana ve babanın çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermemeleri durumu mevcut olmadıkça; hakim, çocuk mallarının korunması konusunda ana ve babanın yönetme hakkına müdahale edemez, bu sonucu doğuracak bir karar veremez. Türk Medeni Kanununun 336/son maddesi gereğince velayet hakkına sahip olan annenin çocuğun mallarını yönetmekte yeterli özeni göstermediği iddia ve ispat edilmemişken annenin kanundan doğan yönetim hakkına müdahale niteliğinde yazılı şekilde tedbir kararı verilmesi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyet sahibinin yönetim hakkının kendiliğinden kısıtlanamayacağını gösterir. Ana ve baba çocuğun mallarını yönetmekte yeterince özen göstermedikçe hâkim yönetim hakkına müdahale edemez ve bu sonucu doğuracak bir karar veremez. Velâyet sahibi annenin özensizliği iddia ve ispat edilmediğinden, araçlar üzerine konulan ve annenin kanundan doğan yönetim hakkına müdahale niteliği taşıyan tedbir kararı bozulmuştur.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
27.06.2018 · E. 2018/3437 · K. 2018/8279

Velâyet sahibi kural olarak hesap vermez; defter verme ve önemli değişiklikleri bildirme yükümlülüğü, her yıl rapor verme yükümlülüğüne dönüştürülemez

Babanın ölümü üzerine nüfus müdürlüğü aile mahkemesine bildirimde bulunmuştur. Mahkeme velâyet sahibi anneyi çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren defter vermekle yükümlü tutmuştur; ayrıca malvarlığında önemli bir değişiklik olmasa bile yılda bir kez rapor vermesine karar vermiştir.

> *Türk Medeni Kanununun 352/2. ve Tüzüğün 4/2. maddesi koşulları bulunmadıkça; başka bir ifade ile ana ve babanın çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermemeleri durumu mevcut olmadıkça; hakim, çocuk mallarının korunması konusunda ana ve babanın yönetme hakkına müdahale edemez ve bu sonucu doğuracak bir karar veremez. Türk Medeni Kanunun 336/son maddesi gereğince, velayet hakkına sahip olan annenin çocuğun mallarını yönetmekte yeterli özeni göstermediği iddia ve ispat edilmemişken; mahkemece malvarlıklarında önemli bir değişiklik olmadığı taktirde senede bir kere veli tarafından rapor verilmesine karar verilmesi doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 352. maddedeki hesap vermeme kuralının 353. maddedeki defter yükümlülüğüyle ilişkisini gösterir. Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eşten istenebilecek olan, çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermesi ve bu malvarlığında ileride gerçekleşecek önemli değişiklikleri bildirmesidir; bu yükümlülük hesap vermeyi kapsamaz (TMK m. 353). Annenin yeterli özeni göstermediği iddia ve ispat edilmediğinden Daire, önemli bir değişiklik olmasa da yılda bir kez rapor verilmesine ilişkin cümleyi hükümden çıkarmış ve kararı bu şekilde düzelterek onamıştır.

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
23.11.2016 · E. 2016/16152 · K. 2016/15102

Velâyet sahibi çocuk için tutulan taşınmazı satmışsa, satış bedelinin nasıl değerlendirildiği ve çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı araştırılmalıdır

Boşanmada taraflar, bedeli babaca ödenen bir dairenin velâyet sahibi anne adına tescil edilip çocuk 18 yaşını doldurduğunda ona devredilmesini kararlaştırmıştı. Anne bu daireyi satıp çıplak mülkiyeti çocuk, intifa hakkı kendi adına olmak üzere başka bir daire aldı ve satış bedelinin bir kısmının kendisinde kaldığını beyan etmiştir. Baba çocuk mallarının korunmasını istemiştir; mahkeme davayı ispat edilemediği gerekçesiyle reddetmiştir.

> *Bu durumda velayet sahibi annenin satış bedelinden arta kalan 80.000 TL'nin kendi uhdesinde bulunduğunu bildirdiğinden, satış bedelinin velayet hakkını kullanan anne tarafından nasıl değerlendirildiği, ortak çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı, gerekirse bu konularda ne gibi önlem/önlemlerin alınabileceğinin*

araştırılıp sonucu uyarınca bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.

DEĞERLENDİRME Karar, hâkimin müdahalesinden önce yapılması gereken araştırmanın kapsamını gösterir. Velâyet sahibi ana veya baba çocuğun mallarını yönetmekle yükümlüdür ve gelirleri öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için harcayabilir (TMK m. 355); yeterli özen gösterilmezse hâkim talimat verebilir, malların tevdiine veya güvence gösterilmesine karar verebilir (TMK m. 360). Satış bedelinden arta kalan paranın annede bulunduğu anlaşıldığından Daire, bu bedelin çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığının ve gerekirse hangi önlemlerin alınabileceğinin araştırılması gerektiğini belirterek ret kararını bozmuştur.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.03.2016 · E. 2016/3118 · K. 2016/5242

Çocuğa miras kalan taşınmazların rayiç bedelle kiraya verilip verilmediği ve satış bedelinin çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı araştırılmalı; gerekirse kira gelirleri mahkeme nezaretinde çocuk adına bir hesaba yatırılmalıdır

Babası hayatta olmayan çocuğun bir yakını, velâyet sahibi annenin çocuğa babasından miras kalan malları kullanıp sattığını ileri sürerek çocuk malları hakkında tedbir alınmasını istemiştir. Mahkeme, kira gelirleri konusunda annenin ve kiracıların beyanlarıyla yetinerek karar vermiştir.

Toplanan delillerden çocuğun velisi olan annesi tarafından idare edilen kira getirisi olan taşınmazlar bulunduğu, bu taşınmazların iki tanesinin kira gelirlerinin banka havalesi ile anne tarafından alındığı kayden sabit olup bir tanesinin de ödemelerinin elden yapıldığı, iddia edildiği anlaşıldığından mahkemece yapılacak araştırma ile taşınmazların rayiç kira bedellerinin tespit edilip bu miktar üzerinden taşınmazların kiraya verilip verilmediğinin öncelikle belirlenmesi,rayiçten düşük bedeller söz konusu ise rayiç bedel üzerinden kiraya verilmesinin sağlanması ve kira gelirlerinin mahkeme nezaretinde olacak şekilde çocuk adına bir hesaba yatırılması için gerekli işlemlerin yapılması gerekirken bu hususta velayet sahibi anne ile kiracıların beyanı ile yetinilmesi doğru olmadığı gibi, babasından çocuğa miras kalan 15840 parsel sayılı taşınmazdaki 5 nolu bağımsız bölüm 16.5.2013 tarihide satılmış olduğuna göre bu taşınmazın satışının gerekli olup olmadığının, satış bedelinin velayet hakkını kullanan anne tarafından nasıl değerlendirildiği, çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı araştırılıp, satış bedelinin mevcut olması lahinde güvence altına alınması, aksi halde, velayet hakkını kullanan annenin Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerininin uygulanmasına Dair Tüzüğün 4. maddesinde açıklandığı üzere çocuk malları hakkında gerekli özeni gösterip göstermediği tespit edilerek, çocuk mallarının korunmasında gerekli özenin gösterilmediğinin belirlenmesi halinde, taşınmazın bedelinin tahsili ile tüm mal varlığının korunması amacıyla gerekli olduğu takdirde çocuk mallarınının ve gelirlerinin kayyıma devri (TMK. m. 361) dahil kanunda öngörülen

tedbirlerin alınması gerekirken bu hususlar nazara alınmadan yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamıştır.

DEĞERLENDİRME Karar, hâkimin müdahalesinin somut araştırmaya dayanması gerektiğini gösterir. Daire, kira getirisi olan taşınmazların rayiç kira bedellerinin tespit edilmesini, rayiçten düşük bedel söz konusuysa rayiç bedel üzerinden kiraya verilmesinin sağlanmasını ve kira gelirlerinin mahkeme nezaretinde çocuk adına bir hesaba yatırılmasını istemiştir. Satılan bağımsız bölüm bakımından da satışın gerekli olup olmadığının ve bedelin çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığının araştırılmasını; özen gösterilmediği belirlenirse bedelin tahsili ve gerekirse malların ve gelirlerin kayyıma devri dâhil kanunda öngörülen önlemlerin alınmasını gerekli görmüştür (TMK m. 360, TMK m. 361).

10 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
02.11.2017 · E. 2016/19351 · K. 2017/12079

Velâyet sahibi, velâyeti altındaki çocuğa intikal eden taşınmazları satmak için mahkemeden izin almak zorunda değildir; izin istemi hukuki yarar yokluğundan reddedilir

Kısıtlanarak annesinin velâyeti altında bırakılan ergin çocuğa babasından intikal eden taşınmazların satışı için anne mahkemeden izin istemiştir. Mahkeme istemi, çocuğun menfaatine uygun düşmediği ve ispatlanamadığı gerekçesiyle reddetmiştir.

> *Velayete ilişkin hükümler gereği bu hakka sahip olan ebeveyn çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler. Kural olarak hesap ve güvence vermezler (TMK m. 352/1). Velayet hakkına sahip olan anne veya baba kusurları sebebiyle velayeti kaldırılmadıkça çocuğun mallarını da kullanabilirler (TMK m. 354). Çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitim için; hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçlarım karşılamak üzere sarfedebilirler (TMK m.355). Buna göre, talep edenin velayeti altındaki çocuk için intikal eden taşınmazların satılmasında mahkemeden izin almasına gerek yoktur.*

DEĞERLENDİRME Karar, 352. maddenin tanıdığı yönetim yetkisinin kapsamını gösterir. Kısıtlanan ergin çocuk kural olarak vesayet altına alınmayıp velâyet altında bırakıldığında velâyete ilişkin hükümler uygulanır (TMK m. 335). Velâyet sahibi çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlü olduğundan, çocuğa intikal eden taşınmazların satışı için mahkemeden izin almasına gerek yoktur; bu nedenle izin istemi hukuki yarar yokluğundan reddedilmelidir. Daire, ret kararını sonucu itibarıyla doğru bulmuş ve gerekçesini bu yönde değiştirip düzelterek onamıştır.

11 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
07.03.2022 · E. 2021/6267 · K. 2022/2139

Velâyet altındaki çocuğun mallarının yönetiminden doğan zararda velâyet hükümleri uygulanır; veli izin almadan yönetir, vekil gibi sorumludur ve Hazine vesayet hükümlerine göre sorumlu tutulamaz

Kısıtlanarak annesinin velâyeti altında bırakılan ergin çocuğa sonradan vasi atandı. Vasi, eski velinin velâyet döneminde kötü niyetli ve tedbirsiz yönetimi nedeniyle uğranılan zararın eski veliden ve Hazineden tazminini istemiştir; mahkeme vesayete ilişkin hükümlere dayanarak davayı kabul etmiştir.

> *Veli, velâyet devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdür; kural olarak hesap ve güvence vermez (TMK m. 352/1). Bu nedenle kural olarak, velinin, velâyeti altındaki çocuğa ait taşınmazı satarak başkaca yatırımlara dönüştürmesi için hâkimden izin almasına da ihtiyacı yoktur.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyet ile vesayet arasındaki farkı çocuk mallarının yönetimi bakımından ortaya koyar. Ergin çocuk kısıtlanıp velâyet altında bırakılmışsa uyuşmazlıkta vesayete ilişkin hükümler değil velâyete ilişkin hükümler uygulanır. Veli, 327/2 ve 356. maddelerdeki koşullar dışında ve 360 ile 361. maddelerdeki önlemler saklı kalmak üzere, hâkimden izin almaksızın taşınır ve taşınmaz çocuk mallarını yönetir; buna karşılık çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludur (TMK m. 363). Daire, Hazinenin vesayet hükümlerine dayanılarak sorumlu tutulmasını ve davanın vesayete ilişkin hükümlere göre incelenmesini doğru bulmayarak kararı bozmuştur.

12 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
30.11.2010 · E. 2009/16173 · K. 2010/19915

Velinin çocuk mallarına ilişkin hükümlere aykırı olarak başkasına devrettiği taşınmazın iadesi davasında aile mahkemesi görevlidir

Velâyet sahibinin, çocuk mallarının korunmasına ilişkin hükümlere aykırı davranarak dürüstlük kurallarına aykırı biçimde başkasına devrettiği taşınmazın iadesi istendi. Mahkeme görev yönünden bir karar vermeden davanın esasını incelemiştir.

> *Dava, Türk Medeni Kanununun 352-363. maddelerinde yer alan çocuk mallarının korunmasına ilişkin hükümlere velayet hakkına sahip olanın aykırı davranması sebebine dayalı, velinin, dürüstlük kurallarına aykırı olarak başkasına devrettiği taşınmazın iadesi isteğine ilişkin olup, Türk Medeni Kanununun üçüncü kısmı hariç ikinci kitabından kaynaklanmaktadır. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 4/1.maddesi gereğince Aile Mahkemesi görevlidir. Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olup, yargılamanın her aşamasında hakim tarafından kendiliğinden dikkate alınır. Bu açıklama karşısında görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, bu husus dikkate alınmadan davanın esasının incelenmesi doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 352 ila 363. maddelere dayanan istemlerin görevli mahkemesini belirler. Velinin çocuk mallarının korunmasına ilişkin hükümlere aykırı davranmasına dayanan iade istemi, Türk Medeni Kanunu'nun üçüncü kısmı hariç ikinci kitabından kaynaklandığından aile mahkemesinin görevine girer (4787 sayılı Kanun m. 4). Görev kamu düzenine ilişkin olduğundan yargılamanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alınır; Daire, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken davanın esasının incelenmesini bozma sebebi saymıştır.

13 **YARGITAY 20. HUKUK DAİRESİ**
13.06.2016 · E. 2016/4919 · K. 2016/6850

Babası ölen çocuk için nüfus müdürlüğünün yaptığı bildirim çocuk mallarının korunması amacına yöneliktir; bu işte aile mahkemesi görevlidir

Babanın ölümü üzerine nüfus müdürlüğü vasi atanması istemiyle sulh hukuk mahkemesine bildirimde bulunmuştur. Sulh hukuk mahkemesi ile aile mahkemesi ayrı ayrı görevsizlik kararı vermiştir.

> *Dosyanın incelenmesinde, çocuğun babasının ölümü üzerine, nüfus müdürlüğünce vâsi atanması istemi ile sulh hukuk mahkemesine ihbarda bulunulduğu anlaşılmaktadır. Sulh hukuk mahkemesince, aile mahkemesinin; aile mahkemesince, vâsi tayini hususunun değerlendirilmesinde sulh mahkemesinin görevli olduğu belirtilerek görevsizlik kararı verilmiş ise de, ihbarın, çocuk mallarının korunması amacıyla yapıldığının kabulü ve mahkemece bu husus irdelenerek bir karar verilmesi gerekmekte olup, vâsi tayin edilmesi hususu ayrı bir dava konusudur. Bu durumda, küçüğün mallarının korunması istemine ilişkin uyuşmazlığın, 6100 sayılı HMK'nın 383 ve Türk Medenî Kanununun 336/3, 352 ve devamı maddeleri ile 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usûllerine dair Kanunun 6/2-c maddesi ve geçici 2. maddesi hükümleri uyarınca aile mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyet sahibinin yönetimindeki çocuk mallarının korunmasına ilişkin işlerde görevli mahkemeyi belirler. Ana ve babadan birinin ölümü hâlinde velâyet sağ kalana aittir (TMK m. 336). Nüfus müdürlüğünün bildirimi vasi atanması istemiyle yapılmış olsa da Daire, bildirimin çocuk mallarının korunması amacıyla yapıldığının kabulü gerektiğini belirtmiş; aile mahkemesi çocuk mallarının yönetimi ve korunmasına ilişkin önlemleri almaya yetkili olduğundan uyuşmazlığın aile mahkemesinde görülmesine karar vermiş, vasi atanmasının ise ayrı bir dava konusu olduğunu vurgulamıştır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 327:** Çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama.
- **TMK m. 336:** Ana ve baba evli ise velâyet.
- **TMK m. 342:** Çocuğun temsil edilmesi.
- **TMK m. 345:** Çocuk ile ana ve baba arasındaki hukukî işlemler.
- **TMK m. 353:** Evlilik sona erince çocuk mallarının defteri.

- **TMK m. 354:** Çocuk mallarını kullanma hakkı.
- **TMK m. 355:** Gelirlerin sarfı.
- **TMK m. 360:** Çocuk mallarının korunması için uygun önlemler.
- **TMK m. 361:** Yönetimin kayyıma devri.
- **TMK m. 363:** Ana ve babanın sorumluluğu.

MADDE

353

A. Yönetim

II. Evlilik sona erince

KANUN METNİ

Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eş, hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermek ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorundadır.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 353, evlilik sona erdikten sonra çocuk mallarının izlenmesini sağlar. Ölüm veya boşanma gibi bir sebeple evlilik sona erince **velâyet kendisinde kalan eş**, hâkime çocuğun **malvarlığının dökümünü gösteren bir defter** vermek ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen **önemli değişiklikleri bildirmek** zorundadır. Anayasa Mahkemesi bu yükümlülüğü Anayasa'ya aykırı bulmamıştır.[1] Yükümlülük hesap vermeyi kapsamaz; her yıl defter tasdiki yönündeki uyarı da önemli değişikliklerin bildirilmesine münhasır sayılmış,[2] defterlerin üç ayda bir ibrazı ise velâyet görevini kısıtladığı için hükümden çıkarılmıştır.[3]

TEMEL KAVRAMLAR

Velâyet kendisinde kalan eş	Ana veya babadan birinin ölümünde sağ kalan ya da boşanmada velâyet kendisine verilen ebeveyn.
Malvarlığı dökümü	Çocuğa ait malları, hakları ve yatırımları gösteren defter.
Önemli değişiklik	Çocuğun malvarlığında veya yatırımlarında sonradan gerçekleşen kayda değer değişiklik.
Tüzük bildirimi	Ölüm hâlinde nüfus memurunun, boşanmada kararı veren mahkemenin aile mahkemesine yaptığı bildirim.

1 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.
2 Yargıtay 2. HD, 12.03.2012, E. 2011/13199, K. 2012/5377.
3 Yargıtay 2. HD, 19.03.2007, E. 2006/13510, K. 2007/4382.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 353- Yürürlükteki Kanunun 279 uncu maddesinden ifadesi sadeleştirilmek suretiyle aynen alınmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 130*

Gerekçe, maddenin eski düzenlemeyle aynı içerikte olduğunu belirtir: yeni metin eski 279. maddenin ifadesini sadeleştirmiş, yükümlülüğün kapsamını değiştirmemiştir.

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 279. maddesinden alınmıştır:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Evliliğin zevalinden sonra velayeti haiz olan karı veya koca, hakime çocuğun mali vaziyetini gösterir bir müfredat defteri vermeğe ve servetinde ve keyfiyeti tenmiyesinde ehemmiyetli bir tebeddül husule geldiği takdirde, onu da, bildirmeğe mecburdur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 279 (mülga)

Eski metin, evliliğin sona ermesinden sonra velâyete sahip eşin hâkime çocuğun malî durumunu gösteren bir müfredat defteri vermesini ve çocuğun servetinde ya da bu servetin nemalandırılma biçiminde önemli bir değişiklik olursa bunu bildirmesini öngörüyordu. Yeni metin aynı yükümlülüğü bugünkü dille ifade eder: müfredat defteri yerine malvarlığının dökümünü gösteren defterden, nemalandırılma biçimi yerine yapılan yatırımlardan söz eder.

	743 sayılı Kanun m. 279	4721 sayılı Kanun m. 353
Yükümlü	Evliliğin sona ermesinden sonra velâyeti haiz karı veya koca	Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eş
Defter	Çocuğun malî durumunu gösteren müfredat defteri	Çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren defter
Bildirim	Serveti ve nemalandırılma biçimindeki önemli değişiklik	Malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklik

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Anayasa Mahkemesinin kararı 14.01.2026 tarihli ve 33137 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır; karar maddenin metnini değiştirmemiştir.[4]

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.
06.11.2025	Anayasa Mahkemesi maddeye yönelik itirazı reddetti	AYM, K. 2025/218

4 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Yükümlü	Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eş	TMK m. 353
Defter	Çocuğun malvarlığının dökümü hâkime verilir	TMK m. 353
Bildirim	Önemli değişiklikler bildirilir	TMK m. 353
Başlatma	Nüfus memuru veya boşanma kararını veren mahkeme bildirir	Tüzük m. 4
Anayasa'ya uygunluk	Kural Anayasa'ya aykırı değil	AYM, K. 2025/218
Hesap	Defter yükümlülüğü hesap vermeyi kapsamaz	Yargıtay 2. HD, K. 2012/5377
Sınır	Üç ayda bir defter ibrazı velâyeti kısıtlar	Yargıtay 2. HD, K. 2007/4382
Yetki	Velâyet sahibinin yerleşim yeri aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2013/2952

TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 279. maddesinden **ifadesi sadeleştirilmek suretiyle aynen alınmıştır.** Tasarının 353. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 447). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, yükümlülüğün **evlilik sona erince** doğmasıdır; evlilik devam ederken ana ve baba kural olarak hesap ve güvence vermez (TMK m. 352). İkinci nokta, yükümlülüğün **sınırlı** olmasıdır: velâyet sahibinden defter ve önemli değişikliklerin bildirilmesi istenir; defterlerin düzenli aralıklarla mahkemeye ibrazının istenmesi velâyet görevini kısıtlar.[5] Üçüncü nokta, yükümlülüğün **velâyet sahibine** yönelik olmasıdır; çocuk vesayet altındaysa defter ve hesap vasiden istenir ve bu konuda vesayet makamı görevlidir.[6]

II. Yükümlülüğün Doğması

- **Zaman:** Ölüm veya boşanma gibi bir sebeple evliliğin sona ermesi.
- **Yükümlü:** Velâyet kendisinde kalan eş.

5 Yargıtay 2. HD, 19.03.2007, E. 2006/13510, K. 2007/4382.
6 Yargıtay 2. HD, 09.06.2015, E. 2015/9926, K. 2015/12088.

- **Başlatma:** Nüfus memuru ya da boşanma kararını veren mahkeme aile mahkemesine bildirir.

2 Evlilik devam ederken ana ve baba çocuğun mallarını birlikte yönetir ve kural olarak hesap ve güvence vermez (TMK m. 352). Evlilik sona erince bu karşılıklı denetim ortadan kalkar; madde bu nedenle velâyet kendisinde kalan eşe, hâkime çocuğun **malvarlığının dökümünü gösteren bir defter** verme ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen **önemli değişiklikleri bildirme** yükümlülüğü yükler. Anayasa Mahkemesi de evlilik sona erince velâyet kendisine verilmeyen ebeveynin denetim imkânının kalktığını, defter ve bildirim yükümlülüğünün çocuk mallarının yönetiminin izlenebilmesi ve hâkimin gecikmeksizin önlem alabilmesi için öngörüldüğünü belirtmiştir.[7]

3 Uygulamada süreç bir bildirimle başlar. Türk Medeni Kanununun Velâyet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük'e göre ana ve babadan birinin ölümü hâlinde nüfus memuru, evliliğin mahkeme kararıyla sona ermesi hâlinde ise kararı veren mahkeme, sağ kalan veya velâyet kendisine verilen eşin yerleşim yeri aile mahkemesine durumu derhal bildirir; mahkeme belirleyeceği süre içinde bu eşten çocuğun varsa malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermesini ve önemli değişiklikleri bildirmesini ister (Tüzük m. 4). Aile mahkemesinin yapacağı iş, sağ kalan eşi çağırmak, süre belirleyerek defter istemek ve önemli değişiklikleri bildirmesi için uyarmaktır; bu yapılmadan bildirimin dosya üzerinden reddi usule aykırı bulunmuştur.[8]

III. Kapsam: Defter ve Bildirim, Hesap Değil

- **Defter:** Çocuğun malvarlığının dökümü.
- **Bildirim:** Malvarlığında veya yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikler.
- **Sınır:** Düzenli hesap veya dönemsel defter ibrazı istenemez.

4 Madde velâyet sahibinden iki şey ister: çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter ve sonradan gerçekleşen önemli değişikliklerin bildirilmesi. Bu yükümlülük, 352. maddedeki hesap ve güvence vermeme kuralını ortadan kaldırmaz. Velâyet sahibi anneden defterleri üç aylık dönemler hâlinde kontrol amacıyla mahkemeye ibraz etmesinin istenmesi, annenin velâyet görevini kısıtlar nitelikte görülmüş ve bu kısım hükümden çıkarılarak yerine önemli değişikliklerin bildirilmesi yükümlülüğü yazılmıştır.[9] Her yıl ocak ayında defter tutulup mahkemeye tasdik ettirilmesi yönündeki uyarı ise önemli değişikliklerin bildirilmesine münhasır ve hesap vermeyi kapsamayan bir yükümlülük olarak yorumlanmış;[10] önemli

7 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.
8 Yargıtay 2. HD, 08.06.2011, E. 2010/20317, K. 2011/10062.
9 Yargıtay 2. HD, 19.03.2007, E. 2006/13510, K. 2007/4382.
10 Yargıtay 2. HD, 12.03.2012, E. 2011/13199, K. 2012/5377.

bir değişiklik olmasa da yılda bir kez rapor verilmesine ilişkin hüküm de düzeltilmiştir.[11]

Anayasa Mahkemesi de bu hafif denetimi makul bulmuştur: vasiler için öngörülen izin ve bildirim yükümlülükleri velâyet sahibine yüklenmemiştir ve vesayet ile velâyet ilişkisinin farklılığı ile aile kurumunun gerekleri karşısında daha hafif bir denetim tedbiri öngörülmesi makul olmayan bir tercih değildir.[12] 5

IV. Hâkimin Müdahalesi ve Yaptırım

- **Önlemler:** Özen gösterilmezse hâkim 360 ve 361. maddelerdeki önlemleri alır.
- **Ön koşul:** Özensizlik iddia ve ispat edilmelidir.
- **Velâyete etkisi:** Yükümlülüğün yerine getirilmemesi velâyetin değerlendirilmesinde de gözetilebilir.

Defter ve bildirim bir denetim aracıdır; asıl müdahale yetkisi 360 ve 361. maddelerdedir. Tüzük'e göre hâkim, ana ve babanın çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermemeleri hâlinde bu maddelerde öngörülen önlemleri alır (Tüzük m. 4; TMK m. 360, TMK m. 361). Ancak özensizlik iddia ve ispat edilmedikçe velâyet sahibinin yönetim hakkını sınırlayan bir hüküm kurulamaz.[13] Defter ve bildirim konusunda uyarı yapıldıktan sonra, yönetimin tehlikeye düştüğüne dair bir olgu bulunmadığı hâlde tapu kaydına konulan tedbirlerin devamına karar verilmesi de doğru görülmemiştir.[14] Buna karşılık banka hesabına çocuk malları olduğuna dair şerh konulması, velâyet sahibinin hesaptaki para üzerindeki kullanma hakkını ortadan kaldırmadığı için onanmıştır.[15] 6

Yükümlülüğün yerine getirilmemesi velâyetin değerlendirilmesinde de önem taşıyabilir: çocuklara karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklayan ve 353. maddedeki yükümlülüğünü de yerine getirmeyen annenin velâyetinin kaldırılmasına ilişkin hüküm onanmıştır (Yargıtay 2. HD, K. 2008/1419; TMK m. 348). 7

V. Yükümlü Kişi

- **Velâyet sahibi:** Defter ve bildirim yükümlülüğü yalnızca velâyet kendisinde kalan eşe yöneltilir.
- **Velâyet sahibi ölürse:** Velâyet diğer ebeveyne kendiliğinden geçmez; yasal temsilci önce belirlenir.
- **Vesayet:** Vasi bakımından vesayet makamı görevlidir.

11 Yargıtay 2. HD, 27.06.2018, E. 2018/3437, K. 2018/8279.
12 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.
13 Yargıtay 2. HD, 29.03.2011, E. 2010/17939, K. 2011/5497.
14 Yargıtay 2. HD, 16.06.2015, E. 2015/6983, K. 2015/12796.
15 Yargıtay 2. HD, 05.09.2012, E. 2012/3034, K. 2012/20377.

8 Yükümlülük velâyet kendisinde kalan eşe aittir; çocuğun velisi olmayan kişiye çocuk mallarının korunmasına yönelik ihtarda bulunulması doğru görülmemiştir.[16] Boşanmada velâyet kendisine verilen baba sonradan ölmüşse Yargıtay'a göre velâyet kendiliğinden anneye geçmez; velâyet anneye verilirse 353. madde ve Tüzük hükmü, vasi atanırsa vesayete ilişkin hükümler uygulanır (Yargıtay 2. HD, K. 2009/8351; TMK m. 183).

9 Çocuk vesayet altındaysa defter tutmak, değişiklikleri bildirmek ve hesap vermek vasinin yükümlülüğüdür ve bunları isteyecek olan vesayet makamıdır; aile mahkemesinin vesayet sürdüğü müddetçe bu konuda görevi yoktur.[17] Ana ve babası ölen çocuk velâyet altında olmadığından ona vasi atanır; çocuk mallarının korunmasına ilişkin önlemler de sulh hukuk mahkemesince alınır (Yargıtay 2. HD, K. 2022/3659; TMK m. 404).

VI. Görev, Yetki ve Usul

- **Nitelik:** Defter sunulması çekişmesiz yargı işidir ve hâkim re'sen hareket eder.
- **Görev:** Aile mahkemesi.
- **Yetki:** Velâyet sahibinin yerleşim yeri aile mahkemesi.

10 Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eşin hâkime çocuğun malları hakkında defter sunması, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda çekişmesiz yargı işleri arasında sayılır (HMK m. 382). Çekişmesiz yargı işlerinde kural olarak sulh hukuk mahkemesi görevli olsa da 353. madde ve Tüzük hükmü karşısında görev aile mahkemesine aittir (Yargıtay 17. HD, K. 2011/12388; HMK m. 383). Defter istenmesi tarafların isteğine bağlı olmayan, bildirimi alan hâkimin kendiliğinden yapacağı bir iştir; hâkim yetkisini de kendiliğinden gözetir. Yetkili mahkeme velâyet sahibinin yerleşim yeri aile mahkemesidir ve yerleşim yeri, kişinin nüfusa kayıtlı olduğu yere göre değil resmî sicilde kayıtlı yerleşim yeri adresine göre belirlenir.[18] Bildirimi alan mahkeme velâyet sahibinin yerleşim yerinde değilse bildirimi yetkili aile mahkemesine göndermelidir.[19]

> UYGULAMA NOTU
>
> **Boşanma sonucunda velâyet kendisine verilen** ya da **eşin ölümüyle velâyet kendisinde kalan ebeveyn**, aile mahkemesinin belirleyeceği süre içinde çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren defteri vermeli; çocuğa ait taşınmazları, banka hesaplarını, araçları ve diğer değerleri eksiksiz göstermelidir. **Sonradan önemli bir değişiklik olursa**, örneğin çocuğa ait bir taşınmaz satılırsa veya yeni bir

16 Yargıtay 2. HD, 08.02.2010, E. 2009/19636, K. 2010/1944.
17 Yargıtay 2. HD, 09.06.2015, E. 2015/9926, K. 2015/12088.
18 Yargıtay 2. HD, 11.02.2013, E. 2012/8434, K. 2013/2952.
19 Yargıtay 2. HD, 22.04.2015, E. 2015/6406, K. 2015/8338.

yatırım yapılırsa bu, mahkemeye bildirilmelidir; bu yükümlülük düzenli hesap vermeyi kapsamaz. **Velâyeti bulunmayan ebeveyn**, çocuğun mallarının iyi yönetilmediğini düşünüyorsa somut delillerle aile mahkemesinden önlem alınmasını isteyebilir. **Çocuk vesayet altındaysa**, defter ve hesap konusunda vasinin vesayet makamına karşı yükümlü olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
06.11.2025 · E. 2025/44 · K. 2025/218

Evlilik sona erince velâyet sahibine defter verme ve önemli değişiklikleri bildirme yükümlülüğü getirilmesi Anayasa'ya aykırı değildir

Boşanmadan sonra velâyeti kendisine bırakılan annenin çocuklara miras kalan malvarlığını iyi yönetemediği iddiasıyla açılan çocuk mallarının korunması davasında aile mahkemesi, 353. maddenin de iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur; mahkemeye göre kurallar velâyet sahibinin yönetim yetkisine yeterli denetim getirmiyordu.

> *Bu kapsamda kuralda defter verme ve bildirimde bulunma zorunluluğunun çocuk mallarının yönetiminin takip edilebilmesi ve hâkim tarafından gecikmeksizin önlem alınabilmesi amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kural uyarınca evliliğin sona ermesi üzerine velayeti kendisine bırakılan ana veya baba tarafından defter verilmesi ve bildirimde bulunulması zorunluluğu getirilmesinin mülkiyet hakkı bağlamında devletin bu konudaki pozitif yükümlülüğünün bir gereği olarak başvurabileceği tedbirlerden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.*

DEĞERLENDİRME Anayasa Mahkemesi 353. maddeyi, devletin çocuğun mülkiyet hakkını koruma yönündeki pozitif yükümlülüğü çerçevesinde incelemiştir. Mahkemeye göre evlilik sona erince velâyet kendisine verilmeyen ebeveynin diğerinin çocuk mallarıyla ilgili kararlarını denetleme imkânı ortadan kalktığından, defter verme ve bildirimde bulunma zorunluluğu çocuk mallarının yönetiminin takip edilebilmesini ve hâkimin gecikmeksizin önlem alabilmesini sağlar. Vasiler için öngörülen izin ve bildirim yükümlülüklerinin velâyet sahibine yüklenmemesi, vesayet ile velâyet ilişkisinin farklılığı ve aile kurumunun gerekleri karşısında makul bulunmuş; önlemler yetersiz kalırsa hâkimin 360 ve 361. maddeler uyarınca önlem alabileceği de gözetilerek kural Anayasa'ya aykırı görülmemiş ve itiraz oybirliğiyle reddedilmiştir (TMK m. 360, TMK m. 361).

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.03.2007 · E. 2006/13510 · K. 2007/4382

Velâyet sahibi anneye defterleri üç ayda bir mahkemeye ibraz etme yükümlülüğü getirilmesi velâyet görevini kısıtlar; yükümlülük önemli değişiklikleri bildirmekle sınırlıdır

Mahkeme, çocukların belirlenen malvarlıklarını gözeterek velâyet sahibi anneden, tutacağı defterleri kontrol amacıyla üç aylık dönemler hâlinde mahkemeye ibraz etmesini istemiştir.

> *Küçüklerin tesbit edilen mal varlıkları nazara alındığında küçüklerin velisi olan annenin üçer aylık süreçler halinde tutulan defterleri mahkemeye kontrol amacıyla ibrazına karar verilmesi, annenin velayet görevini kısıtlar nitelikte olup, hükmün bu nedenle bozulması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 353. maddenin getirdiği yükümlülüğün sınırını gösterir. Madde, velâyet sahibinden çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermesini ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmesini ister; düzenli aralıklarla defter ibrazı ve denetim öngörmez. Daire, üç aylık dönemler hâlinde defter ibrazı yükümlülüğünü annenin velâyet görevini kısıtlayan bir hüküm olarak nitelendirmiş, bu kısmı hükümden çıkarıp yerine çocukların malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişikliklerin bildirilmesi yükümlülüğünü yazarak kararı düzeltip onamıştır.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
12.03.2012 · E. 2011/13199 · K. 2012/5377

Defter verme yükümlülüğü, çocuğun malvarlığında veya yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmeye münhasırdır ve hesap vermeyi kapsamaz

Babanın ölümüyle velâyet anneye kalmıştır. Mahkeme anneyi çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren defter vermekle yükümlü tuttu ve her yıl ocak ayında defter tutup mahkemeye tasdik ettirmesi konusunda uyardı. Hüküm temyiz edilmiştir.

> *...ana ve baba, velayetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlü olup, kural olarak hesap ve güvence vermekle yükümlü olmadıklarına (TMK.md. 352) göre, babanın ölümü ile velayet kendisine kalan annenin, mahkemece çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren defter vermekle yükümlü tutulduğunun anlaşılmasına, hükümde yer alan "her yıl Ocak ayında defter tutup mahkemeye tasdik ettirmekle uyarılmasına" şeklindeki fıkranın, çocuğun malvarlığında veya yapılan yatırımlarda önemli değişikliklerin gerçekleşmesi halinde bunu bildirmeye münhasır olup, hesap vermeyi kapsamadığına göre yerinde bulunmayan temyiz isteğinin reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA...*

DEĞERLENDİRME Karar, 353. maddeyi 352. maddedeki hesap vermeme kuralıyla birlikte yorumlar. Ana ve baba kural olarak hesap ve güvence vermediğinden, evlilik sona erince velâyet sahibinden istenecek defter bir hesap verme aracı değildir (TMK

m. 352). Daire, her yıl ocak ayında defter tutulması yönündeki uyarıyı da çocuğun malvarlığında veya yapılan yatırımlarda önemli değişiklikler gerçekleşmesi hâlinde bunun bildirilmesine münhasır saymış ve bu yorumla hükmü onamıştır.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.06.2011 · E. 2010/20317 · K. 2011/10062

Nüfus müdürlüğünün bildirimi üzerine aile mahkemesi sağ kalan eşi çağırmalı, süre vererek defter istemeli ve önemli değişiklikleri bildirmesi için uyarmalıdır; dosya üzerinden ret usule aykırıdır

Evliliğin babanın ölümüyle sona ermesi üzerine ilçe nüfus müdürlüğü aile mahkemesine bildirimde bulunmuştur. Mahkeme bildirimi yetersiz bir gerekçeyle dosya üzerinden reddetmiştir.

> *Bu yasal düzenleme karşısında Aile Mahkemesince yapılacak iş; sağ kalan eşi çağırmak, bir süre belirleyerek belirleyeceği bu süre içinde, sağ kalan eşten çocuğun, varsa malvarlığını gösteren bir defter vermesini istemek ve bu malvarlığında veya yapılacak yatırımlarda ileride gerçekleşecek önemli değişiklikleri de bildirmesi için uyarmaktan ibarettir. (TMK.md.353) Açıklanan nedenlerle, mahkemece yetersiz gerekçe ile dosya üzerinden ret hükmü kurulması usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 353. maddenin uygulanmasında aile mahkemesinin izleyeceği yolu gösterir. Ana veya babadan birinin ölümü ya da evliliğin mahkeme kararıyla sona ermesi durumunda mahkemeye bildirim yapılır. Mahkemenin yapacağı iş, sağ kalan veya velâyet kendisine verilen eşi çağırmak, bir süre belirleyerek varsa çocuğun malvarlığını gösteren bir defter vermesini istemek ve ileride gerçekleşecek önemli değişiklikleri bildirmesi için uyarmaktır. Daire, bu işlemler yapılmadan bildirimin dosya üzerinden reddedilmesini usul ve yasaya aykırı bulmuştur.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
11.02.2013 · E. 2012/8434 · K. 2013/2952

Defter istenmesi hâkimin re'sen yapacağı bir iştir; yetkili mahkeme velâyet sahibinin yerleşim yeri aile mahkemesidir ve yerleşim yeri adres kayıtlarına göre belirlenir

Babanın ölümü üzerine nüfus müdürlüğü bildirimde bulunmuştur. Bildirimi alan mahkeme, velâyet sahibi annenin nüfus kaydının başka bir ilde olduğunu belirterek re'sen yetkisizlik kararı vermiştir; karar anne tarafından temyiz edilmiştir.

> *Sağ kalan veya evliliğin mahkeme kararıyla sona ermesi halinde velayet kendisine bırakılan eşten, çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter tanzim edip, bunu hakime sunmasının ve bu malvarlığında gerçekleşecek önemli değişiklikleri bildirilmesinin istenmesi; tarafların arzusuna tabi olmayan, bildirimi alınca hakimin kendiliğinden (re'sen) yapması gereken bir iş olduğuna göre, hakimin yetkili olup olmadığını da kendiliğinden (re'sen) gözeteceğinde bir*

> *duraksama yoktur. Bu bakımdan, mahkemenin yetkili olup olmadığını kendiliğinden (re'sen) dikkate almış olması esas itibarıyla doğrudur.*

DEĞERLENDİRME Karar, 353. madde kapsamındaki işin niteliğini ve yetkiyi açıklar. Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eşin çocuğun malları hakkında defter sunması, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre çekişmesiz yargı işidir. Bu iş tarafların isteğine bağlı değildir; bildirimi alan hâkim defter istemek ve önemli değişikliklerin bildirilmesini sağlamakla kendiliğinden yükümlüdür ve yetkisini de kendiliğinden gözetir. Yetkili mahkeme velâyet sahibinin yerleşim yeri aile mahkemesidir; yerleşim yeri, kişinin nüfusa kayıtlı olduğu yere göre değil, resmî sicilde kayıtlı yerleşim yeri adresine göre belirlenir. Velâyet sahibinin yerleşim yeri bildirimi alan mahkemenin bulunduğu yer olduğundan Daire, yetkisizlik kararını bozmuştur.

6 **YARGITAY (KAPATILAN) 17. HUKUK DAİRESİ**
16.12.2011 · E. 2011/12467 · K. 2011/12388

Çocuk mallarının korunmasına ilişkin istemde görev, sulh hukuk mahkemesine değil aile mahkemesine aittir

Babası ölen çocuğun mallarının korunması istendi. Aile mahkemesi sıfatıyla bakan asliye hukuk mahkemesi, işin çekişmesiz yargı işi olduğunu belirterek görevsizlik kararı vermiştir; sulh hukuk mahkemesi de görevsizlik kararı vermiştir.

> *"Gerek Türk Medeni Kanunu'nunda gösterilen dayanak madde, gerekse Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün 4. maddesi uyarınca görev Aile Mahkemesine aittir. Belirtilen özel maddeler nedeniyle burada 6100 sayılı HMK'nun 383. maddesinin uygulanma olanağı bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 353. maddeye dayanan işlerde görevli mahkemeyi belirler. Çekişmesiz yargı işlerinde kural olarak sulh hukuk mahkemesi görevli olsa da, Türk Medeni Kanunu'nun ikinci kitabından kaynaklanan işler aile mahkemesinin görevindedir ve 353. madde ile onu uygulamaya yönelik Tüzük hükmü görevi açıkça aile mahkemesine bırakır. Daire, bu özel düzenlemeler karşısında çekişmesiz yargıdaki genel görev kuralının uygulanamayacağını belirterek aile mahkemesi sıfatıyla bakan mahkemeyi yargı yeri olarak belirlemiştir (4787 sayılı Kanun m. 4).

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
29.03.2011 · E. 2010/17939 · K. 2011/5497

Defter istenmesi ve uyarı dışında, özensizlik ispat edilmeden velâyet sahibinin yönetim hakkını sınırlayan bir hüküm kurulamaz

Evliliğin babanın ölümüyle sona ermesi üzerine nüfus müdürlüğü aile mahkemesine bildirimde bulunmuştur. Mahkeme, velâyet sahibi annenin yönetim hakkını sınırlayan bir hüküm kurmuştur.

> *Türk Medeni Kanunu'nun 352/2. ve Tüzüğün 4/2. maddesi koşulları bulunmadıkça; başka bir ifade ile, ana ve babanın çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermemeleri durumu mevcut olmadıkça; hakim, çocuk mallarının korunması konusunda ana ve babanın yönetme hakkına müdahale edemez ve bu sonucu doğuracak bir karar veremez. Türk Medeni Kanunu'nun 336/son maddesi gereğince, velayet hakkına sahip olan annenin çocuğun mallarını yönetmekte yeterli özeni göstermediği iddia ve ispat edilmemişken; annenin kanundan doğan yönetim hakkını sınırlayacak müdahale niteliğinde yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 353. madde kapsamındaki işlemin sınırını çizer. Bildirim üzerine yapılacak iş, sağ kalan eşten defter istemek ve önemli değişiklikleri bildirmesi için uyarmaktan ibarettir. Ana ve babanın çocuğun mallarını yönetmekte yeterince özen göstermediği iddia ve ispat edilmedikçe hâkim yönetim hakkına müdahale edemez; Daire, velâyet sahibi annenin özensizliği ispat edilmeden onun yönetim hakkını sınırlayan hüküm kurulmasını bu nedenle doğru bulmamıştır (TMK m. 352, TMK m. 360).

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.06.2015 · E. 2015/6983 · K. 2015/12796

Defter ve bildirim konusunda uyarı yapıldıktan sonra, yönetimin tehlikeye düştüğüne dair bir olgu yoksa tapu kaydına konulan tedbirlerin devamına karar verilemez

Anne ölünce velâyet babaya kalmıştır. Mahkeme, 353. madde uyarınca babanın çocukların malvarlıklarıyla ilgili defter tanzim etmesi ve önemli değişiklikleri bildirmesi konusunda bildirim yaptı, özen gösterilmezse önlem alınacağını hatırlatmıştır; ayrıca tapu kayıtlarına konulan tedbirlerin devamına karar vermiştir.

> *Aile mahkemesi, ancak çocuk mallarının yönetiminin tehlikeye düşmesi halinde yönetimin ana ve babadan alınıp bir kayyıma devredilmesine karar verebilir (TMK.md. 361). Mahkemece Türk Medeni Kanununun 353. maddesi uyarınca velayet kendisine kalmış bulunan babadan çocukların malvarlıklarıyla ilgili defter tanzim edip bu malvarlığında veya yapılan yatırımda gerçekleşecek önemli değişiklikleri bildirmesi konusunda sağ eşe bildirim yapılmış, çocuk mallarının yönetimi konusunda gerekli özeni göstermemesi halinde gerekli önlemlerin alınacağı konusunda uyarılmıştır. Davalı babanın çocuk mallarının yönetmekte yeterince özen göstermediğine ve malların yönetiminin tehlikeye düştüğüne ilişkin bir olgu ve olayın varlığı mevcut olmadığına göre, artık tapu kaydına konulan tedbirlerin devamına karar verilmesi doğru bulunmamıştır. Ne var ki bu husus yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden, bozma yapılmamış, hükmün bu bölümünün düzeltilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir...*

DEĞERLENDİRME Karar, 353. maddenin sağladığı denetimle hâkimin müdahalesi arasındaki sırayı gösterir. Defter ve bildirim yükümlülüğü hatırlatıldıktan sonra ek bir kısıtlama ancak babanın çocuk mallarını yönetmekte yeterince özen gösterme-

diğine ve yönetimin tehlikeye düştüğüne dair somut bir olgu varsa gündeme gelir; yönetimin kayyıma devri de bu hâle özgüdür (TMK m. 361). Böyle bir olgu bulunmadığından Daire, tapu kaydındaki tedbirlerin devamına ilişkin bendi hükümden çıkarmış ve kararı düzelterek onamıştır.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
12.02.2008 · E. 2007/21107 · K. 2008/1419

Çocuklara karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklayan ve 353. maddedeki yükümlülüğünü de yerine getirmeyen annenin velâyetinin kaldırılması yerindedir

Velâyetin kaldırılması davasında mahkeme istemi kabul etmiştir. Hüküm duruşmalı olarak temyiz edilmiştir.

> *...davalı annenin, çocuklara karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsakladığının ve Türk Medeni Kanununun 353. maddesinde yer alan mükellefiyetini de yerine getirmediğinin anlaşılmasına göre yerinde bulunmayan temyiz isteğinin reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA...*

DEĞERLENDİRME Karar, 353. maddedeki yükümlülüğün yerine getirilmemesinin velâyetin değerlendirilmesinde de dikkate alınabileceğini gösterir. Daire, annenin çocuklara karşı yükümlülüklerini ağır biçimde savsakladığını ve 353. maddedeki defter ve bildirim yükümlülüğünü de yerine getirmediğini birlikte gözeterek velâyetin kaldırılmasına ilişkin hükmü onamıştır (TMK m. 348).

10 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
30.04.2009 · E. 2008/20203 · K. 2009/8351

Boşanmadan sonra velâyet sahibi ebeveyn ölürse velâyet kendiliğinden diğerine geçmez; velâyet diğer ebeveyne verilirse 353. madde, vasi atanırsa vesayet hükümleri uygulanır

Boşanmada çocuğun velâyeti babaya verilmişti; baba sonradan ölmüştür. Çocuk mallarının korunmasına ilişkin işte mahkeme, çocuğun yasal temsilcisini belirlemeden hüküm kurmuştur.

> *Çocuğun velayeti askıda olup kendiliğinden anneye geçmez. Çocuğun yasal temsilcisi; Türk Medeni Kanununun 183, 349. maddelerine göre açılacak velayet davası ya da Türk Medeni Kanununun 404. maddesi uyarınca vasi atanmasına ilişkin karar sonucunda belirlenecektir. Velayetin anneye verilmesi halinde Türk Medeni Kanununun 353 ve Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün 4. maddesi, vesayet kararı verilmesi halinde ise Türk Medeni Kanununun 396 ve devamı maddeleri uygulanacaktır. O halde mahkemece davalı anneye küçüğün velayetinin kendisine tevdi edilmesi yönünde dava açması için süre verilmesi, dava açılmaması halinde çocuğun yasal temsilcisinin belirlenmesi için sulh mahkemesine ihbarda bulunulması, yasal temsilci belirlendikten sonra yöntemine uygun olarak davet edilip (HUMK.m.73) gösterdiği takdirde delillerinin toplanması, çocuk mallarının korunması hakkındaki hükümlerin kamu dü-*

zenine ilişkin olması nedeniyle kendiliğinden gerekli önlemlerin (TMK.m.361/2) alınması, vesayet kararı halinde bu konularda vesayet makamının görevli olacağının gözetilmesi gerekir. Bu yönler gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır.

DEĞERLENDİRME Karar, 353. maddedeki yükümlülüğün kime yöneltileceğini gösterir. Madde evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eşi yükümlü kılar; boşanmadan sonra velâyet sahibi baba öldüğünde ise Daireye göre velâyet kendiliğinden anneye geçmez. Çocuğun yasal temsilcisi, velâyetin anneye verilmesine ilişkin bir davayla ya da vasi atanmasıyla belirlenir; velâyet anneye verilirse 353. madde ve onu uygulayan Tüzük hükmü, vasi atanırsa vesayete ilişkin hükümler uygulanır. Çocuk mallarının korunmasına ilişkin hükümler kamu düzenine ilişkin olduğundan gerekli önlemlerin kendiliğinden alınması da gerekir (TMK m. 183, TMK m. 404).

11 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
09.06.2015 · E. 2015/9926 · K. 2015/12088

Vesayet altındaki çocuğun malvarlığıyla ilgili defter ve hesap vasiden istenir; bu konuda görevli olan aile mahkemesi değil vesayet makamıdır

Ana ve babası ölen çocuk vesayet altına alınmış ve halası vasi olarak atanmıştı. Aile mahkemesi vasiden, çocuğun mal edinmesi hâlinde defter tutmasını ve malvarlığının dökümünü gösteren bir defter sunmasını istemiştir; hüküm onanmış, vasi karar düzeltme istemiştir.

> *Vasi, küçüğe ait yönetilecek malvarlığıyla ilgili defter tutmak ve malvarlığındaki değişiklikleri vesayet makamına bildirmek ve hesap vermekle görevli ve yükümlüdür (TMK.m.438.VVMHUDT.m.16). Şu halde, vasiden, küçüğe ait malvarlığını gösteren defter tutmasını ve malvarlığıyla ilgili hesap vermesini isteyecek olan vesayet makamı (sulh hukuk mahkemesi)'dir. Aile mahkemesinin, vesayet altındaki küçüklerle ilgili vesayet devam ettiği müddetçe bir görevi bulunmamaktadır. Bu durumda, aile mahkemesinin bu hususta görevin vesayet makamına ait olduğunu belirterek, kendisinden talep edilen hususlar hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermesi gerekirken, vasiden çocuğun mal edinmesi halinde defter tutmasının ve malvarlığının dökümünü gösteren bir defter sunmasının istenmesine karar vermesi usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 353. maddenin velâyet sahibine yönelik olduğunu ve vesayetten ayrıldığını gösterir. Vasi, küçüğe ait malvarlığıyla ilgili defter tutmak, değişiklikleri vesayet makamına bildirmek ve hesap vermekle yükümlüdür; bunları isteyecek olan da sulh hukuk mahkemesi olan vesayet makamıdır. Aile mahkemesinin vesayet devam ettiği sürece bu konuda görevi bulunmadığından Daire, karar düzeltme istemini kabul ederek önceki onama kararını kaldırmış ve yerel mahkeme kararını bozmuştur (TMK m. 404).

12 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
18.04.2022 · E. 2022/3279 · K. 2022/3659

Ana ve babası ölen çocuk velâyet altında olmadığından ona vasi atanır; çocuk mallarının korunmasına ilişkin önlemler de vesayet makamınca alınır

Babanın ölümü üzerine nüfus müdürlüğü bildirimde bulunmuştur. Aile mahkemesi, babanın ilk evliliğinden olan ve anneleri babadan önce ölmüş çocuklar da dâhil olmak üzere çocuklar hakkında defter verilmesine ilişkin karar vermiştir. Karar kesinleşmiştir; Adalet Bakanlığı kanun yararına temyiz istemiştir.

> *Velayet altında bulunmayan küçüğe vasi tayini zorunludur. Bu çocuğa vasi tayini konusunda görevli mahkeme vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesidir. Çocuk mallarının korunması ile ilgili tüm tedbirlerin de anılan mahkemece alınması gereklidir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 353. maddenin ancak velâyet altındaki çocuklar için uygulanabileceğini gösterir. Annesi sağ olan çocuk yönünden nüfus müdürlüğünün bildiriminin aile mahkemesince değerlendirilmesi yerinde bulunmuştur. Buna karşılık anneleri babadan önce ölmüş olan çocuklar babanın ölümüyle velâyet altında kalmadığından onlara vasi atanması gerekir; vasi atanması ve çocuk mallarının korunmasına ilişkin bütün önlemler vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesinin görevindedir. Daire, bu çocuklar yönünden görevsizlik kararı verilmesi gerektiğini belirterek kanun yararına bozma kararı vermiştir (TMK m. 404).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 336:** Ana ve baba evli ise velâyet.
- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 354:** Çocuk mallarını kullanma hakkı.
- **TMK m. 360:** Çocuk mallarının korunması için uygun önlemler.
- **TMK m. 361:** Yönetimin kayyıma devri.
- **TMK m. 362:** Velâyet sona erince malların devri.
- **TMK m. 363:** Ana ve babanın sorumluluğu.
- **TMK m. 404:** Küçüklük nedeniyle vesayet.

MADDE

354 B. Kullanma hakkı

KANUN METNİ

Ana ve baba, kusurları sebebiyle velâyetleri kaldırılmadıkça, çocuğun mallarını kullanabilirler.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 354, velâyet sahibi ana ve babanın çocuğun malları üzerindeki kullanma yetkisini düzenler. Ana ve baba, **kusurları sebebiyle velâyetleri kaldırılmadıkça**, çocuğun mallarını **kullanabilir.** Gerekçeye göre eski Kanun'daki **intifa** terimi maddenin amacını yansıtmadığından yerine **kullanma hakkı** ifadesi getirilmiştir. Yargıtay, ana ve babanın eski Kanun'dan farklı olarak çocuğun mallarını yalnızca kullanabileceğini, bu mallardan yararlanma hakkının kendilerine tanınmadığını belirtmiştir.[1] Anayasa Mahkemesi maddeyi Anayasa'ya aykırı bulmamış;[2] velâyet hakkının kötüye kullanılması söz konusu değilken çocukların malvarlığına tedbir konulması da bozma sebebi sayılmıştır.[3]

TEMEL KAVRAMLAR

Kullanma hakkı	Velâyet sahibinin çocuğun mallarını çocuğun ve ailenin yararına, malların özüne zarar vermeden kullanabilmesi.
İntifa hakkı	Bir malı kullanma ve onun semerelerinden yararlanma yetkisi veren hak; eski Kanun bu terimi kullanıyordu.
Kusur sebebiyle kaldırma	Velâyetin ana ve babanın kusurlu davranışları sebebiyle kaldırılması.
Serbest mallar	Kanun'un ana ve babanın yönetimi veya kullanımı dışında bırakılmasına imkân tanıdığı çocuk malları.

1 Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9883, K. 2026/6131.
2 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.
3 Yargıtay 2. HD, 17.11.2015, E. 2015/15037, K. 2015/21524.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 354- Yürürlükteki Kanunun 280 inci maddesini karşılamaktadır ve 1984 tarihli Öntasarının 271 inci maddesinden aynen alınmıştır. Yürürlükteki metinde kullanılan intifa terimi maddenin asıl amacını tam olarak yansıtmamaktadır. Çünkü maddede ana ve babanın çocuk malları üzerinde intifa hakları değil, ana ve babanın çocuk malları üzerinde kullanma hakkına sahip oldukları ifade edilmek istenmiştir. Her iki terim birbirinden çok farklı olduğundan maddede "intifa" terimi yerine doğru terim olan "kullanma hakkı" ifadesine yer verilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 130*

Gerekçenin ağırlık noktası terim değişikliğidir. Eski metin ana ve babaya çocuğun mallarından intifa hakkı tanıyordu; gerekçeye göre bu terim maddenin amacını yansıtmadığından yeni metin kullanma hakkından söz eder. Madde, 1984 tarihli Öntasarının 271. maddesinden aynen alınmıştır.

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 280. maddesini karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Ana babanın velayeti, taksirleri hasebiyle, kendilerinden nez olunmadıkça; rüştüne kadar çocuğun emvalinden intifa hakları vardır.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 280 (mülga)

Eski metin, velâyet kusurları sebebiyle kendilerinden kaldırılmadıkça ana ve babaya, çocuk reşit oluncaya kadar çocuğun mallarından intifa hakkı tanıyordu. Yeni metin aynı koşulu korur, ancak intifa yerine kullanma hakkından söz eder; gerekçeye göre bu değişiklik iki terimin birbirinden çok farklı olmasından kaynaklanır. Eski metindeki reşit oluncaya kadar ibaresi yeni metinde yer almaz.

	743 sayılı Kanun m. 280	4721 sayılı Kanun m. 354
Hak	İntifa hakkı	Kullanma hakkı
Süre	Çocuk reşit oluncaya kadar	Metinde ayrıca bir süre belirtilmemiştir
Sona erme	Velâyetin taksir sebebiyle kaldırılması	Velâyetin kusur sebebiyle kaldırılması

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Anayasa Mahkemesinin kararı 14.01.2026 tarihli ve 33137 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır; karar maddenin metnini değiştirmemiştir.[4]

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.
06.11.2025	Anayasa Mahkemesi maddeye yönelik itirazı reddetti	AYM, K. 2025/218

4 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kullanma hakkı	Ana ve baba çocuğun mallarını kullanabilir	TMK m. 354
Sona erme	Velâyetin kusur sebebiyle kaldırılması	TMK m. 354
Terim	İntifa yerine kullanma hakkı	Gerekçe, s. 130
Yararlanma	Ana ve babaya tanınmamıştır	Yargıtay 2. HD, K. 2026/6131
Bakım giderleri	Kural olarak çocuk mallarından karşılanamaz	Yargıtay 2. HD, K. 2016/13562
Tedbir	Kötüye kullanma yoksa kullanma hakkını engelleyen tedbir konulamaz	Yargıtay 2. HD, K. 2015/21524
Anayasa'ya uygunluk	Kural Anayasa'ya aykırı değil	AYM, K. 2025/218
Serbest mallar	Kazandırmada aksi öngörülebilir	TMK m. 357-359

TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 280. maddesini karşılar ve 1984 tarihli Öntasarının 271. maddesinden aynen alınmıştır. Gerekçe, eski metinde kullanılan **intifa** teriminin maddenin asıl amacını tam olarak yansıtmadığını, çünkü ana ve babanın çocuk malları üzerinde intifa hakkına değil **kullanma hakkına** sahip olduklarının ifade edilmek istendiğini belirtir. Tasarının 354. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 447). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, kullanma hakkının **intifa hakkı olmamasıdır**; ana ve baba çocuğun mallarını kullanabilir, ancak Yargıtay'a göre bu mallardan yararlanma hakları yoktur.[5] İkinci nokta, kullanma hakkının çocuğun **bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğünü ortadan kaldırmamasıdır**; velâyet sahibi anne olağan bakım giderlerini çocuk mallarından mahsup edememiştir.[6] Üçüncü nokta, hakkın hâkimin müdahalesine karşı **korunmasıdır**; 360 ve 361. maddelerin koşulları gerçekleşmedikçe hâkim ana ve babanın kullanma ve yönetme hakkına müdahale edemez.[7]

5 Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9883, K. 2026/6131.
6 Yargıtay 2. HD, 05.10.2016, E. 2016/10748, K. 2016/13562.
7 Yargıtay 2. HD, 19.10.2012, E. 2012/1532, K. 2012/25397.

II. Kullanma Hakkı ve Eski İntifa Hakkı

- **Hak:** Velâyet sahibi çocuğun mallarını kullanabilir.
- **Terim:** Yeni metin intifa yerine kullanma hakkından söz eder.
- **Yararlanma:** Kararlara göre ana ve babaya yararlanma hakkı tanınmamıştır.

2 Madde, velâyet sahibi ana ve babaya çocuğun mallarını **kullanma** hakkı tanır. Eski Kanun aynı durumu, ana ve babanın çocuk reşit oluncaya kadar çocuğun mallarından **intifa** hakkı bulunduğu biçiminde ifade ediyordu. Gerekçeye göre iki terim birbirinden çok farklıdır: ana ve baba çocuk malları üzerinde intifa hakkına değil kullanma hakkına sahiptir ve yeni metin bu nedenle doğru terim olan kullanma hakkı ifadesini kullanır. Yargıtay da ana ve babanın eski Medeni Kanun'dan farklı olarak çocuğun mallarını yalnızca kullanabileceğini ve bu mallardan yararlanma hakkının kendilerine tanınmadığını belirtmiştir.[8]

3 Kullanma hakkı, yönetim hakkıyla birlikte velâyet sahibine geniş bir hareket alanı sağlar (TMK m. 352). Velâyet altındaki çocuğa ait bir aracın satılması veya çocuk adına araç alınması için mahkemeden izin alınmasına gerek görülmemiştir.[9] Evlilik devam ederken bu hak ana ve babaya birlikte aittir; boşanma kararı kesinleşmeden önceki döneme ait kira gelirini velâyet sahibi olan ebeveyn diğer ebeveynden isteyememiştir (Yargıtay 2. HD, K. 2010/8083; TMK m. 336).

III. Kullanma Hakkının Amacı ve Sınırları

- **Amaç:** Bakım yükümlülüğünü dengelemek ve aile dayanışmasını sağlamak.
- **Sınır:** Malların özüne zarar vermeden ve tahsis amacına uygun kullanım.
- **Bakım giderleri:** Çocuğun mallarına ancak belirli hâllerde ve hâkimin izniyle başvurulabilir.

4 Anayasa Mahkemesine göre kusuru olmadan velâyeti kaldırılmayan ana ve babaya bu yetkinin tanınmasıyla, onların çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğü dengelenmek, aile dayanışması sağlanmak ve aile bağları güçlendirilmek istenmiştir.[10] Terim konusunda bir ayrıntıya dikkat çekmek gerekir: Anayasa Mahkemesi bu yetkiden çocuğun mallarından yararlanma yetkisi olarak söz etmiş, Yargıtay ise yeni Kanun'un ana ve babaya yalnızca kullanma hakkı tanıdığını, yararlanma hakkı tanımadığını vurgulamıştır.[11] Gerekçe de intifa yerine kullanma hakkı teriminin bilinçli olarak seçildiğini belirtir.

5 Kullanma yetkisi, ana ve babanın çocuğa karşı bakım yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Anayasa Mahkemesi, ana ve babanın çocuk mallarını malların özüne zarar vermeden ve tahsis edildiği amaca uygun kullanmak zorunda olduğunu,

8 Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9883, K. 2026/6131.
9 Yargıtay 2. HD, 06.04.2016, E. 2016/5977, K. 2016/7028.
10 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.
11 Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9883, K. 2026/6131.

yönetim hakkının da çocuğun bakım, eğitim ve korunması için gerekli giderlerin çocuk mallarından karşılanabileceği anlamına gelmediğini belirtmiştir.[12] Ana ve baba, yoksul oldukları veya çocuğun özel durumu olağanüstü harcamalar gerektirdiği hâllerde çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek bir miktarı ancak hâkimin izniyle harcayabilir (TMK m. 327); sermaye biçimindeki ödemeler ve tazminatlar da olağan ihtiyaçlar ölçüsünde kısmen kullanılabilir, çocuğun diğer mallarına başvurmak için ise zorunluluk ve hâkimin yetki vermesi gerekir (TMK m. 356). Velâyet sahibi annenin çocuğun olağan bakım ve eğitim giderlerini çocuk mallarından mahsup edemeyeceği ve satış bedelini çocuk yararına kullandığını ispat etmesi gerektiği kabul edilmiştir.[13] Çocuk mallarının gelirlerinin nasıl harcanacağı ise ayrıca 355. maddede düzenlenmiştir (TMK m. 355).

IV. Kusur Sebebiyle Kaldırma ve Hâkimin Müdahalesi

- **Sona erme:** Madde, kullanma hakkını velâyetin kusur sebebiyle kaldırılmasına bağlar.
- **Müdahale:** 360 ve 361. maddelerin koşulları gerçekleşmedikçe hâkim kullanma hakkına müdahale edemez.
- **Serbest mallar:** Kazandırmada bulunan kişi ve mirasbırakan yönetimi belirli ölçüde sınırlayabilir.

6 Madde, kullanma hakkının sona ermesini velâyetin **kusur sebebiyle** kaldırılmasına bağlar. 348. madde velâyetin kaldırılmasını hem kusura dayanan hem de dayanmayan sebeplerle düzenler; 354. maddenin lafzı ise kullanma hakkını kusura dayanan kaldırma hâlinde sona erdirir (TMK m. 348). Velâyet devam ettiği sürece hâkim bu hakka ancak kanundaki koşullar gerçekleştiğinde müdahale edebilir: 360 ve 361. maddelerin koşulları gerçekleşmedikçe hâkim, ana ve babanın çocuk mallarını kullanma ve yönetme hakkına müdahale edemez; velâyet sahibi annenin çocuk mallarını tehlikeye soktuğuna dair bir delil yokken miras payının devrini önleyen tedbir bu nedenle hükümden çıkarılmıştır.[14] Velâyet hakkının kötüye kullanılması söz konusu değilken çocukların malvarlığına konulan tedbirler de velâyet sahibinin bu hakkı kullanmasını engellediği için bozulmuştur.[15]

7 Kullanma ve yönetim hakkı, çocuğa yapılan kazandırmanın niteliğine göre sınırlanabilir. Kazandırmada bulunan kişi açıkça aksini öngörmedikçe ana ve baba kazandırılan mallar üzerinde yönetim hakkına sahiptir; ancak faiz getiren yatırım veya tasarruf hesabı açılmak üzere ya da açıkça ana ve babanın kullanmaması koşuluyla yapılan kazandırmaların gelirlerini kendi menfaatlerine harcayamazlar (TMK m. 357). Ölüme bağlı tasarruf yoluyla çocuğun saklı payı ana ve babanın

12 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.
13 Yargıtay 2. HD, 05.10.2016, E. 2016/10748, K. 2016/13562.
14 Yargıtay 2. HD, 19.10.2012, E. 2012/1532, K. 2012/25397.
15 Yargıtay 2. HD, 17.11.2015, E. 2015/15037, K. 2015/21524.

yönetimi dışında bırakılabilir (TMK m. 358); çocuğun kişisel kazancının yönetimi ve bundan yararlanma hakkı ise çocuğa aittir (TMK m. 359). Mirasbırakanın vasiyetnameyle çocuklarının mirasının yönetimini belirli bir yaşa kadar başkalarına bıraktığı bir olayda, kazandırma yapılmaksızın ana ve babanın velâyet hakkına ancak çocuğun saklı payı ölçüsünde müdahale edilebileceği belirtilmiştir.[16]

V. Görevli Mahkeme

- **Görev:** Aile mahkemesi.
- **Kısıtlı ergin çocuk:** Velâyet altında bırakılmışsa velâyet hükümleri uygulanır.

8 Kullanma hakkına ilişkin istemler Türk Medeni Kanunu'nun ikinci kitabından kaynaklandığından aile mahkemesinin görevine girer (4787 sayılı Kanun m. 4). Kısıtlanan ergin çocuk vesayet altına değil velâyet altına bırakıldığında da onun mallarıyla ilgili tasarruflarda velâyet hükümleri uygulanır; çocuğun mallarını kullanmaya izin verilmesine ilişkin istemde aile mahkemesi yargı yeri olarak belirlenmiştir (Yargıtay 17. HD, K. 2009/1600; TMK m. 335).

UYGULAMA NOTU

Velâyet sahibi çocuğun mallarını kullanabilir; ancak bu hakkın malların özüne zarar vermeden ve çocuğun yararına kullanılması gereken bir yetki olduğu unutulmamalıdır; çocuğun olağan bakım ve eğitim giderlerini ana ve baba kendi imkânlarıyla karşılamalıdır, çocuğun mallarına başvurmak için belirli hâllerde hâkimin izni aranır. **Çocuğa bir mal bağışlayan veya vasiyet eden kişi**, bu malın gelirlerinin ana ve babaca kullanılmamasını veya malın onların yönetimi dışında kalmasını açıkça öngörebilir. **Velâyet sahibinin çocuğun mallarını kötüye kullandığı düşünülüyorsa**, satışları, gelirleri ve harcamaları gösteren somut delillerle aile mahkemesinden önlem alınması istenmelidir.

İÇTİHATLAR

1 ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ
06.11.2025 · E. 2025/44 · K. 2025/218

Kusuru sebebiyle velâyeti kaldırılmayan ana ve babaya çocuğun mallarını kullanma hakkı tanınması Anayasa'ya aykırı değildir

Boşanmadan sonra velâyeti kendisine bırakılan annenin çocuklara miras kalan malvarlığını iyi yönetemediği iddiasıyla açılan çocuk mallarının korunması davasında aile mahkemesi, 352. maddenin birinci fıkrası ve 353. madde ile birlikte 354. maddenin de iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

16 Yargıtay 3. HD, 07.04.2011, E. 2010/21201, K. 2011/5837.

> *Öte yandan kurallar kapsamında kendi kusuruyla velayeti kaldırılmayan ana ve babaya çocuğun mallarından yararlanma yetkisinin verilmesiyle ana ve babanın çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğünün dengelenmeye çalışıldığı, böylece aile dayanışmasının sağlanmasının ve aile bağlarının güçlendirilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Anayasa Mahkemesi, 354. maddeyi 352. maddenin birinci fıkrasındaki yönetim hakkıyla birlikte incelemiş ve çocuğun mallarının velâyet sahibi tarafından kullanılabilmesini çocuğun mülkiyet hakkına bir sınırlama olarak nitelendirmiştir. Mahkemeye göre bu yetki, ana ve babanın çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğünü dengelemeye, aile dayanışmasını sağlamaya ve aile bağlarını güçlendirmeye yöneliktir; ana ve baba çocuk mallarını malların özüne zarar vermeden ve tahsis edildiği amaca uygun kullanmak zorundadır ve yönetim hakkı, bakım giderlerinin kural olarak çocuğun mallarından karşılanabileceği anlamına gelmez. Hâkimin önlem alma ve yönetimi kayyıma devretme yetkileri ile ana ve babanın vekil gibi sorumluluğu da gözetilerek kural Anayasa'ya aykırı görülmemiş ve itiraz oybirliğiyle reddedilmiştir (TMK m. 327, TMK m. 363).

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
03.06.2026 · E. 2025/9883 · K. 2026/6131

Ana ve baba eski Kanun'dan farklı olarak çocuğun mallarını yalnızca kullanabilir; bu mallardan yararlanma hakları yoktur

Davacı, ergin olmadan önce annesinin, murisinden kendisine kalan taşınmaz paylarını velâyeten bir idareye sattığını ve velâyet görevini kötüye kullandığını ileri sürerek tapu kaydının iptali ve adına tescilini istemiştir. İlk derece mahkemesinin kabul kararına karşı istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir; hüküm davalı idare tarafından temyiz edilmiştir.

> *Çocuğun; miras, bağışlama veya kendi meslekî uğraşları sonucu elde ettiği malvarlığı velâyet altında olduğu müddetçe ana ve babası tarafından yönetilir. Bu malların kullanılması da Türk Medeni Kanununda belirtilen sınırlar dâhilinde gerçekleşir. Ana ve baba çocuğun mallarını eski Medeni Kanundan farklı olarak sadece kullanabilme hakkına sahip olup, onlardan yararlanma hakkı kendilerine tanınmamıştır. Türk Medeni Kanununa getirilen bu düzenleme Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 32. maddesine de uygundur.*

DEĞERLENDİRME Karar, 354. maddenin eski düzenlemeden ayrıldığı noktayı açıkça belirtir. Çocuğun miras, bağışlama veya kendi meslekî uğraşları sonucu edindiği malvarlığı velâyet süresince ana ve babası tarafından yönetilir ve bu malların kullanılması Kanun'da belirtilen sınırlar içinde gerçekleşir. Daireye göre ana ve baba eski Medeni Kanun'dan farklı olarak çocuğun mallarını yalnızca kullanabilir; onlardan yararlanma hakkı kendilerine tanınmamıştır. Somut olayda davacı, satışın velâyet görevinin kötüye kullanılmasıyla gerçekleştiğini ve alıcı idarenin veliyle işbirliği içinde hareket ettiğini ispat edemediğinden davanın reddi gerektiği sonucuna varılmıştır (TMK m. 352).

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
06.04.2016 · E. 2016/5977 · K. 2016/7028

Velâyet sahibi, velâyeti altındaki çocuğun mallarını yönetir ve kullanır; çocuk adına kayıtlı aracı satmak için mahkemeden izin alması gerekmez

Kısıtlanarak babasının velâyeti altında bırakılan ergin çocuk adına kayıtlı ve bedeli babaca ödenmiş bir aracın satışı için baba mahkemeden izin istemiştir. Mahkeme istemi, 327 ve 356. maddelerdeki koşulların ispat edilemediği gerekçesiyle reddetmiştir.

> *Velayete ilişkin hükümler gereği bu hakka sahip olan ebeveyn çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler. Kural olarak hesap ve güvence vermezler (TMK m. 352/1). Velayet hakkına sahip olan anne veya baba kusurları sebebiyle velayeti kaldırılmadıkça çocuğun mallarını da kullanabilirler (TMK m. 354). Çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitim için; hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçlarını karşılamak üzere sarfedebilirler (TMK.md.355). Buna göre, talep edenin velayeti altındaki çocuk için motorlu araç alınmasında ya da çocuk adına kayıtlı aracın satılmasında mahkemeden izin almasına gerek yoktur.*

DEĞERLENDİRME Karar, 354. maddedeki kullanma hakkının 352. maddedeki yönetim hakkıyla birlikte velâyet sahibine geniş bir hareket alanı tanıdığını gösterir. Kısıtlanan ergin çocuk velâyet altında bırakıldığında velâyete ilişkin hükümler uygulanır (TMK m. 335). Velâyet sahibi çocuğun mallarını yönetir, kusuru sebebiyle velâyeti kaldırılmadıkça bu malları kullanabilir ve gelirleri öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için harcayabilir; bu nedenle çocuk adına araç alınması veya çocuk adına kayıtlı aracın satılması için mahkemeden izin alınmasına gerek yoktur. Daire, izin verilmemesini doğru bulmamakla birlikte, izin gerekmediğinden davanın reddini sonucu itibarıyla doğru bulmuş ve gerekçeyi değiştirerek kararı onamıştır.

4 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
07.04.2011 · E. 2010/21201 · K. 2011/5837

Vasiyet yoluyla yapılan kazandırmalarda ana ve babanın yönetim hakkı sınırlanabilir; kazandırma olmaksızın velâyet hakkına ancak çocuğun saklı payı ölçüsünde müdahale edilebilir

Eşinin ölümünden sonra çocukların velâyeti kendisinde kalan davacı, eşinin vasiyetnamesinde çocukların 23 yaşını doldurmasına kadar terekenin yönetiminin başkalarına bırakıldığını ve bunun velâyet hakkını sınırladığını ileri sürerek vasiyetnamenin iptalini istemiştir. Mahkeme, vasiyetnamenin çocukların ergin olduktan sonraki dönemine ilişkin kısımlarını hükümsüz saydı, tümden iptal istemini reddetmiştir.

> *MK'nun 352.maddesi uyarınca ana baba velayetleri devam ettikçe çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler. Md.354 hükmüne göre ana baba kusurları sebebiyle velayetleri kaldırılmadıkça çocuğun mallarını*

kullanabilirler. Buna karşılık 357 son hükmü uyarınca "Kazandırmada bulunan kişi, kazandırma sırasında açıkca aksini öngörmedikçe, ana ve baba bunlar üzerinde yönetim hakkına sahiptirler. Bu tür mallar çocuğun "serbest malları" sayılmaktadır. O halde vasiyet yolu ile kazandırmalarda ana babanın velayet hakkı ile vasiyet edenlerin müdahale edebileceği yasada kabul edilmiş, bu uygulama Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 14.3.1977 gün ve 1977/72 E, 1977/176 sayılı kararında da benimsenmiştir. Ne var ki vasiyet yolu ile kazandırma yapılmaksızın malların yönetilmesi ile ilgili velayet hakkından doğan tasarrufları MK 358 hükmü uyarınca ancak çocuğun saklı payı dışında sınırlanabilir ve ana ve babanın yönetimi dışında bırakılabilir. Sonuç olarak ancak, vasiyet yolu ile kazandırmalarda ana babanın çocuğun serbest mallarında velayet hakkı sınırlandırılabilmek de buna karşılık kazandırma yapılmaksızın ana babanın velayet hakkına çocuğun saklı payı ile sınırlı olarak müdahale edilebilmektedir. O halde mahkemece çocukların saklı payı belirlenmeli, vasiyetnamenin saklı payı ile sınırlı olarak iptal edilebileceği gözetilerek hüküm kurulmalıdır.

Değerlendirme Karar, 354. maddedeki kullanma hakkının ve 352. maddedeki yönetim hakkının mirasbırakanın iradesiyle hangi ölçüde sınırlanabileceğini gösterir. Daire, kazandırmada bulunan kişi açıkça aksini öngörmedikçe ana ve babanın kazandırılan mallar üzerinde yönetim hakkına sahip olduğunu, vasiyet yoluyla yapılan kazandırmalarda ise ana ve babanın velâyet hakkının sınırlanabileceğini belirtmiştir (TMK m. 357). Kazandırma yapılmaksızın ana ve babanın yönetimine ancak çocuğun saklı payı ölçüsünde müdahale edilebileceğinden, mahkemenin çocukların saklı payını belirleyip vasiyetnamenin saklı payla sınırlı olarak iptal edilebileceğini gözetmesi gerektiği kabul edilmiş ve karar bozulmuştur (TMK m. 358).

5 **Yargıtay 2. Hukuk Dairesi**
22.04.2010 · E. 2009/3578 · K. 2010/8083

Evlilik devam ederken çocuğun mallarını kullanma hakkı ana ve babaya birlikte aittir; boşanma kararı kesinleşmeden önceki döneme ait kira geliri velâyet sahibince diğer ebeveynden istenemez

Boşanmada velâyet anneye verildi ve karar kesinleşmiştir. Anne, çocuğa velâyeten açtığı davada, çocuk adına kayıtlı dairenin boşanma kararı kesinleşmeden önceki dönemde baba tarafından kiraya verildiğini belirterek bu döneme ait kira bedelinin babadan tahsilini istemiştir. Mahkeme istemi kabul etmiştir.

> *"Velayete ilişkin hüküm 02.04.2007 tarihinde kesinleşmiş olup, davaya konu kira alacağı istemi ise Mayıs-Aralık 2006 dönemine ilişkin olup, o tarih itibarıyla velayetin kullanma hakkı anne ve babaya aittir. Öte yandan Türk Medeni Kanununun 360 ve devamı maddeleri uyarınca açılan bir dava da bulunmamaktadır. İsteğin reddi gerekirken, yazılı şekilde kabulü usul ve yasaya aykırıdır.*

Değerlendirme Karar, 354. maddedeki kullanma hakkının velâyetle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini gösterir. Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanır; boşanmada velâyet çocuğun bırakıldığı eşe geçer (TMK

m. 336). Dava konusu kira alacağı velâyete ilişkin hüküm kesinleşmeden önceki döneme ait olduğundan, Daireye göre o dönemde velâyetin kullanma hakkı anne ve babaya aittir. Çocuk mallarının korunmasına ilişkin 360 ve devamı maddeler uyarınca açılmış bir dava da bulunmadığından istemin reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.11.2015 · E. 2015/15037 · K. 2015/21524

Velâyet hakkının kötüye kullanılması söz konusu değilse, çocukların malvarlığına velâyet sahibinin kullanma ve yönetim hakkını engelleyen tedbir konulamaz

Mahkeme, velâyeti davacı annede olan çocukların malvarlığı hakkında tedbir kararı vermiştir. Hüküm temyiz edilmiştir.

> *Yukarıda belirtilen maddeler ışığında, davacı annenin velayet hakkını kötüye kullanması sözkonusu olmadığı gibi, mahkemece çocukların malvarlığına konulan tedbirler davacı annenin velayet hakkını kullanmayı engeller niteliktedir. Mahkemece bu hususlar nazara alınmadan velayeti davacı annede olan çocukların malvarlıkları üzerine tedbir konulması doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 354. maddedeki kullanma hakkının 352. maddedeki yönetim hakkı ve 355. maddedeki gelirlerin sarfı kuralıyla birlikte velâyet sahibine korunan bir alan tanıdığını gösterir. Daire bu üç maddeyi birlikte hatırlatmış; davacı annenin velâyet hakkını kötüye kullanması söz konusu olmadığı hâlde çocukların malvarlığına konulan tedbirlerin annenin velâyet hakkını kullanmasını engellediğini belirterek kararı bozmuştur (TMK m. 355).

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.10.2012 · E. 2012/1532 · K. 2012/25397

360 ve 361. maddelerin koşulları gerçekleşmedikçe hâkim, ana ve babanın çocuk mallarını kullanma ve yönetme hakkına müdahale edemez

Ölümle sona eren bir evlilikte nüfus memurunun bildirimi üzerine aile mahkemesi, velâyet sahibi anneye çocuk mallarının korunması için uyarıda bulundu ve defter istemiştir; ayrıca çocuğa kanuni miras yoluyla intikal eden taşınmazdaki miras payının devrini önleyen tedbir koydu.

> *Türk Medeni Kanununun 360 ve 361. maddesindeki koşullar gerçekleşmedikçe hakim, ana ve babanın çocuk mallarını kullanma ve bu mallar üzerindeki yönetim hakkına müdahale edemez ve bu sonucu doğuracak şekilde hüküm tesis edemez. Velayet hakkına sahip olan annenin çocuk mallarını tehlikeye soktuğuna dair bir iddia veya bu yönde dosyada bir delil ve olgu bulunmamaktadır. Bu yönde bir delil ve geçerli bir sebep yokken, küçüğe kanuni miras yoluyla intikal eden taşınmazdaki miras payının devir ve temlikini önleyici şekilde tedbir kararı*

verilmesi, velayet hakkına sahip olan ananın, az önce açıklanan kullanma ve yönetme hakkına müdahale niteliğindedir.

Değerlendirme Karar, kullanma hakkının hâkimin müdahalesine karşı korunduğunu gösterir. Ana ve baba çocuğun mallarını yönetirken yeterli özeni göstermek ve bu malların tehlikeye düşmesini önlemekle yükümlüdür; bu yükümlülüğe aykırı davranırlarsa hâkim uygun önlemleri alır (TMK m. 360, TMK m. 361). Velâyet sahibi annenin çocuk mallarını tehlikeye soktuğuna dair bir iddia ya da delil bulunmadığından, miras payının devrini önleyen tedbir annenin kullanma ve yönetme hakkına müdahale sayılmış; Daire bu kısmı hükümden çıkararak kararı düzeltip onamıştır.

8 **Yargıtay 2. Hukuk Dairesi**
05.10.2016 · E. 2016/10748 · K. 2016/13562

Ana ve baba çocuğun olağan bakım ve eğitim giderlerini kendileri karşılar; bu giderleri çocuk mallarından mahsup edemez, satış bedelini çocuk yararına kullandıklarını ispat etmelidir

Davacı, babasından kendisine miras kalan taşınmaz paylarının, kendisi küçükken velâyet sahibi annesi tarafından satıldığını ve elde edilen gelirlerin kendisinden gizlendiğini ileri sürerek velâyet görevinin kötüye kullanılması nedeniyle maddi tazminat istemiştir. Mahkeme, annenin kızı lehine hareket ettiğini ve kötüye kullanmanın ispatlanamadığını belirterek davayı reddetmiştir.

> *...davalı annenin çocuğun bakımı ve eğitimi için yaptığı olağan giderleri karşılaması annenin yasal yükümlülüğünden doğan masraflardan olup, bu masrafları çocuk mallarından mahsup etme hakkına sahip değildir. Davalı anne yoksul olduklarını veya çocuğun özel durumunun olağanüstü harcamalar yapılmasını gerektirdiğini ve bu sebeple çocuk mallarının kullanıldığını da iddia ve ispat etmemiştir.*

Değerlendirme Karar, kullanma yetkisinin sınırını gösterir. Olay 743 sayılı Kanun döneminde geçtiğinden Daire uyuşmazlığı eski Kanun'daki intifa hükmüne göre çözmüştür; bununla birlikte ana ve babanın çocuğun olağan bakım ve eğitim giderlerini kendi yükümlülükleri olarak karşılaması gerektiği ilkesi yeni Kanun'da da açıkça yer alır (TMK m. 327). Daireye göre anne bu giderleri çocuk mallarından mahsup edemez; yoksulluk veya olağanüstü harcama gerektiren özel bir durum da ileri sürülüp ispat edilmemiştir. Satış bedelini çocuğa verdiğini ya da çocuk yararına sadakat ve özenle yönettiğini kanıtlayamayan annenin velâyet görevini kötüye kullandığı kabul edilmiş ve tazminat isteminin reddi bozulmuştur (TMK m. 363).

9 **Yargıtay (Kapatılan) 17. Hukuk Dairesi**
20.03.2009 · E. 2009/1401 · K. 2009/1600

Velâyet altındaki çocuğun mallarını kullanma iznine ilişkin istem aile mahkemesinde görülür

Baba, velâyeti altındaki çocuklarının mallarını kullanmak için izin istemiştir. Çocuklardan biri kısıtlanmış, ancak vesayet makamı bu çocuğun babasının velâyeti altında

bırakılmasına karar vermişti. Sulh hukuk mahkemesi ile aile mahkemesi ayrı ayrı görevsizlik kararı vermiştir.

> *Bu çocuğun malvarlığı ile ilgili tasarruflar içinde, verilen bu karar doğrultusunda velayet hükümleri uygulanacağından görevli mahkeme Aile Mahkemesidir. Bu durumda, uyuşmazlığın Aile Mahkemesinde görülüp, sonuçlandırılması gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 354. maddeye ilişkin istemlerin görevli mahkemesini belirler. Kısıtlanan ergin çocuk vesayet altına değil velâyet altına bırakıldığında onun malvarlığıyla ilgili tasarruflarda velâyet hükümleri uygulanır; bu nedenle çocuğun mallarını kullanmaya izin verilmesine ilişkin istem, vesayet makamının değil aile mahkemesinin görevine girer. Daire, aile mahkemesini yargı yeri olarak belirlemiştir (TMK m. 335).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 327:** Çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama.
- **TMK m. 348:** Velâyetin kaldırılması.
- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 353:** Evlilik sona erince çocuk mallarının defteri.
- **TMK m. 355:** Gelirlerin sarfı.
- **TMK m. 356:** Çocuk mallarının kısmen sarfı.
- **TMK m. 357:** Kazandırmalar.
- **TMK m. 358:** Saklı pay.
- **TMK m. 360:** Çocuk mallarının korunması için uygun önlemler.
- **TMK m. 363:** Ana ve babanın sorumluluğu.

MADDE

355 C. Gelirlerin sarfı

KANUN METNİ

(1) Ana ve baba, çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için; hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçlarını karşılamak üzere sarfedebilirler.
(2) Gelir fazlası, çocuk mallarına katılır.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 355, çocuk mallarından elde edilen gelirlerin hangi sırayla harcanabileceğini düzenler. Ana ve baba, çocuk mallarının gelirlerini **öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi** için; **hakkaniyete uyduğu ölçüde** de **aile ihtiyaçlarını** karşılamak üzere harcayabilir. **Gelir fazlası çocuk mallarına katılır.** Gerekçeye göre eski Kanun'dan farkı, çocuğa harcanandan artan gelirin hakkaniyet ölçüsünde aile ihtiyaçlarına harcanabilmesi ve fazlanın çocuğa kalmasıdır. Madde yalnızca gelirleri kapsar: olağan bakım ve eğitim giderleri çocuk mallarından mahsup edilememiş,[1] kira getiren taşınmazların rayiç bedelle kiraya verilip verilmediğinin ve gelirlerin çocuk adına bir hesapta toplanmasının araştırılması istenmiştir.[2]

TEMEL KAVRAMLAR

Gelir	Çocuk mallarının kira, faiz veya kâr payı gibi getirileri.
Sermaye	Gelir dışında kalan çocuk malları ve bunların satış bedeli.
Aile ihtiyaçları	Çocuğun birlikte yaşadığı ailenin ortak giderleri.
Gelir fazlası	Çocuğa ve hakkaniyet ölçüsünde aileye harcandıktan sonra artan gelir.

1 Yargıtay 2. HD, 05.10.2016, E. 2016/10748, K. 2016/13562.
2 Yargıtay 2. HD, 17.03.2016, E. 2016/3118, K. 2016/5242.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 355- Yürürlükteki Kanunun 281 inci maddesini karşılamaktadır. Madde, İsviçre Medenî Kanununun 316 ncı maddesini örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 272 nci maddesinden alınmıştır. Çocuk mallarının gelirlerinin çocuğun bakımına, yetiştirilmesine ve eğitimine sarfedilen miktardan artan kısmının aile ihtiyacına sarfedilebileceği, kalanın ise çocuğun mallarına katılacağı esası getirilmiştir. Yürürlükteki metinden farkı, çocuğun gelirinden ona sarfedilenden artan miktarın önce -hakkaniyete uyduğu ölçüde- aile ihtiyaçlarına harcanabileceği; gelir fazlasının ise çocuk mallarına katılacağıdır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 130*

Adalet Komisyonunun değişikliği

> - Tasarının 355 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "eğitimi için" ibaresinden sonra ";" konmuştur.
>
> *Adalet Komisyonunun Tasarıda yaptığı değişiklikler, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 314*

Gerekçe, maddenin getirdiği yeniliği açıkça ortaya koyar: çocuğun gelirinden ona harcanandan artan kısım önce hakkaniyet ölçüsünde aile ihtiyaçlarına harcanabilir, gelir fazlası ise çocuk mallarına katılır. Eski Kanun'da artan gelir aile giderlerinden sorumlu eşe ait oluyordu. Adalet Komisyonu metne yalnızca bir noktalama değişikliği yapmıştır.

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 281. maddesini karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Çocuğun geliri, evvel emirde kendi infak ve terbiyesine sarfolunur; fazlası, karı kocadan hangisi aile masrafiyle mükellef ise ona ait olur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 281 (mülga)

Eski metin, çocuğun gelirinin öncelikle onun geçimi ve terbiyesi için harcanacağını, fazlasının ise karı kocadan aile giderlerini karşılamakla yükümlü olana ait olacağını öngörüyordu. Yeni metin artan gelirin ancak hakkaniyete uyduğu ölçüde aile ihtiyaçları için harcanabileceğini ve gelir fazlasının çocuk mallarına katılacağını belirterek artan geliri çocuğa bırakır.

	743 sayılı Kanun m. 281	4721 sayılı Kanun m. 355
Öncelik	Çocuğun geçimi ve terbiyesi	Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi
Artan gelir	Aile giderlerinden sorumlu eşe ait	Hakkaniyete uyduğu ölçüde aile ihtiyaçları için harcanabilir
Gelir fazlası	Eşe kalır	Çocuk mallarına katılır

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir.** Tasarı aşamasında Adalet Komisyonu birinci fıkraya yalnızca bir noktalama değişikliği yapmıştır. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 355. maddeyi konu alan bir karara rastlanmamıştır; madde,

çocuk mallarına ilişkin başka hükümlerin incelendiği bir kararda yalnızca açıklama amacıyla anılmıştır.[3]

Tarih	Gelişme	Dayanak
Tasarı aşaması	Adalet Komisyonu birinci fıkrada "eğitimi için" ibaresinden sonra noktalı virgül koydu	S. Sayısı 723, s. 314
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Birinci öncelik	Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi	TMK m. 355/1
İkinci öncelik	Hakkaniyete uyduğu ölçüde aile ihtiyaçları	TMK m. 355/1
Gelir fazlası	Çocuk mallarına katılır	TMK m. 355/2
Sermaye	Bakım için ancak belirli hâllerde ve hâkimin izniyle	TMK m. 327, 356
Olağan bakım giderleri	Çocuk mallarından mahsup edilememiştir	Yargıtay 2. HD, K. 2016/13562
Kira gelirleri	Rayiç bedel ve çocuk adına hesap araştırılmalı	Yargıtay 2. HD, K. 2016/5242
Satış bedeli	Çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı araştırılmalı	Yargıtay 2. HD, K. 2016/15102
Serbest mallar	Kazandırmada gelirlerin kullanımı yasaklanabilir	TMK m. 357

TBMM gerekçesine göre madde, eski Kanun'un 281. maddesini karşılar ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 316. maddesini örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 272. maddesinden alınmıştır. Gerekçe, çocuk mallarının gelirlerinden çocuğa harcanandan artan kısmın aile ihtiyacına harcanabileceği, kalanın ise çocuğun mallarına katılacağı esasının getirildiğini belirtir. Adalet Komisyonu birinci fıkradaki "eğitimi için" ibaresinden sonra noktalı virgül koymuştur (S. Sayısı 723, s. 314). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, maddenin yalnızca **gelirleri** kapsamasıdır; çocuğun malvarlığının kendisi ve satış bedeli bu yetkinin dışındadır ve satış bedelinin çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı araştırılmalıdır.[4] İkinci nokta,

3 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.
4 Yargıtay 2. HD, 23.11.2016, E. 2016/16152, K. 2016/15102.

çocuğun **bakım yükümlülüğünün ana ve babaya** ait olmasıdır; olağan bakım ve eğitim giderleri çocuk mallarından mahsup edilememiştir.[5] Üçüncü nokta, aile ihtiyaçları için harcamanın **hakkaniyetle sınırlı** olması ve **gelir fazlasının çocuğa kalmasıdır**; eski Kanun ise artan geliri aile giderlerinden sorumlu eşe bırakıyordu.

II. Harcama Sırası

- **Önce çocuk:** Gelirler öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için harcanır.
- **Sonra aile:** Hakkaniyete uyduğu ölçüde aile ihtiyaçlarına başvurulabilir.
- **Fazlası çocuğa:** Gelir fazlası çocuk mallarına katılır.

2 Madde, çocuk mallarının gelirleri için bir öncelik sırası kurar. Gelirler **öncelikle** çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için harcanır; ancak bundan sonra ve **hakkaniyete uyduğu ölçüde** aile ihtiyaçlarına başvurulabilir. İkinci fıkra da **gelir fazlasının** çocuk mallarına katılacağını belirterek artan gelirin ana ve babaya kalmasını önler. Gerekçe eski Kanun'dan farkı tam olarak bu noktada görür: çocuğun gelirinden ona harcanandan artan miktar önce hakkaniyet ölçüsünde aile ihtiyaçlarına harcanabilir, geri kalanı ise çocuğun mallarına eklenir. Adalet Komisyonu birinci fıkrada eğitimi için ibaresinden sonra noktalı virgül koymuştur; bu noktalama, çocuğa yönelik harcama ile aile ihtiyaçlarına yönelik harcamayı metinde birbirinden ayırır (S. Sayısı 723, s. 314).

3 Harcama yetkisi velâyet sahibinin yönetim ve kullanma yetkileriyle birlikte işler (TMK m. 352, TMK m. 354). Yargıtay, velâyet sahibinin çocuğun mallarını kanunun çizdiği sınırlar içinde, çocuğun yararına ve onun bakımı ile eğitimi için, gerekli koşullar varsa kendi ihtiyaçları doğrultusunda da kullanabileceğini belirtmiştir.[6] Gelirlerin bu sıraya göre harcanması velâyet sahibinin kendi takdirindedir; çocuk adına araç alınması veya çocuk adına kayıtlı aracın satılması gibi işlemler için mahkemeden izin alınmasına gerek görülmemiştir.[7]

III. Gelir ile Sermaye Ayrımı

- **Kapsam:** Madde çocuk mallarının gelirlerine ilişkindir.
- **Sermaye:** Çocuğun mallarına bakım için ancak belirli hâllerde başvurulabilir.
- **Satış bedeli:** Gelir değildir; çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı araştırılır.

5 Yargıtay 2. HD, 05.10.2016, E. 2016/10748, K. 2016/13562.
6 Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9883, K. 2026/6131.
7 Yargıtay 2. HD, 06.04.2016, E. 2016/5977, K. 2016/7028.

Madde yalnızca çocuk mallarının **gelirlerini** düzenler; malların kendisi ve bunla- 4
rın satış bedeli bu harcama yetkisinin dışındadır. Anayasa Mahkemesi de ana ve babanın çocuk mallarını malların özüne zarar vermeden ve tahsis edildiği amaca uygun kullanmak zorunda olduğunu, yönetim hakkının çocuğun bakım, eğitim ve korunması için gerekli giderlerin çocuk mallarından karşılanabileceği anlamına gelmediğini belirtmiştir.[8] Bu giderler kural olarak ana ve babaya aittir (TMK m. 327). Ana ve baba, yoksul oldukları veya çocuğun özel durumu olağanüstü harcamalar gerektirdiği hâllerde çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek bir miktarı ancak hâkimin izniyle harcayabilir; sermaye biçimindeki ödemeler ve tazminatlar olağan ihtiyaçlar ölçüsünde kısmen kullanılabilir, çocuğun diğer mallarına başvurmak için ise zorunluluk ve hâkimin yetki vermesi gerekir (TMK m. 356).

Kararlar bu ayrımı uygulamıştır. Velâyet sahibi annenin çocuğun olağan bakım 5
ve eğitim giderlerini çocuk mallarından mahsup edemeyeceği kabul edilmiş; yoksulluk veya olağanüstü harcama gerektiren bir durum da ileri sürülüp ispat edilmediğinden, satış bedelini çocuk yararına kullandığını kanıtlayamayan annenin velâyet görevini kötüye kullandığı sonucuna varılmıştır.[9] Velâyet sahibinin çocuk için tutulan taşınmazı satıp bedelin bir kısmının kendisinde kaldığını bildirdiği bir olayda da bu bedelin nasıl değerlendirildiğinin ve çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığının araştırılması gerektiği belirtilmiştir.[10]

IV. Aile İhtiyaçları ve Serbest Mallar

- **Ölçü:** Aile ihtiyaçları için harcama hakkaniyetle sınırlıdır.
- **Kazandırmalar:** Kazandırmada bulunan kişi gelirlerin ana ve baba tarafından kullanılmasını yasaklayabilir.
- **Kişisel kazanç:** Çocuğun kişisel kazancı çocuğa aittir.

Aile ihtiyaçları için harcama maddede **hakkaniyetle** sınırlanmıştır; bu ölçü, 6
çocuğun gelirinin aile giderlerine aktarılmasının çocuğun durumu ve ailenin ihtiyaçlarıyla orantılı kalmasını gerektirir. Bazı gelirler ise bu yetkinin dışında kalır. Faiz getiren yatırım veya tasarruf hesabı açılmak üzere ya da açıkça ana ve babanın kullanmaması koşuluyla çocuğa yapılan kazandırmaların gelirleri ana ve babanın menfaatine harcanamaz (TMK m. 357). Çocuğun kişisel kazancının ve bir meslek veya sanat ile uğraşması için kendisine verilen malın yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkı çocuğa aittir; çocuk evde ana ve babasıyla birlikte yaşıyorsa ana ve baba ondan kendi bakımı için uygun bir katkıda bulunmasını isteyebilir (TMK m. 359).

8 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.
9 Yargıtay 2. HD, 05.10.2016, E. 2016/10748, K. 2016/13562.
10 Yargıtay 2. HD, 23.11.2016, E. 2016/16152, K. 2016/15102.

V. Denetim ve Hâkimin Müdahalesi

- **Araştırma:** Kira gelirlerinin rayiç bedelle elde edilip edilmediği incelenir.
- **Kayyım:** Gelirlerin kanuna uygun harcanacağından kuşku duyulursa yönetimleri kayyıma bırakılabilir.
- **Sorumluluk:** Kanuna uygun harcamalardan dolayı tazminat istenemez.

7 Gelirlerin kanuna uygun harcanması hâkimin denetimine tabidir. Velâyet sahibi annenin idare ettiği taşınmazların kira gelirlerinin annenin ve kiracıların beyanlarıyla yetinilerek değerlendirildiği bir olayda, rayiç kira bedellerinin tespit edilmesi, rayiçten düşük bedel söz konusuysa rayiç bedel üzerinden kiraya verilmesinin sağlanması ve kira gelirlerinin mahkeme nezaretinde çocuk adına bir hesaba yatırılması gerektiği belirtilmiştir.[11] Çocuk mallarının gelirlerinin veya bu mallardan ayrılmış belirli miktarların kanuna uygun şekilde harcanacağından kuşku duyulursa hâkim bunların yönetimini de bir kayyıma bırakabilir (TMK m. 361).

8 Denetim, velâyet sahibinin yetkisini ortadan kaldıracak ölçüde genişletilemez. Velâyet hakkının kötüye kullanılması söz konusu değilken çocukların malvarlığına konulan tedbirler, velâyet sahibinin bu yetkiyi kullanmasını engellediği için bozulmuştur.[12] Ana ve baba, kanuna uygun olarak çocuk veya aile için yaptıkları harcamalardan dolayı tazminatla yükümlü tutulmaz (TMK m. 363). Bu şerh hazırlanırken yapılan taramada 355. maddeyi tek başına konu alan karar sayısının sınırlı olduğu görülmüştür; aşağıdaki kararlar maddeyi çocuk mallarına ilişkin diğer hükümlerle birlikte uygulayan kararlardır.

UYGULAMA NOTU

Velâyet sahibi, çocuğa ait kira, faiz veya kâr payı gibi gelirleri önce çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için kullanmalı; aile giderlerine ancak hakkaniyete uygun bir ölçüde başvurmalı ve artan geliri çocuk adına biriktirmelidir. Gelirler ve harcamalar belgelenmelidir; kanuna uygun olarak çocuk veya aile için yapılan harcamalardan dolayı velâyet sahibi tazminatla sorumlu tutulmaz. **Çocuğun malının kendisi veya satış bedeli** olağan bakım giderlerine harcanmamalıdır; bunun için belirli hâllerde hâkimin izni gerekir. **Gelirlerin usulüne uygun harcanmadığı düşünülüyorsa**, kira sözleşmeleri ve banka kayıtları gibi somut delillerle aile mahkemesinden önlem alınması istenebilir.

11 Yargıtay 2. HD, 17.03.2016, E. 2016/3118, K. 2016/5242.
12 Yargıtay 2. HD, 17.11.2015, E. 2015/15037, K. 2015/21524.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.03.2016 · E. 2016/3118 · K. 2016/5242

Çocuğa ait taşınmazların rayiç bedelle kiraya verilip verilmediği araştırılmalı; gerekirse kira gelirleri mahkeme nezaretinde çocuk adına bir hesaba yatırılmalıdır

Babası hayatta olmayan çocuğun bir yakını, velâyet sahibi annenin çocuğa babasından miras kalan malları kullanıp sattığını ileri sürerek çocuk malları hakkında tedbir alınmasını istemiştir. Mahkeme, kira gelirleri konusunda annenin ve kiracıların beyanlarıyla yetinerek karar vermiştir.

> *Toplanan delillerden çocuğun velisi olan annesi tarafından idare edilen kira getirisi olan taşınmazlar bulunduğu, bu taşınmazların iki tanesinin kira gelirlerinin banka havalesi ile anne tarafından alındığı kayden sabit olup bir tanesinin de ödemelerinin elden yapıldığı, iddia edildiği anlaşıldığından mahkemece yapılacak araştırma ile taşınmazların rayiç kira bedellerinin tespit edilip bu miktar üzerinden taşınmazların kiraya verilip verilmediğinin öncelikle belirlenmesi,rayiçten düşük bedeller söz konusu ise rayiç bedel üzerinden kiraya verilmesinin sağlanması ve kira gelirlerinin mahkeme nezaretinde olacak şekilde çocuk adına bir hesaba yatırılması için gerekli işlemlerin yapılması gerekirken bu hususta velayet sahibi anne ile kiracıların beyanı ile yetinilmesi doğru olmadığı gibi, babasından çocuğa miras kalan 15840 parsel sayılı taşınmazdaki 5 nolu bağımsız bölüm 16.5.2013 tarihide satılmış olduğuna göre bu taşınmazın satışının gerekli olup olmadığının, satış bedelinin velayet hakkını kullanan anne tarafından nasıl değerlendirildiği, çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı araştırılıp, satış bedelinin mevcut olması lahinde güvence altına alınması, aksi halde, velayet hakkını kullanan annenin Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerininin uygulanmasına Dair Tüzüğün 4. maddesinde açıklandığı üzere çocuk malları hakkında gerekli özeni gösterip göstermediği tespit edilerek, çocuk mallarının korunmasında gerekli özenin gösterilmediğinin belirlenmesi halinde, taşınmazın bedelinin tahsili ile tüm mal varlığının korunması amacıyla gerekli olduğu takdirde çocuk mallarınının ve gelirlerinin kayyıma devri (TMK. m. 361) dahil kanunda öngörülen tedbirlerin alınması gerekirken bu hususlar nazara alınmadan yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 355. maddenin konusu olan çocuk mallarının gelirlerine doğrudan ilişkindir. Daire, 352 ve 360. maddelerle birlikte 355. maddeyi hatırlatmış; gelirler öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için harcanabileceğinden, kira getirisi olan taşınmazların gerçekten rayiç bedelle kiraya verilip verilmediğinin araştırılmasını istemiştir. Rayiçten düşük bedel söz konusuysa rayiç bedel üzerinden kiraya verilmesi, kira gelirlerinin mahkeme nezaretinde çocuk adına bir hesaba yatırılması ve özen gösterilmediği belirlenirse gerektiğinde malların ve gelirlerin kayyıma devri dâhil önlemlerin alınması gerektiği belirtilmiştir (TMK m. 360, TMK m. 361).

2 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
23.11.2016 · E. 2016/16152 · K. 2016/15102

Velâyet sahibi çocuk için tutulan taşınmazı satmışsa, satış bedelinin nasıl değerlendirildiği ve çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı araştırılmalıdır

Boşanmada taraflar, bedeli babaca ödenen bir dairenin velâyet sahibi anne adına tescil edilip çocuk 18 yaşını doldurduğunda ona devredilmesini kararlaştırmıştı. Anne bu daireyi satıp çıplak mülkiyeti çocuk, intifa hakkı kendi adına olmak üzere başka bir daire aldı ve satış bedelinin bir kısmının kendisinde kaldığını beyan etmiştir. Baba çocuk mallarının korunmasını istemiştir; mahkeme davayı ispat edilemediği gerekçesiyle reddetmiştir.

> *Bu durumda velayet sahibi annenin satış bedelinden arta kalan 80.000 TL'nin kendi uhdesinde bulunduğunu bildirdiğinden, satış bedelinin velayet hakkını kullanan anne tarafından nasıl değerlendirildiği, ortak çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı, gerekirse bu konularda ne gibi önlem/önlemlerin alınabileceğinin araştırılıp sonucu uyarınca bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 355. maddenin gelirler ile çocuğun sermayesi arasında yaptığı ayrımı gösterir. Daire, velâyet sahibinin çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için, hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçları için harcayabileceğini hatırlatmıştır. Satış bedeli ise bir gelir değil çocuğun malvarlığının karşılığıdır; bu nedenle bedelden arta kalan paranın annede bulunduğu anlaşılınca, bu bedelin nasıl değerlendirildiğinin, çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığının ve gerekirse hangi önlemlerin alınabileceğinin araştırılması gerektiği belirtilerek ret kararı bozulmuştur (TMK m. 360).

3 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
03.06.2026 · E. 2025/9883 · K. 2026/6131

Velâyet sahibi ana ve baba çocuğun mallarını kanunun çizdiği sınırlar içinde, çocuğun yararına ve koşulları varsa kendi ihtiyaçları için de kullanabilir

Davacı, ergin olmadan önce annesinin, murisinden kendisine kalan taşınmaz paylarını velâyeten bir idareye sattığını ve velâyet görevini kötüye kullandığını ileri sürerek tapu kaydının iptali ve adına tescilini istemiştir. İlk derece mahkemesinin kabul kararına karşı istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir; hüküm davalı idare tarafından temyiz edilmiştir.

> *Bu yetkiye sahip olan ana ve baba çocuğun mallarını kanunun çizdiği sınırlar içinde çocuğun yararına onun bakımı eğitimi ve gerekli koşullar mevcut olduğu takdirde kendi ihtiyaçları doğrultusunda kullanma haklarına da sahiptirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, 355. maddedeki öncelik sırasını genel bir ilke olarak ifade eder: ana ve baba çocuğun mallarını kanunun çizdiği sınırlar içinde, öncelikle

çocuğun yararına ve onun bakımı ile eğitimi için, gerekli koşullar varsa kendi ihtiyaçları doğrultusunda da kullanabilir. Aile ihtiyaçları için harcamanın ölçüsü maddede hakkaniyet olarak belirlenmiştir. Somut olayda davacı, satışın velâyet görevinin kötüye kullanılmasıyla gerçekleştiğini ve alıcının veliyle işbirliği içinde hareket ettiğini ispat edemediğinden davanın reddi gerektiği kabul edilmiştir (TMK m. 352, TMK m. 354).

4 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
06.11.2025 · E. 2025/44 · K. 2025/218

Yönetim hakkı, çocuğun bakım ve eğitim giderlerinin çocuk mallarından karşılanabileceği anlamına gelmez; ana ve baba malları özüne zarar vermeden kullanmak zorundadır

Boşanmadan sonra velâyeti kendisine bırakılan annenin çocuklara miras kalan malvarlığını iyi yönetemediği iddiasıyla açılan çocuk mallarının korunması davasında aile mahkemesi, 352. maddenin birinci fıkrası ile 353 ve 354. maddelerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

> *Diğer yandan anılan Kanun'a göre ana ve baba çocuk mallarını, malların özüne zarar vermeden ve tahsis edildiği amaca uygun şekilde kullanmak zorundadırlar. Ayrıca ana ve babaya çocuğun mallarını yönetme hakkının tanınması, çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderlerin karşılanması için çocuk mallarına başvurulabileceği anlamına gelmemektedir. Nitekim Kanun'un 327. maddesine göre söz konusu maddede belirtilen istisnai hâllerde ana ve baba ancak hâkimin izniyle çocuğun mallarından bakım ve eğitimine yetecek belli bir miktarı sarf edilebilecektir. Bununla birlikte ana ve babanın çocuk mallarını, malların özüne zarar vermeden ve tahsis edildiği amaca uygun şekilde kullanmak zorunda oldukları görülmektedir.*

DEĞERLENDİRME Anayasa Mahkemesi 355. maddeyi iptal istemi dışında tutmakla birlikte, çocuk mallarına ilişkin hükümleri bir bütün olarak değerlendirmiş ve 355. maddedeki gelirlerin harcanma sırasını da kararında aktarmıştır. Mahkemeye göre ana ve baba çocuk mallarını malların özüne zarar vermeden ve tahsis edildiği amaca uygun kullanmak zorundadır; yönetim hakkı, çocuğun bakım, eğitim ve korunması için gerekli giderlerin çocuk mallarından karşılanabileceği anlamına gelmez. Bu giderler kural olarak ana ve babaya aittir; çocuğun mallarından bakım ve eğitimine yetecek bir miktar ancak 327. maddedeki istisnai hâllerde ve hâkimin izniyle harcanabilir (TMK m. 327). Kurallar Anayasa'ya aykırı bulunmamış ve itiraz oybirliğiyle reddedilmiştir.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
05.10.2016 · E. 2016/10748 · K. 2016/13562

Ana ve baba çocuğun olağan bakım ve eğitim giderlerini kendileri karşılar; bu giderleri çocuk mallarından mahsup edemez

Davacı, babasından kendisine miras kalan taşınmaz paylarının, kendisi küçükken velâyet sahibi annesi tarafından satıldığını ve elde edilen gelirlerin kendisinden

gizlendiğini ileri sürerek velâyet görevinin kötüye kullanılması nedeniyle maddi tazminat istemiştir. Mahkeme, annenin kızı lehine hareket ettiğini ve kötüye kullanmanın ispatlanamadığını belirterek davayı reddetmiştir.

> *...davalı annenin çocuğun bakımı ve eğitimi için yaptığı olağan giderleri karşılaması annenin yasal yükümlülüğünden doğan masraflardan olup, bu masrafları çocuk mallarından mahsup etme hakkına sahip değildir. Davalı anne yoksul olduklarını veya çocuğun özel durumunun olağanüstü harcamalar yapılmasını gerektirdiğini ve bu sebeple çocuk mallarının kullanıldığını da iddia ve ispat etmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 355. maddenin uygulanmasında gelirler ile çocuğun malvarlığının kendisi arasındaki farkın önemini gösterir. Olay 743 sayılı Kanun döneminde geçtiğinden Daire uyuşmazlığı eski hükümlere göre çözmüştür; ancak ana ve babanın çocuğun olağan bakım ve eğitim giderlerini kendi yükümlülükleri olarak karşılaması ilkesi yeni Kanun'da da açıktır (TMK m. 327). Daireye göre anne bu giderleri çocuk mallarından mahsup edemez; yoksulluk veya olağanüstü harcama gerektiren özel bir durum da ileri sürülüp ispat edilmemiştir. Satış bedelini çocuğa verdiğini ya da çocuk yararına sadakat ve özenle yönettiğini kanıtlayamayan annenin velâyet görevini kötüye kullandığı kabul edilmiş ve tazminat isteminin reddi bozulmuştur (TMK m. 363).

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.11.2015 · E. 2015/15037 · K. 2015/21524

Velâyet hakkının kötüye kullanılması söz konusu değilse, çocukların malvarlığına velâyet sahibinin yönetim, kullanma ve gelirleri harcama yetkisini engelleyen tedbir konulamaz

Mahkeme, velâyeti davacı annede olan çocukların malvarlığı hakkında tedbir kararı vermiştir. Hüküm temyiz edilmiştir.

> *Yukarıda belirtilen maddeler ışığında, davacı annenin velayet hakkını kötüye kullanması sözkonusu olmadığı gibi, mahkemece çocukların malvarlığına konulan tedbirler davacı annenin velayet hakkını kullanmayı engeller niteliktedir. Mahkemece bu hususlar nazara alınmadan velayeti davacı annede olan çocukların malvarlıkları üzerine tedbir konulması doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 355. maddeyi 352 ve 354. maddelerle birlikte uygulayan bir örnektir. Daire, velâyet sahibinin çocuğun mallarını yönetme, kullanma ve gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için, hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçları için harcama yetkisini hatırlatmış; davacı annenin velâyet hakkını kötüye kullanması söz konusu olmadığı hâlde çocukların malvarlığına konulan tedbirlerin bu yetkinin kullanılmasını engellediğini belirterek kararı bozmuştur (TMK m. 352, TMK m. 354).

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
06.04.2016 · E. 2016/5977 · K. 2016/7028

Velâyet sahibi, çocuk mallarının gelirlerini kanundaki öncelik sırasına göre harcayabilir; çocuk adına kayıtlı aracı satmak için mahkemeden izin alması gerekmez

Kısıtlanarak babasının velâyeti altında bırakılan ergin çocuk adına kayıtlı ve bedeli babaca ödenmiş bir aracın satışı için baba mahkemeden izin istemiştir. Mahkeme istemi, 327 ve 356. maddelerdeki koşulların ispat edilemediği gerekçesiyle reddetmiştir.

> *Velayete ilişkin hükümler gereği bu hakka sahip olan ebeveyn çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler. Kural olarak hesap ve güvence vermezler (TMK m. 352/1). Velayet hakkına sahip olan anne veya baba kusurları sebebiyle velayeti kaldırılmadıkça çocuğun mallarını da kullanabilirler (TMK m. 354). Çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitim için; hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçlarını karşılamak üzere sarfedebilirler (TMK.md.355). Buna göre, talep edenin velayeti altındaki çocuk için motorlu araç alınmasında ya da çocuk adına kayıtlı aracın satılmasında mahkemeden izin almasına gerek yoktur.*

DEĞERLENDİRME Karar, 355. maddedeki harcama yetkisinin velâyet sahibinin yönetim ve kullanma yetkileriyle birlikte düşünülmesi gerektiğini gösterir. Daire, velâyet sahibinin çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için, hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçları için harcayabileceğini hatırlatmış ve bu çerçevede çocuk adına araç alınması veya çocuk adına kayıtlı aracın satılması için mahkemeden izin gerekmediğini belirtmiştir. Çocuğun malvarlığının kendisine başvurmak ise 327 ve 356. maddelerdeki koşullara bağlıdır (TMK m. 356); izin gerekmediğinden davanın reddi sonucu itibarıyla doğru bulunmuş ve gerekçe değiştirilerek onanmıştır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 327:** Çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama.
- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 354:** Çocuk mallarını kullanma hakkı.
- **TMK m. 356:** Çocuk mallarının kısmen sarfı.
- **TMK m. 357:** Kazandırmalar.
- **TMK m. 359:** Meslek veya sanat için verilen mal ve kişisel kazanç.
- **TMK m. 360:** Çocuk mallarının korunması için uygun önlemler.
- **TMK m. 361:** Yönetimin kayyıma devri.
- **TMK m. 363:** Ana ve babanın sorumluluğu.

MADDE

356 D. Çocuk mallarının kısmen sarfı

KANUN METNİ

(1) Olağan ihtiyaçlar gerektirdiği ölçüde sermaye biçiminde ödemeler, tazminatlar ve benzeri edimler çocuğun bakımı için kısmen kullanılabilir.

(2) Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk varsa hâkim, ana ve babaya belirlediği miktarlarda çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisini tanıyabilir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 356, çocuğun sermayesine bakım için hangi ölçüde başvurulabileceğini düzenler. **Birinci fıkraya göre** olağan ihtiyaçlar gerektirdiği ölçüde **sermaye biçiminde ödemeler, tazminatlar ve benzeri edimler** çocuğun bakımı için **kısmen** kullanılabilir. **İkinci fıkraya göre** çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için **zorunluluk** varsa hâkim, ana ve babaya **belirlediği miktarlarda** çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisi tanıyabilir. Yargıtay'a göre ikinci fıkra doğrudan bir izin hükmü değil, velinin sorumluluğunu düzenleyen bir hükümdür; izin alarak işlem yapan veli ileride sorumluluk davasına karşı korunur.[1] Bu yetki vesayetteki izin olmadığından, satışa pazarlık usulü veya bedelin bankaya yatırılması gibi şartlar eklenmesi doğru bulunmamıştır.[2]

TEMEL KAVRAMLAR

Sermaye biçiminde ödeme	Çocuğa toptan yapılan ve gelir niteliği taşımayan ödeme.
Tazminat	Çocuğun uğradığı zarar veya kayıp nedeniyle ödenen para.
Benzeri edimler	Maddî değeri olan ve sermaye niteliği taşıyan diğer kazanımlar.
Başvurma yetkisi	Hâkimin, zorunluluk hâlinde ana ve babaya çocuğun diğer mallarını belirli miktarda kullanma olanağı tanıması.

1 Yargıtay 2. HD, 28.04.2010, E. 2009/19741, K. 2010/8423.
2 Yargıtay 2. HD, 30.05.2013, E. 2012/22322, K. 2013/15019.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 356- Kısmen İsviçre Medenî Kanununun 1978 yılında yürürlüğe giren 320 nci maddesinden alınan bu maddede, çocuğa yapılan sermaye biçimindeki ödemelerin, tazminat ödemelerinin ve maddî değeri olan benzeri edimlerin, olağan ihtiyaçlar gerektirdiği ölçüde çocuğun bakımı için kısmen kullanılabileceği hükme bağlanmıştır. Maddenin ikinci fıkrası ise, çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk bulunduğu hâllerde hâkimin ana ve babaya, belirlediği miktarda çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisi tanıyabileceğini öngörmektedir. Ana ve babanın, ikinci fıkradaki olanaktan yararlanabilmesi, ancak hâkim kararı ile mümkündür.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 130*

Gerekçe iki noktayı öne çıkarır. Birincisi, madde kısmen İsviçre Medenî Kanunu'nun 1978'de yürürlüğe giren 320. maddesinden alınmıştır; gerekçe eski Kanun'da bir karşılık göstermez. İkincisi, çocuğun diğer mallarına başvurma olanağından ana ve baba **ancak hâkim kararıyla** yararlanabilir.

Eski Kanun'da bu maddenin doğrudan karşılığı yoktu. 743 sayılı Kanun çocuğun gelirinin öncelikle onun geçimi ve terbiyesine harcanacağını öngörüyor, çocuğa yapılan sermaye ödemelerine, tazminatlara veya çocuğun diğer mallarına bakım için başvurulmasını ayrıca düzenlemiyordu. En yakın eski hüküm, çocuğun gelirinin harcanmasına ilişkin 281. maddedir:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Çocuğun geliri, evvel emirde kendi infak ve terbiyesine sarfolunur; fazlası, karı kocadan hangisi aile masrafiyle mükellef ise ona ait olur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 281 (mülga)

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 356
Sermaye ödemeleri ve tazminatlar	Ayrıca düzenlenmemişti	Olağan ihtiyaçlar ölçüsünde kısmen kullanılabilir
Çocuğun diğer malları	Ayrıca düzenlenmemişti	Zorunluluk varsa hâkimin belirlediği miktarda
Kaynak	Yok	İsviçre Medenî Kanunu m. 320

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 356. maddeye ilişkin bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Sermaye ödemeleri ve tazminatlar	Olağan ihtiyaçlar ölçüsünde kısmen kullanılabilir	TMK m. 356/1
Diğer mallar	Zorunluluk varsa hâkimin belirlediği miktarda	TMK m. 356/2
Yetkinin niteliği	İzin hükmü değil, velinin sorumluluğunu düzenler	Yargıtay 2. HD, K. 2010/8423
Denetim şartları	Pazarlık usulü veya bankaya yatırma şartı eklenemez	Yargıtay 2. HD, K. 2013/15019
İzin gerekmeyen işlem	Koşullar yoksa veli izinsiz satabilir	Yargıtay 2. HD, K. 2013/3098
İzinsiz satış	Velâyetin alınması için tek başına yetmez	Yargıtay 2. HD, K. 2014/15848
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2011/5583
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 320	Gerekçe, s. 130

1 TBMM gerekçesine göre madde, kısmen İsviçre Medenî Kanunu'nun 1978 yılında yürürlüğe giren 320. maddesinden alınmıştır. Gerekçe, çocuğa yapılan sermaye biçimindeki ödemelerin, tazminat ödemelerinin ve maddî değeri olan benzeri edimlerin olağan ihtiyaçlar ölçüsünde çocuğun bakımı için kısmen kullanılabileceğini, ikinci fıkradaki olanaktan ise ana ve babanın ancak **hâkim kararıyla** yararlanabileceğini belirtir. Tasarının 356. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 447).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, ikinci fıkradaki yetkinin **hâkim kararına** bağlı olmasıdır; Yargıtay bu kararı, izin alarak işlem yapan velinin ileride sorumluluk davasına karşı korunmasını sağlayan bir güvence olarak görmüştür.[3] İkinci nokta, bu yetkinin vesayetteki izinle **karıştırılmamasıdır**; vasilere ilişkin izin ve denetim usulleri velâyette örnekseme yoluyla uygulanamaz.[4] Üçüncü nokta, her tasarrufun izin gerektirmemesidir; 356. maddeye dayanan bir istem yoksa velinin izin istemesinde hukuki yarar görülmemiştir.[5]

3 Yargıtay 2. HD, 28.04.2010, E. 2009/19741, K. 2010/8423.
4 Yargıtay 2. HD, 30.05.2013, E. 2012/22322, K. 2013/15019.
5 Yargıtay 2. HD, 15.12.2015, E. 2015/15213, K. 2015/24063.

II. Birinci Fıkra: Sermaye Ödemeleri ve Tazminatlar

- **Kapsam:** Sermaye biçiminde ödemeler, tazminatlar ve benzeri edimler.
- **Ölçü:** Olağan ihtiyaçlar gerektirdiği ölçüde ve kısmen.
- **Hâkim kararı:** Gerekçeye göre hâkim kararı ikinci fıkra için aranır.

Birinci fıkra, çocuğa yapılan **sermaye biçimindeki ödemelerin**, **tazminatların** ve maddî değeri olan benzeri edimlerin, olağan ihtiyaçlar gerektirdiği ölçüde çocuğun bakımı için **kısmen** kullanılabileceğini öngörür. Kural, gelirlerin harcanmasını düzenleyen 355. maddenin yanında çocuğun sermayesine sınırlı bir istisna getirir: gelirler öncelikle çocuğun bakımına harcanırken, bu tür toplu ödemeler de ancak olağan ihtiyaçlar ölçüsünde ve kısmen kullanılabilir (TMK m. 355). Gerekçe hâkim kararını ikinci fıkradaki olanak için arar; birinci fıkrada sınır, olağan ihtiyaçlar ve kısmen kullanma ölçüsüdür. Bu fıkra, ana ve babanın çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılama yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz (TMK m. 327). 2

III. İkinci Fıkra: Zorunluluk ve Hâkimin Yetkisi

- **Koşul:** Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk.
- **Karar:** Hâkim, belirlediği miktarlarda çocuğun diğer mallarına başvurma yetkisi tanır.
- **Nitelik:** Kararlara göre bu bir izin hükmü değil, velinin sorumluluğuna ilişkin bir güvencedir.

İkinci fıkra, çocuğun **diğer mallarına**, yani sermayesinin kendisine başvurmayı **zorunluluk** koşuluna ve **hâkim kararına** bağlar. Hâkim bu yetkiyi, belirlediği miktarlarla sınırlı olarak tanır. 327. maddenin ikinci fıkrası da ana ve babanın yoksul oldukları veya çocuğun özel durumu olağanüstü harcamalar gerektirdiği hâllerde çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek bir miktarı ancak hâkimin izniyle harcayabileceğini öngörür (TMK m. 327). 3

Bu yetkinin niteliği kararlarda ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Vesayetten farklı olarak veli, çocuğun mallarını satarken kural olarak hâkimin iznine tabi değildir; ikinci fıkra ise çocuğun bakım, yetiştirme ve eğitimi için satış izni istendiğinde hâkimin bu ihtiyaçlarla sınırlı olarak yetki vermesini öngörür. Daireye göre bu doğrudan bir izin hükmü değil, velinin sorumluluğunu düzenleyen bir hükümdür: izin alarak işlem yapan veli çocuk ergin olduğunda açılabilecek sorumluluk davasına karşı kendini korur, izinsiz işlem yaparsa sorumluluk davasıyla karşılaşabilir (Yargıtay 2. HD, K. 2010/8423; TMK m. 342). Aynı nedenle veliye tanınan yetki, vasilere ilişkin izin gibi değerlendirilemez (TMK m. 462); satışın belirli bir bedelden aşağı olmamak üzere pazarlık usulüyle yapılması veya bedelin bankaya yatırılması gibi şartlar, velinin özensizliğine dair bir delil yokken eklenmemelidir.[6] Koşulları 4

6 Yargıtay 2. HD, 30.05.2013, E. 2012/22322, K. 2013/15019.

bulunan bir istem reddedilmemeli, velinin tasarruf yetkisi tapu şerhi ve ek izin şartıyla kısıtlanmamalıdır.[7]

IV. İzin Gerekmeyen İşlemler

- **Kural:** Veli, çocuk mallarını kural olarak hâkimden izin almaksızın yönetir ve satabilir.
- **Hukuki yarar:** 356. maddeye dayanan bir zorunluluk ileri sürülmüyorsa izin istemi karar verilmesine yer olmadığı sonucunu doğurur.

5 İkinci fıkradaki yetki, velinin her tasarrufu için izin aldığı anlamına gelmez. 327 ve 356. maddelerin koşulları iddia edilmeden çocuğa miras kalan aracın satışı için izin istendiği bir olayda veli, hâkimden izin almaksızın taşınır veya taşınmaz çocuk mallarını satabileceğinden izin isteminde hukuki yarar görülmemiştir (Yargıtay 2. HD, K. 2013/3098; TMK m. 352). Babadan intikal eden emekli maaşının bankadan alınması için yapılan izin isteminde de, 356. maddeye dayalı bir istem bulunmadığından talebin reddi yerine karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmesi gerektiği belirtilmiştir.[8]

V. Sorumluluk

- **İzinsiz işlem:** Velinin sorumluluğunu doğurabilir; velâyetin alınması için tek başına yeterli değildir.
- **Tazminat davası:** Ergin olan çocuk velinin işlemleri nedeniyle tazminat veya iade isteyebilir.
- **Ölçü:** Ana ve baba çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludur.

6 Velinin 356. maddeye aykırı olarak hâkimden yetki almaksızın kısıtlıya ait bir taşınmazı satması, velâyetin veliden alınması için tek başına yeterli görülmemiştir; veli malları yönetmekte yeterli özeni göstermezse hâkim, güvence istemek de dâhil olmak üzere uygun önlemleri her zaman alabilir (Yargıtay 2. HD, K. 2014/15848; TMK m. 360). Ergin olan çocuk ise velâyet döneminde yapılan işlemler nedeniyle tazminat isteyebilir; bu davada işlemlerin 327, 356 ve 363. maddeler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir (Yargıtay 2. HD, K. 2015/12281; TMK m. 363).

VI. Görevli Mahkeme

- **Görev:** Aile mahkemesi.
- **Kısıtlı ergin çocuk:** Velâyet altında bırakılmışsa 356. madde onun için de uygulanır.

7 Yargıtay 2. HD, 20.11.2013, E. 2013/8584, K. 2013/26962.
8 Yargıtay 2. HD, 15.12.2015, E. 2015/15213, K. 2015/24063.

1. madde Kanun'un ikinci kitabında yer aldığından, bu maddeye dayanan istemler aile mahkemesinin görevine girer (4787 sayılı Kanun m. 4). Velinin çocukların ihtiyaçları için kredi alabilmek amacıyla izin istemesi 327 ve 356. maddelerin uygulanmasını gerektirdiğinden aile mahkemesi sıfatıyla bakan mahkeme yargı yeri olarak belirlenmiştir.[9] Velâyet altındaki kısıtlı ergin çocuğun bakımı için taşınmazlarının satışına yetki istenmesi de 356. maddenin ikinci fıkrası kapsamında aile mahkemesinde incelenir (Yargıtay 2. HD, K. 2011/5583; TMK m. 335). Ergin olan çocuğun velinin devrettiği taşınmazın iadesi için açtığı dava da aile mahkemesinde görülür.[10]

UYGULAMA NOTU

Çocuğa bir tazminat veya toplu ödeme yapılmışsa, velâyet sahibinin bu parayı ancak olağan ihtiyaçlar ölçüsünde ve kısmen çocuğun bakımı için kullanabileceği, kalan kısmı çocuk adına koruması gerektiği unutulmamalıdır. **Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi veya eğitimi için onun diğer mallarına başvurmak zorunlu ise**, zorunluluğu gösteren belgelerle aile mahkemesinden yetki istenmelidir; bu yetki velâyet sahibini ileride çocuğun açabileceği sorumluluk davasına karşı korur. **Mahkemeden yetki alınırken**, vesayetteki gibi pazarlık usulü veya paranın bankaya yatırılması gibi şartların kural olarak aranmadığı bilinmelidir. **Böyle bir zorunluluk yoksa**, çocuk mallarını yönetmek veya satmak için ayrıca izin alınması gerekmez; ancak her işlem çocuğun yararına yapılmalı ve belgelenmelidir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
28.04.2010 · E. 2009/19741 · K. 2010/8423

356. maddenin ikinci fıkrası doğrudan bir izin hükmü değil, velinin sorumluluğunu düzenleyen bir hükümdür; izin alan veli ileride sorumluluk davasına karşı korunur

Eşinin ölümüyle çocuğun velâyetini tek başına üstlenen anne, çocuğun babasından miras yoluyla payına düşen aracın, çocuğun eğitim ve bakım giderleri için satılmasına izin verilmesini istemiştir. Mahkeme, satışın muhammen bedelle açık artırma yoluyla yapılmasına ve çocuğun payına düşecek bedelin bir bankaya yatırılmasına karar vermiştir.

> *Çocuk mallarında velinin satış konusundaki tasarruf yetkisi ile ilgili Olarak Türk Medeni Kanununun 342/3 ve 356/2.maddesi hükümlerini birlikte değerlendirmek gereklidir. Türk Medeni Kanununun 342/3 ve Türk Medeni Kanununun 462.mad-*

9 Yargıtay 20. HD, 05.02.2009, E. 2008/18100, K. 2009/1549.
10 Yargıtay 2. HD, 29.12.2025, E. 2025/4646, K. 2025/12098.

desindeki vesayet kurumundan farklı olarak; velayeti üstlenen kişileri (veli) velayet altındaki küçüğün mallarını satarken hakim iznine tabi tutmamıştır. Türk Medeni Kanununun 356/2.maddesi ise, sadece küçüğün bakım, yetiştirme ve eğitimi için kullanma amacıyla satış izni istendiği takdirde hakimin bu gereksinimlerle sınırlı olarak izin vereceğini düzenlemektedir. Türk Medeni Kanununun 356/2.maddesi hükmü, doğrudan bir izin hükmü olmayıp velinin sorumluluğunu düzenleyen bir hükümdür. Böylece veli izin alıp tasarruf işleminde bulunduğu takdirde, çocuk ergin hale geldiğinde çocuğun sorumluluk davasından kendisini korumuş olacak; izinsiz işlem yaptığı taktirde sorumluluk davası ile karşılaşabilecektir.

DEĞERLENDİRME Karar, 356. maddenin ikinci fıkrasının işlevini açıklar. Vesayetten farklı olarak veli, çocuğun mallarını satarken kural olarak hâkimin iznine tabi değildir (TMK m. 342). İkinci fıkra, çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için satış izni istendiğinde hâkimin bu ihtiyaçlarla sınırlı olarak yetki vermesini öngörür; Daireye göre bu doğrudan bir izin hükmü değil, velinin sorumluluğunu düzenleyen bir hükümdür. İzin alarak işlem yapan veli, çocuk ergin olduğunda açılabilecek sorumluluk davasına karşı kendini korur. Bu izin vasilere ilişkin izinden farklıdır; bu nedenle Daire, açık artırma ve bankaya yatırma şartlarını hükümden çıkarmış, izni çocuğun bakım, yetiştirme ve eğitimi amacıyla verilmiş sayarak kararı düzelterek onamıştır (TMK m. 360).

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
30.05.2013 · E. 2012/22322 · K. 2013/15019

Hâkimin 356. madde uyarınca veliye tanıdığı yetki vesayetteki izin değildir; satışa pazarlık usulü veya bedelin bankaya yatırılması gibi denetim şartları eklenemez

Evlilik babanın ölümüyle sona ermiş ve çocuğun velâyeti annesine kalmıştı. Anne, babadan intikal eden aracın satışı için izin istemiştir. Aile mahkemesi, aracın belirli bir bedelden aşağı olmamak üzere pazarlık usulüyle satılmasına ve çocuğun payına düşecek paranın bankaya yatırılmasına karar vermiştir; karar veli tarafından temyiz edilmiştir.

"Mahkemece, aracın satışına izin verilmesi, Türk Medeni Kanununun 462/2. maddesi çerçevesinde alınan bir karar değil, aynı Yasanın 356. maddesinin (2.) fıkrası çerçevesinde veliye tanınan yetki niteliğindedir. Vesayette kısıtlının malvarlığında tasarruf yönünden Kanunda vasiye getirilmiş bulunan izin ve denetim usulleri örnekseme yoluyla velayette uygulanamaz. Bu itibarla, veliye Yasanın 356/2. maddesinde tanınan bu yetki esas itibarıyla doğru ise de, veliye satış yetkisinin tanınmasıyla yetinilmek gerekirken, tanınan bu yetkinin, satışın belirlenen bedelden aşağı olmamak üzere pazarlık usulüyle yapılmasının öngörülmesi doğru olmadığı gibi, velinin çocuk mallarının korunmasında özensiz davrandığına ve çocuğun mallarının tehlikede olduğuna ilişkin bir delil ve sebep bulunmadığı halde, satıştan küçüğün miras payına isabet edecek paranın

bankaya yatırılmasına karar verilmesi suretiyle hakimin denetimine alınması, bu yolla velinin tasarruf yetkisinin kısıtlanması da doğru olmamıştır.

DEĞERLENDİRME Karar, 356. maddenin ikinci fıkrasındaki yetkinin sınırlarını çizer. Velâyet sahibi kural olarak çocuk malları üzerinde hâkimden izin almaksızın tasarrufta bulunabilir; zorunluluk varsa hâkim, velinin ileride sorumluluk davasıyla karşılaşmaması için çocuğun mallarına başvurma yetkisi tanıyabilir. Bu yetki vesayet hükümlerine göre verilen bir izin değildir ve vasilere ilişkin izin ile denetim usulleri velâyette örnekseme yoluyla uygulanamaz. Velinin özensiz davrandığına dair bir delil de bulunmadığından Daire, mahkemenin yapacağı işin malın çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi giderlerinde kullanılmak üzere satışı için veliye yetki vermekten ibaret olduğunu belirterek kararı bozmuştur.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
20.11.2013 · E. 2013/8584 · K. 2013/26962

Koşulları varsa veliye çocuk mallarının satışı için yetki verilmesiyle yetinilmelidir; izin istemi reddedilemez, tasarruf yetkisi tapu şerhi ve ek izin şartıyla kısıtlanamaz

Evlilik babanın ölümüyle sona ermiş ve çocukların velâyeti annelerine kalmıştı. Anne, babadan intikal eden taşınmazların satışı için izin istemiştir. Aile mahkemesi istemi reddetmiştir; daha önce de annenin taşınmazlarda tasarruf için izin almasına ve bunun tapuya şerh verilmesine karar vermişti.

> *Mahkemece, taşınmazların satışına izin verilmesi, Türk Medeni Kanununun 462/2. maddesi çerçevesinde alınan bir karar değil, aynı Yasanın 356. maddesinin (2.) fıkrası çerçevesinde veliye tanınan yetki niteliğindedir. Vesayette kısıtlının malvarlığında tasarruf yönünden Kanunda vasiye getirilmiş bulunan izin ve denetim usulleri ömekseme yoluyla velayette uygulanamaz. Bu itibarla, velinin çocuk mallarının korunmasında özensiz davrandığına ve çocukların mallarının tehlikede olduğuna ilişkin bir delil ve sebep bulunmadığı halde, 20.11.2012 tarihli ve 2012/827-772 E.K sayılı karar ile, annenin, babadan kalan taşınmazlarda tasarruf yapabilmesi için 15 gün içerisinde izin almasına ve bu hususun tapuya şerh verilmesine karar verilmek suretiyle velinin çocukların malları üzerindeki tasarruf hakkının hakimin denetimine alınması, bu şekilde velinin tasarruf yetkisinin kısıtlanması da doğru olmamıştır. Öyleyse, veliye taşınmazların satışına dair yetki verilmesiyle yetinilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile izin talebinin reddi usul ve yasaya aykırı olup hükmün bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 356. maddenin ikinci fıkrası kapsamındaki istemde mahkemenin nasıl davranması gerektiğini gösterir. Satışa izin verilmesi vesayet hükümlerine göre verilen bir izin değil, 356. maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde veliye tanınan bir yetkidir. Velinin çocuk mallarının korunmasında özensiz davrandığına ve malların tehlikede olduğuna dair bir delil bulunmadığı hâlde, annenin tasarruf yapabilmesi için izin almasına ve bunun tapuya şerh verilmesine karar verilmesi velinin tasarruf yetkisini hâkim denetimine bağlamak anlamına gelir. Daire, veliye

taşınmazların satışına dair yetki verilmesiyle yetinilmesi gerekirken izin isteminin reddedilmesini usul ve yasaya aykırı bulmuştur (TMK m. 352).

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
15.12.2015 · E. 2015/15213 · K. 2015/24063

356. maddeye dayanan bir istem yoksa, velinin çocuğa bağlanan emekli maaşını almak için izin istemesinde hukuki yarar yoktur

Evlilik babanın ölümüyle sona ermiş ve çocukların velâyeti annelerine kalmıştı. Anne, babadan intikal eden emekli maaşını bankadan almak için izin istemiştir. Aile mahkemesi istemi reddetmiştir; karar veli tarafından temyiz edilmiştir.

> *Bu itibarla, velinin böyle bir izin talebinde bulunmasında hukuki yarar olmadığı ve Türk Medeni Kanununun 356/2. maddesine dayalı da bir davası bulunmadığı halde bu talep hakkında karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 356. maddenin ikinci fıkrasının her tasarruf için izin gerektirmediğini gösterir. Velâyet sahibi, çocuğun yasal temsilcisi olarak çocuk malları üzerinde kural olarak hâkimden izin almaksızın tasarrufta bulunabilir; hâkimin yetki vermesi, çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk bulunan ve 356. maddeye dayanan istemlere özgüdür. Böyle bir istem bulunmadığından Daire, talebin reddi yerine hukuki yarar yokluğu nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmesi gerektiğini belirterek kararı bozmuştur (TMK m. 342).

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
11.02.2013 · E. 2012/9950 · K. 2013/3098

327 ve 356. maddelerin koşulları iddia edilmemişse veli, çocuğa miras kalan aracı hâkimden izin almaksızın satabilir; izin isteminde hukuki yarar yoktur

Babası hayatta olmayan çocuğun velisi olan anne, çocuğa miras kalan aracı satmak için hâkimden izin istemiştir; 327 ve 356. maddelerin koşulları ileri sürülmemiştir. Mahkeme istemi reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanununun 327. ve 356. maddelerine uygun olarak çocuğun eğitimi, bakımı korunması için ana baba yoksul oldukları takdirde veya çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunlu olan hallerde hakim, çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek belli bîr miktar malın sarfedilmesi konusunda ana babaya izin verecek veya onlara belirlediği miktarlarda çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisi tanıyacaktır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 356. madde ile velinin genel yönetim yetkisi arasındaki ilişkiyi özetler. Hâkim, ana ve baba yoksulsa veya çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk varsa, çocuğun mallarından belirli bir miktarın harcanmasına izin verir ya da diğer mallarına başvurma yetkisi tanır (TMK m. 327). Bu koşullar dışında veli, hâkimden izin almaksızın taşınır ve taşınmaz çocuk mallarını satabilir

ve 360 ile 361. maddelerdeki olumsuz koşullar gerçekleşmedikçe bu malları yönetir. Olayda bu koşullar ileri sürülmediğinden izin isteminde hukuki yarar görülmemiş ve istemin reddi sonucu itibarıyla onanmıştır (TMK m. 352).

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.07.2014 · E. 2014/5888 · K. 2014/15848

Velinin 356. maddeye aykırı olarak hâkimden yetki almadan satış yapması, velâyetin alınması için tek başına yeterli değildir; hâkim 360. madde uyarınca önlem alabilir

Veli, velâyeti altına konulan ergin kısıtlıya ait bir taşınmazı hâkimden yetki almaksızın satmıştır. Velâyetin veliden alınması istendi; mahkeme istemi reddetti ve hüküm davacı tarafından temyiz edilmiştir.

> *...velinin, velayeti altına konulan ergin kısıtlıya ait taşınmazı Türk Medeni Kanununun 356/2. maddesine aykırı olarak hakimden yetki almaksızın sattığı toplanan delillerle gerçekleşmiş ise de, bu durumun velayetin davalıdan alınması için tek başına yeterli olmadığına, velinin kısıtlıya ait malları yönetmekte yeterli özeni göstermemesi halinde, hakimin Türk Medeni Kanununun 360'ncı maddesi çerçevesinde, veliden güvence istemek de dahil, uygun önlemleri her zaman için almasının mümkün bulunmasına göre, davacının yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddi ile usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA...*

DEĞERLENDİRME Karar, 356. maddeye aykırılığın yaptırımını gösterir. Yetki almadan satış yapılması velinin sorumluluğunu doğurabilir; ancak Daireye göre bu durum velâyetin veliden alınması için tek başına yeterli değildir. Veli kısıtlıya ait malları yönetmekte yeterli özeni göstermezse hâkim, veliden güvence istemek de dâhil olmak üzere 360. madde çerçevesinde uygun önlemleri her zaman alabilir; bu nedenle velâyetin alınması istemini reddeden hüküm onanmıştır (TMK m. 360, TMK m. 348).

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
10.06.2015 · E. 2015/8027 · K. 2015/12281

Velâyet hakkının kötüye kullanılmasına dayanan tazminat davası, 327, 356 ve 363. maddeler çerçevesinde değerlendirilmelidir

Ergin olan çocuk, velâyet döneminde çocuk mallarıyla ilgili işlemleri nedeniyle babası aleyhine velâyet hakkının kötüye kullanılmasına dayalı tazminat davası açmıştır. Mahkeme davayı reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanununun 462/1.maddesi; taşınmazların alımı, satımı, rehnedilmesi ve bunlar üzerinde başka bir ayni hak kurulmasını vesayet makamının iznine bağladığına göre, Türk Medeni Kanununun 327.ve 356. maddeleri gereğince ana ve baba yoksul oldukları takdirde veya çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunlu olan hallerde hakim, çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek belli bir miktar malın sarfedilmesi konusunda ana babaya izin*

verecek veya onun belirlediği miktarlarda çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisi tanıyacaktır.

DEĞERLENDİRME Karar, 356. maddenin velinin sorumluluğu bakımından taşıdığı önemi gösterir. Vasinin taşınmaz işlemleri vesayet makamının iznine bağlıyken, velâyette hâkimin izni ancak 327 ve 356. maddelerdeki hâllerde, yani ana ve babanın yoksulluğu veya çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk bulunduğunda gündeme gelir. Ana ve baba çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumlu olduğundan, ergin olan çocuğun açtığı tazminat davasında işlemlerin bu hükümler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir (TMK m. 363). Daire, hâkimin Türk hukukunu re'sen uygulayacağını hatırlatarak hukuki nitelendirmede hataya düşülüp davanın reddedilmesini usul ve yasaya aykırı bulmuştur.

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
29.12.2025 · E. 2025/4646 · K. 2025/12098

Ergin olan çocuğun, velinin dürüstlük kuralına aykırı olarak başkasına devrettiği taşınmazın iadesi için açtığı dava aile mahkemesinde görülür

Ergin olan çocuk, velâyet döneminde babasının dürüstlük kuralına aykırı olarak başkasına devrettiği taşınmazın iadesi için babası aleyhine tapu iptali ve tescil davası açmıştır. Dava, aile mahkemesi dışında bir mahkemede esastan karara bağlanmıştır; istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir.

> *Somut olayda dava konusu uyuşmazlık ergin olan çocuk tarafından baba aleyhine Türk Medeni Kanununun 363. maddesine dayalı olarak açılan velayet hakkı sahibinin dürüstlük kurallarına aykırı olarak başkasına devrettiği taşınmazın iadesi isteğine ilişkindir. Mahkemelerin görevi kamu düzeni ile ilgilidir. Yargılamanın her aşamasında hakim tarafından kendiliğinden dikkate alınması gerekmektedir. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 4/1. maddesi; 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ikinci kitabından üçüncü kısım hariç olmak üzere (TMK m. 118-395, 5133 S.K m. 2-3) kaynaklanan bütün davaların Aile Mahkemesinde bakılacağı hükme bağlanmıştır. Açıklanan hükümler çerçevesinde görevli mahkeme Aile Mahkemesi'dir. O halde; Aile Mahkemesinin görevli olduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi gerekirken bu husus gözetilmeden işin esasına girilerek hüküm kurulması hatalı olup kararın bu gerekçeyle bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, çocuk mallarına ilişkin hükümlere dayanan davalarda görevli mahkemeyi belirler. Daire, 327, 342, 356 ve 363. maddeleri birlikte hatırlatmış; ergin olan çocuğun 363. maddeye dayanarak açtığı iade davasının Türk Medeni Kanunu'nun ikinci kitabından kaynaklandığını ve aile mahkemesinin görevine girdiğini belirtmiştir (4787 sayılı Kanun m. 4). Görev kamu düzenine ilişkin olduğundan, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasına girilmesi bozma sebebi sayılmış ve bölge adliye mahkemesi kararı kaldırılmıştır (TMK m. 363).

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
30.03.2011 · E. 2010/3711 · K. 2011/5583

Velâyet altındaki kısıtlının bakımı için taşınmazlarının satışına yetki istenmesi 356. madde kapsamındadır ve aile mahkemesinde incelenir

Anne, kısıtlanan ergin kızının bakımı ve ihtiyaçları için ona miras kalan taşınmazların satışına izin verilmesini istemiştir. Mahkeme, davaya aile mahkemesi sıfatıyla bakmadan istemi kabul etti ve pazarlıkla satışa karar vermiştir; hüküm temyiz edilmeden kesinleşmiştir.

> *Davacının, kısıtlı ergin çocuğunun bakımı ve zorunlu ihtayaçlarını karşılamak için onun hissedar olduğu taşınmazları satma talebinin sözü edilen hüküm kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak anılan hüküm Türk Medeni Kanununun ikinci kitabının ikinci kısmında düzenlenmiş bulunduğundan; bu hususta inceleme yapma görevi 4787 ve 5133 sayılı Kanunlar gereğince Aile Mahkemesine aittir. Görev kuralları kamu düzeniyle ilgili olup yargılamanın her aşamasında mahkemelerce kendiliğinden gözetilmesi gerekir. Mahkemece davaya aile mahkemesi sıfatıyla bakılması gerekirken bu hususa dikkat edilmemiş olması doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 356. maddenin kısıtlanan ergin çocuklara da uygulanabildiğini ve görevli mahkemeyi gösterir. Kısıtlanan ergin çocuk kural olarak velâyet altında bırakıldığından ve ana veya babanın vasi olarak atanması hâlinde de velâyet hükümleri uygulanacağından, çocuğun bakımı ve zorunlu ihtiyaçları için taşınmazlarının satışına yetki istenmesi 356. maddenin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirilir. Bu hüküm Kanun'un ikinci kitabında yer aldığından inceleme görevi aile mahkemesine aittir; Daire ayrıca vesayet hükümlerine göre pazarlıkla satışa karar verilmesini de yasaya aykırı bularak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma istemini kabul etmiştir (TMK m. 335).

10 **YARGITAY (KAPATILAN) 20. HUKUK DAİRESİ**
05.02.2009 · E. 2008/18100 · K. 2009/1549

Velinin, çocukların ihtiyaçları için kredi alabilmek amacıyla izin istemesi 327 ve 356. maddelerin uygulanmasını gerektirir; görevli mahkeme aile mahkemesidir

Veli, velâyeti altındaki çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için bankadan kredi alabilmek amacıyla izin istemiştir. Mahkemeler arasında görev uyuşmazlığı çıkmıştır.

> *Somut olayda; Türk Medeni Yasasının 327. maddesinde, çocuğun bakımı ve eğitimi için gerekli giderlerin ana ve baba tarafından karşılanacağı, çocuğun özel durumu olağanüstü harcamalar yapılmasını gerektirdiğinde veya olağandışı herhangi bir sebebin varlığı halinde, hakimin izniyle çocuğunu mallarından onun bakım ve eğitimi ve yetecek belli bir miktarın sarfedilebileceği, Aynı Yasanın 356/2. maddesinde de, çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk varsa hakim ana ve babaya belirlediği miktarlarda çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisini tanıyabileceğine ilişkin hükümlerinin uygu-*

lanması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu durumda; Türk Medeni Yasasının ikinci kitabının ikinci kısmında düzenlenen maddelerin uygulanmasında Aile Mahkemesi görevlidir.

DEĞERLENDİRME Karar, çocuğun mallarına başvurmayı gerektiren izin istemlerinin hangi mahkemede görüleceğini belirler. Velinin çocukların ihtiyaçları için izin istemesi, çocuğun olağanüstü giderleri için hâkimin izniyle çocuğun mallarından harcama yapılmasını öngören 327. madde ile zorunluluk hâlinde çocuğun diğer mallarına başvurma yetkisini düzenleyen 356. maddenin ikinci fıkrasının uygulanmasını gerektirir. Bu hükümler Kanun'un ikinci kitabının ikinci kısmında yer aldığından Daire, aile mahkemesi sıfatıyla bakan mahkemeyi yargı yeri olarak belirlemiştir (TMK m. 327; 4787 sayılı Kanun m. 4).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 327:** Çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama.
- **TMK m. 342:** Çocuğun temsil edilmesi.
- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 355:** Gelirlerin sarfı.
- **TMK m. 357:** Kazandırmalar.
- **TMK m. 360:** Çocuk mallarının korunması için uygun önlemler.
- **TMK m. 361:** Yönetimin kayyıma devri.
- **TMK m. 363:** Ana ve babanın sorumluluğu.
- **TMK m. 462:** Vesayet makamının izni gereken işlemler.

MADDE

357

E. Çocuğun serbest malları
I. Kazandırmalar

KANUN METNİ

(1) Ana ve baba, faiz getiren yatırım veya tasarruf hesabı açılmak üzere ya da açıkça ana ve babanın kullanmaması koşuluyla çocuğa yapılan kazandırmaların gelirlerini kendi menfaatlerine sarfedemezler.
(2) Kazandırmada bulunan kişi, kazandırma sırasında açıkça aksini öngörmedikçe, ana ve baba bunlar üzerinde yönetim hakkına sahiptir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 357, çocuğa yapılan kazandırmaların ana ve babanın yetkilerini nasıl sınırlayabileceğini düzenler. Ana ve baba, **faiz getiren yatırım veya tasarruf hesabı açılmak üzere** ya da **açıkça ana ve babanın kullanmaması koşuluyla** çocuğa yapılan kazandırmaların **gelirlerini kendi menfaatlerine harcayamaz.** Kazandırmada bulunan kişi, kazandırma sırasında **açıkça aksini öngörmedikçe**, ana ve baba bu mallar üzerinde **yönetim hakkına** sahiptir. Mirasbırakanın vasiyetnamede torunlarına bağladığı gelir üzerinde velinin tasarruf etmemesini açıkça öngördüğü bir olayda, velâyet sahibi babanın bu gelir üzerinde tasarruf yetkisi bulunmadığı kabul edilmiştir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Kazandırma	Çocuğa bağışlama, vasiyet veya başka bir yolla karşılıksız mal ya da hak sağlanması.
Serbest mallar	Kanun'un ana ve babanın yönetimi veya kullanımı dışında bırakılmasına imkân tanıdığı çocuk malları.
Kullanmama koşulu	Kazandıranın, malın gelirlerinin ana ve baba tarafından kullanılmamasını açıkça öngörmesi.
Yönetimin dışlanması	Kazandıranın, malın ana ve baba tarafından yönetilmemesini kazandırma sırasında açıkça öngörmesi.

1 Yargıtay 3. HD, 16.04.2012, E. 2012/5760, K. 2012/10061.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 357- Yürürlükteki Kanunun 282 nci maddesini karşılamaktadır. Madde, esas itibarıyla İsviçre Medenî Kanununun 321 inci maddesini izleyen 1984 tarihli Öntasarının 273 üncü maddesinden esinlenilerek kaleme alınmıştır. Yürürlükteki metinde çocuğun serbest malları belirlenirken, "intifa hakkı"nın maddede sayılan bağışlama konusu mallara şamil olmadığı belirtilmektedir. Maddede ise, serbest mallar olarak sayılan kazandırma konusu malların gelirlerinin ana ve baba tarafından kendi menfaatlerine sarfedilemeyeceği belirtilmek suretiyle, hükümde düzenlenmek istenen olgunun mahiyetine daha uygun bir ifade seçilmiştir. Serbest malların neleri kapsadığı hususunda hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 130-131*

Gerekçenin ağırlık noktası ifade değişikliğidir. Eski metin intifa hakkının belirli bağışlama konusu mallara şamil olmadığını söylüyordu; yeni metin aynı sonucu, bu malların gelirlerinin ana ve baba tarafından kendi menfaatlerine harcanamayacağını belirterek ifade eder. Gerekçeye göre serbest malların kapsamı değişmemiştir.

Gerekçenin belirttiği gibi madde, eski Kanun'un 282. maddesini karşılar:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *İntifa hakkı, faize verilmek veya tasarruf sandıklarından biriktirilmek yahut ana baba intifa edememek şartiyle çocuğa hibe edilen mallara şamil olmaz. Bu kabil malların idaresi, vahip tarafından hini hibede hilafı şart edilmedikçe; ana babadan alınamaz.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 282 (mülga)

Eski metin, faize verilmek veya tasarruf sandıklarında biriktirilmek ya da ana ve babanın intifa etmemesi şartıyla çocuğa bağışlanan mallara ana ve babanın intifa hakkının şamil olmadığını, bu malların yönetiminin ise bağışlayan bağışlama sırasında aksini şart koşmadıkça ana ve babadan alınamayacağını öngörüyordu. Yeni metin aynı iki kuralı korur; intifa hakkı yerine gelirlerin ana ve babanın menfaatine harcanamayacağından söz eder ve bağışlama yerine kazandırma kavramını kullanır.

	743 sayılı Kanun m. 282	4721 sayılı Kanun m. 357
Kapsam	Belirli şartla çocuğa bağışlanan mallar	Belirli amaçla veya kullanmama koşuluyla yapılan kazandırmalar
Gelirler	İntifa hakkı bu mallara şamil olmaz	Gelirler ana ve babanın menfaatine harcanamaz
Yönetim	Bağışlayan aksini şart koşmadıkça ana ve babadan alınamaz	Kazandıran açıkça aksini öngörmedikçe ana ve babaya aittir

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 357. maddeyi konu alan bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Faiz veya tasarruf amacı	Gelirler ana ve babanın menfaatine harcanamaz	TMK m. 357/1
Kullanmama koşulu	Gelirler ana ve babanın menfaatine harcanamaz	TMK m. 357/1
Yönetim	Kural olarak ana ve babaya aittir	TMK m. 357/2
İstisna	Kazandıran açıkça aksini öngörebilir	TMK m. 357/2
Vasiyetle bağlanan gelir	Veli, tasarrufu dışlanan gelir üzerinde tasarruf edemez	Yargıtay 3. HD, K. 2012/10061
Saklı pay	Ölüme bağlı tasarrufla yönetim dışında bırakılabilir	TMK m. 358
Kişisel kazanç	Yönetimi ve yararlanma hakkı çocuğa aittir	TMK m. 359

TBMM gerekçesine göre madde eski Kanun'un 282. maddesini karşılar ve esas itibarıyla İsviçre Medenî Kanunu'nun 321. maddesini izleyen 1984 tarihli Öntasarının 273. maddesinden esinlenilerek kaleme alınmıştır. Gerekçe, eski metnin intifa hakkının belirli bağışlama konusu mallara şamil olmadığını belirttiğini, yeni metnin ise bu malların **gelirlerinin ana ve baba tarafından kendi menfaatlerine harcanamayacağını** söyleyerek düzenlenmek istenen olguya daha uygun bir ifade seçtiğini ve serbest malların kapsamında **hüküm değişikliği olmadığını** belirtir. Tasarının 357. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 447). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, birinci fıkranın yönetimi değil **gelirlerin kullanımını** sınırlamasıdır; ana ve baba bu malları kural olarak yönetmeye devam eder, ancak gelirlerini kendi menfaatlerine harcayamaz. İkinci nokta, yönetim hakkının dışlanmasının **açık bir irade** gerektirmesidir; mirasbırakanın vasiyetnamede velinin tasarruf etmemesini açıkça öngördüğü bir kayıt uygulanmıştır.[2] Üçüncü nokta, kazandırma yapılmaksızın ana ve babanın yönetimine ancak **saklı**

2 Yargıtay 3. HD, 16.04.2012, E. 2012/5760, K. 2012/10061.

pay ölçüsünde müdahale edilebilmesidir (Yargıtay 3. HD, K. 2011/5837; TMK m. 358).

II. Birinci Fıkra: Gelirlerin Ana ve Babanın Menfaatine Harcanamaması

- **İki hâl:** Faiz getiren yatırım veya tasarruf hesabı açılmak üzere yapılan kazandırma ya da açıkça kullanmama koşulu.
- **Sonuç:** Gelirler ana ve babanın kendi menfaatine harcanamaz.
- **Yönetim:** Ana ve baba bu malları kural olarak yönetmeye devam eder.

2 Birinci fıkra, çocuğa yapılan iki tür kazandırmanın gelirlerini ana ve babanın kişisel kullanımı dışında tutar. Birincisi, **faiz getiren bir yatırım veya tasarruf hesabı açılmak üzere** yapılan kazandırmalardır; ikincisi ise kazandıranın **açıkça ana ve babanın kullanmaması koşuluyla** yaptığı kazandırmalardır. Bu hâllerde ana ve baba, kazandırmanın gelirlerini **kendi menfaatlerine** harcayamaz. Kural, gelirlerin öncelikle çocuğun bakımı için, hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçları için harcanabileceğini öngören 355. maddeye bir istisna getirir (TMK m. 355). Gerekçeye göre eski Kanun aynı sonucu intifa hakkının bu mallara şamil olmadığını söyleyerek ifade ediyordu; yeni metin ise gelirlerin ana ve babanın menfaatine harcanamayacağını belirterek düzenlenmek istenen olguya daha uygun bir ifade seçmiştir.

3 Fıkra yönetimi değil gelirlerin kullanımını sınırlar. Ana ve baba bu malları yönetmeye devam eder; ancak gelirleri kendi ihtiyaçları için harcayamaz. Kanuna uygun olarak çocuk veya aile için yapılan harcamalar ise 363. maddenin üçüncü fıkrası kapsamında değerlendirilir (TMK m. 363). Gelirlerin kanuna uygun şekilde harcanacağından kuşku duyulursa hâkim bunların yönetimini bir kayyıma bırakabilir (TMK m. 361).

III. İkinci Fıkra: Yönetim Hakkı ve Kazandıranın İradesi

- **Kural:** Kazandırılan mallar üzerinde yönetim hakkı ana ve babaya aittir.
- **İstisna:** Kazandıran, kazandırma sırasında açıkça aksini öngörebilir.
- **Vasiyet:** Mirasbırakanın açık iradesi uygulanır; kazandırma yoksa saklı pay sınırı geçerlidir.

4 İkinci fıkra, kazandırılan mallar üzerindeki **yönetim** hakkını düzenler. Kural olarak bu mallar da velâyet süresince ana ve babanın yönetimindedir; çocuğun miras, bağışlama veya kendi meslekî uğraşları sonucu edindiği malvarlığının velâyet süresince ana ve babası tarafından yönetileceği kararlarda da belirtilmiştir

(Yargıtay 2. HD, K. 2026/6131; TMK m. 352). Ancak kazandırmada bulunan kişi, kazandırma sırasında **açıkça aksini öngörerek** yönetimi ana ve babanın dışında bırakabilir.

Kararlar bu iradeye etki tanımıştır. Mirasbırakanın vasiyetnamesinde malvarlığının gelirinin bir kısmını torunlarının geçim ve eğitim giderlerine ayırıp velileri olan babalarının bu geliri kendisine verilmesini isteyemeyeceğini öngördüğü bir olayda, babanın bu gelir üzerinde velâyet hakkına dayanan bir tasarruf yetkisi bulunmadığı ve vasiyetnamenin bu yönden de tenfizi gerektiği kabul edilmiştir.[3] Vasiyet yoluyla kazandırma yapılmaksızın terekenin yönetiminin belirli bir yaşa kadar başkalarına bırakıldığı bir olayda ise ana ve babanın velâyet hakkına ancak çocuğun saklı payı ölçüsünde müdahale edilebileceği belirtilmiştir (Yargıtay 3. HD, K. 2011/5837; TMK m. 358). 5

IV. Çocuğun Serbest Malları Arasındaki Yeri

- **357:** Kazandırmalar.
- **358:** Ölüme bağlı tasarrufla yönetim dışında bırakılan saklı pay.
- **359:** Meslek veya sanat için verilen mal ve çocuğun kişisel kazancı.

1. madde, Kanun'un çocuğun serbest mallarını düzenleyen üç maddesinin ilkidir. 358. madde ölüme bağlı tasarruf yoluyla çocuğun saklı payının ana ve babanın yönetimi dışında bırakılabileceğini (TMK m. 358), 359. madde ise bir meslek veya sanat için çocuğa verilen malın ve çocuğun kişisel kazancının yönetimi ile bunlardan yararlanma hakkının çocuğa ait olduğunu öngörür (TMK m. 359). Anayasa Mahkemesi de 357 ila 359. maddelerin çocuğun ana ve babanın yönetimi dışına bırakılabilecek serbest mallarını düzenlediğini belirtmiştir.[4] Yönetimi ana ve babaya ait olmayan mallar tehlikeye düştüğünde hâkim bu mallar için de önlem alabilir (TMK m. 361). Bu şerh hazırlanırken yapılan taramada 357. maddeyi doğrudan uygulayan karar sayısının sınırlı olduğu görülmüştür; aşağıdaki kararlar maddeyi ve kazandırmalara ilişkin ilkeleri anan kararlardır.

UYGULAMA NOTU

Çocuğa bir mal veya para bağışlayan kişi, bunun faiz getiren bir hesapta değerlendirilmesini veya gelirlerinin ana ve baba tarafından kullanılmamasını açıkça yazılı olarak öngörebilir; malın yönetiminin ana ve babanın dışında kalması isteniyorsa bu da kazandırma sırasında açıkça belirtilmelidir. **Vasiyetname düzenleyen kişi**, çocuğa bırakacağı gelir veya mal için yönetimin ve harcamanın

3 Yargıtay 3. HD, 16.04.2012, E. 2012/5760, K. 2012/10061.
4 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

kime ait olacağını açıkça yazmalıdır; saklı pay bakımından ayrıca 358. maddedeki kuralın uygulanacağı göz önünde bulundurulmalıdır. **Velâyet sahibi** bu tür kazandırmaların gelirlerini kendi ihtiyaçları için harcamamalı ve belgeleri saklamalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
16.04.2012 · E. 2012/5760 · K. 2012/10061

Mirasbırakan vasiyetnamede torunlarına bağladığı gelir üzerinde velinin tasarruf etmemesini açıkça öngörmüşse, veli bu gelir üzerinde velâyet hakkına dayanarak tasarrufta bulunamaz

Mirasbırakan, düzenleme şeklindeki vasiyetnamesinde malvarlığının gelirinin bir kısmının anneleri hayatta olmayan torunlarının geçim ve eğitim giderlerine harcanmasını, torunlarının velisi olan babalarının bu geliri kendisine verilmesini isteyemeyeceğini ve harcamanın şeklinin başka bir mirasçının takdirine bırakıldığını öngörmüştür. Vasiyetnamenin tenfizi istendi; mahkeme bu kısım yönünden istemi reddetmiştir.

> *Ama çocuklara ait olup velinin yönetme hakkına sahip olmadığı serbest malları da vardır. Örn. Boşanma halinde bağlanan nafaka vs; ölüme bağlı tasarruf ile edinilen mallar da olduğu gibi.*

DEĞERLENDİRME Karar, 357. maddenin ikinci fıkrasındaki istisnanın uygulamasıdır. Velâyet sahibi baba çocuklarının yasal temsilcisidir ve kural olarak onların mallarını yönetir (TMK m. 352); ancak çocuklara ait olup velinin yönetme hakkına sahip olmadığı serbest mallar da vardır. Mirasbırakan çocuklara bağladığı gelir üzerinde velâyet sahibi babanın tasarruf etmemesini açıkça öngördüğünden, Daire babanın bu gelir üzerinde velâyet hakkına dayanan bir tasarruf yetkisi bulunmadığını kabul etmiş ve vasiyetnamenin mirasbırakanın iradesine uygun olarak bu yönden de tenfizine karar verilmesi gerektiğini belirterek kararı bozmuştur.

2 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
07.04.2011 · E. 2010/21201 · K. 2011/5837

Vasiyet yoluyla yapılan kazandırmalarda ana ve babanın yönetim hakkı sınırlanabilir; kazandırma olmaksızın velâyet hakkına ancak çocuğun saklı payı ölçüsünde müdahale edilebilir

Eşinin ölümünden sonra çocukların velâyeti kendisinde kalan davacı, eşinin vasiyetnamesinde çocukların 23 yaşını doldurmasına kadar terekenin yönetiminin başkalarına bırakıldığını ve bunun velâyet hakkını sınırladığını ileri sürerek vasiyetnamenin iptalini istemiştir. Mahkeme, vasiyetnamenin çocukların ergin olduktan sonraki dönemine ilişkin kısımlarını hükümsüz saydı, tümden iptal istemini reddetmiştir.

> *MK'nun 352.maddesi uyarınca ana baba velayetleri devam ettikçe çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler. Md.354 hükmüne göre ana baba kusurları sebebiyle velayetleri kaldırılmadıkça çocuğun mallarını kullanabilirler. Buna karşılık 357 son hükmü uyarınca "Kazandırmada bulunan kişi, kazandırma sırasında açıkca aksini öngörmedikçe, ana ve baba bunlar üzerinde yönetim hakkına sahiptirler. Bu tür mallar çocuğun "serbest malları" sayılmaktadır. O halde vasiyet yolu ile kazandırmalarda ana babanın velayet hakkı ile vasiyet edenlerin müdahale edebileceği yasada kabul edilmiş, bu uygulama Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 14.3.1977 gün ve 1977/72 E, 1977/176 sayılı kararında da benimsenmiştir. Ne var ki vasiyet yolu ile kazandırma yapılmaksızın malların yönetilmesi ile ilgili velayet hakkından doğan tasarrufları MK 358 hükmü uyarınca ancak çocuğun saklı payı dışında sınırlanabilir ve ana ve babanın yönetimi dışında bırakılabilir. Sonuç olarak ancak, vasiyet yolu ile kazandırmalarda ana babanın çocuğun serbest mallarında velayet hakkı sınırlandırılabilmek de buna karşılık kazandırma yapılmaksızın ana babanın velayet hakkına çocuğun saklı payı ile sınırlı olarak müdahale edilebilmektedir. O halde mahkemece çocukların saklı payı belirlenmeli, vasiyetnamenin saklı payı ile sınırlı olarak iptal edilebileceği gözetilerek hüküm kurulmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 357. maddenin ikinci fıkrasını mirasbırakanın yönetime ilişkin iradesi bakımından yorumlar. Daire, kazandırmada bulunan kişi açıkça aksini öngörmedikçe ana ve babanın kazandırılan mallar üzerinde yönetim hakkına sahip olduğunu, bu malların çocuğun serbest malları sayıldığını ve vasiyet yoluyla yapılan kazandırmalarda velâyet hakkının sınırlanabileceğini belirtmiştir. Kazandırma yapılmaksızın ise mirasbırakan ana ve babanın yönetimine ancak çocuğun saklı payı ölçüsünde müdahale edebilir; bu nedenle mahkemenin çocukların saklı payını belirleyip vasiyetnamenin saklı payla sınırlı olarak iptal edilebileceğini gözetmesi gerektiği kabul edilmiş ve karar bozulmuştur (TMK m. 358).

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
03.06.2026 · E. 2025/9883 · K. 2026/6131

Çocuğun miras, bağışlama veya kendi meslekî uğraşları sonucu edindiği malvarlığı velâyet süresince ana ve babası tarafından yönetilir

Davacı, ergin olmadan önce annesinin, murisinden kendisine kalan taşınmaz paylarını velâyeten bir idareye sattığını ve velâyet görevini kötüye kullandığını ileri sürerek tapu kaydının iptali ve adına tescilini istemiştir. İlk derece mahkemesinin kabul kararına karşı istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir; hüküm davalı idare tarafından temyiz edilmiştir.

> *Çocuğun; miras, bağışlama veya kendi meslekî uğraşları sonucu elde ettiği malvarlığı velâyet altında olduğu müddetçe ana ve babası tarafından yönetilir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 357. maddenin ikinci fıkrasındaki kuralın genel çerçevesini gösterir: bağışlama veya miras yoluyla çocuğa geçen mallar da velâyet süresince kural olarak ana ve babanın yönetimindedir. Kazandırmada bulunan kişi

açıkça aksini öngörmedikçe bu kural uygulanır; birinci fıkradaki hâllerde ise ana ve baba yönetimi sürdürse de gelirleri kendi menfaatlerine harcayamaz. Çocuğun kendi meslekî uğraşından elde ettiği kazancın yönetimi ve bundan yararlanma hakkı ise 359. maddeye göre çocuğa aittir (TMK m. 359). Somut olayda davacı, satışın velâyet görevinin kötüye kullanılmasıyla gerçekleştiğini ve alıcının veliyle işbirliği içinde hareket ettiğini ispat edemediğinden davanın reddi gerektiği kabul edilmiştir (TMK m. 352).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 354:** Çocuk mallarını kullanma hakkı.
- **TMK m. 355:** Gelirlerin sarfı.
- **TMK m. 358:** Saklı pay.
- **TMK m. 359:** Meslek veya sanat için verilen mal ve kişisel kazanç.
- **TMK m. 361:** Yönetimin kayyıma devri.
- **TMK m. 363:** Ana ve babanın sorumluluğu.

MADDE

358 E. Çocuğun serbest malları II. Saklı pay

KANUN METNİ

(1) Ölüme bağlı tasarruf yoluyla çocuğun saklı payı ana ve babanın yönetimi dışında bırakılabilir.
(2) Mirasbırakan yönetimi bir üçüncü kişiye bırakmışsa, tasarrufunda bu kişinin belirli zamanlarda sulh hâkimine hesap vermesini öngörebilir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 358, mirasbırakana çocuğun saklı payının yönetimi konusunda söz hakkı tanır. Mirasbırakan, **ölüme bağlı tasarruf** yoluyla çocuğun **saklı payını** ana ve babanın **yönetimi dışında** bırakabilir. Yönetimi bir **üçüncü kişiye** bırakmışsa, tasarrufunda bu kişinin **belirli zamanlarda sulh hâkimine hesap vermesini** de öngörebilir. Gerekçeye göre bu, çocuk için koruyucu bir hükümdür ve böylece saklı pay da serbest mallar arasında yer alabilir. Kararlarda mirasbırakanın kazandırma yapmaksızın ana ve babanın yönetimine ancak çocuğun saklı payı ölçüsünde müdahale edebileceği belirtilmiş,[1] ölüme bağlı tasarrufla edinilen malların velinin yönetme hakkına sahip olmadığı serbest mallar arasında yer alabileceği kabul edilmiştir.[2]

TEMEL KAVRAMLAR

Saklı pay	Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruflarla dokunamayacağı, kanunen korunan miras payı.
Ölüme bağlı tasarruf	Vasiyetname veya miras sözleşmesiyle yapılan tasarruf.
Yönetimin dışlanması	Saklı payın ana ve babanın yönetimi dışında tutulması.
Üçüncü kişi yöneticisi	Mirasbırakanın saklı payın yönetimini bıraktığı ana ve baba dışındaki kişi.

1 Yargıtay 3. HD, 07.04.2011, E. 2010/21201, K. 2011/5837.
2 Yargıtay 3. HD, 16.04.2012, E. 2012/5760, K. 2012/10061.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 358- Madde birinci fıkra itibarıyla aynen ve ikinci fıkra itibarıyla kısmen İsviçre Medenî Kanununun 322 nci maddesinden alınmıştır. Maddede çocuk için koruyucu bir hüküm getirilmekte ve çocuğun kendi mirasbırakanının malvarlığı üzerinde sahip olduğu saklı payının, ölüme bağlı tasarruf yoluyla ana ve babanın yönetimi dışında bırakılabileceği ve böylece bu saklı payın da serbest mallar arasında yer alabileceği hükme bağlanmaktadır. İkinci fıkrada ise, mirasbırakanın çocuğun saklı payının yönetimini bir üçüncü kişiye bırakması hâlinde, ölüme bağlı tasarrufunda, bu kişinin belirli zamanlarda sulh hâkimine hesap vermesini de öngörebileceği belirtilmektedir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 131*

Gerekçe maddenin iki fıkrasının işlevini açıkça ayırır: birinci fıkra saklı payın ana ve babanın yönetimi dışında bırakılmasına imkân tanıyan koruyucu bir hükümdür, ikinci fıkra ise yönetimin bırakıldığı üçüncü kişinin sulh hâkimine hesap vermesini öngörme olanağını düzenler. Gerekçe eski Kanun'da bir karşılık göstermez; madde İsviçre Medenî Kanunu'ndan alınmıştır.

Eski Kanun'da bu maddenin doğrudan karşılığı yoktu. 743 sayılı Kanun belirli şartlarla çocuğa bağışlanan malları düzenliyor ve bu malların yönetiminin, bağışlayan aksini şart koşmadıkça ana ve babadan alınamayacağını öngörüyordu; çocuğun saklı payının ölüme bağlı tasarrufla ana ve babanın yönetimi dışında bırakılmasına ilişkin ayrı bir hüküm içermiyordu. En yakın eski hüküm 282. maddedir:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *İntifa hakkı, faize verilmek veya tasarruf sandıklarından biriktirilmek yahut ana baba intifa edememek şartiyle çocuğa hibe edilen mallara şamil olmaz. Bu kabil malların idaresi, vahip tarafından hini hibede hilafı şart edilmedikçe; ana babadan alınamaz.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 282 (mülga)

	743 sayılı Kanun dönemi	4721 sayılı Kanun m. 358
Saklı payın yönetimi	Ayrıca düzenlenmemişti	Ölüme bağlı tasarrufla ana ve babanın yönetimi dışında bırakılabilir
Üçüncü kişi yönetici	Ayrıca düzenlenmemişti	Mirasbırakan yönetimi üçüncü kişiye bırakabilir
Hesap	Öngörülmemişti	Sulh hâkimine belirli zamanlarda hesap verilmesi öngörülebilir
Kaynak	Yok	İsviçre Medenî Kanunu m. 322

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 358. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır; Anayasa Mahkemesinin çocuk mallarına ilişkin kararı maddeyi yalnızca serbest mallar arasında anmaktadır.[3]

3 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Saklı pay	Ölüme bağlı tasarrufla ana ve babanın yönetimi dışında bırakılabilir	TMK m. 358/1
Üçüncü kişi	Mirasbırakan yönetimi üçüncü kişiye bırakabilir	TMK m. 358/2
Hesap	Üçüncü kişinin sulh hâkimine belirli zamanlarda hesap vermesi öngörülebilir	TMK m. 358/2
Nitelik	Çocuk için koruyucu hüküm; saklı pay serbest mal olabilir	Gerekçe, s. 131
Yönetime müdahale	Kazandırma olmaksızın ancak saklı pay ölçüsünde	Yargıtay 3. HD, K. 2011/5837
Ölüme bağlı tasarrufla edinilen mallar	Velinin yönetmediği serbest mallar arasında yer alabilir	Yargıtay 3. HD, K. 2012/10061
Kaynak	İsviçre Medenî Kanunu m. 322	Gerekçe, s. 131

TBMM gerekçesine göre madde, birinci fıkra itibarıyla aynen ve ikinci fıkra itibarıyla kısmen İsviçre Medenî Kanunu'nun 322. maddesinden alınmıştır. Gerekçe, maddede **çocuk için koruyucu bir hüküm** getirildiğini, çocuğun mirasbırakanının malvarlığı üzerindeki saklı payının ölüme bağlı tasarrufla ana ve babanın yönetimi dışında bırakılabileceğini ve böylece bu payın da **serbest mallar** arasında yer alabileceğini belirtir. Tasarının 358. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 448). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, yönetimin dışlanmasının ancak **ölüme bağlı tasarrufla** mümkün olmasıdır; mirasbırakan bu iradesini vasiyetname veya miras sözleşmesinde açıkça ortaya koymalıdır. İkinci nokta, kuralın **saklı payla** ilgili olmasıdır; kazandırma yapılmaksızın ana ve babanın yönetimine ancak çocuğun saklı payı ölçüsünde müdahale edilebileceği belirtilmiştir.[4] Üçüncü nokta, yönetimin bırakıldığı üçüncü kişinin **denetimsiz olmamasıdır**; mirasbırakan onun belirli zamanlarda sulh hâkimine hesap vermesini öngörebilir, çocuğun

4 Yargıtay 3. HD, 07.04.2011, E. 2010/21201, K. 2011/5837.

yönetimi ana ve babaya ait olmayan malları tehlikeye düşerse hâkim de önlem alabilir (TMK m. 361).

II. Birinci Fıkra: Saklı Payın Ana ve Babanın Yönetimi Dışında Bırakılması

- **Araç:** Ölüme bağlı tasarruf, yani vasiyetname veya miras sözleşmesi.
- **Konu:** Çocuğun mirasbırakanın malvarlığı üzerindeki saklı payı.
- **Sonuç:** Saklı pay serbest mallar arasında yer alır.

2 Kural olarak çocuğa miras yoluyla geçen mallar da velâyet süresince ana ve babanın yönetimindedir (TMK m. 352). Birinci fıkra bu kurala önemli bir istisna getirir: mirasbırakan, **ölüme bağlı tasarruf** yoluyla çocuğun **saklı payını** ana ve babanın yönetimi dışında bırakabilir. Gerekçe bunu çocuk için koruyucu bir hüküm olarak niteler; mirasbırakan, örneğin çocuğun velâyet sahibi ebeveyninin malları iyi yönetemeyeceğini düşünüyorsa, çocuğun saklı payını onun yönetiminden çıkarabilir. Böylece saklı pay da serbest mallar arasında yer alır.

3 Kural, kazandırmalara ilişkin 357. maddeyle birlikte değerlendirilmelidir. Mirasbırakan çocuğa saklı payının ötesinde bir kazandırma yapıyorsa, 357. maddenin ikinci fıkrası uyarınca kazandırma sırasında yönetimi ana ve babanın dışında bırakabilir (TMK m. 357). Kazandırma yapılmaksızın ise mirasbırakanın ana ve babanın velâyet hakkından doğan yönetim yetkisine ancak çocuğun saklı payı ölçüsünde müdahale edebileceği belirtilmiş ve mahkemenin çocukların saklı payını belirleyerek karar vermesi gerektiği kabul edilmiştir.[5] Ölüme bağlı tasarrufla edinilen malların velinin yönetme hakkına sahip olmadığı serbest mallar arasında yer alabileceği de kararlarda belirtilmiştir.[6]

III. İkinci Fıkra: Yönetimin Üçüncü Kişiye Bırakılması ve Hesap

- **Üçüncü kişi:** Mirasbırakan saklı payın yönetimini ana ve baba dışındaki bir kişiye bırakabilir.
- **Hesap:** Ölüme bağlı tasarrufta bu kişinin belirli zamanlarda sulh hâkimine hesap vermesi öngörülebilir.
- **Denetim:** Mallar tehlikeye düşerse hâkim önlem alabilir.

4 İkinci fıkra, yönetimin bir üçüncü kişiye bırakıldığı hâli düzenler. Mirasbırakan bu durumda ölüme bağlı tasarrufunda, yöneticinin **belirli zamanlarda sulh hâkimine hesap vermesini** de öngörebilir. Gerekçe bu olanağı ikinci fıkranın işlevi

5 Yargıtay 3. HD, 07.04.2011, E. 2010/21201, K. 2011/5837.
6 Yargıtay 3. HD, 16.04.2012, E. 2012/5760, K. 2012/10061.

olarak açıkça belirtir; fıkra İsviçre Medenî Kanunu'nun 322. maddesinden kısmen alınmıştır. Hesap verme yükümlülüğü, mirasbırakanın tasarrufunda öngörülmesine bağlıdır; ana ve baba ise kural olarak hesap ve güvence vermez (TMK m. 352).

Yönetimi ana ve babaya ait olmayan mallar da hâkimin koruması altındadır: çocuğun bu malları tehlikeye düştüğünde hâkim, 361. maddenin birinci fıkrasındaki önlemlerin, yani yönetimin kayyıma devredilmesinin, bu mallar için de alınmasını kararlaştırabilir (TMK m. 361). Velâyet veya yönetim hakkı sona erdiğinde çocuğun mallarının hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasisine veya kayyıma devredilmesi ise 362. maddede düzenlenmiştir (TMK m. 362). 5

IV. Serbest Mallar Arasındaki Yeri

- **357:** Kazandırmalar.
- **358:** Ölüme bağlı tasarrufla yönetim dışında bırakılan saklı pay.
- **359:** Meslek veya sanat için verilen mal ve çocuğun kişisel kazancı.

1. madde, Kanun'un çocuğun serbest mallarını düzenleyen üç maddesinin ikincisidir. Anayasa Mahkemesi de 357 ila 359. maddelerin çocuğun ana ve babanın yönetimi dışına bırakılabilecek serbest mallarını düzenlediğini belirtmiştir.[7] Maddeye özgü içtihat sınırlıdır: bu şerh hazırlanırken yapılan taramada 358. maddeyi açıkça anan karar olarak Yargıtay 3. HD, 07.04.2011, E. 2010/21201, K. 2011/5837 bulunmuştur. Aşağıdaki kararlarda bu kararın yanında ölüme bağlı tasarrufla edinilen malları ve serbest malları ele alan iki karar yer almaktadır.

UYGULAMA NOTU

Vasiyetname düzenleyen ve çocuğunun ya da torununun saklı payının velâyet sahibi ebeveyn tarafından yönetilmesini istemeyen kişi, bunu vasiyetnamede açıkça belirtmeli ve yönetimi bırakacağı kişiyi göstermelidir; bu kişinin belirli aralıklarla sulh hâkimine hesap vermesi de öngörülebilir. **Saklı payın ötesinde bir kazandırma yapılıyorsa**, yönetime ilişkin irade kazandırma sırasında açıkça ortaya konulmalıdır. **Böyle bir vasiyetname varsa**, velâyet sahibinin saklı pay bakımından yönetim yetkisinin sınırlanmış olabileceği ve iptal isteminin saklı payla sınırlı olarak değerlendirilebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

7 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
07.04.2011 · E. 2010/21201 · K. 2011/5837

Kazandırma yapılmaksızın ana ve babanın yönetim hakkına ancak çocuğun saklı payı ölçüsünde müdahale edilebilir; mahkeme saklı payı belirleyerek karar vermelidir

Eşinin ölümünden sonra çocukların velâyeti kendisinde kalan davacı, eşinin vasiyetnamesinde çocukların 23 yaşını doldurmasına kadar terekenin yönetiminin başkalarına bırakıldığını ve bunun velâyet hakkını sınırladığını ileri sürerek vasiyetnamenin iptalini istemiştir. Mahkeme, vasiyetnamenin çocukların ergin olduktan sonraki dönemine ilişkin kısımlarını hükümsüz saydı, tümden iptal istemini reddetmiştir.

> *Ne var ki vasiyet yolu ile kazandırma yapılmaksızın malların yönetilmesi ile ilgili velayet hakkından doğan tasarrufları MK 358 hükmü uyarınca ancak çocuğun saklı payı dışında sınırlanabilir ve ana ve babanın yönetimi dışında bırakılabilir. Sonuç olarak ancak, vasiyet yolu ile kazandırmalarda ana babanın çocuğun serbest mallarında velayet hakkı sınırlandırılabilmek de buna karşılık kazandırma yapılmaksızın ana babanın velayet hakkına çocuğun saklı payı ile sınırlı olarak müdahale edilebilmektedir. O halde mahkemece çocukların saklı payı belirlenmeli, vasiyetnamenin saklı payı ile sınırlı olarak iptal edilebileceği gözetilerek hüküm kurulmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 358. maddeyi açıkça anarak mirasbırakanın kazandırma yapmaksızın ana ve babanın yönetim hakkına hangi ölçüde müdahale edebileceğini ele alır. Daire önce, kazandırmada bulunan kişi açıkça aksini öngörmedikçe ana ve babanın kazandırılan mallar üzerinde yönetim hakkına sahip olduğunu ve vasiyet yoluyla yapılan kazandırmalarda velâyet hakkının sınırlanabileceğini belirtmiştir (TMK m. 357). Kazandırma yapılmaksızın ise Daireye göre ana ve babanın velâyet hakkına ancak çocuğun saklı payı ile sınırlı olarak müdahale edilebilir. Bu nedenle mahkemenin çocukların saklı payını belirlemesi ve vasiyetnamenin saklı payla sınırlı olarak iptal edilebileceğini gözeterek hüküm kurması gerektiği kabul edilmiş ve karar bozulmuştur.

2 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
16.04.2012 · E. 2012/5760 · K. 2012/10061

Ölüme bağlı tasarrufla edinilen mallar, velinin yönetme hakkına sahip olmadığı serbest mallara örnek gösterilmiştir; mirasbırakanın açık iradesine uyulmalıdır

Mirasbırakan, düzenleme şeklindeki vasiyetnamesinde malvarlığının gelirinin bir kısmının anneleri hayatta olmayan torunlarının geçim ve eğitim giderlerine harcanmasını, torunlarının velisi olan babalarının bu geliri kendisine verilmesini isteyemeyeceğini ve harcamanın şeklinin başka bir mirasçının takdirine bırakıldığını

öngörmüştür. Vasiyetnamenin tenfizi istendi; mahkeme bu kısım yönünden istemi reddetmiştir.

> *Ama çocuklara ait olup velinin yönetme hakkına sahip olmadığı serbest malları da vardır. Örn. Boşanma halinde bağlanan nafaka vs; ölüme bağlı tasarruf ile edinilen mallar da olduğu gibi.*

DEĞERLENDİRME Karar, ölüme bağlı tasarrufun ana ve babanın yönetim yetkisini sınırlayabileceğini gösterir. Velâyet sahibi baba çocuklarının yasal temsilcisidir ve kural olarak onların mallarını yönetir (TMK m. 352); Daire ise velinin yönetme hakkına sahip olmadığı serbest mallara örnek olarak ölüme bağlı tasarrufla edinilen malları da göstermiştir. Mirasbırakan çocuklara bağladığı gelir üzerinde velâyet sahibi babanın tasarruf etmemesini açıkça öngördüğünden, babanın bu gelir üzerinde velâyet hakkına dayanan bir tasarruf yetkisi bulunmadığı kabul edilmiş ve vasiyetnamenin bu yönden de tenfizi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur. Uyuşmazlık bir gelir kazandırmasına ilişkin olduğundan karar 357. maddeyle de bağlantılıdır (TMK m. 357).

3 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
06.11.2025 · E. 2025/44 · K. 2025/218

Anayasa Mahkemesi, 357 ila 359. maddeleri çocuğun ana ve babanın yönetimi dışına bırakılabilecek serbest mallarını düzenleyen hükümler olarak nitelemiştir

Çocuk mallarının korunması davasına bakan aile mahkemesi, 352. maddenin birinci fıkrası ile 353 ve 354. maddelerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralların anlam ve kapsamını açıklarken Kanun'un çocuk mallarına ilişkin hükümlerini sırasıyla özetlemiştir.

> *357 ila 359. maddelerde çocuğun ana ve babanın yönetimi dışına bırakılabilecek serbest malları düzenlenmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 358. maddenin sistem içindeki yerini gösterir. Anayasa Mahkemesi, çocuk mallarına ilişkin hükümlerin anlam ve kapsamını açıklarken 357 ila 359. maddeleri çocuğun ana ve babanın yönetimi dışına bırakılabilecek serbest mallarını düzenleyen hükümler olarak bir arada ele almıştır. 358. madde kararda itiraz konusu değildir; esastan incelenen kurallar 352. maddenin birinci fıkrasının yönetim hakkına ilişkin bölümü ile 353 ve 354. maddelerdir ve Mahkeme bunların Anayasa'ya aykırı olmadığına oybirliğiyle karar vermiştir (TMK m. 352, TMK m. 353, TMK m. 354). Karar 14.01.2026 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 357:** Kazandırmalar.
- **TMK m. 359:** Meslek veya sanat için verilen mal ve kişisel kazanç.

- **TMK m. 361:** Yönetimin kayyıma devri.
- **TMK m. 362:** Velâyet sona erince malların devri.
- **TMK m. 363:** Ana ve babanın sorumluluğu.

MADDE

359

E. Çocuğun serbest malları

III. Meslek veya sanat için verilen mal ve kişisel kazanç

KANUN METNİ

(1) Ana ve baba tarafından bir meslek veya sanat ile uğraşması için çocuğa kendi malından verilen kısmın veya kendi kişisel kazancının yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkı çocuğa aittir.

(2) Çocuğun evde ana ve babasıyla birlikte yaşaması hâlinde, ana ve baba ondan kendisinin bakımı için uygun bir katkıda bulunmasını isteyebilirler.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 359, çocuğun iki tür malını ana ve babanın yönetim ve kullanma hakkının dışında tutar. Bunlar, bir **meslek veya sanat** ile uğraşması için ana ve baba tarafından çocuğa kendi malından verilen kısım ile çocuğun **kişisel kazancıdır**. Bu malların **yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkı çocuğa aittir.** Çocuk evde ana ve babasıyla **birlikte yaşıyorsa**, ana ve baba ondan kendi bakımı için **uygun bir katkıda** bulunmasını isteyebilir. Gerekçeye göre eski Kanun'daki, küçüğün kazancının ana ve babanın yanında yaşadığı sürece onlara ait olduğu kurala yer verilmemiş, onun yerine katkı esası getirilmiştir. Anayasa Mahkemesi de 357 ila 359. maddeleri çocuğun serbest mallarını düzenleyen hükümler olarak nitelemiştir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Kişisel kazanç	Çocuğun kendi çalışmasıyla elde ettiği kazanç.
Meslek veya sanat için verilen mal	Çocuğun bir meslek veya sanat ile uğraşabilmesi için ana ve baba tarafından ona kendi malından verilen kısım.
Yararlanma hakkı	Malın kullanılması ve gelirlerinin alınması yetkisi.
Uygun katkı	Evde ana ve babasıyla yaşayan çocuktan kendi bakımı için istenebilecek ölçülü katkı.

1 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 359- Yürürlükteki Kanunun 283 ve 284 üncü maddelerini karşılamaktadır. Madde, İsviçre Medenî Kanununun 323 üncü maddesinden esinlenen 1984 tarihli Öntasarının 274 üncü maddesinden alınmıştır. Maddede, küçüğün kazancının, yanlarında yaşadığı sürece ana ve babaya ait olduğuna ilişkin hükme yer verilmemiş, ancak ana ve baba ile birlikte yaşayan çocuğun kendi bakımı için uygun bir katkıda bulunması esası getirilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 131*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'dan ayrıldığı noktayı açıkça gösterir: küçüğün kazancının ana ve babanın yanında yaşadığı sürece onlara ait olduğu kural alınmamış, onun yerine birlikte yaşayan çocuğun kendi bakımı için uygun bir katkıda bulunması esası getirilmiştir. Meslek veya sanat için verilen mala ilişkin kural ise eski Kanun'un 284. maddesinin devamı niteliğindedir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı iki ayrı hükümdü: 283. madde küçüğün kazancını, 284. madde meslek ve sanat için verilen malı düzenliyordu.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Madde 283 – Küçüğün kazancı, yanlarında yaşadıkça, ana babaya aittir. Ananın babanın rızası ile aile haricinde yaşayan çocuk, onlara karşı olan borçlarına halel gelmemek üzere, kazancında dilediği veçhile tasarruf edebilir. Madde 284 – Bir meslek veya sanat için, ana baba tarafından çocuğa, malından verilen kısmın idaresi ve ondan istifade hakkı, çocuğundur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 283 ve 284 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 283 ve 284	4721 sayılı Kanun m. 359
Kişisel kazanç	Çocuk ana ve babanın yanında yaşadıkça onlara aitti	Yönetimi ve yararlanma hakkı çocuğa ait
Aile dışında yaşayan çocuk	Ana ve babanın rızasıyla aile dışında yaşıyorsa, onlara karşı borçlarına halel gelmemek üzere kazancında tasarruf edebilirdi	Ayrım yok; kazanç her durumda çocuğun yönetiminde
Birlikte yaşayan çocuk	Kazanç ana ve babaya aitti	Ana ve baba bakım için uygun bir katkı isteyebilir
Meslek veya sanat için verilen mal	İdare ve istifade hakkı çocuğa aitti	Yönetimi ve yararlanma hakkı çocuğa ait

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 359. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır; Anayasa Mahkemesinin çocuk mallarına ilişkin kararı maddeyi serbest mallar arasında anmaktadır.[2]

2 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Meslek veya sanat için verilen mal	Yönetimi ve yararlanma hakkı çocuğa ait	TMK m. 359/1
Kişisel kazanç	Yönetimi ve yararlanma hakkı çocuğa ait	TMK m. 359/1
Birlikte yaşama	Ana ve baba bakım için uygun katkı isteyebilir	TMK m. 359/2
Eski kural	Küçüğün kazancının ana ve babaya ait olduğu kural alınmadı	Gerekçe, s. 131
Nitelik	Çocuğun serbest malları	AYM, K. 2025/218
Nafaka ile ilişki	Nafaka belirlenirken çocuğun gelirleri de göz önünde bulundurulur	TMK m. 330
Kaynak	1984 tarihli Öntasarı m. 274; İsviçre Medenî Kanunu m. 323	Gerekçe, s. 131

TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükteki Kanun'un 283 ve 284. maddelerini karşılamaktadır ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 323. maddesinden esinlenen 1984 tarihli Öntasarının 274. maddesinden alınmıştır. Gerekçe, maddede **küçüğün kazancının yanlarında yaşadığı sürece ana ve babaya ait olduğuna ilişkin hükme yer verilmediğini**, bunun yerine ana ve baba ile birlikte yaşayan çocuğun **kendi bakımı için uygun bir katkıda bulunması** esasının getirildiğini belirtir. Tasarının 359. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 448). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, çocuğun **kişisel kazancının** ana ve babanın yönetim ve kullanma hakkına girmemesidir; kazancın yönetimi ve ondan yararlanma hakkı doğrudan kanun gereği çocuğa aittir. İkinci nokta, evde ana ve babasıyla birlikte yaşayan çocuktan istenebilecek olanın kazancın tamamı değil, bakımı için **uygun bir katkı** olmasıdır. Üçüncü nokta, çocuğun kendi kazancının **nafaka** yönünden de önem taşıyabilmesidir; nafaka miktarının belirlenmesinde çocuğun gelirleri de göz önünde bulundurulur (TMK m. 330).

II. Birinci Fıkra: Meslek veya Sanat İçin Verilen Mal ve Kişisel Kazanç

- **Meslek veya sanat için verilen mal:** Çocuğun bir meslek veya sanat ile uğraşabilmesi için ana ve baba tarafından ona kendi malından verilen kısım.
- **Kişisel kazanç:** Çocuğun kendi çalışmasıyla elde ettiği kazanç.
- **Sonuç:** Yönetim ve yararlanma hakkı çocuğa aittir.

2 Kural olarak ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdür (TMK m. 352); kusurları sebebiyle velâyetleri kaldırılmadıkça çocuğun mallarını kullanabilirler (TMK m. 354). Birinci fıkra bu iki kurala iki mal grubu için istisna getirir. İlk grup, ana ve baba tarafından bir meslek veya sanat ile uğraşması için çocuğa kendi malından verilen kısımdır. İkinci grup, çocuğun **kişisel kazancıdır**. Bu malların yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkı çocuğa aittir; ana ve babanın bu mallar üzerindeki yönetim ve kullanma yetkisi kanun gereği yoktur.

3 Kişisel kazanç bakımından madde, eski Kanun'dan önemli ölçüde ayrılır. 743 sayılı Kanun'a göre küçüğün kazancı, ana ve babanın yanında yaşadıkça onlara aitti; yalnız ana ve babanın rızasıyla aile dışında yaşayan çocuk, onlara karşı borçlarına halel gelmemek üzere kazancında dilediği gibi tasarruf edebilirdi. Gerekçe, bu hükme yeni maddede yer verilmediğini açıkça belirtir. Bugün çocuğun kazancı, ana ve babayla birlikte yaşayıp yaşamadığına bakılmaksızın çocuğun yönetimindedir.

4 Ayırt etme gücüne sahip küçüklerin yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça kendi işlemleriyle borç altına giremeyeceğine ilişkin genel kural Kanun'un 16. maddesinde yer alır; çocuğun bu mallarla ilgili yapacağı işlemlerde ehliyet kuralları ayrıca göz önünde tutulmalıdır.

III. İkinci Fıkra: Evde Birlikte Yaşayan Çocuğun Katkısı

- **Şart:** Çocuğun evde ana ve babasıyla birlikte yaşaması.
- **Hak:** Ana ve baba, çocuktan kendi bakımı için katkı isteyebilir.
- **Ölçü:** Katkı uygun olmalıdır.

5 İkinci fıkra, birinci fıkradaki kuralı aile içindeki yaşamla dengeler. Çocuk evde ana ve babasıyla birlikte yaşıyorsa, ana ve baba ondan **kendisinin bakımı için uygun bir katkıda** bulunmasını isteyebilir. Kanun katkının oranını belirlememiştir; ölçü "uygun" katkıdır ve katkı çocuğun kendi bakımına yöneliktir. Gerekçe bu fıkrayı, küçüğün kazancının ana ve babaya ait olduğu eski kuralın yerine getirilen esas olarak açıklar. Ana, baba ve çocuk, ailenin huzur ve bütünlüğünün gerektirdiği şekilde birbirlerine yardım etmekle de yükümlüdür (TMK m. 322).

IV. Kişisel Kazanç ve Nafaka

- **Bakım borcu:** Çocuğun bakım giderleri ana ve baba tarafından karşılanır.
- **Nafaka miktarı:** Çocuğun gelirleri de göz önünde bulundurulur.
- **Değişiklik:** Durum değişirse nafaka yeniden belirlenebilir.

Çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır (TMK m. 327). Nafaka miktarı, çocuğun ihtiyaçları ile ana ve babanın hayat koşulları ve ödeme güçleri dikkate alınarak belirlenir ve bu belirlemede çocuğun gelirleri de göz önünde bulundurulur (TMK m. 330). Çocuğun kişisel kazancı da bu gelirler arasında yer alabilir; ancak kazancın varlığı nafakanın kendiliğinden azalacağı anlamına gelmez. Ortak çocuklardan birinin okulu bırakarak gündelik işlerde çalıştığı bir davada, nafaka yükümlüsünün durumunda olağanüstü bir değişiklik bulunmadığı ve çocukların ihtiyaçlarının arttığı gerekçesiyle iştirak nafakasının indirilmesi doğru bulunmamıştır.[3] 6

V. Serbest Mallar Arasındaki Yeri

- **357:** Kazandırmalar.
- **358:** Ölüme bağlı tasarrufla yönetim dışında bırakılan saklı pay.
- **359:** Meslek veya sanat için verilen mal ve çocuğun kişisel kazancı.

1. madde, Kanun'un çocuğun serbest mallarını düzenleyen üç maddesinin sonuncusudur. 357 ve 358. maddelerde yönetimin ana ve babanın dışında kalması kazandıranın veya mirasbırakanın iradesine bağlıyken, 359. maddede sonuç doğrudan kanundan doğar. Anayasa Mahkemesi de 357 ila 359. maddelerin çocuğun ana ve babanın yönetimi dışına bırakılabilecek serbest mallarını düzenlediğini belirtmiştir.[4] Maddeye özgü uygulama sınırlıdır: bu şerh hazırlanırken yapılan taramada 359. maddeyi açıkça anan bir karara rastlanmamıştır. Aşağıdaki kararlar maddenin sistem içindeki yerini, serbest mallar kavramını ve çocuğun çalışmasının nafaka davasında gündeme geldiği bir kararı gösterir.

> UYGULAMA NOTU
>
> **Çalışan bir çocuğun ana ve babası** bakımından, çocuğun kazancının yönetiminin ve bu kazançtan yararlanma hakkının ona ait olduğu, çocuk evde ana ve babasıyla yaşıyorsa ondan ancak bakımı için uygun bir katkı istenebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. **Çocuğun bir meslek veya sanat ile uğraşması için onun malından bir kısmı ona bırakılıyorsa**, bu kısmın artık çocuğun yönetiminde olacağı bilinmelidir. **Nafaka davasında çocuğun çalıştığı ileri sürülecekse**, çocuğun gelirinin nafaka takdirinde dikkate alınabileceği, ancak tek

3 Yargıtay 3. HD, 01.07.2015, E. 2015/3954, K. 2015/12100.
4 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

başına indirme sonucunu doğurmayabileceği hesaba katılmalı ve çocuğun gerçek geliri belgelerle ortaya konulmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
06.11.2025 · E. 2025/44 · K. 2025/218

Anayasa Mahkemesi, 357 ila 359. maddeleri çocuğun ana ve babanın yönetimi dışına bırakılabilecek serbest mallarını düzenleyen hükümler olarak nitelemiştir

Çocuk mallarının korunması davasına bakan aile mahkemesi, 352. maddenin birinci fıkrası ile 353 ve 354. maddelerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralların anlam ve kapsamını açıklarken Kanun'un çocuk mallarına ilişkin hükümlerini sırasıyla özetlemiştir.

> *357 ila 359. maddelerde çocuğun ana ve babanın yönetimi dışına bırakılabilecek serbest malları düzenlenmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 359. maddenin sistem içindeki yerini gösterir. Anayasa Mahkemesi, çocuk mallarına ilişkin hükümlerin anlam ve kapsamını açıklarken 357 ila 359. maddeleri çocuğun ana ve babanın yönetimi dışına bırakılabilecek serbest mallarını düzenleyen hükümler olarak bir arada ele almıştır. 359. madde kararda itiraz konusu değildir; esastan incelenen kurallar 352. maddenin birinci fıkrasının yönetim hakkına ilişkin bölümü ile 353 ve 354. maddelerdir ve Mahkeme bunların Anayasa'ya aykırı olmadığına oybirliğiyle karar vermiştir (TMK m. 352, TMK m. 354). Karar 14.01.2026 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

2 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
16.04.2012 · E. 2012/5760 · K. 2012/10061

Çocuklara ait olup velinin yönetme hakkına sahip olmadığı serbest mallar da vardır

Mirasbırakan, düzenleme şeklindeki vasiyetnamesinde malvarlığının gelirinin bir kısmının anneleri hayatta olmayan torunlarının geçim ve eğitim giderlerine harcanmasını, torunlarının velisi olan babalarının bu geliri kendisine verilmesini isteyemeyeceğini ve harcamanın şeklinin başka bir mirasçının takdirine bırakıldığını öngörmüştür. Vasiyetnamenin tenfizi istendi; mahkeme bu kısım yönünden istemi reddetmiştir.

> *Ama çocuklara ait olup velinin yönetme hakkına sahip olmadığı serbest malları da vardır. Örn. Boşanma halinde bağlanan nafaka vs; ölüme bağlı tasarruf ile edinilen mallar da olduğu gibi.*

DEĞERLENDİRME Karar 359. maddeyi uygulamaz; çocuğun serbest mallarının niteliğini açıklaması bakımından önemlidir. Velâyet sahibi baba çocuklarının yasal temsilcisidir ve kural olarak onların mallarını yönetir (TMK m. 352); Daire ise çocuklara ait olup velinin yönetme hakkına sahip olmadığı serbest mallar da bulunduğunu belirtmiş ve bunlara ölüme bağlı tasarrufla edinilen malları örnek göstermiştir (TMK m. 358). Mirasbırakan çocuklara bağladığı gelir üzerinde velinin tasarruf etmemesini açıkça öngördüğünden karar bozulmuştur. 359. maddedeki meslek veya sanat için verilen mal ile çocuğun kişisel kazancı da Kanun'un düzenlediği serbest mallar arasındadır; bunların yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkı doğrudan kanun gereği çocuğa aittir.

3 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
01.07.2015 · E. 2015/3954 · K. 2015/12100

Ortak çocuklardan birinin gündelik işlerde çalıştığı tespit edilse de, nafaka yükümlüsünün durumunda olağanüstü bir değişiklik yoksa protokolle kabul edilen iştirak nafakasının indirilmesi doğru bulunmamıştır

Anlaşmalı boşanmada ortak çocuklar için iştirak nafakası ödemeyi kabul eden baba, işsiz kaldığını ve ortak çocuklardan birinin okulu bırakarak gelir elde etmeye başladığını ileri sürerek nafakanın indirilmesini istemiştir. Mahkeme, çocuğun gündelik işlerde çalıştığını da belirterek iştirak nafakasını indirmiştir.

> *O halde, boşanma ile hükmolunan iştirak nafakasının kesinleştiği 11.04.2012 tarihi ile dava tarihi arasında yaklaşık iki(2) yıl süre geçmiş olduğu, bilgi ve belgelerden davacının sosyal ve ekonomik durumunda olağanüstü bir değişiklik olmadığı anlaşılmaktadır. Tam tersine boşanma sırasında küçük olan müşterek çocuklar büyümüş ve ihtiyaçları artmıştır. Boşanma davası sırasında boşanmanın temini amacı ile protokol hükümleri gereğince ödemeyi kabul eden babanın şimdi böyle bir dava açarak iştirak nafakasının indirilmesini istemesi usul ve yasaya aykırıdır. Açıklanan nedenlerle mahkemece, iştirak nafakasının indirilmesi isteminin reddine karar verilmesi gerekirken talebin kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, çocuğun kişisel kazancının nafaka davasında gündeme geldiği bir örnektir. Ortak çocuklardan birinin okulu bırakarak gündelik işlerde çalıştığı tespit edilmiş olmasına rağmen Daire, nafaka yükümlüsü babanın sosyal ve ekonomik durumunda olağanüstü bir değişiklik bulunmadığını, aksine çocukların büyüdüğünü ve ihtiyaçlarının arttığını belirtmiş; boşanma protokolüyle kabul edilen iştirak nafakasının indirilmesini doğru bulmayarak kararı bozmuştur. Kararda çocuğun kazancı ayrı bir indirme sebebi olarak tartışılmamıştır. Nafaka miktarının belirlenmesinde çocuğun gelirlerinin de göz önünde bulundurulacağı 330. maddede düzenlenmiştir (TMK m. 330).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 322:** Ana, baba ve çocuğun karşılıklı yükümlülükleri.

- **TMK m. 330:** Nafaka miktarının takdiri.
- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 354:** Kullanma hakkı.
- **TMK m. 357:** Kazandırmalar.
- **TMK m. 358:** Saklı pay.
- **TMK m. 360:** Çocuk mallarının korunması için önlemler.

MADDE

360

F. Çocuk mallarının korunması
I. Önlemler

KANUN METNİ

(1) Ana ve baba, çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermezlerse hâkim, malların korunması için uygun önlemleri alır.

(2) Hâkim, özellikle malların yönetimi konusunda talimat verebilir; belirli zamanlarda verilen bilgi ve hesabı yeterli görmezse, malların tevdi edilmesine veya güvence gösterilmesine karar verebilir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 360, çocuk mallarının korunmasında hâkime genel bir müdahale yetkisi verir. Ana ve baba çocuğun mallarını yönetmekte **her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermezse** hâkim, malların korunması için **uygun önlemleri** alır. Hâkim özellikle yönetim konusunda **talimat** verebilir; belirli zamanlarda verilen **bilgi ve hesabı** yeterli görmezse malların **tevdi edilmesine** veya **güvence** gösterilmesine karar verebilir. Anayasa Mahkemesine göre hâkim sayılan önlemlerle sınırlı değildir ve her türlü tedbire resen ya da talep üzerine başvurabilir.[1] Özen eksikliği ispat edilmedikçe ana ve babanın yönetim hakkına müdahale edilemeyeceği de kabul edilmiştir.[2]

TEMEL KAVRAMLAR

Önlem	Hâkimin çocuk mallarını korumak için aldığı tedbir.
Talimat	Hâkimin malların yönetimi konusunda ana ve babaya verdiği yönerge.
Bilgi ve hesap	Ana ve babanın malların durumu ve yönetimi hakkında hâkime yaptığı açıklama.
Tevdi	Malların güvenilir bir yere bırakılması.

1 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.
2 Yargıtay 2. HD, 19.10.2012, E. 2012/1532, K. 2012/25397.

Güvence | Ana ve babadan istenen teminat.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 360- Yürürlükteki Kanunun 285 inci maddesini karşılamaktadır. Madde, İsviçre Medenî Kanununun 324 üncü maddesini örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 275 inci maddesinden alınmıştır. Maddenin birinci fıkrası, 1984 tarihli Öntasarının 275 inci maddesinin birinci fıkrasıyla aynıdır; ikinci fıkraya ise İsviçre Medenî Kanununun 324 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki "malların tevdi edilmesi" olanağı da eklenmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 131*

Gerekçe, maddenin iki fıkrasının kaynağını ayrı ayrı gösterir: birinci fıkra Öntasarıyla aynıdır, ikinci fıkraya ise İsviçre hükmündeki malların tevdi edilmesi olanağı eklenmiştir. Eski Kanun'da hâkimin teminat isteme ve kayyım atama yetkisi aynı maddede yer alırken, yeni düzenlemede kayyıma devir 361. maddeye bırakılmış, 360. madde ise talimat, bilgi ve hesap, tevdi ve güvence gibi önlemleri düzenlemiştir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 285. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Ana baba, idare ve intifa haklarının kendilerine yüklettiği vazifeleri yapmadıkları surette; hakim, çocuğun menfaatini muhafaza için, muktazi tedbirleri ittihaz eder. Çocuğun malları tehlikeye düşerse hakim, vasiler üzerinde haiz olduğu murakabeyi ana baba hakkında tatbik veya onlardan teminat talep ve çocuğun menfaatini korumak için kayyım da tayin edebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 285 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 285	4721 sayılı Kanun m. 360
Şart	Ana ve babanın idare ve intifa haklarının yüklediği görevleri yapmaması	Yönetimde her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermeme
Genel yetki	Çocuğun menfaatini korumak için gerekli tedbirler	Malların korunması için uygun önlemler
Sayılan önlemler	Mallar tehlikeye düşerse vasiler üzerindeki denetimin uygulanması, teminat, kayyım	Talimat; bilgi ve hesap yetersizse tevdi veya güvence
Kayyım	Aynı maddede	Ayrı maddede (m. 361)
Tevdi	Düzenlenmemişti	İsviçre MK m. 324/2'den eklendi

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Anayasa Mahkemesi, 353. maddenin denetiminde 360. maddedeki önlemleri çocuğun mallarını koruyan güvenceler arasında değerlendirmiştir; 360. madde bu kararda itiraz konusu değildir.[3]

3 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Şart	Yönetimde her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermeme	TMK m. 360/1
Genel yetki	Malların korunması için uygun önlemler	TMK m. 360/1
Talimat	Yönetim konusunda talimat verilebilir	TMK m. 360/2
Bilgi ve hesap	Yeterli görülmezse tevdi veya güvence	TMK m. 360/2
Önlemlerin kapsamı	Sayılanlarla sınırlı değil; resen ya da talep üzerine	AYM, K. 2025/218
İspat	Özen eksikliği ispat edilmeden yönetim hakkına müdahale edilemez	Yargıtay 2. HD, K. 2012/25397
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2008/9027
Kaynak	743 m. 285; Öntasarı m. 275; İsviçre MK m. 324	Gerekçe, s. 131

TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükteki Kanun'un 285. maddesini karşılamaktadır ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 324. maddesini örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 275. maddesinden alınmıştır. Birinci fıkra Öntasarının 275. maddesinin birinci fıkrasıyla aynıdır; ikinci fıkraya ise İsviçre Medenî Kanunu'nun 324. maddesinin ikinci fıkrasındaki **malların tevdi edilmesi** olanağı eklenmiştir. Tasarının 360. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 448). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, önlem için ana ve babanın **kusurlu olmasının aranmamasıdır**; Kanun özen eksikliğinin "her ne sebeple olursa olsun" ortaya çıkmasını yeterli görür. İkinci nokta, özen eksikliğinin **ispatlanması** gerektiğidir; ispatlanamazsa istem reddedilir.[4] Üçüncü nokta, önlemlerin **kademeli** olmasıdır: 360. maddedeki önlemler yetmezse yönetim kayyıma devredilebilir

4 Yargıtay 2. HD, 04.05.2015, E. 2015/8032, K. 2015/9047.
5 Yargıtay 2. HD, 08.07.2014, E. 2014/5888, K. 2014/15848.

(TMK m. 361); velinin izin almadan satış yapması bile velâyetin kaldırılması için tek başına yeterli görülmemiştir.[5]

II. Birinci Fıkra: Önlem Alma Şartı

- **Şart:** Ana ve babanın çocuğun mallarını yönetmekte yeterince özen göstermemesi.
- **Sebep:** Özen eksikliğinin sebebi önemli değildir.
- **Sonuç:** Hâkim malların korunması için uygun önlemleri alır.

2 Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdür; kural olarak hesap ve güvence vermezler, yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda hâkim müdahale eder (TMK m. 352). 360. madde bu müdahalenin şartını ve araçlarını düzenler. Şart, ana ve babanın çocuğun mallarını yönetmekte yeterince özen göstermemesidir. Kanun'un "her ne sebeple olursa olsun" ifadesi, özen eksikliğinin kusurdan, deneyimsizlikten ya da başka bir sebepten kaynaklanmasını önemsiz kılar; ölçü çocuğun mallarının korunmasıdır.

3 Şartın gerçekleştiği ispatlanmalıdır. 360 ve 361. maddelerdeki koşullar gerçekleşmedikçe hâkimin ana ve babanın yönetim ve kullanma hakkına müdahale edemeyeceği, delil yokken çocuğa miras kalan taşınmaz payına devir yasağı konulmasının yönetim hakkına müdahale olduğu kabul edilmiştir.[6] Özen eksikliği ispat edilemediğinde istemin reddedilmesi gerektiği[7] ve babanın özen yükümlülüğünü yerine getirmediği kanıtlanmadan velâyet hakkını kısıtlayan karar verilemeyeceği de belirtilmiştir.[8]

4 Hâkim önlemi talep üzerine alabileceği gibi kendiliğinden de alabilir. Anayasa Mahkemesi, hâkimin Kanun'da sınırlı olarak sayılan önlemlerin dışında da her türlü tedbire resen ya da talep üzerine başvurmasına engel bulunmadığını belirtmiştir.[9] Ana veya babadan birinin ölümü ya da evliliğin mahkeme kararıyla sona ermesi hâlinde durum aile mahkemesine bildirilir ve velâyet sahibinden mal varlığı defteri istenir; bu süreç önlem ihtiyacının ortaya çıkmasına da imkân verir (TMK m. 353). Bu şerhteki kararlarda istemin diğer ebeveyn ya da çocuğun yakınları tarafından ileri sürüldüğü görülür.

6 Yargıtay 2. HD, 19.10.2012, E. 2012/1532, K. 2012/25397.
7 Yargıtay 2. HD, 04.05.2015, E. 2015/8032, K. 2015/9047.
8 Yargıtay 2. HD, 01.03.2010, E. 2009/12905, K. 2010/3737.
9 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

III. İkinci Fıkra: Talimat, Bilgi ve Hesap, Tevdi ve Güvence

- **Talimat:** Malların yönetimi konusunda yönerge.
- **Bilgi ve hesap:** Belirli zamanlarda istenir.
- **Tevdi ve güvence:** Bilgi ve hesap yeterli görülmezse.

İkinci fıkra, hâkimin başvurabileceği önlemlere örnekler verir. Hâkim özellikle malların yönetimi konusunda talimat verebilir; belirli zamanlarda verilen bilgi ve hesabı yeterli görmezse malların tevdi edilmesine veya güvence gösterilmesine karar verebilir. "Özellikle" sözcüğü, sayımın sınırlayıcı olmadığını gösterir. Gerekçeye göre malların tevdi edilmesi olanağı, İsviçre Medenî Kanunu'nun 324. maddesinin ikinci fıkrasından alınarak eklenmiştir. 5

Kararlar bu önlemlerin nasıl somutlaştığını gösterir. Çocuğun hesabındaki paranın nasıl harcandığı konusunda velâyet sahibinden bilgi ve hesap istenmesi, gerekirse harcamaların çocuğun ihtiyaçlarına uygunluğunun bilirkişiye incelettirilmesi gerektiği belirtilmiştir.[10] Kira getiren çocuk mallarının rayiç bedelle kiraya verilmesinin sağlanması, kira gelirlerinin mahkeme nezaretinde çocuk adına bir hesaba yatırılması ve satış bedelinin güvence altına alınması gerektiği de kabul edilmiştir.[11] Alınan tedbir çocuğun durumuna göre yeniden değiştirilebilir.[12] 6

IV. Önlemlerin Kademesi: 360, 361 ve Velâyetin Kaldırılması

- **360:** Talimat, bilgi ve hesap, tevdi, güvence ve diğer uygun önlemler.
- **361:** Tehlike başka şekilde önlenemiyorsa yönetimin kayyıma devri.
- **348:** Velâyetin kaldırılması.

Çocuğun mallarının tehlikeye düşmesi başka bir şekilde önlenemiyorsa hâkim yönetimin kayyıma devredilmesine karar verebilir (TMK m. 361); bu nedenle 360. maddedeki önlemler kayyıma devirden önce gelir. Velâyetin kaldırılması ise ayrı şartlara bağlıdır (TMK m. 348). Velinin ergin kısıtlıya ait taşınmazı hâkimden izin almadan satmasının velâyetin kaldırılması için tek başına yeterli olmadığı, hâkimin 360. madde çerçevesinde veliden güvence istemek dâhil uygun önlemleri her zaman alabileceği kabul edilmiştir.[13] 7

V. Satış Yetkisi ve Araştırma

- **Satış:** Veli çocuk malını satarken kural olarak hâkim iznine bağlı değildir.
- **Denetim:** Kötüye kullanma hâlinde 360 ve 361. maddelerdeki önlemler alınabilir.

10 Yargıtay 2. HD, 09.12.2015, E. 2015/13693, K. 2015/23712.
11 Yargıtay 2. HD, 17.03.2016, E. 2016/3118, K. 2016/5242.
12 Yargıtay 2. HD, 20.11.2006, E. 2006/6570, K. 2006/15934.
13 Yargıtay 2. HD, 08.07.2014, E. 2014/5888, K. 2014/15848.

- **Araştırma:** Satış bedelinin nasıl değerlendirildiği incelenir.

8 Yargıtay'a göre vesayetten farklı olarak veli, velâyet altındaki çocuğun mallarını satarken hâkim iznine bağlı değildir; 356. maddenin ikinci fıkrasındaki izin velinin sorumluluğuyla ilgilidir ve satış kötüye kullanılırsa ihbar ve başvuru üzerine hâkim 360 ve 361. maddelerdeki koruyucu önlemleri alabilir.[14] Bu nedenle satışın ardından yapılacak araştırma önem kazanır: velâyet sahibinin satış bedelini nasıl değerlendirdiği, bedelin çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı ve gerekirse hangi önlemlerin alınabileceği araştırılmalıdır.[15] Çocuğa miras kalan şirket payları ve gelirler bakımından şirketler hukuku ve muhasebe alanında uzman bilirkişilerden rapor alınması gerektiği de belirtilmiştir.[16]

VI. Usul: Görev, Yetki ve Kapsam

- **Görev:** Aile mahkemesi.
- **Yetki:** Velâyeti kullanan ana veya babanın yerleşim yeri mahkemesi.
- **Kapsam:** Velâyet altındaki çocuklar.

9 360 ve 361. maddelere dayanan çocuk mallarının korunması istemlerinde aile mahkemesi görevlidir ve görev kendiliğinden gözetilir.[17] Ana veya babadan birinin ölümü hâlinde yetkili mahkeme, velâyeti kullanan sağ kalan eşin yerleşim yeri mahkemesidir.[18] Önlemler velâyet altındaki çocuklar için söz konusudur; on sekiz yaşını dolduran çocuk velâyetten çıktığından, velâyet altında kalan çocuklar bakımından koruma sebepleri ayrıca değerlendirilmelidir.[19] Ergin olup kısıtlanarak velâyet altına konulan kişilerin malları bakımından da 360. madde uygulanmıştır.[20]

> UYGULAMA NOTU
>
> **Çocuğun mallarının diğer ebeveyn tarafından iyi yönetilmediği düşünülüyorsa**, bu iddia banka hareketleri, tapu kayıtları ve kira sözleşmeleri gibi somut belgelerle desteklenmelidir; özen eksikliği ispat edilmeden önlem alınmaz. **Velâyet sahibi**, çocuğun mallarına ilişkin harcamaların ve satışların belgelerini saklamalıdır; hâkim bilgi ve hesap isteyebilir. **Çocuğun malı satılacaksa**, bedelin çocuk yararına değerlendirildiğini gösterecek kayıtlar tutulmalı ve satış çocuğun bakımı, yetiştirilmesi veya eğitimi için yapılacaksa 356. maddedeki izin yolu değerlendirilmelidir.

14 Yargıtay 2. HD, 28.04.2010, E. 2009/19741, K. 2010/8423.
15 Yargıtay 2. HD, 23.11.2016, E. 2016/16152, K. 2016/15102.
16 Yargıtay 2. HD, 14.04.2016, E. 2016/4126, K. 2016/7637.
17 Yargıtay 2. HD, 19.06.2008, E. 2008/9252, K. 2008/9027.
18 Yargıtay 20. HD, 02.07.2020, E. 2020/1997, K. 2020/2364.
19 Yargıtay 2. HD, 08.12.2014, E. 2014/16720, K. 2014/25045.
20 Yargıtay 2. HD, 08.07.2014, E. 2014/5888, K. 2014/15848.

İÇTİHATLAR

1 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
06.11.2025 · E. 2025/44 · K. 2025/218

Hâkim, çocuğun mallarının korunması için Kanun'da sayılan önlemlerle sınırlı değildir; her türlü tedbire resen ya da talep üzerine başvurabilir

Çocuk mallarının korunması davasına bakan aile mahkemesi, 352. maddenin birinci fıkrası ile 353 ve 354. maddelerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi, 353. maddedeki defter verme ve bildirim yükümlülüğünün çocuğun mallarını korumaya yetip yetmediğini incelerken 360 ve 361. maddelerdeki önlemleri de değerlendirmiştir.

> *Öte yandan kuralda öngörülen önlemlerin yetersiz kalması durumunda hâkim tarafından Kanun'un 360. maddesi kapsamında uygun önlemler alınabileceği gibi çocuğun mallarının tehlikeye düşmesinin başka şekilde önlenememesi hâlinde 361. madde gereğince yönetimin bir kayyıma devredilmesine karar verilmesi de mümkündür. Nitekim hâkimin bu konuda Kanun'da sınırlı olarak sayılan önlemlerin dışında da her türlü tedbire resen ya da talep üzerine yapacağı değerlendirme sonucu başvurmasına engel bir durum bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 360. maddenin kapsamını Anayasa Mahkemesinin değerlendirmesiyle ortaya koyar. Mahkeme, 353. maddedeki defter verme ve bildirim yükümlülüğünün yetersiz kalması hâlinde hâkimin 360. madde kapsamında uygun önlemleri alabileceğini, malların tehlikeye düşmesi başka şekilde önlenemiyorsa 361. madde uyarınca yönetimin kayyıma devredilebileceğini belirtmiş; hâkimin Kanun'da sınırlı olarak sayılan önlemlerin dışında da her türlü tedbire resen ya da talep üzerine başvurabileceğini vurgulamıştır. Bu güvenceleri de gözeten Mahkeme, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadığına oybirliğiyle karar vermiştir (TMK m. 353, TMK m. 361). Karar 14.01.2026 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.10.2012 · E. 2012/1532 · K. 2012/25397

360 ve 361. maddelerdeki koşullar gerçekleşmedikçe hâkim ana ve babanın yönetim hakkına müdahale edemez; delil yokken miras payına devir yasağı konulamaz

Evliliğin ölümle sona ermesi üzerine nüfus memurunun bildirimiyle aile mahkemesinin önüne gelen dosyada mahkeme, velâyet kendisinde kalan anneye uyarı yapılmasına ve defter sunmasına karar vermiştir; ayrıca çocuğa miras yoluyla geçen taşınmaz payının devrini önleyen bir tedbir koydu. Anne, tedbir kararını temyiz etmiştir.

> *Türk Medeni Kanununun 360 ve 361. maddesindeki koşullar gerçekleşmedikçe hakim, ana ve babanın çocuk mallarını kullanma ve bu mallar üzerindeki yönetim hakkına müdahale edemez ve bu sonucu doğuracak şekilde hüküm tesis edemez. Velayet hakkına sahip olan annenin çocuk mallarını tehlikeye soktuğuna*

> *dair bir iddia veya bu yönde dosyada bir delil ve olgu bulunmamaktadır. Bu yönde bir delil ve geçerli bir sebep yokken, küçüğe kanuni miras yoluyla intikal eden taşınmazdaki miras payının devir ve temlikini önleyici şekilde tedbir kararı verilmesi, velayet hakkına sahip olan ananın, az önce açıklanan kullanma ve yönetme hakkına müdahale niteliğindedir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 360. maddenin uygulanma şartının sıkı biçimde arandığını gösterir. Daireye göre ana ve baba çocuğun mallarını yönetirken yeterli özeni göstermek ve malların tehlikeye düşmesini önlemekle yükümlüdür; bu yükümlülüğe aykırı davranmaları hâlinde hâkim önlem alır. Ancak 360 ve 361. maddelerdeki koşullar gerçekleşmedikçe hâkim, ana ve babanın yönetim ve kullanma hakkına müdahale edemez. Annenin çocuk mallarını tehlikeye soktuğuna dair iddia, delil veya olgu bulunmadığından miras payının devrini önleyen tedbir yönetim hakkına müdahale sayılmış; hükmün bu bölümü çıkarılarak karar düzeltilmiş ve onanmıştır (TMK m. 352).

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
04.05.2015 · E. 2015/8032 · K. 2015/9047

Velâyet sahibinin çocuğun mallarını yönetmekte yeterince özen göstermediği ispat edilmedikçe çocuk mallarının korunması istemi reddedilmelidir

Eşinin ölümünden sonra çocuğun velâyeti kendisinde kalan davalı hakkında açılan kişisel ilişki kurulması ve çocuk mallarının korunması davasında mahkeme, çocuk mallarının korunmasına ilişkin istemi de kabul etmiştir. Davalı, kararı bu bölüm yönünden temyiz etmiştir.

> *Somut olayda, davalının Türk Medeni Kanununun 360 ve 361. maddesi gereğince çocuğun mallarının yönetimi konusunda yeterince özen göstermediği ispat edilemediğinden davanın reddi gerekirken, yazılı şekilde kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, önlem alınabilmesi için özen eksikliğinin ispatlanması gerektiğini gösterir. Daire, ana veya babadan birinin ölümü hâlinde nüfus memurunun bildirimine ve sağ kalan eşten mal varlığı defteri istenmesine ilişkin Tüzük hükmünü hatırlattıktan sonra, davalının çocuğun mallarının yönetiminde yeterince özen göstermediği ispat edilemediğinden istemin reddedilmesi gerektiğini belirtmiş ve kabul kararını bozmuştur (TMK m. 353).

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
01.03.2010 · E. 2009/12905 · K. 2010/3737

Babanın özen yükümlülüğünü yerine getirmediği kanıtlanmadan velâyet hakkını kısıtlama sonucunu doğuran karar verilemez

Çocuk mallarının korunmasına ilişkin davada mahkeme, velâyet sahibi babanın velâyet hakkını kısıtlama sonucunu doğuran bir karar vermiştir; karar temyiz edilmiştir.

> *Toplanan delillerden babanın özen yükümlülüğünü yerine getirmediği kanıtlanmamıştır. Bu yön nazara alınmadan babanın velayet hakkının kısıtlanması sonucunu doğuracak şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 360. maddenin birinci fıkrasındaki şartı ispat yönünden ele alır. Daire, ana ve babanın çocuğun mallarını yönetmekte yeterince özen göstermemesi hâlinde hâkimin uygun önlemleri alacağını hatırlatmış; toplanan delillerle babanın özen yükümlülüğünü yerine getirmediği kanıtlanmadığından velâyet hakkını kısıtlama sonucunu doğuran kararı bozmuştur.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
09.12.2015 · E. 2015/13693 · K. 2015/23712

Çocuğun hesabındaki paranın nasıl harcandığı konusunda velâyet sahibinden bilgi ve hesap istenmeli, gerekirse bilirkişi incelemesi yaptırılmalıdır

Velâyet annede bulunan çocuğun döviz hesabındaki paranın anne tarafından kişisel ihtiyaçları için harcandığını ileri süren baba, diğer hesaptaki para için de koruma kararı verilmesini istemiştir. Anne, parayı çocuğun ihtiyaçları için harcadığını savundu ve yargılama sırasında diğer hesaptaki parayı çocuk adına açtığı yeni hesaba yatırmıştır. Mahkeme, annenin velâyet hak ve görevlerini kötüye kullanmadığı ve davanın konusuz kaldığı gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına hükmetmiştir.

> *Mahkemece bu açıklamalar doğrultusunda velayet hakkı kendisinde bulunan davalıdan çocuğa ait olan 5400 USD'nin nereye ve ne şekilde harcandığı konusunda bilgi ve hesap vermesinin istenmesi, gerektiğinde yapılan harcamaların çocuğun ihtiyaçlarına uygun olarak yapılıp yapılmadığı yönünde bilirkişi incelemesi de yaptırılarak sonucu uyarınca karar vermek gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 360. maddenin ikinci fıkrasındaki bilgi ve hesap isteme yetkisinin somut uygulamasıdır. Daire, maddenin iki fıkrasını hatırlattıktan sonra, velâyet sahibi anneden çocuğa ait paranın nereye ve ne şekilde harcandığı konusunda bilgi ve hesap vermesinin istenmesi, gerektiğinde harcamaların çocuğun ihtiyaçlarına uygun olup olmadığı yönünden bilirkişi incelemesi yaptırılması gerektiğini belirtmiş; eksik inceleme nedeniyle kararı bozmuştur. Temyiz, harcanan döviz tutarıyla sınırlı olduğundan Daire yalnız bu kısım yönünden inceleme yapmıştır.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.03.2016 · E. 2016/3118 · K. 2016/5242

Kira getiren çocuk mallarının rayiç bedelle kiraya verilmesi sağlanmalı, kira gelirleri mahkeme nezaretinde çocuk adına bir hesaba yatırılmalı ve satış bedeli güvence altına alınmalıdır

Babasının ölümünden sonra velâyeti annesinde kalan çocuğun yakını olan davacı, annenin çocuğa babasından miras kalan malları kullanıp sattığını ileri sürerek çocuk

malları hakkında gerekli tedbirlerin alınmasını istemiştir. Mahkeme, velâyet sahibi annenin ve kiracıların beyanlarıyla yetinerek karar vermiştir.

> *Toplanan delillerden çocuğun velisi olan annesi tarafından idare edilen kira getirisi olan taşınmazlar bulunduğu, bu taşınmazların iki tanesinin kira gelirlerinin banka havalesi ile anne tarafından alındığı kayden sabit olup bir tanesinin de ödemelerinin elden yapıldığı, iddia edildiği anlaşıldığından mahkemece yapılacak araştırma ile taşınmazların rayiç kira bedellerinin tespit edilip bu miktar üzerinden taşınmazların kiraya verilip verilmediğinin öncelikle belirlenmesi,rayiçten düşük bedeller söz konusu ise rayiç bedel üzerinden kiraya verilmesinin sağlanması ve kira gelirlerinin mahkeme nezaretinde olacak şekilde çocuk adına bir hesaba yatırılması için gerekli işlemlerin yapılması gerekirken bu hususta velayet sahibi anne ile kiracıların beyanı ile yetinilmesi doğru olmadığı gibi, babasından çocuğa miras kalan 15840 parsel sayılı taşınmazdaki 5 nolu bağımsız bölüm 16.5.2013 tarihide satılmış olduğuna göre bu taşınmazın satışının gerekli olup olmadığının, satış bedelinin velayet hakkını kullanan anne tarafından nasıl değerlendirildiği, çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı araştırılıp, satış bedelinin mevcut olması lahinde güvence altına alınması, aksi halde, velayet hakkını kullanan annenin Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerininin uygulanmasına Dair Tüzüğün 4. maddesinde açıklandığı üzere çocuk malları hakkında gerekli özeni gösterip göstermediği tespit edilerek, çocuk mallarının korunmasında gerekli özenin gösterilmediğinin belirlenmesi halinde, taşınmazın bedelinin tahsili ile tüm mal varlığının korunması amacıyla gerekli olduğu takdirde çocuk mallarınının ve gelirlerinin kayyıma devri (TMK. m. 361) dahil kanunda öngörülen tedbirlerin alınması gerekirken bu hususlar nazara alınmadan yazılı şekilde hüküm kurulması doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 360. maddedeki önlemlerin somut içeriğini gösteren kapsamlı bir örnektir. Daireye göre mahkeme, çocuğa ait kira getiren taşınmazların rayiç kira bedellerini tespit etmeli, rayiçten düşük bedeller varsa rayiç bedelle kiraya verilmesini sağlamalı ve kira gelirlerinin mahkeme nezaretinde çocuk adına bir hesaba yatırılması için gerekli işlemleri yapmalıdır. Satılan taşınmaz bakımından satışın gerekli olup olmadığı, bedelin nasıl değerlendirildiği ve çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı araştırılmalı, bedel mevcutsa güvence altına alınmalıdır. Gerekli özenin gösterilmediği belirlenirse bedelin tahsili ve gerekirse malların ve gelirlerin kayyıma devri dâhil kanundaki tedbirler alınmalıdır (TMK m. 361). Velâyet sahibinin ve kiracıların beyanıyla yetinilmesi doğru bulunmamış ve karar bozulmuştur.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.07.2014 · E. 2014/5888 · K. 2014/15848

Velinin izin almadan satış yapması velâyetin kaldırılması için tek başına yeterli değildir; hâkim 360. madde çerçevesinde güvence istemek dâhil uygun önlemleri her zaman alabilir

Ergin olduğu hâlde kısıtlanarak velâyet altına konulan kişiye ait taşınmazın veli tarafından hâkimden izin alınmadan satıldığı ileri sürülerek velâyetin kaldırılması istendi. Mahkeme istemi reddetmiştir; davacı kararı temyiz etmiştir.

> *...velinin, velayeti altına konulan ergin kısıtlıya ait taşınmazı Türk Medeni Kanununun 356/2. maddesine aykırı olarak hakimden yetki almaksızın sattığı toplanan delillerle gerçekleşmiş ise de, bu durumun velayetin davalıdan alınması için tek başına yeterli olmadığına, velinin kısıtlıya ait malları yönetmekte yeterli özeni göstermemesi halinde, hakimin Türk Medeni Kanununun 360'ncı maddesi çerçevesinde, veliden güvence istemek de dahil, uygun önlemleri her zaman için almasının mümkün bulunmasına göre...*

DEĞERLENDİRME Karar, 360. maddedeki önlemlerin velâyetin kaldırılmasına göre daha hafif bir koruma aracı olduğunu gösterir. Daire, velinin taşınmazı 356. maddenin ikinci fıkrasına aykırı olarak hâkimden yetki almaksızın sattığının kanıtlandığını kabul etmekle birlikte, bunun velâyetin kaldırılması için tek başına yeterli olmadığını belirtmiştir. Velinin malları yönetmekte yeterli özeni göstermemesi hâlinde hâkim, 360. madde çerçevesinde veliden güvence istemek dâhil uygun önlemleri her zaman alabilir; bu nedenle ret kararı onanmıştır (TMK m. 348, TMK m. 356).

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
20.11.2006 · E. 2006/6570 · K. 2006/15934

360. madde ve Tüzük'e uygun olarak alınan tedbir, çocuğun durumuna göre yeniden değiştirilebilir

Aile mahkemesi, çocuk mallarının korunması için 360. madde ve Tüzük'ün 4. maddesi uyarınca tedbir almıştır; karar temyiz edilmiştir.

> *...tedbirin Türk Medeni Kanununun 360. maddesine ve Türk Medeni Kanunu Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanması Hakkındaki Tüzüğün 4. maddesine uygun olarak alınmış bulunmasına ve küçüğün durumu dikkate alınarak bu tedbirin yeniden değiştirilmesinin imkan dahilinde bulunmasına göre...*

DEĞERLENDİRME Karar, 360. madde uyarınca alınan önlemlerin kesin ve değişmez nitelikte olmadığını gösterir. Daire, tedbirin 360. madde ile Tüzük'ün 4. maddesine uygun olarak alındığını ve çocuğun durumu dikkate alınarak yeniden değiştirilmesinin mümkün olduğunu belirterek temyiz isteğini reddetmiş ve kararı onamıştır.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
14.04.2016 · E. 2016/4126 · K. 2016/7637

Çocuğa miras kalan şirket payları ve gelirler bilirkişi incelemesiyle tespit edilmeli; kişisel malvarlığına aktarılan kısımların tahsili ve kayyım dâhil tedbirler değerlendirilmelidir

Annesinin ölümünden sonra velâyeti babasında kalan çocuğun yakını olan davacı, babanın çocuğa annesinden miras kalan malları kullanıp sattığını, çocuğun da payı bulunan şirketlerin mallarını ve gelirlerini kişisel malvarlığına kattığını ileri sürerek çocuk malları hakkında tedbir alınmasını istemiştir. Mahkeme, çocuğun malvarlığını ve gelirlerini tespit etmeden karar vermiştir.

> *Mahkemece çocuğa annesinden intikal eden veya intikal etmesi gereken tüm mal varlığının gelirleriyle birlikte tespit edilmesi, bu mal varlığının velayet sahibi olan davalı baba tarafından nasıl değerlendirildiğinin, çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığının araştırılması, bu hususta işin gereği olan şirketler hukuku, muhasebe ve çocuk mallarının korunması konusunda uzmanlığı olan bilirkişilerden rapor alınması suretiyle velayet hakkını kullanan babanın Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin uygulanmasına Dair Tüzüğün 4. maddesinde açıklandığı üzere çocuk malları hakkında gerekli özeni gösterip göstermediği tespit edilerek, çocuk mallarının korunmasında gerekli özenin gösterilmediğinin belirlenmesi halinde, çocuğa ait olan tüm mal varlığı ile gelirlerinden babanın kişisel mal varlığına aktarmış olduğu kısımların tahsili, mevcut olanların da korunması amacıyla gerekli olduğu takdirde çocuk mallarının ve gelirlerinin kayyıma devri (TMK m. 361) dahil kanunda öngörülen tedbirlerin alınması gerekirken bu hususlar nazara alınmadan yazılı şekilde eksik inceleme ve araştırma ile hüküm kurulması doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 360. madde kapsamında yapılacak araştırmanın genişliğini gösterir. Daireye göre mahkeme, çocuğa annesinden geçen veya geçmesi gereken tüm malvarlığını gelirleriyle birlikte tespit etmeli, bu malvarlığının velâyet sahibi baba tarafından nasıl değerlendirildiğini ve çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığını şirketler hukuku, muhasebe ve çocuk mallarının korunması konusunda uzman bilirkişilerden rapor alarak araştırmalıdır. Gerekli özenin gösterilmediği belirlenirse babanın kişisel malvarlığına aktardığı kısımların tahsili, mevcut malların korunması için de gerekirse malların ve gelirlerin kayyıma devri dâhil tedbirler alınmalıdır (TMK m. 361). Eksik inceleme nedeniyle karar bozulmuştur.

10 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
23.11.2016 · E. 2016/16152 · K. 2016/15102

Velâyet sahibinin satış bedelini nasıl değerlendirdiği ve hangi önlemlerin alınabileceği araştırılmadan istem reddedilemez

Boşanma protokolüyle ortak çocuğa 18 yaşını doldurduğunda devredilmesi kabul edilen ve velâyet sahibi anne adına kayıtlı olan taşınmaz anne tarafından satılmıştır; anne, satıştan sonra çocuk adına başka bir taşınmazın çıplak mülkiyetini aldığını ve bedelin bir kısmının kendisinde kaldığını bildirmiştir. Baba, çocuk adına kayıtlı taşınmazın devrini önlemek için 360. madde uyarınca tapu kaydına şerh konulmasını ve satış bedelinin mahkeme denetimine alınmasını istemiştir. Mahkeme, ispat edilemediği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Bu durumda velayet sahibi annenin satış bedelinden arta kalan 80.000 TL'nin kendi uhdesinde bulunduğunu bildirdiğinden, satış bedelinin velayet hakkını kullanan anne tarafından nasıl değerlendirildiği, ortak çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığı, gerekirse bu konularda ne gibi önlem/önlemlerin alınabileceğinin araştırılıp sonucu uyarınca bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 360. madde kapsamında mahkemenin araştırma yükümlülüğünü ortaya koyar. Daire, velâyet sahibi annenin satış bedelinden kalan paranın kendisinde bulunduğunu bildirmesi karşısında, bedelin nasıl değerlendirildiğinin, çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığının ve gerekirse hangi önlemlerin alınabileceğinin araştırılması gerektiğini belirtmiş; istemi ispat edilemediği gerekçesiyle reddeden kararı eksik inceleme nedeniyle bozmuştur.

11 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
28.04.2010 · E. 2009/19741 · K. 2010/8423

Velinin çocuk malını satması kural olarak hâkim iznine bağlı değildir; satış kötüye kullanılırsa ihbar ve başvuru üzerine 360 ve 361. maddelerdeki önlemler alınabilir

Eşinin ölümü üzerine velâyeti tek başına üstlenen anne, çocuğunun mirasçı olduğu aracın çocuğa düşen payının eğitim ve bakım giderleri için satışına izin verilmesini istemiştir. Mahkeme, satışın açık artırmayla yapılmasına ve çocuğun payına düşen bedelin bankaya yatırılmasına karar vermiştir.

> *Özetle, velinin küçüğün taşınmazını satışı hiçbir koşula tabi tutulamaz. Bu gibi izin isteklerinde veliye satışa iznin Türk Medeni Kanununun 356/2.maddesindeki bakım, yetiştirme ve eğitim amacıyla verildiğinin belirtilmesi gerekli ve yeterlidir. Veli buna rağmen satışı kötüye kullanırsa; ilerde çocuğa karşı sorumluluk davası ile karşılaşabileceği gibi; ihbar ve başvuru halinde hakim Türk Medeni Kanununun 360-361.maddelerinde belirtilen koruyucu önlemler de alabilir.*

DEĞERLENDİRME Karar, velinin satış yetkisi ile 360. madde arasındaki ilişkiyi açıklar. Daireye göre vesayetten farklı olarak veli, velâyet altındaki çocuğun mallarını satarken hâkim iznine bağlı değildir; 356. maddenin ikinci fıkrasındaki izin, doğrudan bir izin hükmü olmayıp velinin sorumluluğunu düzenler. Bu nedenle mahkemenin satışı açık artırma ve bedelin bankaya yatırılması koşullarına bağlaması doğru bulunmamış; hüküm bu kısımlar çıkarılarak düzeltilmiş ve onanmıştır. Veli satışı kötüye kullanırsa çocuğa karşı sorumluluk davasıyla karşılaşabilir; ihbar ve başvuru hâlinde hâkim 360 ve 361. maddelerdeki koruyucu önlemleri de alabilir (TMK m. 356, TMK m. 363).

12 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.06.2008 · E. 2008/9252 · K. 2008/9027

360 ve 361. maddelere dayanan çocuk mallarının korunması istemlerinde aile mahkemesi görevlidir; görev kendiliğinden gözetilir

Çocuk mallarının korunması için 360 ve 361. maddelere dayanılarak yapılan istemde mahkeme işin esasını inceleyerek karar vermiştir; karar temyiz edilmiştir.

> *Davacının Türk Medeni Kanununun 360/1 ve 361/1 hükmüne dayalı olarak çocuk mallarının korunması isteminde bulunduğu görülmekle aile mahkemesi görevlidir.(4787 sayılı Kanun m. 4/1.) Görev kamu düzenine ilişkin olmakla yargılamanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alınması zorunludur.*

DEĞERLENDİRME Karar, 360. madde uyarınca yapılan önlem istemlerinde görevli mahkemeyi belirler. Daire, maddenin birinci fıkrası ile 361. maddenin birinci fıkrasını hatırlattıktan sonra, bu hükümlere dayanan çocuk mallarının korunması istemlerinde 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrası uyarınca aile mahkemesinin görevli olduğunu, görevin kamu düzenine ilişkin olduğunu ve yargılamanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alınması gerektiğini belirterek işin esasını inceleyen kararı bozmuştur.

13 **YARGITAY 20. HUKUK DAİRESİ**
02.07.2020 · E. 2020/1997 · K. 2020/2364

Çocuk mallarının korunması isteminde yetkili mahkeme, velâyeti kullanan sağ kalan ana veya babanın yerleşim yeri mahkemesidir

Babasının ölümünden sonra çocuğun mallarının korunması istemiyle açılan dosyada aile mahkemesi sıfatıyla bakan mahkeme yetkisizlik kararı vermiştir; yargı yerinin belirlenmesi için dosya Yargıtaya gönderilmiştir.

> *...bu halde, yetkili mahkeme, velayeti kullananma hakkına sahip sağ kalan annenin yerleşim yeri mahkemesidir. Türk Medenî Kanununun 21. maddesine göre velayet altında bulunan çocuğun yerleşim yeri ana ve babanın ortak yerleşim yeri olduğu gibi Türk Medenî Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün 4. maddesi uyarınca sağ kalan veya velayet kendisine verilen eşin yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 360. madde kapsamındaki istemlerde yetkili mahkemeyi gösterir. Daireye göre babanın ölümü hâlinde yetkili mahkeme, velâyeti kullanma hakkına sahip sağ kalan annenin yerleşim yeri mahkemesidir. Velâyet altındaki çocuğun yerleşim yeri Kanun'un 21. maddesi uyarınca ana ve babanın yerleşim yerine bağlıdır; Tüzük'ün 4. maddesi de sağ kalan veya velâyet kendisine verilen eşin yerleşim yeri mahkemesini yetkili kılar. Daire bu nedenle yargı yerini velâyet sahibinin yerleşim yeri mahkemesi olarak belirlemiştir.

14 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.12.2014 · E. 2014/16720 · K. 2014/25045

Önlemler velâyet altındaki çocuklar için söz konusudur; velâyet altında kalan çocuklar bakımından koruma sebepleri ayrıca değerlendirilmelidir

Babalarının ölümünden sonra velâyeti annede kalan çocuklara bağlanan yetim aylıklarının anne tarafından çocukların bakım ve eğitimi için harcanmadığı ileri sürülmüştür. İnceleme sırasında çocuklardan biri on sekiz yaşını doldurmuştu; mahkeme çocuk mallarının korunması yönünden değerlendirme yapmamıştır.

> *O halde, bu iki çocuk bakımından Türk Medeni Kanununun 360 ve 361. maddeleri yönünden mallarının korunmasını gerektiren sebeplerin mevcut olup olmadığı değerlendirilerek sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, bu hususun nazara alınmaması doğru bulunmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 360. maddenin kapsamını ve istemin yorumlanmasını gösterir. Daireye göre çocuklara bağlanan yetim aylıklarının bakım ve eğitimleri için harcanmadığının ileri sürülmesi, çocuk mallarının korunması için önlem alınması istemini de içerir. On sekiz yaşını dolduran çocuk velâyetten çıkmıştır; velâyet altında kalan diğer çocuklar bakımından ise 360 ve 361. maddeler yönünden malların korunmasını gerektiren sebeplerin bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir. Bu husus gözetilmediğinden karar bozulmuştur (TMK m. 335).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 346:** Çocuğun korunması için önlemler.
- **TMK m. 348:** Velâyetin kaldırılması.
- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 353:** Evlilik sona erince mal varlığı defteri.
- **TMK m. 356:** Kısmen sarf.
- **TMK m. 361:** Yönetimin kayyıma devri.
- **TMK m. 362:** Velâyet sona erince malların devri.
- **TMK m. 363:** Ana ve babanın sorumluluğu.

MADDE

F. Çocuk mallarının korunması

361 II. Yönetimin ana ve babadan alınması

KANUN METNİ

(1) Çocuğun mallarının tehlikeye düşmesi başka bir şekilde önlenemiyorsa hâkim, yönetimin bir kayyıma devredilmesine karar verebilir.
(2) Çocuğun, yönetimi ana ve babaya ait olmayan malları tehlikeye düştüğünde hâkim, aynı önlemlerin alınmasını kararlaştırabilir.
(3) Çocuk mallarının gelirlerinin veya bu mallardan ayrılmış belirli miktarların kanuna uygun şekilde sarfedileceğinden kuşku duyulursa hâkim, bunların da yönetimini bir kayyıma bırakabilir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 361, çocuk mallarının korunmasında 360. maddeden daha ağır bir önlemi düzenler: yönetimin ana ve babadan alınıp bir kayyıma devredilmesi. Hâkim bu karara, çocuğun mallarının **tehlikeye düşmesi başka bir şekilde önlenemiyorsa** başvurabilir. Yönetimi ana ve babaya ait olmayan mallar tehlikeye düştüğünde de **aynı önlem** alınabilir. Çocuk mallarının **gelirlerinin** veya bu mallardan ayrılmış belirli miktarların kanuna uygun sarfedileceğinden **kuşku** duyulursa, hâkim bunların yönetimini de kayyıma bırakabilir. Velâyet sahibinin özen göstermediği iddia ve ispat edilmedikçe kayyıma devre karar verilemeyeceği kabul edilmiştir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Kayyım	Hâkim kararıyla çocuk mallarının yönetimini üstlenen kişi.
Kayyıma devir	Çocuk mallarının yönetiminin ana ve babadan alınarak kayyıma verilmesi.
Tehlike	Çocuğun mallarının kaybedilmesi veya değer yitirmesi olasılığı.
Ayrılmış miktar	Çocuk mallarından belirli bir amaç için ayrılan tutar.

1 Yargıtay 2. HD, 16.05.2019, E. 2019/158, K. 2019/6208.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 361- İsviçre Medenî Kanununun 325 inci ve 1984 tarihli Öntasarının 276 ncı maddelerinden alınmıştır. Maddede, çocuğun ekonomik geleceğinin malları yönünden tehlikeye girmesi hâlinde bu tehlikeyi başka önlemlerle önlemek mümkün olmadığında, hâkim kararıyla çocuk mallarının yönetiminin bir kayyıma devredilmesi kabul edilmiştir. Maddenin ikinci fıkrası 1984 tarihli Öntasarıda mevcut değildir ve İsviçre Medenî Kanunundaki metinde yer almaktadır. Buna göre, hâkim, yönetimi ana ve babaya ait olmayan çocuk mallarının tehlikeye düşmesi hâlinde de aynı önlemin alınmasına, yani malların yönetiminin bir kayyıma devrine karar verebilecektir. 1984 tarihli Öntasarı metninden alınan üçüncü fıkrada ise, çocuk mallarının gelirlerinin veya bu mallardan ayrılmış belli miktarların kanuna uygun bir şekilde sarfedilmesinden kuşku duyulan hâllerde, bunların yönetimini de bir kayyıma bırakma yetkisi hâkime tanınmaktadır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 131*

Gerekçe, üç fıkranın kaynağını ayrı ayrı gösterir: birinci ve üçüncü fıkralar Öntasarıdan, ikinci fıkra İsviçre metninden alınmıştır. Birinci fıkranın ölçüsü, tehlikenin başka önlemlerle önlenememesidir; bu da kayyıma devrin 360. maddedeki önlemlerden sonra gelen bir çare olduğunu gösterir.

Gerekçe 361. madde için eski Kanun'da bir karşılık göstermez. Eski Kanun'da ayrı bir kayyıma devir maddesi yoktu; tehlike hâlinde kayyım atanması, 360. maddenin karşılığı olan 285. maddenin ikinci fıkrasında yer alıyordu:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Ana baba, idare ve intifa haklarının kendilerine yüklettiği vazifeleri yapmadıkları surette; hakim, çocuğun menfaatini muhafaza için, muktazi tedbirleri ittihaz eder. Çocuğun malları tehlikeye düşerse hakim, vasiler üzerinde haiz olduğu murakabeyi ana baba hakkında tatbik veya onlardan teminat talep ve çocuğun menfaatini korumak için kayyım da tayin edebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 285 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 285/2	4721 sayılı Kanun m. 361
Kayyım	Mallar tehlikeye düşerse kayyım atanabilirdi	Tehlike başka şekilde önlenemiyorsa yönetim kayyıma devredilebilir
İkincillik	Açıkça düzenlenmemişti	Başka önlemlerle önlenememe şartı var
Ana ve babaya ait olmayan yönetim	Düzenlenmemişti	Aynı önlem alınabilir
Gelirler ve ayrılmış miktarlar	Düzenlenmemişti	Kuşku hâlinde yönetimleri kayyıma bırakılabilir

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Anayasa Mahkemesi, çocuk mallarına ilişkin kararında 361. maddenin

birinci fıkrasını koruma tedbirleri arasında değerlendirmiştir; 361. madde bu kararda itiraz konusu değildir.[2]

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kayyıma devir	Tehlike başka şekilde önlenemiyorsa yönetim kayyıma devredilebilir	TMK m. 361/1
Ana ve babaya ait olmayan yönetim	Bu mallar tehlikeye düşerse aynı önlem alınabilir	TMK m. 361/2
Gelirler ve ayrılmış miktarlar	Kanuna uygun sarftan kuşku varsa yönetimleri kayyıma bırakılabilir	TMK m. 361/3
İspat	Özen eksikliği iddia ve ispat edilmedikçe kayyıma devir yok	Yargıtay 2. HD, K. 2019/6208
Yargılama	Duruşma açılmalı, re'sen araştırma yapılmalı	Yargıtay 2. HD, K. 2014/2880
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay 8. HD, K. 2018/1283
Kaynak	İsviçre MK m. 325; Öntasarı m. 276	Gerekçe, s. 131

1 TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 325. ve 1984 tarihli Öntasarının 276. maddelerinden alınmıştır. Gerekçe, çocuğun **ekonomik geleceğinin malları yönünden tehlikeye girmesi** hâlinde bu tehlikeyi başka önlemlerle önlemek mümkün olmadığında hâkim kararıyla yönetimin kayyıma devredilmesinin kabul edildiğini belirtir. İkinci fıkra Öntasarıda yoktur ve İsviçre metninden alınmıştır; üçüncü fıkra ise Öntasarıdan alınmıştır. Tasarının 361. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 448).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, kayyıma devrin **ikincil** bir önlem olmasıdır; Kanun, tehlikenin başka bir şekilde önlenememesini arar ve 360. maddedeki önlemler bu nedenle önce gelir (TMK m. 360). İkinci nokta, özen eksikliğinin ve tehlikenin **somut olgularla** ortaya konması gerektiğidir; aksi hâlde yönetim

2 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

hakkına müdahale edilemez.[3] Üçüncü nokta, bu istemlerin **aile mahkemesinde** ve **duruşmalı** olarak incelenmesidir.[4]

II. Birinci Fıkra: Yönetimin Kayyıma Devri

- **Şart:** Çocuğun mallarının tehlikeye düşmesi.
- **İkincillik:** Tehlike başka bir şekilde önlenemiyor olmalı.
- **Sonuç:** Hâkim yönetimin kayyıma devredilmesine karar verebilir.

Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetir (TMK m. 352); özen eksikliği hâlinde hâkim önce 360. maddedeki talimat, bilgi ve hesap, tevdi ve güvence gibi önlemlere başvurur (TMK m. 360). 361. maddenin birinci fıkrası bir adım ileri gider: çocuğun mallarının tehlikeye düşmesi başka bir şekilde önlenemiyorsa hâkim, yönetimin bir kayyıma devredilmesine karar verebilir. Gerekçe bu durumu, çocuğun ekonomik geleceğinin malları yönünden tehlikeye girmesi olarak açıklar. Kanun'un "karar verebilir" ifadesi, hâkime somut olayın özelliklerine göre takdir yetkisi tanır. 2

Kayyıma devrin şartları sıkı biçimde aranır. Velâyet sahibi annenin çocuğun mallarını yönetmekte yeterli özeni göstermediği iddia ve ispat edilmemişken çocuk mallarının kayyıma devrine karar verilmesi doğru bulunmamıştır.[5] Aile mahkemesinin ancak çocuk mallarının yönetiminin tehlikeye düşmesi hâlinde yönetimi ana ve babadan alıp kayyıma devredebileceği, tehlikeye ilişkin bir olgu bulunmadığında tapu kayıtlarına konulan tedbirlerin de sürdürülemeyeceği belirtilmiştir.[6] Anayasa Mahkemesi de kayyıma devir imkânını, 360. maddedeki önlemlerle birlikte çocuğun mallarını koruyan tedbirler arasında saymıştır.[7] 3

III. İkinci Fıkra: Yönetimi Ana ve Babaya Ait Olmayan Mallar

- **Kapsam:** Çocuğun ana ve babanın yönetimi dışında kalan malları.
- **Şart:** Bu malların tehlikeye düşmesi.
- **Sonuç:** Hâkim aynı önlemi, yani kayyıma devri kararlaştırabilir.

Çocuğun bazı malları kanun veya kazandıranın iradesi gereği ana ve babanın yönetimi dışında kalabilir: kazandırmalar (TMK m. 357), ölüme bağlı tasarrufla ana ve babanın yönetimi dışında bırakılan saklı pay (TMK m. 358) ve çocuğun kişisel kazancı ile meslek veya sanat için verilen mal (TMK m. 359) bunlardandır. İkinci 4

3 Yargıtay 2. HD, 16.06.2015, E. 2015/6983, K. 2015/12796.
4 Yargıtay 2. HD, 17.02.2014, E. 2013/17543, K. 2014/2880.
5 Yargıtay 2. HD, 16.05.2019, E. 2019/158, K. 2019/6208.
6 Yargıtay 2. HD, 16.06.2015, E. 2015/6983, K. 2015/12796.
7 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

fıkra, bu mallar tehlikeye düştüğünde de hâkimin aynı önlemleri kararlaştırabileceğini öngörür. Gerekçe bu fıkranın Öntasarıda bulunmadığını, İsviçre metninden alındığını belirtir ve aynı önlemin, malların yönetiminin bir kayyıma devri olduğunu açıklar.

IV. Üçüncü Fıkra: Gelirler ve Ayrılmış Miktarlar

- **Konu:** Çocuk mallarının gelirleri veya bu mallardan ayrılmış belirli miktarlar.
- **Şart:** Kanuna uygun sarfedileceklerinden kuşku duyulması.
- **Sonuç:** Hâkim bunların yönetimini de bir kayyıma bırakabilir.

5 Ana ve baba çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için, hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçları için harcayabilir (TMK m. 355); sermaye biçimindeki ödemelerin ve çocuğun diğer mallarının kullanılması ise belirli şartlara bağlıdır (TMK m. 356). Üçüncü fıkra, bu gelirlerin veya ayrılmış miktarların kanuna uygun şekilde sarfedileceğinden kuşku duyulan hâllerde hâkime, bunların yönetimini de kayyıma bırakma yetkisi verir. Birinci fıkradan farklı olarak burada ölçü malların tehlikeye düşmesi değil, kanuna uygun sarftan duyulan kuşkudur. Çocuğun malvarlığı ile gelirlerinin birlikte tespit edilmesi, gerekli özenin gösterilmediği belirlenirse malların ve gelirlerin kayyıma devri dâhil tedbirlerin alınması gerektiği de kabul edilmiştir.[8]

V. Usul: Görev, Duruşma ve Hukuki Yarar

- **Görev:** Aile mahkemesi.
- **Yargılama:** Duruşma açılır, deliller toplanır, re'sen araştırma yapılır.
- **İstem:** Çocuğun yakınlarının istemi de çocuk adına incelenebilir.

6 Çocuk malları için kayyım atanması istemi 360 ve 361. maddelere dayanır ve bu istemlerde 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca aile mahkemesi görevlidir.[9] Çocuklara miras kalan şirket hisselerinin yönetiminin kayyıma devredilip devredilmeyeceğini değerlendirme görevi de aile mahkemesine aittir.[10] Kısıtlanarak velâyet altında bırakılan ergin çocuğun malları için koruyucu önlem gerektiren bir iddia yoksa uyuşmazlığın sulh hukuk mahkemesinde görüleceğine karar verilmiştir.[11]

7 Yargıtay'a göre çocuk mallarının korunmasına ilişkin istemler çekişmesiz yargı işi olarak basit yargılama usulüne tabi olsa da kamu düzeniyle doğrudan ilgilidir; bu nedenle duruşma açılmalı, taraflara delillerini sunmaları için süre verilmeli ve

8 Yargıtay 2. HD, 14.04.2016, E. 2016/4126, K. 2016/7637.
9 Yargıtay 8. HD, 24.01.2018, E. 2017/6894, K. 2018/1283.
10 Yargıtay 2. HD, 05.04.2012, E. 2011/14431, K. 2012/8395.
11 Yargıtay 17. HD, 21.03.2013, E. 2013/2937, K. 2013/3901.

gerektiğinde re'sen araştırma yapılmalıdır.[12] Çocuğun yakınlarının dilekçesinde 360 ve 361. maddelere dayanan bir istem yer alıyorsa, davanın bu kapsamda çocuk adına açıldığı kabul edilmeli; velâyet sahibi ile çocuk arasındaki menfaat çatışması gözetilerek çocuğa kayyım atanmalıdır.[13]

UYGULAMA NOTU

Çocuğun mallarının tehlikede olduğu düşünülüyorsa, önce 360. maddedeki daha hafif önlemlerin yetip yetmeyeceği değerlendirilmelidir; kayyıma devir isteniyorsa tehlike ve başka önlemlerin yetersizliği somut belgelerle ortaya konulmalıdır. **Başvuru aile mahkemesine yapılmalı** ve deliller duruşmada sunulmaya hazır tutulmalıdır. **Velâyet sahibinin** çocuk mallarının yönetimine ilişkin kayıtları düzenli tutması, özen eksikliği iddialarına karşı savunmasını kolaylaştırır.

İÇTİHATLAR

1 ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ
06.11.2025 · E. 2025/44 · K. 2025/218

Anayasa Mahkemesi, 361. maddenin birinci fıkrasındaki kayyıma devir imkânını çocuğun mallarını koruyan tedbirler arasında saymıştır

Çocuk mallarının korunması davasına bakan aile mahkemesi, 352. maddenin birinci fıkrası ile 353 ve 354. maddelerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi, ana ve babanın yönetim ve kullanma hakkının çocuğun mülkiyet hakkına orantısız bir sınırlama oluşturup oluşturmadığını incelerken Kanun'daki koruma tedbirlerini değerlendirmiştir.

> *Kanun'da çocuğun mallarının korunmasına yönelik tedbir olarak; 345. maddede ana ve babanın doğrudan çocuğun borç altına girmesi sonucunu doğuran bir işlem tesis ederek menfaat elde etmesinin engellendiği, 360. maddede hâkime çocuğun mallarının korunması için gerekli önlemleri alma yetkisinin tanındığı, 361. maddenin birinci fıkrasında çocuğun mallarının tehlikeye düşmesinin başka bir şekilde önlenememesi hâlinde malların yönetiminin bir kayyıma devredilmesine imkân tanındığı görülmektedir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 361. maddenin çocuk mallarını koruyan güvenceler arasındaki yerini gösterir. Anayasa Mahkemesi, ana ve babanın çocuğun malları üzerindeki yönetim ve kullanma hakkını incelerken 345. maddedeki sınırlamayı, 360. maddedeki önlem alma yetkisini ve 361. maddenin birinci fıkrasındaki kayyıma devir imkânını birlikte değerlendirmiş; 363. maddedeki tazminat hakkını da gözeterek itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadığına oybirliğiyle karar vermiştir (TMK m. 360, TMK m. 363). Karar 14.01.2026 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

12 Yargıtay 2. HD, 17.02.2014, E. 2013/17543, K. 2014/2880; Yargıtay 2. HD, 16.12.2015, E. 2015/22698, K. 2015/24228.
13 Yargıtay 2. HD, 14.12.2023, E. 2023/4998, K. 2023/6225.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.05.2019 · E. 2019/158 · K. 2019/6208

Velâyet sahibinin özen göstermediği iddia ve ispat edilmedikçe çocuk mallarının kayyıma devrine karar verilemez

Babasının ölümünden sonra velâyeti annesinde kalan çocuğun amcası, annenin çocuğa ait malları iyi yönetemediğini ileri sürerek çocuğun mallarının korunmasını istemiştir. Mahkeme, daha önce yapılan bir satış nedeniyle annenin yönetiminin çocuk yararına kullanılacağından kuşku duyulduğu gerekçesiyle taşınmaz payları üzerine tedbir konulmasına ve çocuğun mallarının kayyıma devrine karar vermiştir. Anne kararı temyiz etmiştir.

> *Tüm dosya kapsamından velayet hakkına sahip olan annenin çocuğun mallarını yönetmekte yeterli özeni göstermediği iddia ve ispat edilmemişken annenin kanundan doğan yönetim hakkına müdahale niteliğinde yazılı şekilde tedbir kararı verilmesi doğru olmadığı gibi koşulları oluşmadığından davanın reddine karar verilmesi gerektiği halde davanın kabulü ile çocuk mallarının kayyıma devredilmesine karar verilmesi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, kayyıma devrin ancak 360 ve 361. maddelerdeki koşullar gerçekleşince mümkün olduğunu gösterir. Daire, ana ve babanın çocuğun mallarını yönetmekte yeterince özen göstermemesi durumu bulunmadıkça hâkimin yönetim hakkına müdahale edemeyeceğini hatırlatmıştır. Velâyet sahibi annenin özen göstermediği iddia ve ispat edilmemişken taşınmaz payları üzerine tedbir konulmasını ve çocuk mallarının kayyıma devrini doğru bulmamış, koşulları oluşmadığından istemin reddi gerektiğini belirterek kararı bozmuştur. İlk derece mahkemesinin dayandığı, önceki bir satıştan doğan kuşku gerekçesi Daire tarafından yeterli görülmemiştir (TMK m. 360).

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.06.2015 · E. 2015/6983 · K. 2015/12796

Yönetim ancak çocuk mallarının yönetimi tehlikeye düştüğünde ana ve babadan alınıp kayyıma devredilebilir; tehlikeye ilişkin olgu yoksa tapu tedbirleri sürdürülemez

Annenin ölümünden sonra velâyeti babada kalan çocuklar için aile mahkemesi, 353. madde uyarınca babaya mal varlığı defteri vermesi ve önemli değişiklikleri bildirmesi yönünde bildirim yaptı ve özen göstermezse önlem alınacağı konusunda uyardı; ayrıca tapu kayıtlarına konulan tedbirlerin devamına karar vermiştir. Baba kararı temyiz etmiştir.

> *Aile mahkemesi, ancak çocuk mallarının yönetiminin tehlikeye düşmesi halinde yönetimin ana ve babadan alınıp bir kayyıma devredilmesine karar verebilir (TMK.md. 361). Mahkemece Türk Medeni Kanununun 353. maddesi uyarınca velayet kendisine kalmış bulunan babadan çocukların malvarlıklarıyla ilgili defter tanzim edip bu malvarlığında veya yapılan yatırımda gerçekleşecek önemli değişiklikleri bildirmesi konusunda sağ eşe bildirim yapılmış, çocuk mallarının*

yönetimi konusunda gerekli özeni göstermemesi halinde gerekli önlemlerin alınacağı konusunda uyarılmıştır. Davalı babanın çocuk mallarının yönetmekte yeterince özen göstermediğine ve malların yönetiminin tehlikeye düştüğüne ilişkin bir olgu ve olayın varlığı mevcut olmadığına göre, artık tapu kaydına konulan tedbirlerin devamına karar verilmesi doğru bulunmamıştır.

DEĞERLENDİRME Karar, kayyıma devrin tehlike şartına bağlı olduğunu vurgular. Daireye göre aile mahkemesi, ancak çocuk mallarının yönetiminin tehlikeye düşmesi hâlinde yönetimin ana ve babadan alınıp kayyıma devredilmesine karar verebilir. Velâyet kendisinde kalan babaya defter verme ve bildirim yükümlülüğü hatırlatılmış ve uyarı yapılmıştır; babanın yeterince özen göstermediğine ve malların yönetiminin tehlikeye düştüğüne ilişkin bir olgu bulunmadığından tapu kayıtlarına konulan tedbirlerin devamı doğru bulunmamış, hükmün bu bölümü çıkarılarak karar düzeltilmiş ve onanmıştır (TMK m. 353).

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
14.04.2016 · E. 2016/4126 · K. 2016/7637

Özen eksikliği belirlenirse çocuk mallarının ve gelirlerinin kayyıma devri dâhil kanundaki tedbirler alınmalıdır

Annesinin ölümünden sonra velâyeti babasında kalan çocuğun yakını olan davacı, babanın çocuğa annesinden miras kalan malları kullanıp sattığını, çocuğun da payı bulunan şirketlerin mallarını ve gelirlerini kişisel malvarlığına kattığını ileri sürerek çocuk malları hakkında tedbir alınmasını istemiştir. Mahkeme, çocuğun malvarlığını ve gelirlerini tespit etmeden karar vermiştir.

> *Mahkemece çocuğa annesinden intikal eden veya intikal etmesi gereken tüm mal varlığının gelirleriyle birlikte tespit edilmesi, bu mal varlığının velayet sahibi olan davalı baba tarafından nasıl değerlendirildiğinin, çocuk yararına kullanılıp kullanılmadığının araştırılması, bu hususta işin gereği olan şirketler hukuku, muhasebe ve çocuk mallarının korunması konusunda uzmanlığı olan bilirkişilerden rapor alınması suretiyle velayet hakkını kullanan babanın Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin uygulanmasına Dair Tüzüğün 4. maddesinde açıklandığı üzere çocuk malları hakkında gerekli özeni gösterip göstermediği tespit edilerek, çocuk mallarının korunmasında gerekli özenin gösterilmediğinin belirlenmesi halinde, çocuğa ait olan tüm mal varlığı ile gelirlerinden babanın kişisel mal varlığına aktarmış olduğu kısımların tahsili, mevcut olanların da korunması amacıyla gerekli olduğu takdirde çocuk mallarının ve gelirlerinin kayyıma devri (TMK m. 361) dahil kanunda öngörülen tedbirlerin alınması gerekirken bu hususlar nazara alınmadan yazılı şekilde eksik inceleme ve araştırma ile hüküm kurulması doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, kayyıma devrin yalnız malları değil gelirleri de kapsayabileceğini gösterir. Daireye göre çocuğa annesinden geçen veya geçmesi gereken malvarlığı gelirleriyle birlikte tespit edilmeli, velâyet sahibi babanın bu malvarlığını nasıl değerlendirdiği uzman bilirkişilerle araştırılmalıdır. Gerekli özenin gösterilme-

diği belirlenirse babanın kişisel malvarlığına aktardığı kısımların tahsili ve mevcut malların korunması için gerekirse çocuk mallarının ve gelirlerinin kayyıma devri dâhil kanundaki tedbirler alınmalıdır. Eksik inceleme nedeniyle karar bozulmuştur (TMK m. 360).

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.02.2014 · E. 2013/17543 · K. 2014/2880

361. madde uyarınca kayyım istemi basit yargılamaya tabi olsa da kamu düzenine ilişkindir; duruşma açılmadan dosya üzerinden karar verilemez

Çocuğun büyükanne ve büyükbabası, velâyetin verildiği annenin çocuğa babasından kalan yetim aylığını çocuğun yararına harcamadığını ileri sürerek 361. madde uyarınca kayyım atanmasını istemiştir. Mahkeme, belirlediği duruşma gününü beklemeden dosya üzerinden istemi reddetmiştir.

> *Ne var ki çocuk mallarının korunmasına ilişkin davalar kamu düzeniyle doğrudan ilgili olup, re'sen araştırma ilkesi geçerlidir. Davanın bu niteliği, duruşmalı inceleme yapılmasını, delil toplanmasını ve ayrıntılı araştırmayı gerekli kılmaktadır. Mahkemece duruşma açılmaksızın, dosya üzerinden hüküm verilmiştir. Dolayısıyla taraflara delillerini sunma hakkı tanınmamıştır.(HMK md. 27). Davanın basit yargılama usulüne tabi olması, bu hakkın ihlal edilmesi suretiyle karar verilebileceği anlamına gelmez. Öyleyse açıklanan hususlar gözetilerek, talebin duruşma yapılarak incelenmesi, taraflara delillerini sunmaları için süre verilmesi, gerektiğinde re'sen de araştırma yapılması ve tüm deliller birlikte değerlendirilerek hasıl olacak sonucuna göre hüküm kurulması gerekir. Bu yönler dikkate alınmadan eksik inceleme ile hüküm kurulması doğru görülmemiştir...*

DEĞERLENDİRME Karar, 361. madde uyarınca yapılan kayyım istemlerinin nasıl incelenmesi gerektiğini gösterir. Daireye göre bu istemler çekişmesiz yargı işi olarak basit yargılama usulüne tabi olsa da çocuk mallarının korunmasına ilişkin davalar kamu düzeniyle doğrudan ilgilidir ve re'sen araştırma ilkesi geçerlidir. Bu nedenle duruşma açılmalı, taraflara delillerini sunmaları için süre verilmeli, gerektiğinde re'sen araştırma yapılmalıdır. Belirlenen duruşma günü beklenmeden dosya üzerinden verilen ret kararı bozulmuştur.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.12.2015 · E. 2015/22698 · K. 2015/24228

Basit yargılama usulüne tabi olmak, taraflara delil sunma hakkı tanınmadan çocuk mallarının korunması istemi hakkında karar verilebileceği anlamına gelmez

361. madde uyarınca çocuk mallarının korunması için yapılan istemde aile mahkemesi sıfatıyla bakan mahkeme, duruşma açmadan dosya üzerinden karar vermiştir; karar temyiz edilmiştir.

> *Davanın basit yargılama usulüne tabi olması, bu hakkın ihlal edilmesi suretiyle karar verilebileceği anlamına gelmez. Öyleyse açıklanan hususlar gözetilerek, talebin duruşma yapılarak incelenmesi, taraflara delillerini sunmaları için süre verilmesi, gerektiğinde re'sen de araştırma yapılması ve tüm deliller birlikte değerlendirilerek hasıl olacak sonucuna göre hüküm kurulması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Karar, aynı ilkeyi aile mahkemesi sıfatıyla verilen bir karar yönünden tekrarlar. Daire, 361. madde uyarınca çocuk mallarının korunmasına ilişkin davanın çekişmesiz yargı işi olarak basit yargılama usulüne tabi olmasının, taraflara delillerini sunma hakkı tanınmadan dosya üzerinden karar verilebileceği anlamına gelmediğini belirtmiştir. Talebin duruşma yapılarak incelenmesi, taraflara delil sunmaları için süre verilmesi ve gerektiğinde re'sen araştırma yapılması gerektiğinden, duruşma yapılmadan verilen karar eksik inceleme nedeniyle bozulmuştur.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
14.12.2023 · E. 2023/4998 · K. 2023/6225

Çocuğun yakınlarının 360 ve 361. maddelere dayanan istemi çocuk adına açılmış sayılmalı; anne ile çocuk arasındaki menfaat çatışması gözetilerek çocuğa kayyım atanmalıdır

Yurt dışında boşanmış ve daha sonra ölmüş bir babanın kardeşleri ve annesi, çocuğun menfaatinin korunması gerektiğini belirterek yabancı boşanma kararının tanınmasını ve tenfizini istemiştir; dilekçede 360 ve 361. maddelere dayalı çocuk mallarının korunması istemi de yer alıyordu. İlk derece mahkemesi hukuki yarar yokluğundan davayı reddetti, istinaf başvurusu da esastan reddedilmiştir.

> *Buna göre; Mahkemece, davacıların çocuk mallarının korunması kapsamında davanın çocuk adına açıldığının ve çocuk mallarının korunması hükümleri çerçevesinde çocuğun korunmaya değer hukuki yararının bulunduğunun kabul edilmesi, davalı anne ile çocuk arasında menfaat çatışması olduğu hususu da değerlendirilerek, çocuğa kayyım tayin edilerek yargılamaya devam edilmesi ve sonuca göre karar verilmesi gerekirken, davacıların dava açmada hukuki yararları bulunmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmesi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, çocuğun yakınlarının açtığı davada 360 ve 361. maddelere dayanan istemin nasıl ele alınacağını gösterir. Daireye göre olayları açıklamak taraflara, hukuki nitelendirme hâkime aittir. Davacıların yabancı boşanma kararının tanınmasında hukuki yararı bulunmasa da dilekçelerinde 360 ve 361. maddelere dayanan çocuk mallarının korunması istemi de yer aldığından, davanın bu kapsamda çocuk adına açıldığı ve çocuğun korunmaya değer hukuki yararı bulunduğu kabul edilmelidir. Mahkeme, davalı anne ile çocuk arasındaki menfaat çatışmasını da değerlendirerek çocuğa kayyım atanmasını sağlamalı ve yargılamaya devam etmelidir. Hukuki yarar yokluğundan verilen ret kararı bu nedenle bozulmuştur (TMK m. 360).

8 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
24.01.2018 · E. 2017/6894 · K. 2018/1283

Çocuk malları için kayyım atanması istemi 360 ve 361. maddelere dayanır; bu istemde aile mahkemesi görevlidir

Velâyeti annede bulunan çocukların babası, annenin çocuklar adına aldığı taşınmazları üçüncü kişiye sattığını ileri sürerek çocukların malvarlığının yönetimi için kendisinin kayyım olarak atanmasını istemiştir. Sulh hukuk mahkemesi, velâyetin annede bulunduğunu ve kayyım atanmasını gerektiren bir durum olmadığını belirterek istemi esastan reddetmiştir.

> *4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulü Hakkındaki Kanunu'nun 4/1'nci maddesi gereğince, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun üçüncü kısmı hariç ikinci kitabında yer alan aile hukukundan doğan dava işlerde Aile Mahkemeleri görevlidir. Göreve ilişkin kurallar kamu düzenindendir ve mahkemenin görevli olması dava şartıdır. (HMK. m. 114/1-c) Dava şartlarının mevcut olup olmadığı mahkemece re'sen gözetilir. (HMK. m. 115/1) O halde, işin Aile Mahkemesinin görevine girdiği nazara alınarak, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, işin esası incelenerek davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, kayyım atanması isteminin hangi mahkemede incelenmesi gerektiğini gösterir. Daireye göre çocuk mallarının korunması ve bu amaçla kayyım atanması istemi 360 ve 361. maddelere dayanır; bu maddeler Kanun'un aile hukuku kitabında yer aldığından 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrası uyarınca aile mahkemesi görevlidir. Görev dava şartıdır ve kendiliğinden gözetilir; sulh hukuk mahkemesinin görevsizlik kararı vermek yerine işin esasına girerek istemi reddetmesi doğru bulunmamış ve karar bozulmuştur.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
05.04.2012 · E. 2011/14431 · K. 2012/8395

Çocuklara miras kalan şirket hisselerinin yönetiminin kayyıma devredilip devredilmeyeceğini değerlendirme görevi aile mahkemesine aittir

Çocuklara babalarının ölümüyle geçen şirket hisselerinin yönetimi için sulh hukuk mahkemesinden kayyım atanması istendi; mahkeme görevsizlik kararı verdi ve karar temyiz edilmiştir.

> *Türk Medeni Kanununun 360. ve 361. maddelerine dayanılarak çocuklara babalarının ölümüyle intikal eden şirket hisselerinin yönetiminin kayyıma devredilmesinin gerekip gerekmediğine ilişkin değerlendirmenin aile mahkemesine ait olduğu...*

DEĞERLENDİRME Karar, kayyıma devir değerlendirmesinin şirket payları bakımından da aile mahkemesine ait olduğunu gösterir. Daire, çocuklara babalarının ölümüyle geçen şirket hisselerinin yönetiminin 360 ve 361. maddeler uyarınca kayyıma devredilmesinin gerekip gerekmediğini değerlendirme görevinin aile mah-

kemesine ait olduğunu belirterek sulh hukuk mahkemesinin görevsizlik kararını onamıştır.

10 **YARGITAY 17. HUKUK DAİRESİ**
21.03.2013 · E. 2013/2937 · K. 2013/3901

Kısıtlanarak velâyet altında bırakılan ergin çocuğun malları için koruyucu önlem gerektiren bir iddia yoksa uyuşmazlık sulh hukuk mahkemesinde çözülür

Ergin olduğu hâlde kısıtlanarak annesinin velâyeti altında bırakılan kişinin malvarlığıyla ilgili işlemler için sulh hukuk mahkemesi ile aile mahkemesi ayrı ayrı görevsizlik kararı vermiştir; yargı yerinin belirlenmesi için dosya Yargıtaya gönderilmiştir.

> *Çocuk Mallarının Korunması başlıklı 4. maddesi gereğince hangi hallerde çocuk mallarına ilişkin önlemler için bildirimde bulunulacağı ve TMK'nın 360 ve 361. maddelerde hangi hallerde çocuk mallarının korunması için önlem alınacağı belirtilmiş olup, dosya kapsamından kısıtlanan çocuğun mallarının korunmasına ilişkin her hangi bir koruyucu önlem alınmasını gerektirir iddia bulunmadığı anlaşıldığından, uyuşmazlığın Büyükçekmece 1. Sulh Hukuk Mahkemesinde görülüp, sonuçlandırılması gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 360 ve 361. maddelerdeki önlemlerin bir koruma ihtiyacına bağlı olduğunu gösterir. Daire, Tüzük'ün 4. maddesinin hangi hâllerde çocuk mallarına ilişkin önlemler için bildirim yapılacağını, 360 ve 361. maddelerin ise hangi hâllerde önlem alınacağını düzenlediğini belirtmiştir. Kısıtlanarak velâyet altında bırakılan ergin çocuğun mallarının korunması için koruyucu bir önlem alınmasını gerektiren bir iddia bulunmadığından, uyuşmazlığın sulh hukuk mahkemesinde görülmesine karar vermiştir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 355:** Gelirlerin sarfı.
- **TMK m. 356:** Kısmen sarf.
- **TMK m. 357:** Kazandırmalar.
- **TMK m. 358:** Saklı pay.
- **TMK m. 359:** Meslek veya sanat için verilen mal ve kişisel kazanç.
- **TMK m. 360:** Çocuk mallarının korunması için önlemler.
- **TMK m. 362:** Velâyet sona erince malların devri.
- **TMK m. 363:** Ana ve babanın sorumluluğu.

MADDE

362

G. Yönetimin sona ermesi

I. Malların devri

KANUN METNİ

Ana ve baba, velâyetleri veya yönetim hakları sona erince, çocuğun mallarını, hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasisine veya kayyıma devrederler.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 362, çocuk mallarının yönetiminin sona ermesini düzenler. Ana ve babanın **velâyeti** veya **yönetim hakkı** sona erdiğinde, çocuğun malları **hesabıyla birlikte** devredilir. Devir, duruma göre **ergin çocuğa**, **vasisine** veya **kayyıma** yapılır. Velâyet sürerken ana ve baba kural olarak hesap vermezken, yönetim sona erince hesap verme yükümlülüğü doğar. Kararlarda ana ve babanın çocuğun mallarını sadakat ve özenle yönettiklerini ispat etmeleri gerektiği kabul edilmiştir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Devir	Çocuğun mallarının yönetiminin sona ermesiyle mallar üzerindeki zilyetliğin ve yönetimin hak sahibine bırakılması.
Hesap	Yönetim süresince mallarda yapılan işlemlerin, gelir ve giderlerin dökümü.
Ergin çocuk	On sekiz yaşını doldurarak velâyetten çıkan çocuk.
Vasi veya kayyım	Velâyet dışında çocuğun mallarını yönetmek üzere atanan kişi.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 362- Yürürlükteki Kanunun 287 nci maddesini karşılamaktadır. Madde, İsviçre Medenî Kanununun 326 ncı maddesinden aynen alınmıştır. Yürürlükteki metne göre tek içerik farkı, devrin (gerektiğinde) kayyıma yapılmasıdır. 1984 tarihli Öntasarının 277 nci maddesi de kaynak maddeyi izlemiştir.

1 Yargıtay 2. HD, 25.06.2024, E. 2024/978, K. 2024/4778.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 131-132

Gerekçe kısa ve açıktır: madde eski Kanun'un 287. maddesinin devamıdır ve İsviçre hükmünden aynen alınmıştır. Tek içerik farkı, devrin gerektiğinde kayyıma yapılmasıdır; bu fark, yönetimin kayyıma devrini düzenleyen 361. madde ile uyumludur.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 287. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Ana babanın idare hakkının zevalinde, mallar; reşit olan çocuğa veya vasisine, hesap görülerek teslim olunur.*

743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 287 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 287	4721 sayılı Kanun m. 362
Sebep	İdare hakkının sona ermesi	Velâyetin veya yönetim hakkının sona ermesi
Kime	Reşit olan çocuğa veya vasisine	Ergin çocuğa, vasisine veya kayyıma
Hesap	Hesap görülerek teslim	Hesabıyla birlikte devir

Velâyet dönemi 743 sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu zamana denk gelen uyuşmazlıklarda eski Kanun hükümleri uygulanır; bu durumda devir 287. maddeye, sorumluluk ise 288. maddeye göre değerlendirilir.[2]

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 362. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır; Anayasa Mahkemesinin çocuk mallarına ilişkin kararı maddeyi yalnızca anlam ve kapsam açıklamasında anmaktadır.[3]

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Devrin sebebi	Velâyetin veya yönetim hakkının sona ermesi	TMK m. 362
Kime	Ergin çocuğa, vasisine veya kayyıma	TMK m. 362
Hesap	Mallar hesabıyla birlikte devredilir	TMK m. 362

2 Yargıtay 2. HD, 05.10.2016, E. 2016/10748, K. 2016/13562.
3 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

Konu	Kural	Dayanak
İspat	Sadakat ve özenle yönetimi ana ve baba ispat eder	Yargıtay 2. HD, K. 2024/4778
Mahsup	Olağan bakım giderleri çocuk mallarından düşülemez	Yargıtay 2. HD, K. 2016/13562
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2013/7693
Kaynak	743 m. 287; İsviçre MK m. 326	Gerekçe, s. 131-132

1 TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükteki Kanun'un 287. maddesini karşılamaktadır ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 326. maddesinden **aynen** alınmıştır. Gerekçeye göre eski metinle **tek içerik farkı**, devrin gerektiğinde **kayyıma** yapılmasıdır; 1984 tarihli Öntasarının 277. maddesi de kaynak maddeyi izlemiştir. Tasarının 362. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 449).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, devrin yalnız çocuğun ergin olmasıyla değil, ana ve babanın **yönetim hakkının** sona ermesiyle de gündeme gelmesidir; örneğin yönetim kayyıma devredildiğinde mallar kayyıma devredilir (TMK m. 361). İkinci nokta, devrin **hesapla** birlikte yapılmasıdır; ana ve baba satış bedellerinin ve gelirlerin nereye harcandığını açıklamak durumundadır. Üçüncü nokta, çocuğun **olağan bakım ve eğitim giderlerinin** ana ve babanın kendi yükümlülüğü olmasıdır; bu giderler çocuk mallarından mahsup edilemez.[4]

II. Devrin Sebebi: Velâyetin veya Yönetim Hakkının Sona Ermesi

- **Velâyetin sona ermesi:** Örneğin çocuğun ergin olması veya velâyetin kaldırılması.
- **Yönetim hakkının sona ermesi:** Örneğin yönetimin kayyıma devredilmesi.
- **Sonuç:** Mallar hesabıyla birlikte devredilir.

2 Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdür (TMK m. 352). Bu yetki velâyetle birlikte sona erer: çocuk ergin olduğunda velâyetten çıkar (TMK m. 335), velâyet kaldırıldığında ise ana ve baba velâyetle birlikte yönetim yetkisini de kaybeder (TMK m. 348). Madde yalnız velâyetin değil, **yönetim hakkının** sona ermesini de devir sebebi sayar; velâyet devam etse bile yönetim kayyıma devredilmişse mallar kayyıma devredilir (TMK m. 361).

4 Yargıtay 2. HD, 05.10.2016, E. 2016/10748, K. 2016/13562.

Çocuk ergin olduğunda annenin velâyet görevinin sona erdiği ve çocuğun mallarının hesabıyla birlikte ergin çocuğa devredileceğinin tabii olduğu belirtilmiştir.[5] Aynı kararda velâyet altında kalan diğer çocuk bakımından, 360 ve 361. maddelerdeki koşullar gerçekleşmeden mallar üzerine tedbir ve şerh konulması doğru bulunmamıştır. 3

III. Malların Devredileceği Kişiler: Ergin Çocuk, Vasi veya Kayyım

- **Ergin çocuk:** Velâyetten çıkan çocuk mallarını kendisi teslim alır.
- **Vasi:** Çocuk vesayet altına alınmışsa.
- **Kayyım:** Yönetim kayyıma bırakılmışsa.

Devir, yönetimin sona erdiği andaki duruma göre yapılır. Çocuk ergin olmuşsa mallar ona, velâyet sona ermiş ve çocuk vesayet altına alınmışsa vasisine, yönetim kayyıma bırakılmışsa kayyıma devredilir. Gerekçeye göre eski Kanun'la tek içerik farkı, devrin gerektiğinde kayyıma yapılabilmesidir; eski Kanun yalnız reşit çocuktan ve vasiden söz ediyordu. 4

IV. Hesap ve İspat

- **Hesap:** Yönetimin dökümü devirle birlikte verilir.
- **İspat:** Sadakat ve özenle yönetimi ana ve baba ispat eder.
- **Mahsup:** Olağan bakım giderleri çocuk mallarından düşülemez.

Velâyet sürerken ana ve baba kural olarak hesap ve güvence vermez (TMK m. 352); yönetim sona erince ise mallar hesabıyla birlikte devredilir. Bu nedenle satış bedellerinin, kira gelirlerinin ve diğer gelirlerin nasıl değerlendirildiği devir sırasında ortaya konmalıdır. Ana ve babanın çocuğun mallarında meydana gelen zarardan sorumlu olmadıklarını ispat için mallarını sadakat ve özenle yönettiklerini ispat etmeleri gerektiği kabul edilmiştir.[6] 5

Çocuğun bakımı ve eğitimi için yapılan olağan giderler ana ve babanın kendi yükümlülüğüdür (TMK m. 327). Bu nedenle ergin olan çocuğun açtığı davada annenin olağan giderleri çocuk mallarından mahsup etme hakkı bulunmadığı, annenin satıştan aldığı karşılığı çocuğa verdiğini veya çocuk yararına özenle yönettiğini kanıtlaması gerektiği belirtilmiştir.[7] Devirle birlikte hesap verilmemesi veya malların eksik devredilmesi, ana ve babanın sorumluluğunu gündeme getirir (TMK m. 363). 6

5 Yargıtay 2. HD, 03.05.2010, E. 2009/20410, K. 2010/8678.
6 Yargıtay 2. HD, 25.06.2024, E. 2024/978, K. 2024/4778.
7 Yargıtay 2. HD, 05.10.2016, E. 2016/10748, K. 2016/13562.

V. Usul: Görev, Harç ve Taraf Teşkili

- **Görev:** Aile mahkemesi.
- **Harç:** Değere göre nispi harç.
- **Taraf:** Veli veya mirasçıları ile gerektiğinde malı devralan kişi.

7 Velâyet altındaki çocuğun mallarının geri verilmesi istemine aile mahkemesinde, aile mahkemesi kurulmayan yerlerde ise aile mahkemesi sıfatıyla bakılır.[8] 362. madde kapsamındaki velâyet sorumluluğundan kaynaklanan alacak davası da aile mahkemesinin görevine girer.[9] Bu maddelerden kaynaklanan alacak istemlerinde davanın değerine göre nispi harç tamamlatılmalıdır.[10] Velâyet yetkisinin kötüye kullanılarak satış yapıldığı iddiasıyla açılan davada husumetin, sağ ise veliye, sağ değilse mirasçılarına ve malı devralan kişiye yöneltilmesi gerektiği kabul edilmiştir.[11]

8 Maddeye özgü uygulama sınırlıdır; bu şerhteki kararların bir kısmında 362. madde, sorumluluğu düzenleyen 363. maddeyle birlikte uygulanmıştır.

UYGULAMA NOTU

Ergin olan ve malları hâlâ ana veya babasının yönetiminde bulunan çocuk, malların hesabıyla birlikte kendisine devredilmesini istemeli; satış bedellerinin ve gelirlerin dökümünü talep etmelidir. **Velâyet sahibi**, çocuğun mallarına ilişkin satış, kira ve harcama belgelerini saklamalıdır; yönetimin sonunda hesap vermesi ve özenli yönetimi ispat etmesi gerekebilir. **Dava açılacaksa** dava aile mahkemesinde açılmalı ve iddia edilen alacağın değerine göre harç yatırılmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
06.11.2025 · E. 2025/44 · K. 2025/218

Anayasa Mahkemesi, ana ve babanın velâyet veya yönetim hakları sona erince çocuğun mallarını hesabıyla birlikte devredeceklerini belirtmiştir

Çocuk mallarının korunması davasına bakan aile mahkemesi, 352. maddenin birinci fıkrası ile 353 ve 354. maddelerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralların anlam ve kapsamını açıklarken Kanun'un çocuk mallarına ilişkin hükümlerini sırasıyla özetlemiştir.

8 Yargıtay 2. HD, 08.04.2008, E. 2007/12272, K. 2008/4867.
9 Yargıtay 2. HD, 20.03.2013, E. 2012/6294, K. 2013/7693.
10 Yargıtay 2. HD, 29.01.2007, E. 2006/10913, K. 2007/617.
11 Yargıtay 2. HD, 25.06.2024, E. 2024/978, K. 2024/4778.

> *362. maddenin birinci fıkrasında ana ve babanın, velayetleri veya yönetim hakları sona erince çocuğun mallarını, hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasisine veya kayyıma devredecekleri belirtilmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 362. maddenin sistem içindeki yerini gösterir. Anayasa Mahkemesi, çocuk mallarına ilişkin hükümlerin anlam ve kapsamını açıklarken ana ve babanın velâyet veya yönetim hakları sona erince çocuğun mallarını hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasisine veya kayyıma devredeceklerini belirtmiş, ardından 363. maddedeki sorumluluğu açıklamıştır. 362. madde kararda itiraz konusu değildir; esastan incelenen kurallar 352. maddenin birinci fıkrasının yönetim hakkına ilişkin bölümü ile 353 ve 354. maddelerdir ve Mahkeme bunların Anayasa'ya aykırı olmadığına oybirliğiyle karar vermiştir (TMK m. 363). Karar 14.01.2026 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
03.05.2010 · E. 2009/20410 · K. 2010/8678

Çocuk ergin olunca velâyet görevi sona erer ve çocuğun malları hesabıyla birlikte ergin çocuğa devredilir

Babanın ölümünden sonra velâyeti annede kalan çocuklar hakkında açılan çocuk mallarının korunması dosyasında mahkeme, velâyet altında kalan çocuk için miras yoluyla geçecek mallar üzerine izin olmaksızın işlem yapılmasını yasaklayan tedbir ve şerh kararı vermiştir; karar temyiz edilmiştir. Çocuklardan biri karar tarihinde ergin olmuştu.

> *...davalı annenin velayet görevinin sona erdiğinin, çocuğun mallarının hesabıyla birlikte ergin çocuğa devredileceğinin tabii bulunmasına göre...*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyetin sona ermesiyle 362. maddenin devreye girdiğini gösterir. Daire, çocuklardan birinin karar tarihinde ergin olduğunu, annenin velâyet görevinin bu nedenle sona erdiğini ve çocuğun mallarının hesabıyla birlikte ergin çocuğa devredileceğinin tabii olduğunu belirterek bu yöne ilişkin temyiz itirazlarını reddetmiştir. Velâyet altında kalan diğer çocuk bakımından ise 360 ve 361. maddelerdeki koşullar gerçekleşmediği hâlde miras yoluyla geçecek mallar üzerine izin olmaksızın işlem yapılmasını yasaklayan tedbir ve şerh konulmasını doğru bulmamış, hükmün bu bölümünü çıkararak düzeltmiş ve onamıştır (TMK m. 360).

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
05.10.2016 · E. 2016/10748 · K. 2016/13562

Velâyet sona erince veli, satıştan aldığı karşılığı çocuğa verdiğini veya çocuk yararına sadakat ve özenle yönettiğini kanıtlamalıdır; olağan bakım giderleri çocuk mallarından düşülemez

Babasının ölümünden sonra velâyeti annesinde kalan davacı, ergin olduktan sonra annesinin kendisine miras kalan taşınmaz paylarını velâyeten sattığını, satış bedellerini ve kira gelirlerini kendisinden gizleyerek velâyet görevini kötüye kullandığını

ileri sürerek tazminat istemiştir. Anne, satış bedellerinin davacı için kullanıldığını ve payının yerine geçmek üzere kendi taşınmazının yarı payını davacıya devrettiğini savunmuştur; mahkeme davayı reddetmiştir.

> *...davalı annenin çocuğun bakımı ve eğitimi için yaptığı olağan giderleri karşılaması annenin yasal yükümlülüğünden doğan masraflardan olup, bu masrafları çocuk mallarından mahsup etme hakkına sahip değildir. Davalı anne yoksul olduklarını veya çocuğun özel durumunun olağanüstü harcamalar yapılmasını gerektirdiğini ve bu sebeple çocuk mallarının kullanıldığını da iddia ve ispat etmemiştir. Aynı şekilde, dava konusu 2536 ada 1 ve 2 nolu parsel sayılı taşınmazların satışından aldığı karşılığı davacıya verdiğini ya da satıştan elde edilen karşılığı davacı yararına sadakat ve özenle yönettiğini de kanıtlayamamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, velâyetin sona ermesinden sonra ana ve babanın hesap verme yükünü gösterir. Daire, davacının velâyet altında olduğu dönemde 743 sayılı Kanun yürürlükte olduğundan uyuşmazlığın bu Kanun'a göre çözüleceğini ve ana ve babanın velâyet sona erince çocuğun mallarını hesabıyla birlikte ergin çocuğa devredeceğini belirtmiştir. Annenin çocuğun bakımı ve eğitimi için yaptığı olağan giderler kendi yasal yükümlülüğünden doğduğundan çocuk mallarından mahsup edilemez; anne, satıştan aldığı karşılığı davacıya verdiğini veya davacı yararına sadakat ve özenle yönettiğini kanıtlayamamıştır. Taşınmazların değeri belirlenip annenin bedelsiz devrettiği payın değeri düşülerek tazminat hesaplanması gerektiğinden ret kararı bozulmuştur (TMK m. 327, TMK m. 363).

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
25.06.2024 · E. 2024/978 · K. 2024/4778

Ana ve baba çocuğun mallarını sadakat ve özenle yönettiklerini ispat etmelidir; velâyetin kötüye kullanıldığı iddiasıyla açılan davada veli veya mirasçıları da davaya katılmalıdır

Mirasbırakandan çocuklara geçen taşınmaz payları, çocuklar velâyet altındayken ana ve babanın verdiği vekâletnameyle bir şirkete satılmıştı. Davacılar, satışın velâyet yetkisinin kötüye kullanılmasıyla yapıldığını ileri sürerek tapu iptali ve tescil istemiştir; mahkeme davayı taraf teşkili sağlanmadan karara bağlamıştır.

> *Ana ve baba velâyetleri veya yönetim hakları sona erince, çocuğun mallarını, hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasisine veya kayyıma devrederler. Anne ve baba çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludurlar. Dürüstlük kuralına uygun olarak başkalarına devrettikleri malların yerine sadece aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlüdürler. (4721 sayılı Kanun md., 362 md. 363) 3.Çocuğun mallarının yönetimi çocuğun menfaatine uygun olmalı, çocuğun menfaati ile bağdaşabildiği ölçüde ana ve babanın ortak menfaatlerine hizmet etmelidir. Ana ve baba yönetim görevini sadakat ve özetle yerine getirmelidir, Ana ve babanın, çocuğun mallarında meydana gelen zarardan sorumlu olmadıklarını zararın meydana gelmesinde herhangi bir kusurlarının bulunmadığını, yani çocuğun mallarını sadakat ve özele yönettiklerini ispat etmeleri gerekir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 362 ve 363. maddelerin birlikte uygulanmasını ve bu davalardaki taraf teşkilini gösterir. Daireye göre ana ve baba velâyetleri veya yönetim hakları sona erince çocuğun mallarını hesabıyla birlikte devreder ve geri vermede vekil gibi sorumludur; çocuğun mallarını sadakat ve özenle yönettiklerini ispat yükü onlardadır. Velâyet yetkisinin kötüye kullanılarak satış yapıldığı iddiasıyla açılan davada husumet, sağ ise veliye, sağ değilse mirasçılarına ve satın alan şirkete yöneltilmelidir; taraf teşkili sağlanmadan verilen karar bozulmuştur (TMK m. 363).

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.04.2008 · E. 2007/12272 · K. 2008/4867

Velâyet altındaki çocuğun mallarının geri verilmesi istemi aile mahkemesinde, aile mahkemesi yoksa aile mahkemesi sıfatıyla görülür

Velâyeti annede bulunan çocuğun mallarının geri verilmesi istemiyle açılan dava asliye hukuk mahkemesi olarak görülüp karara bağlanmıştır; karar temyiz edilmiştir.

> *Dava; davalı annenin velayeti altındaki çocuğun mallarının geri verilmesi istemine ilişkindir. (TMK. 362-363. maddesi) Görev kamu düzenine ilişkindir. Mahkemece yargılamanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alınması gerekir. 4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 4. maddesi; 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun ikinci kitabından üçüncü kısım hariç olmak üzere (TMKm.118-395) kaynaklanan bütün davaların Aile Mahkemesinde bakılacağını hükme bağlamıştır. Şu halde Aile Mahkemesi kurulmayan yerlerde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen Asliye Hukuk Mahkemelerinde davanın Aile Mahkemesi sıfatı ile görülüp karara bağlanması gerekir. (H.G.K. 16.11.2005 tarih ve 2/673-617 sayılı kararı) Bu açıklama karşısında; davaya Aile Mahkemesi sıfatıyla bakılması gerekirken, bu husus düşünülmeden Asliye Hukuk Mahkemesi olarak yargılamaya devam edilip, yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 362 ve 363. maddelere dayanan geri verme istemlerinde görevli mahkemeyi belirler. Daire, davanın velâyet altındaki çocuğun mallarının geri verilmesine ilişkin olduğunu, 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca Kanun'un aile hukuku kitabından doğan davalara aile mahkemesinde bakılacağını, aile mahkemesi kurulmayan yerlerde ise davanın belirlenen asliye hukuk mahkemesinde aile mahkemesi sıfatıyla görülmesi gerektiğini belirtmiş; asliye hukuk mahkemesi olarak verilen kararı bozmuştur.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
20.03.2013 · E. 2012/6294 · K. 2013/7693

362. madde kapsamındaki velâyet sorumluluğundan kaynaklanan alacak davası aile mahkemesinin görevine girer

Velâyet sorumluluğundan kaynaklanan alacak davası ile buna karşı açılan mal rejiminin tasfiyesi davasında asliye hukuk mahkemesi görevsizlik kararı vermiştir; karar temyiz edilmiştir.

> *...davanın Türk Medeni Kanununun 362. maddesi kapsamındaki velayet sorumluluğundan kaynaklanan alacak, karşı davanın ise mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacak talebine ilişkin olduğunun anlaşılması karşısında dava ve karşı davanın aile mahkemesinin görevine dahil bulunmasına göre...*

DEĞERLENDİRME Karar, 362. maddeye dayanan alacak istemlerinde görevli mahkemeyi gösterir. Daire, asıl davanın 362. madde kapsamındaki velâyet sorumluluğundan, karşı davanın ise mal rejiminin tasfiyesinden kaynaklanan alacağa ilişkin olduğunu, her iki davanın da aile mahkemesinin görevine girdiğini belirterek asliye hukuk mahkemesinin görevsizlik kararını onamıştır.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
29.01.2007 · E. 2006/10913 · K. 2007/617

362 ve 363. maddelerden kaynaklanan alacak davasında davanın değerine göre nispi harç tamamlatılmalıdır

Aile mahkemesinde 362 ve 363. maddelere dayanılarak açılan alacak davasında mahkeme, davanın değerine göre nispi harcı tamamlatmadan karar vermiştir; karar temyiz edilmiştir.

> *Dava, Türk Medeni Kanununun 362 ve 363. maddelerinden kaynaklanan alacak istemine ilişkindir. Davanın değerine göre nisbi harç tamamlattırılmadan (Harçlar Kanunu md. 30 – 32) yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup hükmün sırf bu nedenle bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 362 ve 363. maddelerden doğan istemlerin niteliğini harç yönünden gösterir. Daire, davanın bu maddelerden kaynaklanan bir alacak istemi olduğunu, bu nedenle davanın değerine göre nispi harcın tamamlatılması gerektiğini belirtmiş; harç tamamlatılmadan verilen kararı yalnız bu nedenle bozmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 327:** Bakım borcunun kapsamı.
- **TMK m. 335:** Velâyetin kapsamı.
- **TMK m. 348:** Velâyetin kaldırılması.
- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 361:** Yönetimin kayyıma devri.
- **TMK m. 363:** Ana ve babanın sorumluluğu.

MADDE

363

G. Yönetimin sona ermesi

II. Ana ve babanın sorumluluğu

KANUN METNİ

(1) Ana ve baba, çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludurlar.
(2) Dürüstlük kuralına uygun olarak başkasına devrettikleri malların yerine sadece aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlüdürler.
(3) Kanuna uygun olarak çocuk veya aile için yaptıkları harcamalardan dolayı tazminatla yükümlü tutulmazlar.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 363, çocuk mallarının geri verilmesinde ana ve babanın sorumluluğunu düzenler. Ana ve baba bu konuda **vekil gibi** sorumludur. **Dürüstlük kuralına uygun** olarak başkasına devrettikleri malların yerine yalnız **aldıkları karşılığı** geri verirler. **Kanuna uygun** olarak çocuk veya aile için yaptıkları harcamalardan dolayı tazminatla yükümlü tutulmazlar. Gerekçeye göre eski Kanun'daki "intifa hakkı sahibi gibi" sorumluluk yerine "vekil gibi" sorumluluk getirilmiş, sorumsuz harcamaların kapsamına aile için yapılanlar eklenmiştir. Ana ve babanın sorumluluğuna dayanan davaların zamanaşımına veya hak düşürücü süreye tabi olmadığı kabul edilmiştir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Vekil gibi sorumluluk	Ana ve babanın çocuk mallarını sadakat ve özenle yönetme ve geri verme yükümlülüğü.
Geri verme	Yönetim sona erince çocuğun mallarının çocuğa, vasisine veya kayyıma teslimi.
Dürüstlük kuralına uygun devir	Çocuğun yararına ve iyi niyetle yapılan satış veya başka devir.

1 Yargıtay 2. HD, 14.03.2019, E. 2017/4451, K. 2019/2815.

Kanuna uygun harcama | Kanun'un izin verdiği ölçüde çocuk veya aile için yapılan harcama.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 363- Yürürlükteki Kanunun 288 inci maddesini karşılamaktadır. Madde, İsviçre Medenî Kanununun 327 nci maddesinden alınmıştır; 1984 tarihli Öntasarının 278 inci maddesi de, anılan kaynak maddeden esinlenmiştir. Yürürlükteki metnin birinci fıkrasından farklı olarak, ana ve baba çocuk mallarının geri verilmesinde "intifa hakkı sahibi gibi" değil, "vekil gibi" sorumludur. İkinci fıkra, esasen, içerik açısından, yürürlükteki metnin birinci fıkrasındaki cümlenin ikinci bölümünün aynı olmakla birlikte, daha açık bir dille kaleme alınmıştır. Üçüncü fıkrada ise, ana ve babanın çocuk mallarından yaptıkları ve tazminatla yükümlü tutulamayacakları harcamaların çerçevesi, yürürlükteki metne nazaran genişletilmiş ve bu harcamalar içine aile için yapılanlar da eklenmiştir. Yürürlükteki metnin üçüncü fıkrasının sözü ise, yalnızca çocuk için yapılan harcamaları kapsamaktadır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 132*

Adalet Komisyonunun değişikliği

> - Tasarının 363 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "temlik ettikleri" ibaresi diğer maddelere paralel olarak "devrettikleri" şeklinde değiştirilmiştir.
>
> *Adalet Komisyonunun Tasarıda yaptığı değişiklikler, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 315*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'dan ayrıldığı üç noktayı açıkça gösterir: sorumluluk ölçüsü "intifa hakkı sahibi gibi" olmaktan çıkarılıp "vekil gibi" yapılmış, iyi niyetli devre ilişkin kural daha açık yazılmış ve sorumsuz harcamalara aile için yapılanlar eklenmiştir. Adalet Komisyonu ise ikinci fıkrada yalnızca bir ifade değişikliği yapmıştır.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 288. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Ana baba çocuğun mallarını iadede intifa hakkı sahibi gibi mesuldür; hüsnü niyetle sattıkları malların semenini verirler. Ana baba, çocuğun malından anın menfaati için, salahiyetleri dairesinde yaptıkları masrafı zamin olmazlar.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 288 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 288	4721 sayılı Kanun m. 363
Sorumluluk ölçüsü	İntifa hakkı sahibi gibi	Vekil gibi
İyi niyetle devredilen mallar	İyi niyetle satılan malların bedeli verilir	Dürüstlük kuralına uygun devredilen malların yerine yalnız alınan karşılık verilir
Harcamalar	Çocuğun menfaati için yetki dairesinde yapılan masraflardan sorumluluk yok	Kanuna uygun çocuk veya aile harcamalarından tazminat yok

Velâyet dönemi 743 sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu zamana denk gelen uyuşmazlıklarda eski Kanun hükümleri uygulanır.[2]

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir.** Tasarı aşamasında Adalet Komisyonu ikinci fıkrada yalnızca bir ifade değişikliği yapmıştır. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 363. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır; Anayasa Mahkemesinin çocuk mallarına ilişkin kararı maddeyi koruma güvenceleri arasında anmaktadır.[3]

Tarih	Gelişme	Dayanak
Tasarı aşaması	Adalet Komisyonu ikinci fıkradaki "temlik ettikleri" ibaresini "devrettikleri" olarak değiştirdi	S. Sayısı 723, s. 315
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Sorumluluk ölçüsü	Geri vermede vekil gibi	TMK m. 363/1
İyi niyetli devir	Yalnız alınan karşılık geri verilir	TMK m. 363/2
Harcamalar	Kanuna uygun çocuk veya aile harcamalarından tazminat yok	TMK m. 363/3
İspat	Sadakat ve özenle yönetimi ana ve baba ispat eder	Yargıtay 2. HD, K. 2026/6131
Süre	Zamanaşımı veya hak düşürücü süre yok	Yargıtay 2. HD, K. 2019/2815
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2025/12098
Kaynak	743 m. 288; İsviçre MK m. 327; Öntasarı m. 278	Gerekçe, s. 132

TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükteki Kanun'un 288. maddesini karşılamaktadır ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 327. maddesinden alınmıştır; 1984 tarihli Öntasarının 278. maddesi de bu kaynaktan esinlenmiştir. Gerekçe üç farkı vurgular: ana ve baba geri vermede artık **"intifa hakkı sahibi gibi" değil "vekil gibi"** sorumludur; ikinci fıkra eski metindeki kuralı **daha açık bir dille** ifade eder; üçüncü fıkrada sorumsuz harcamaların çerçevesi genişletilmiş ve **aile için yapılanlar** da eklenmiştir. Adalet Komisyonu, ikinci fıkradaki "temlik ettikleri" 1

2 Yargıtay 2. HD, 05.10.2016, E. 2016/10748, K. 2016/13562.
3 AYM, 06.11.2025, E. 2025/44, K. 2025/218.

ibaresini diğer maddelere paralel olarak **"devrettikleri"** şeklinde değiştirmiştir (S. Sayısı 723, s. 315).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, **ispat yükünün** ana ve babada olmasıdır; çocuğun mallarını sadakat ve özenle yönettiklerini onlar ispat etmelidir.[4] İkinci nokta, **iyi niyetli devir** ile **kötüye kullanma** arasındaki ayrımdır: iyi niyetli devirde çocuk yalnız alınan karşılığı isteyebilir, satış parasıyla başkası adına alınan taşınmazların tapusunu isteyemez.[5] Üçüncü nokta, çocuğun **olağan bakım giderlerinin** ana ve babanın kendi yükümlülüğü olmasıdır; bu giderler "kanuna uygun harcama" diye çocuk mallarından düşülemez.[6]

II. Birinci Fıkra: Geri Vermede Vekil Gibi Sorumluluk

- **Ölçü:** Ana ve baba geri vermede vekil gibi sorumludur.
- **İspat:** Sadakat ve özenle yönetimi ana ve baba ispat eder.
- **Süre:** Sorumluluğa dayanan davalar zamanaşımına tabi değildir.

2 Ana ve baba velâyet süresince çocuğun mallarını yönetir ve kural olarak hesap ve güvence vermez (TMK m. 352); yönetim sona erince malları hesabıyla birlikte devreder (TMK m. 362). 363. madde, bu geri vermede ana ve babanın hangi ölçüde sorumlu olduğunu belirler: ana ve baba **vekil gibi** sorumludur. Vekil gibi sorumluluk, vekâlet sözleşmesindeki sadakat ve özen ölçüsünü akla getirir; Türk Borçlar Kanunu'na göre vekil üstlendiği işleri vekâlet verenin haklı menfaatlerini gözeterek sadakat ve özenle yürütür (TBK m. 506). Gerekçe, eski Kanun'daki "intifa hakkı sahibi gibi" sorumluluğun "vekil gibi" sorumlulukla değiştirildiğini vurgular.

3 Kararlarda ana ve babanın, çocuğun mallarında meydana gelen zarardan sorumlu olmadıklarını ispat için mallarını sadakat ve özenle yönettiklerini ispat etmeleri gerektiği kabul edilmiştir.[7] Ana ve babanın sorumluluğuna dayalı davaların herhangi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süreye tabi olmadığı belirtilmiş,[8] vekâlet görevinin kötüye kullanıldığı iddiasına dayanan ayın isteklerinin süreye bağlı olmaksızın her zaman ileri sürülebileceği de kabul edilmiştir.[9]

III. Velâyetin Kötüye Kullanılması ve Üçüncü Kişiler

- **Kötü niyetli alıcı:** Veliyle işbirliği içinde yapılan sözleşme çocuğu bağlamaz.

4 Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9883, K. 2026/6131.
5 Yargıtay 2. HD, 21.06.2012, E. 2012/11065, K. 2012/17098.
6 Yargıtay 2. HD, 05.10.2016, E. 2016/10748, K. 2016/13562.
7 Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9883, K. 2026/6131.
8 Yargıtay 2. HD, 14.03.2019, E. 2017/4451, K. 2019/2815.
9 Yargıtay 2. HD, 10.07.2012, E. 2011/20244, K. 2012/19378.

- **İspat:** Tapu iptali için alıcının kötü niyeti ispatlanmalıdır.
- **Sınır:** Sorumluluk çocuk mallarıyla sınırlıdır.

Ana ve baba velâyet çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuğun yasal temsilcisidir ve kural olarak çocuk mallarını hâkimden izin almaksızın satabilir; ancak bunu yaparken çocuğun menfaatini gözetmek zorundadır (TMK m. 342). Payları velâyet sahibinden satın alan kişi kötü niyetli olup veliyle çıkar ve işbirliği içinde sözleşme yapmışsa, çocuk bu sözleşmeyle bağlı sayılmamıştır.[10] Buna karşılık üçüncü kişiye karşı açılan tapu iptali davasında alıcının veliyle işbirliği içinde hareket ettiği ispat edilemezse istem reddedilir.[11] 4

Velâyetin kötüye kullanılması hâlinde ana veya babanın sorumluluğu çocuk mallarıyla sınırlıdır. Bu nedenle çocuk mallarının satış parasıyla başkaları adına üçüncü kişilerden satın alınan taşınmazların tapusunun çocuk adına tescili istenemez.[12] 5

IV. İkinci Fıkra: Dürüstlük Kuralına Uygun Devir

- **Kural:** Yalnız alınan karşılık geri verilir.
- **Komisyon:** "Temlik ettikleri" ibaresi "devrettikleri" olarak değiştirilmiştir.
- **Sonuç:** Çocuk ana veya babaya karşı alınan karşılığı isteyebilir.

İkinci fıkra, ana ve babanın dürüstlük kuralına uygun olarak başkasına devrettikleri mallar için özel bir kural koyar: bu malların yerine yalnız aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlüdürler. Gerekçeye göre fıkra, içerik bakımından eski metnin birinci fıkrasındaki cümlenin ikinci bölümüyle aynıdır, ancak daha açık bir dille kaleme alınmıştır. Tasarı metninde "başkasına temlik ettikleri" ifadesi yer alıyordu; Adalet Komisyonu bu ibareyi diğer maddelere paralel olarak "devrettikleri" şeklinde değiştirmiştir. Terekeye ait malların velâyet kapsamında dürüstlük kuralına uygun olarak devredilmesinin, çocuklara ana veya babaya karşı yalnız "aldığı karşılığı" isteme hakkı verdiği kabul edilmiştir.[13] 6

V. Üçüncü Fıkra: Kanuna Uygun Harcamalar

- **Kural:** Kanuna uygun çocuk veya aile harcamalarından tazminat yok.
- **Yenilik:** Aile için yapılan harcamalar kapsama alındı.
- **Sınır:** Olağan bakım giderleri ana ve babanın kendi yükümlülüğüdür.

Üçüncü fıkra, ana ve babanın kanuna uygun olarak çocuk veya aile için yaptıkları harcamalardan dolayı tazminatla yükümlü tutulmayacaklarını öngörür. "Kanuna uygun" harcamalar, Kanun'un izin verdiği harcamalardır: çocuk mallarının gelir- 7

10 Yargıtay 2. HD, 10.07.2012, E. 2011/20244, K. 2012/19378.
11 Yargıtay 2. HD, 03.06.2026, E. 2025/9883, K. 2026/6131.
12 Yargıtay 2. HD, 21.06.2012, E. 2012/11065, K. 2012/17098.
13 Yargıtay 2. HD, 21.06.2012, E. 2012/11065, K. 2012/17098.

leri öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için, hakkaniyete uyduğu ölçüde aile ihtiyaçları için harcanabilir (TMK m. 355); sermaye biçimindeki ödemeler ve çocuğun diğer malları ise belirli şartlarla ve gerektiğinde hâkim izniyle kullanılabilir (TMK m. 327, TMK m. 356). Gerekçeye göre bu fıkrayla sorumsuz harcamaların çerçevesi genişletilmiş ve aile için yapılanlar da eklenmiştir.

8 Bu sınır dışında kalan harcamalar ana ve babayı sorumluluktan kurtarmaz. Annenin çocuğun bakımı ve eğitimi için yaptığı olağan giderlerin kendi yasal yükümlülüğünden doğduğu ve çocuk mallarından mahsup edilemeyeceği belirtilmiştir.[14] Ergin çocuğun babaya karşı açtığı tazminat davasında mahkemenin bu harcama kurallarını ve 363. maddeyi birlikte değerlendirmesi gerektiği kabul edilmiştir.[15]

VI. Usul: Görev, Kapsam, Faiz ve Islah

- **Görev:** Aile mahkemesi.
- **Kapsam:** Dava velâyet sahibine karşı açılır.
- **Faiz ve ıslah:** Genel usul kuralları uygulanır.

9 Ergin çocuğun velâyet sahibine karşı 363. maddeye dayanarak açtığı iade davasında aile mahkemesi görevlidir.[16] 352 ila 363. maddeler velinin sorumluluğuna ilişkin olduğundan, velâyet sahibine değil diğer mirasçılara yöneltilen bir dava bu hükümlere göre çözülmez.[17] Kısıtlanarak velâyet altına bırakılan ergin çocuk bakımından da vesayete ilişkin sorumluluk hükümleri değil, velâyet hükümleri ve 363. madde uygulanır.[18]

10 Faizin, mirasbırakanın ölüm tarihinden değil, velâyet sahibinin daha önce açılan çocuk mallarının korunması davasıyla temerrüde düştüğü tarihten başlatılması gerektiği kabul edilmiştir;[19] bozmadan sonra yapılan ıslaha ise geçerlilik tanınmamıştır.[20]

> UYGULAMA NOTU
>
> **Velâyet döneminde mallarının kötü yönetildiğini düşünen ergin çocuk**, satış ve tapu kayıtlarını, banka hareketlerini ve kira gelirlerine ilişkin belgeleri toplamalı ve davayı aile mahkemesinde açmalıdır. **Malı satın alan üçüncü kişiye karşı dava açılacaksa**, onun veliyle işbirliği içinde hareket ettiğini gösteren deliller hazırlanmalıdır. **Velâyet sahibi**, çocuk malları için yaptığı satışların ve

14 Yargıtay 2. HD, 05.10.2016, E. 2016/10748, K. 2016/13562.
15 Yargıtay 2. HD, 10.06.2015, E. 2015/8027, K. 2015/12281.
16 Yargıtay 2. HD, 29.12.2025, E. 2025/4646, K. 2025/12098.
17 Yargıtay 8. HD, 07.11.2014, E. 2013/21057, K. 2014/20451.
18 Yargıtay 2. HD, 07.03.2022, E. 2021/6267, K. 2022/2139.
19 Yargıtay 2. HD, 09.05.2016, E. 2016/6346, K. 2016/9427.
20 Yargıtay 2. HD, 21.11.2018, E. 2017/4856, K. 2018/13248.

harcamaların çocuk yararına olduğunu gösteren kayıtları saklamalıdır; sadakat ve özenle yönetimin ispat yükü ondadır.

İÇTİHATLAR

1 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
06.11.2025 · E. 2025/44 · K. 2025/218

Anayasa Mahkemesi, 363. maddedeki tazminat hakkını çocuğun mallarını koruyan güvenceler arasında saymıştır

Çocuk mallarının korunması davasına bakan aile mahkemesi, 352. maddenin birinci fıkrası ile 353 ve 354. maddelerin iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi, ana ve babanın yönetim ve kullanma hakkının çocuğun mülkiyet hakkına orantısız bir sınırlama oluşturup oluşturmadığını incelerken Kanun'daki koruma tedbirlerini değerlendirmiştir.

> *Öte yandan çocuğa, 363. maddeye göre yönetme ve kullanma hakkını gereği gibi kullanmayan ana ve babadan zararının tazmin edilmesini talep etme hakkı tanınmıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 363. maddenin çocuk mallarını koruyan sistemdeki yerini gösterir. Anayasa Mahkemesi, 345. maddedeki sınırlamayı, 360. maddedeki önlem alma yetkisini ve 361. maddedeki kayyıma devir imkânını saydıktan sonra, çocuğa yönetme ve kullanma hakkını gereği gibi kullanmayan ana ve babadan zararının tazminini isteme hakkı tanındığını belirtmiştir. Bu güvenceleri birlikte değerlendiren Mahkeme, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadığına oybirliğiyle karar vermiştir (TMK m. 360, TMK m. 361). Karar 14.01.2026 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
21.06.2012 · E. 2012/11065 · K. 2012/17098

Dürüstlük kuralına uygun devirde çocuk yalnız alınan karşılığı isteyebilir; kötüye kullanmada sorumluluk vekil gibidir ve çocuk mallarıyla sınırlıdır

Babalarının ölümünden sonra velâyetleri annelerinde kalan davacılar, annelerinin babalarından kalan malların satış parasını davalı kardeşlerine verdiğini ve onların bu parayla üçüncü kişilerden taşınmaz satın aldığını ileri sürerek bu taşınmazların tapu kayıtlarının miras payları oranında iptalini ve adlarına tescilini istemiştir. Mahkeme istemi kabul etmiştir; davalılardan bir kısmı kararı temyiz etmiştir.

> *Velayet hakkının kötüye kullanılması halinde ise, velayet hakkına sahip olan ana veya baba, çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumlu olurlar. Bu sorumluluk da "çocuk mallarıyla" sınırlıdır. Bu bakımdan, dava konusu taşınmazlar, davacıların iddia ettikleri gibi mirasbırakandan intikal eden taşınır ve taşınmaz malların satışından elde edilen para ile alınmış olsa dahi, böyle bir*

durum, davacılara, davalının üçüncü kişilerden iktisap ettikleri taşınmazların iptalini ve tescilini isteme hakkı vermez.

DEĞERLENDİRME Karar, 363. maddenin iki sorumluluk hâlini ayırır. Daireye göre terekeye ait malların velâyet kapsamında dürüstlük kuralına uygun olarak başkasına devredilmesi, çocuklara ana veya babaya karşı yalnız alınan karşılığı isteme hakkı verir; velâyetin kötüye kullanılması hâlinde ise ana veya baba çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludur ve bu sorumluluk çocuk mallarıyla sınırlıdır. Dava konusu taşınmazlar tereke malı olmayıp kardeşlerce üçüncü kişilerden satın alındığından, satış parasıyla alınmış olsalar bile çocuklara bu taşınmazların tapusunun iptalini isteme hakkı vermez; kabul kararı bozulmuştur.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
10.07.2012 · E. 2011/20244 · K. 2012/19378

Veliyle işbirliği içindeki kötü niyetli alıcıyla yapılan sözleşme çocuğu bağlamaz; vekil gibi sorumluluğa dayanan ayın istekleri süreye bağlı değildir

Velâyet altındayken davacıya ait taşınmaz payları veli tarafından velâyeten satılmıştı. Davacı, payları satın alan kişinin veliyle işbirliği içinde hareket ettiğini ileri sürerek tapu iptali ve tescil istemiştir; mahkeme istemi kısmen kabul etti ve karar temyiz edilmiştir.

> *"...devreden veli ile çıkar ve işbirliği içinde sözleşme yaptığının anlaşılmasına, bu sözleşme ile davacının bağlı sayılamayacağına, velayet hakkına sahip olan, çocuk mallarının geri verilmesinde " vekil" gibi sorumlu olduğuna (TMK m. 363/1) göre, vekilin, vekalet görevini kötüye kullandığı iddiasına dayalı ayın isteklerinin, süreye bağlı olmaksızın her zaman ileri sürülebileceğine göre...*

DEĞERLENDİRME Karar, kötü niyetli üçüncü kişiyle yapılan devrin sonuçlarını gösterir. Daireye göre payları velâyet sahibinden satın alan kişi kötü niyetli olup veliyle çıkar ve işbirliği içinde sözleşme yapmışsa, davacı bu sözleşmeyle bağlı sayılamaz. Velâyet sahibi çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumlu olduğundan, vekâlet görevinin kötüye kullanıldığı iddiasına dayanan ayın istekleri süreye bağlı olmaksızın her zaman ileri sürülebilir. Kararın esasa ilişkin bölümü onanmış, vekâlet ücretine ilişkin kısım düzeltilmiştir.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
14.03.2019 · E. 2017/4451 · K. 2019/2815

Ana ve babanın sorumluluğuna dayanan davalar zamanaşımına veya hak düşürücü süreye tabi değildir

Babalarının ölümünden sonra velâyetleri annelerinde kalan davacılar, annelerinin kendilerine miras kalan taşınmaz paylarını ihtiyaç olmadığı hâlde ve muvazaalı olarak sattığını ileri sürerek satış bedellerine ilişkin alacak istemiştir. Mahkeme, alacağın beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Davacılar, temlikin velayet görevinin kötüye kullanılması suretiyle gerçekleştirildiğini ileri sürdüklerine göre dava, Türk Medeni Kanunun 363.ncü maddesine dayanmaktadır. Ana ve baba velayetleri veya yönetim hakları sona erince, çocuğun mallarını, hesabıyla birlikle ergin çocuğa, vasi sine veya kayyıma devrederler (TMK m.362). Anne ve baba çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludurlar. Dürüstlük kuralına uygun olarak başkalarına devrettikleri malların yerine sadece aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlüdürler (TMK m.363). Çocuğun mallarının yönetimi çocuğun menfaatine uygun olmalı, çocuğun menfaati ile bağdaşabildiği ölçüde ana ve babanın ortak menfaatlerine hizmet etmelidir. Ana baba yönetim görevini sadakat ve özenle yerine getirmelidir. Ana ve babanın, çocuğun mallarında meydana gelen zarardan sorumlu olmadıklarını, zararın meydana gelmesinde herhangi bir kusurlarının bulunmadığını, yani çocuğun mallarını sadakat ve özenle yönettiklerini ispat etmeleri gerekir. Ana ve babanın sorumluluğuna dayalı davalar herhangi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süreye tabi değildir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 363. maddeye dayanan davaların süre bakımından niteliğini açıklar. Daireye göre temlikin velâyet görevinin kötüye kullanılmasıyla yapıldığı ileri sürüldüğünde dava 363. maddeye dayanır; ana ve baba yönetimin sonunda malları hesabıyla devreder, geri vermede vekil gibi sorumludur ve malları sadakat ve özenle yönettiklerini ispat etmelidir. Ana ve babanın sorumluluğuna dayalı davalar herhangi bir zamanaşımına veya hak düşürücü süreye tabi olmadığından, beş yıllık zamanaşımı gerekçesiyle verilen ret kararı bozulmuştur (TMK m. 362).

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
03.06.2026 · E. 2025/9883 · K. 2026/6131

Ana ve baba çocuğun mallarını sadakat ve özenle yönettiklerini ispat etmelidir; üçüncü kişiye karşı tapu iptali için ise alıcının veliyle işbirliği ispatlanmalıdır

Velâyet altındayken davacıya düşen taşınmaz payları annesi tarafından davalı idareye satılmıştı. Davacı, satış bedelinin ertesi gün idareye iade edildiğini, işlemin gerçekte bağışlama olduğunu ve annesinin velâyet görevini kötüye kullandığını ileri sürerek tapu iptali ve tescil istemiştir; istem kabul edildi, istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir.

> *Ana ve baba, çocuğun mallarında meydana gelen zarardan sorumlu olmadıklarını ispat için, zararın meydana gelmesinde herhangi bir kusurlarının olmadığını, yani çocuğun mallarını sadakat ve özenle yönettiklerini ispat etmeleri gerekir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 363. madde kapsamındaki ispat yükünü iki yönden gösterir. Daireye göre ana ve baba çocuğun mallarında meydana gelen zarardan sorumlu olmadıklarını ispat için mallarını sadakat ve özenle yönettiklerini ispat etmelidir; ana ve baba hâkimden izin almaksızın çocuğa ait malları satabilir, ancak bunu yaparken çocuğun menfaatini gözetmek zorundadır. Taşınmazı satın alan üçüncü kişiye karşı açılan tapu iptali davasında ise davacı, alıcının kötü niyetli olarak veliyle

çıkar ve işbirliği içinde hareket ettiğini ispat edememiştir. Bu nedenle istemin reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
05.10.2016 · E. 2016/10748 · K. 2016/13562

Olağan bakım ve eğitim giderleri ana ve babanın kendi yükümlülüğüdür; bu giderler çocuk mallarından mahsup edilemez

Babasının ölümünden sonra velâyeti annesinde kalan davacı, ergin olduktan sonra annesinin kendisine miras kalan taşınmaz paylarını velâyeten sattığını, satış bedellerini ve kira gelirlerini kendisinden gizleyerek velâyet görevini kötüye kullandığını ileri sürerek tazminat istemiştir. Anne, satış bedellerinin davacı için kullanıldığını savunmuştur; mahkeme davayı reddetmiştir.

> *...davalı annenin çocuğun bakımı ve eğitimi için yaptığı olağan giderleri karşılaması annenin yasal yükümlülüğünden doğan masraflardan olup, bu masrafları çocuk mallarından mahsup etme hakkına sahip değildir. Davalı anne yoksul olduklarını veya çocuğun özel durumunun olağanüstü harcamalar yapılmasını gerektirdiğini ve bu sebeple çocuk mallarının kullanıldığını da iddia ve ispat etmemiştir. Aynı şekilde, dava konusu 2536 ada 1 ve 2 nolu parsel sayılı taşınmazların satışından aldığı karşılığı davacıya verdiğini ya da satıştan elde edilen karşılığı davacı yararına sadakat ve özenle yönettiğini de kanıtlayamamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 363. maddenin üçüncü fıkrasındaki kanuna uygun harcama sınırını gösterir. Daireye göre annenin çocuğun bakımı ve eğitimi için yaptığı olağan giderler kendi yasal yükümlülüğünden doğar ve çocuk mallarından mahsup edilemez. Anne, yoksul olduklarını veya çocuğun özel durumunun olağanüstü harcama gerektirdiğini de ispat etmemiş, satıştan aldığı karşılığı davacıya verdiğini ya da davacı yararına sadakat ve özenle yönettiğini kanıtlayamamıştır. Velâyet dönemi eski Kanun'a denk geldiğinden uyuşmazlık 743 sayılı Kanun'a göre çözülmüş, ret kararı bozulmuştur (TMK m. 327).

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
10.06.2015 · E. 2015/8027 · K. 2015/12281

Ergin çocuğun velâyet sahibine karşı açtığı tazminat davası 363. maddeye dayanır; hâkim hukuki nitelendirmeyi kendiliğinden yapar

Ergin olan çocuk, velâyet sahibi babasına karşı velâyet hakkının kötüye kullanılması nedeniyle tazminat istemiştir; mahkeme davayı reddetmiştir.

> *Somut olayımızda ;davanın konusu ergin olan çocuk tarafından baba aleyhine açılan Türk Medeni Kanununun 363. maddesine dayalı ana ve babanın sorumluluğundan kaynaklanan tazminattır. Hakim, Türk hukukunu resen uygular (HMK madde 33). Bu durumda mahkemece, yukarıda belirtilen maddeler çerçevesinde değerlendirme yapılarak hasıl olacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, hukuki vasıflandırmada hataya düşülerek, yazılı gerekçe ile davanın reddedilmesi usul ve yasaya aykırı bulunmuştur.*

DEĞERLENDİRME Karar, 363. maddeye dayanan tazminat davalarında mahkemenin değerlendirme çerçevesini gösterir. Daire, ana ve babanın çocuğun bakım giderlerini karşılama yükümlülüğünü, hâkim izniyle çocuk mallarından harcama yapılabilecek hâlleri ve 363. maddedeki sorumluluğu birlikte hatırlatmıştır. Davanın ergin çocuk tarafından babaya karşı açılan ve ana ve babanın sorumluluğundan kaynaklanan bir tazminat davası olduğunu, hâkimin Türk hukukunu resen uygulayacağını belirterek, hukuki nitelendirmede hataya düşülerek verilen ret kararını bozmuştur (TMK m. 327, TMK m. 356).

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
07.03.2022 · E. 2021/6267 · K. 2022/2139

Velâyet altındaki kısıtlı ergin çocuğun mallarından doğan sorumlulukta vesayet hükümleri değil velâyet hükümleri ve 363. madde uygulanır

Ergin olduğu hâlde kısıtlanarak annesinin velâyeti altına bırakılan kişi için sonradan velâyet kaldırılıp vasi atandı. Vasi, eski velinin velâyet döneminde kötü niyetli ve tedbirsiz yönetimi nedeniyle kısıtlının uğradığı zararın eski veliden ve devletten tazminini istemiştir; mahkeme vesayete ilişkin sorumluluk hükümlerine dayanarak davayı kabul etmiştir.

> *Bununla birlikte, veli TMK m. 363/1-2 ve 3. fıkraları gereği, çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludur. Mahkemece TMK 467. maddesi uyarınca yargılama yapılmış ve buna dayalı olarak hüküm verilmiş olması hatalı, olmuştur. O halde, velayet altındaki kısıtlı ergin çocuğun mallarının yönetiminde TMK 335 ve devamındaki maddeler ile 352 madde ve devamındaki maddelerin somut olaya uyan hükümleri uygulanarak bir karar verilmesi gerekirken, hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm verilmesi doğru görülmeyip bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 363. maddenin kısıtlı ergin çocuklar bakımından da uygulandığını gösterir. Daireye göre kısıtlanıp vesayet altına değil ana veya babanın velâyeti altına bırakılan ergin çocuk bakımından velâyet hükümleri uygulanır; veli çocuk mallarını hâkimden izin almaksızın yönetir, ancak geri vermede vekil gibi sorumludur. Vesayete ilişkin sorumluluk hükümlerine göre yargılama yapılması ve devlete husumet yöneltilmesi hatalı bulunmuş, velâyet ve çocuk mallarına ilişkin hükümler uygulanarak karar verilmesi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur (TMK m. 352).

9 **YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ**
07.11.2014 · E. 2013/21057 · K. 2014/20451

352 ila 363. maddeler velinin sorumluluğuna ilişkindir; velâyet sahibine değil diğer mirasçılara yöneltilen dava bu hükümlere göre çözülmez

Velâyet sahibi annenin çocuklar adına imzaladığı mirastan feragat sözleşmesinin iptali, mirasbırakanın diğer mirasçılarına karşı açılan davada istendi. Asliye hukuk mahkemesi, uyuşmazlığın çocuk mallarına ilişkin hükümlere göre çözülmesi gerektiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

> *...mahkemenin gerekçesine dayanak yaptığı TMK'nun 352-363. maddeleri, çocuk malları konusunda velinin, velayet görevini kötüye kullanmasına ilişkin sorumluluk kuralları olup, böyle bir davanın velayet hakkı sahibine karşı açılması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 363. maddenin ve çocuk mallarına ilişkin hükümlerin uygulama alanını sınırlar. Daireye göre 352 ila 363. maddeler, çocuk malları konusunda velinin velâyet görevini kötüye kullanmasına ilişkin sorumluluk kurallarıdır ve bu nitelikteki dava velâyet hakkı sahibine karşı açılmalıdır. Velâyet sahibine değil mirasbırakanın diğer mirasçılarına yöneltilen mirastan feragat sözleşmesinin iptali davası miras hukukuna ilişkin olduğundan, çocuk mallarına ilişkin olduğu gerekçesiyle verilen görevsizlik kararı bozulmuştur.

10 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
29.12.2025 · E. 2025/4646 · K. 2025/12098

Ergin çocuğun velâyet sahibine karşı 363. maddeye dayanarak açtığı iade davasında aile mahkemesi görevlidir

Ergin olan çocuk, velâyet sahibi babasının kendisine ait taşınmazı dürüstlük kuralına aykırı olarak başkasına devrettiğini ileri sürerek taşınmazın iadesini istemiştir. Asliye hukuk mahkemesi işin esasına girerek karar vermiştir; istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir.

> *Somut olayda dava konusu uyuşmazlık ergin olan çocuk tarafından baba aleyhine Türk Medeni Kanununun 363. maddesine dayalı olarak açılan velayet hakkı sahibinin dürüstlük kurallarına aykırı olarak başkasına devrettiği taşınmazın iadesi isteğine ilişkindir. Mahkemelerin görevi kamu düzeni ile ilgilidir. Yargılamanın her aşamasında hakim tarafından kendiliğinden dikkate alınması gerekmektedir. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 4/1. maddesi; 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ikinci kitabından üçüncü kısım hariç olmak üzere (TMK m. 118-395, 5133 S.K m. 2-3) kaynaklanan bütün davaların Aile Mahkemesinde bakılacağı hükme bağlanmıştır. Açıklanan hükümler çerçevesinde görevli mahkeme Aile Mahkemesi'dir. O halde; Aile Mahkemesinin görevli olduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi gerekirken bu husus gözetilmeden işin esasına girilerek hüküm kurulması hatalı olup kararın bu gerekçeyle bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 363. maddeye dayanan istemlerde görevli mahkemeyi belirler. Daire, uyuşmazlığın ergin çocuk tarafından babaya karşı açılan ve velâyet sahibinin dürüstlük kuralına aykırı olarak başkasına devrettiği taşınmazın iadesine ilişkin bir dava olduğunu, 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Kanun'un aile hukuku kitabından doğan davalara aile mahkemesinde bakılacağını belirtmiştir. Görev kendiliğinden gözetilmesi gerektiğinden, görevsizlik kararı yerine esasa girilerek verilen karar bozulmuştur.

11 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
09.05.2016 · E. 2016/6346 · K. 2016/9427

Çocuk mallarına ilişkin hükümlere aykırılıktan doğan alacakta faiz, mirasbırakanın ölümünden değil temerrütten başlar

Velâyet sahibinin çocuk mallarının korunmasına ilişkin hükümlere aykırı davrandığı gerekçesiyle açılan alacak davasında mahkeme, alacağa mirasbırakanın ölüm tarihinden itibaren faiz yürütülmesine karar vermiştir.

> *Toplanan delillerden davacının annesi tarafından 15.07.2004 tarihinde açılan çocuk mallarının korunması davasında davalının velayeti kötüye kullandığı tespit edilmiş ve bu karar 13.05.2009 tarihinde kesinleşmiştir. Davalı kesinleşen bu dava ile temerrüde düşürülmüştür. Açıklanan sebeple faizin murisin ölüm tarihinden itibaren başlatılması doğru olmamıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 363. madde kapsamındaki alacaklarda faizin başlangıcını gösterir. Daireye göre davalının velâyeti kötüye kullandığı, daha önce açılan çocuk mallarının korunması davasında tespit edilmiş ve bu dava ile davalı temerrüde düşürülmüştür. Bu nedenle faizin mirasbırakanın ölüm tarihinden başlatılması doğru bulunmamış, başlangıç tarihi önceki davanın açıldığı tarih olarak düzeltilmiş ve karar onanmıştır.

12 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
21.11.2018 · E. 2017/4856 · K. 2018/13248

363. maddeye dayanan tazminat davasında bozmadan sonra yapılan ıslaha geçerlilik tanınamaz

Ergin olan davacı, annesinden miras kalan taşınmazdaki payının babası tarafından velâyeten satıldığını ve bedelin kendisine verilmediğini ileri sürerek 363. madde kapsamında tazminat istemiştir. Bozma kararından sonra dava değerini ıslahla artırmıştır; mahkeme ıslah edilen miktara hükmetmiştir.

> *Ancak ıslah tahkikatın sona ermesine kadar yapılabilir. (HMK m. 177/1). Yargıtayca hüküm bozulduktan sonra bu yoldan faydalanmak mümkün değildir (04.02.1948 tarihli 10/3 sayılı İçt. Bir. Kararı). Açıklanan sebeple, bu husus nazara alınmadan dava dilekçesinde belirtilen 10.000,00 TL'ye hükmedilmesi gerekirken bozmadan sonra yapılan ıslaha geçerlilik tanınmak suretiyle yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve kanuna aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 363. maddeye dayanan davaların usul kurallarına tabi olduğunu gösterir. Daire, ilk bozma kararında talebin 363, 327 ve 356. maddeler çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini belirttiğini hatırlatmış; ıslahın ancak tahkikatın sona ermesine kadar yapılabileceğini ve bozmadan sonra bu yoldan yararlanılamayacağını belirterek, dava dilekçesindeki miktar yerine ıslah edilen miktara hükmedilmesini doğru bulmamış ve kararı bozmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 327:** Bakım borcunun kapsamı.
- **TMK m. 342:** Çocuğun temsili.
- **TMK m. 352:** Çocuk mallarının yönetimi.
- **TMK m. 355:** Gelirlerin sarfı.
- **TMK m. 356:** Kısmen sarf.
- **TMK m. 360:** Çocuk mallarının korunması için önlemler.
- **TMK m. 361:** Yönetimin kayyıma devri.
- **TMK m. 362:** Velâyet sona erince malların devri.

NAFAKA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Birinci Ayırım · m. 364–366

Nafaka Yükümlülüğü başlıklı ayırım, Türk Medeni Kanunu'nun 364–366. maddelerini kapsamaktadır. Bu ciltte yer alan maddeler ve özleri aşağıda gösterilmiştir.

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 364	Nafaka yükümlüleri	Yardım nafakasının temel hükmüdür
m. 365	Dava hakkı	Yardım nafakası davasının nasıl açılacağını düzenler
m. 366	Korunmaya muhtaç kişiler	Korunmaya muhtaç kişilerin bakımını ve bu bakımın masraflarını düzenler

MADDE

364 A. Nafaka yükümlüleri

KANUN METNİ

(1) Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür.
(2) Kardeşlerin nafaka yükümlülükleri, refah içinde bulunmalarına bağlıdır.
(3) Eş ile ana ve babanın bakım borçlarına ilişkin hükümler saklıdır.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 364, yardım nafakasının temel hükmüdür. Herkes, yardım etmediği takdirde **yoksulluğa düşecek** olan **üstsoyu, altsoyu ve kardeşlerine** nafaka vermekle yükümlüdür. **Kardeşlerin** yükümlülüğü, **refah içinde** bulunmalarına bağlıdır; refah şartı üstsoy ve altsoy için aranmaz. **Eş ile ana ve babanın bakım borçlarına** ilişkin özel hükümler saklıdır. Yardım nafakası için nafaka isteyenin yardım edilmezse yoksulluğa düşeceğinin anlaşılması, yükümlünün de geçim sıkıntısına düşürülmemesi gerektiği kabul edilmiştir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Yardım nafakası	Yoksulluğa düşecek üstsoy, altsoy veya kardeşe yapılan zorunlu parasal yardım.
Üstsoy	Ana, baba, büyükanne, büyükbaba gibi kişinin kendisinden geldiği kan hısımları.
Altsoy	Çocuk, torun gibi kişiden gelen kan hısımları.
Yoksulluk	Zorunlu yaşam giderlerini karşılayacak düzeyde gelirden yoksunluk.
Refah	Kendi geçimini sağladıktan sonra yardım edebilecek ekonomik rahatlık.

1 Yargıtay 3. HD, 15.06.2017, E. 2016/21920, K. 2017/10252.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 364- Yürürlükteki Kanunun 315 ve kısmen de 316 ncı maddesini karşılamaktadır. Madde, İsviçre Medenî Kanununun 328 inci maddesinden esinlenen 1984 tarihli Öntasarının 297 nci maddesinden alınmıştır. Ancak birinci fıkrada "...önemli ölçüde geçim sıkıntısına" düşmekten söz eden Öntasarı yerine, kaynaktaki gibi "...yoksulluğa düşmek" deyimi tercih edilmiştir. "Nafaka" terimi ise çok yerleşmiş olması itibarıyla aynen korunmuştur. Maddenin ikinci fıkrasındaki hüküm, yürürlükteki Kanunun 316 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer almaktadır. Maddeye eklenen üçüncü fıkra ile eşlerin birbirine, ana ve babanın ergin olmayan çocuklarına karşı bakım borçlarına ilişkin özel hükümlerin saklı olduğu vurgulanmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 132*

Gerekçe, maddenin ölçüsünün bir tercih sonucu belirlendiğini gösterir: Öntasarıdaki "önemli ölçüde geçim sıkıntısı" yerine kaynak İsviçre hükmündeki "yoksulluğa düşme" ölçüsü benimsenmiştir. Üçüncü fıkra yenidir ve yardım nafakasının eşler arasındaki ve ana-baba ile ergin olmayan çocuk arasındaki bakım borçlarının yerine geçmediğini açıkça ortaya koyar.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 315. madde ile 316. maddenin ikinci fıkrasıydı.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Madde 315 – Herkes, yardım etmediği surette zarurete düşecek olan usul ve füruuna ve erkek ve kız kardeşlerine muavenet ile mükelleftir. Madde 316/2 – Erkek ve kız kardeşler, hali refahta bulunmadıkça kendilerinden nafaka istenemez.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 315 ve 316/2 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 315 ve 316/2	4721 sayılı Kanun m. 364
Ölçü	Yardım edilmezse zarurete düşmek	Yardım edilmezse yoksulluğa düşmek
Yükümlüler	Usul ve füru ile erkek ve kız kardeşler	Üstsoy, altsoy ve kardeşler
Kardeşler	Refah hâlinde bulunmadıkça nafaka istenemez	Yükümlülük refah içinde bulunmaya bağlı
Saklı hükümler	Düzenlenmemişti	Eş ile ana ve babanın bakım borçları saklı

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 364. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Yükümlüler	Üstsoy, altsoy ve kardeşler	TMK m. 364/1
Alacaklının durumu	Yardım edilmezse yoksulluğa düşecek olmak	TMK m. 364/1
Kardeşler	Yükümlülük refah içinde bulunmaya bağlı	TMK m. 364/2
Refah şartının kapsamı	Yalnız kardeşler için aranır	Yargıtay 3. HD, K. 2015/6355
Saklı hükümler	Eş ile ana ve babanın bakım borçları	TMK m. 364/3
Ergin öğrenci	Eğitimine devam eden ve yoksulluğa düşen çocuğa yardım zorunlu	Yargıtay HGK, K. 2019/1145
Kaynak	743 m. 315 ve 316/2; Öntasarı m. 297; İsviçre MK m. 328	Gerekçe, s. 132

1 TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükteki Kanun'un 315. ve kısmen 316. maddelerini karşılamaktadır ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 328. maddesinden esinlenen 1984 tarihli Öntasarının 297. maddesinden alınmıştır. Gerekçe, birinci fıkrada Öntasarıdaki **"önemli ölçüde geçim sıkıntısına" düşme** ölçüsü yerine kaynaktaki gibi **"yoksulluğa düşmek"** deyiminin tercih edildiğini, "nafaka" teriminin ise yerleşmiş olduğu için korunduğunu belirtir. İkinci fıkra eski Kanun'un 316. maddesinin ikinci fıkrasından gelir; eklenen üçüncü fıkra ise eşlerin birbirine, ana ve babanın ergin olmayan çocuklarına karşı bakım borçlarına ilişkin **özel hükümlerin saklı** olduğunu vurgular. Tasarının 364. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 449).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, yardım nafakasının **yoksulluk** şartına bağlı olmasıdır; nafaka isteyen, yardım edilmezse yoksulluğa düşeceğini ortaya koymalıdır. İkinci nokta, **refah şartının yalnız kardeşler** için arandığıdır; üstsoy ve altsoy, refah içinde olmasalar da gelirleriyle orantılı olarak sorumludur.[2] Üçüncü nokta, **iştirak nafakasının çocuğun ergin olmasıyla kendiliğinden sona ermesi** ve yardım nafakası için ergin çocuğun kendisinin dava açması gerektiğidir.[3]

2 Yargıtay 3. HD, 15.04.2015, E. 2014/21426, K. 2015/6355.
3 Yargıtay 2. HD, 22.09.2011, E. 2010/12022, K. 2011/13809.

II. Birinci Fıkra: Nafaka Yükümlüleri ve Nafaka Alacaklıları

- **Yükümlüler:** Üstsoy, altsoy ve kardeşler.
- **Alacaklının durumu:** Yardım edilmezse yoksulluğa düşecek olmak.
- **Sınır:** Kanun'un saydığı hısımlar dışındakiler yardım nafakasıyla yükümlü değildir.

1. madde, belirli yakınlıktaki hısımlar arasında karşılıklı bir yardım yükümlülüğü kurar. Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür. Yardım nafakasının tarafları üstsoy, altsoy ve kardeşlerdir; Kanun yükümlüleri tek tek saydığından bunların dışındaki hısımların yardım nafakası yükümlülüğü yoktur.[4] Aynı kararda aile bağlarının herhangi bir nedenle zayıflamış olmasının yükümlülüğü kendiliğinden ortadan kaldırmadığı da belirtilmiştir.

Yükümlülüğün doğması için nafaka isteyenin yardım edilmediği takdirde yoksulluğa düşeceğinin anlaşılması gerekir. Yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım ve eğitim gibi zorunlu harcamaları karşılayacak düzeyde geliri olmayanlar yoksul kabul edilir; eğitimine devam eden ve kendi emeği ve geliriyle yaşamını sürdüremeyen kişi ana ve babasından öğrenimini tamamlayıncaya kadar yardım nafakası isteyebilir, ancak yükümlünün de geçim sıkıntısına düşürülmemesi esastır.[5] Nafakanın miktarı, davacının geçinmesi için gerekli ve yükümlünün malî gücüne uygun olmalıdır (TMK m. 365). **2**

III. İkinci Fıkra: Kardeşler ve Refah Şartı

- **Kural:** Kardeşlerin yükümlülüğü refah içinde bulunmalarına bağlıdır.
- **Kapsam:** Refah şartı yalnız kardeşler için aranır.
- **Sıra:** Kardeşler, altsoy ve üstsoydan sonra gelir.

Kardeşlerden yardım nafakası istenebilmesi için kardeşin refah içinde bulunması gerekir. İlerlemiş yaşları ve aldıkları yaşlılık aylığıyla kendi geçimlerini ancak sağlayabilen kardeşlerin refah içinde olmadığı ve yardım nafakası yükümlülüklerinin bulunmadığı kabul edilmiştir.[6] Buna karşılık refah şartı yalnız kardeşler için geçerlidir; kiraya verilmiş taşınmazları ve emekli aylığı bulunan babaannenin torununa geliriyle orantılı nafaka ödemesi gerektiği belirtilmiştir.[7] Nafaka davasının hangi sırayla açılacağı ise mirasçılıktaki sıraya göre belirlenir (TMK m. 365). **3**

4 Yargıtay 3. HD, 12.06.2017, E. 2016/22092, K. 2017/9682.
5 Yargıtay 3. HD, 15.06.2017, E. 2016/21920, K. 2017/10252.
6 Yargıtay 3. HD, 12.06.2017, E. 2016/22092, K. 2017/9682.
7 Yargıtay 3. HD, 15.04.2015, E. 2014/21426, K. 2015/6355.

IV. Üçüncü Fıkra: Eş ile Ana ve Babanın Bakım Borçları

- **Eşler:** Evlilik ve boşanmaya ilişkin nafaka hükümleri saklıdır.
- **Ana ve baba:** Ergin olmayan çocuğa bakım borcu ayrıca düzenlenmiştir.
- **Ergin çocuk:** Eğitimi devam ediyorsa ana ve baba bakımla yükümlüdür.

4 Üçüncü fıkra, eşlerin birbirine ve ana ve babanın çocuklarına karşı bakım borçlarının kendi özel hükümlerine tabi olduğunu vurgular. Ergin olmayan çocuğun bakım giderleri ana ve baba tarafından karşılanır ve boşanmada iştirak nafakası bu yükümlülüğün sonucudur (TMK m. 327, TMK m. 182). İştirak nafakası çocuğun ergin olmasıyla kendiliğinden sona erer; bundan sonra şartları varsa 364. madde uyarınca yardım nafakası istenebilir.[8]

5 Babanın ergin olmayan çocuğuna karşı bakım borcundan doğan nafaka yükümlülüğü ölümüyle mirasçılarına geçmez; babanın ölümünden sonra mirasçılarına yöneltilen nafaka istemi 364. maddeye dayanır ve ergin olmayan çocuğa bakım yükümlülüğünün öncelikle anaya ait olduğu gözetilir.[9]

V. Eğitimine Devam Eden Ergin Çocuk

- **Dayanak:** 328. maddenin ikinci fıkrası ile 364. madde birlikte uygulanır.
- **Eğitim türü:** Açık öğretimde okumak yükümlülüğü kaldırmaz.
- **Sona erme:** Eğitim bitip iş bulunca nafaka kaldırılabilir.

6 Çocuk ergin olduğu hâlde eğitimi devam ediyorsa ana ve baba, durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde, eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdür (TMK m. 328). Yardım nafakası davalarında bu hüküm 364. maddeyle birlikte uygulanır. Hukuk Genel Kurulu, açık öğretim fakültesinde okumanın babanın yardım nafakası yükümlülüğünü ortadan kaldırmadığını ve babanın eğitimine devam eden ve yoksulluğa düşmüş çocuğuna yardım etmek zorunda olduğunu belirtmiştir.[10] Kısa süreli ve giderleri karşılamayan bir çalışmanın da yükümlülüğü kaldırmadığı kabul edilmiştir.[11]

7 Eğitim sona erip çocuk işe başladığında yardıma ihtiyaç ortadan kalkabilir; Hukuk Genel Kurulu bu durumda nafakanın dava tarihinden değil çocuğun işe başladığı tarihten itibaren kaldırılması gerektiğine karar vermiştir.[12] İhtiyaç sürüyorsa yükümlünün ekonomik durumundaki kötüleşme nafakanın tamamen kaldırılmasını değil, gerekiyorsa indirilmesini haklı kılar.[13]

8 Yargıtay 2. HD, 19.11.2012, E. 2012/7833, K. 2012/27461.
9 Yargıtay 2. HD, 24.03.2010, E. 2010/2945, K. 2010/5646.
10 Yargıtay HGK, 07.11.2019, E. 2017/1012, K. 2019/1145.
11 Yargıtay HGK, 05.11.2019, E. 2017/959, K. 2019/1131.
12 Yargıtay HGK, 14.11.2019, E. 2018/904, K. 2019/1181.
13 Yargıtay HGK, 05.11.2019, E. 2017/2118, K. 2019/1138.

VI. Usul: Dava Hakkı

- **Talep hakkı:** Yardım nafakasını ergin çocuğun kendisi ister.
- **Talep dışına çıkılamaz:** Açılmış bir yardım nafakası davası olmadan hüküm kurulamaz.
- **Görev:** Aile mahkemesi.

Ergin çocuk için yardım nafakası, onun tarafından açılmış bir nafaka davası varsa dikkate alınır; ananın boşanma davasındaki iştirak nafakası talebi yardım nafakası sayılarak karar verilemez.[14] Usulüne uygun açılmış bir yardım nafakası davası bulunmadıkça hâkim talep dışına çıkarak yardım nafakasına hükmedemez.[15] Yardım nafakası davaları, Kanun'un aile hukuku kitabından doğduğu için aile mahkemesinde görülür. 8

UYGULAMA NOTU

Ergin olan ve eğitimi süren kişi yardım nafakası davasını kendi adına açmalı; öğrenci belgesini ve gelir durumunu gösteren belgeleri sunmalıdır. **Yaşlı ana veya baba ya da yoksulluğa düşmüş bir yakın için nafaka istenecekse**, önce altsoya, sonra üstsoya başvurulacağı ve kardeşlerden ancak refah içindeyseler nafaka istenebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. **Nafaka yükümlüsü**, kendi geçimini ve diğer yükümlülüklerini gösteren belgeleri sunmalıdır; nafakanın yükümlüyü geçim sıkıntısına düşürmemesi gerekir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
15.06.2017 · E. 2016/21920 · K. 2017/10252

Yardım nafakası için nafaka isteyenin yardım edilmezse yoksulluğa düşeceği anlaşılmalıdır; yükümlü de geçim sıkıntısına düşürülmemelidir

Üniversite öğrencisi olan ergin davacı, babasından yardım nafakası istemiştir; mahkeme istemi reddetmiştir.

> *Yardım nafakasına karar verilebilmesi için nafaka isteyenin yardım edilmemesi halinde yoksulluğa düşeceğinin anlaşılması gerekmektedir.Eğitimine devam etmekte olan kişi kendi emek ve geliriyle yaşamını sürdürmekten yoksun ise, ana babasından öğrenimini tamamlayıncaya kadar yardım nafakası isteyebilir. Ne var ki, bunu vermekle yükümlü tutulacak kişilerin geçim sıkıntısına düşürülmemesi asıldır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 364. maddenin iki yönlü ölçüsünü gösterir. Daire, yeme, giyinme, barınma, sağlık, ulaşım ve eğitim gibi zorunlu harcamaları karşılayacak

14 Yargıtay 2. HD, 22.09.2011, E. 2010/12022, K. 2011/13809.
15 Yargıtay 2. HD, 28.02.2018, E. 2016/12504, K. 2018/2746.

düzeyde geliri olmayanların yoksul sayılacağını hatırlatmış ve yardım nafakasına karar verilebilmesi için nafaka isteyenin yardım edilmediği takdirde yoksulluğa düşeceğinin anlaşılması gerektiğini belirtmiştir. Eğitimine devam eden ve kendi emeği ve geliriyle yaşamını sürdüremeyen kişi, ana ve babasından öğrenimini tamamlayıncaya kadar yardım nafakası isteyebilir; ancak yükümlünün geçim sıkıntısına düşürülmemesi esastır. Üniversite öğrencisi davacı için babanın gelir durumu gözetilerek hakkaniyete uygun nafakaya hükmedilmesi gerektiğinden ret kararı bozulmuştur (TMK m. 328, TMK m. 365).

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
07.11.2019 · E. 2017/1012 · K. 2019/1145

Açık öğretimde okumak, babanın eğitimine devam eden ve yoksulluğa düşen ergin çocuğuna yardım nafakası yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz

Açık öğretim fakültesinde okuyan ve düzenli geliri bulunmayan ergin davacı, babasından yardım nafakası istemiştir. Mahkeme, babanın maaşında icra kesintileri bulunduğu ve annenin gelirinin daha fazla olduğu gerekçesiyle istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Yine mahkemenin kabulünün aksine açık öğretim fakültesinde okuyor olmak, babanın yardım nafakası yükümlülüğünü ortadan kaldıran bir sebep olarak kabul edilemez. Öyleyse baba eğitimine devam eden ve yoksulluğa düşmüş çocuğuna yardım etmek zorundadır.*

DEĞERLENDİRME Karar, ergin çocuğun yardım nafakasında eğitimin önemini vurgular. Hukuk Genel Kurulu, 328. maddenin ergin çocuğun eğitimi devam ettiği sürece ana ve babaya durum ve koşullara göre yardım yükümlülüğü getirdiğini, davacının annesiyle yaşadığı için ondan da yardım aldığının kabul edileceğini, icra kesintisine rağmen babanın bir miktar nafaka ödeyebileceğini belirtmiştir. Açık öğretim fakültesinde okumak babanın yükümlülüğünü kaldırmaz; hakkaniyete uygun bir yardım nafakasına hükmedilmesi gerektiğinden direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 328).

3 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
05.11.2019 · E. 2017/959 · K. 2019/1131

Eğitime devam eden ergin çocuğun kısa süreli ve giderlerini karşılamayan çalışması, babanın yardım nafakası yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz

Açık öğretim lisesinde okuyan ergin davacı, babasından yardım nafakası istemiştir. Baba, davacının özel güvenlik görevlisi olarak çalıştığını savunmuştur; mahkeme istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Davacı kısa süreliğine özel güvenlik görevlisi olarak çalışmışsa da bu çalışması sürekli olmadığı gibi kendisinin ve okulunun giderlerine de yetmemektedir. TMK'nın 328. maddesi ergin çocuğun eğitiminin devam etmesi hâlinde ana ve babanın durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde yardımda bulunmalarını bir yükümlülük olarak öngörmüştür. Dolayısıyla davalının eğiti-*

mine devam eden ve düzenli bir geliri bulunmayan çocuğuna bir miktar nafaka ödeyebileceği kuşkusuzdur. Yine mahkemenin kabulünün aksine açık öğretim lisesinde okuyor olmak, babanın yardım nafakası yükümlülüğünü ortadan kaldıran bir sebep olarak kabul edilemez.

DEĞERLENDİRME Karar, eğitimle çalışmanın birlikte değerlendirilmesini gösterir. Hukuk Genel Kurulu, günümüzdeki ekonomik koşullarda eğitimle çalışmayı bir arada sürdürmenin mümkün olmayacağının kural ve karine olarak kabul edilmesi gerektiğini hatırlatmıştır. Davacının kısa süreli çalışması sürekli olmadığı ve kendisinin ve okulunun giderlerine yetmediği için babanın yükümlülüğünü kaldırmaz; açık öğretim lisesinde okumak da bir engel değildir. Emekli aylığı alan babanın eğitimine devam eden ve düzenli geliri bulunmayan çocuğuna bir miktar nafaka ödeyebileceği kabul edilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 328).

4 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
14.11.2019 · E. 2018/904 · K. 2019/1181

Eğitimine devam eden ergin çocuğun yardım nafakası, eğitimi sona erip işe başladığı tarihten itibaren kaldırılmalıdır

Baba, üniversiteden mezun olan çocuğuna ödediği yardım nafakasının kaldırılmasını istemiştir. Mahkeme, iş bulma imkânı bulunan meslek sahibinin yardım nafakasına hak kazanamayacağı gerekçesiyle nafakayı dava tarihinden itibaren kaldırdı ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Öte yandan yargılama aşamasında davalının eğitiminin sona erdiği ve 23.05.2016 tarihinde bir şirkette işe başladığı, sonuç olarak bu tarihten itibaren babasının yardımına ihtiyacı kalmadığı anlaşılmaktadır. Şu hâlde, davalının dava tarihi itibariyle eğitimine devam ettiği ve babasının yardımına ihtiyaç duyduğu, ancak işe başladığı tarihten itibaren babasının yardımına ihtiyacı kalmadığı gözetilerek yardım nafakasının davalının işe başladığı 23.05.2016 tarihi itibariyle kaldırılmasına karar verilmesi gerekmektedir.*

DEĞERLENDİRME Karar, yardım nafakasının hangi tarihten itibaren kaldırılacağını belirler. Hukuk Genel Kurulu, dava tarihinde sınav hazırlık kursuna giderek eğitimine devam eden ve düzenli geliri bulunmayan çocuğun babasının yardımına ihtiyacı olduğunu, babanın geliri dikkate alındığında bir miktar nafaka ödeyebileceğini kabul etmiştir. Ancak yargılama sırasında çocuğun eğitimi sona ermiş ve işe başlamıştır; bu tarihten itibaren babasının yardımına ihtiyacı kalmadığından nafakanın dava tarihinden değil işe başlama tarihinden itibaren kaldırılması gerektiği belirtilmiş ve direnme kararı değişik gerekçeyle bozulmuştur.

5 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
05.11.2019 · E. 2017/2118 · K. 2019/1138

Eğitimine devam eden ergin çocuğun ihtiyacı sürüyorsa, yükümlünün ekonomik durumu gözetilerek yardım nafakası kaldırılmamalı, gerekiyorsa indirilmelidir

Emekli olan ve işinden ayrılan baba, açık öğretim üniversitesinde okuyan ergin çocuğuna ödediği yardım nafakasının kaldırılmasını istemiştir. Mahkeme nafakayı tamamen kaldırdı ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Şu hâlde, yerel mahkemece; davacının ekonomik durumu da göz önüne alınarak hâlen ödenmekte olan nafakanın bir miktar indirilmesine karar verilmesi gerekirken, aksi düşüncelerle tamamen kaldırılması doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, yardım nafakasının kaldırılması ile indirilmesi arasındaki farkı gösterir. Hukuk Genel Kurulu, çocuğun çalışmasının sürekli olmadığını ve kendisinin ve okulunun giderlerine yetmediğini, açık öğretim üniversitesinde okumanın babanın yükümlülüğünü kaldırmadığını belirtmiştir. Babanın ekonomik durumu gözetilerek ödenmekte olan nafakanın bir miktar indirilmesi gerekirken tamamen kaldırılması doğru bulunmamış ve direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 365).

6 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
12.06.2017 · E. 2016/22092 · K. 2017/9682

Yaşları ilerlemiş ve yaşlılık aylığıyla ancak geçinebilen kardeşler refah içinde sayılmaz; yardım nafakası yükümlülükleri yoktur

Bir kurumun bakımında bulunan kişi için kurum, kişinin kardeşlerinden yardım nafakası istemiştir. Mahkeme kardeşlerden bir kısmı aleyhine nafakaya hükmetmiştir; kardeşler kararı temyiz etmiştir.

> *TMK'nın 364 vd. Maddeleri gereğince kardeşlerin nafaka yükümlülüğünün refah içerisinde bulunmasına bağlıdır. Somut olayda, tarafların tespit edilen sosyal ekonomik durumları itibariyle, ilerlemiş yaşları ve aldıkları yaşlılık aylığı ile kendi geçimlerini ancak sağlayabilecek durumda oldukları ve hali refah içerisinde bulunmadıkları anlaşılmakla, yardım nafakası yükümlülüğü bulunmayan davalılar yönünden davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 364. maddenin ikinci fıkrasındaki refah şartını uygular. Daireye göre yardım nafakası, Kanun'un sınırlı olarak saydığı üstsoy, altsoy ve kardeşler arasındaki karşılıklı yardım yükümlülüğüne dayanır; aile bağlarının zayıflaması yükümlülüğü kendiliğinden kaldırmaz, ancak yükümlünün de geçim sıkıntısına düşürülmemesi esastır. Kardeşlerin nafaka yükümlülüğü refah içinde bulunmalarına bağlı olduğundan, ilerlemiş yaşları ve aldıkları yaşlılık aylığıyla kendi geçimlerini ancak sağlayabilen kardeşler hakkında davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur (TMK m. 366).

7 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
15.04.2015 · E. 2014/21426 · K. 2015/6355

Refah içinde bulunma şartı yalnız kardeşler için geçerlidir; kira ve emekli geliri olan babaanne torununa geliriyle orantılı nafaka ödemelidir

Küçük çocuk adına babaanneden yardım nafakası istendi. Mahkeme, annenin gelirini gizlediği, çocuğun zorunlu olmayan bir kursa gönderildiği ve aile bağlarının koptuğu gerekçesiyle davayı dürüstlük kuralına aykırı bularak reddetmiştir.

> *Somut olayda davacı tarafından, davalı babaanneden nafaka talep edilmektedir. Nafaka istenebilmesi için "refah içinde bulunma" şartı sadece kardeşler açısından geçerlidir.*

DEĞERLENDİRME Karar, üstsoyun yardım nafakası yükümlülüğünün refah şartına bağlı olmadığını gösterir. Daireye göre nafaka istenebilmesi için refah içinde bulunma şartı yalnız kardeşler açısından geçerlidir. Babaannenin kiraya verilmiş daireleri ve dükkânları ile emekli aylığı bulunduğu, davacı tarafın ise küçük bir geliri olduğu gözetildiğinde, tarafların ekonomik ve sosyal durumlarına göre ve hakkaniyet ilkesi de dikkate alınarak küçük için babaannenin geliriyle orantılı bir nafakaya hükmedilmesi gerektiği belirtilmiş; delillerin yanılgılı değerlendirilmesiyle verilen ret kararı bozulmuştur.

8 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
24.03.2010 · E. 2010/2945 · K. 2010/5646

Babanın bakım borcundan doğan nafaka yükümlülüğü ölümüyle mirasçılarına geçmez; mirasçılardan nafaka istemi 364. maddeye dayanır

Babanın ölümünden sonra mirasçılarına karşı açılan babalık davasıyla birlikte çocuk için nafaka da istendi; mahkeme mirasçılar aleyhine nafakaya hükmetti ve karar taraflarca temyiz edilmiştir.

> *Tahakkuk etmiş ve muacceliyet kazanmış bir nafaka bulunmadıkça, nafaka yükümlüsünün ölümü ile nafaka mükellefiyeti sona erer. Bu bakımdan babanın ergin olmayan çocuğuna bakım borcunun sonucu olan nafaka yükümlülüğü mirasçılarına intikal etmez. Babalık davası, babanın ölümünden sonra mirasçılarına karşı 27.2.2002 tarihinde açıldığına göre, ananın çocuk için nafaka isteği Türk Medeni Kanununun 364.maddesine dayanmaktadır.*

DEĞERLENDİRME Karar, ana ve babanın bakım borcu ile yardım nafakası arasındaki ayrımı gösterir. Daireye göre tahakkuk etmiş ve muaccel olmuş bir nafaka bulunmadıkça nafaka yükümlülüğü yükümlünün ölümüyle sona erer; babanın ergin olmayan çocuğuna karşı bakım borcundan doğan nafaka yükümlülüğü mirasçılarına geçmez. Bu nedenle babanın ölümünden sonra mirasçılarına karşı yöneltilen nafaka istemi 364. maddeye dayanır. Ergin olmayan çocuğa bakım yükümlülüğünün öncelikle anaya ait olduğu da gözetilerek mirasçıların yükümlülüğü 364 ve 365. maddeler çerçevesinde belirlenmeli; bu yapılmadan kurulan hüküm bozulmuştur (TMK m. 365).

9 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
19.11.2012 · E. 2012/7833 · K. 2012/27461

İştirak nafakası çocuğun ergin olmasıyla kendiliğinden sona erer; bundan sonra şartları varsa yardım nafakası istenebilir

Boşanma davasında ortak çocuk yararına iştirak nafakasına hükmedilmiştir; karar taraflarca temyiz edilmiştir.

> *...müşterek çocuk yararına takdir olunan iştirak nafakasının reşit olmakla kendiliğinden sora ereceğinin (TMK md. 182/2) bu tarih sonrasında şartların bulunması halinde Türk Medeni Kanununun 364. maddesi uyarınca yardım nafakası istenebileceğinin...*

DEĞERLENDİRME Karar, iştirak nafakasından yardım nafakasına geçişi açıklar. Daireye göre ortak çocuk yararına takdir edilen iştirak nafakası çocuğun ergin olmasıyla kendiliğinden sona erer; bu tarihten sonra şartların bulunması hâlinde 364. madde uyarınca yardım nafakası istenebilir. Bu değerlendirmeyle temyiz itirazları reddedilmiş ve karar onanmıştır (TMK m. 182).

10 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
22.09.2011 · E. 2010/12022 · K. 2011/13809

Ergin çocuk tarafından açılmış bir nafaka davası yoksa, ananın iştirak nafakası talebi yardım nafakası sayılarak karar verilemez

Boşanma davasında ergin olmuş ve öğrenimine devam eden ortak çocuk için anne iştirak nafakası istemiştir; mahkeme bu talebi yardım nafakası olarak kabul ederek çocuk lehine nafakaya hükmetmiştir.

> *Çocuk ergin olduğu halde eğitimi devam ediyorsa, eğitim sona erinceye kadar anne, babanın çocuğa bakım yükümlülüğü (TMK. md. 328/2) ergin olan çocuk tarafından açılmış bir nafaka davası varsa dikkate alınır. Ergin olan çocuk tarafından açılmış bir nafaka davası bulunmadığı halde, davalı kadının iştirak nafakası talebi, yardım nafakası olarak değerlendirilerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, yardım nafakasında talep hakkının kime ait olduğunu gösterir. Daireye göre ergin olduğu hâlde eğitimi devam eden çocuğa ana ve babanın bakım yükümlülüğü, ergin çocuk tarafından açılmış bir nafaka davası varsa dikkate alınır. Ergin çocuğun açtığı bir dava bulunmadığı hâlde ananın iştirak nafakası talebinin yardım nafakası olarak değerlendirilmesi doğru bulunmamış ve karar bu yönden bozulmuştur (TMK m. 328).

11 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
28.02.2018 · E. 2016/12504 · K. 2018/2746

Usulüne uygun açılmış bir yardım nafakası davası yoksa hâkim talep dışına çıkarak yardım nafakasına hükmedemez

Boşanma davasında anne, kısıtlanarak velâyeti kendisine bırakılan ergin ortak çocuk için iştirak nafakası istemiştir; mahkeme bu çocuk için yardım nafakasına hükmetmiştir.

> *Davacı kadın dava dilekçesinde ortak çocuk için iştirak nafakası talebinde bulunmuş olup, Türk Medeni Kanununun 364. maddesine dayalı usulüne uygun harcı yatırılarak açılmış yardım nafakası davası bulunmamaktadır. Hakim tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır; ondan fazlasına karar veremez (HMK m. 26).*

DEĞERLENDİRME Karar, yardım nafakasının bağımsız bir dava konusu olduğunu gösterir. Daireye göre davacı kadın dava dilekçesinde yalnız iştirak nafakası istemiştir; 364. maddeye dayalı ve harcı yatırılarak açılmış bir yardım nafakası davası bulunmamaktadır. Hâkim tarafların talep sonuçlarıyla bağlı olduğundan ve ondan fazlasına karar veremeyeceğinden, ergin çocuk için yardım nafakası takdir edilmesi doğru bulunmamış ve karar bu yönden bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 182:** Boşanmada çocukla ilişkiler ve iştirak nafakası.
- **TMK m. 327:** Bakım borcunun kapsamı.
- **TMK m. 328:** Bakım borcunun süresi.
- **TMK m. 330:** Nafaka miktarının takdiri.
- **TMK m. 365:** Nafaka davası.
- **TMK m. 366:** Korunmaya muhtaç kişiler.

MADDE

365 B. Dava hakkı

KANUN METNİ

(1) Nafaka davası, mirasçılıktaki sıra göz önünde tutularak açılır.
(2) Dava, davacının geçinmesi için gerekli ve karşı tarafın malî gücüne uygun bir yardım isteminden ibarettir.
(3) Nafakanın, yükümlülerin bir veya bir kaçından istenmesi hakkaniyete aykırıysa hâkim, onların nafaka yükümlülüğünü azaltabilir veya kaldırabilir.
(4) Dava, nafaka alacaklısına bakmakta olan resmî veya kamuya yararlı kurumlar tarafından da açılabilir.
(5) Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir.
(6) Yetkili mahkeme, taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesidir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 365, yardım nafakası davasının nasıl açılacağını düzenler. Dava, **mirasçılıktaki sıra** göz önünde tutularak açılır: önce altsoy, sonra üstsoy, en son refah içindeki kardeşler. Dava, davacının **geçinmesi için gerekli** ve karşı tarafın **malî gücüne uygun** bir yardım istemidir. Nafakanın yükümlülerden bir veya birkaçından istenmesi **hakkaniyete aykırıysa** hâkim yükümlülüğü azaltabilir veya kaldırabilir. Dava, nafaka alacaklısına bakan **resmî veya kamuya yararlı kurumlarca** da açılabilir; hâkim istem hâlinde **gelecek yıllar için artış** belirleyebilir; **yetkili mahkeme** taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesidir. Aynı sıradaki yükümlülerin ödeme güçleri oranında sorumlu olduğu ve borcun müteselsil olmadığı kabul edilmiştir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

1 Yargıtay 3. HD, 25.02.2016, E. 2015/15058, K. 2016/2662.

Mirasçılıktaki sıra	Yükümlülerin, alacaklıya mirasçı olma sırasına göre sorumlu tutulması.
Malî güç	Yükümlünün kendi geçimini sağladıktan sonra yardım edebileceği ekonomik kapasite.
Hakkaniyet	Somut olayın özelliklerine uygun adil çözüm.
Kamuya yararlı kurum	Nafaka alacaklısına bakan ve kamu yararına çalışan kuruluş.
İrat	Düzenli aralıklarla ödenen nafaka.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 365- Yürürlükteki Kanunun 316 ıncı maddesini karşılayan bu madde, 1984 tarihli Öntasarının 298 inci maddesinden aynen alınmıştır;, ancak Öntasarının anılan maddesindeki birinci fıkra, maddede iki fıkraya bölünmüştür. Maddenin ilk üç fıkrası ayrıca, İsviçre Medenî Kanununun 329 uncu maddesinin ilk iki fıkrasının içeriğiyle de aynıdır. Birinci fıkrada çeşitli sorumlular arasındaki sıra belirlenmiş; ikinci fıkrada ise nafaka alacaklısının ihtiyaçları göz önünde bulundurulmakla beraber, nafaka miktarının borçlunun malî gücüne uygun ve onu geçim sıkıntısına düşürmeyecek miktarda olması gerektiği de vurgulanmıştır. Üçüncü fıkrada, nafakanın borçluya yükletilmesinin hakkaniyete aykırı düşmesi hâlinde hâkime miktarın azaltılması veya tamamıyla kaldırılması hususunda yetki tanınmaktadır. Hâkim, nafaka yükümlüsünün bir veya birden çok olması hâlinde, bunlardan hangisinden nafaka istenebileceğini veya bir kaç nafaka yükümlüsünün her birinin yükümlü olduğu nafaka miktarını hakkaniyete göre belirleyeceği gibi, nafakanın miktarını durum ve koşullara göre hakkaniyet ölçüsünde kaldırabilecek veya azaltabilecektir. Ayrıca hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğine de karar verebilecektir. Dördüncü fıkrada ise nafaka alacaklısına bakan resmî veya kamuya yararlı kurumların da dava hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Maddenin son fıkrası ile nafaka alacaklısına dava açmada kolaylık sağlamak üzere, yetkili mahkemeye ilişkin özel bir hüküm getirilmiştir. Ekonomik açıdan oldukça zayıf durumda olan nafaka alacaklısının nafaka yükümlüsünün bulunduğu yere gidip dava açması çoğu kez mümkün olmamakta ya da nafaka yükümlüsü için büyük masraflara neden olmaktadır. Bunun önlenmesi için nafaka alacaklısının dilerse kendi bulunduğu yerdeki mahkemeye, dilerse nafaka yükümlüsünün bulunduğu yerdeki mahkemeye başvurma olanağı getirilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 132-133*

Gerekçe, maddenin her fıkrasının işlevini ayrı ayrı açıklar. Eski Kanun'a göre yenilikler, hâkime hakkaniyete göre azaltma veya kaldırma yetkisi tanınması, gelecek yıllar için artış imkânı ve nafaka alacaklısının kendi yerleşim yerinde dava açabilmesidir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 316. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Nafaka davası, bununla mükellef olanlar hakkında, mirastaki tertip sırasiyle ittihaz edilir. Dava, davacının geçinmesi için muktazi ve diğer tarafın geliri ile mütenasip, bir muavenet talebinden ibaret olur. Erkek ve kız kardeşler, hali refahta bulunmadıkça kendi-*

> *lerinden nafaka istenemez. Dava, nafaka istemek hakkına malik olan kimse tarafından veya o kimse resmi bir müessesede infak olunuyor ise o müessese yahut müessesenin tabi olduğu idare tarafından mükellefin ikametgahı mahkemesinde ikame olunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 316 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 316	4721 sayılı Kanun m. 365
Sıra	Mirastaki tertip sırası	Mirasçılıktaki sıra
Miktar	Geçinme için gerekli ve diğer tarafın geliriyle orantılı	Geçinme için gerekli ve karşı tarafın malî gücüne uygun
Hakkaniyet	Düzenlenmemişti	Hâkim azaltabilir veya kaldırabilir
Kurum	Resmî müessese veya bağlı olduğu idare dava açabilirdi	Resmî veya kamuya yararlı kurumlar dava açabilir
Artış	Düzenlenmemişti	Gelecek yıllar için artış belirlenebilir
Yetki	Yükümlünün ikametgâhı mahkemesi	Taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesi

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 365. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Fıkra	Kural	Dayanak
Sıra	Dava mirasçılıktaki sıraya göre açılır	TMK m. 365/1
Miktar	Geçinme için gerekli ve malî güce uygun	TMK m. 365/2
Hakkaniyet	Hâkim yükümlülüğü azaltabilir veya kaldırabilir	TMK m. 365/3
Kurum	Alacaklıya bakan kurum da dava açabilir	TMK m. 365/4
Artış	Gelecek yıllar için artış belirlenebilir	TMK m. 365/5
Yetki	Taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesi	TMK m. 365/6
Paylaştırma	Aynı sıradakiler ödeme güçleri oranında; borç müteselsil değil	Yargıtay 3. HD, K. 2016/2662
Kaynak	743 m. 316; Öntasarı m. 298; İsviçre MK m. 329	Gerekçe, s. 132-133

1 TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükteki Kanun'un 316. maddesini karşılamaktadır ve 1984 tarihli Öntasarının 298. maddesinden **aynen** alınmış, Öntasa-

rıdaki birinci fıkra iki fıkraya bölünmüştür; ilk üç fıkra ayrıca İsviçre Medenî Kanunu'nun 329. maddesinin ilk iki fıkrasıyla aynı içeriktedir. Gerekçe, nafaka miktarının borçlunun **malî gücüne uygun ve onu geçim sıkıntısına düşürmeyecek** düzeyde olması gerektiğini, hâkime hakkaniyete göre azaltma veya kaldırma yetkisi tanındığını ve son fıkrayla nafaka alacaklısına **dava açmada kolaylık** sağlamak için özel bir yetki kuralı getirildiğini belirtir. Tasarının 365. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 449).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, **sıranın** önemidir: bir ön sırada nafaka ödeyebilecek yükümlü varken sonraki sıradakine başvurulamaz; ergin çocukları bulunan kişi kardeşinden nafaka isteyemez.[2] İkinci nokta, evli kişinin nafakasından **önce eşinin** sorumlu olmasıdır.[3] Üçüncü nokta, **kurumların dava hakkıdır**; muhtaç kişiye bakan kurumun açtığı dava, davayı yalnız muhtaç kişinin açabileceği gerekçesiyle reddedilemez.[4]

II. Birinci Fıkra: Mirasçılıktaki Sıra

- **Önce altsoy:** Çocuklar, torunlar.
- **Sonra üstsoy:** Ana, baba, büyükanne, büyükbaba.
- **En son kardeşler:** Refah içinde iseler.

Yardım nafakası davası, mirasçılıktaki sıra göz önünde tutularak açılır. Kan hısımlığına dayanan mirasçılıkta zümre sistemi kabul edildiğinden, nafaka yükümlüleri arasında ilk sırada nafaka isteyenin altsoyu, ikinci sırada ana ve babası olarak üstsoyu, üçüncü sırada ise refah hâlinde olmaları koşuluyla kardeşleri yer alır. Bir ön sırada nafaka borçlusu bulunduğu sürece sonraki sıradakine başvurulamaz; aynı sırada birden fazla yükümlü varsa nafaka ödeme güçleri oranında paylaştırılır ve borç müteselsil değildir.[5] 2

Bu sıranın sonucu olarak ergin çocukları bulunan kişi önce onlardan nafaka istemelidir; çocuklar da yoksulsa ancak kardeşlerinden nafaka isteyebilir.[6] Evli kişinin nafakasından ise birinci derecede eşi sorumludur; eşin bakım gücü yoksa önce altsoya, sonra ana veya babaya başvurulur.[7] Bu sonuç, eş ile ana ve babanın bakım borçlarının saklı tutulmasının da gereğidir (TMK m. 364). 3

2 Yargıtay 3. HD, 08.05.2017, E. 2016/17247, K. 2017/6724.
3 Yargıtay 3. HD, 14.09.2015, E. 2015/6371, K. 2015/14052.
4 Yargıtay 3. HD, 17.09.2014, E. 2014/12228, K. 2014/11982.
5 Yargıtay 3. HD, 25.02.2016, E. 2015/15058, K. 2016/2662.
6 Yargıtay 3. HD, 08.05.2017, E. 2016/17247, K. 2017/6724.
7 Yargıtay 3. HD, 14.09.2015, E. 2015/6371, K. 2015/14052.

III. İkinci Fıkra: Davanın Konusu ve Nafakanın Miktarı

- **Alacaklı yönünden:** Geçinmesi için gerekli miktar.
- **Yükümlü yönünden:** Malî gücüne uygun miktar.
- **Sınır:** Yükümlü geçim sıkıntısına düşürülmez.

4 Dava, davacının geçinmesi için gerekli ve karşı tarafın malî gücüne uygun bir yardım isteminden ibarettir. Gerekçe, nafaka alacaklısının ihtiyaçları gözetilmekle birlikte miktarın borçlunun malî gücüne uygun ve onu geçim sıkıntısına düşürmeyecek düzeyde olması gerektiğini vurgular. Kurumda bakılan ve geliri bulunmayan kişi için bile nafakanın, yükümlünün ekonomik ve sosyal durumu gözetilerek onu ödemede zorlamayacak ve zarurete düşürmeyecek ölçüde belirlenmesi gerektiği kabul edilmiştir.[8]

IV. Üçüncü Fıkra: Hakkaniyete Göre Azaltma veya Kaldırma

- **Yetki:** Hâkim yükümlülüğü azaltabilir veya kaldırabilir.
- **Şart:** Nafakanın bir veya birkaç yükümlüden istenmesinin hakkaniyete aykırı olması.
- **Araştırma:** Aynı sıradaki tüm yükümlülerin durumu araştırılır.

5 Nafakanın yükümlülerden bir veya birkaçından istenmesi hakkaniyete aykırıysa hâkim onların nafaka yükümlülüğünü azaltabilir veya kaldırabilir. Gerekçeye göre hâkim, birden çok yükümlü varsa hangisinden nafaka istenebileceğini veya her birinin yükümlü olduğu miktarı hakkaniyete göre belirler. Davacı yalnız bir çocuğuna karşı dava açmış olsa da başka yetişkin çocukları varsa, tümünün sosyal ve ekonomik durumları araştırılarak davalıya düşen miktar belirlenmelidir.[9]

V. Dördüncü Fıkra: Kurumların Dava Hakkı

- **Kim açabilir:** Nafaka alacaklısına bakan resmî veya kamuya yararlı kurumlar.
- **Kime karşı:** Nafaka yükümlüsü hısımlara.
- **Sonuç:** Dava yalnız muhtaç kişinin kendisine bırakılmamıştır.

6 Dava, nafaka alacaklısına bakmakta olan resmî veya kamuya yararlı kurumlar tarafından da açılabilir; korunmaya muhtaç kişilere bakan kurumlar yaptıkları masrafları nafaka yükümlüsü hısımlardan isteyebilir (TMK m. 366). Muhtaç kişiye bakan kurumun açtığı davanın, davayı yalnız muhtaç kişinin veya vasisinin açabileceği gerekçesiyle reddedilmesi doğru bulunmamıştır.[10] Koruma altındaki

8 Yargıtay 3. HD, 04.11.2015, E. 2015/9875, K. 2015/17177.
9 Yargıtay 3. HD, 02.05.2012, E. 2012/8081, K. 2012/11677.
10 Yargıtay 3. HD, 17.09.2014, E. 2014/12228, K. 2014/11982.

çocuklar için açılan davada asgari ücretle çalışan babanın da geliriyle orantılı bir nafaka ödemesi gerektiği kabul edilmiştir.[11]

Hukuk Genel Kurulu, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu uyarınca kurumun nafaka yükümlülerine karşı dava açma hakkı bulunduğunu, yardım nafakası davasının boşanmanın fer'i niteliğinde olmadığını ve bakılan kişi yargılama sırasında ölse bile davanın açıldığı tarihteki koşullara göre karar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.[12] 7

VI. Beşinci Fıkra: Gelecek Yıllar İçin Artış

- **Şart:** İstem.
- **Konu:** İrat biçimindeki nafakanın gelecek yıllardaki miktarı.
- **Ölçü:** Tarafların sosyal ve ekonomik durumları.

Hâkim, istem hâlinde irat biçiminde ödenmesine karar verilen nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir. Bu imkân iştirak nafakasındaki benzer kurala paraleldir (TMK m. 330). Yardım nafakasında gelecek yıllar için artışın yerleşik uygulamaya göre ÜFE oranında belirlenmesi gerektiği, TÜFE oranında artışa karar verilmesinin doğru olmadığı belirtilmiştir.[13] 8

VII. Altıncı Fıkra: Yetkili Mahkeme

- **Kural:** Taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesi.
- **Amaç:** Nafaka alacaklısına dava açmada kolaylık.
- **Seçim:** Davacı kendi yerleşim yerinde veya davalının yerleşim yerinde dava açabilir.

Yetkili mahkeme, taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesidir. Gerekçe bu kuralın, ekonomik açıdan zayıf durumdaki nafaka alacaklısına dava açmada kolaylık sağlamak için getirildiğini açıklar. Davacının dilerse kendi yerleşim yeri mahkemesinde, dilerse davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabileceği; yetki belirlenirken dava tarihindeki yerleşim yerinin nüfus kayıtlarından araştırılması gerektiği kabul edilmiştir.[14] Yardım nafakası davaları aile mahkemesinde görülür. 9

UYGULAMA NOTU

11 Yargıtay 3. HD, 04.05.2017, E. 2016/12521, K. 2017/6542.
12 Yargıtay HGK, 21.03.2018, E. 2017/995, K. 2018/514.
13 Yargıtay 3. HD, 17.03.2014, E. 2013/19785, K. 2014/4046.
14 Yargıtay 3. HD, 27.01.2016, E. 2015/15974, K. 2016/922.

Yardım nafakası isteyecek kişi önce kimlerin hangi sırada yükümlü olduğunu belirlemelidir: çocukları varsa önce onlara, yoksa ya da yoksulsa ana ve babasına, en son refah içindeki kardeşlerine başvurabilir; evliyse önce eşinin bakım yükümlülüğü gündeme gelir. **Aynı sırada birden fazla yükümlü varsa**, davanın hepsine yöneltilmesi ve her birinin gelir durumunun ortaya konulması değerlendirilmelidir. **Dava, nafaka isteyenin kendi yerleşim yerindeki aile mahkemesinde açılabilir**; gelecek yıllar için artış isteminde de bulunulabilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
25.02.2016 · E. 2015/15058 · K. 2016/2662

Yardım nafakasında sıra altsoy, üstsoy ve kardeşlerdir; aynı sıradaki yükümlüler ödeme güçleri oranında sorumludur ve borç müteselsil değildir

Boşanmış ve yalnız yaşayan davacı, çocuklarından ve kardeşlerinden yardım nafakası istemiştir. Mahkeme çocukların yanında bir kardeş aleyhine de nafakaya hükmetmiştir; karar temyiz edilmiştir.

> *Türk Medeni Kanunun'da kan hısımlığı mirasçılığında zümre sistemi kabul edilmiş olup, nafaka yükümlüleri arasında ilk sırada, yardım nafakası talebinde bulunanın altsoyu, ikinci sırada üstsoyu olarak ana ve babası, üçüncü sırada ise refah halinde olması koşuluyla kardeşleri yer alır. Buna göre yardım nafakası talebinde bulunan kişi öncelikle altsoyuna başvurmalıdır. Nafaka talep edecek olan, bir ön sırada nafaka borçlusu bulunduğu sürece, bir sonraki sırada yer alan nafaka yükümlüsüne başvuramaz. Aynı sırada birden fazla nafaka yükümlüsü varsa, ödenecek olan nafaka miktarı, ödeme güçleri oranında paylaştırılır. Zira nafaka yükümlülüğü müteselsil bir borç doğurmaz.*

DEĞERLENDİRME Karar, 365. maddenin birinci fıkrasındaki sırayı ayrıntılı biçimde açıklar. Daireye göre nafaka alacaklısı, miras hukuku kuralları çerçevesinde önce kendisine ilk sırada mirasçı olacaklardan nafaka isteyebilir; ilk sırada altsoy, ikinci sırada ana ve baba olarak üstsoy, üçüncü sırada ise refah hâlinde olmaları koşuluyla kardeşler yer alır. Bir ön sırada nafaka borçlusu bulunduğu sürece sonraki sıradakine başvurulamaz; aynı sırada birden fazla yükümlü varsa nafaka ödeme güçleri oranında paylaştırılır, çünkü nafaka yükümlülüğü müteselsil bir borç doğurmaz. Davacının altsoyu bulunduğu ve onlar aleyhine nafakaya hükmedildiği için kardeş aleyhine davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur (TMK m. 364).

2 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
08.05.2017 · E. 2016/17247 · K. 2017/6724

Ergin çocukları bulunan kişi önce altsoyundan nafaka istemelidir; onlar da yoksulsa ancak kardeşlerinden yardım nafakası isteyebilir

Boşanmış olan davacı, çocuklarından biri ile kardeşinden yardım nafakası istemiştir. Davalılar, davacının ergin çocukları bulunduğunu ve davanın önce onlara açılması gerektiğini savunmuştur; mahkeme her iki davalı yönünden istemi kısmen kabul etmiştir.

> *O halde, davacı öncelikle alt soyu olan çocuklarından nafaka isteminde bulunabilir. Eğer onlar da yoksul ise, ancak o taktirde kardeşlerinden yardım nafakası isteyebilir. Eş söyleyişle nafaka davası mirasçılıktaki sıra gözönünde tutularak açılmalıdır. Mahkemece; TMK' nun 365/1. maddesi gereğince mirastaki tertip sırası gözetilerek, öncelikle davacının alt soyu olan çocuklarından nafaka talep etme hakkı bulunduğu belirtilmek suretiyle açılan davanın reddine karar verilmesi gerekirken; yanılgılı değerlendirme ile yazılı şekilde davanın kısmen kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, mirasçılıktaki sıranın kardeşler bakımından sonucunu gösterir. Daireye göre ergin çocukları bulunan davacı öncelikle altsoyu olan çocuklarından nafaka isteyebilir; onlar da yoksulsa ancak kardeşlerinden yardım nafakası isteyebilir. Mirastaki sıra gözetilerek kardeşe karşı açılan davanın reddi gerekirken istemin kısmen kabulü doğru bulunmamış ve karar bu davalı yönünden bozulmuştur. Davalı çocuk yönünden temyiz ise nafakanın yıllık tutarı kesinlik sınırının altında kaldığından reddedilmiştir.

3 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
14.09.2015 · E. 2015/6371 · K. 2015/14052

Evli kişinin nafakasından önce eşi sorumludur; eşin gücü yoksa önce altsoydan, onlar da yoksulsa ana veya babadan yardım nafakası istenebilir

Evli olan davacı, geniş malvarlığı ve kira geliri bulunan annesinden yardım nafakası istemiştir; mahkeme istemi kabul etti ve anne adına karar temyiz edilmiştir.

> *Davacı kadın evli olup, evli olan davacının nafakasından birinci derecede "kocası" sorumludur. Ancak, davacının kocasının bakım gücünün olmaması halinde ise, öncelikle alt soyundan nafaka isteminde bulunabilir. Eğer onlarda yoksul iseler ancak o taktirde annesinden yardım nafakası isteyebilecektir. Eş söyleyişle, nafaka davası mirasçılıktaki sıra gözönünde tutularak açılmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 364. maddenin üçüncü fıkrasındaki saklı hüküm ile 365. maddedeki sıranın birlikte uygulanmasını gösterir. Daireye göre evli olan davacının nafakasından birinci derecede eşi sorumludur; eşin bakım gücü yoksa davacı önce altsoyundan nafaka isteyebilir, onlar da yoksulsa ancak annesinden yardım nafakası isteyebilir. Davacının serbest çalışan çocukları bulunduğu hâlde mirastaki sıra gözardı edilerek anne aleyhine hüküm kurulması doğru bulunmamış ve karar bozulmuştur (TMK m. 364, TMK m. 186).

4 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
02.05.2012 · E. 2012/8081 · K. 2012/11677

Birden fazla yetişkin çocuk varsa hepsinin ekonomik durumu araştırılmalı, davalıya düşen pay hakkaniyete göre belirlenmelidir

Davacı, yetişkin çocuklarından yalnız birine karşı yardım nafakası davası açmıştır; mahkeme davalı oğul aleyhine nafakaya hükmetmiştir.

> *Ancak, TMK'nun 365.maddesi uyarınca, nafaka davasının mirasçılıktaki sıra gözetilerek açılması gerekmektedir.Somut olayda; davacı sadece davalı oğlu aleyhine dava açmış olup, davalı dışında da yetişkin çocukları bulunduğu anlaşılmaktadır.O halde, hem davacının ve hem de tüm yetişkin çocukların sosyal ve ekonomik durumları araştırılarak, ekonomik güçleri ve hakkaniyet gereklerine göre tüm çocuklar yönünden yükümlülük miktarları gözönüne alınarak temyiz talebinde bulunan davalıya isabet eden miktarda nafakaya hükmedilmelidir. Gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumlarına, nafakanın niteliğine ve de davalının mali gücüne göre hükmedilen nafaka miktarı çok olup, TMK'nun 4.maddesinde vurgulanan hakkaniyet ilkesine uygun bulunmamış ise de; bu hususun düzeltilmesi yeniden yargılamayı gerektirmediğinden, hüküm fıkrasından "250 TL" rakamı çıkartılarak yerine "150 TL" rakamı yazılmak suretiyle hükmün düzeltilmesine ve düzeltilmiş bu şekliyle ONANMASINA...*

DEĞERLENDİRME Karar, aynı sıradaki yükümlüler arasında yükün paylaştırılmasını gösterir. Daireye göre davacı yalnız bir oğlu aleyhine dava açmış olsa da başka yetişkin çocukları bulunduğundan, davacının ve tüm yetişkin çocukların sosyal ve ekonomik durumları araştırılmalı, ekonomik güçleri ve hakkaniyet gereklerine göre davalıya düşen miktar belirlenmelidir. Hükmedilen nafaka davalının malî gücüne göre fazla bulunarak indirilmiş ve karar düzeltilerek onanmıştır (TMK m. 364).

5 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
04.11.2015 · E. 2015/9875 · K. 2015/17177

Kurumda bakılan kişi için nafaka, yükümlünün ekonomik durumu gözetilerek onu zorlamayacak ve zarurete düşürmeyecek ölçüde belirlenmelidir

Darülaceze'de bakılan yaşlı kişi için kurum, kişinin çocuğundan yardım nafakası istemiştir. Davalı, babasının kendisi küçükken aileyi terk ettiğini ve borçları bulunduğunu savunmuştur; mahkeme, davalıyı nafaka ödemeye zorlamanın hakkaniyete uygun düşmeyeceği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Somut olayda, nafaka alacaklısının Darülacezede kaldığı, bakım ve ihtiyaçlarının kurum tarafından karşılandığı, herhangi bir gelirinin olmadığı anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca mahkemece, yukarıda zikrolunan hükümler muvacehesinde nafaka yükümlüsü davalının ekonomik ve sosyal durumu dikkate alınarak onu ödemede zorlamayacak, zarurete düşürmeyecek şekilde, TMK.nun 4.maddesindeki hakkaniyet ilkesi de nazar-ı dikkate alınarak davacı tarafın talebinin*

değerlendirilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiş, bu husus bozmayı gerektirmiştir.

DEĞERLENDİRME Karar, 365. maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarındaki ölçüyü birlikte uygular. Daireye göre yardım nafakası kanuni bir ödevdir; kendi emek ve geliriyle yaşamını sürdüremeyen kişi Kanun'da sayılan hısımlardan nafaka isteyebilir, ancak yükümlünün geçim sıkıntısına düşürülmemesi esastır. Kurumda kalan ve geliri bulunmayan kişi için mahkeme, yükümlünün ekonomik ve sosyal durumunu dikkate alarak onu ödemede zorlamayacak ve zarurete düşürmeyecek ölçüde, hakkaniyet ilkesine göre değerlendirme yapmalıdır; istemin tümden reddi doğru bulunmamış ve karar bozulmuştur (TMK m. 366).

6 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
04.05.2017 · E. 2016/12521 · K. 2017/6542

Koruma altındaki çocuklar için kurumun açtığı davada, asgari ücretle çalışan baba da geliriyle orantılı bir nafaka ödemelidir

Koruma kararıyla bakımı devlete bırakılan ve lise öğrenimine devam eden çocuklar için kurum, babalarından nafaka istemiştir. Baba, ekonomik durumunun kötü olduğunu ve bankalara borcu bulunduğunu savunmuştur; mahkeme davayı reddetmiştir.

> *Dosya içerisinde bulunan davalının ekonomik ve sosyal durum araştırmasına göre davalının Devlet Hastanesinde hizmetli olduğu, asgari ücretle çalıştığı, babasının evinde kaldığı anlaşılmaktadır. Davalının geliriyle orantılı şekilde, ülke ekonomisindeki gelişmeler ve enflasyon nedeniyle paranın satın alma gücünün azalması hususları, çocukların yaşı, eğitim durumu, ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak, TMK'nun 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi de gözetilerek, davacı lehine belli bir miktar nafakaya hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde istemin tümden reddi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, kurumun açtığı nafaka davalarında miktarın nasıl belirleneceğini gösterir. Daire, 365. maddenin dördüncü fıkrası uyarınca nafaka davasının nafaka alacaklısına bakmakta olan resmî veya kamuya yararlı kurumlar tarafından da açılabileceğini hatırlatmıştır. Asgari ücretle çalışan ve babasının evinde kalan babanın geliriyle orantılı olarak, paranın satın alma gücündeki düşüş, çocukların yaşı, eğitim durumu ve ihtiyaçları da gözetilerek hakkaniyete uygun bir nafakaya hükmedilmesi gerektiği belirtilmiş; istemin tümden reddi doğru bulunmamıştır (TMK m. 366).

7 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
17.09.2014 · E. 2014/12228 · K. 2014/11982

Muhtaç kişiye bakan kurum, nafaka yükümlülerine karşı yardım nafakası davası açabilir; davayı yalnız muhtaç kişinin açabileceği kabul edilemez

Darülaceze'de bakılan yaşlı bir kadın için kurumu yöneten belediye, kadının çocuklarından yardım nafakası istemiştir. Mahkeme, davayı yalnız muhtaç kişinin

kendisinin veya vasisinin açabileceği gerekçesiyle aktif husumet yönünden reddetmiştir.

> *O halde mahkemece, yukarıda anılan hükümler çerçevesinde nafaka yükümlüsü davalıların ekonomik ve sosyal durumu tespit edildikten sonra, ödemede zorlamayacak, zarurete düşürmeyecek şekilde, TMK.nun 4.maddesindeki hakkaniyet ilkesi de dikkate alınarak davacı tarafın talebinin değerlendirilmesi gerekirken, davacının dava açma ehliyeti bulunmadığından bahisle, davanın reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 365. maddenin dördüncü fıkrasındaki kurum dava hakkını uygular. Daireye göre nafaka davası, nafaka alacaklısına bakmakta olan resmî veya kamuya yararlı kurum tarafından da açılabilir; korunmaya muhtaç kişilere bakan kurumlar yaptıkları masrafları nafaka yükümlüsü hısımlardan isteyebilir. Bu nedenle mahkeme, davalıların ekonomik ve sosyal durumunu tespit ederek onları zorlamayacak ve zarurete düşürmeyecek şekilde, hakkaniyet ilkesine göre talebi değerlendirmelidir; kurumun dava açma ehliyeti bulunmadığı gerekçesiyle verilen ret kararı bozulmuştur (TMK m. 366).

8 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
21.03.2018 · E. 2017/995 · K. 2018/514

Kurumun açtığı yardım nafakası davası, bakılan kişinin yargılama sırasında ölmesiyle konusuz kalmaz; dava tarihindeki koşullara göre karar verilir

Muhtaç yaşlı olarak huzurevinde ücretsiz kalan kişi için kurum, yakınlarından yardım nafakası istemiştir. Kişi yargılama sırasında ölmüştür; mahkeme davanın konusuz kaldığı gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına hükmetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Kural olarak her dava açıldığı tarihteki koşullara göre hükme bağlanır. Nafakanın bağlanmasında olduğu gibi arttırılmasına ve eksiltilmesine yönelik taleplerin kabulüne de dava tarihinden itibaren hükmolunur. Nitekim Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun 28.11.1956 gün, 1956/15 E., 1956/15K. sayılı kararı da bu yöndedir. Ancak, boşanmanın ferî niteliğindeki nafakaya ilişkin davalarda hüküm verilinceye kadar hükme esas olan unsurlar göz önünde bulundurulur. Eldeki dava yardım nafakası talebi ile açılmış olup, boşanmanın ferî niteliğindeki bir nafaka davası değildir.*

DEĞERLENDİRME Karar, kurumun dava hakkını ve davanın hangi tarihteki koşullara göre çözüleceğini Hukuk Genel Kurulu düzeyinde açıklar. Kurul, yardım nafakasının ahlak kuralları ile geleneklerin zorunlu kıldığı ve kanun koyucunun kanuni bir ödev olarak düzenlediği bir yükümlülük olduğunu, aile bağlarının zayıflamasının bu yükümlülüğü ortadan kaldırmadığını ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu uyarınca kurumun nafaka yükümlülerine karşı dava açma hakkı bulunduğunu belirtmiştir. Her dava açıldığı tarihteki koşullara göre hükme bağlanır ve yardım nafakası davası boşanmanın fer'i niteliğinde bir nafaka davası değildir; bu

nedenle dava tarihindeki koşullar ve bakılan kişinin ölüm tarihi dikkate alınarak karar verilmesi gerektiği belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 366).

9 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
17.03.2014 · E. 2013/19785 · K. 2014/4046

Yardım nafakasının gelecek yıllardaki artışı istenirse, artış yerleşik uygulamaya göre ÜFE oranında belirlenmelidir

Yardım nafakası davasında mahkeme, davacı için nafakaya ve nafakanın her yıl TÜFE oranında artırılmasına karar vermiştir; karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

> *Ancak, hükmolunan nafakanın gelecek yıllarda da artırımına ilişkin talep konusunda; Yargıtay'ın Yerleşmiş İçtihatlarına göre, DİE'ce belirlenen ÜFE endeksi artış oranında artırılmasına karar verilmesi gerekirken TÜFe oranında artışa karar verilmesi doğru değil ise de bu hususun düzeltilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden bu yöne ilişen temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün birinci paragrafındaki artışa ilişkin "TÜFE" ifadesinin çıkartılarak yerine "ÜFE" yazılmak suretiyle hükmün düzeltilmesine...*

DEĞERLENDİRME Karar, 365. maddenin beşinci fıkrasındaki artış imkânının uygulamasını gösterir. Hâkim, istem hâlinde irat biçiminde ödenecek nafakanın gelecek yıllarda ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir. Daire, bu artışın yerleşik uygulamaya göre ÜFE endeksi artış oranında belirlenmesi gerektiğini belirtmiş; TÜFE oranında artışa karar verilmesini doğru bulmamış, ancak bu yanlışlığı yeniden yargılama gerektirmediği için hükmü düzelterek onamıştır (TMK m. 330).

10 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
27.01.2016 · E. 2015/15974 · K. 2016/922

Yardım nafakası davasını davacı dilerse kendi yerleşim yeri mahkemesinde, dilerse davalının yerleşim yeri mahkemesinde açabilir

Üniversiteyi kazanan ergin davacı, babasından yardım nafakası istemiştir. Mahkeme, davacının yerleşim yerinin başka bir yer olduğunu kabul ederek yetkisizlik kararı vermiştir.

> *TMK.nun 365/6.maddesine göre; yardım nafakasına ilişkin davalarda yetkili mahkeme taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesidir. Buna göre davacı; isterse kendi yerleşim yeri mahkemesinde, isterse HMK.nun 6.maddesi gereğince davalının ikametgahı mahkemesinde dava açabilecektir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 365. maddenin son fıkrasındaki yetki kuralını açıklar. Daireye göre yardım nafakası davalarında yetkili mahkeme taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesidir; davacı dilerse kendi yerleşim yeri mahkemesinde, dilerse genel yetki kuralı uyarınca davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir. Mahkeme, dava tarihindeki yerleşim yeri bilgisini nüfus müdürlüğünden sormadan yetkisizlik kararı verdiğinden, eksik araştırma nedeniyle karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 186:** Evlilik birliğinin giderlerine katılma.
- **TMK m. 330:** Nafaka miktarının takdiri.
- **TMK m. 364:** Nafaka yükümlüleri.
- **TMK m. 366:** Korunmaya muhtaç kişiler.

MADDE

366 C. Korunmaya muhtaç kişiler

KANUN METNİ

Korunmaya muhtaç kişilerin bakımı, bununla yükümlü kurumlar tarafından sağlanır. Bu kurumlar, yaptıkları masrafları nafaka yükümlüsü hısımlardan isteyebilirler.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 366, korunmaya muhtaç kişilerin bakımını ve bu bakımın masraflarını düzenler. Maddenin ilk cümlesine göre korunmaya muhtaç kişilerin **bakımı, bununla yükümlü kurumlar** tarafından sağlanır. İkinci cümleye göre bu kurumlar, yaptıkları **masrafları nafaka yükümlüsü hısımlardan** isteyebilir. Gerekçe, maddenin yalnız çocuklardan değil **korunmaya muhtaç kişilerden** söz ettiğini özellikle vurgular. Kurumun istemi, 365. maddedeki kurum dava hakkı ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 30. maddesiyle birlikte uygulanır. Koruma kararı bulunan çocuk için kurumun istediği nafakanın niteliği **yardım nafakasıdır**.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Korunmaya muhtaç kişi	Bakımı, özel kanunlara göre yükümlü bir kurumca sağlanan kişi; madde çocuklarla sınırlı değildir.
Yükümlü kurum	Korunmaya muhtaç kişilerin bakımını üstlenen kurum; bu şerhteki kararlarda sosyal hizmetler kurumu, belediyelere bağlı darülacezeler ve huzurevleri.
Nafaka yükümlüsü hısım	**364.** maddeye göre nafaka vermekle yükümlü altsoy, üstsoy ve refah içindeki kardeşler.
Bakım tedbiri	Çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesi (5395 s. K. m. 5).
Masraf	Kurumun bakımını sağladığı kişi için yaptığı harcama.

1 Yargıtay 3. HD, 09.02.2017, E. 2016/10928, K. 2017/1104.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 366- İsviçre Medenî Kanununun 330 uncu maddesinden esinlenilerek kaleme alınan bu madde, korunmaya muhtaç kişilerin bakımının, bununla yükümlü kurumlar tarafından sağlanacağını öngörmektedir. Bu hükümle, esasen, korunmaya muhtaç kişilere ilişkin özel yasalara yollama yapılmaktadır. Maddede özellikle "korunmaya muhtaç çocuklar"dan değil, "korunmaya muhtaç kişiler"den söz edilmiştir. Maddeye göre, bu kişilerin bakımını sağlayan kurumlar, bu nedenle yaptıkları masrafları, nafaka ile yükümlü kişilerden isteyebileceklerdir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 133*

Gerekçe, maddenin iki işlevini birlikte gösterir: ilk cümle korunmaya muhtaç kişilere ilişkin özel kanunlara yollama yapar, ikinci cümle ise bakımı sağlayan kurumlara masraflarını nafaka yükümlülerinden isteme hakkı tanır. Kapsamın "kişiler" olarak belirlenmesi, maddenin çocuklarla sınırlı olmadığını gösterir.

Gerekçe 366. madde için eski Kanun'da bir karşılık göstermez. Eski Kanun'un nafaka faslında korunmaya muhtaç kişilerin bakımına ilişkin genel bir hüküm bulunmuyordu; konuya yakın düzenleme, "Ana ve babası bellisiz çocukların iaşesi" başlıklı 317. maddede yer alıyordu:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Ana ve babası belli olmayan çocuk, belediyelerce infak olunur. Ailesi zuhur ederse belediye, nafaka ile mükellef olan hısımlardan nafaka için edilen masrafı isteyebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 317 (mülga)

Nafaka isteyen kişiye bakan kurumun dava hakkı ise eski Kanun'da 316. maddenin ikinci fıkrasında yer alıyordu; buna göre kişi resmî bir müessesede bakılıyorsa dava o müessese veya müessesenin bağlı olduğu idare tarafından açılabiliyordu.

	743 sayılı Kanun m. 317	4721 sayılı Kanun m. 366
Kapsam	Ana ve babası belli olmayan çocuk	Korunmaya muhtaç kişiler
Bakımı sağlayan	Belediyeler	Bununla yükümlü kurumlar
Masraf istemi	Ailesi ortaya çıkarsa nafaka ile yükümlü hısımlardan	Nafaka yükümlüsü hısımlardan
Özel kanunlar	Maddede anılmıyordu	Gerekçeye göre özel kanunlara yollama yapılır

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 366. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Unsur	Kural	Dayanak
Bakım	Korunmaya muhtaç kişilerin bakımı yükümlü kurumlarca sağlanır	TMK m. 366, 1. cümle
Masraf	Kurum, masraflarını nafaka yükümlüsü hısımlardan isteyebilir	TMK m. 366, 2. cümle
Kapsam	Yalnız çocuklar değil, korunmaya muhtaç kişiler	Gerekçe, s. 133
Dava hakkı	Kurum, nafaka yükümlülerine karşı dava açabilir	TMK m. 365/4; 2828 s. K. m. 30
Nitelik	Kurumun istediği nafaka yardım nafakasıdır	Yargıtay 3. HD, K. 2017/1104
Yetki	Dava tarihindeki yerleşim yeri esas alınır	Yargıtay 3. HD, K. 2011/5058
Kaynak	İsviçre MK m. 330	Gerekçe, s. 133
Eski Kanun	Gerekçe karşılık göstermez; benzer hüküm m. 317	743 s. K.

TBMM gerekçesine göre madde, İsviçre Medenî Kanunu'nun 330. maddesinden **esinlenilerek** kaleme alınmıştır. Gerekçe, bu hükümle esasen korunmaya muhtaç kişilere ilişkin **özel yasalara yollama** yapıldığını, maddede özellikle "korunmaya muhtaç çocuklar"dan değil **"korunmaya muhtaç kişiler"den** söz edildiğini ve bu kişilerin bakımını sağlayan kurumların yaptıkları masrafları nafaka ile yükümlü kişilerden isteyebileceğini belirtir. Tasarının 366. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 450). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, kurumun **dava hakkıdır**: muhtaç kişiye bakan kurumun açtığı nafaka davası, davayı yalnız muhtaç kişinin kendisinin veya vasisinin açabileceği gerekçesiyle reddedilemez.[2] İkinci nokta, **nitelendirmedir**: koruma altındaki çocuk için kurumun istediği nafaka tedbir veya iştirak nafakası değil, yardım nafakasıdır.[3] Üçüncü nokta, **miktardır**: kurumun istemi de yükümlünün geliriyle orantılı ve onu ödeme güçlüğüne düşürmeyecek ölçüde karşılanır.[4]

2 Yargıtay 3. HD, 03.02.2014, E. 2013/17205, K. 2014/1456.
3 Yargıtay 3. HD, 21.09.2016, E. 2016/13187, K. 2016/11075.
4 Yargıtay 3. HD, 21.12.2015, E. 2015/13271, K. 2015/20763.

II. Birinci Cümle: Bakım Yükümlü Kurumlarca Sağlanır

- **Kimin bakımı:** Korunmaya muhtaç kişilerin.
- **Kim sağlar:** Bununla yükümlü kurumlar.
- **Dayanak:** Korunmaya muhtaç kişilere ilişkin özel kanunlar.

2 Maddenin ilk cümlesi, korunmaya muhtaç kişilerin bakımının bununla yükümlü kurumlar tarafından sağlanacağını belirtir. Gerekçeye göre bu hükümle esasen korunmaya muhtaç kişilere ilişkin özel yasalara yollama yapılmaktadır; bakımın hangi kurumca, hangi koşullarla ve hangi usulle sağlanacağı bu kanunlarda düzenlenir. Çocuklar bakımından 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na göre bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılmasına veya bu kurumlara yerleştirilmesine yönelik tedbirdir. Aynı Kanun'a göre mahkeme, korunma ihtiyacı olan çocuk hakkında koruyucu ve destekleyici tedbir kararının yanında Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre nafaka konusunda da karar vermeye yetkilidir.

3 Madde, gerekçenin özellikle belirttiği gibi yalnız çocuklardan değil korunmaya muhtaç kişilerden söz eder. Bu şerhteki kararlarda kurumlar, koruma altındaki çocukların yanında darülacezede ve huzurevinde bakılan yaşlılar için de nafaka istemiştir.[5]

III. İkinci Cümle: Masrafların Nafaka Yükümlülerinden İstenmesi

- **Kim ister:** Bakımı sağlayan kurum.
- **Kimden:** Nafaka yükümlüsü hısımlardan.
- **Neyi:** Bakım için yaptığı masrafları.

4 İkinci cümle, bakımı sağlayan kurumlara yaptıkları masrafları nafaka yükümlüsü hısımlardan isteme hakkı tanır. Nafaka yükümlüsü hısımlar, 364. maddeye göre korunmaya muhtaç kişinin altsoyu, üstsoyu ve refah içindeki kardeşleridir; eşlerin ve ana ile babanın bakım borçlarına ilişkin hükümler ayrıca saklıdır (TMK m. 364). Kurumun istemi bu nedenle yardım nafakasına ilişkin kurallarla birlikte uygulanır: dava mirasçılıktaki sıra göz önünde tutularak açılır ve nafaka alacaklısına bakmakta olan resmî veya kamuya yararlı kurumlar da dava açabilir (TMK m. 365). 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun 30. maddesi de kurumun, kendisine yardımda bulunduğu kişiler için Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafaka ile yükümlü bulunanlar hakkında dava açmak hakkına sahip olduğunu belirtir.

5 Yargıtay 3. HD, 21.12.2015, E. 2015/13271, K. 2015/20763; Yargıtay 3. HD, 29.03.2011, E. 2011/2589, K. 2011/5058.

Hukuk Genel Kurulu, 2828 sayılı Kanun uyarınca kurumun nafaka yükümlülerine karşı dava açma hakkı bulunduğunu ve yardım nafakası davasının boşanmanın fer'i niteliğinde bir nafaka davası olmadığını belirtmiştir.[6] 5

IV. Kurumun Dava Hakkı

- **Taraf:** Kurum davayı davacı olarak kendisi açar.
- **Muhtaç kişinin iradesi:** Vekaletname veya yetki belgesi aranmamıştır.
- **Ret gerekçesi olamaz:** Davayı yalnız muhtaç kişinin açabileceği görüşü.

Muhtaç kişiye bakan kurumun açtığı davada, davayı yalnız muhtaç kişinin kendisinin veya vasisinin açabileceği gerekçesiyle aktif husumet yönünden ret kararı verilmesi doğru bulunmamıştır; mahkemenin davalının ekonomik ve sosyal durumunu tespit ederek talebi hakkaniyete göre değerlendirmesi gerekir.[7] Aynı gerekçeyle birden fazla çocuğa karşı açılan davada verilen ret kararı da bozulmuştur.[8] Darülacezede kalan kişinin kuruma dava için vekaletname ve yetki belgesi vermemiş olması da davanın reddi için doğru bir gerekçe sayılmamıştır.[9] 6

V. Nafakanın Niteliği: Yardım Nafakası

- **Nitelik:** Kurumun istediği nafaka yardım nafakasıdır.
- **Yanlış nitelendirme:** İştirak veya tedbir nafakası olarak hüküm kurulamaz.
- **Hüküm:** Nitelik hükümde belirtilmelidir.

Koruma kararı bulunan çocuk için kurumun açtığı davada talep edilen nafaka, mahiyeti itibarıyla 364 ve devamı maddeleri kapsamında yardım nafakasıdır; mahkemenin bunu iştirak nafakası olarak nitelendirmesi doğru bulunmamıştır.[10] Talebin tedbir nafakası olarak değerlendirilerek hüküm kurulması da doğru görülmemiştir.[11] Nitelik hükümde belirtilmelidir; ancak zuhulen yazılmamış olması sonuca etkili görülmeyerek karar onanmıştır.[12] 7

Ayrım, nafakanın hangi hükümlere göre belirleneceğini gösterir. İştirak nafakası, çocuğun yanında bulunmayan ana veya babanın çocuğun bakım ve eğitim giderlerine katılmasına ilişkindir (TMK m. 182, TMK m. 327); tedbir nafakası ise boşanma veya ayrılık davası süresince ya da birlikte yaşamaya ara verilmesi hâlinde alınan önlemlerdendir (TMK m. 169, TMK m. 197). 8

6 Yargıtay HGK, 21.03.2018, E. 2017/995, K. 2018/514.
7 Yargıtay 3. HD, 03.02.2014, E. 2013/17205, K. 2014/1456.
8 Yargıtay 3. HD, 17.09.2014, E. 2014/12228, K. 2014/11982.
9 Yargıtay 3. HD, 07.12.2015, E. 2015/13495, K. 2015/19700.
10 Yargıtay 3. HD, 09.02.2017, E. 2016/10928, K. 2017/1104.
11 Yargıtay 3. HD, 21.09.2016, E. 2016/13187, K. 2016/11075.
12 Yargıtay 3. HD, 07.12.2016, E. 2016/9592, K. 2016/14073.

VI. Nafakanın Miktarı

- **Alacaklı yönünden:** Kişinin ihtiyaçları ve kurumun katlandığı masraflar.
- **Yükümlü yönünden:** Gelir ve ödeme gücü.
- **Sınır:** Yükümlü ödeme güçlüğüne düşürülmez.

9 Kurumun istemi de 365. maddenin ikinci fıkrasındaki ölçüye bağlıdır: nafaka, bakılan kişinin geçinmesi için gerekli ve yükümlünün malî gücüne uygun olmalıdır. Koruma altındaki çocuk için nafaka belirlenirken yükümlünün gelir durumu, çocuğun ihtiyaçları ve kurumun çocuk için katlandığı masraflar değerlendirilmeli ve hakkaniyete uygun bir miktar takdir edilmelidir; bu ölçüye göre az bulunan nafakaya ilişkin karar bozulmuştur.[13] Ana ve babanın ekonomik ve sosyal durumu birlikte araştırılmalıdır; davaya taraf olmayan annenin durumu araştırılmadan miktarın belirlenmesi eksik inceleme sayılmıştır.[14]

10 Öte yandan nafaka, yükümlüyü ödeme güçlüğüne düşürecek düzeyde olamaz. Darülacezede bakılan kişi için iki çocuğuna yükletilen nafaka, davalıların gelir durumu dikkate alındığında yüksek bulunmuş ve karar bozulmuştur.[15] Koruma altındaki çocuk için babaya yükletilen nafaka da babanın tespit edilen geliri ve kira gideri karşısında çok bulunmuştur.[16] Yükümlünün yardım nafakasını karşılayabilecek maddi imkânı bulunmadığı anlaşılan bir davada ise ret kararı sonucu itibarıyla onanmıştır.[17]

11 İki kararda ise düşük gelir ve zayıflamış aile bağları, istemin tümden reddi için yeterli görülmemiştir. Asgari ücretle çalışan babanın da koruma altındaki çocukları için geliriyle orantılı bir nafaka ödemesi gerektiği kabul edilmiştir.[18] Nafaka isteyenin kusuruyla muhtaç duruma düşmüş olması ve aile bağlarının herhangi bir nedenle zayıflamış bulunması yükümlülüğü ortadan kaldırmaz; kurumda kalan ve geliri bulunmayan kişi için nafaka, yükümlüyü zarurete düşürmeyecek ölçüde belirlenmelidir.[19]

VII. Yetkili Mahkeme ve Dava Tarihi

- **Yetki:** Taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesi.
- **Ölçüt tarih:** Dava tarihi.
- **Sonraki nakil:** Yetkiyi değiştirmez.

12 Kurumun açtığı davada da yetkili mahkeme, 365. maddenin son fıkrasına göre taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesidir. Her dava açıldığı tarihteki koşul-

13 Yargıtay 3. HD, 21.09.2016, E. 2016/13187, K. 2016/11075.
14 Yargıtay 3. HD, 09.02.2017, E. 2016/10928, K. 2017/1104.
15 Yargıtay 3. HD, 21.12.2015, E. 2015/13271, K. 2015/20763.
16 Yargıtay 3. HD, 03.12.2013, E. 2013/14711, K. 2013/17135.
17 Yargıtay 3. HD, 07.12.2015, E. 2015/13495, K. 2015/19700.
18 Yargıtay 3. HD, 04.05.2017, E. 2016/12521, K. 2017/6542.
19 Yargıtay 3. HD, 04.11.2015, E. 2015/9875, K. 2015/17177.

lara göre değerlendirildiğinden, huzurevinde kalan kişinin dava açıldıktan sonra başka bir ildeki huzurevine nakledilmesi dava tarihindeki yerleşim yeri mahkemesinin yetkisini ortadan kaldırmamıştır.[20] Bakılan kişinin yargılama sırasında ölmesi hâlinde de dava konusuz kalmaz; dava tarihindeki koşullar ve ölüm tarihi dikkate alınarak karar verilir.[21] Kurumun açtığı yardım nafakası davaları da aile mahkemesinde görülür.

UYGULAMA NOTU

Bakımını bir kurumun üstlendiği yakını için kendisine nafaka davası açılan kişi, gelir ve giderlerini belgelemelidir; nafaka, yükümlünün geliri ve ödeme gücüyle orantılı belirlenir. **Aynı sırada başka yükümlüler de varsa**, örneğin kardeşler, onların durumunun da araştırılması istenebilir. **Koruma altındaki çocuk için dava açılmışsa**, diğer ebeveynin ekonomik ve sosyal durumu da araştırılmalıdır. **Kişinin dava açıldıktan sonra başka bir kuruma nakledilmesi**, dava tarihindeki yetkili mahkemeyi değiştirmez.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
03.02.2014 · E. 2013/17205 · K. 2014/1456

Darülacezede bakılan kişi için belediyenin açtığı yardım nafakası davası, davayı yalnız muhtaç kişinin açabileceği gerekçesiyle reddedilemez

Belediyeye bağlı darülacezede 2004 yılından beri bakılan yaşlı bir kişi için belediye, kişinin çocuğundan aylık yardım nafakası istemiştir. Mahkeme, davayı yalnız muhtaç kişinin kendisinin veya vesayet altındaysa vasisinin açabileceği gerekçesiyle aktif husumet yönünden reddetmiştir.

> *Hal böyle olunca mahkemece, yukarıda zikrolunan hükümler muvacehesinde nafaka yükümlüsü davalının ekonomik ve sosyal durumu tespit edildikten sonra onu ödemede zorlamayacak, zarurete düşürmeyecek şekilde, TMK.nun 4.maddesindeki hakkaniyet ilkesi de nazar-ı dikkate alınarak davacı tarafın talebinin değerlendirilmesi gerekirken, davacının dava açma ehliyeti bulunmadığından bahisle, davanın reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiş, bu husus bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 366. maddenin ikinci cümlesini 365. maddedeki kurum dava hakkıyla birlikte uygular. Daireye göre nafaka davası, nafaka alacaklısına bakmakta olan resmî veya kamuya yararlı kurum tarafından da açılabilir; korunmaya muhtaç kişilerin bakımını sağlayan kurumlar yaptıkları masrafları nafaka yükümlüsü kişiden isteyebilir. Bakım ve ihtiyaçları kurumca karşılanan kişi için mahkeme,

20 Yargıtay 3. HD, 29.03.2011, E. 2011/2589, K. 2011/5058.
21 Yargıtay HGK, 21.03.2018, E. 2017/995, K. 2018/514.

davalının ekonomik ve sosyal durumunu tespit ederek onu ödemede zorlamayacak ve zarurete düşürmeyecek şekilde, hakkaniyet ilkesine göre talebi değerlendirmelidir; kurumun dava açma ehliyeti bulunmadığı gerekçesiyle verilen ret kararı bozulmuştur (TMK m. 365).

2 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
17.09.2014 · E. 2014/12228 · K. 2014/11982

Kurumun koruma altına aldığı kişi için çocuklarına karşı açtığı davada talep, yükümlülerin ekonomik ve sosyal durumu tespit edilerek esastan değerlendirilmelidir

Muhtaç olması nedeniyle 2008 yılında darülacezede koruma altına alınan yaşlı bir kadın için kurumu yöneten belediye, kadının çocuklarından ayrı ayrı aylık yardım nafakası istemiştir. Mahkeme, davayı yalnız muhtaç kişinin kendisinin veya vasisinin açabileceği gerekçesiyle aktif husumet yönünden reddetmiştir.

> *O halde mahkemece, yukarıda anılan hükümler çerçevesinde nafaka yükümlüsü davalıların ekonomik ve sosyal durumu tespit edildikten sonra, ödemede zorlamayacak, zarurete düşürmeyecek şekilde, TMK.nun 4.maddesindeki hakkaniyet ilkesi de dikkate alınarak davacı tarafın talebinin değerlendirilmesi gerekirken, davacının dava açma ehliyeti bulunmadığından bahisle, davanın reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, kurumun dava hakkını birden fazla çocuğa karşı açılan davada uygular. Daire, 364 ila 366. maddeleri birlikte anarak herkesin yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek üstsoyu, altsoyu ve kardeşlerine nafaka vermekle yükümlü olduğunu, davanın mirasçılıktaki sıraya göre açılacağını ve muhtaç kişiye bakan kurumun da dava açabileceğini belirtmiştir. Mahkeme, nafaka yükümlüsü davalıların ekonomik ve sosyal durumunu tespit ettikten sonra onları ödemede zorlamayacak ve zarurete düşürmeyecek şekilde hakkaniyete göre karar vermelidir; kurumun dava açma ehliyeti bulunmadığı gerekçesiyle verilen ret kararı bozulmuştur.

3 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
21.03.2018 · E. 2017/995 · K. 2018/514

Kurumun nafaka yükümlülerine karşı dava açma hakkı vardır; bakılan kişinin yargılama sırasında ölmesiyle dava konusuz kalmaz

Muhtaç yaşlı olarak huzurevinde ücretsiz kalan kişi için kurum, yakınlarından yardım nafakası istemiştir. Kişi yargılama sırasında ölmüştür; mahkeme davanın konusuz kaldığı gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına hükmetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Kural olarak her dava açıldığı tarihteki koşullara göre hükme bağlanır. Nafakanın bağlanmasında olduğu gibi arttırılmasına ve eksiltilmesine yönelik taleplerin kabulüne de dava tarihinden itibaren hükmolunur. Nitekim Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun 28.11.1956 gün, 1956/15 E., 1956/15K. sayılı kararı*

da bu yöndedir. Ancak, boşanmanın ferî niteliğindeki nafakaya ilişkin davalarda hüküm verilinceye kadar hükme esas olan unsurlar göz önünde bulundurulur. Eldeki dava yardım nafakası talebi ile açılmış olup, boşanmanın ferî niteliğindeki bir nafaka davası değildir.

DEĞERLENDİRME Karar, 366. maddenin ikinci cümlesindeki masraf isteminin usul yönünü Hukuk Genel Kurulu düzeyinde açıklar. Kurul, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu uyarınca kurumun nafaka yükümlülerine karşı dava açma hakkı bulunduğunu, yardım nafakasının kanuni bir ödev olduğunu ve aile bağlarının zayıflamasının bu yükümlülüğü ortadan kaldırmadığını belirtmiştir. Her dava açıldığı tarihteki koşullara göre hükme bağlanır ve yardım nafakası davası boşanmanın fer'i niteliğinde bir nafaka davası değildir; bu nedenle dava tarihindeki koşullar ve bakılan kişinin ölüm tarihi dikkate alınarak karar verilmesi gerektiği belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 365).

4 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
07.12.2015 · E. 2015/13495 · K. 2015/19700

Muhtaç kişinin kuruma vekaletname vermemiş olması davanın reddi için gerekçe olamaz; ancak yükümlünün malî imkânı yoksa ret kararı sonucu itibarıyla onanır

Muhtaç olması nedeniyle 2013 yılında darülacezede koruma altına alınan yaşlı kişi için kurum, nafaka yükümlüsü davalıdan yardım nafakası istemiştir. Mahkeme, darülacezede kalan kişinin dava açılması için vekaletname ve yetki belgesi vermediği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *"TMK'nun 365/3. maddesinde nafaka davasının, nafaka alacaklısına bakmakta olan resmi veya kamuya yararlı kurum tarafından da açılabileceği, TMK'nun 366. maddesinde ise korunmaya muhtaç kişilerin bakımının yükümlü kurum tarafından sağlanacağı ve bu kurumların yaptıkları masraflarını nafaka yükümlüsü kişiden isteyebilecekleri hüküm altına alınmıştır.*

DEĞERLENDİRME Karar, kurumun davasında usul ve esas yönünden iki ayrı değerlendirme yapar. Daire, 365 ve 366. maddeler uyarınca nafaka davasının muhtaç kişiye bakan kurum tarafından da açılabileceğini hatırlatmış ve mahkemenin, darülacezede kalan kişinin dava için vekaletname ve yetki belgesi vermediği yönündeki gerekçesini doğru bulmamıştır. Bununla birlikte davalının ekonomik ve sosyal durumu ile hakkaniyet ilkesi gözetildiğinde yardım nafakasını karşılayabilecek maddi imkâna sahip olmadığı anlaşıldığından, ret kararı sonucu itibarıyla onanmıştır.

5 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
09.02.2017 · E. 2016/10928 · K. 2017/1104

Koruma kararı bulunan çocuk için kurumun istediği nafaka yardım nafakasıdır; ana ve babanın ekonomik ve sosyal durumu birlikte araştırılmalıdır

Hakkında çocuk mahkemesince korunma kararı verilen ve okula devam eden çocuk için kurum, babadan aylık nafaka istemiştir. Baba, emekli maaşının ihtiyaçlarına yetmediğini ve kirada oturduğunu savunmuştur; mahkeme istemi kısmen kabul ederek iştirak nafakasına hükmetmiştir.

> *O halde mahkemece yapılacak iş; davalının ekonomik ve sosyal durumunu yeniden araştırılarak küçüğün giderleri ile nafaka yükümlüsünün geliriyle orantılı şekilde, dava dışı annenin ekonomik ve sosyal durumu da araştırılarak küçüğün masraflarına katlanma yükümlülüğü dikkate alınarak hakkaniyet ilkesi de gözetilerek uygun bir nafakaya hükmetmek olmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 366. madde kapsamındaki kurum isteminin niteliğini ve miktarın nasıl araştırılacağını birlikte gösterir. Daireye göre 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu kapsamında hakkında korunma kararı bulunan çocuk için kurumun istediği nafaka, mahiyeti itibarıyla 364 ve devamı maddeleri kapsamında yardım nafakasıdır; iştirak nafakası olarak hüküm kurulması yanlış nitelendirmedir. Miktar belirlenirken davalı babanın yanında davaya taraf olmayan annenin ekonomik ve sosyal durumu da araştırılmalı, çocuğun giderleri ve ana ile babanın masraflara katlanma yükümlülüğü gözetilmelidir; eksik incelemeyle verilen karar bozulmuştur.

6 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
21.09.2016 · E. 2016/13187 · K. 2016/11075

Kurumun koruma altındaki çocuk için istediği nafaka tedbir nafakası değil yardım nafakasıdır; miktar kurumun katlandığı masraflar da değerlendirilerek belirlenir

Boşanmadan sonra velayeti kendisine verilen baba, çocuğun koruma altına alınması için sosyal hizmetler il müdürlüğüne başvurdu ve çocuk koruma altına alındı. Kurum, ilköğretim öğrencisi olan çocuk için babadan aylık nafaka istemiştir; mahkeme istemi kısmen kabul ederek tedbir nafakasına hükmetmiştir.

> *O halde, mahkemece yapılacak iş; davalının gelir durumu, çocuğun ihtiyaçları, davacının çocuk için katlandığı masraflar değerlendirilerek ve hakkaniyet ilkesi (TMK.'nun 4.maddesi)de gözetilerek, daha uygun bir yardım nafakası takdir etmekten ibarettir. Ayrıca; dava konusu talebin yardım nafakasına ilişkin olmasına rağmen tedbir nafakası olarak değerlendirilerek bu yönde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 366. maddenin metnini doğrudan anarak kurumun masraf isteminin ölçüsünü gösterir. Daire, korunmaya muhtaç kişilerin bakımının yükümlü kurumlarca sağlanacağını ve bu kurumların yaptıkları masrafları nafaka yükümlüsü hısımlardan isteyebileceğini hatırlatmıştır. Babanın geliri ve çocuğun

ihtiyaçları karşısında takdir edilen miktar az bulunmuş; babanın gelir durumu, çocuğun ihtiyaçları ve kurumun çocuk için katlandığı masraflar değerlendirilerek hakkaniyete uygun bir yardım nafakası takdir edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Talebin tedbir nafakası olarak değerlendirilmesi de doğru görülmemiş, babanın temyiz itirazları reddedilerek karar kurum yararına bozulmuştur.

7 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
07.12.2016 · E. 2016/9592 · K. 2016/14073

Kurumun koruma altındaki kişi için kardeşlerden istediği nafaka yardım nafakasıdır; hükümde niteliğin yazılmamış olması sonuca etkili değildir

Uzun süredir koruma altında bulunan ve koruma kararı uzatılan kişi için kurum, çalışan ve düzenli maaş alan iki kardeşinden aylık nafaka istemiştir. Davalılardan biri, barınma ve temel giderleri devletçe karşılanan yükseköğrenim öğrencisi için kendisinden nafaka istenmesinin hakkaniyete uymadığını savunmuştur; mahkeme kardeşlerden biri aleyhine nafakaya hükmetti, diğeri yönünden davayı reddetmiştir.

> *...bu dava ile talep edilenin yardım nafakası olduğu göz önünde bulundurularak, hükmün 1.fıkrasında takdir edilen nafakanın niteliğinin yardım nafakası olarak belirtilmesi gerekirken, zuhulen yazılmamış olduğu anlaşılmış ise de; bu husus sonuca etkili görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, kurumun kardeşlere karşı açtığı davada nafakanın niteliğini ele alır. Daireye göre 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu kapsamında hakkında korunma kararı bulunan kişi için talep edilen nafaka yardım nafakasıdır ve hükümde nafakanın niteliğinin bu şekilde belirtilmesi gerekir; ancak bunun zuhulen yazılmamış olması sonuca etkili görülmemiş, kurumun ve davalının temyiz itirazları reddedilerek hüküm onanmıştır. Kardeşlerin nafaka yükümlülüğü, refah içinde bulunmaları koşuluna bağlıdır (TMK m. 364).

8 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
03.12.2013 · E. 2013/14711 · K. 2013/17135

Kurumun koruma altındaki çocuk için ana ve babaya karşı açtığı davada nafaka, yükümlünün tespit edilen geliriyle orantılı olmalıdır

Ana ve babası boşanmış olan ve koruma altına alınan çocuk için kurum, 365 ve 366. maddelere dayanarak ana ve babadan aylık nafaka ve gelecek yıllar için artış istemiştir. Mahkeme, işsiz olduğu anlaşılan anne yönünden davayı reddetti, baba aleyhine istenen miktarda nafakaya hükmetmiştir.

> *Mahkemece, küçük için nafaka takdir edilirken, anne ve babanın sosyal ve ekonomik durumları ile küçüğün yaşı ve ihtiyaçları gözetilmeli; nafaka yükümlüsü davalının ödeme gücü ve geliri ile orantılı ve hakkaniyete uygun olacak şekilde bir nafakaya karar verilmelidir.*

DEĞERLENDİRME Karar, kurumun ana ve babaya birlikte yönelttiği davada miktarın nasıl belirleneceğini gösterir. Daireye göre çocuk için nafaka takdir edilirken

ana ve babanın sosyal ve ekonomik durumları ile çocuğun yaşı ve ihtiyaçları gözetilmeli, yükümlünün ödeme gücü ve geliriyle orantılı ve hakkaniyete uygun bir nafakaya karar verilmelidir. Sosyal ve ekonomik durum araştırmasında babanın aylık gelirinin 1.500 TL olduğu ve 650 TL kira ödediği tespit edildiğinden, hükmedilen aylık 1.000 TL nafaka çok bulunmuş ve daha makul bir nafakaya hükmedilmek üzere karar bozulmuştur.

9 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
21.12.2015 · E. 2015/13271 · K. 2015/20763

Darülacezede bakılan kişi için çocuklara yükletilen nafaka, onları ödeme güçlüğüne düşürecek düzeyde olamaz

Belediyeye bağlı darülacezede 2004 yılından beri bakılan yaşlı kişi için kurum, kişinin iki çocuğundan ayrı ayrı aylık nafaka ve her yıl ÜFE oranında artış istemiştir. Davalılar, istenen nafakayı ödeyecek güçlerinin olmadığını savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *O halde mahkemece; davacının ihtiyaçları ile davalıların gelir durumu dikkate alınarak, TMK'nun 4.maddesi gereğince hakkaniyete uygun nafakaya hükmedilmesi gerekirken, davalıların gelir durumu ile orantısız, davalıları ödeme güçlüğüne düşürecek nitelikte nafaka takdiri usul ve yasaya aykırı olup, bu husus bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, kurumun masraf isteminde yükümlülerin ödeme gücünün sınır oluşturduğunu gösterir. Daire, yardım nafakasının aile bireylerini yoksulluk ve düşkünlükten kurtarmaya yönelik bir tür sosyal yardımlaşma ve kanuni bir ödev olduğunu, nafaka isteyenin kusuruyla yardıma muhtaç duruma düşmüş olmasının ve aile bağlarının zayıflamış bulunmasının yükümlülüğü ortadan kaldırmadığını, ancak yükümlülerin geçim sıkıntısına düşürülmemesinin esas olduğunu belirtmiştir. Davalıların aylık gelirleri ve giderleri karşısında her biri için hükmedilen nafaka yüksek bulunmuş, hakkaniyete uygun bir miktar belirlenmesi için karar bozulmuştur.

10 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
04.11.2015 · E. 2015/9875 · K. 2015/17177

Aile bağlarının zayıflamış olması kurumun istemini tümden reddetmeye yetmez; nafaka yükümlüyü zarurete düşürmeyecek ölçüde belirlenir

Darülacezede bakılan yaşlı kişi için kurum, kişinin çocuğundan yardım nafakası istemiştir. Davalı, babasının kendisi küçükken aileyi terk ettiğini ve borçları bulunduğunu savunmuştur; mahkeme, davalıyı nafaka ödemeye zorlamanın hakkaniyete ve sosyal devlet ilkesine uygun düşmeyeceği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Somut olayda, nafaka alacaklısının Darülacezede kaldığı, bakım ve ihtiyaçlarının kurum tarafından karşılandığı, herhangi bir gelirinin olmadığı anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca mahkemece, yukarıda zikrolunan hükümler muvacehesinde nafaka yükümlüsü davalının ekonomik ve sosyal durumu dikkate alınarak*

onu ödemede zorlamayacak, zarurete düşürmeyecek şekilde, TMK.nun 4.maddesindeki hakkaniyet ilkesi de nazar-ı dikkate alınarak davacı tarafın talebinin değerlendirilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiş, bu husus bozmayı gerektirmiştir.

DEĞERLENDİRME Karar, aile bağlarının zayıflamış olmasının ve sosyal devlet ilkesinin kurumun istemine etkisini ele alır. Daireye göre yardım nafakası kanuni bir ödevdir; nafaka isteyenin kusuruyla muhtaç duruma düşmüş olması ve aile bağlarının herhangi bir nedenle zayıflamış bulunması yükümlülüğü ortadan kaldırmaz, ancak yükümlünün geçim sıkıntısına düşürülmemesi esastır. Kurumda kalan ve geliri bulunmayan kişi için mahkeme, davalının ekonomik ve sosyal durumunu dikkate alarak onu ödemede zorlamayacak ve zarurete düşürmeyecek ölçüde, hakkaniyet ilkesine göre değerlendirme yapmalıdır; istemin tümden reddi doğru bulunmamış ve karar bozulmuştur.

11 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
04.05.2017 · E. 2016/12521 · K. 2017/6542

Koruma altındaki çocuklar için kurumun istediği nafakada asgari ücretle çalışan babanın da geliriyle orantılı bir miktar ödemesi gerekir

Koruma kararıyla bakımı devlete bırakılan ve lise öğrenimine devam eden çocuklar için kurum, babalarından nafaka istemiştir. Baba, ekonomik durumunun kötü olduğunu ve bankalara borcu bulunduğunu savunmuştur; mahkeme davayı reddetmiştir.

> *Dosya içerisinde bulunan davalının ekonomik ve sosyal durum araştırmasına göre davalının Devlet Hastanesinde hizmetli olduğu, asgari ücretle çalıştığı, babasının evinde kaldığı anlaşılmaktadır. Davalının geliriyle orantılı şekilde, ülke ekonomisindeki gelişmeler ve enflasyon nedeniyle paranın satın alma gücünün azalması hususları, çocukların yaşı, eğitim durumu, ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak, TMK'nun 4. maddesindeki hakkaniyet ilkesi de gözetilerek, davacı lehine belli bir miktar nafakaya hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde istemin tümden reddi doğru görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, yükümlünün düşük gelirinin kurumun istemine etkisini gösterir. Asgari ücretle çalışan ve babasının evinde kalan babanın geliriyle orantılı olarak, paranın satın alma gücündeki düşüş, çocukların yaşı, eğitim durumu ve ihtiyaçları da gözetilerek hakkaniyete uygun bir nafakaya hükmedilmesi gerektiği belirtilmiş; istemin tümden reddi doğru bulunmamıştır. Düşük gelir bu kararda yükümlülüğü ortadan kaldıran bir neden sayılmamış, miktarın belirlenmesinde gözetilecek bir unsur olarak değerlendirilmiştir (TMK m. 365).

12 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
29.03.2011 · E. 2011/2589 · K. 2011/5058

Kurumun açtığı davada yetki dava tarihine göre belirlenir; bakılan kişinin dava açıldıktan sonra başka ildeki huzurevine nakli yetkiyi değiştirmez

Huzurevinde ücretsiz kalan yaşlı kişi için kurum, kişinin çocuklarından ve kardeşlerinden yardım nafakası istemiştir. Dava açıldıktan bir ay sonra kişi başka bir ildeki huzurevine nakledilmiştir; davalıların yetki itirazı üzerine mahkeme, kişinin gönderildiği yerdeki aile mahkemesinin yetkili olduğu gerekçesiyle yetkisizlik kararı vermiştir.

> *Her dava, davanın açıldığı tarihteki koşullara göre değerlendirilir. Dava tarihinde nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi Sakarya Aile Mahkemesidir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 365. maddenin son fıkrasındaki yetki kuralının kurum davasında nasıl uygulanacağını gösterir. Daireye göre dava, nafaka alacaklısına bakmakta olan kurum tarafından açılabilir ve yetkili mahkeme taraflardan birinin yerleşim yeri mahkemesidir. Her dava açıldığı tarihteki koşullara göre değerlendirildiğinden, dava tarihinde nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir; bu olayda bu mahkeme, kişinin o tarihte kaldığı huzurevinin bulunduğu yerdeki aile mahkemesidir. Sonradan gerçekleşen nakil nedeniyle verilen yetkisizlik kararı bozulmuş ve davanın esası hakkında araştırma yapılması gerektiği belirtilmiştir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 364:** Nafaka yükümlüleri.
- **TMK m. 365:** Yardım nafakası davası.
- **TMK m. 327:** Çocuğun bakım ve eğitim giderleri.
- **TMK m. 367:** Ev düzeni.

EV DÜZENİ

İkinci Ayırım · m. 367–371

Ev Düzeni başlıklı ayırım, Türk Medeni Kanunu'nun 367–371. maddelerini kapsamaktadır. Bu ciltte yer alan maddeler ve özleri aşağıda gösterilmiştir.

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 367	Koşulları	Ev başkanlığının koşullarını ve evi yönetme yetkisinin kapsamını düzenler
m. 368	Ev düzeni ve gözetim	Ev başkanlığının ev içindeki sonuçlarını düzenler
m. 369	Sorumluluk	Ev başkanının ev halkından gözetime muhtaç kişilerin verdiği zararlardan sorumluluğunu düzenler
m. 370	Koşulları	Aileye emek veya gelir özgüleyen ergin altsoyun alacağını düzenler
m. 371	İstenmesi	Altsoyun denkleştirme alacağının ne zaman istenebileceğini düzenler

MADDE

367 A. Koşulları

KANUN METNİ

(1) Aile hâlinde yaşayan birden çok kimsenin oluşturduğu topluluğun kanuna, sözleşmeye veya örfe göre belirlenen bir ev başkanı varsa, evi yönetme yetkisi ona ait olur.

(2) Evi yönetme yetkisi, kan veya kayın hısımlığı, işçilik, çıraklık veya benzeri sebeplerle ya da koruma ve gözetme ilişkisi içinde ev halkı olarak bir arada yaşayanların hepsini kapsar.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 367, ev başkanlığının koşullarını ve evi yönetme yetkisinin kapsamını düzenler. Birinci fıkraya göre **aile hâlinde yaşayan birden çok kimsenin** oluşturduğu topluluğun **kanuna, sözleşmeye veya örfe göre** belirlenen bir ev başkanı varsa, **evi yönetme yetkisi** ona aittir. İkinci fıkraya göre bu yetki, **kan veya kayın hısımlığı, işçilik, çıraklık** veya benzeri sebeplerle ya da **koruma ve gözetme ilişkisi** içinde ev halkı olarak bir arada yaşayanların hepsini kapsar. Ev başkanlığının sonuçları sonraki maddelerde düzenlenir: ev düzeni ve gözetim, ev başkanının sorumluluğu ve ev halkının alacakları. Anayasa Mahkemesine göre anne ve babanın velayeti birlikte kullanması ve evlilik birliğini birlikte yönetmesi, küçükle aralarındaki **ev başkanlığı ilişkisinin kanuni temelidir**.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Ev başkanı	Aile hâlinde yaşayan topluluğu kanuna, sözleşmeye veya örfe göre yöneten kişi.
Ev halkı	Ev başkanının yönetimi altında bir arada yaşayan kişiler.
Evi yönetme yetkisi	Ev başkanının ev halkı üzerindeki yönetim yetkisi.
Kayın hısımlığı	Evlilik yoluyla kurulan hısımlık.

1 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.

Örf | Toplumda uzun süre uygulanarak yerleşmiş ve bağlayıcı sayılan davranış kuralı.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 367- Yürürlükteki Kanunun 318 inci maddesini karşılamaktadır. Madde, 1984 tarihli Öntasarının 299 uncu maddesinden sadece "Aynı çatı altında..." sözcükleri çıkarılmak suretiyle aynen alınmıştır. Yürürlükteki metne göre hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 133*

Adalet Komisyonunun değişikliği

> • Tasarının 367 nci maddesinin birinci fıkrasının başında yer alan "Birlikte yaşayan" ibaresi yürürlükteki Kanunda olduğu gibi "Aile hâlinde yaşayan" şeklinde değiştirilmiştir.
>
> *Adalet Komisyonunun Tasarıda yaptığı değişiklikler, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 315*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 318. maddesiyle aynı hükmü taşıdığını açıkça belirtir; Öntasarıdan yalnız "Aynı çatı altında..." sözcükleri çıkarılmıştır. Adalet Komisyonu ise Tasarıdaki "Birlikte yaşayan" ibaresini yürürlükteki Kanun'daki "Aile hâlinde yaşayan" ifadesine döndürmüştür.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 318. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Aile halinde yaşayan mütaaddit kimseler üzerinde ev reisliği, kanuna veya akte veya örfe göre, reis olan kimseye aittir. Reislik hakkı, kan veya sıhri hısım sıfatiyle yahut işçi, çırak, amelede olduğu gibi bir akit sebebiyle birlikte yaşayanların kaffesi üzerinde caridir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 318 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 318	4721 sayılı Kanun m. 367
Kavram	Ev reisliği, reislik hakkı	Ev başkanı, evi yönetme yetkisi
Belirlenme	Kanuna, akte veya örfe göre	Kanuna, sözleşmeye veya örfe göre
Hısımlar	Kan veya sıhri hısımlar	Kan veya kayın hısımları
Sözleşme ilişkisi	İşçi, çırak, amele gibi bir akit sebebiyle birlikte yaşayanlar	İşçilik, çıraklık veya benzeri sebeplerle bir arada yaşayanlar
Koruma ve gözetme	Metinde anılmıyordu	Koruma ve gözetme ilişkisi içinde yaşayanlar da anılır

Gerekçe, bu metin farklarına rağmen yürürlükteki metne göre hüküm değişikliği olmadığını belirtir. Eski Kanun'un 152. maddesi ayrıca kocayı birliğin reisi sayıyordu; 4721 sayılı Kanun ise birliği eşlerin beraberce yöneteceğini öngörür (TMK m. 186).

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir.** Tasarı aşamasında Adalet Komisyonu birinci fıkranın başında yalnızca bir ifade değişikliği yapmıştır. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 367. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara

rastlanmamıştır; Anayasa Mahkemesi, 369. maddenin birinci fıkrasındaki "küçüğün" ibaresine yönelik itirazı reddederken 367. maddeyi yorumlamıştır.[2]

Tarih	Gelişme	Dayanak
Tasarı aşaması	Adalet Komisyonu birinci fıkranın başındaki "Birlikte yaşayan" ibaresini "Aile hâlinde yaşayan" olarak değiştirdi	S. Sayısı 723, s. 315
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Unsur	Kural	Dayanak
Topluluk	Aile hâlinde yaşayan birden çok kimse	TMK m. 367/1
Ev başkanı	Kanuna, sözleşmeye veya örfe göre belirlenir	TMK m. 367/1
Yetki	Evi yönetme yetkisi ev başkanına aittir	TMK m. 367/1
Kapsam	Hısımlar, işçiler, çıraklar ve benzerleri; koruma ve gözetme ilişkisi	TMK m. 367/2
Kanuni temel	Velayet ve evlilik birliğinin birlikte yönetimi	AYM, K. 2025/205
Nitelik	Ev başkanlığı görev ve sorumluluk da yükler	Yargıtay HGK, K. 2008/139
Sonuçlar	Ev düzeni, sorumluluk, ev halkının alacakları	TMK m. 368-371
Kaynak	743 m. 318; Öntasarı m. 299	Gerekçe, s. 133

1 TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükteki Kanun'un 318. maddesini karşılamaktadır ve 1984 tarihli Öntasarının 299. maddesinden yalnız **"Aynı çatı altında..."** sözcükleri çıkarılarak aynen alınmıştır; gerekçe, yürürlükteki metne göre **hüküm değişikliği olmadığını** belirtir. Adalet Komisyonu, Tasarının birinci fıkrasının başındaki **"Birlikte yaşayan"** ibaresini yürürlükteki Kanun'da olduğu gibi **"Aile hâlinde yaşayan"** şeklinde değiştirmiştir (S. Sayısı 723, s. 315).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, ev başkanlığının **yalnız yetki olmadığıdır**: Hukuk Genel Kurulu, kurumun gözetime muhtaç aile üyelerinin zarar verdiği üçüncü kişileri de korumayı amaçladığını ve görev ve sorumluluk yüklediğini belirtmiştir.[3] İkinci nokta, ev başkanının **somut duruma göre** belirlenmesidir; babanın uzun süre aileden uzak kalması veya ana ve babanın ayrı yaşaması

2 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.
3 Yargıtay HGK, 20.02.2008, E. 2008/4-153, K. 2008/139.

gibi durumlarda ev başkanlığının fiilen anneye geçtiği kabul edilmiştir.[4] Üçüncü nokta, **dava sıfatıdır**: anne veya baba yalnız küçüğün kanuni temsilcisi olarak gösterilmiş ve ev başkanı sıfatına dayanılmamışsa uyuşmazlık aile mahkemesinin görevine girmez.[5]

II. Birinci Fıkra: Ev Başkanlığının Koşulları

- **Topluluk:** Aile hâlinde yaşayan birden çok kimse.
- **Belirlenme:** Kanun, sözleşme veya örf.
- **Sonuç:** Evi yönetme yetkisi ev başkanına aittir.

2 Birinci fıkra ev başkanlığını üç koşula bağlar: aile hâlinde yaşayan birden çok kimsenin oluşturduğu bir topluluk, bu topluluğun kanuna, sözleşmeye veya örfe göre belirlenen bir ev başkanı ve bu durumda evi yönetme yetkisinin ev başkanına ait olması. Anayasa Mahkemesine göre ev başkanlığından söz edebilmek için birden çok kişinin ortak bir ev başkanlığı yönetimi altında birlikte yaşaması gerekir; ev başkanlığı kanuna, sözleşmeye veya örf ve âdete göre kurulabilir.[6] Maddedeki "aile hâlinde yaşayan" ifadesi Tasarıda "Birlikte yaşayan" olarak yazılmış, Adalet Komisyonu bunu yürürlükteki Kanun'da olduğu gibi "Aile hâlinde yaşayan" şeklinde değiştirmiştir.

3 Kanundan doğan ev başkanlığına örnek, anne ve babanın ergin olmayan çocuklarıyla ilişkisidir. Anayasa Mahkemesi, ergin olmayan çocuğun ana ve babasının velayeti altında olduğunu (TMK m. 335), evlilik sürdükçe ana ve babanın velayeti birlikte kullanacağını (TMK m. 336) ve birliği eşlerin beraberce yöneteceğini (TMK m. 186) öngören hükümlerin, anne ve baba ile küçük arasındaki ev başkanlığı ilişkisinin kanuni temelini oluşturduğunu belirtmiştir.[7] Bir arada yaşayanlar ev başkanını sözleşmeyle de belirleyebilir; sözleşmeye dayalı ev başkanı gerçek kişi olabileceği gibi özel hukuk tüzel kişisi de olabilir. Birden çok kan veya kayın hısımının bir arada yaşadığı geniş ailede ise ev başkanı örf ve âdete göre belirlenebilir.

4 Ev başkanlığı zamana göre değişebilir. Anayasa Mahkemesine göre kişi farklı zamanlarda iki farklı ev başkanının yönetimine tabi olabilir ve ev başkanlığı ile buna bağlı sorumluluk birinden diğerine geçebilir.[8] Babanın uzun süre aileden uzak kalması, ana ve babanın ayrı yaşaması gibi durumlarda ev başkanlığının fiilen anneye geçtiğinin kabulü gerektiği belirtilmiştir.[9] Bu şerhteki kararların

4 Yargıtay 17. HD, 22.04.2009, E. 2008/5959, K. 2009/2626.
5 Yargıtay 17. HD, 12.07.2013, E. 2013/11107, K. 2013/11399.
6 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.
7 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.
8 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.
9 Yargıtay 17. HD, 22.04.2009, E. 2008/5959, K. 2009/2626.

bir kısmında ev başkanı sıfatıyla anne ve baba birlikte davalı gösterilmiş,[10] bir kısmında ise dava yalnız babaya yöneltilmiştir.[11]

III. İkinci Fıkra: Evi Yönetme Yetkisinin Kapsamı

- **Hısımlar:** Kan veya kayın hısımlığıyla bir arada yaşayanlar.
- **Sözleşme ilişkisi:** İşçilik, çıraklık veya benzeri sebepler.
- **Koruma ilişkisi:** Koruma ve gözetme ilişkisi içinde yaşayanlar.

5 İkinci fıkra, evi yönetme yetkisinin kimleri kapsadığını gösterir: kan veya kayın hısımlığı, işçilik, çıraklık veya benzeri sebeplerle ya da koruma ve gözetme ilişkisi içinde ev halkı olarak bir arada yaşayanların hepsi. Ölçüt, ev halkı olarak bir arada yaşamaktır; bir arada yaşamanın sebebi hısımlık, iş veya çıraklık ilişkisi ya da koruma ve gözetme ilişkisi olabilir. Anayasa Mahkemesi, birinci fıkradaki "aile hâlinde yaşayan" ifadesine rağmen ikinci fıkra karşısında bir arada yaşayanların yalnız kan veya kayın hısımı aile bireyleri olmasının aranmadığını, koruma ve gözetme ilişkisi bulunması şartıyla fıkrada sayılmayan başka kişilerin de ev başkanının yönetimine tabi olabileceğini belirtmiştir.[12]

6 Evi yönetme yetkisinin içeriği sonraki maddelerde belirir. Birlikte yaşayan kimseler evin düzenine tâbidir ve bu düzenin kuruluşunda ev halkından her birinin yararı adil biçimde gözetilir (TMK m. 368). Ev başkanı, ev halkından olan küçüğün, kısıtlının, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunan kişinin verdiği zarardan, gerekli dikkat ve özeni gösterdiğini veya bu özeni gösterseydi dahi zararın meydana gelmesini engelleyemeyeceğini ispat etmedikçe sorumludur (TMK m. 369).

IV. Ev Başkanlığının Niteliği

- **Yetki:** Evi yönetme yetkisi.
- **Görev:** Ev halkının gözetimi.
- **Amaç:** Aile düzeni ve üçüncü kişilerin korunması.

7 Hukuk Genel Kurulu'na göre ev başkanlığı, aile hâlinde birlikte yaşayanların idare edilmesine, aile üyeleri arasında bir düzenin kurulmasına ve birliğin korunmasına hizmet eder; kurumla güdülen amaç, gözetime muhtaç aile üyelerinin zarar verdiği üçüncü kişileri de korumaktır.[13] Bu nedenle ev başkanlığı yalnız yetki veren bir kurum değil, görev ve sorumluluk da yükleyen bir kurumdur. Hukuk düzeninin ev başkanını koruyucu ve güvenilir kişi, küçüğü ise korunmaya ve gözetime muhtaç kimse olarak kabul ettiği; ehliyetsiz küçüğün kiralanan aracı kullanmasında baba-

10 Yargıtay 3. HD, 07.03.2011, E. 2011/703, K. 2011/3417.
11 Yargıtay 3. HD, 06.02.2014, E. 2013/17351, K. 2014/1686.
12 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.
13 Yargıtay HGK, 20.02.2008, E. 2008/4-153, K. 2008/139.

nın ev başkanı sıfatıyla gerekli tedbirleri almadığı ve kusursuz sorumlu olduğu belirtilmiştir.[14]

Anayasa Mahkemesi, ev başkanının yönetimi altındaki kişiler bakımından so- 8
rumluluğunun dikkat ve özen yükümlülüğüne dayanan kusursuz sorumluluk olduğunu, birden fazla ev başkanının bulunduğu hâllerde ev başkanlarının gözetim ve denetimleri altındaki kişilerin verecekleri zararlardan müteselsilen sorumlu olacağını belirtmiştir.[15] Mahkemeye göre ev başkanı aynı zamanda veliyse, ayırt etme gücüne sahip küçükler üzerindeki özen ve gözetim yükümlülüğü velayet hakkından doğar (TMK m. 339). Küçüğün yol açtığı orman yangınında küçüğün haksız fiili nedeniyle kusurlu, ev başkanı olan anne ve babasının ise kusursuz sorumlu olduğu kabul edilmiştir.[16]

V. Ev Başkanına Karşı Dava

- **Sıfat:** Ev başkanı kendi adına sorumludur.
- **Ayrım:** Küçüğün kanuni temsilcisi olarak gösterilmek ev başkanı sıfatı değildir.
- **Birlikte dava:** Küçüğe ve ev başkanına birlikte veya ayrı ayrı dava açılabilir.

Ev başkanının sorumluluğu, küçüğün kendi sorumluluğundan ayrıdır. Fiil ehliyeti 9
bulunmayan küçüğün haksız fiilinde küçük fail olarak, anne ve babası ev başkanı olarak zarar görene karşı sorumludur; zarar gören ikisine birlikte veya ayrı ayrı dava açabilir, failin dava tarihinde ergin olması ev başkanının sorumluluğunu kaldırmaz ve davanın hukuki sebebini belirlemek hâkimin görevidir.[17]

Dava doğrudan ev başkanına karşı açılmalıdır; ev başkanı olan anneye yöneltilen 10
davada hakkında dava bulunmayan küçüğün tazminatla sorumlu tutulması doğru bulunmamıştır.[18] Babaya ev başkanı sıfatıyla kendi adına yöneltilen istem hakkında da ayrıca olumlu veya olumsuz hüküm kurulmalıdır.[19]

VI. Görevli Mahkeme

- **Kural:** Ev başkanlığına dayanan davalar aile mahkemesinde görülür.
- **Dayanak:** Ev başkanlığı hükümleri Kanun'un ikinci kitabındadır; 4787 s. K. m. 4.
- **İstisna:** Yalnız velayeten temsile dayanan davalar genel mahkemede görülür.

Ev başkanının sorumluluğunu düzenleyen 369. madde Türk Medeni Kanunu'nun 11
aile hukukuna ilişkin ikinci kitabında yer aldığından, bu sorumluluğa dayanan

14 Yargıtay 3. HD, 27.01.2016, E. 2015/2316, K. 2016/906.
15 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.
16 Yargıtay 3. HD, 14.12.2023, E. 2023/1757, K. 2023/3745.
17 Yargıtay 3. HD, 05.06.2018, E. 2016/19881, K. 2018/6343.
18 Yargıtay 17. HD, 22.04.2009, E. 2008/5959, K. 2009/2626.
19 Yargıtay 3. HD, 21.05.2015, E. 2014/15214, K. 2015/9183.

davalar 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca aile mahkemesinde görülür.[20] Küçük ile babaya birlikte açılan rücu davasında baba yönünden ev başkanı sıfatına dayanıldığı için aile mahkemesi yargı yeri olarak belirlenmiştir.[21] Kiracının küçük oğlunun kiralanan evde çıkardığı yangın için babaya ev başkanı sıfatıyla açılan davanın genel mahkemede görülmesi doğru bulunmamıştır.[22] İlk derece mahkemesinin sorumluluğu velayetten doğan bakım ve özen yükümlülüğüne dayandırdığı bir davada da istemin yasal dayanağının ev başkanının sorumluluğu olduğu ve aile mahkemesinin görevli olduğu belirtilmiştir.[23]

12 Buna karşılık anne veya baba yalnız küçüğün kanuni temsilcisi olarak gösterilmiş ve ev başkanı sıfatıyla sorumluluğuna dayanılmamışsa, uyuşmazlık aile mahkemesinin görevi dışında kalır ve genel mahkemede görülür.[24]

UYGULAMA NOTU

Bir küçüğün verdiği zarar için dava açılacaksa, önce ev başkanının kim olduğu belirlenmelidir: anne ve baba birlikte davalı gösterilebilir; babanın uzun süre aileden uzak kalması gibi durumlarda ev başkanlığının fiilen anneye geçtiği kabul edilmiştir. **Dava ev başkanına kendi adına yöneltilmelidir**; yalnız küçüğün kanuni temsilcisi olarak gösterilen kişi ev başkanı sıfatıyla davalı olmuş sayılmaz. **Ev başkanının sorumluluğuna dayanan dava aile mahkemesinde açılmalıdır. Ev başkanı sıfatıyla kendisine dava açılan kişi**, gerekli dikkat ve özeni gösterdiğini veya bu özeni gösterseydi dahi zararın önlenemeyeceğini ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir.

İÇTİHATLAR

1 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
08.10.2025 · E. 2025/139 · K. 2025/205

Ev başkanlığı kanun, sözleşme veya örf ve âdete göre kurulur; anne ve babanın velayeti ve birliği birlikte yönetmesi küçükle aralarındaki ev başkanlığının kanuni temelidir

Bir trafik kazası nedeniyle açılan tazminat davasına bakan aile mahkemesi, 369. maddenin birinci fıkrasındaki "küçüğün" ibaresinin ayırt etme gücüne sahip küçükler yönünden Anayasa'ya aykırı olduğu kanısıyla itiraz yoluna başvurmuştur.

> *"Öte yandan 367. maddenin birinci fıkrasına göre bir arada yaşayan kişilerin sözleşmeyle ev başkanını belirlemeleri de mümkündür. Sözleşme ilişkisine dayalı ev başkanı, gerçek kişi olabileceği gibi özel hukuk tüzel kişisi de olabilir. Geniş*

20 Yargıtay HGK, 20.02.2008, E. 2008/4-153, K. 2008/139.
21 Yargıtay 20. HD, 19.01.2016, E. 2015/13480, K. 2016/589.
22 Yargıtay 3. HD, 06.02.2014, E. 2013/17351, K. 2014/1686.
23 Yargıtay 3. HD, 17.02.2016, E. 2015/4184, K. 2016/2003.
24 Yargıtay 17. HD, 12.07.2013, E. 2013/11107, K. 2013/11399.

ailenin söz konusu olduğu birden çok kan ve/veya kayın hısımlarının bir arada yaşadığı durumlarda ise ev başkanı örf ve âdete göre belirlenebilir.

DEĞERLENDİRME Karar, 367. maddeyi Anayasa Mahkemesi düzeyinde yorumlar. Mahkemeye göre ev başkanlığından söz edebilmek için birden çok kişinin ortak bir ev başkanlığı yönetimi altında birlikte yaşaması gerekir ve ev başkanlığı kanuna, sözleşmeye veya örf ve âdete göre kurulabilir. Ergin olmayan çocuğun ana ve babasının velayeti altında olduğunu, evlilik sürdükçe velayetin birlikte kullanılacağını ve birliğin eşlerce beraberce yönetileceğini öngören hükümler, anne ve baba ile küçük arasındaki ev başkanlığı ilişkisinin kanuni temelini oluşturur. Yönetim yetkisi zamana göre değişebilir ve ikinci fıkra karşısında ev halkının yalnız hısımlardan oluşması gerekmez. Mahkeme, 369. maddedeki "küçüğün" ibaresinin ayırt etme gücüne sahip küçükler yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına oybirliğiyle karar vermiştir (TMK m. 369).

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
20.02.2008 · E. 2008/4-153 · K. 2008/139

Ev başkanlığı yalnız yetki değil görev ve sorumluluk da yükler; ev başkanının sorumluluğuna dayanan davalar aile mahkemesinde görülür

İdare, ağaçlandırma sahasında çıkan ve bir küçük ile annesinin neden olduğu ileri sürülen yangın nedeniyle uğradığı zararın tazmini için, ev başkanı sıfatıyla küçüğün anne ve babası aleyhine kendi adlarına ve küçük adına velayeten dava açmıştır. Aile mahkemesi sıfatıyla davaya bakan asliye hukuk mahkemesi, davanın aile hukukuyla ilgili olmadığı gerekçesiyle görevsizlik kararı verdi ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *"Zira, ev başkanlığı, aile halinde birlikte yaşayanların idare edilmesine, öncelikle aile üyeleri arasında bir düzenin kurulmasına, bunların yararına olarak birliğin korunmasına hizmet eder. Bununla beraber ev başkanlığı kurumuyla güdülen asıl amaç, gözetime muhtaç aile üyelerine karşı zarara uğramış olan üçüncü kişileri de korumaktır. Yani ev başkanlığı yalnız yetkiler veren bir kurum olmayıp, aynı zamanda görev ve sorumluluklar da yükleyen bir kurumdur.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanlığının amacını Hukuk Genel Kurulu düzeyinde açıklar. Kurula göre ev başkanlığı, aile hâlinde birlikte yaşayanların idare edilmesine, aile üyeleri arasında bir düzenin kurulmasına ve birliğin korunmasına hizmet eder; kurumla güdülen amaç, gözetime muhtaç aile üyelerinin zarar verdiği üçüncü kişileri de korumaktır. Bu nedenle ev başkanlığı yalnız yetki veren değil, görev ve sorumluluk da yükleyen bir kurumdur. Ev başkanının sorumluluğunu düzenleyen 369. madde Kanun'un aile hukukuna ilişkin ikinci kitabında yer aldığından, bu sorumluluğa dayanan davaların aile mahkemesinde görülmesi gerektiği belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 369).

3 YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ
27.01.2016 · E. 2015/2316 · K. 2016/906

Hukuk düzeni ev başkanını koruyucu ve güvenilir kişi sayar; ehliyetsiz küçüğün kiralanan araçla verdiği zarardan baba ev başkanı sıfatıyla kusursuz sorumludur

Kiraladığı aracı davalının küçük oğlunun kullanmasına izin veren davacı, ehliyeti olmayan küçüğün kaza yaparak araçta hasara yol açması üzerine ödediği zararın babadan tahsilini istemiştir. Mahkeme, davacının aracı küçüğe kendi rızasıyla verdiği ve olayın kendi kusurlu eylemiyle gerçekleştiği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Bu benimsemenin nedeni, hukuk düzeninin, ev başkanını koruyucu ve güvenilir kişi, küçüğü ise, korunmaya ve gözetime muhtaç kimse olarak kabul etmesidir.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanlığının hangi düşünceye dayandığını ve babanın ev başkanı sıfatıyla sorumluluğunu gösterir. Daireye göre ev başkanının ev halkından olan küçüğün verdiği zarardan sorumlu tutulmasının nedeni, hukuk düzeninin ev başkanını koruyucu ve güvenilir kişi, küçüğü ise korunmaya ve gözetime muhtaç kimse olarak kabul etmesidir. Ehliyeti olmayan ve yaşı itibarıyla trafikte araç kullanması mümkün olmayan küçüğün eyleminde babanın ev başkanı sıfatıyla gerekli tedbirleri almadığı ve kusursuz sorumlu olduğu belirtilmiş; aracı küçüğe veren davacının kusuru oranında indirim yapılarak zarar belirlenmesi gerektiğinden ret kararı bozulmuştur.

4 YARGITAY (KAPATILAN) 17. HUKUK DAİRESİ
22.04.2009 · E. 2008/5959 · K. 2009/2626

Baba uzun süre aileden uzak kalmış veya ana ve baba ayrı yaşıyorsa ev başkanlığının fiilen anneye geçtiği kabul edilir; dava doğrudan ev başkanına karşı açılmalıdır

Kasko sigortalı araçta bir küçüğün neden olduğu hasarı sigortalısına ödeyen sigorta şirketi, ödediği bedelin rücuen tahsili için dava açmıştır. Dava dilekçesinde davalı, küçüğün velisi olarak gösterilmişti; mahkeme tazminatın küçükten tahsiline karar vermiştir.

> *Aile başkanının sorumluluğu, sebep sorumluluğu olduğundan objektif özen ve gözetim ödevini ihlal etmesi halinde kusurlu olmasa dahi doğan zarardan sorumlu olacaktır.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanının kim olduğunun somut duruma göre belirlenmesini gösterir. Daire, davanın 367 ve 369. maddelere göre aile başkanı aleyhine açılan rücuen tazminat istemine ilişkin olduğunu belirtmiş; aile başkanının sorumluluğunun sebep sorumluluğu olduğunu, babanın uzun süre aileden uzak kalması, ana ve babanın ayrı yaşaması gibi durumlarda ev başkanlığının fiilen anneye geçtiğinin kabulü gerektiğini ve davanın doğrudan aile başkanına karşı açılması gerektiğini vurgulamıştır. Dava küçüğe velayeten açılmış bir dava olmayıp aile başkanı olan

anneye yöneltildiğinden, hakkında dava bulunmayan küçüğün tazminatla sorumlu tutulması doğru bulunmamış ve karar bozulmuştur.

5 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
05.06.2018 · E. 2016/19881 · K. 2018/6343

Küçük haksız fiilin faili olarak, anne ve babası ev başkanı olarak ayrı hukuki sebeplerle sorumludur; failin sonradan ergin olması ev başkanının sorumluluğunu kaldırmaz

İdare, orman yangınına neden oldukları ileri sürülen çocuklar ile ev başkanı sıfatıyla anne ve babaları aleyhine tazminat davası açmıştır. Mahkeme davaya genel mahkeme sıfatıyla bakarak hüküm kurmuştur.

> *Küçük Borçlar Kanunu uyarınca haksız fiilin faili olarak, anne ve babası ise Türk Medeni Kanununun 369. maddesi uyarınca ev başkanı olarak zarar görene karşı sorumludur. Her iki sorumluluk da birbirinden farklı hukuki nedenlere dayalı olup, zarar gören küçüğe ve ev başkanına karşı birlikte veya ayrı ayrı davalar açabilir. Aynı zarardan her ikisi de kendi malvarlıkları ile ayrı ayrı sorumlu olurlar.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanlığına dayanan sorumluluğun küçüğün kendi sorumluluğundan ayrı olduğunu gösterir. Daireye göre fiil ehliyetine sahip bulunmayan küçüğün haksız fiilinde küçük Borçlar Kanunu uyarınca fail olarak, anne ve babası 369. madde uyarınca ev başkanı olarak zarar görene karşı sorumludur; zarar gören küçüğe ve ev başkanına birlikte veya ayrı ayrı dava açabilir ve her biri kendi malvarlığıyla sorumludur. Zarar olay günü doğduğundan uyuşmazlık olay günündeki koşullara göre çözülür; failin dava tarihinde ergin olması ev başkanının sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Davaya aile mahkemesi sıfatıyla bakılması gerekirken genel mahkeme sıfatıyla hüküm kurulduğu için karar re'sen bozulmuştur.

6 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
14.12.2023 · E. 2023/1757 · K. 2023/3745

Küçüğün yol açtığı orman yangınında küçük haksız fiili nedeniyle kusurlu, ev başkanı olan anne ve babası ise kusursuz sorumludur

İdare, babasının kiraladığı kestane bahçesinde çakmakla oynayan küçüğün orman yangınına yol açtığını ileri sürerek yangına müdahale için yaptığı işçi, araç, arazöz ve helikopter giderlerinin küçük ile ev başkanı olan anne ve babasından tahsilini istemiştir. İlk derece mahkemesinin kararına karşı taraflar istinaf başvurusunda bulunmuştur; bu başvuru üzerine verilen karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

> *Hal böyle olunca Bölge Adliye Mahkemesince; davaya konu edilen yangından, davalı küçüğün haksız fiili nedeniyle kusurlu, ebeveynleri olan diğer davalıların ise kusursuz sorumlu oldukları çekişmesiz olduğuna göre, davacı idarenin yapmış olduğu bu giderleri gerçek zarar ilkesi uyarınca davalılardan isteyebileceğinin gözetilmesi, davalılar yararına oluşan usuli kazanılmış hak dikkate alınmak ve gerekirse görüşüne başvurulan bilirkişiden ek rapor alınması suretiyle karar*

verilmesi gerekirken, yanılgılı değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm kurulmuş olması usul ve kanuna aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanı olan anne ve babanın sorumluluğunun niteliğini gösterir; Anayasa Mahkemesi de ev başkanının sorumluluğunun kusursuz sorumluluk olduğunu belirtirken bu karara atıf yapmıştır. Daireye göre yangından küçük haksız fiili nedeniyle kusurlu, anne ve babası ise kusursuz sorumludur ve bu durum dosyada çekişmesizdir. Orman idaresinin yangını söndürmek için yaptığı işçi, araç, arazöz ve helikopter giderleri gerçek zarar ilkesi kapsamında sorumlulardan istenebileceğinden, bu giderler gözetilmeden verilen karar davacı yararına bozulmuştur.

7 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
21.05.2015 · E. 2014/15214 · K. 2015/9183

Babaya ev başkanı sıfatıyla kendi adına yöneltilen istem hakkında olumlu veya olumsuz hüküm kurulmalıdır

Orman yangınına neden olan küçük nedeniyle zarara uğrayan idare; küçüğü, küçük adına velayeten annesini ve hem ev başkanı sıfatıyla kendi adına hem de küçük adına velayeten babasını davalı göstermiştir. Mahkeme, küçüğün olay tarihinde on iki yaşını doldurmamış ve geliri bulunmayan bir öğrenci olduğunu, hakkaniyet sorumluluğunu gerektiren bir durum bulunmadığını belirterek davayı reddetmiştir.

> *Davada, davalı baba hakkında TMK 369. maddesine dayanılarak talepte bulunulmuş olup, bu taleple olumlu-olumsuz hüküm kurulmaması doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanına karşı açılan davanın usul yönünü gösterir. Davacı idare, küçüğün yangına neden olmasından doğan zararı hem velayet hem de ev başkanının sorumluluğu ilkelerine dayanarak istemiş; babayı ev başkanı sıfatıyla kendi adına, ayrıca küçük adına velayeten davalı göstermiştir. Daireye göre mahkeme kararlarının iddia ve savunmaların özetini, delillerin tartışılmasını ve hukuki sebepleri göstermesi zorunludur; baba hakkında 369. maddeye dayanılarak ileri sürülen istem hakkında olumlu veya olumsuz hüküm kurulmaması doğru görülmemiş ve karar bozulmuştur.

8 **YARGITAY 20. HUKUK DAİRESİ**
19.01.2016 · E. 2015/13480 · K. 2016/589

Küçük ile babaya birlikte açılan rücu davasında babanın ev başkanı sıfatıyla sorumluluğuna dayanılmışsa uyuşmazlık aile mahkemesinde görülür

Bisikletli bir küçüğün tam kusuruyla meydana gelen kazada hasar gören araç için sigortalısına ödeme yapan sigorta şirketi, küçük ile babası aleyhine rücu davası açmıştır. Asliye hukuk mahkemesi davanın aile mahkemesinde görülmesi gerektiği,

aile mahkemesi ise istemin haksız fiil ve trafik hükümlerine dayandığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

> *Somut olayda, davalı küçük ve davalı babaya karşı birlikte dava açılarak, davalı baba yönünden, TMK m.369 gereğince, ev başkanı sıfatıyla sorumluluğuna dayanıldığından, 4787 sayılı Aile Mahkemesinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 4. maddesi gereğince aile mahkemesinin görev alanında kalan uyuşmazlığın, aile mahkemesince görülüp sonuçlandırılması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanlığına dayanan istemin görevli mahkemeyi belirlediğini gösterir. Daire, 369. maddenin ve aile mahkemelerinin görevini belirleyen 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesinin metnini aktararak davalı baba yönünden ev başkanı sıfatıyla sorumluluğa dayanıldığını, bu nedenle uyuşmazlığın aile mahkemesinin görev alanında kaldığını belirtmiş ve olumsuz görev uyuşmazlığında aile mahkemesini yargı yeri olarak belirlemiştir.

9 **YARGITAY (KAPATILAN) 17. HUKUK DAİRESİ**
12.07.2013 · E. 2013/11107 · K. 2013/11399

Anne veya baba yalnız küçüğün kanuni temsilcisi olarak gösterilmiş ve ev başkanı sıfatına dayanılmamışsa uyuşmazlık genel mahkemede görülür

Davacı şirketin davalının kardeşine kiraladığı araç, bir küçüğün kullanımındayken kazada hasar görmüştür. Şirket, hasar bedeli için kiracı ile küçüğe velayeten davalı aleyhine icra takibi başlatmıştır; itirazın iptali davasında aile mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesi görevsizlik kararı vermiştir.

> *Bu durumda 4787 sayılı "Aile Mahkemesinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4. maddesi kapsamı dışında kalan uyuşmazlığın Antalya 3. Asliye Hukuk Mahkemesince görülüp sonuçlandırılması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Karar, velayet yoluyla temsil ile ev başkanı sıfatı arasındaki farkın görev bakımından sonucunu gösterir. Daireye göre icra takibinde davalı yalnız küçüğün kanuni temsilcisi olarak gösterilmiş, ev başkanı sıfatıyla sorumluluğuna dayanılmamıştır; bu durumda uyuşmazlık aile mahkemesinin görevini belirleyen 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamı dışında kalır. Olumsuz görev uyuşmazlığında asliye hukuk mahkemesi yargı yeri olarak belirlenmiştir.

10 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
07.03.2011 · E. 2011/703 · K. 2011/3417

Ergin olmayan çocuğun eylemi nedeniyle anne ve babanın ev başkanı sıfatıyla sorumluluğuna dayanan dava aile hukukuna ilişkindir ve aile mahkemesinde görülür

Orman yangını nedeniyle zarara uğrayan idare, olay tarihinde ergin olmayan çocuğun eylemi nedeniyle anne ve babasının ev başkanı sıfatıyla sorumlu tutulmasını istemiştir. Sulh hukuk mahkemesi davalılardan biri hakkındaki davayı husumet yönünden reddetti, diğer davalılar hakkındaki davayı kabul etmiştir.

> *Uyuşmazlığın, TMK. nun ikinci kitabı içindeki düzenlemede yer alması nedeniyle "Aile Hukukuna" ilişkin bulunduğu anlaşılmaktadır. O halde açılan bu davaya 4787 Sayılı Kanunun 4. maddesi gereğince, aile mahkemesinde bakılması gerektiği dikkate alınarak görev yönünden davanın reddi gerekirken uyuşmazlığın esası hakkında yargılama yapılıp karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun görülmemiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, anne ve babanın birlikte ev başkanı sıfatıyla davalı gösterildiği bir davada görevi ele alır. Daireye göre uyuşmazlık Türk Medeni Kanunu'nun ikinci kitabındaki düzenlemeye dayandığından aile hukukuna ilişkindir ve 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi gereğince aile mahkemesinde görülmelidir. Görev yönünden davanın reddi gerekirken esas hakkında karar verilmesi usul ve yasaya uygun görülmemiş, karar bozulmuştur.

11 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
06.02.2014 · E. 2013/17351 · K. 2014/1686

Kiracının küçük oğlunun kiralanan evde çıkardığı yangından doğan zarar için babaya ev başkanı sıfatıyla açılan dava aile mahkemesinde görülür

Evini kiraya veren davacı, kiracının küçük oğlunun çıkardığı yangın sonucu evde oluşan hasar nedeniyle kiracı baba aleyhine tazminat davası açmıştır. Genel mahkeme davayı kısmen kabul etmiştir.

> *Somut olay itibariyle de TMK'nun 369.maddesinin uygulanması söz konusu olacağından davanın Aile Mahkemesi'nce görülmesi gerekirken genel mahkemede görülmesi usul ve yasaya aykırı görüldüğünden kararın bozulması gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, kiraya verenin, kiracının küçük çocuğunun verdiği zarar için babaya ev başkanı sıfatıyla başvurduğu bir olayda görevi ele alır. Daireye göre zararın ev başkanı sıfatıyla babadan istendiği davanın yasal dayanağı 369. maddedir; bu madde Kanun'un ikinci kitabında yer aldığından ve 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi ikinci kitaptan doğan dava ve işleri aile mahkemesine verdiğinden, davanın genel mahkemede görülmesi usul ve yasaya aykırı bulunmuş ve karar bozulmuştur.

12 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
17.02.2016 · E. 2015/4184 · K. 2016/2003

Zarar ev başkanı sıfatıyla babadan istenmişse davanın dayanağı velayet değil ev başkanının sorumluluğudur ve dava aile mahkemesinde görülür

Hayvanları otlatırken ısınmak için yaktığı ateşi kontrol altına alamayan küçük nedeniyle orman yangınından zarar gören idare, zararın babadan tahsilini istemiştir. Mahkeme, babanın velayetin kendisine verdiği bakım ve özen yükümlülüğüne aykırı davrandığı gerekçesiyle davayı kabul etmiştir.

> *Bu durumda davanın yasal dayanağı ev başkanının sorumluluğunun düzenlendiği Türk Medeni Kanunun 369.maddesidir. TMK. nun 369. maddesi, Kanunun*

İkinci Kitabının İkinci Kısmında yer aldığından, bu maddeye dayalı Aile Hukukundan doğan uyuşmazlıkların çözümü de 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 4. maddesi uyarınca, Aile Mahkemelerinin görev alanına girmektedir.

DEĞERLENDİRME Karar, velayet ile ev başkanlığının ayrı hukuki kurumlar olduğunu görev bakımından gösterir. İlk derece mahkemesi sorumluluğu velayetten doğan bakım ve özen yükümlülüğüne dayandırmış; Daire ise zararın ev başkanı sıfatıyla babadan istendiğini, davanın yasal dayanağının 369. madde olduğunu ve bu madde Kanun'un ikinci kitabının ikinci kısmında yer aldığından uyuşmazlığın aile mahkemesinin görev alanına girdiğini belirtmiştir. Ayrı bir aile mahkemesi varsa görevsizlik kararı verilmesi, yoksa davaya aile mahkemesi sıfatıyla bakılması gerektiğinden karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 186:** Birliğin yönetimi.
- **TMK m. 368:** Ev düzeni ve gözetim.
- **TMK m. 369:** Ev başkanının sorumluluğu.
- **TMK m. 370:** Ev halkının alacakları.

MADDE

368

B. Hükümleri

I. Ev düzeni ve gözetim

KANUN METNİ

(1) Birlikte yaşayan kimseler evin düzenine tâbidir. Bu düzenin kurulu-şunda ev halkından her birinin yararı adil biçimde gözetilir.
(2) Ev halkının her biri, özellikle öğrenimi, eğitimi, dinî inançları, meslek ve sanatı için gerekli özgürlükten yararlanır.
(3) Ev başkanı, birlikte yaşayanların evdeki eşyasını özenle korumak ve güvenlik altında bulundurmakla yükümlüdür.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 368, ev başkanlığının ev içindeki sonuçlarını düzenler. Birinci fıkraya göre **birlikte yaşayan kimseler evin düzenine tâbidir**; bu düzenin kurulu-şunda ev halkından **her birinin yararı adil biçimde** gözetilir. İkinci fıkraya göre ev halkının her biri, özellikle **öğrenimi, eğitimi, dinî inançları, meslek ve sanatı** için gerekli özgürlükten yararlanır. Üçüncü fıkraya göre ev başkanı, birlikte yaşayanların **evdeki eşyasını özenle korumak** ve güvenlik altında bulundurmakla yükümlüdür. Gerekçeye göre maddedeki tek hüküm değişikliği bu özenin ölçüsüdür: eski Kanun'da ev başkanının **kendi eşyasına göstereceği özen** aranırken, yeni Kanun somut olayın özelliğine göre **objektif bir özen** arar.

TEMEL KAVRAMLAR

Ev düzeni	Birlikte yaşayanların uyduğu, ev başkanınca kurulan iç düzen.
Ev halkı	Ev başkanının yönetimi altında bir arada yaşayan kişiler.
Adil gözetim	Düzen kurulurken ev halkından her birinin yararının hakkaniyete uygun biçimde dikkate alınması.
Objektif özen	Kişinin kendi alışkanlığına göre değil, somut olayın gerektirdiği ölçüye göre belirlenen özen.
Güvenlik altında bulundurma	Eşyanın kaybolmaması ve zarar görmemesi için gerekli önlemlerin alınması.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 368- Yürürlükteki Kanunun 319 uncu ve İsviçre Medenî Kanununun 332 nci maddelerini karşılayan bu maddedeki tek hüküm değişikliği, ev başkanın göstermesi gereken özenin ölçüsünü düzenleyen üçüncü fıkrada yapılmıştır. Yürürlükteki metne ve 1984 tarihli Öntasarısıyla İsviçre Medenî Kanunundaki kaynak maddeye göre bu özen, ev başkanın kendi eşyasına göstereceği özenle aynı iken; maddede bu ölçüden ayrılınmış ve somut olayın özelliğine göre gösterilmesi gereken objektif bir özen aranmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 133*

Gerekçe, birinci ve ikinci fıkraların eski Kanun'dan hüküm olarak ayrılmadığını, tek değişikliğin üçüncü fıkradaki özen ölçüsünde olduğunu gösterir. Eski ölçü ev başkanının kendi eşyasına gösterdiği özene bağlıydı; yeni ölçü ise somut olayın gerektirdiği objektif özendir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 319. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Birlikte yaşayan kimseler, evin kaidelerine tabidir; bu kaidelerde her birinin menfaati adilane bir surette gözetilmiş olmak lazımdır. Birlikte yaşayan kimselerden her biri bilhassa talim ve terbiyeleri sanatları yahut dini ihtiyaçları için muktazi hürriyetten istifade ederler. Evin reisi, birlikte yaşayanların evdeki eşyasını, kendi eşyasına karşı göstereceği aynı ihtimam ile muhafaza etmek ve emniyet altında bulundurmakla mükelleftir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 319 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 319	4721 sayılı Kanun m. 368
Ev düzeni	Evin kaidelerine tabiiyet; her birinin menfaati adilane gözetilir	Evin düzenine tâbiiyet; her birinin yararı adil biçimde gözetilir
Özgürlükler	Talim ve terbiye, sanat, dinî ihtiyaçlar	Öğrenim, eğitim, dinî inançlar, meslek ve sanat
Eşyanın korunması	Evin reisi kendi eşyasına gösterdiği ihtimamla korur	Ev başkanı somut olayın gerektirdiği objektif özenle korur

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 368. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Fıkra	Kural	Dayanak
Ev düzeni	Birlikte yaşayanlar evin düzenine tâbidir	TMK m. 368/1
Adil gözetim	Düzen kurulurken her birinin yararı gözetilir	TMK m. 368/1
Özgürlükler	Öğrenim, eğitim, dinî inanç, meslek ve sanat	TMK m. 368/2
Eşya	Ev başkanı eşyayı özenle korur ve güvenlik altında bulundurur	TMK m. 368/3
Özen ölçüsü	Kendi eşyasına gösterdiği özen değil, objektif özen	Gerekçe, s. 133
Yönetim yetkisi	Ev başkanlığı birlikte yaşayanlar üzerinde yönetim yetkisi gerektirir	AYM, K. 2025/205
Kaynak	743 m. 319; İsviçre MK m. 332	Gerekçe, s. 133

1 TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükteki Kanun'un 319. maddesini ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 332. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, maddedeki **tek hüküm değişikliğinin** üçüncü fıkrada yapıldığını belirtir: yürürlükteki metinde, 1984 tarihli Öntasarıda ve İsviçre'deki kaynak maddede ev başkanının göstermesi gereken özen **kendi eşyasına göstereceği özenle aynı** iken, maddede bu ölçüden ayrılınmış ve **somut olayın özelliğine göre gösterilmesi gereken objektif bir özen** aranmıştır. Tasarının 368. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 450).

> **DİKKAT**
>
> Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, ev düzeninin **tek taraflı olmadığıdır**: düzen kurulurken ev halkından her birinin yararı adil biçimde gözetilir. İkinci nokta, ev halkının her birinin **öğrenimi, eğitimi, dinî inançları, meslek ve sanatı** için gerekli özgürlükten yararlanmasıdır; ev düzeni bu özgürlüklerle birlikte kurulur. Üçüncü nokta, **özen ölçüsüdür**: ev başkanı birlikte yaşayanların eşyasını somut olayın gerektirdiği objektif özenle korur. Ev başkanının sorumluluğuna ilişkin bir kararda da özen ve gözetim görevinin yerine getirilip getirilmediğinin olayın özelliklerine göre belirleneceği belirtilmiştir.[1]

II. Birinci Fıkra: Ev Düzeni

- **Kimler:** Birlikte yaşayan kimseler.

1 Yargıtay 3. HD, 27.01.2016, E. 2015/2316, K. 2016/906.

- **Kural:** Evin düzenine tâbidirler.
- **Ölçü:** Her birinin yararı adil biçimde gözetilir.

Birinci fıkra, birlikte yaşayan kimselerin evin düzenine tâbi olduğunu ve bu düzenin kuruluşunda ev halkından her birinin yararının adil biçimde gözetileceğini belirtir. Ev düzenini kuran, 367. maddeye göre evi yönetme yetkisi bulunan ev başkanıdır (TMK m. 367). Anayasa Mahkemesine göre ev başkanı ilişkisinden söz edebilmek için aile hâlinde birlikte yaşama iradesine sahip kişiler üzerinde bir yönetim yetkisinin bulunması gerekir; bu yetki zamana göre değişebilir ve bir kişi farklı zamanlarda farklı ev başkanlarının yönetimine tabi olabilir.[2] 2

Hukuk Genel Kurulu, ev başkanlığının aile hâlinde birlikte yaşayanların idare edilmesine, öncelikle aile üyeleri arasında bir düzenin kurulmasına ve birliğin korunmasına hizmet ettiğini belirtmiştir.[3] Düzenin kuruluşunda her birinin yararının adil biçimde gözetilmesi kuralı, ev başkanının yetkisini ev halkının yararına bağlar. Eşler arasında ise birliğin yönetimi ayrıca 186. maddeye tabidir: birliği eşler beraberce yönetirler (TMK m. 186). 3

III. İkinci Fıkra: Ev Halkının Özgürlükleri

- **Öğrenim ve eğitim:** Ev halkının her biri için.
- **Dinî inançlar:** Gerekli özgürlük tanınır.
- **Meslek ve sanat:** Gerekli özgürlük tanınır.

İkinci fıkra, ev halkından her birinin özellikle öğrenimi, eğitimi, dinî inançları, meslek ve sanatı için gerekli özgürlükten yararlanacağını belirtir. "Özellikle" ifadesi, sayılan alanların örnek olarak gösterildiğini ortaya koyar. Eski Kanun'un 319. maddesi de birlikte yaşayanlardan her birinin talim ve terbiyeleri, sanatları veya dinî ihtiyaçları için gerekli hürriyetten yararlanacağını öngörüyordu. 4

Ev halkı arasında ergin olmayan çocuklar bulunduğunda bu özgürlük velayet hükümleriyle birlikte uygulanır. Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanır ve önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutar (TMK m. 339); çocuğun dinî eğitimini belirleme hakkı ana ve babaya aittir, ergin ise dinini seçmekte özgürdür (TMK m. 341). Anayasa Mahkemesi de ev başkanı aynı zamanda veliyse, ayırt etme gücüne sahip küçükler üzerindeki özen ve gözetim yükümlülüğünün velayet hakkından doğduğunu belirtmiştir.[4] 5

IV. Üçüncü Fıkra: Evdeki Eşyanın Korunması

- **Yükümlü:** Ev başkanı.

2 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.
3 Yargıtay HGK, 20.02.2008, E. 2008/4-153, K. 2008/139.
4 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.

- **Konu:** Birlikte yaşayanların evdeki eşyası.
- **Ölçü:** Somut olayın gerektirdiği objektif özen.

6 Üçüncü fıkra, ev başkanına birlikte yaşayanların evdeki eşyasını özenle korumak ve güvenlik altında bulundurmak yükümlülüğü yükler. Gerekçeye göre maddedeki tek hüküm değişikliği bu fıkradadır: eski Kanun'da ev başkanının kendi eşyasına göstereceği özen ölçü alınırken, yeni Kanun somut olayın özelliğine göre gösterilmesi gereken objektif bir özen arar. Objektif ölçü karşısında ev başkanı, kendi eşyasına da aynı ölçüde özen göstermediğini ileri sürerek yükümlülükten kurtulamaz.

7 Ev başkanının sorumluluğuna ilişkin bir kararda da ev başkanının özen ve gözetim görevini yerine getirip getirmediğinin zarar verici olayın özelliklerine göre belirleneceği ve alınması gereken tedbirlerin olaydan olaya değişebileceği belirtilmiştir.[5] Ev başkanının gözetim yükümlülüğü, ev halkından küçük veya kısıtlıların üçüncü kişilere verdiği zararlar bakımından 369. maddede ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 369).

UYGULAMA NOTU

Birlikte yaşanan evde düzen kurulurken, ev halkından her birinin yararı adil biçimde gözetilmelidir. **Öğrenim, eğitim, dinî inanç, meslek ve sanat** için gerekli özgürlük, ev düzeniyle birlikte korunur. **Ev halkından birinin eşyası ev başkanının gözetimindeyse**, ev başkanı bu eşyayı somut durumun gerektirdiği özenle korumak ve güvenlik altında bulundurmakla yükümlüdür; kendi eşyasına gösterdiği özenin düşük olması bu yükümlülüğü hafifletmez.

İÇTİHATLAR

1 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
08.10.2025 · E. 2025/139 · K. 2025/205

Ev başkanlığı, aile hâlinde birlikte yaşama iradesindeki kişiler üzerinde bir yönetim yetkisi gerektirir; bu yetki zamanla değişebilir

Bir trafik kazası nedeniyle açılan tazminat davasına bakan aile mahkemesi, 369. maddenin birinci fıkrasındaki "küçüğün" ibaresinin ayırt etme gücüne sahip küçükler yönünden Anayasa'ya aykırı olduğu kanısıyla itiraz yoluna başvurmuştur.

> *"Dolayısıyla ev başkanı ilişkisinden bahsedebilmek için aile hâlinde birlikte yaşama iradesine sahip kişiler üzerinde bir yönetim yetkisinin bulunmasının gerektiği anlaşılmaktadır. Söz konusu yönetim yetkisi zamana göre değişebilecek, diğer bir ifadeyle kişi farklı zamanlarda iki farklı ev başkanının yönetimine tabi*

5 Yargıtay 3. HD, 27.01.2016, E. 2015/2316, K. 2016/906.

olabilecek ve bu hâllerde ev başkanlığı yönetimi ve bu kapsamdaki sorumluluk birinden diğerine geçebilecektir.

DEĞERLENDİRME Karar, ev düzeninin dayandığı yönetim yetkisini açıklar. Anayasa Mahkemesine göre ev başkanı ilişkisinden söz edebilmek için aile hâlinde birlikte yaşama iradesine sahip kişiler üzerinde bir yönetim yetkisinin bulunması gerekir; bu yetki zamana göre değişebilir, kişi farklı zamanlarda iki farklı ev başkanının yönetimine tabi olabilir ve ev başkanlığı ile buna bağlı sorumluluk birinden diğerine geçebilir. Mahkeme ayrıca ev başkanı aynı zamanda veliyse, ayırt etme gücüne sahip küçükler üzerindeki özen ve gözetim yükümlülüğünün velayet hakkından doğduğunu belirtmiş; 369. maddedeki "küçüğün" ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına oybirliğiyle karar vermiştir (TMK m. 367).

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
20.02.2008 · E. 2008/4-153 · K. 2008/139

Ev başkanlığı, aile hâlinde birlikte yaşayanların idaresine ve aile üyeleri arasında bir düzenin kurulmasına hizmet eder

İdare, ağaçlandırma sahasında çıkan ve bir küçük ile annesinin neden olduğu ileri sürülen yangın nedeniyle uğradığı zararın tazmini için, ev başkanı sıfatıyla küçüğün anne ve babası aleyhine kendi adlarına ve küçük adına velayeten dava açmıştır. Aile mahkemesi sıfatıyla davaya bakan asliye hukuk mahkemesi, davanın aile hukukuyla ilgili olmadığı gerekçesiyle görevsizlik kararı verdi ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *"Zira, ev başkanlığı, aile halinde birlikte yaşayanların idare edilmesine, öncelikle aile üyeleri arasında bir düzenin kurulmasına, bunların yararına olarak birliğin korunmasına hizmet eder.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev düzeninin amacını Hukuk Genel Kurulu düzeyinde ortaya koyar. Kurula göre ev başkanlığı, aile hâlinde birlikte yaşayanların idare edilmesine, öncelikle aile üyeleri arasında bir düzenin kurulmasına ve bunların yararına olarak birliğin korunmasına hizmet eder; kurumla güdülen amaç, gözetime muhtaç aile üyelerinin zarar verdiği üçüncü kişileri de korumaktır. Ev başkanlığı bu nedenle yalnız yetki veren değil, görev ve sorumluluk da yükleyen bir kurumdur. Ev başkanlığına ilişkin hükümler Kanun'un aile hukukuna ilişkin ikinci kitabında yer aldığından, bu sorumluluğa dayanan davaların aile mahkemesinde görülmesi gerektiği belirtilerek direnme kararı bozulmuştur.

3 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
27.01.2016 · E. 2015/2316 · K. 2016/906

Ev başkanının özen ve gözetim görevini yerine getirip getirmediği olayın özelliklerine göre belirlenir; alınacak tedbirler olaydan olaya değişir

Kiraladığı aracı davalının küçük oğlunun kullanmasına izin veren davacı, ehliyeti olmayan küçüğün kaza yaparak araçta hasara yol açması üzerine ödediği zararın

babadan tahsilini istemiştir. Mahkeme, davacının aracı küçüğe kendi rızasıyla verdiği ve olayın kendi kusurlu eylemiyle gerçekleştiği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Ev başkanının kendine düşen özen ve gözetim görevini yerine getirip getirmediği, zarar verici olayın özelliklerine göre belirlenmelidir. Her olayın gerektirdiği tedbirler, herşeyden önce, kendi şartları içinde düşünülmelidir. Bu bakımdan, ev başkanının alması gereken tedbirler olaydan olaya göre değişebilir.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanından beklenen özenin somut olaya göre belirlendiğini gösterir. Daireye göre ev başkanının özen ve gözetim görevini yerine getirip getirmediği zarar verici olayın özelliklerine göre belirlenir; her olayın gerektirdiği tedbirler kendi şartları içinde düşünülür ve alınması gereken tedbirler olaydan olaya değişebilir. Ehliyeti olmayan küçüğün eyleminde babanın ev başkanı sıfatıyla gerekli tedbirleri almadığı ve kusursuz sorumlu olduğu belirtilmiş; aracı küçüğe veren davacının kusuru oranında indirim yapılarak zarar belirlenmesi gerektiğinden ret kararı bozulmuştur. 368. maddenin üçüncü fıkrasındaki eşyayı koruma yükümlülüğü de gerekçeye göre somut olayın gerektirdiği objektif bir özeni ifade eder.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 186:** Birliğin yönetimi.
- **TMK m. 367:** Ev başkanlığının koşulları.
- **TMK m. 369:** Ev başkanının sorumluluğu.
- **TMK m. 341:** Dinî eğitim.

MADDE

369

B. Hükümleri

II. Sorumluluk

KANUN METNİ

(1) Ev başkanı, ev halkından olan küçüğün, kısıtlının, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunan kişinin verdiği zarardan, alışılmış şekilde durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle onu gözetim altında bulundurduğunu veya bu dikkat ve özeni gösterseydi dahi zararın meydana gelmesini engelleyemeyeceğini ispat etmedikçe sorumludur.

(2) Ev başkanı, ev halkından akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunanların kendilerini ya da başkalarını tehlikeye veya zarara düşürmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

(3) Zorunluluk hâlinde gerekli önlemlerin alınmasını yetkili makamdan ister.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 369, ev başkanının ev halkından gözetime muhtaç kişilerin verdiği zararlardan sorumluluğunu düzenler. Birinci fıkraya göre ev başkanı, ev halkından olan **küçüğün, kısıtlının, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunan kişinin** verdiği zarardan sorumludur; ancak **alışılmış şekilde, durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle** onu gözetim altında bulundurduğunu veya bu dikkat ve özeni gösterseydi dahi **zararın meydana gelmesini engelleyemeyeceğini** ispat ederse sorumluluktan kurtulur. İkinci fıkra, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunan ev halkı için **gerekli önlemleri alma** yükümlülüğü getirir; üçüncü fıkraya göre zorunluluk hâlinde bu önlemler **yetkili makamdan istenir**. Anayasa Mahkemesi, birinci fıkradaki "küçüğün" ibaresinin ayırt etme gücüne sahip küçükler yönünden **Anayasa'ya aykırı olmadığına** karar vermiştir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Ev başkanı | **367.** maddeye göre evi yönetme yetkisi bulunan kişi.

1 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.

Ev halkı	Ev başkanının yönetimi altında bir arada yaşayan kişiler.
Kusursuz sorumluluk	Kusur aranmaksızın, kanunda belirtilen özen yükümlülüğüne bağlanan sorumluluk.
Kurtuluş kanıtı	Ev başkanının gerekli özeni gösterdiğini veya özen gösterilse de zararın önlenemeyeceğini ispat ederek sorumluluktan kurtulması.
Ayırt etme gücü	Akla uygun biçimde davranma yeteneği.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 369- Yürürlükteki Kanunun 320 nci maddesini karşılayan ve İsviçre Medenî Kanununun 333 üncü maddesiyle onu örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 301 inci maddesinden kısmen değiştirilmek suretiyle alınan bu maddede, ev başkanın ev halkından olan küçük, kısıtlı, akıl hastası ya da akıl zayıfı olan kişilerin başkalarına verdikleri zararlardan dolayı sorumluluğu düzenlenmektedir. Madde, ev başkanın sorumluluktan kurtulması için ona "durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle gözetim altına bulundurduğunu veya bu dikkat ve özeni gösterseydi dahi zararın meydana gelmesini engelleyemeyeceğini" kanıtlama olanağını da tanımaktadır. Böylece, ev başkanın sorumluluğu ile Borçlar Kanunu 55 ve 56 ncı maddelerinde düzenlenen sorumluluklar arasında da bir uyum sağlanmış olmaktadır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 134*

Gerekçe, maddenin ev başkanına tanıdığı kurtuluş imkânını vurgular ve bu düzenlemeyle Borçlar Kanunu'nun 55 ve 56. maddelerindeki sorumluluklarla uyum sağlandığını belirtir. Eski metinde yalnız gerekli dikkatle gözetim ispat edilebiliyordu; yeni metinde ev başkanı, özen gösterilse de zararın önlenemeyeceğini ispat ederek de sorumluluktan kurtulabilir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 320. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Evin reisi, riyaseti altında bulunan küçüğün, mahcurun yahut dimağ hastalığı veya akıl zayıflığı ile malul olan kimsenin yaptığı zarardan mutad veçhile ve ahvalin muktazi bulunduğu dikkatle ana nezaret ettiğini isbat etmedikçe mesuldür. Evin reisi ev halkından akıl hastalığı veya akıl zayıflığı ile malul olanların bizzat kendilerini veya başkalarını tehlikeye veya zarara düşürmemeleri hususunda lazımgelen tedbirleri ittihaz ile mükelleftir. Lüzumu halinde bu tedbirlerin ittihazı için keyfiyeti zabıtaya haber verir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 320 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 320	4721 sayılı Kanun m. 369
Zarar verenler	Riyaset altındaki küçük, mahcur, dimağ hastalığı veya akıl zayıflığı ile malul kimse	Ev halkından küçük, kısıtlı, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunan kişi
Kurtuluş	Mutat şekilde ve gerekli dikkatle nezaret edildiğinin ispatı	Aynı dikkatle gözetim veya özenle de önlenemeyecek zarar
Önlem	Lazım gelen tedbirleri alma	Gerekli önlemleri alma

	743 sayılı Kanun m. 320	4721 sayılı Kanun m. 369
Zorunluluk hâli	Keyfiyetin zabıtaya haber verilmesi	Önlemlerin yetkili makamdan istenmesi

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Anayasa Mahkemesi, bir aile mahkemesinin itiraz başvurusu üzerine birinci fıkradaki "küçüğün" ibaresinin ayırt etme gücüne sahip küçükler yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine oybirliğiyle karar vermiştir; karar 31.12.2025 tarihli ve 33124 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.[2]

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.
08.10.2025	Anayasa Mahkemesi, birinci fıkradaki "küçüğün" ibaresine yönelik itirazı ayırt etme gücüne sahip küçükler yönünden reddetti	AYM, K. 2025/205

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Unsur	Kural	Dayanak
Sorumlu	Ev başkanı	TMK m. 369/1
Zarar veren	Ev halkından küçük, kısıtlı, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunan kişi	TMK m. 369/1
Nitelik	Özen yükümlülüğüne dayanan kusursuz sorumluluk	AYM, K. 2025/205
Kurtuluş	Gerekli dikkatle gözetim veya özenle de önlenemeyecek zarar	TMK m. 369/1
Önlem	Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunanlar için gerekli önlemler	TMK m. 369/2
Yetkili makam	Zorunluluk hâlinde önlem istenir	TMK m. 369/3
Birden çok ev başkanı	Müteselsil sorumluluk	AYM, K. 2025/205
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay HGK, K. 2008/139

TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükteki Kanun'un 320. maddesini karşıla- 1
maktadır ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 333. maddesini örnek alan 1984 tarihli Öntasarının 301. maddesinden **kısmen değiştirilerek** alınmıştır. Gerekçe, mad-

2 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.

denin ev başkanına durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle gözetim altında bulundurduğunu **veya bu dikkat ve özeni gösterseydi dahi zararın meydana gelmesini engelleyemeyeceğini** kanıtlama olanağı tanıdığını ve böylece ev başkanının sorumluluğu ile Borçlar Kanunu'nun 55 ve 56. maddelerindeki sorumluluklar arasında **uyum** sağlandığını belirtir. Tasarının 369. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 451).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, sorumluluğun **kusura dayanmamasıdır**: ev başkanı kurtuluş kanıtı getiremezse kusurlu olmasa da sorumludur.[3] İkinci nokta, **küçüğün kendi sorumluluğunun ayrı olmasıdır**: zarar gören küçüğe ve ev başkanına birlikte veya ayrı ayrı dava açabilir.[4] Üçüncü nokta, **davanın aile mahkemesinde** görülmesidir; ancak kişi yalnız küçüğün kanuni temsilcisi olarak gösterilmiş ve ev başkanı sıfatına dayanılmamışsa genel mahkeme görevlidir.[5]

II. Birinci Fıkra: Sorumluluğun Koşulları

- **Sorumlu:** 367. maddeye göre belirlenen ev başkanı.
- **Zarar veren:** Ev halkından küçük, kısıtlı, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunan kişi.
- **Zarar:** Üçüncü kişilere verilen maddi ve manevi zarar.

2 Birinci fıkra, ev başkanını ev halkından olan küçüğün, kısıtlının, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunan kişinin verdiği zarardan sorumlu tutar. Sorumluluğun ilk koşulu, zarar verenin ev başkanının yönetimi altındaki ev halkından olmasıdır (TMK m. 367). Hukuk Genel Kurulu'na göre sorumluluk kişi itibarıyla sınırlıdır; ev başkanını sorumluluk altına sokanlar fıkrada sayılan kişilerdir ve düzenleme, başkasının eyleminden sorumluluğu öngören ayrık hükümlerden biridir.[6]

3 Anayasa Mahkemesine göre ev başkanının sorumluluğu dikkat ve özen yükümlülüğüne dayanan kusursuz sorumluluktur; sorumluluğun kapsamı haksız fiillerle sınırlıdır ve üçüncü kişilere verilen maddi ve manevi zararları kapsar.[7] Mahkeme, kuraldaki "küçük" ibaresinin ergin olmayan kişiyi ifade ettiğini belirtmiştir; ergin-lik on sekiz yaşın doldurulmasıyla başlar, evlenme ve mahkemece ergin kılınma da kişiyi ergin yapar (TMK m. 11 ve 12).

3 Yargıtay HGK, 20.02.2008, E. 2008/4-153, K. 2008/139.
4 Yargıtay 3. HD, 05.06.2018, E. 2016/19881, K. 2018/6343.
5 Yargıtay 17. HD, 12.07.2013, E. 2013/11107, K. 2013/11399.
6 Yargıtay HGK, 20.02.2008, E. 2008/4-153, K. 2008/139.
7 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.

III. Kurtuluş Kanıtı

- **Birinci yol:** Alışılmış şekilde, gerekli dikkatle gözetim.
- **İkinci yol:** Özen gösterilse de zararın önlenemeyeceği.
- **Ölçü:** Her olayın özelliği.

Ev başkanı, alışılmış şekilde, durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle ev halkından olan kişiyi gözetim altında bulundurduğunu veya bu dikkat ve özeni gösterseydi dahi zararın meydana gelmesini engelleyemeyeceğini ispat ederse sorumluluktan kurtulur. Gerekçe bu ikinci imkânın ev başkanının sorumluluğu ile Borçlar Kanunu'nun 55 ve 56. maddelerindeki sorumluluklar arasında uyum sağladığını belirtir; bu maddelerin bugünkü karşılığı 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 66 ve 67. maddeleridir. Anayasa Mahkemesine göre ev başkanının sorumluluğu bir karine olarak kabul edilmiştir ve dikkat ölçütü her olayın özelliğine göre değerlendirilir.[8] 4

Ev başkanının özen ve gözetim görevini yerine getirip getirmediği zarar verici olayın özelliklerine göre belirlenir ve alınması gereken tedbirler olaydan olaya değişebilir; ehliyeti olmayan küçüğün kiralanan aracı kullanmasında babanın gerekli tedbirleri almadığı ve kusursuz sorumlu olduğu kabul edilmiştir.[9] 5

IV. Zararın Küçüğün Eyleminden Doğduğunun İspatı

- **İspat yükü:** Zarar görende.
- **Konu:** Zararın ev halkından kişinin eyleminden doğması.
- **Ceza kararı:** Kusur bakımından hukuk hâkimini bağlamaz.

Ev başkanının sorumluluğu, zararın gözetimi altındaki kişinin eyleminden doğduğunun ispatına bağlıdır. İspat yükü, iddia edilen vakıaya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran taraftadır; yangının küçükler tarafından çıkarılıp çıkarılmadığının tanık dinlenerek araştırılması gerektiği belirtilmiştir.[10] Yangının küçük tarafından çıkarıldığı ispatlanamayınca davanın reddi onanmıştır.[11] 6

Hukuk hâkimi, zarar verenin kusurunun bulunup bulunmadığı konusunda ceza hâkiminin beraat kararıyla ve kusur değerlendirmesiyle bağlı değildir; ceza mahkemesinde tespit edilen maddi vakıa ile bağlıdır.[12] 7

V. Küçüğün Kendi Sorumluluğu ve Ev Başkanı

- **Küçük:** Ayırt etme gücüne sahipse haksız fiilinden sorumludur.

8 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.
9 Yargıtay 3. HD, 27.01.2016, E. 2015/2316, K. 2016/906.
10 Yargıtay 3. HD, 25.02.2013, E. 2013/82, K. 2013/2924.
11 Yargıtay 3. HD, 18.01.2024, E. 2023/1721, K. 2024/265.
12 Yargıtay 17. HD, 21.01.2016, E. 2015/10646, K. 2016/733.

- **Ev başkanı:** 369. maddeye göre ayrıca sorumludur.
- **Birden çok ev başkanı:** Müteselsilen sorumludur.

8 Ayırt etme gücüne sahip küçükler haksız fiillerinden sorumludur (TMK m. 16). Anayasa Mahkemesine göre ev başkanının sorumlu olması küçüğün sorumluluğunu ortadan kaldırmaz; ev başkanı kurtuluş kanıtıyla sorumluluk karinesinin aksini ispat ederse zarar gören doğrudan küçüğün sorumluluğuna gidebilir ve birden fazla ev başkanı bulunduğunda ev başkanları müteselsilen sorumludur.[13] Mahkeme, ev başkanı aynı zamanda veliyse özen ve gözetim yükümlülüğünün velayet hakkından doğduğunu, anne ve baba dışında bir ev başkanının gözetiminde yaşayan küçük bakımından ise velayet bağı bulunmasa da bu yükümlülüğü ev başkanına yükleyen hukuki bir bağ kurulduğunu da belirtmiştir.

9 Küçük haksız fiilin faili olarak, anne ve babası ev başkanı olarak ayrı hukuki sebeplere dayanarak sorumludur; zarar gören ikisine birlikte veya ayrı ayrı dava açabilir ve failin dava tarihinde ergin olması ev başkanının sorumluluğunu kaldırmaz.[14] Ev başkanının sorumluluğu küçüğün hakkaniyet sorumluluğundan da ayrıdır: küçük yaştaki çocukların geliri ve malvarlığı bulunmadığı, hakkaniyet sorumluluğunu gerektiren bir durum olmadığı gerekçesiyle verilen ret kararı, yangını çocukların çıkardığı sabit olduğundan bozulmuştur.[15]

VI. Zarar ve İndirim

- **Gerçek zarar:** Zarar görenin malvarlığındaki eksilme.
- **Zarar görenin kusuru:** Tazminattan indirim sebebidir.
- **Bilirkişi:** Çelişkili rapora dayanılamaz.

10 Ev başkanı, gözetimi altındaki kişinin üçüncü kişilere verdiği zararı gidermekle yükümlüdür. Orman idaresinin yangını söndürmek için yaptığı işçi, araç, arazöz ve helikopter giderleri genel idare gideri sayılmayıp gerçek zarar ilkesi kapsamında istenebilir.[16] Zarar görenin kendi kusuru tazminattan indirim sebebidir; aracı ehliyetsiz küçüğe kullanması için veren davacının kusuru oranında indirim yapılması gerektiği belirtilmiştir.[17] Müterafik kusur oranı belirlenirken kendi içinde çelişkili bilirkişi raporuna dayanılamaz.[18]

VII. İkinci ve Üçüncü Fıkra: Önlem Alma Yükümlülüğü

- **Kimler için:** Ev halkından akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunanlar.

13 AYM, 08.10.2025, E. 2025/139, K. 2025/205.
14 Yargıtay 3. HD, 05.06.2018, E. 2016/19881, K. 2018/6343.
15 Yargıtay 3. HD, 22.06.2015, E. 2015/5547, K. 2015/11496.
16 Yargıtay 3. HD, 14.12.2023, E. 2023/1757, K. 2023/3745.
17 Yargıtay 3. HD, 27.01.2016, E. 2015/2316, K. 2016/906.
18 Yargıtay 3. HD, 12.06.2024, E. 2023/3656, K. 2024/1981.

- **Amaç:** Kendilerini ya da başkalarını tehlikeye veya zarara düşürmemeleri.
- **Zorunluluk:** Yetkili makamdan önlem istenir.

İkinci fıkra ev başkanına, ev halkından akıl hastalığı veya akıl zayıflığı bulunanla- 11
rın kendilerini ya da başkalarını tehlikeye veya zarara düşürmemeleri için gerekli önlemleri alma yükümlülüğü yükler. Üçüncü fıkraya göre zorunluluk hâlinde ev başkanı gerekli önlemlerin alınmasını yetkili makamdan ister. Eski Kanun'un 320. maddesi bu durumda keyfiyetin zabıtaya haber verilmesini öngörüyordu; yeni metin "yetkili makam" ifadesini kullanır.

VIII. Görevli Mahkeme ve Davalı

- **Kural:** Ev başkanının sorumluluğuna dayanan davalar aile mahkemesinde görülür.
- **İstisna:** Ev başkanı sıfatına dayanılmayan davalar genel mahkemede görülür.
- **Davalı:** Ev başkanı kendi adına davalı gösterilir.

Ev başkanının sorumluluğu Kanun'un aile hukukuna ilişkin ikinci kitabında dü- 12
zenlendiğinden, bu sorumluluğa dayanan davalar 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca aile mahkemesinde görülür.[19] Küçük ile babaya birlikte açılan rücu davasında baba yönünden ev başkanı sıfatına dayanıldığı için aile mahkemesi yargı yeri olarak belirlenmiştir.[20] Buna karşılık kişi yalnız küçüğün kanuni temsilcisi olarak gösterilmiş ve ev başkanı sıfatına dayanılmamışsa uyuşmazlık genel mahkemede görülür.[21]

Dava ev başkanına kendi adına yöneltilmelidir. Ev başkanı olan anneye açılan 13
davada hakkında dava bulunmayan küçüğün tazminatla sorumlu tutulması doğru bulunmamış,[22] babaya ev başkanı sıfatıyla yöneltilen istem hakkında ayrıca olumlu veya olumsuz hüküm kurulması gerektiği belirtilmiştir.[23]

> UYGULAMA NOTU
>
> **Bir küçüğün verdiği zarar için tazminat istenecekse**, zarar gören davayı küçüğe ve ev başkanına birlikte yöneltebilir; ev başkanının sorumluluğuna dayanan dava aile mahkemesinde açılabilir. **Zararın küçüğün eyleminden doğduğu** tanık, tutanak ve ceza dosyası gibi delillerle ispatlanmalıdır; zarar görenin kendi kusuru varsa tazminattan indirim yapılabilir. **Ev başkanı sıfatıyla kendisine dava açılan kişi**, çocuğu olayın koşullarının gerektirdiği dikkatle gözetim altında

19 Yargıtay HGK, 20.02.2008, E. 2008/4-153, K. 2008/139.
20 Yargıtay 20. HD, 19.01.2016, E. 2015/13480, K. 2016/589.
21 Yargıtay 17. HD, 12.07.2013, E. 2013/11107, K. 2013/11399.
22 Yargıtay 17. HD, 22.04.2009, E. 2008/5959, K. 2009/2626.
23 Yargıtay 3. HD, 21.05.2015, E. 2014/15214, K. 2015/9183.

bulundurduğunu veya bu özeni gösterseydi dahi zararın önlenemeyeceğini ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir.

İÇTİHATLAR

1 **ANAYASA MAHKEMESİ · NORM DENETİMİ**
08.10.2025 · E. 2025/139 · K. 2025/205

369. maddedeki "küçüğün" ibaresi ayırt etme gücüne sahip küçükler yönünden Anayasa'ya aykırı değildir; ev başkanının sorumluluğu kurtuluş kanıtıyla sınırlı bir karinedir

Bir trafik kazası nedeniyle açılan tazminat davasına bakan aile mahkemesi, ayırt etme gücüne sahip küçüğün kendi haksız fiilinden sorumlu olmasına rağmen ev başkanının da aynı zarardan sorumlu tutulmasının hukuk devleti, eşitlik, özel hayat ve mülkiyet güvenceleriyle bağdaşmadığı kanısıyla 369. maddenin birinci fıkrasındaki "küçüğün" ibaresinin iptalini istemiştir.

> *Kuralla ayırt etme gücüne sahip küçüğün üçüncü bir kişiye zarar vermesi hâlinde ev başkanının bu zarardan sorumlu olması, karine olarak kabul edilmekle birlikte ev başkanı alışılmış şekilde, durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle küçüğü gözetim altında bulundurduğunu veya bu dikkat ve özeni gösterseydi dahi zararın meydana gelmesini engelleyemeyeceğini ispat ettiği takdirde söz konusu sorumluluktan kurtulabilecektir. Kuralda yer alan alışılmış şekilde durum ve koşulların gerektirdiği dikkat ölçütü her olayın özelliğine göre değerlendirilecektir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 369. maddenin anayasal denetimini içerir. Anayasa Mahkemesine göre ev başkanının sorumluluğu dikkat ve özen yükümlülüğüne dayanan kusursuz sorumluluktur; birden fazla ev başkanı varsa müteselsilen sorumludurlar ve sorumluluk üçüncü kişilere verilen maddi ve manevi zararları kapsar. Ev başkanının sorumlu olması ayırt etme gücüne sahip küçüğün sorumluluğunu ortadan kaldırmaz; ev başkanı kurtuluş kanıtıyla karinenin aksini ispat ederse zarar gören doğrudan küçüğe başvurabilir. Sorumluluğun öngörülebilir ve sınırlı olduğu, tarafların menfaatleri arasındaki makul dengenin korunduğu belirtilerek itiraz oybirliğiyle reddedilmiştir.

2 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
20.02.2008 · E. 2008/4-153 · K. 2008/139

Ev başkanının sorumluluğu kusursuz sorumluluktur; ev başkanı ancak kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulabilir ve dava aile mahkemesinde görülür

İdare, ağaçlandırma sahasında çıkan ve bir küçük ile annesinin neden olduğu ileri sürülen yangın nedeniyle uğradığı zararın tazmini için, ev başkanı sıfatıyla küçüğün anne ve babası aleyhine kendi adlarına ve küçük adına velayeten dava açmıştır. Aile mahkemesi sıfatıyla davaya bakan asliye hukuk mahkemesi, davanın aile hukukuyla

ilgili olmadığı gerekçesiyle görevsizlik kararı verdi ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Bu nedenledir ki, ev başkanı özen ve gözetim görevini yerine getirmemesinden dolayı üçüncü kişilerin uğradığı zararı tazminle sorumludur ve bu sorumluluk hukuksal nitelikçe kusursuz sorumluluktur. Dolayısıyla, ev başkanının bu sorumluluktan kurtulabilmesi ancak, alışılmış şekilde durum ve koşulların gerektirdiği dikkatle küçüğü gözetim altında bulundurduğunu veya bu dikkat ve özeni gösterseydi dahi zararın meydana gelmesini engelleyemeyeceğini ispat etmesi ile mümkündür.*

DEĞERLENDİRME Karar, 369. maddenin niteliğini Hukuk Genel Kurulu düzeyinde açıklar. Kurula göre sorumluluk kişi itibarıyla sınırlıdır; ev başkanını sorumluluk altına sokanlar ev halkından küçük, kısıtlı ve akıl hastalığı veya akıl zayıflığı olan kişilerdir. Bu düzenleme başkasının eyleminden sorumluluğu düzenleyen ayrık hükümlerden biridir; ev başkanı özen ve gözetim görevini yerine getirmemesinden dolayı üçüncü kişilerin uğradığı zararı tazminle yükümlüdür ve bu sorumluluk kusursuz sorumluluktur. Sorumluluğun dayanağı Kanun'un aile hukukuna ilişkin ikinci kitabında yer aldığından davanın aile mahkemesinde görülmesi gerektiği belirtilerek direnme kararı bozulmuştur.

3 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
27.01.2016 · E. 2015/2316 · K. 2016/906

Ehliyetsiz küçüğün kiralanan aracı kullanmasında baba gerekli tedbirleri almamışsa ev başkanı olarak kusursuz sorumludur; aracı küçüğe veren davacının kusuru indirim sebebidir

Kiraladığı aracı davalının küçük oğlunun kullanmasına izin veren davacı, ehliyeti olmayan küçüğün kaza yaparak araçta hasara yol açması üzerine ödediği zararın babadan tahsilini istemiştir. Mahkeme, davacının aracı küçüğe kendi rızasıyla verdiği ve olayın kendi kusurlu eylemiyle gerçekleştiği gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Olayın özelliği dikkate alındığında; ehliyeti olmayan ve yaşı itibariyle trafikte araç kullanmasına yasal imkan bulunmayan küçüğün mevcut eylemi gerçekleştirmesinde, davalı babanın ev başkanı sıfatıyla zarar verici olayın gerekli kıldığı tedbirleri almadığı görülmektedir. Bu yönüyle davalı babanın kusursuz sorumluluğu olduğu belirlenmektedir.*

DEĞERLENDİRME Karar, kurtuluş kanıtının ve zarar görenin kusurunun birlikte değerlendirilmesini gösterir. Daireye göre ev başkanının özen ve gözetim görevini yerine getirip getirmediği zarar verici olayın özelliklerine göre belirlenir ve alınacak tedbirler olaydan olaya değişir. Ehliyeti olmayan ve yaşı itibarıyla trafikte araç kullanması mümkün olmayan küçüğün eyleminde babanın gerekli tedbirleri almadığı ve kusursuz sorumlu olduğu belirtilmiştir. Aracı küçüğe kullanması için veren davacının da kusurlu olduğu kabul edilmiş; davanın tümden reddi yerine, davacının

kusur oranı belirlenip zarardan bu oranda indirim yapılması gerektiğinden karar bozulmuştur.

4 YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ
22.06.2015 · E. 2015/5547 · K. 2015/11496

Yangını küçük çocukların çıkardığı sabitse, çocukların geliri bulunmadığı ve hakkaniyet sorumluluğu doğmadığı gerekçesiyle ev başkanına yöneltilen dava reddedilemez

İdare, orman yangınını davalıların küçük yaştaki çocuklarının çakmakla oynarken çıkardığını ileri sürerek zararın anne ve babadan, ayrıca babanın ev başkanı sıfatıyla tahsilini istemiştir. İlk bozma kararından sonra tanık dinlenmiştir; mahkeme, çocukların küçük yaşta olduğu, gelirleri ve malvarlıkları bulunmadığı, hakkaniyet sorumluluğunu gerektiren bir durum olmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Yargıtay Bozma İlamı doğrultusunda yapılan araştırma ve alınan tanık beyanından anlaşıldığı üzere, yangını davalıların çocuklarının çakmakla oynamak suretiyle çıkarttıkları dosya kapsamı ile sabit olup, mahkemece davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken, delillerin ve yasa hükümlerinin yanılgılı değerlendirilmesi sonucunda yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bu husus bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanının sorumluluğu ile küçüğün hakkaniyet sorumluluğunun farklı olduğunu gösterir. İlk derece mahkemesi, çocukların kendi malvarlıkları bulunmadığı için hakkaniyet sorumluluğunun doğmadığını esas almıştır. Daire ise önceki bozma üzerine yapılan araştırma ve dinlenen tanık beyanıyla yangını çocukların çakmakla oynayarak çıkardığının dosya kapsamıyla sabit olduğunu belirtmiş; bu durumda davanın kabulü gerekirken delillerin ve kanun hükümlerinin yanılgılı değerlendirilmesiyle verilen ret kararını bozmuştur.

5 YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ
05.06.2018 · E. 2016/19881 · K. 2018/6343

Küçük haksız fiilin faili, anne ve babası ev başkanı olarak ayrı sebeplerle sorumludur; failin dava tarihinde ergin olması ev başkanının sorumluluğunu kaldırmaz

İdare, orman yangınına neden oldukları ileri sürülen çocuklar ile ev başkanı sıfatıyla anne ve babaları aleyhine tazminat davası açmıştır. Mahkeme davaya genel mahkeme sıfatıyla bakarak hüküm kurmuştur.

> *Haksız fiili gerçekleştiren kişi, davanın açıldığı tarihte ergin olsa bile, bu durum TMK. nun 369. maddesinde düzenlenmiş bulunan ev başkanının sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Karar, küçüğün kendi sorumluluğu ile ev başkanının sorumluluğunun ilişkisini açıklar. Daireye göre fiil ehliyetine sahip bulunmayan küçüğün haksız fiilinde küçük Borçlar Kanunu uyarınca fail olarak, anne ve babası 369. madde

uyarınca ev başkanı olarak zarar görene karşı sorumludur; zarar gören ikisine birlikte veya ayrı ayrı dava açabilir ve her biri kendi malvarlığıyla sorumludur. Zarar olay günü doğduğundan uyuşmazlık olay günündeki koşullara göre çözülür; bu nedenle failin dava tarihinde ergin olması ev başkanının sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Davaya aile mahkemesi sıfatıyla bakılması gerektiğinden karar re'sen bozulmuştur.

6 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
14.12.2023 · E. 2023/1757 · K. 2023/3745

Ev başkanı olan anne ve baba, küçüğün yol açtığı yangının söndürülmesi için idarenin yaptığı giderlerden gerçek zarar ilkesi uyarınca sorumludur

İdare, babasının kiraladığı kestane bahçesinde çakmakla oynayan küçüğün orman yangınına yol açtığını ileri sürerek yangına müdahale için yaptığı işçi, araç, arazöz ve helikopter giderlerinin küçük ile ev başkanı olan anne ve babasından tahsilini istemiştir. İlk derece mahkemesinin kararına karşı taraflar istinaf başvurusunda bulunmuştur; bu başvuru üzerine verilen karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

> *Tazminat hukukunun bir ilkesi olarak, sorumluluk şartları gerçekleştiği takdirde, zarar veren, zarar görenin mal varlığında oluşan eksilmeyi gidermekle yükümlüdür.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanının sorumlu olduğu zararın kapsamını gösterir; Anayasa Mahkemesi de ev başkanının sorumluluğunun kusursuz sorumluluk olduğunu belirtirken bu karara atıf yapmıştır. Daireye göre davaya konu yangından küçük haksız fiili nedeniyle kusurlu, ebeveynleri ise kusursuz sorumludur ve bu durum dosyada çekişmesizdir. Orman idaresinin yangını söndürmek için yaptığı işçi, araç, arazöz ve helikopter giderleri, haksız fiilin ve zararın büyümesinin önlenmesi için yapıldığından genel idare gideri sayılmaz; gerçek zarar ilkesi kapsamında sorumlulardan istenebilir. Bu giderler gözetilmeden verilen karar davacı yararına bozulmuştur.

7 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
12.06.2024 · E. 2023/3656 · K. 2024/1981

Ev başkanlarının kusursuz sorumlu olduğu yangında zarar görenin müterafik kusur oranı, kendi içinde çelişkili bilirkişi raporuna dayanılarak belirlenemez

İdare, dağda ısınmak için ateş yakan gençlerin yol açtığı orman yangını nedeniyle zararın, küçük olan davalı ile ev başkanı sıfatıyla anne ve babasından tahsilini istemiştir. Önceki bozma kararından sonra mahkeme, anne ve babanın ev başkanı olarak kusursuz sorumlu olduğunu kabul etmiştir; ancak ek bilirkişi raporuna dayanarak davacı idareye yüzde elli oranında müterafik kusur yüklemiştir.

> *Bu itibarla Mahkemece; dosyanın alanında uzman ayrı bir bilirkişi heyetine tevdi edilmesi suretiyle, meydana gelen yangında davalıların 1. derecede sorumlu*

oldukları, davaya konu orman yangınının çıktığı alanın konum olarak zor ulaşılabilecek bir noktada olması, orman idaresi çalışanlarının o esnada başka bir mevkide görevli oldukları yönündeki beyanları, dosya kapsamında yer alan tüm bilgi ve belgeler de yeniden değerlendirilmek suretiyle, davacı idarenin müterafik kusur oranının belirlenmesi gerekirken, kendi içerisinde çelişkili bilirkişi raporuna itibar edilerek hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanının sorumluluğunda zarar görenin kusurunun nasıl belirleneceğini gösterir. Önceki bozma kararında Daire, anne ve babanın ev halkından olan küçüğün verdiği zarardan ev başkanı sıfatıyla kusursuz sorumlu olduğunu ve idarenin müterafik kusurunun uzman bilirkişi kurulunca belirlenmesi gerektiğini belirtmişti. Bu kararda ise hükme esas alınan raporların yangında davalıları birinci derecede sorumlu gösterirken idareye yüzde elli kusur yüklemesi kendi içinde çelişkili bulunmuş; ayrı bir uzman heyetinden rapor alınarak müterafik kusur oranının yeniden belirlenmesi gerektiğinden karar bozulmuştur.

8 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
18.01.2024 · E. 2023/1721 · K. 2024/265

Ev başkanının sorumluluğu için zararın küçüğün eyleminden doğduğu ispat edilmelidir; ispat edilemezse dava reddedilir

İdare, devlet ormanında çıkan yangının olay tarihinde on sekiz yaşından küçük olan davalının dikkatsizliği sonucu çıktığını ileri sürerek zararın küçük ile ev başkanı sıfatıyla babasından tahsilini istemiştir. Küçük hakkındaki ceza davası delil yetersizliğinden beraatle sonuçlanmıştı; mahkeme, eylemin küçük tarafından gerçekleştirildiğine dair delil bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetti ve istinaf başvurusu esastan reddedilmiştir.

> *Kural olarak belli bir olayın gerçekleşip gerçekleşmediğini, tarafların ispat etmesi gerekir.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanının sorumluluğunun ön koşulu olan zarar verici eylemin ispatını ele alır. Daire, ceza dosyası ile hukuk dosyasını birlikte incelemiş; olay yeri tutanağında yangının besicilik yapan aile bireylerince çıkarıldığı kanaati bildirilmişse de suç tutanaklarında fail bilgisi bulunmadığını, küçüğün suçlamayı kabul etmediğini, çakmak üzerinde iz tespit edilemediğini ve tanık beyanlarından olayın oluşuna ilişkin bilgi edinilemediğini belirtmiştir. Küçüğün dikkatsizlik veya tedbirsizlikle yangına sebebiyet verdiği davacı tarafça ispat edilemediğinden davanın reddi onanmıştır.

9 **YARGITAY 17. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2016 · E. 2015/10646 · K. 2016/733

Hukuk hâkimi zarar verenin kusuru konusunda ceza hâkiminin kararıyla bağlı değildir; ceza mahkemesinde tespit edilen maddi vakıa ile bağlıdır

Kasko sigortalı aracın hasarını sigortalısına ödeyen şirket, aracı izinsiz alıp kaza yapan iki küçük ile ev başkanı sıfatıyla anne ve babalarına karşı rücu davası açmıştır. Mahkeme, küçüklerden biri hakkındaki ceza davasının zamanaşımı nedeniyle düşmesini gerekçe göstererek bu küçük ve ailesi yönünden davayı reddetmiştir.

> *Hukuk hakimi zarar verenin kusurunun bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi ceza hakimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde, ceza hakiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da hukuk hakimini bağlamaz. Hukuk hakimi, ceza mahkemesinde tespit edilen maddi vakıa ile bağlıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanının sorumluluğuna dayanan davada ceza yargılamasının etkisini gösterir. Daireye göre hukuk hâkimi zarar verenin kusurunun bulunup bulunmadığına karar verirken ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle ve ceza hâkiminin beraat kararıyla bağlı değildir; ceza hâkiminin kusur değerlendirmesi ve zarara ilişkin kararı da hukuk hâkimini bağlamaz, ancak ceza mahkemesinde tespit edilen maddi vakıa bağlayıcıdır. Küçükler hakkında haksız fiil faili, aileleri hakkında aile başkanı sıfatıyla dava açıldığı ve aracı birlikte aldıkları sabit olduğundan, ceza davasının zamanaşımıyla düşmesine dayanılarak verilen ret kararı bozulmuştur.

10 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
21.05.2015 · E. 2014/15214 · K. 2015/9183

Babaya ev başkanı sıfatıyla kendi adına yöneltilen istem hakkında olumlu veya olumsuz hüküm kurulmalıdır

Orman yangınına neden olan küçük nedeniyle zarara uğrayan idare; küçüğü, küçük adına velayeten annesini ve hem ev başkanı sıfatıyla kendi adına hem de küçük adına velayeten babasını davalı göstermiştir. Mahkeme, küçüğün olay tarihinde on iki yaşını doldurmamış ve geliri bulunmayan bir öğrenci olduğunu, hakkaniyet sorumluluğunu gerektiren bir durum bulunmadığını belirterek davayı reddetmiştir.

> *Davada, davalı baba hakkında TMK 369. maddesine dayanılarak talepte bulunulmuş olup, bu taleple olumlu-olumsuz hüküm kurulmaması doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanına yöneltilen istemin ayrıca karara bağlanması gerektiğini gösterir. İlk derece mahkemesi yalnız küçüğün hakkaniyet sorumluluğunu incelemiştir. Daireye göre mahkeme kararlarının iddia ve savunmaların özetini, delillerin tartışılmasını ve hukuki sebepleri göstermesi zorunludur; baba

hakkında 369. maddeye dayanılarak ileri sürülen istem hakkında olumlu veya olumsuz hüküm kurulmaması doğru görülmemiş ve karar bozulmuştur.

11 **YARGITAY (KAPATILAN) 17. HUKUK DAİRESİ**
22.04.2009 · E. 2008/5959 · K. 2009/2626

Aile başkanının sorumluluğu sebep sorumluluğudur; dava doğrudan ev başkanına açılır ve tarafı olmayan küçük tazminatla sorumlu tutulamaz

Kasko sigortalı araçta bir küçüğün neden olduğu hasarı sigortalısına ödeyen sigorta şirketi, ödediği bedelin rücuen tahsili için dava açmıştır. Dava dilekçesinde davalı, küçüğün velisi olarak gösterilmişti; mahkeme tazminatın küçükten tahsiline karar vermiştir.

> *Aile başkanının sorumluluğu, sebep sorumluluğu olduğundan objektif özen ve gözetim ödevini ihlal etmesi halinde kusurlu olmasa dahi doğan zarardan sorumlu olacaktır.*

DEĞERLENDİRME Karar, ev başkanına karşı açılan davanın tarafını belirler. Daireye göre aile başkanının sorumluluğu sebep sorumluluğudur; objektif özen ve gözetim ödevini ihlal eden aile başkanı kusurlu olmasa dahi doğan zarardan sorumludur. Babanın uzun süre aileden uzak kalması, ana ve babanın ayrı yaşaması gibi durumlarda ev başkanlığının fiilen anneye geçtiği kabul edilmeli ve dava doğrudan aile başkanına karşı açılmalıdır. Dava küçüğe velayeten açılmış bir dava olmayıp aile başkanı olan anneye yöneltildiğinden, hakkında dava bulunmayan küçüğün tazminatla sorumlu tutulması doğru bulunmamış ve karar bozulmuştur.

12 **YARGITAY 20. HUKUK DAİRESİ**
19.01.2016 · E. 2015/13480 · K. 2016/589

Küçük ile babaya birlikte açılan rücu davasında babanın ev başkanı sıfatıyla sorumluluğuna dayanılmışsa uyuşmazlık aile mahkemesinde görülür

Bisikletli bir küçüğün tam kusuruyla meydana gelen kazada hasar gören araç için sigortalısına ödeme yapan sigorta şirketi, küçük ile babası aleyhine rücu davası açmıştır. Asliye hukuk mahkemesi davanın aile mahkemesinde görülmesi gerektiği, aile mahkemesi ise istemin haksız fiil ve trafik hükümlerine dayandığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

> *Somut olayda, davalı küçük ve davalı babaya karşı birlikte dava açılarak, davalı baba yönünden, TMK m.369 gereğince, ev başkanı sıfatıyla sorumluluğuna dayanıldığından, 4787 sayılı Aile Mahkemesinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 4. maddesi gereğince aile mahkemesinin görev alanında kalan uyuşmazlığın, aile mahkemesince görülüp sonuçlandırılması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 369. maddeye dayanan istemin görevli mahkemeyi belirlediğini gösterir. Daire, 369. maddenin ve aile mahkemelerinin görevini belirleyen 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesinin metnini aktararak davalı baba yönünden ev

başkanı sıfatıyla sorumluluğa dayanıldığını, bu nedenle uyuşmazlığın aile mahkemesinin görev alanında kaldığını belirtmiş ve olumsuz görev uyuşmazlığında aile mahkemesini yargı yeri olarak belirlemiştir.

13 **YARGITAY (KAPATILAN) 17. HUKUK DAİRESİ**
12.07.2013 · E. 2013/11107 · K. 2013/11399

Anne veya baba yalnız küçüğün kanuni temsilcisi olarak gösterilmiş ve ev başkanı sıfatına dayanılmamışsa uyuşmazlık genel mahkemede görülür

Davacı şirketin davalının kardeşine kiraladığı araç, bir küçüğün kullanımındayken kazada hasar görmüştür. Şirket, hasar bedeli için kiracı ile küçüğe velayeten davalı aleyhine icra takibi başlatmıştır; itirazın iptali davasında aile mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesi görevsizlik kararı vermiştir.

> *Bu durumda 4787 sayılı "Aile Mahkemesinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4. maddesi kapsamı dışında kalan uyuşmazlığın Antalya 3. Asliye Hukuk Mahkemesince görülüp sonuçlandırılması gerekir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 369. maddeye dayanılmayan istemin aile mahkemesine götürülemeyeceğini gösterir. Daireye göre icra takibinde davalı yalnız küçüğün kanuni temsilcisi olarak gösterilmiş, ev başkanı sıfatıyla sorumluluğuna dayanılmamıştır; bu durumda uyuşmazlık aile mahkemesinin görevini belirleyen 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamı dışında kalır. Olumsuz görev uyuşmazlığında asliye hukuk mahkemesi yargı yeri olarak belirlenmiştir.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 367:** Ev başkanlığının koşulları.
- **TMK m. 368:** Ev düzeni ve gözetim.
- **TMK m. 339:** Velayetin kapsamı.
- **TMK m. 370:** Ev halkının alacakları.

MADDE

370

B. Hükümleri
III. Altsoyun denkleştirme alacağı
1. Koşulları

KANUN METNİ

(1) Ana ve baba veya büyük ana ve baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini ya da gelirlerini aileye özgüleyen ergin altsoylar, buna karşılık uygun bir bedel isteyebilirler.
(2) Uyuşmazlık hâlinde hâkim, bedelin miktarı, güvence altına alınması ve ödeme şekli hakkında karar verir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 370, aileye emek veya gelir özgüleyen ergin altsoyun alacağını düzenler. Birinci fıkraya göre **ana ve baba veya büyük ana ve baba ile birlikte yaşayan** ve **emeklerini ya da gelirlerini aileye özgüleyen ergin altsoylar**, buna karşılık **uygun bir bedel** isteyebilir. İkinci fıkraya göre uyuşmazlık hâlinde hâkim, **bedelin miktarı, güvence altına alınması ve ödeme şekli** hakkında karar verir. Gerekçe bu alacağı bir **denkleştirme alacağı** olarak niteler. Alacağın ne zaman istenebileceği 371. maddede düzenlenir; alacak zamanaşımına uğramaz, ancak en geç terekenin taksimine kadar ileri sürülebilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Denkleştirme alacağı	Aileye özgülenen emek veya gelir karşılığında istenen uygun bedel.
Ergin altsoy	Erginlik yaşına ulaşmış çocuk veya torun.
Özgüleme	Emeğin veya gelirin ailenin ortak yararına ayrılması.
Uygun bedel	Uyuşmazlık hâlinde hâkimin belirlediği karşılık.
Tereke borcu	Mirasbırakandan kalan ve mirasçıların müteselsilen sorumlu olduğu borç.

1 Yargıtay 2. HD, 16.03.2017, E. 2016/9031, K. 2017/2785.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 370- Madde yürürlükteki Kanunun 321 inci maddesini karşılamakla birlikte, içerik açısından farklılıklar taşıyan İsviçre Medenî Kanununun 334 üncü maddesinden alınmıştır. Birinci fıkrada, ana ve baba veya büyük ana ve baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini ya da gelirlerini aileye özgüleyen ergin altsoylara, bu emek ya da gelirlerinin karşılığında uygun bir bedel ödenmesi kabul edilmiştir. Burada ergin altsoyların aileye özgüledikleri emek ya da gelirleri nedeniyle bir denkleştirme alacakları söz konusudur. İkinci fıkra, uyuşmazlık hâlinde, denkleştirme alacağının miktarı, güvence altına alınması ve ödeme şeklinin hâkim tarafından belirleneceği düzenlenmektedir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 134*

Gerekçe, maddenin kaynağını İsviçre Medenî Kanunu'nun 334. maddesi olarak gösterir ve eski Kanun'dan içerik farkı bulunduğunu açıkça belirtir. Eski metin, reşit evladın bu hakkı ana ve babası aleyhine yapılan hacze katılma veya iflas hâlinde masaya başvurma yoluyla ileri sürebileceğini öngörüyordu; yeni düzenlemede alacağın istenebileceği hâller 371. maddede ayrıca sayılmıştır.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 321. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Ana ve baba ile birlikte yaşayan ve ıvazından sarahaten feragat etmeksizin kendi sayını veya varidatını aileye tahsis eden reşit evlat, bu tahsisinden dolayı; ana ve babasından, aleyhlerine vakı hacze iştirak veya iflasları halinde masaya müracaat tarikiyle, bir hak talep edebilir. İhtilaf halinde, hakim, iddianın haklı olmadığını ve miktarını serbestçe takdir eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 321 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 321	4721 sayılı Kanun m. 370
Alacaklı	Ana ve baba ile birlikte yaşayan reşit evlat	Ana ve baba veya büyük ana ve baba ile birlikte yaşayan ergin altsoy
Özgüleme	Karşılığından açıkça vazgeçmeden emek veya gelirin aileye tahsisi	Emek veya gelirin aileye özgülenmesi
İleri sürme	Hacze katılma veya iflas hâlinde masaya başvurma	Borçlunun ölümü ve 371. maddedeki diğer hâller
Hâkimin yetkisi	İddianın haklılığını ve miktarı serbestçe takdir	Miktar, güvence ve ödeme şekli

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 370. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Unsur	Kural	Dayanak
Alacaklı	Ergin altsoy: çocuk veya torun	TMK m. 370/1
Birlikte yaşama	Ana ve baba veya büyük ana ve baba ile	TMK m. 370/1
Özgüleme	Emek veya gelirin aileye özgülenmesi	TMK m. 370/1
Karşılık	Uygun bir bedel	TMK m. 370/1
Hâkimin yetkisi	Miktar, güvence ve ödeme şekli	TMK m. 370/2
İstenme zamanı	Kural olarak borçlunun ölümü; en geç tereke taksimi	TMK m. 371
Tereke borcu	Terekenin borç ödemeden acze düşmemesi kaydıyla	TMK m. 641/2
Görev	Aile mahkemesi	Yargıtay 2. HD, K. 2017/980

1 TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükteki Kanun'un 321. maddesini karşılamakla birlikte **içerik açısından farklılıklar taşıyan** İsviçre Medenî Kanunu'nun 334. maddesinden alınmıştır. Gerekçe, birinci fıkrada ana ve baba veya büyük ana ve baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini ya da gelirlerini aileye özgüleyen ergin altsoylara **uygun bir bedel** ödenmesinin kabul edildiğini ve burada bir **denkleştirme alacağı** söz konusu olduğunu, ikinci fıkrada ise uyuşmazlık hâlinde alacağın miktarı, güvence altına alınması ve ödeme şeklinin hâkimce belirleneceğini belirtir. Tasarının 370. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 451).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, **özgülemenin ispatıdır**: altsoy emeğini veya gelirini aileye özgülediğini ispat edemezse denkleştirme alacağının koşulları gerçekleşmez.[2] İkinci nokta, **zamandır**: alacak zamanaşımına uğramaz, ancak en geç terekenin taksimine kadar istenebilir; taksimden sonra açılan dava reddedilir.[3] Üçüncü nokta, **görevdir**: dava aile mahkemesinde, aile mahkemesi kurulmayan yerlerde asliye hukuk mahkemesinde aile mahkemesi sıfatıyla görülür.[4]

2 Yargıtay 2. HD, 27.09.2021, E. 2021/4735, K. 2021/6617.
3 Yargıtay 2. HD, 24.03.2016, E. 2015/23406, K. 2016/5968.
4 Yargıtay 2. HD, 26.01.2017, E. 2016/26003, K. 2017/980.

II. Birinci Fıkra: Alacağın Koşulları

- **Alacaklı:** Ergin altsoy.
- **Birlikte yaşama:** Ana ve baba veya büyük ana ve baba ile.
- **Özgüleme:** Emek veya gelirin aileye özgülenmesi.

Birinci fıkra, denkleştirme alacağını üç koşula bağlar. İlk koşul, alacaklının ergin altsoy olmasıdır; çocukların yanında büyük ana ve baba ile birlikte yaşayan torunlar da bu kapsamdadır. İkinci koşul, altsoyun ana ve baba veya büyük ana ve baba ile birlikte yaşamasıdır. Üçüncü koşul, altsoyun emeğini ya da gelirini aileye özgülemesidir. Bu koşullar gerçekleşirse altsoy, özgülediği emek veya gelir karşılığında uygun bir bedel isteyebilir; gerekçe bu alacağı bir denkleştirme alacağı olarak niteler. 2

Özgülemenin varlığı somut olaya göre belirlenir. Evlendiği tarihe kadar ailesiyle birlikte yaşayan, çalışmaya başladığı tarihten itibaren maaşını babasına verdiğini ileri süren davacının istemi, ana ve baba ile birlikte yaşayan ve emek ve gelirini aileye özgüleyen ergin altsoyun denkleştirme alacağı olarak nitelendirilmiştir.[5] Buna karşılık kök murisin malvarlığını vekâletnameyle yöneten, tereke gelirlerini kendi uhdesinde toplayan ve kendisine taşınmazlar devredilen bir mirasçının halefleri bakımından emek ve gelirin aileye özgülendiği ispat edilemediğinden denkleştirme koşullarının gerçekleşmediği kabul edilmiştir.[6] 3

Altsoyun miras bırakana bakması, malvarlığını yönetmesi ve borçlarını ödemesi gibi katkılar da bu çerçevede ileri sürülmüştür; ancak dava terekenin taksiminden sonra açıldığı için ret sonucu doğru bulunmuştur.[7] 4

III. İkinci Fıkra: Hâkimin Yetkisi

- **Miktar:** Uygun bedelin tutarı.
- **Güvence:** Alacağın güvence altına alınması.
- **Ödeme şekli:** Toplu veya başka bir biçimde ödeme.

İkinci fıkraya göre uyuşmazlık hâlinde hâkim, bedelin miktarı, güvence altına alınması ve ödeme şekli hakkında karar verir. Kanun, bedelin hesaplanması için ayrıntılı bir ölçü koymamış, "uygun bir bedel"den söz etmekle yetinmiştir; uyuşmazlık hâlinde miktarı belirlemek hâkime bırakılmıştır. Eski Kanun'un 321. maddesi de ihtilaf hâlinde hâkimin miktarı serbestçe takdir edeceğini öngörüyordu. 5

5 Yargıtay 2. HD, 16.03.2017, E. 2016/9031, K. 2017/2785.
6 Yargıtay 2. HD, 27.09.2021, E. 2021/4735, K. 2021/6617.
7 Yargıtay 2. HD, 17.02.2014, E. 2013/17395, K. 2014/2875.

IV. Alacağın İstenmesi ve Tereke

- **Kural:** Borçlunun ölümü hâlinde istenir.
- **Süre:** Zamanaşımı yoktur; en geç tereke taksimine kadar istenir.
- **Tereke borcu:** Terekenin acze düşmemesi kaydıyla.

6 Alacağın ne zaman istenebileceği 371. maddede düzenlenir (TMK m. 371). Kural olarak altsoy denkleştirme alacağını borçlunun ölümü hâlinde isteyebilir; kanunda öngörülen istisnai hâllerde borçlu sağ iken de istenebilir.[8] Alacak zamanaşımına uğramaz; bu nedenle birlikte yaşamanın sona ermesinden uzun yıllar sonra açıldığı gerekçesiyle dava reddedilemez, tereke henüz paylaşılmamışsa işin esasına girilmelidir.[9] Buna karşılık terekenin taksiminden sonra açılan dava reddedilir.[10]

7 Miras hukuku da bu alacağa yer verir: ana ve baba veya büyük ana ve büyük baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini veya gelirlerini aileye özgüleyen ergin çocuklar ile torunlara verilecek uygun miktardaki tazminat, terekenin borç ödemeden acze düşmemesi kaydıyla tereke borcu sayılır (TMK m. 641/2). Davanın 370 ve 641. maddelerden kaynaklandığı belirtilen bir kararda da görevli mahkemenin aile mahkemesi olduğu vurgulanmıştır.[11]

V. Görevli Mahkeme

- **Kural:** Aile mahkemesi.
- **Aile mahkemesi yoksa:** Asliye hukuk mahkemesi aile mahkemesi sıfatıyla bakar.
- **Sıra:** Önce görev, sonra yetki incelenir.

8 Denkleştirme alacağı Türk Medeni Kanunu'nun ikinci kitabında düzenlendiğinden, bu davalar 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca aile mahkemesinde görülür; aile mahkemesi kurulmayan yerlerde davaya asliye hukuk mahkemesinde aile mahkemesi sıfatıyla bakılır.[12] Görev kamu düzenine ilişkindir ve yargılamanın her aşamasında dikkate alınır; bir davada hem görev hem yetki uyuşmazlık konusu olduğunda mahkeme önce görevli olup olmadığına karar vermelidir.[13] Muris muvazaası nedeniyle açılmış başka bir dava sürse bile, denkleştirme alacağı davasına bakan genel mahkemenin derdestlik nedeniyle ret yerine görevsizlik kararı vermesi gerekir.[14]

8 Yargıtay 2. HD, 28.04.2016, E. 2015/24204, K. 2016/8780.
9 Yargıtay 2. HD, 16.03.2017, E. 2016/9031, K. 2017/2785.
10 Yargıtay 2. HD, 24.03.2016, E. 2015/23406, K. 2016/5968.
11 Yargıtay 2. HD, 19.09.2011, E. 2011/13075, K. 2011/13501.
12 Yargıtay 2. HD, 26.01.2017, E. 2016/26003, K. 2017/980.
13 Yargıtay 2. HD, 11.11.2013, E. 2013/5729, K. 2013/25877.
14 Yargıtay 14. HD, 17.12.2020, E. 2016/18138, K. 2020/8616.

UYGULAMA NOTU

Ana ve babasıyla veya büyük ana ve babasıyla birlikte yaşarken emeğini ya da gelirini aileye özgüleyen ergin çocuk, bunu gösteren maaş kayıtları, banka hareketleri, tanık beyanları ve tapu kayıtları gibi delilleri toplamalıdır. **Talep terekenin taksiminden önce ileri sürülmelidir**; taksimden sonra açılan dava reddedilir. **Dava aile mahkemesinde açılmalıdır**; aile mahkemesi bulunmayan yerlerde asliye hukuk mahkemesi davaya aile mahkemesi sıfatıyla bakar.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
27.09.2021 · E. 2021/4735 · K. 2021/6617

Emeğin ve gelirin aileye özgülendiği ispat edilemezse denkleştirme alacağının koşulları gerçekleşmez ve dava reddedilir

Mirasçılar, kendilerinin ve murislerinin emek ve gelirlerini kök murisin ailesine özgülediklerini ileri sürerek altsoyun denkleştirme alacağı istemiştir. İlk derece mahkemesi, bir kısım taşınmazlara yapılan katkı oranında davacıların alacaklı olduğunun tespitine karar vermiştir.

> *Dosya kapsamı tümüyle ve belirlenen tüm bu hususlar doğrultusunda değerlendirildiğinde davacılar ve murislerinin emeklerini ve gelirlerini tümüyle aileye, başka bir ifade ile kök muris terekesine özgüledikleri iddiasının ispat olunamadığı davacı yanca ileri sürülen ve yerel mahkemece karara gerekçe yapılan olguların da TMK'nın 370. ve 371. maddesinde öngörülen denkleştirme talebine dayanak teşkil etmeyeceği, bu itibarla; davacıların TMK'nın 370. maddesinde öngörülen "Altsoyun denkleştirme alacağı" davasının şartlarının gerçekleşmediği gözetilerek davanın tümü ile reddine karar verilmesi gerekirken; aksi gerekçe ile davanın kısmen kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş ve bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 370. maddedeki özgüleme koşulunun ispatını ele alır. Daire, kök murisin genel vekâletname ile bütün işlerini ve malvarlığını davacılardan birinin murisine yönettirdiğini, bu kişinin kira ve hasat gelirleri dahil tereke gelirlerini kendi uhdesinde topladığını, bu dönemde bir kısım davacılar adına taşınmazlar edinildiğini ve dava konusu taşınmazların bakım sözleşmesiyle bu kişiye devredildiğini tespit etmiştir. Bu olgular karşısında davacıların ve murislerinin emek ve gelirlerini tümüyle aileye, yani kök muris terekesine özgüledikleri ispat edilemediğinden denkleştirme davasının koşullarının gerçekleşmediği belirtilmiş; kısmen kabul kararı bozulmuştur.

2 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
16.03.2017 · E. 2016/9031 · K. 2017/2785

Evlenene kadar maaşını babasına veren altsoyun istemi denkleştirme alacağıdır; birlikte yaşamanın bitiminden yıllar sonra açıldığı gerekçesiyle reddedilemez

Davacı, evlendiği tarihe kadar ailesiyle birlikte yaşadığını, çalışmaya başladığı tarihten itibaren emek ve gelirini aileye özgülediğini ve maaşını babasına verdiğini ileri sürerek alacak istemiştir. Mahkeme, alacağın birlikte yaşamanın sona erdiği tarihte istenmesi gerektiği ve davanın uzun yıllar sonra açıldığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Buna göre istek; ana ve baba ile birlikte yaşayan, emek ve gelirlerini aileye özgüleyen ergin alt soyun denkleştirme alacağına ilişkin olup, Türk Medeni Kanununun 370. ve 371. maddesinden kaynaklanmaktadır. Bu alacak zamanaşımına uğramayacak ise de en geç miras bırakanın terekesinin taksimi anına kadar istenebilecektir (TMK m. 370, 371). Somut olayda, miras bırakanın 05.06.2015 tarihinde ölümünden sonra terekesinin halen paylaşılmadığı, davanın ise 28.09.2015 tarihinde açıldığı anlaşılmaktadır. O halde, mahkemece işin esasına girilip, tüm deliller toplandıktan sonra sonucu uyarınca bir karar verilmesi gerekirken "'davacının murisle birlikte yaşamının sona erdiği tarihte denkleştirme alacağını talep etmesi gerekirken uzun yıllar sonra iş bu davayı açmış olduğu" gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 370. maddenin koşullarını ve alacağın zamanaşımına uğramamasını birlikte gösterir. Daireye göre ana ve baba ile birlikte yaşayan ve emek ve gelirini aileye özgüleyen ergin altsoyun istemi 370 ve 371. maddelerden kaynaklanan denkleştirme alacağıdır. Bu alacak zamanaşımına uğramaz, ancak en geç miras bırakanın terekesinin taksimine kadar istenebilir. Miras bırakanın ölümünden sonra tereke henüz paylaşılmamışken açılan davada işin esasına girilip deliller toplanması gerekirken, birlikte yaşamanın bitiminden uzun yıllar sonra açıldığı gerekçesiyle verilen ret kararı bozulmuştur (TMK m. 371).

3 YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ
28.04.2016 · E. 2015/24204 · K. 2016/8780

Denkleştirme alacağı kural olarak borçlunun ölümü hâlinde istenir; kanundaki istisnai hâllerde borçlu sağken de istenebilir

Babası öldükten sonra altsoyun denkleştirme alacağı istemiyle dava açılmış, birleşen bir dava da bulunuyordu. Mahkeme, alacağın birlikte yaşamanın sona erdiği tarihte istenmesi gerektiği ve davaların uzun yıllar sonra açıldığı gerekçesiyle davaları usulden reddetmiştir; hüküm önce onandı, ardından karar düzeltme istendi.

> *Bu halde Altsoy denkleştirme alacağını kural olarak borçlunun ölümü halinde isteyebilir ise de kanunda öngörülen istisnai durumlarda borçlu sağ iken de denkleştirme alacağı istenebilir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 370. maddedeki alacağın ne zaman istenebileceğini 371. maddeyle birlikte açıklar. Daireye göre altsoy denkleştirme alacağını kural olarak borçlunun ölümü hâlinde isteyebilir; borçlunun sağlığında birlikte yaşamanın sona ermesi, işletmenin el değiştirmesi, borçluya karşı icra takibi veya iflas gibi kanundaki istisnai hâllerde de isteyebilir. Alacak zamanaşımına uğramadığından ve tereke henüz taksim edilmediğinden, babanın ölümünden sonra açılan davanın dinlenmesinde engel bulunmadığı belirtilmiş; karar düzeltme istemi kabul edilerek onama kararı kaldırılmış ve hüküm bozulmuştur.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
24.03.2016 · E. 2015/23406 · K. 2016/5968

Denkleştirme alacağı en geç terekenin taksimine kadar istenebilir; taksimden sonra açılan dava reddedilir

Birlikte yaşadığı miras bırakanın sağlığında bir kısım giderlerini ödediğini ileri süren davacı, diğer mirasçılardan paylarına düşen miktarı istemiştir. Mahkeme, davacının davasını kanıtlayamadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Somut olayda, miras bırakanın 29.08.2004 tarihinde ölümünden sonra terekesinin paylaşıldığı, miras bırakana ait taşınmazın 18.11.2011 tarihinde taksim yolu ile mirasçılar adına tescilinin yapıldığı davanın ise bundan sonra 07.02.2012 tarihinde açıldığı anlaşılmaktadır. O halde, mahkemece davanın bu sebeple reddi gerekirken kanıtlanamadığı gerekçesiyle reddi isabetsiz ise de davanın reddi sonucu itibariyle doğru olduğundan hükmün gerekçesinin düzeltilerek onanmasına karar verilmesi gerekmiştir...*

DEĞERLENDİRME Karar, 371. maddedeki son sınırın 370. maddedeki alacak bakımından sonucunu gösterir. Daireye göre ana ve baba veya büyük ana ve büyük baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini ya da gelirlerini aileye özgüleyen ergin altsoylar borçlunun ölümü hâlinde uygun bir bedel isteyebilir; alacak zamanaşımına uğramaz, ancak en geç miras bırakanın terekesinin taksimine kadar istenebilir. Taşınmazın taksim yoluyla mirasçılar adına tescilinden sonra açılan dava bu nedenle reddedilmeliydi; kanıtlanamama gerekçesi isabetsiz olsa da ret sonucu doğru bulunduğundan hüküm gerekçesi düzeltilerek onanmıştır.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.02.2014 · E. 2013/17395 · K. 2014/2875

Miras bırakana bakan ve borçlarını ödeyen altsoyun istemi, terekenin taksiminden sonra ileri sürülmüşse reddedilir

Birlikte yaşadığı miras bırakanın sağlığında bir kısım giderleri ile borçlarını ödediğini ileri süren davacı, diğer mirasçılardan paylarına düşen miktarı istemiştir. Mahkeme, davacının miras bırakana baktığını, malvarlığını yönettiğini ve bir kısım borçlarını ödediğini kabul etmiştir; ancak ödemelerin terekeye borç olarak yapıldığı kanıtlanamadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Somut olayda, miras bırakanın 20.2.2009 tarihinde ölümünden sonra terekesinin paylaşıldığı, miras bırakana ait taşınmazların 21.7.2009 tarihinde taksim yolu ile mirasçılar adına tescilinin yapıldığı davanın ise bundan sonra 19.2.2010 tarihinde açıldığı anlaşılmaktadır. O halde, mahkemece ödemenin borç olarak yapıldığının kanıtlanamadığı şeklindeki gerekçesi isabetsiz ise de davanın reddi sonucu itibariyle doğru olduğundan hükmün gerekçesinin düzeltilerek onanmasına karar verilmesi gerekmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, altsoyun bakım ve ödeme gibi katkılarına dayanan istemin de 371. maddedeki süre sınırına tabi olduğunu gösterir. Daireye göre birlikte yaşayan ve emeklerini ya da gelirlerini aileye özgüleyen ergin altsoylar borçlunun ölümü hâlinde uygun bir bedel isteyebilir; alacak zamanaşımına uğramaz, ancak en geç borçlunun terekesinin taksimine kadar istenebilir. Taşınmazların taksim yoluyla mirasçılar adına tescilinden sonra açılan dava bu nedenle reddedilmeliydi; ödemenin borç olarak yapıldığının kanıtlanamadığı gerekçesi isabetsiz bulunmuş, ret sonucu doğru olduğundan hüküm gerekçesi düzeltilerek onanmıştır.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
26.01.2017 · E. 2016/26003 · K. 2017/980

Denkleştirme alacağı davasına aile mahkemesinde, aile mahkemesi kurulmayan yerlerde asliye hukuk mahkemesinde aile mahkemesi sıfatıyla bakılır

Altsoyun denkleştirme alacağına ilişkin dava, aile mahkemesi sıfatı gözetilmeden görülerek esastan karara bağlanmıştır; hüküm davacı tarafından temyiz edilmiştir.

> *4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun, 5133 sayılı Kanunla değişik 4. maddesi; 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ikinci kitabından üçüncü kısım hariç olmak üzere (m. 118-395) kaynaklanan bütün davaların, aile mahkemeleri kurulan yerlerde bu mahkemelerce bakılacağını; aynı Yasanın 2. maddesi de, aile mahkemesi kurulmayan yerlerde bu kanun kapsamına giren dava ve işlerin asliye hukuk mahkemelerinde bakılacağını hükme bağlamıştır. Şu halde Aile Mahkemesi kurulmayan yerlerde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen Asliye Hukuk Mahkemelerinde davanın Aile Mahkemesi sıfatı ile görülüp karara bağlanması gerekir...*

DEĞERLENDİRME Karar, 370. maddeye dayanan davaların görevli mahkemesini belirler. Daireye göre dava altsoyun denkleştirme alacağına ilişkindir ve Türk Medeni Kanunu'nun üçüncü kısmı hariç ikinci kitabında yer alır; 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi bu hükümlerden kaynaklanan davaların aile mahkemelerince görüleceğini, 2. maddesi ise aile mahkemesi kurulmayan yerlerde bu davalara asliye hukuk mahkemelerinde bakılacağını öngörür. Görev kamu düzenine ilişkin olup yargılamanın her aşamasında kendiliğinden dikkate alındığından, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasının incelenmesi bozma nedeni sayılmıştır.

7 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
11.11.2013 · E. 2013/5729 · K. 2013/25877

Denkleştirme alacağı davasında hem görev hem yetki tartışmalıysa mahkeme önce görevli olup olmadığına karar vermelidir

Altsoyun denkleştirme alacağı davası asliye hukuk mahkemesinde açılmıştır. Davalıların yetki itirazı üzerine mahkeme yetkisizlik kararı vermiştir; bu karar davacılar tarafından temyiz edilmiştir.

> *Bir davada hem görev, hem de yetki hususunun uyuşmazlık konusu olması durumunda öncelikle mahkemenin görevli olup olmadığı hususunda karar vermesi gerekir.*

DEĞERLENDİRME Karar, görev ile yetki arasındaki inceleme sırasını gösterir. Daireye göre dava 370. maddeden kaynaklanan altsoyun denkleştirme alacağına ilişkindir ve 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca aile mahkemesinde görülür. Görev kamu düzenine ilişkin olduğundan yargılamanın her aşamasında dikkate alınmalıdır; hem görev hem yetki uyuşmazlık konusu olduğunda önce görev incelenir. Yargı çevresinde müstakil aile mahkemesi kurulmuş olduğundan görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yetkisizlik kararı verilmesi usul ve yasaya aykırı bulunmuş ve karar bozulmuştur.

8 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
17.12.2020 · E. 2016/18138 · K. 2020/8616

Genel mahkemede açılan denkleştirme alacağı davasında derdestlik nedeniyle ret yerine görevsizlik kararı verilmelidir

Davacı, muris muvazaası nedeniyle açılmış tapu iptali ve tenkis davasında tereke hesabının yalnız sağlararası tasarruflara göre yapıldığını belirterek, ortak muris ile birlikte yaşadığı ve çalıştığı dönemde aileye kattığı emek ve gelirin tespitini ve bunun karşılığının tahsilini istemiştir. Asliye hukuk mahkemesi, aynı hususların diğer davada yargılandığı gerekçesiyle davayı derdestlik nedeniyle usulden reddetmiştir.

> *Görev hususu kamu düzenine ilişkin olup, mahkemece yargılamanın her aşamasında dikkate alınması gereklidir. Yargı çevresi içinde müstakil aile mahkemesinin bulunması halinde görevsizlik kararı verilmeli; bulunmaması halinde ise aile mahkemesi sıfatıyla davaya bakılmalıdır.*

DEĞERLENDİRME Karar, denkleştirme alacağının mirasla ilgili başka davalar sürerken de aile hukukuna ilişkin bir dava olarak kaldığını gösterir. Daire, 370. maddenin ve aile mahkemelerinin görevini düzenleyen 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesinin metnini aktararak görevli mahkemenin aile mahkemesi olduğunu belirtmiştir. Görev kamu düzenine ilişkin olduğundan yargı çevresinde müstakil aile mahkemesi varsa görevsizlik kararı verilmeli, yoksa davaya aile mahkemesi sıfatıyla bakılmalıdır; derdestlik nedeniyle verilen ret kararı bu nedenle bozulmuştur.

9 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.09.2011 · E. 2011/13075 · K. 2011/13501

Denkleştirme alacağı davası 370 ve 641. maddelerden kaynaklanır ve aile mahkemesinin görev alanındadır

Altsoyun denkleştirme alacağına ilişkin davada Daire önce hükmü farklı bir gerekçeyle bozmuştu. Davalı, bu bozma kararına karşı karar düzeltme isteminde bulunmuştur.

> *Dava, altsoyun denkleştirme alacağına ilişkin olup Türk Medeni Kanununun 370 ve 641. maddesinden kaynaklanmaktadır. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine dair Kanunun 5133 sayılı Kanunla değişik 4/1. maddesi uyarınca, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun üçüncü kısmı hariç (TMK. md. 118 – 395) olmak üzere, ikinci kitabından kaynaklanan davalara aile mahkemelerinde bakılır. Görev kamu düzenine ilişkin olup yargılamanın her aşamasında dikkate alınması da zorunludur.*

DEĞERLENDİRME Karar, denkleştirme alacağının miras hukukundaki karşılığını ve görev sonucunu birlikte gösterir. Daireye göre dava 370. madde ile ergin çocuklar ve torunlara verilecek uygun tazminatı tereke borcu sayan 641. maddeden kaynaklanır; bu davalara 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca aile mahkemelerinde bakılır ve görev yargılamanın her aşamasında dikkate alınır. İlk incelemede bu husus gözden kaçırıldığından karar düzeltme istemi kabul edilmiş, önceki bozma kararı kaldırılarak hüküm görevsizlik kararı verilmek üzere bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 371:** Denkleştirme alacağının istenmesi.
- **TMK m. 367:** Ev başkanlığının koşulları.
- **TMK m. 368:** Ev düzeni ve gözetim.
- **TMK m. 372:** Aile vakfı.

MADDE

371

B. Hükümleri
III. Altsoyun denkleştirme alacağı
2. İstenmesi

KANUN METNİ

(1) Altsoy, bu bedeli borçlunun ölümü hâlinde isteyebilir.
(2) Alacaklı, bu alacağını borçlunun sağlığında, birlikte yaşamanın sona ermesi veya işletmenin el değiştirmesi, borçluya karşı icra takibi yapılması veya onun iflâsı hâllerinde de isteyebilir.
(3) Bu alacak zamanaşımına uğramaz. Fakat en geç borçlunun terekesinin taksimi anına kadar istenebilir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 371, altsoyun denkleştirme alacağının ne zaman istenebileceğini düzenler. Birinci fıkraya göre altsoy bu bedeli **borçlunun ölümü hâlinde** isteyebilir. İkinci fıkraya göre alacaklı, borçlunun **sağlığında** da **birlikte yaşamanın sona ermesi, işletmenin el değiştirmesi, borçluya karşı icra takibi yapılması veya iflası** hâllerinde alacağını isteyebilir. Üçüncü fıkraya göre alacak **zamanaşımına uğramaz**, fakat **en geç borçlunun terekesinin taksimi anına kadar** istenebilir. Gerekçeye göre "taksim anı"ndan kasıt, terekenin **fiilen taksimidir**. Tereke paylaşılmadan açılan dava, birlikte yaşamanın bitiminden uzun yıllar sonra açılmış olsa da esastan incelenir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Borçlu	Altsoyun birlikte yaşadığı ve emeğini ya da gelirini özgülediği ana, baba, büyük ana veya büyük baba.
Birlikte yaşamanın sona ermesi	Altsoyun ailenin ortak yaşamından ayrılması.
İşletmenin el değiştirmesi	Altsoyun emek verdiği işletmenin başkasına geçmesi.
Tereke	Ölen kişinin geride bıraktığı malvarlığı.

1 Yargıtay 2. HD, 16.03.2017, E. 2016/9031, K. 2017/2785.

Taksim | Terekenin mirasçılar arasında fiilen paylaştırılması.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 371- İsviçre Medenî Kanununun 334bis maddesinden alınan bu madde, bir önceki maddede düzenlenen denkleştirme bedelinin istenmesi zamanıyla ilgili bir hükümdür. Birinci fıkraya göre, altsoyun denkleştirme bedelini isteyebilmesi, kural olarak, bedel borçlusunun ölümü hâlinde mümkündür. İkinci fıkrada ise bu kuralın istisnası, yani bedel borçlusu hayattayken bu bedelin istenebileceği birlikte yaşamın sona ermesi veya işletmenin el değiştirmesi yahut borçluya karşı icra takibi yapılması yahut da borçlunun iflâs etmesi gibi hâller gösterilmiştir. Maddenin son fıkrası ise denkleştirme bedeli alacağının zamanaşımına uğramayacağını, ancak bu alacağın en geç borçlunun terekesinin taksimi anına kadar istenebileceğini hükme bağlamaktadır. Fıkradaki "taksim anı"ndan kasıt, terekenin fiilen taksimidir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 134*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'da doğrudan karşılığı bulunmayan ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 334bis maddesinden alınan bir hüküm olduğunu gösterir. Gerekçenin en belirleyici açıklaması, son fıkradaki "taksim anı"nın terekenin fiilen taksimi olarak anlaşılması gerektiğidir.

Gerekçe 371. madde için eski Kanun'da bir karşılık göstermez. Eski Kanun'da alacağın istenme zamanına ilişkin ayrı bir madde yoktu; alacağın ileri sürülmesi, denkleştirme alacağını düzenleyen 321. maddede haciz ve iflas hâllerine bağlanmıştı:

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Ana ve baba ile birlikte yaşayan ve ıvazından sarahaten feragat etmeksizin kendi sayını veya varidatını aileye tahsis eden reşit evlat, bu tahsisinden dolayı; ana ve babasından, aleyhlerine vakı hacze iştirak veya iflasları halinde masaya müracaat tarikiyle, bir hak talep edebilir. İhtilaf halinde, hakim, iddianın haklı olmadığını ve miktarını serbestçe takdir eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 321 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 321	4721 sayılı Kanun m. 371
İstenme hâlleri	Hacze katılma veya iflas hâlinde masaya başvurma	Borçlunun ölümü; sağlığında birlikte yaşamanın sona ermesi, işletmenin el değiştirmesi, icra takibi veya iflas
Zamanaşımı	Maddede düzenlenmemişti	Alacak zamanaşımına uğramaz
Son sınır	Maddede düzenlenmemişti	En geç terekenin taksimi anı

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 371. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Hâl	Kural	Dayanak
Kural	Borçlunun ölümü hâlinde istenir	TMK m. 371/1
Birlikte yaşamanın sona ermesi	Borçlunun sağlığında istenebilir	TMK m. 371/2
İşletmenin el değiştirmesi	Borçlunun sağlığında istenebilir	TMK m. 371/2
İcra takibi veya iflas	Borçlunun sağlığında istenebilir	TMK m. 371/2
Zamanaşımı	Uğramaz	TMK m. 371/3
Son sınır	En geç terekenin taksimi anı	TMK m. 371/3
Taksim anı	Terekenin fiilen taksimi	Gerekçe, s. 134
Taksimden sonra	Dava reddedilir	Yargıtay 2. HD, K. 2016/5968

TBMM gerekçesine göre İsviçre Medenî Kanunu'nun 334bis maddesinden alınan bu madde, bir önceki maddede düzenlenen **denkleştirme bedelinin istenmesi zamanıyla** ilgili bir hükümdür. Gerekçe, birinci fıkradaki kuralın bedelin **borçlunun ölümü hâlinde** istenebilmesi olduğunu, ikinci fıkrada bedel borçlusu hayattayken istenebileceği **istisnai hâllerin** gösterildiğini ve son fıkrada alacağın zamanaşımına uğramayacağının, ancak en geç terekenin taksimi anına kadar istenebileceğinin hükme bağlandığını belirtir; fıkradaki "taksim anı"ndan kasıt **terekenin fiilen taksimidir**. Tasarının 371. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 451). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, alacağın **zamanaşımına uğramamasıdır**: birlikte yaşamanın sona ermesinden uzun yıllar sonra açılan dava bu gerekçeyle reddedilemez.[2] İkinci nokta, **son sınırdır**: terekenin taksiminden sonra açılan dava reddedilir.[3] Üçüncü nokta, taksim anının gerekçeye göre **terekenin fiilen taksimi** olmasıdır; kararlarda taşınmazların taksim yoluyla mirasçılar adına tescili bu anı gösteren olgu olarak esas alınmıştır.[4]

2 Yargıtay 2. HD, 16.03.2017, E. 2016/9031, K. 2017/2785.
3 Yargıtay 2. HD, 24.03.2016, E. 2015/23406, K. 2016/5968.
4 Yargıtay 2. HD, 17.02.2014, E. 2013/17395, K. 2014/2875.

II. Birinci Fıkra: Kural Olarak Borçlunun Ölümü

- **Kural:** Alacak borçlunun ölümü hâlinde istenir.
- **Muhatap:** Borçlunun mirasçıları.
- **Tereke borcu:** Terekenin acze düşmemesi kaydıyla.

2 Birinci fıkraya göre altsoy denkleştirme bedelini kural olarak borçlunun ölümü hâlinde isteyebilir. Gerekçeye göre madde, bir önceki maddede düzenlenen denkleştirme bedelinin istenmesi zamanıyla ilgilidir ve kural, bedelin borçlunun ölümü hâlinde istenebilmesidir (TMK m. 370). Borçlunun ölümünden sonra alacak mirasçılara karşı ileri sürülür; ana ve baba veya büyük ana ve büyük baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini veya gelirlerini aileye özgüleyen ergin çocuklar ile torunlara verilecek uygun miktardaki tazminat, terekenin borç ödemeden acze düşmemesi kaydıyla tereke borcu sayılır (TMK m. 641/2).

3 Babası öldükten sonra açılan davada, alacağın kural olarak borçlunun ölümü hâlinde istenebileceği ve zamanaşımına uğramadığı belirtilerek davanın dinlenmesinde engel bulunmadığı kabul edilmiştir.[5]

III. İkinci Fıkra: Borçlunun Sağlığında İsteme Hâlleri

- **Birlikte yaşamanın sona ermesi.**
- **İşletmenin el değiştirmesi.**
- **Borçluya karşı icra takibi veya iflas.**

4 İkinci fıkra kuralın istisnalarını sayar: alacaklı, bu alacağını borçlunun sağlığında birlikte yaşamanın sona ermesi veya işletmenin el değiştirmesi, borçluya karşı icra takibi yapılması veya onun iflası hâllerinde de isteyebilir. Gerekçe bu hâlleri, bedel borçlusu hayattayken bedelin istenebileceği istisnai hâller olarak niteler.

5 Bu hâller alacaklıya bir imkân tanır; birlikte yaşama sona erdiğinde alacağın hemen istenmesi zorunlu değildir. Alacağın birlikte yaşamanın sona erdiği tarihte istenmesi gerektiği ve davanın uzun yıllar sonra açıldığı gerekçesiyle verilen ret kararları bu nedenle bozulmuştur.[6] Borçluya karşı icra takibi veya iflas hâlinde isteme imkânının benzeri eski Kanun'da da vardı: 743 sayılı Kanun'un 321. maddesi, reşit evladın hakkını ana ve babası aleyhine yapılan hacze katılma veya iflas hâlinde masaya başvurma yoluyla ileri sürebileceğini öngörüyordu.

IV. Üçüncü Fıkra: Zamanaşımı ve Son Sınır

- **Zamanaşımı:** Yoktur.

5 Yargıtay 2. HD, 28.04.2016, E. 2015/24204, K. 2016/8780.
6 Yargıtay 2. HD, 16.03.2017, E. 2016/9031, K. 2017/2785; Yargıtay 2. HD, 28.04.2016, E. 2015/24204, K. 2016/8780.

- **Son sınır:** Terekenin taksimi anı.
- **Taksim anı:** Terekenin fiilen taksimi.

Üçüncü fıkraya göre bu alacak zamanaşımına uğramaz, fakat en geç borçlunun terekesinin taksimi anına kadar istenebilir. Gerekçe, fıkradaki "taksim anı"ndan kastın terekenin fiilen taksimi olduğunu belirtir. Miras bırakanın ölümünden sonra tereke henüz paylaşılmamışken açılan davada işin esasına girilmesi gerekir.[7] 6

Buna karşılık miras bırakanın taşınmazı taksim yoluyla mirasçılar adına tescil edildikten sonra açılan dava reddedilir;[8] aynı sonuç, taşınmazların taksim yoluyla tescilinden sonra ileri sürülen bakım ve borç ödeme katkısına dayanan istem için de kabul edilmiştir.[9] Mirasçılar arasındaki elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete çevrilmesine ilişkin kararın taksim sayılması gerektiği bir davada savunma olarak ileri sürülmüş; ancak dava, emek ve gelirin aileye özgülendiğinin ispat edilemediği gerekçesiyle esastan reddedilmiş ve karar onanmıştır.[10] 7

V. Görevli Mahkeme

- **Kural:** Aile mahkemesi.
- **Tespit davası:** Aynı kural uygulanır.
- **Görev:** Yargılamanın her aşamasında dikkate alınır.

Denkleştirme alacağının istenmesine ilişkin davalar da aile mahkemesinde görülür. 370 ve 371. maddelere dayalı altsoyun denkleştirme alacağının tespiti istemiyle açılan davada, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasının incelenmesi usul ve yasaya aykırı bulunmuştur.[11] Borçlunun ölümünden sonra ileri sürülen alacağın 370 ve 641. maddelerden kaynaklandığı belirtilen bir kararda da görevli mahkemenin aile mahkemesi olduğu vurgulanmıştır.[12] 8

UYGULAMA NOTU

Denkleştirme alacağı borçlunun ölümünden sonra mirasçılara karşı istenebilir; birlikte yaşama sona erdiğinde, işletme el değiştirdiğinde ya da borçluya karşı icra takibi veya iflas söz konusu olduğunda borçlunun sağlığında da istenebilir. **Alacak zamanaşımına uğramaz; ancak terekenin taksimi beklenmemelidir**: taksimden sonra açılan dava reddedilir. **Mirasçılar taşınmazları taksim yoluyla adlarına tescil ettirmeden önce** talep ileri sürülmeli ve dava aile mahkemesinde açılmalıdır.

7 Yargıtay 2. HD, 16.03.2017, E. 2016/9031, K. 2017/2785.
8 Yargıtay 2. HD, 24.03.2016, E. 2015/23406, K. 2016/5968.
9 Yargıtay 2. HD, 17.02.2014, E. 2013/17395, K. 2014/2875.
10 Yargıtay 2. HD, 15.03.2023, E. 2022/5787, K. 2023/1036.
11 Yargıtay 2. HD, 08.04.2013, E. 2012/10729, K. 2013/9715.
12 Yargıtay 2. HD, 19.09.2011, E. 2011/13075, K. 2011/13501.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
28.04.2016 · E. 2015/24204 · K. 2016/8780

Denkleştirme alacağı kural olarak borçlunun ölümü hâlinde istenir ve zamanaşımına uğramaz; babanın ölümünden sonra, tereke paylaşılmadan açılan dava dinlenir

Babası öldükten sonra altsoyun denkleştirme alacağı istemiyle dava açılmış, birleşen bir dava da bulunuyordu. Mahkeme, alacağın birlikte yaşamanın sona erdiği tarihte istenmesi gerektiği ve davaların uzun yıllar sonra açıldığı gerekçesiyle davaları usulden reddetmiştir; hüküm önce onandı, ardından karar düzeltme istendi.

> *Maddede belirtildiği üzere denkleştirme alacağı kural olarak borçlunun ölümü halinde istenebileceğinden ve bu kalem olacaklar zamanaşımına uğramayacağından açılan davanın dinlenmesinde bir engel bulunmamaktadır.*

DEĞERLENDİRME Karar, 371. maddenin üç fıkrasını birlikte uygular. Daireye göre altsoy denkleştirme alacağını kural olarak borçlunun ölümü hâlinde isteyebilir; birlikte yaşamanın sona ermesi, işletmenin el değiştirmesi, icra takibi veya iflas gibi kanundaki istisnai hâllerde borçlu sağ iken de isteyebilir. Borçlu olarak gösterilen babanın ölümünden sonra açılan ve terekenin henüz taksim edilmediği davada, alacak zamanaşımına da uğramadığından davanın dinlenmesinde engel bulunmadığı belirtilmiştir. Bu husus ilk incelemede gözden kaçırıldığından karar düzeltme istemi kabul edilmiş, onama kararı kaldırılarak hüküm bozulmuştur (TMK m. 370).

2 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
16.03.2017 · E. 2016/9031 · K. 2017/2785

Birlikte yaşama sona erdiğinde alacağı hemen istemek zorunlu değildir; tereke paylaşılmamışsa yıllar sonra açılan dava esastan incelenir

Davacı, evlendiği tarihe kadar ailesiyle birlikte yaşadığını, çalışmaya başladığı tarihten itibaren emek ve gelirini aileye özgülediğini ve maaşını babasına verdiğini ileri sürerek alacak istemiştir. Mahkeme, alacağın birlikte yaşamanın sona erdiği tarihte istenmesi gerektiği ve davanın uzun yıllar sonra açıldığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Somut olayda, miras bırakanın 05.06.2015 tarihinde ölümünden sonra terekesinin halen paylaşılmadığı, davanın ise 28.09.2015 tarihinde açıldığı anlaşılmaktadır. O halde, mahkemece işin esasına girilip, tüm deliller toplandıktan sonra sonucu uyarınca bir karar verilmesi gerekirken "'davacının murisle birlikte yaşamının sona erdiği tarihte denkleştirme alacağını talep etmesi gerekirken uzun yıllar sonra iş bu davayı açmış olduğu" gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, zamanaşımı yokluğunun sonucunu gösterir. Daireye göre istem, 370 ve 371. maddelerden kaynaklanan ergin altsoyun denkleştirme alacağıdır; bu alacak zamanaşımına uğramaz, ancak en geç miras bırakanın tereke-

sinin taksimine kadar istenebilir. Miras bırakanın ölümünden birkaç ay sonra, tereke henüz paylaşılmamışken açılan davada işin esasına girilip deliller toplanması gerekirken, davacının birlikte yaşamanın sona erdiği tarihte talepte bulunması gerektiği gerekçesiyle verilen ret kararı bozulmuştur. Birlikte yaşamanın sona ermesi, alacağın borçlunun sağlığında istenebileceği hâllerden biridir; alacaklıyı o anda dava açmaya zorlamaz.

3 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
24.03.2016 · E. 2015/23406 · K. 2016/5968

Terekenin taksiminden, miras bırakanın taşınmazının taksim yoluyla mirasçılar adına tescilinden sonra açılan denkleştirme davası reddedilir

Birlikte yaşadığı miras bırakanın sağlığında bir kısım giderlerini ödediğini ileri süren davacı, diğer mirasçılardan paylarına düşen miktarı istemiştir. Mahkeme, davacının davasını kanıtlayamadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Somut olayda, miras bırakanın 29.08.2004 tarihinde ölümünden sonra terekesinin paylaşıldığı, miras bırakana ait taşınmazın 18.11.2011 tarihinde taksim yolu ile mirasçılar adına tescilinin yapıldığı davanın ise bundan sonra 07.02.2012 tarihinde açıldığı anlaşılmaktadır. O halde, mahkemece davanın bu sebeple reddi gerekirken kanıtlanamadığı gerekçesiyle reddi isabetsiz ise de davanın reddi sonucu itibariyle doğru olduğundan hükmün gerekçesinin düzeltilerek onanmasına karar verilmesi gerekmiştir...*

DEĞERLENDİRME Karar, 371. maddenin son fıkrasındaki sınırın uygulamasını gösterir. Daireye göre alacak zamanaşımına uğramaz, ancak en geç miras bırakanın terekesinin taksimine kadar istenebilir. Miras bırakanın ölümünden sonra terekenin paylaşıldığı, taşınmazın taksim yoluyla mirasçılar adına tescil edildiği ve davanın bundan sonra açıldığı anlaşıldığından dava bu nedenle reddedilmeliydi. Kanıtlanamama gerekçesi isabetsiz bulunmuş, ancak ret sonucu doğru olduğundan hüküm gerekçesi düzeltilerek onanmıştır.

4 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
17.02.2014 · E. 2013/17395 · K. 2014/2875

Taşınmazlar taksim yoluyla mirasçılar adına tescil edildikten sonra ileri sürülen bakım ve borç ödeme katkısı istemi reddedilir

Birlikte yaşadığı miras bırakanın sağlığında bir kısım giderleri ile borçlarını ödediğini ileri süren davacı, diğer mirasçılardan paylarına düşen miktarı istemiştir. Mahkeme, davacının miras bırakana baktığını, malvarlığını yönettiğini ve bir kısım borçlarını ödediğini kabul etmiştir; ancak ödemelerin terekeye borç olarak yapıldığı kanıtlanamadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Somut olayda, miras bırakanın 20.2.2009 tarihinde ölümünden sonra terekesinin paylaşıldığı, miras bırakana ait taşınmazların 21.7.2009 tarihinde taksim yolu ile mirasçılar adına tescilinin yapıldığı davanın ise bundan sonra 19.2.2010 tarihinde açıldığı anlaşılmaktadır. O halde, mahkemece ödemenin borç olarak yapıldığının*

kanıtlanamadığı şeklindeki gerekçesi isabetsiz ise de davanın reddi sonucu itibariyle doğru olduğundan hükmün gerekçesinin düzeltilerek onanmasına karar verilmesi gerekmiştir.

DEĞERLENDİRME Karar, taksim anının somut olayda nasıl belirlendiğini gösterir. Daireye göre birlikte yaşayan ve emeklerini ya da gelirlerini aileye özgüleyen ergin altsoylar borçlunun ölümü hâlinde uygun bir bedel isteyebilir; alacak zamanaşımına uğramaz, ancak en geç borçlunun terekesinin taksimine kadar istenebilir. Miras bırakanın ölümünden sonra terekenin paylaşıldığı, taşınmazların taksim yoluyla mirasçılar adına tescil edildiği ve davanın bu tescilden yaklaşık yedi ay sonra açıldığı anlaşıldığından ret sonucu doğru bulunmuş, hüküm gerekçesi düzeltilerek onanmıştır.

5 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
19.09.2011 · E. 2011/13075 · K. 2011/13501

Borçlunun ölümünden sonra istenen denkleştirme alacağı 370 ve 641. maddelerden kaynaklanır ve aile mahkemesinin görev alanındadır

Altsoyun denkleştirme alacağına ilişkin davada Daire önce hükmü farklı bir gerekçeyle bozmuştu. Davalı, bu bozma kararına karşı karar düzeltme isteminde bulunmuştur.

> *Dava, altsoyun denkleştirme alacağına ilişkin olup Türk Medeni Kanununun 370 ve 641. maddesinden kaynaklanmaktadır. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine dair Kanunun 5133 sayılı Kanunla değişik 4/1. maddesi uyarınca, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun üçüncü kısmı hariç (TMK. md. 118 – 395) olmak üzere, ikinci kitabından kaynaklanan davalara aile mahkemelerinde bakılır. Görev kamu düzenine ilişkin olup yargılamanın her aşamasında dikkate alınması da zorunludur.*

DEĞERLENDİRME Karar, borçlunun ölümünden sonra ileri sürülen alacağın miras hukukundaki karşılığını gösterir. Daireye göre dava 370. madde ile ergin çocuklar ve torunlara verilecek uygun tazminatı terekenin acze düşmemesi kaydıyla tereke borcu sayan 641. maddeden kaynaklanır; bu davalara 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca aile mahkemelerinde bakılır ve görev yargılamanın her aşamasında dikkate alınır. Karar düzeltme istemi kabul edilmiş, önceki bozma kararı kaldırılarak hüküm görevsizlik kararı verilmek üzere bozulmuştur.

6 **YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ**
08.04.2013 · E. 2012/10729 · K. 2013/9715

370 ve 371. maddelere dayanan denkleştirme alacağının tespiti davası da aile mahkemesinde görülür

Altsoyun denkleştirme alacağının tespiti istemiyle asliye hukuk mahkemesinde dava açılmıştır; mahkeme işin esasını inceleyerek hüküm kurmuştur.

> *Dava Türk Medeni Kanununun 370 ve 371. maddelerine dayalı altsoyun denkleştirme alacağının tespitine ilişkin olup, 07.06.2010 tarihinde açılmıştır. 4787 Sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun, 5133 sayılı Kanunda değişik 4/1. maddesi uyarınca, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun üçüncü kısmı hariç olmak üzere, ikinci kitabından kaynaklanan davalara aile mahkemelerinde bakılır.Görev kamu düzenine ilişkindir. Mahkemece yargılamanın her aşamasında dikkate alınması zorunludur.Gerçekleşen bu durum karşısında görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, işin esasının incelenmesi usul ve yasaya aykırı bulunmuştur.*

DEĞERLENDİRME Karar, alacağın tespitinin istendiği davalarda da görevin aile mahkemesine ait olduğunu gösterir. Daireye göre dava 370 ve 371. maddelere dayalı altsoyun denkleştirme alacağının tespitine ilişkindir; 4787 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Türk Medeni Kanunu'nun üçüncü kısmı hariç ikinci kitabından kaynaklanan davalara aile mahkemelerinde bakılır. Görev kamu düzenine ilişkin olduğundan görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasının incelenmesi bozma nedeni sayılmıştır.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 370:** Altsoyun denkleştirme alacağının koşulları.
- **TMK m. 367:** Ev başkanlığının koşulları.
- **TMK m. 369:** Ev başkanının sorumluluğu.
- **TMK m. 372:** Aile vakfı.

AİLE MALLARI

Üçüncü Ayırım · m. 372–395

Aile Malları başlıklı ayırım, Türk Medeni Kanunu'nun 372–395. maddelerini kapsamaktadır. Bu ciltte yer alan maddeler ve özleri aşağıda gösterilmiştir.

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 372	Aile vakfı	Aile malları ayırımının ilk kurumu olan aile vakfını düzenler
m. 373	Koşulları	Aile malları ortaklığının kimler arasında ve hangi mallarla kurulabileceğini düzenler
m. 374	Şekil	Aile malları ortaklığı sözleşmesinin şeklini düzenler
m. 375	Süre	Aile malları ortaklığının süresini ve ortaklıktan çıkmayı düzenler
m. 376	Elbirliği ile işletme	Aile malları ortaklığının işleyişinin temel kuralını koyar
m. 377	Genel olarak	Aile malları ortaklığının kim tarafından yönetileceğini düzenler
m. 378	Yöneticinin yetkisi	Aile malları ortaklığında yönetici atanmasını ve temsili düzenler
m. 379	Ortak mallar ve kişisel mallar	Aile malları ortaklığında malların kime ait olduğunu ve ortaklığın borçlarından kimin sorumlu olduğunu düzenler
m. 380	Sebepleri	Aile malları ortaklığının hangi hâllerde sona ereceğini beş bent hâlinde sayar
m. 381	Fesih bildirimi, ödemeden aciz, evlenme	Ortaklığı sona erdiren bazı hâllerde ortaklığın öteki ortaklar arasında sürdürülmesini ve evlenen ortağın hakkını düzenler
m. 382	Ölüm	Ortaklardan birinin ölümünün aile malları ortaklığına etkisini düzenler
m. 383	Paylaşma kuralları	Aile malları ortaklığı sona erdiğinde veya bir ortak ayrıldığında hesabın nasıl yapılacağını düzenler
m. 384	Konusu	Kazanç paylı aile malları ortaklığının konusunu düzenler
m. 385	Özel sona erdirme sebepleri	Kazanç paylı aile malları ortaklığına özgü sona erdirme sebebini ve öteki ortakların korunmasını düzenler
m. 386	Genel olarak	Aile yurdu kurumunun ana hükmüdür

Madde	Kenar başlığı	Özü
m. 387	Koşulları	Aile yurdu hâline getirilecek taşınmazın taşıması gereken koşulları düzenler
m. 388	İlân	Aile yurdu kurulmadan önce üçüncü kişilerin haberdar edilmesini düzenler
m. 389	Üçüncü kişilerin haklarının korunması	Aile yurdu kurulmasına mahkemenin hangi hâlde izin vereceğini ve alacaklıların nasıl korunacağını düzenler
m. 390	Tapu kütüğüne şerh verilmesi	Aile yurdunun hangi anda kurulmuş sayılacağını belirler
m. 391	Tasarruf hakkının sınırlanması	Aile yurdunun malikin tasarruf yetkisine etkisini düzenler
m. 392	Kan hısımlarının aile yurduna alınması	Aile yurdunun malikin muhtaç kan hısımlarına açılmasını düzenler
m. 393	Malikin ödemede acze düşmesi	Aile yurdu malikinin borçlarını ödeyemez duruma düşmesi hâlini düzenler
m. 394	Malikin ölümü hâlinde	Malikin ölümünün aile yurduna etkisini düzenler
m. 395	Malikin sağlığında	Aile yurdu malikinin sağlığında yurda son vermesini düzenler

MADDE

372 A. Aile vakfı

KANUN METNİ

(1) Aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri ve bunlara benzer amaçların gerektirdiği harcamaların yapılması için kişiler hukuku ve miras hukuku hükümleri uyarınca aile vakfı kurulabilir.

(2) Bir malın veya hakkın başkalarına geçmemek üzere aynı soydan gelenlere kuşaktan kuşağa kalacak şekilde özgülenmesi yasaktır. Böyle bir özgülenme, vakıf kurma yoluyla da yapılamaz.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 372, aile malları ayırımının ilk kurumu olan aile vakfını düzenler. Birinci fıkraya göre **aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri** ve bunlara benzer amaçların gerektirdiği harcamaların yapılması için **kişiler hukuku ve miras hukuku hükümleri uyarınca** aile vakfı kurulabilir. İkinci fıkraya göre bir malın veya hakkın **başkalarına geçmemek üzere aynı soydan gelenlere kuşaktan kuşağa** kalacak şekilde özgülenmesi **yasaktır**; böyle bir özgüleme **vakıf kurma yoluyla da** yapılamaz. Bu yasak buyurucu bir kuraldır ve kamu düzenine ilişkin olduğundan mahkemelerce kendiliğinden gözetilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Aile vakfı	Aile bireylerinin eğitim, öğrenim, donanım ve desteklenmesi gibi amaçlar için kurulan vakıf.
Donanım	Aile bireyinin evlenmesi veya bir işe kurulması gibi durumlarda ihtiyaç duyduğu imkânların sağlanması.
Özgüleme	Bir malın veya hakkın belirli bir amaca ya da kişilere ayrılması.

1 Yargıtay 18. HD, 21.05.2007, E. 2007/3132, K. 2007/4584.

Aynı soydan gelenler	Ortak bir kökten gelen altsoy.
Vakıf senedi	Vakfın amacını, mallarını ve yönetimini gösteren kuruluş belgesi.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 372- Yürürlükteki Kanunun 322 nci maddesini karşılamaktadır. Madde, 1984 tarihli Öntasarının 303 üncü maddesinden sadece "tahsis" sözcüğü "özgüleme" sözcüğüyle değiştirilmek suretiyle aynen alınmıştır. Ancak yürürlükteki metinde son fıkra olarak yer alan "Bu tarzda tasarruf, tesisat ihdası fikriyle dahi meczolunamaz" ibaresi anlamsız bulunduğu için maddeden çıkarılmış ve önceki fıkra hükmünü tamamlayıcı nitelikte olmak üzere, böyle bir özgülemenin vakıf yoluyla da yapılamayacağı, ikinci fıkranın son cümlesinde belirtilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 134-135*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 322. maddesini karşıladığını ve Öntasarıdan yalnız bir sözcük değiştirilerek alındığını gösterir. Eski metnin son cümlesi anlamsız bulunarak çıkarılmış, yerine yasağın vakıf kurma yoluyla da aşılamayacağını açıkça söyleyen bir cümle konulmuştur.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 322. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Aile efradının talim ve terbiyesine, teçhiz veya muavenetine ve bunlara mümasil gayelere muktazi masarifin tediyesi için; eşhas veya miras hukukuna dair olan hükümlere tevfikan aile vakıfları tesis edilebilir. Bir malın veya bir hakkın devir ve ferağ edilememek üzere bir aileye tahsisine ve aile efradı arasında tarzı intikaline dair her türlü tasarruf memnudur. Bu tarzda tasarruf, tesisat ihdası fikriyle dahi mezcolunamaz.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 322 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 322	4721 sayılı Kanun m. 372
Amaç	Talim ve terbiye, teçhiz veya muavenet ve benzeri gayeler	Eğitim ve öğrenim, donanım ve destek ve benzeri amaçlar
Kuruluş	Eşhas veya miras hukukuna dair hükümlere göre	Kişiler hukuku ve miras hukuku hükümlerine göre
Yasak	Malın devredilmemek üzere aileye tahsisi ve aile içinde geçiş tarzına dair tasarruflar	Malın başkalarına geçmemek üzere aynı soydan gelenlere kuşaktan kuşağa özgülenmesi
Vakıf yoluyla	"Tesisat ihdası fikriyle dahi mezcolunamaz"	Özgüleme vakıf kurma yoluyla da yapılamaz

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 372. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Unsur	Kural	Dayanak
Amaç	Eğitim ve öğrenim, donanım, destek ve benzeri harcamalar	TMK m. 372/1
Kuruluş	Kişiler hukuku ve miras hukuku hükümleri	TMK m. 372/1
Kuruluş şekli	Resmî senet veya ölüme bağlı tasarruf; sicile tescil	TMK m. 102
Miras yoluyla	Tasarruf edilebilir kısımla vakıf kurulabilir	TMK m. 526
Yasak	Malın aynı soydan gelenlere kuşaktan kuşağa özgülenmesi	TMK m. 372/2
Vakıf yoluyla	Yasak vakıf kurularak da aşılamaz	TMK m. 372/2
Nitelik	Buyurucu kural; kamu düzeni	Yargıtay 18. HD, K. 2007/4584
Kaynak	743 m. 322; Öntasarı m. 303	Gerekçe, s. 134-135

TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükteki Kanun'un 322. maddesini karşılamaktadır ve 1984 tarihli Öntasarının 303. maddesinden yalnız **"tahsis"** sözcüğü **"özgüleme"** sözcüğüyle değiştirilerek aynen alınmıştır. Eski metnin son fıkrasındaki "Bu tarzda tasarruf, tesisat ihdası fikriyle dahi meczolunamaz" ibaresi **anlamsız bulunduğu için** çıkarılmış; önceki fıkrayı tamamlamak üzere böyle bir özgülemenin **vakıf yoluyla da yapılamayacağı** ikinci fıkranın son cümlesinde belirtilmiştir. Tasarının 372. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 451). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, aile vakfının **amaçla sınırlı** olmasıdır: kanun aile bireylerinin eğitim ve öğrenimi, donanımı ve desteklenmesi gibi harcamaları gösterir. İkinci nokta, **yasağın kapsamıdır**: vakfedenlerin özgülediği mallardan elde edilen gelirin başkalarına geçmesini daha fazla kısıtlayan vakıf senedi değişikliği 372. maddenin ikinci fıkrasına aykırı bulunmuştur.[2] Üçüncü

2 Yargıtay 18. HD, 11.12.2006, E. 2006/8647, K. 2006/10411.
3 Yargıtay 18. HD, 03.11.2009, E. 2009/8150, K. 2009/9601.

nokta, maddenin **her vakfa uygulanmamasıdır**: genel hükümlere göre kurulan bir vakfın senedine 372. maddenin uygulanamayacağı belirtilmiştir.[3]

II. Birinci Fıkra: Aile Vakfı Kurulabilir

- **Amaç:** Eğitim ve öğrenim, donanım, destek ve benzeri harcamalar.
- **Yararlanan:** Aile bireyleri.
- **Kuruluş:** Kişiler hukuku ve miras hukuku hükümleri.

2 Birinci fıkra, aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri ve bunlara benzer amaçların gerektirdiği harcamaların yapılması için aile vakfı kurulabileceğini belirtir. "Bunlara benzer amaçlar" ifadesi, sayılan amaçların örnek olarak gösterildiğini ve aynı nitelikteki başka harcamalara da imkân tanındığını ortaya koyar.

3 Aile vakfı, kişiler hukuku ve miras hukuku hükümleri uyarınca kurulur. Kişiler hukukuna göre vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır (TMK m. 101); vakıf kurma iradesi resmî senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır ve vakıf, yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil ile tüzel kişilik kazanır (TMK m. 102). Miras hukukuna göre mirasbırakan, terekesinin tasarruf edilebilir kısmının tamamını veya bir bölümünü özgülemek suretiyle vakıf kurabilir ve vakıf ancak kanun hükümlerine uyulmak koşuluyla tüzel kişilik kazanır (TMK m. 526).

4 Aile vakfı, genel hükümlere göre kurulan vakıftan ayrılır. Vakıf kurucusuna ve ölümünden sonra mirasçılarına aylık bağlanmasını öngören vakıf senedi maddesinin 372. maddenin ikinci fıkrasına aykırı olduğu iddiasıyla açılan davada, vakfın 101 ve devamı maddelerine göre kurulduğu ve olaya 372. maddenin uygulanamayacağı belirtilmiş; ayrıca denetim makamına bu şekilde dava açma yetkisi tanınmadığı gerekçesiyle ret kararı onanmıştır.[4]

III. İkinci Fıkra: Kuşaktan Kuşağa Özgüleme Yasağı

- **Yasak:** Malın veya hakkın aynı soydan gelenlere kuşaktan kuşağa özgülenmesi.
- **Unsur:** Başkalarına geçmemek üzere yapılan özgüleme.
- **Vakıf yoluyla:** Yasak vakıf kurularak da aşılamaz.

5 İkinci fıkra, bir malın veya hakkın başkalarına geçmemek üzere aynı soydan gelenlere kuşaktan kuşağa kalacak şekilde özgülenmesini yasaklar ve böyle bir özgülemenin vakıf kurma yoluyla da yapılamayacağını belirtir. Yasak, bir malın

4 Yargıtay 18. HD, 03.11.2009, E. 2009/8150, K. 2009/9601.

veya hakkın aile içinde nesiller boyunca bağlı tutulmasına yöneliktir; aile vakfı ise birinci fıkradaki amaçlarla sınırlı olarak kurulabilir.

6 Vakıf senedinde yapılan ve vakfedenlerin özgülediği mallardan elde edilen gelirden yararlananları vakıf kurucularının ölümünden sonra evlenmeyen eşleri ve çocukları ile sınırlayan değişiklik, gelirin başkalarına geçmesini daha fazla kısıtladığı için 372. maddenin ikinci fıkrasına aykırı bulunmuş; değişikliğin yalnız bir davacı yönünden değil tamamen iptali gerektiği belirtilmiştir.[5] Bu bozma kararına karşı karar düzeltme istemi, kararın 372. maddedeki buyurucu kurala dayandığı ve bu hususun yargı makamlarınca kendiliğinden gözetilecek kamu düzenine ilişkin olduğu belirtilerek reddedilmiştir.[6]

IV. Ölüme Bağlı Tasarrufla Yapılan Özgülemeler

- **Kuruluş:** Vakıf ölüme bağlı tasarrufla da kurulabilir.
- **Sınır:** Kuşaktan kuşağa bağlama yasağı burada da geçerlidir.
- **Dava:** Tüm mirasçılar ve lehtarlar taraf olmalıdır.

7 Vakıf kurma iradesi ölüme bağlı tasarrufla da açıklanabildiğinden, vasiyetnamedeki bazı hükümler aile vakfı niteliği taşıyabilir. Bir otel binasındaki payın mirasçılarca satılamayacağını ve devredilemeyeceğini, gelirinin belirli kısımlarının her yıl bir kuruma, bir derneğe ve evlenecek torunlara verileceğini öngören vasiyetnamede ilk derece mahkemesi, bir nevi aile vakfı kurulmasının öngörüldüğünü kabul ederek satış yasağına ilişkin hükmü iptal etmiştir. Daire ise vasiyetçinin tüm mirasçıları ve vasiyet lehtarları davaya katılmadan karar verilemeyeceği gerekçesiyle hükmü bozmuştur.[7]

> UYGULAMA NOTU
>
> **Ailenin eğitim veya geçim ihtiyaçları için bir vakıf kurulmak isteniyorsa**, vakfın amacı kanunda sayılan eğitim, öğrenim, donanım ve destek gibi harcamalar çerçevesinde belirlenmeli ve vakıf kurma iradesi resmî senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanmalıdır. **Bir malı nesiller boyunca yalnız aynı soyda kalacak şekilde bağlamak** kanunen yasaktır; bu yasak vakıf kurularak da aşılamaz. **Vakıf senedinde gelirden yararlananları daraltan değişiklikler** bu yasağa aykırılık nedeniyle iptal edilebilir.

5 Yargıtay 18. HD, 11.12.2006, E. 2006/8647, K. 2006/10411.
6 Yargıtay 18. HD, 21.05.2007, E. 2007/3132, K. 2007/4584.
7 Yargıtay 3. HD, 07.07.2011, E. 2011/6043, K. 2011/11990.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY (KAPATILAN) 18. HUKUK DAİRESİ**
11.12.2006 · E. 2006/8647 · K. 2006/10411

Vakıf gelirinin başkalarına geçmesini daha da kısıtlayan vakıf senedi değişikliği 372. maddenin ikinci fıkrasına aykırıdır ve tamamen iptal edilmelidir

Bir vakfın senedinde mahkeme kararıyla yapılan değişiklikle, vakfın net gelirinden yararlanacaklar vakıf kurucularının ölümünden sonra evlenmeyen eşleri ve çocukları ile sınırlandırılmıştır. Bu değişiklikten etkilenen davacılar, değişikliğin iptalini ve gelirden eski senet hükümlerine göre yararlanmaya devam etmeyi istemiştir. Mahkeme, davayı davacılardan yalnız biri yönünden kabul ederek değişikliği bu davacı yönünden iptal etmiştir.

> *4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun 372. maddesinin birinci fıkrasında, aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri ve bunlara benzer amaçların gerektirdiği harcamaların yapılması için kişiler hukuku ve miras hukuku hükümleri uyarınca aile vakfı kurulabileceği belirtildikten sonra, bir malın veya hakkın başkalarına geçmemek üzere aynı soydan gelenlere kuşaktan kuşağa kalacak şekilde özgülenmesinin yasak olduğu ve böyle bir özgülenmenin vakıf kurma yoluyla da yapılamayacağı hükme bağlandığı halde vakıf senedinde yapılan değişiklikle vakfedenler tarafından özgülenen mallardan elde edilen gelirin başkalarına geçmesini daha fazla kısıtlayan düzenlemeye yer verilmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, 372. maddenin ikinci fıkrasındaki yasağın vakıf senedi değişikliklerine uygulanmasını gösterir. Daire, birinci fıkrada aile bireylerinin eğitim ve öğrenimleri, donanım ve desteklenmeleri gibi amaçların gerektirdiği harcamalar için aile vakfı kurulabileceğinin, ikinci fıkrada ise bir malın veya hakkın başkalarına geçmemek üzere aynı soydan gelenlere kuşaktan kuşağa kalacak şekilde özgülenmesinin ve bunun vakıf yoluyla yapılmasının yasaklandığını hatırlatmıştır. Vakfedenlerin özgülediği mallardan elde edilen gelirin başkalarına geçmesini daha fazla kısıtlayan senet değişikliği kanuna aykırı bulunmuş; değişikliğin tamamen iptali gerekirken yalnız bir davacı yönünden iptal edilmesi doğru görülmeyerek karar bozulmuştur.

2 **YARGITAY (KAPATILAN) 18. HUKUK DAİRESİ**
21.05.2007 · E. 2007/3132 · K. 2007/4584

372. maddedeki aile vakfı yasağı buyurucu bir kuraldır; kamu düzenine ilişkin olduğundan mahkemelerce kendiliğinden gözetilir

Vakıf senedi değişikliğinin 372. maddeye aykırılık nedeniyle tamamen iptali gerektiğini belirten bozma kararına karşı davalı vakıf karar düzeltme isteminde bulunmuştur.

> *Dairemizin bozma kararı 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 372. maddesinde öngörülen aile vakıfları ile ilgili buyurucu kurala dayanmakta olup, bu husus*

yargı makamlarınca kendiliğinden göz önünde bulunduracak olan kamu düzenini ilgilendirmektedir.

DEĞERLENDİRME Karar, 372. maddenin ikinci fıkrasındaki yasağın niteliğini açıklar. Daireye göre bozma kararı 372. maddede öngörülen aile vakıflarıyla ilgili buyurucu kurala dayanmaktadır ve bu husus yargı makamlarınca kendiliğinden göz önünde bulundurulacak kamu düzenini ilgilendirir. Bu nedenle tarafların ileri sürmesine bağlı olmaksızın, vakıf senedindeki yasağa aykırı düzenlemeler mahkemece gözetilmelidir. Düzeltme dileğinde ileri sürülen sebepler kanundaki hâllere uymadığından istem reddedilmiştir.

3 **YARGITAY (KAPATILAN) 18. HUKUK DAİRESİ**
03.11.2009 · E. 2009/8150 · K. 2009/9601

Genel hükümlere göre kurulan bir vakfın senedine 372. madde uygulanamaz; denetim makamına senet maddesinin kaldırılması için dava açma yetkisi de tanınmamıştır

Vakıfların denetim makamı, kurucusuna ve ölümünden sonra mirasçılarına aylık bağlanmasını öngören vakıf senedi maddesinin 372. maddenin ikinci fıkrasına aykırı olduğunu ileri sürerek bu maddenin kaldırılmasını istemiştir. Mahkeme, davacının senet maddelerinin değiştirilmesini veya kaldırılmasını isteyemeyeceği ve aktif husumet ehliyetinin bulunmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

> *Dava konusu vakıf 4721 sayılı Türk Medeni Yasasının 101. ve devamı maddeleri uyarınca kurulmuştur. Olaya Türk Medeni Yasasının 372.maddesini uygulama olanağı bulunmadığı gibi, denetim makamı olan Vakıflar Genel Müdürlüğüne bu şekilde dava açma hususunda yasalarla verilmiş bir yetki ve görev de bulunmadığından...*

DEĞERLENDİRME Karar, aile vakfı yasağının kapsamını gösterir. Daireye göre dava konusu vakıf aile vakfı olarak değil, Türk Medeni Kanunu'nun 101 ve devamı maddelerindeki genel hükümlere göre kurulmuştur ve olaya 372. maddenin uygulanması mümkün değildir. Ayrıca denetim makamına bu şekilde dava açma konusunda kanunlarla verilmiş bir yetki ve görev bulunmadığından, ret kararı sonucu itibarıyla usul ve yasaya uygun bulunarak onanmıştır.

4 **YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**
07.07.2011 · E. 2011/6043 · K. 2011/11990

Satış yasağı ve gelir özgülemesi içeren vasiyetname hükmünün iptali davasında vasiyetçinin tüm mirasçıları ve vasiyet lehtarları taraf olmalıdır

Vasiyetçi, noterde düzenlediği vasiyetnamesinde bir otel binasındaki payının mirasçılarınca satılamayacağını ve devredilemeyeceğini, gelirinin belirli kısımlarının her yıl bir kuruma, bir derneğe ve evlenecek torunlarına verileceğini öngörmüştü; tapuya satış yasağı şerhi konulmuştur. Payları devralan mirasçılar şerhin kaldırılmasını istemiştir. Mahkeme, vasiyetnamenin bir nevi aile vakfı kurulmasını öngördüğünü

ve satış yasağının hukuka aykırı olduğunu kabul ederek ilgili hükmü iptal etti ve şerhin kaldırılmasına karar vermiştir.

> *Bu durumda tapuda adları geçen davacı mirasçılar dışındaki vasiyetçinin diğer tüm mirasçılarının ve vasiyetnamenin 3.maddesinde belirtilen vasiyet lehtarlarının (alacaklıların) davada taraf gösterilmeden sadece tapu sicil müdürlüğüne karşı dava açılmış olması doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile vakfına benzeyen ölüme bağlı tasarruflarda davanın taraflarını belirler. İlk derece mahkemesi, satış ve devir yasağı ile gelirin belirli kişi ve kurumlara ayrılmasını öngören vasiyetnameyi bir nevi aile vakfı olarak değerlendirmiştir. Daire ise davanın, şerhin dayanağı olan vasiyetnamenin iptali istemine ilişkin olduğunu belirtmiş; vasiyetçinin davacılar dışındaki tüm mirasçıları ve vasiyetnamede gelir özgülenen lehtarlar davaya katılmadan yalnız tapu sicil müdürlüğüne karşı dava açılmasını doğru bulmayarak kararı bozmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 373:** Aile malları ortaklığının koşulları.
- **TMK m. 370:** Altsoyun denkleştirme alacağı.
- **TMK m. 371:** Denkleştirme alacağının istenmesi.
- **TMK m. 367:** Ev başkanlığının koşulları.

MADDE

373

B. Aile malları ortaklığı
I. Oluşumu
1. Koşulları

KANUN METNİ

Hısımlar, kendilerine geçen mirasın tamamı veya bir bölümüyle ya da ortaya başka mallar koymak suretiyle aralarında bir aile malları ortaklığı kurabilirler.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 373, aile malları ortaklığının kimler arasında ve hangi mallarla kurulabileceğini düzenler. Ortaklığı **hısımlar** kurar. Ortaklık, hısımlara **geçen mirasın tamamı veya bir bölümüyle** ya da ortaya **başka mallar koyarak** kurulabilir. Gerekçeye göre kurum, bir kısım malların **tüzel kişilik oluşturulmaksızın** ailenin ihtiyaçlarına özgülenmesidir ve ortaklıkta bir **elbirliği mülkiyeti** söz konusudur; eski Kanun'daki "aile şirketi emvali" adı kurumun niteliğine uygun düşmediği için "aile malları ortaklığı" adı tercih edilmiştir. Ortaklık sözleşmesinin resmî şekilde yapılması gerekir (TMK m. 374). Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Aile malları ortaklığı	Hısımların mirastan veya ortaya koydukları mallarla, tüzel kişilik oluşturmadan kurdukları mal ortaklığı.
Hısım	Kan veya kayın bağıyla bağlı kişi.
Elbirliği mülkiyeti	Malın ortaklardan her birine ayrı ayrı değil, ortaklara birlikte ait olması.
Miras ortaklığı	Mirasbırakanın ölümüyle mirasçılar arasında kendiliğinden doğan elbirliği.
Kazanç paylı ortaklık	Ortaklık mallarının işletilmesinin ve temsilinin, yıllık kazançtan pay verilmesi kaydıyla ortaklardan birine bırakıldığı ortaklık (TMK m. 384).

1 Yargıtay HGK, 11.05.2011, E. 2011/6-165, K. 2011/298.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 373- Yürürlükteki Kanunun 323 üncü maddesini karşılamaktadır. Madde, 1984 tarihli Öntasarının 304 üncü maddesinden alınmıştır. Yürürlükteki metne göre hüküm değişikliği yoktur. Yürürlükteki Kanunun 323 ilâ 325 inci maddelerinin konusu "aile şirketi emvali" adındaki mal topluluğudur. Bu hükümlerle düzenlenmek istenen kurum, bir kısım malların bir tüzel kişilik oluşturulmaksızın ailenin ihtiyaçlarına özgülenmesidir. Kaynak İsviçre Medenî Kanununun 336 ilâ 348 inci maddelerinde düzenlenen bu kurumun Almanca adı "Gemeiderschaft" ve Fransızca adı "İndivision" terimine karşılık olmak üzere yürürlükteki metinde kullanılan "aile şirketi emvali" ifadesi, kurumun niteliğine uygun düşmemektedir. Bu nedenle, yeni düzenlemede "aile malları ortaklığı" ifadesi tercih edilmiştir. Hısımların kendilerine geçen mirasın tümü veya bir bölümüyle ya da ortaya başka mallar koymak suretiyle oluşturabilecekleri bu maddede öngörülen ortaklıkta bir elbirliği mülkiyeti söz konusudur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 135*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'la aynı hükmü taşıdığını, değişikliğin kurumun adında olduğunu gösterir. "Aile şirketi emvali" adı bırakılmış, kurumun tüzel kişiliği olmayan bir elbirliği ortaklığı olduğunu yansıtan "aile malları ortaklığı" adı benimsenmiştir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 323. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Hısımlar, terekedeki hisselerinin tamamını veya bir kısmını bırakmak veya ortaya diğer mallar koymak suretiyle aralarında, şirketi emval tesis edebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 323 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 323	4721 sayılı Kanun m. 373
Kurumun adı	Aile şirket emvali	Aile malları ortaklığı
Kurucular	Hısımlar	Hısımlar
Mallar	Terekedeki hisselerin tamamı veya bir kısmı ya da ortaya konan diğer mallar	Geçen mirasın tamamı veya bir bölümü ya da ortaya konan başka mallar

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 373. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Unsur	Kural	Dayanak
Kurucular	Hısımlar	TMK m. 373
Mallar	Geçen mirasın tamamı veya bir bölümü; ortaya konan başka mallar	TMK m. 373
Nitelik	Tüzel kişiliği olmayan elbirliği mülkiyeti	Gerekçe, s. 135
Şekil	Resmî şekil; bütün ortakların veya temsilcilerinin imzası	TMK m. 374
Alacaklar	Elbirliği hâlinde alacaklılık	Yargıtay HGK, K. 2011/298
Tarım arazisi	Mirasçılar tarımsal araziyi aile malları ortaklığına devredebilir	5403 s. K. m. 8/C
Kaynak	743 m. 323; Öntasarı m. 304; İsviçre MK m. 336 vd.	Gerekçe, s. 135

TBMM gerekçesine göre madde, yürürlükteki Kanun'un 323. maddesini karşılamaktadır ve 1984 tarihli Öntasarının 304. maddesinden alınmıştır; yürürlükteki metne göre **hüküm değişikliği yoktur**. Gerekçe, eski Kanun'un 323 ila 325. maddelerinin konusu olan ve "aile şirketi emvali" adı verilen mal topluluğunun, bir kısım malların **bir tüzel kişilik oluşturulmaksızın ailenin ihtiyaçlarına özgülenmesi** olduğunu, bu adın kurumun niteliğine uygun düşmediğini ve bu nedenle **"aile malları ortaklığı"** ifadesinin tercih edildiğini belirtir; ortaklıkta bir **elbirliği mülkiyeti** söz konusudur. Tasarının 373. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 452). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, ortaklığın **yalnız hısımlar arasında** kurulabilmesidir. İkinci nokta, ortaklığın **kendiliğinden doğmamasıdır**: mirasbırakanın ölümüyle mirasçılar arasında miras ortaklığı doğar, aile malları ortaklığı ise ancak hısımların resmî şekilde yapacakları bir sözleşmeyle kurulur (TMK m. 374). Üçüncü nokta, ortaklığın **elbirliği** niteliğidir: aile malları ortaklığına giren alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebilir.[2]

II. Ortaklığı Kurabilecek Kişiler

- **Kurucular:** Hısımlar.

2 Yargıtay HGK, 11.05.2011, E. 2011/6-165, K. 2011/298.

- **Hısımlık:** Kan veya kayın bağına dayanır.
- **Kuruluş:** Hısımların resmî şekilde yapacakları sözleşme.

2 Madde, aile malları ortaklığını hısımlara özgü bir kurum olarak düzenler; hısımlık kan veya kayın hısımlığı olarak ortaya çıkar (TMK m. 17 ve 18). Aile malları ortaklığı kendiliğinden doğmaz; hısımların ortaklığı kurma iradesini içeren bir sözleşme gerekir. Bu sözleşmenin resmî şekilde yapılması ve bütün ortakların veya temsilcilerinin imzalarını taşıması gerekir (TMK m. 374).

III. Ortaklığa Konulabilecek Mallar

- **Miras:** Hısımlara geçen mirasın tamamı veya bir bölümü.
- **Başka mallar:** Hısımların ortaya koyduğu mallar.
- **Tarım arazisi:** Terekedeki tarımsal arazi ortaklığa devredilebilir.

3 Ortaklık, hısımlara geçen mirasın tamamı veya bir bölümüyle kurulabilir; hısımlar ortaya başka mallar koyarak da ortaklık kurabilir. Böylece mirastan gelen mallar, mirasçılar arasındaki miras ortaklığından sonra da sözleşmeye dayanan bir ortaklık içinde birlikte işletilebilir.

4 Tarım arazilerinde bu imkân ayrıca düzenlenmiştir: Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'na göre mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyetinin 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini kararlaştırabilir (5403 s. K. m. 8/C). Bu hükmün yürürlüğe girmesinden önce ölen mirasbırakanın tarım arazileri bakımından 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı belirtilmiştir.[3]

IV. Ortaklığın Niteliği: Elbirliği Mülkiyeti

- **Tüzel kişilik:** Yoktur.
- **Mülkiyet:** Ortaklar ortaklık mallarının elbirliği hâlinde malikidir.
- **Alacaklar:** Elbirliği hâlinde alacaklılık.

5 Gerekçeye göre aile malları ortaklığı, bir kısım malların bir tüzel kişilik oluşturulmaksızın ailenin ihtiyaçlarına özgülenmesidir ve ortaklıkta bir elbirliği mülkiyeti söz konusudur. Ortaklar ortaklığa giren malların elbirliği hâlinde malikidir ve ortaklığın borçlarından müteselsil olarak sorumludur (TMK m. 379); ortaklık sürdükçe paylarını isteyemez ve payları üzerinde tasarruf işlemi yapamazlar (TMK m. 376).

6 Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında aile malları ortaklığına giren alacak haklarını da saymış

3 Yargıtay 14. HD, 21.01.2021, E. 2017/1289, K. 2021/226.

ve bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir.[4]

V. Miras Ortaklığından Farkı

- **Doğuş:** Miras ortaklığı ölümle kendiliğinden doğar; aile malları ortaklığı sözleşmeyle kurulur.
- **Amaç:** Aile malları ortaklığı elbirliğiyle iktisadi faaliyet için kurulur.
- **Süre:** Aile malları ortaklığı belirli veya belirsiz süreli olabilir.

7 Mirasbırakanın ölümüyle mirasçılar arasında kendiliğinden bir miras ortaklığı doğar ve mirasçılar terekedeki mallar üzerinde elbirliğiyle malik olur (TMK m. 640). Aile malları ortaklığı ise hısımların sözleşmesiyle kurulur; ortaklar elbirliği ile iktisadi faaliyette bulunmak üzere birleşir ve ortaklık belirli veya belirsiz süre için kurulabilir (TMK m. 375). Hukuk Genel Kurulu, miras ortaklığı sürerken mirasçılardan hiçbirinin diğerlerinin rızası olmaksızın ortak alacağın bir payı veya bütünü üzerinde hak ileri süremeyeceğini de belirtmiştir.[5]

UYGULAMA NOTU

Mirastan kalan mallar hısımlarla birlikte işletilmek isteniyorsa, aile malları ortaklığı sözleşmesi resmî şekilde yapılmalı ve bütün ortakların veya temsilcilerinin imzası alınmalıdır. **Sözleşmede** ortaklığın süresi, yönetimi ve ortakların hakları açıkça belirlenmelidir. **Terekede tarım arazisi varsa**, mirasçılar bu arazinin aile malları ortaklığına devrini de kararlaştırabilir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298

Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur; bu alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareketiyle istenebilir

Mirasbırakanın kiraya verdiği taşınmaz payı için atanan miras ortaklığı temsilcisi, kiracıdan ödenmeyen kira bedellerini istemiştir. Mahkeme, kiranın bölünerek bir kısım mirasçılara ödendiğini ve bu ödemelerin iyiniyetli kiracıyı borcundan kurtardığını belirterek istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Elbirliği halinde alacaklılık durumları bazı kanun hükümlerinde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklıkta ortaklık alacakları (818 sayılı Borçlar*

4 Yargıtay HGK, 11.05.2011, E. 2011/6-165, K. 2011/298.
5 Yargıtay HGK, 11.05.2011, E. 2011/6-165, K. 2011/298.

Kanunu m.534);miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak hakları (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.640);eşler arasında mal ortaklığı rejimi varsa bunların ortaklık kapsamına giren alacakları (TMK m.256);aile malları ortaklığında bu ortaklığa giren alacak hakları (TMK. m.373) için elbirliği halinde alacaklılık söz konusudur. Bu emredici kanun hükümlerine göre, söz konusu alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan talep edilebilir.

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının elbirliği niteliğinin alacaklar bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında adi ortaklık alacaklarını, miras ortaklığı sürerken mirasbırakandan intikal eden alacakları, mal ortaklığı rejimindeki ortaklık alacaklarını ve aile malları ortaklığına giren alacak haklarını saymış; bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir. Somut olayda miras ortaklığına ilişkin bu ilke uygulanmış, mirasçılardan birine veya birkaçına yapılan ödemenin kiracıyı terekeye karşı borcundan kurtarmayacağı belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 376).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Mirasçılar terekedeki tarım arazisini aile malları ortaklığına devredebilir; ancak bu imkânı getiren hüküm, yürürlüğünden önce ölen mirasbırakanın arazilerine uygulanamaz

Mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılardan biri, terekedeki tarım arazilerinin ehil mirasçı olarak tarımsal gelir değeri üzerinden kendisine devrini istemiştir. Bir kısım davalılar derdest ortaklığın giderilmesi davasını ileri sürdü ve başka bir mirasçının ehil mirasçı olduğunu savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyeti hakkında; a) Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devrini,b) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 373 üncü ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini, c) Mirasçıların tamamının miras payı oranında hissedarı oldukları 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları limited şirkete devrini, ç) Mülkiyetin üçüncü kişilere devrini, kararlaştırabilirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının tarım arazilerinin mirasçılar arasında korunmasındaki yerini gösterir. Daire, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/C maddesini aktararak mirasçıların terekedeki tarımsal arazinin bir mirasçıya, 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına, limited şirkete ya da üçüncü kişilere devrini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir. Ancak bu hükmün ve geçiş hükmünün yürürlüğe girmesinden önce mirasbırakan öldüğünden, 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı ve davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 374:** Aile malları ortaklığında şekil.
- **TMK m. 376:** Elbirliği ile işletme.
- **TMK m. 379:** Ortak mallar ve kişisel mallar.
- **TMK m. 372:** Aile vakfı.

MADDE

374

B. Aile malları ortaklığı
I. Oluşumu
2. Şekil

KANUN METNİ

Aile malları ortaklığı sözleşmesinin resmî şekilde yapılması ve bütün ortakların veya temsilcilerinin imzalarını taşıması gerekir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 374, aile malları ortaklığı sözleşmesinin şeklini düzenler. Sözleşmenin **resmî şekilde** yapılması ve **bütün ortakların veya temsilcilerinin imzalarını** taşıması gerekir. Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil kural olarak geçerlilik şeklidir; öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz (TBK m. 12). Eski Kanun, bu şekle uyulmadıkça ortaklığın kurulmuş olmayacağını açıkça belirtiyordu; gerekçeye göre yeni metinde **hüküm değişikliği yoktur**, madde yalnız daha sade ve açık bir dille yazılmıştır.

TEMEL KAVRAMLAR

Resmî şekil	Sözleşmenin, kanunla yetkilendirilmiş bir makam tarafından düzenlenmesi.
Geçerlilik şekli	Uyulmadığında sözleşmenin hüküm doğurmadığı şekil.
Ortak	Aile malları ortaklığına katılan hısım.
Temsilci	Ortak adına imza atmaya yetkili kişi.
Aile malları ortaklığı	Hısımların mirastan veya ortaya koydukları mallarla, tüzel kişilik oluşturmadan kurdukları mal ortaklığı.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 374- 1984 tarihli Öntasarının 305 inci maddesi örnek alınarak yazılan bu madde, yürürlükteki Kanunun 324 üncü maddesini karşılamaktadır. Hüküm değişikliği yoktur; ancak daha sade ve açık bir dille kaleme alınmıştır.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 135

Gerekçe, maddenin eski Kanun'la aynı hükmü taşıdığını ve değişikliğin yalnız dile ilişkin olduğunu açıkça belirtir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 324. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Bütün şeriklerin veya mümessillerinin imzalarını havi resmi bir senede raptedilmedikçe, mal ortaklığı, tesis edilmiş olmaz.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 324 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 324	4721 sayılı Kanun m. 374
Şekil	Resmî senet	Resmî şekil
İmza	Bütün şeriklerin veya mümessillerinin imzası	Bütün ortakların veya temsilcilerinin imzası
Sonuç	Şekle uyulmadıkça ortaklık kurulmuş olmaz	Maddede ayrıca yazılmamıştır; gerekçeye göre hüküm değişikliği yoktur

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 374. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Unsur	Kural	Dayanak
Şekil	Resmî şekil	TMK m. 374
İmza	Bütün ortakların veya temsilcilerinin imzası	TMK m. 374
Şeklin niteliği	Kural olarak geçerlilik şekli	TBK m. 12/2
Eski Kanun	Şekle uyulmadıkça ortaklık kurulmuş olmaz	743 s. K. m. 324
Değişiklik	Hüküm değişikliği yok; daha sade dil	Gerekçe, s. 135
Kaynak	Öntasarı m. 305	Gerekçe, s. 135

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 305. maddesi örnek alınarak ya- 1
zılan bu madde, yürürlükteki Kanun'un 324. maddesini karşılamaktadır; **hüküm değişikliği yoktur**, madde yalnız **daha sade ve açık bir dille** kaleme alınmıştır. Tasarının 374. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 452).

> **DİKKAT**
>
> Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, şeklin **resmî şekil** olmasıdır; adi yazılı bir sözleşme yetmez. İkinci nokta, sözleşmenin **bütün ortakların veya temsilcilerinin** imzasını taşıması gerektiğidir; ortaklardan birinin imzası eksik olan sözleşme maddenin aradığı şekli karşılamaz. Üçüncü nokta, şekle uyulmamasının **sonucudur**: kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil kural olarak geçerlilik şeklidir ve şekle uyulmaksızın kurulan sözleşme hüküm doğurmaz (TBK m. 12/2).

II. Resmî Şekil

- **Şekil:** Sözleşme resmî şekilde yapılır.
- **Adi yazılı sözleşme:** Yeterli değildir.
- **Amaç:** Ortakların iradesinin güvenilir biçimde belgelenmesi.

2 Madde, aile malları ortaklığı sözleşmesinin resmî şekilde yapılmasını arar. Resmî şekil, sözleşmenin kanunla yetkilendirilmiş bir makam tarafından düzenlenmesidir; bu nedenle tarafların kendi aralarında düzenleyip imzaladıkları adi yazılı bir sözleşme maddenin aradığı şekli karşılamaz. Aile malları ortaklığı hısımlara geçen mirasın tamamı veya bir bölümüyle ya da ortaya konan başka mallarla kurulduğundan (TMK m. 373), şekil şartı ortakların bu mallar üzerindeki iradesini güvenilir biçimde belgelemeye hizmet eder.

III. Bütün Ortakların veya Temsilcilerinin İmzası

- **Kural:** Sözleşme bütün ortakların imzasını taşır.
- **Temsil:** Ortak yerine temsilcisi de imza atabilir.
- **Eksik imza:** Maddenin aradığı şekli karşılamaz.

3 Sözleşmenin bütün ortakların veya temsilcilerinin imzalarını taşıması gerekir. Ortaklık bütün ortakları elbirliği ile iktisadi faaliyette bulunmak üzere birleştirdiğinden (TMK m. 376) ve ortaklar ortaklık mallarının elbirliği hâlinde maliki olduğundan (TMK m. 379), ortaklardan her birinin katılımı sözleşmede imzayla görünmelidir. Madde, ortakların kendileri yerine temsilcilerinin de imza atabileceğini açıkça kabul eder.

IV. Şekle Uyulmamasının Sonucu

- **Genel kural:** Kanundaki şekil kural olarak geçerlilik şeklidir.
- **Sonuç:** Şekle uyulmadan kurulan sözleşme hüküm doğurmaz.
- **Eski Kanun:** Ortaklık “tesis edilmiş olmaz”.

Türk Borçlar Kanunu'na göre kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil kural olarak geçerlilik şeklidir ve öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz (TBK m. 12/2). Eski Kanun'un 324. maddesi de bütün şeriklerin veya temsilcilerinin imzalarını taşıyan resmî bir senet düzenlenmedikçe mal ortaklığının kurulmuş olmayacağını açıkça söylüyordu. Gerekçeye göre yeni metinde hüküm değişikliği bulunmadığından, bu sonuç yeni düzenleme için de geçerlidir. 4

UYGULAMA NOTU

Hısımlarla aile malları ortaklığı kurulacaksa, sözleşme resmî şekilde yapılmalıdır; tarafların kendi aralarında imzaladıkları bir belge yeterli değildir. **Bütün ortakların** ya da yetkili temsilcilerinin sözleşmeyi imzalaması sağlanmalıdır. **Sözleşmede** ortaklığa konulan mallar, ortaklığın süresi ve yönetimi açıkça belirlenmelidir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298

Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur; bu alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareketiyle istenebilir

Mirasbırakanın kiraya verdiği taşınmaz payı için atanan miras ortaklığı temsilcisi, kiracıdan ödenmeyen kira bedellerini istemiştir. Mahkeme, kiranın bölünerek bir kısım mirasçılara ödendiğini ve bu ödemelerin iyiniyetli kiracıyı borcundan kurtardığını belirterek istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Elbirliği halinde alacaklılık durumları bazı kanun hükümlerinde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklıkta ortaklık alacakları (818 sayılı Borçlar Kanunu m.534);miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak hakları (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.640);eşler arasında mal ortaklığı rejimi varsa bunların ortaklık kapsamına giren alacakları (TMK m.256);aile malları ortaklığında bu ortaklığa giren alacak hakları (TMK. m.373) için elbirliği halinde alacaklılık söz konusudur. Bu emredici kanun hükümlerine göre, söz konusu alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan talep edilebilir.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının elbirliği niteliğinin alacaklar bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında adi ortaklık alacaklarını, miras ortaklığı sürerken mirasbırakandan intikal eden alacakları, mal ortaklığı rejimindeki ortaklık alacaklarını ve aile malları ortaklığına giren alacak haklarını saymış; bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir. Somut olayda miras ortaklığına ilişkin bu ilke uygulanmış,

mirasçılardan birine veya birkaçına yapılan ödemenin kiracıyı terekeye karşı borcundan kurtarmayacağı belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 376).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Mirasçılar terekedeki tarım arazisini aile malları ortaklığına devredebilir; ancak bu imkânı getiren hüküm, yürürlüğünden önce ölen mirasbırakanın arazilerine uygulanamaz

Mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılardan biri, terekedeki tarım arazilerinin ehil mirasçı olarak tarımsal gelir değeri üzerinden kendisine devrini istemiştir. Bir kısım davalılar derdest ortaklığın giderilmesi davasını ileri sürdü ve başka bir mirasçının ehil mirasçı olduğunu savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyeti hakkında; a) Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devrini,b) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 373 üncü ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini, c) Mirasçıların tamamının miras payı oranında hissedarı oldukları 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları limited şirkete devrini, ç) Mülkiyetin üçüncü kişilere devrini, kararlaştırabilirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının tarım arazilerinin mirasçılar arasında korunmasındaki yerini gösterir. Daire, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/C maddesini aktararak mirasçıların terekedeki tarımsal arazinin bir mirasçıya, 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına, limited şirkete ya da üçüncü kişilere devrini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir. Ancak bu hükmün ve geçiş hükmünün yürürlüğe girmesinden önce mirasbırakan öldüğünden, 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı ve davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 373:** Aile malları ortaklığının koşulları.
- **TMK m. 375:** Ortaklığın süresi.
- **TMK m. 376:** Elbirliği ile işletme.
- **TMK m. 379:** Ortak mallar ve kişisel mallar.

MADDE

375

B. Aile malları ortaklığı

II. Süre

KANUN METNİ

(1) Aile malları ortaklığı, belirli veya belirsiz süre için kurulabilir. Süre belirlenmediği takdirde ortaklardan her biri, altı ay önceden bildirmek koşuluyla ortaklıktan çıkabilir.

(2) Bu bildirim, tarımsal işletme ile ilgili bir ortaklıkta, ancak ürünlerin yetiştiği yere göre olağan hasat mevsiminin sonu için geçerlidir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 375, aile malları ortaklığının süresini ve ortaklıktan çıkmayı düzenler. Ortaklık **belirli veya belirsiz süre** için kurulabilir. Süre belirlenmemişse ortaklardan her biri **altı ay önceden bildirmek** koşuluyla ortaklıktan çıkabilir. Tarımsal işletmeyle ilgili bir ortaklıkta bu bildirim, ancak ürünlerin yetiştiği yere göre **olağan hasat mevsiminin sonu** için geçerlidir. Gerekçeye göre eski metindeki "ziraat mevsimi" ifadesi "hasat" olarak değiştirilmiştir. Fesih bildirimi ortaklığın sona erme sebeplerinden biridir; öteki ortaklar ayrılan ortağın haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilir (TMK m. 380, 381).

TEMEL KAVRAMLAR

Belirli süreli ortaklık	Süresi sözleşmede gösterilen ortaklık.
Belirsiz süreli ortaklık	Süresi belirlenmemiş ortaklık.
Fesih bildirimi	Ortağın ortaklıktan çıkma iradesini öteki ortaklara bildirmesi.
Tarımsal işletme	Toprağın işlenmesine veya ürün yetiştirilmesine dayanan işletme.
Olağan hasat mevsimi	Ürünlerin yetiştiği yerde ürünün alındığı olağan dönem.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 375- 1984 tarihli Öntasarının 306 ncı maddesini örnek alan bu madde, yürürlükteki Kanunun 325 inci maddesini karşılamaktadır. Yürürlükteki metinde yer alan ziraat mevsimi ifadesi, hasat olarak değiştirilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 135*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 325. maddesini karşıladığını ve tek değişikliğin tarımsal işletmelere ilişkin fıkrada "ziraat mevsimi" yerine "hasat" ifadesinin kullanılması olduğunu gösterir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 325. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mal ortaklığı, muayyen veya gayri muayyen bir müddet için olabilir. Müddet, muayyen olmadığı takdirde; ortaklardan her biri, altı ay evvel ihbar edilmek şartiyle şirketle alakasını kesebilir. Şirket, zirai bir işe dair olduğu takdirde; ihbardan sonra geçmesi lazımgelen müddet, mahalli örfe göre, o iş için muktazi ziraat mevsiminden ibarettir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 325 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 325	4721 sayılı Kanun m. 375
Süre	Muayyen veya gayri muayyen	Belirli veya belirsiz
Çıkma	Altı ay evvel ihbarla şirketle alakayı kesme	Altı ay önceden bildirimle ortaklıktan çıkma
Tarımsal iş	İhbardan sonra mahallî örfe göre gerekli ziraat mevsimi	Bildirim olağan hasat mevsiminin sonu için geçerli

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 375. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Unsur	Kural	Dayanak
Süre	Belirli veya belirsiz	TMK m. 375/1
Çıkma	Süre belirlenmemişse altı ay önceden bildirim	TMK m. 375/1
Tarımsal işletme	Bildirim olağan hasat mevsiminin sonu için geçerli	TMK m. 375/2

Unsur	Kural	Dayanak
Sona erme	Fesih bildirimi ve sürenin bitmesi sona erme sebepleridir	TMK m. 380
Devam	Öteki ortaklar ayrılanın haklarını ödeyerek sürdürebilir	TMK m. 381
Değişiklik	"Ziraat mevsimi" yerine "hasat"	Gerekçe, s. 135
Kaynak	743 m. 325; Öntasarı m. 306	Gerekçe, s. 135

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 306. maddesini örnek alan bu madde, yürürlükteki Kanun'un 325. maddesini karşılamaktadır; yürürlükteki metinde yer alan **"ziraat mevsimi"** ifadesi **"hasat"** olarak değiştirilmiştir. Tasarının 375. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 452). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, altı aylık bildirim imkânının **yalnız süresi belirlenmemiş** ortaklıklar için öngörülmesidir; belirli süreli ortaklık, süre açıkça veya örtülü olarak uzatılmadıkça sürenin bitmesiyle sona erer (TMK m. 380). İkinci nokta, **tarımsal işletmelerde** bildirimin ancak olağan hasat mevsiminin sonu için geçerli olmasıdır. Üçüncü nokta, ortaklardan birinin çıkmasının **ortaklığı her zaman sona erdirmemesidir**: öteki ortaklar ayrılan ortağın haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilir (TMK m. 381).

II. Birinci Fıkra: Belirli veya Belirsiz Süre

- **Belirli süre:** Süre bitince, uzatılmadıkça ortaklık sona erer.
- **Belirsiz süre:** Ortak altı ay önceden bildirerek çıkabilir.
- **Bildirim:** Ortaklıktan çıkma iradesinin öteki ortaklara açıklanması.

Aile malları ortaklığı belirli veya belirsiz süre için kurulabilir. Süre belirlenmişse ortaklık, açıkça veya örtülü olarak uzatılmadığı takdirde sürenin bitmesiyle sona erer (TMK m. 380). Süre belirlenmemişse ortaklardan her biri altı ay önceden bildirmek koşuluyla ortaklıktan çıkabilir. Fesih bildirimi, bütün ortakların anlaşması, ortaklardan birinin payının haczedilmesi ve satışının istenmesi, iflası ve haklı sebebe dayanan istemi ile birlikte ortaklığın sona erme sebepleri arasında sayılır (TMK m. 380). 2

Ortaklardan birinin çıkması ortaklığı her zaman sona erdirmez. Öteki ortaklar, ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilir; evlenen ortak ise fesih bildirimine gerek olmaksızın ortaklıktaki hakkının kendisine ödenmesini isteyebilir (TMK m. 381). Ayrılan ortağın payı, ortaklık mallarının ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna göre hesaplanır; hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez (TMK m. 383). 3

III. İkinci Fıkra: Tarımsal İşletmelerde Bildirim

- **Kapsam:** Tarımsal işletmeyle ilgili ortaklık.
- **Kural:** Bildirim olağan hasat mevsiminin sonu için geçerlidir.
- **Ölçü:** Ürünlerin yetiştiği yer.

4 İkinci fıkraya göre bildirim, tarımsal işletme ile ilgili bir ortaklıkta ancak ürünlerin yetiştiği yere göre olağan hasat mevsiminin sonu için geçerlidir. Böylece ortaklıktan çıkma bildirimi, o yerde ürünlerin olağan olarak alındığı dönem sona ermeden hüküm doğurmaz. Gerekçe, eski metindeki "ziraat mevsimi" ifadesinin "hasat" olarak değiştirildiğini belirtir; eski metin, zirai bir işe ilişkin ortaklıkta ihbardan sonra geçmesi gereken sürenin mahallî örfe göre o iş için gerekli ziraat mevsiminden ibaret olduğunu öngörüyordu.

5 Mirasçılar terekedeki tarımsal araziyi 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına da devredebilir (5403 s. K. m. 8/C); böyle bir ortaklık tarımsal işletmeyle ilgili olduğunda ortaklıktan çıkma bildirimi ikinci fıkradaki hasat kuralına tabidir.

UYGULAMA NOTU

Aile malları ortaklığı sözleşmesinde süre açıkça belirlenmelidir; belirlenmezse ortaklardan her biri altı ay önceden bildirerek ortaklıktan çıkabilir. **Ortaklık bir tarımsal işletmeyle ilgiliyse**, çıkma bildirimi ancak olağan hasat mevsiminin sonu için hüküm doğurur. **Bir ortak ayrılırsa**, öteki ortaklar onun haklarını ödeyerek ortaklığı sürdürebilir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298

Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur; bu alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareketiyle istenebilir

Mirasbırakanın kiraya verdiği taşınmaz payı için atanan miras ortaklığı temsilcisi, kiracıdan ödenmeyen kira bedellerini istemiştir. Mahkeme, kiranın bölünerek bir kısım mirasçılara ödendiğini ve bu ödemelerin iyiniyetli kiracıyı borcundan kurtardığını belirterek istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *"Elbirliği halinde alacaklılık durumları bazı kanun hükümlerinde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklıkta ortaklık alacakları (818 sayılı Borçlar Kanunu m.534);miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak hakları (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.640);eşler arasında mal ortaklığı rejimi varsa bunların ortaklık kapsamına giren alacak-*

ları (TMK m.256);aile malları ortaklığında bu ortaklığa giren alacak hakları (TMK. m.373) için elbirliği halinde alacaklılık söz konusudur. Bu emredici kanun hükümlerine göre, söz konusu alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan talep edilebilir.

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının elbirliği niteliğinin alacaklar bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında adi ortaklık alacaklarını, miras ortaklığı sürerken mirasbırakandan intikal eden alacakları, mal ortaklığı rejimindeki ortaklık alacaklarını ve aile malları ortaklığına giren alacak haklarını saymış; bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir. Somut olayda miras ortaklığına ilişkin bu ilke uygulanmış, mirasçılardan birine veya birkaçına yapılan ödemenin kiracıyı terekeye karşı borcundan kurtarmayacağı belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 376).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Mirasçılar terekedeki tarım arazisini aile malları ortaklığına devredebilir; ancak bu imkânı getiren hüküm, yürürlüğünden önce ölen mirasbırakanın arazilerine uygulanamaz

Mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılardan biri, terekedeki tarım arazilerinin ehil mirasçı olarak tarımsal gelir değeri üzerinden kendisine devrini istemiştir. Bir kısım davalılar derdest ortaklığın giderilmesi davasını ileri sürdü ve başka bir mirasçının ehil mirasçı olduğunu savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyeti hakkında; a) Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devrini,b) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 373 üncü ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini, c) Mirasçıların tamamının miras payı oranında hissedarı oldukları 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları limited şirkete devrini, ç) Mülkiyetin üçüncü kişilere devrini, kararlaştırabilirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının tarım arazilerinin mirasçılar arasında korunmasındaki yerini gösterir. Daire, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/C maddesini aktararak mirasçıların terekedeki tarımsal arazinin bir mirasçıya, 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına, limited şirkete ya da üçüncü kişilere devrini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir. Ancak bu hükmün ve geçiş hükmünün yürürlüğe girmesinden önce mirasbırakan öldüğünden, 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı ve davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 373:** Aile malları ortaklığının koşulları.
- **TMK m. 374:** Aile malları ortaklığında şekil.
- **TMK m. 380:** Ortaklığın sona erme sebepleri.
- **TMK m. 381:** Fesih bildirimi, ödemeden aciz, evlenme.

MADDE

376

B. Aile malları ortaklığı
III. Hükmü
1. Elbirliği ile işletme

KANUN METNİ

(1) Aile malları ortaklığı, ortakları elbirliği ile iktisadî faaliyette bulunmak üzere birleştirir.
(2) Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklardan her biri eşit hakka sahiptir.
(3) Ortaklar, ortaklık devam ettiği sürece paylarını isteyemeyecekleri gibi, bu payları üzerinde tasarruf işlemleri de yapamazlar.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 376, aile malları ortaklığının işleyişinin temel kuralını koyar. Birinci fıkraya göre ortaklık, ortakları **elbirliği ile iktisadi faaliyette bulunmak** üzere birleştirir. İkinci fıkraya göre aksi kararlaştırılmış olmadıkça ortaklardan her biri **eşit hakka** sahiptir. Üçüncü fıkraya göre ortaklar, ortaklık devam ettiği sürece **paylarını isteyemez** ve **payları üzerinde tasarruf işlemi yapamaz**. Gerekçe, eski metinden farklı olarak ortaklığın ortakları elbirliği ile iktisadi faaliyette bulunmak üzere birleştirdiğinin açıkça öngörüldüğünü belirtir. Aile malları ortaklığına giren alacaklar da ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle istenebilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Elbirliği ile işletme	Ortaklık mallarının ortakların birlikte karar ve katılımıyla işletilmesi.
İktisadi faaliyet	Kazanç elde etmeye yönelik ekonomik etkinlik.
Eşit hak	Aksi kararlaştırılmadıkça ortakların ortaklıktaki haklarının denk olması.
Pay	Ortağın ortaklık malları üzerindeki hissesi.
Tasarruf işlemi	Bir hakkı devreden, sınırlayan veya kaldıran işlem.

1 Yargıtay HGK, 11.05.2011, E. 2011/6-165, K. 2011/298.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 376- 1984 tarihli Öntasarının 307 nci maddesini örnek alan bu madde, yürürlükteki Kanunun 326 ncı maddesini karşılamaktadır. Maddede, yürürlükteki metinden farklı olarak, aile mal ortaklığının ortakları elbirliği ile iktisadî faaliyette bulunmak üzere birleştirdiği öngörülmüştür. Nitekim İsviçre Medenî Kanununun 339 uncu maddesinin birinci fıkrasında da bu husus vurgulanmaktadır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 135*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'dan ayrılan noktasını birinci fıkrada gösterir: ortaklığın amacı, ortakları elbirliği ile iktisadi faaliyette bulunmak üzere birleştirmek olarak açıkça yazılmıştır. Eşit hak ve pay yasağına ilişkin kurallar eski metinde de vardı.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 326. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Şerikler, şirketi elbirliğiyle işletirler. Hilafına bir şart olmadıkça her biri şirkette müsavi derecede hak sahibidir. Şirket devam ettiği müddetçe şerikler, hisselerini talebedemiyecekleri gibi hisselerinde tasarruf dahi edemezler.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 326 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 326	4721 sayılı Kanun m. 376
İşletme	Şerikler şirketi elbirliğiyle işletir	Ortaklık ortakları elbirliği ile iktisadi faaliyette bulunmak üzere birleştirir
Haklar	Aksine şart yoksa eşit	Aksi kararlaştırılmadıkça eşit
Pay	Şirket sürdükçe hisse istenemez ve üzerinde tasarruf edilemez	Ortaklık sürdükçe pay istenemez ve üzerinde tasarruf yapılamaz

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 376. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Fıkra	Kural	Dayanak
Amaç	Ortakları elbirliği ile iktisadi faaliyette birleştirme	TMK m. 376/1
Haklar	Aksi kararlaştırılmadıkça eşit	TMK m. 376/2

Fıkra	Kural	Dayanak
Pay	Ortaklık sürerken istenemez	TMK m. 376/3
Tasarruf	Paylar üzerinde tasarruf yapılamaz	TMK m. 376/3
Yönetim	Tüm ortakların elbirliği ile; olağan işler tek başına	TMK m. 377
Mülkiyet	Ortaklar ortaklık mallarının elbirliği hâlinde malikidir	TMK m. 379
Alacaklar	Elbirliği hâlinde alacaklılık	Yargıtay HGK, K. 2011/298
Kaynak	743 m. 326; Öntasarı m. 307; İsviçre MK m. 339/1	Gerekçe, s. 135

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 307. maddesini örnek alan bu madde, yürürlükteki Kanun'un 326. maddesini karşılamaktadır. Maddede, **yürürlükteki metinden farklı olarak**, aile malları ortaklığının ortakları **elbirliği ile iktisadi faaliyette bulunmak üzere** birleştirdiği öngörülmüştür; gerekçe, İsviçre Medenî Kanunu'nun 339. maddesinin birinci fıkrasında da bu hususun vurgulandığını belirtir. Tasarının 376. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 452). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, ortaklığın **iktisadi faaliyet** için kurulmasıdır; ortaklık malları yalnız birlikte tutulmaz, birlikte işletilir. İkinci nokta, **eşitliğin** sözleşmeyle değiştirilebilmesidir: ortakların hakları aksi kararlaştırılmış olmadıkça eşittir. Üçüncü nokta, **pay yasağıdır**: ortaklık sürdükçe ortak ne payını isteyebilir ne de payı üzerinde tasarruf edebilir; pay, ortaklığın sona ermesinde veya ortağın ayrılmasında hesaplanır (TMK m. 380–383).

II. Birinci Fıkra: Elbirliği ile İktisadi Faaliyet

- **Birleşme:** Ortaklar elbirliği ile birleşir.
- **Amaç:** İktisadi faaliyet.
- **Yönetim:** Tüm ortakların elbirliği ile.

Birinci fıkra, aile malları ortaklığının ortakları elbirliği ile iktisadi faaliyette bulunmak üzere birleştirdiğini belirtir. Gerekçe, bu hususun eski metinden farklı olarak açıkça öngörüldüğünü ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 339. maddesinin birinci fıkrasında da vurgulandığını belirtir. Ortaklık, hısımlara geçen mirasın tamamı veya bir bölümüyle ya da ortaya konan başka mallarla kurulduğundan (TMK m. 373), bu mallar ortakların ortak ekonomik faaliyetine ayrılmış olur. 2

Ortaklık tüm ortakların elbirliği ile yönetilir; ortaklardan her biri olağan yönetim işlerini diğer ortakların katılmasına gerek olmaksızın yapabilir (TMK m. 377). 3

Ortaklar içlerinden birini yönetici olarak atayabilir; yönetici ortaklığı yönetir ve ortaklıkla ilgili işlemlerde onu temsil eder (TMK m. 378).

III. İkinci Fıkra: Ortakların Eşit Hakkı

- **Kural:** Her ortak eşit hakka sahiptir.
- **İstisna:** Aksi kararlaştırılabilir.
- **Sonuç:** Farklı paylaşım sözleşmede gösterilmelidir.

4 Aksi kararlaştırılmış olmadıkça ortaklardan her biri eşit hakka sahiptir. Eşitlik, ortaklığa konulan malların değeri farklı olsa bile kural olarak uygulanır; ortaklar farklı bir oran istiyorsa bunu sözleşmede kararlaştırmalıdır. Ortaklığın sona ermesinde ortaklık mallarının paylaşılması veya ayrılan ortağın payının hesaplanması, malların paylaşma veya ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna göre yapılır (TMK m. 383).

IV. Üçüncü Fıkra: Pay İstenemez, Pay Üzerinde Tasarruf Yapılamaz

- **Pay istemi:** Ortaklık sürerken yapılamaz.
- **Tasarruf:** Pay devredilemez veya sınırlanamaz.
- **Dayanak:** Ortaklığın elbirliği niteliği.

5 Ortaklar, ortaklık devam ettiği sürece paylarını isteyemez ve payları üzerinde tasarruf işlemi yapamaz. Bu kural ortaklığın elbirliği niteliğinden doğar: ortaklar ortaklığa giren malların elbirliği hâlinde malikidir ve ortaklığın borçlarından müteselsil olarak sorumludur (TMK m. 379). Hukuk Genel Kurulu da aile malları ortaklığına giren alacak haklarında elbirliği hâlinde alacaklılık bulunduğunu ve bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle istenebileceğini belirtmiştir.[2]

6 Ortağın payı, ortaklık sona erdiğinde veya ortak ayrıldığında hesaplanır. Ortaklardan birinin payının haczedilmesi ve satışının istenmesi ortaklığı sona erdiren sebeplerdendir; öteki ortaklar ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilir (TMK m. 380, TMK m. 381).

> UYGULAMA NOTU
>
> **Ortaklık sözleşmesinde** ortakların hakları eşit olmayacaksa bu açıkça yazılmalıdır; aksi hâlde her ortak eşit hakka sahiptir. **Ortaklık sürerken** ortak payını isteyemez ve payı üzerinde tasarruf edemez; ayrılmak isteyen ortak süre ve bildirim kurallarına uymalıdır (TMK m. 375). **Olağan yönetim işlerini** her ortak

2 Yargıtay HGK, 11.05.2011, E. 2011/6-165, K. 2011/298.

tek başına yapabilir; ortaklığın yönetimi bunun dışında tüm ortakların elbirliği ile yürür (TMK m. 377).

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298

Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur; bu alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareketiyle istenebilir

Mirasbırakanın kiraya verdiği taşınmaz payı için atanan miras ortaklığı temsilcisi, kiracıdan ödenmeyen kira bedellerini istemiştir. Mahkeme, kiranın bölünerek bir kısım mirasçılara ödendiğini ve bu ödemelerin iyiniyetli kiracıyı borcundan kurtardığını belirterek istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Elbirliği halinde alacaklılık durumları bazı kanun hükümlerinde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklıkta ortaklık alacakları (818 sayılı Borçlar Kanunu m.534);miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak hakları (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.640);eşler arasında mal ortaklığı rejimi varsa bunların ortaklık kapsamına giren alacakları (TMK m.256);aile malları ortaklığında bu ortaklığa giren alacak hakları (TMK. m.373) için elbirliği halinde alacaklılık söz konusudur. Bu emredici kanun hükümlerine göre, söz konusu alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan talep edilebilir.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının elbirliği niteliğinin alacaklar bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında adi ortaklık alacaklarını, miras ortaklığı sürerken mirasbırakandan intikal eden alacakları, mal ortaklığı rejimindeki ortaklık alacaklarını ve aile malları ortaklığına giren alacak haklarını saymış; bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir. Somut olayda miras ortaklığına ilişkin bu ilke uygulanmış, mirasçılardan birine veya birkaçına yapılan ödemenin kiracıyı terekeye karşı borcundan kurtarmayacağı belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 376).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Mirasçılar terekedeki tarım arazisini aile malları ortaklığına devredebilir; ancak bu imkânı getiren hüküm, yürürlüğünden önce ölen mirasbırakanın arazilerine uygulanamaz

Mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılardan biri, terekedeki tarım arazilerinin ehil mirasçı olarak tarımsal gelir değeri üzerinden kendisine devrini istemiştir. Bir

kısım davalılar derdest ortaklığın giderilmesi davasını ileri sürdü ve başka bir mirasçının ehil mirasçı olduğunu savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyeti hakkında; a) Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devrini,b) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 373 üncü ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini, c) Mirasçıların tamamının miras payı oranında hissedarı oldukları 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları limited şirkete devrini, ç) Mülkiyetin üçüncü kişilere devrini, kararlaştırabilirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının tarım arazilerinin mirasçılar arasında korunmasındaki yerini gösterir. Daire, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/C maddesini aktararak mirasçıların terekedeki tarımsal arazinin bir mirasçıya, 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına, limited şirkete ya da üçüncü kişilere devrini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir. Ancak bu hükmün ve geçiş hükmünün yürürlüğe girmesinden önce mirasbırakan öldüğünden, 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı ve davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 373:** Aile malları ortaklığının koşulları.
- **TMK m. 377:** Ortaklığın yönetimi.
- **TMK m. 379:** Ortak mallar ve kişisel mallar.
- **TMK m. 383:** Paylaşma kuralları.

MADDE

377

B. Aile malları ortaklığı
III. Hükmü
2. Yönetim ve temsil

a. Genel olarak

KANUN METNİ

(1) Aile malları ortaklığı, tüm ortakların elbirliği ile yönetilir.
(2) Ortaklardan her biri, olağan yönetim işlerini diğer ortakların katılmasına gerek olmaksızın yapabilir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 377, aile malları ortaklığının kim tarafından yönetileceğini düzenler. Birinci fıkraya göre ortaklık **tüm ortakların elbirliği ile** yönetilir. İkinci fıkraya göre ortaklardan her biri **olağan yönetim işlerini** diğer ortakların katılmasına gerek olmaksızın **tek başına** yapabilir. Olağan yönetimi aşan işlerde ise elbirliği kuralı geçerlidir; ortaklar dilerse içlerinden birini yönetici olarak atayabilir (TMK m. 378). Gerekçeye göre madde eski Kanun'un 327. maddesini karşılar ve **hüküm değişikliği yoktur**. Ortaklığın elbirliği niteliği alacaklarda da görülür: aile malları ortaklığına giren alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle istenebilir.[1]

TEMEL KAVRAMLAR

Elbirliği ile yönetim	Ortaklık işlerinin bütün ortakların birlikte kararıyla yürütülmesi.
Olağan yönetim işi	Ortaklık mallarının günlük işletilmesi ve korunması gibi alışılmış işler.
Olağanüstü iş	Olağan yönetimi aşan, ortaklığın durumunu önemli ölçüde etkileyen iş.
Yönetici	Ortakların içlerinden atadıkları ve ortaklığı yöneten ortak.
Temsil	Ortaklık adına üçüncü kişilerle işlem yapma yetkisi.

1 Yargıtay HGK, 11.05.2011, E. 2011/6-165, K. 2011/298.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 377- 1984 tarihli Öntasarının 308 inci maddesini örnek alan bu madde, yürürlükteki Kanunun 327 nci maddesini karşılamaktadır. Hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 135*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 327. maddesiyle aynı hükmü taşıdığını belirtir; değişiklik yalnız dile ilişkindir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 327. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Şirket bütün azasının elbirliğiyle idare olunur. Azadan her biri diğerlerinin iştiraki olmaksızın mutat olan idari tasarruflarda bulunabilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 327 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 327	4721 sayılı Kanun m. 377
Yönetim	Şirket bütün azasının elbirliğiyle idare olunur	Ortaklık tüm ortakların elbirliği ile yönetilir
Olağan işler	Her aza mutat idari tasarruflarda tek başına bulunabilir	Her ortak olağan yönetim işlerini tek başına yapabilir

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 377. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Unsur	Kural	Dayanak
Yönetim	Tüm ortakların elbirliği ile	TMK m. 377/1
Olağan işler	Her ortak tek başına yapabilir	TMK m. 377/2
Olağanüstü işler	Elbirliği kuralı geçerlidir	TMK m. 377/1
Yönetici	Ortaklar içlerinden birini atayabilir	TMK m. 378
Alacaklar	Bütün alacaklıların birlikte hareketi	Yargıtay HGK, K. 2011/298
Değişiklik	Hüküm değişikliği yok	Gerekçe, s. 135
Kaynak	743 m. 327; Öntasarı m. 308	Gerekçe, s. 135

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 308. maddesini örnek alan bu madde, yürürlükteki Kanun'un 327. maddesini karşılamaktadır; **hüküm değişikliği yoktur**. Tasarının 377. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 452). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, kuralın **elbirliği** olmasıdır: ortaklık bütün ortakların birlikte kararıyla yönetilir. İkinci nokta, **olağan işlerde** ortakların her birine tek başına hareket yetkisi tanınmasıdır; bu yetki olağanüstü işlere kadar genişlemez. Üçüncü nokta, **yönetici atanması** imkânıdır: ortaklar içlerinden birini yönetici yaparsa yönetici ortaklığı yönetir ve temsil eder; ancak ortaklığı kimin temsil edeceği ticaret siciline kaydedilmiş olmadıkça diğer ortakların temsil yetkisi bulunmadığı iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez (TMK m. 378).

II. Birinci Fıkra: Elbirliği ile Yönetim

- **Kural:** Ortaklık tüm ortakların elbirliği ile yönetilir.
- **Dayanak:** Ortaklığın elbirliği niteliği.
- **Sonuç:** Olağan yönetimi aşan işlerde ortaklar birlikte karar verir.

Birinci fıkra, aile malları ortaklığının tüm ortakların elbirliği ile yönetileceğini belirtir. Kural, ortaklığın elbirliği niteliğinin yönetimdeki karşılığıdır: ortaklık, ortakları elbirliği ile iktisadi faaliyette bulunmak üzere birleştirir (TMK m. 376) ve ortaklar ortaklığa giren malların elbirliği hâlinde malikidir (TMK m. 379). Bu nedenle olağan yönetimi aşan işler, bütün ortakların birlikte kararıyla yürütülür. 2

Elbirliği ilkesinin sonucu ortaklığın alacaklarında da görülür. Hukuk Genel Kurulu, aile malları ortaklığına giren alacak haklarında elbirliği hâlinde alacaklılık bulunduğunu ve bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir.[2] 3

III. İkinci Fıkra: Olağan Yönetim İşleri

- **Yetki:** Her ortak olağan yönetim işlerini tek başına yapabilir.
- **Katılım:** Diğer ortakların katılması gerekmez.
- **Sınır:** Olağanüstü işler bu yetkinin dışındadır.

İkinci fıkraya göre ortaklardan her biri olağan yönetim işlerini diğer ortakların katılmasına gerek olmaksızın yapabilir. Kanun olağan yönetim işlerini tek tek saymaz; ortaklık mallarının günlük işletilmesi ve korunması gibi alışılmış işler bu kapsamda değerlendirilir. Eski Kanun'un 327. maddesi de ortakların her birinin 4

2 Yargıtay HGK, 11.05.2011, E. 2011/6-165, K. 2011/298.

diğerlerinin katılımı olmaksızın mutat idari tasarruflarda bulunabileceğini öngörüyordu.

IV. Yönetici Atanması ve Temsil

- **Yönetici:** Ortaklar içlerinden birini atayabilir.
- **Yetki:** Yönetici ortaklığı yönetir ve temsil eder.
- **Üçüncü kişiler:** Temsil yetkisi ticaret siciline kaydedilmedikçe iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

5 Ortaklar içlerinden birini ortaklığa yönetici olarak atayabilir; yönetici ortaklığı yönetir ve ortaklıkla ilgili işlemlerde onu temsil eder. Ortaklığı kimin temsil edeceği ticaret siciline kaydedilmiş olmadıkça, diğer ortakların temsil yetkisi bulunmadığı iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez (TMK m. 378). Ortaklar ayrıca sözleşmeyle ortaklığın işletilmesini ve temsilini, yıllık kazançtan pay verilmesi kaydıyla içlerinden birine bırakabilir; bu durumda kazanç paylı aile malları ortaklığı söz konusu olur (TMK m. 384).

UYGULAMA NOTU

Aile malları ortaklığında olağan işler her ortak tarafından tek başına yapılabilir; olağan yönetimi aşan işler için ortakların birlikte karar vermesi gerekir. **Yönetimi kolaylaştırmak için** ortaklardan biri yönetici olarak atanabilir, temsil yetkisi ticaret siciline kaydettirilebilir. **Ortaklığın alacağı** tek bir ortak tarafından değil, bütün ortaklarca birlikte istenebilir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298

Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur; bu alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareketiyle istenebilir

Mirasbırakanın kiraya verdiği taşınmaz payı için atanan miras ortaklığı temsilcisi, kiracıdan ödenmeyen kira bedellerini istemiştir. Mahkeme, kiranın bölünerek bir kısım mirasçılara ödendiğini ve bu ödemelerin iyiniyetli kiracıyı borcundan kurtardığını belirterek istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Elbirliği halinde alacaklılık durumları bazı kanun hükümlerinde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklıkta ortaklık alacakları (818 sayılı Borçlar Kanunu m.534);miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak hakları (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.640);eşler*

arasında mal ortaklığı rejimi varsa bunların ortaklık kapsamına giren alacakları (TMK m.256);aile malları ortaklığında bu ortaklığa giren alacak hakları (TMK. m.373) için elbirliği halinde alacaklılık söz konusudur. Bu emredici kanun hükümlerine göre, söz konusu alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan talep edilebilir.

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının elbirliği niteliğinin alacaklar bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında adi ortaklık alacaklarını, miras ortaklığı sürerken mirasbırakandan intikal eden alacakları, mal ortaklığı rejimindeki ortaklık alacaklarını ve aile malları ortaklığına giren alacak haklarını saymış; bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir. Somut olayda miras ortaklığına ilişkin bu ilke uygulanmış, mirasçılardan birine veya birkaçına yapılan ödemenin kiracıyı terekeye karşı borcundan kurtarmayacağı belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 376).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Mirasçılar terekedeki tarım arazisini aile malları ortaklığına devredebilir; ancak bu imkânı getiren hüküm, yürürlüğünden önce ölen mirasbırakanın arazilerine uygulanamaz

Mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılardan biri, terekedeki tarım arazilerinin ehil mirasçı olarak tarımsal gelir değeri üzerinden kendisine devrini istemiştir. Bir kısım davalılar derdest ortaklığın giderilmesi davasını ileri sürdü ve başka bir mirasçının ehil mirasçı olduğunu savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyeti hakkında; a) Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devrini,b) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 373 üncü ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini, c) Mirasçıların tamamının miras payı oranında hissedarı oldukları 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları limited şirkete devrini, ç) Mülkiyetin üçüncü kişilere devrini, kararlaştırabilirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının tarım arazilerinin mirasçılar arasında korunmasındaki yerini gösterir. Daire, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/C maddesini aktararak mirasçıların terekedeki tarımsal arazinin bir mirasçıya, 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına, limited şirkete ya da üçüncü kişilere devrini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir. Ancak bu hükmün ve geçiş hükmünün yürürlüğe girmesinden önce mirasbırakan öldüğünden, 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı ve davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 376:** Elbirliği ile işletme.
- **TMK m. 378:** Yöneticinin yetkisi.
- **TMK m. 379:** Ortak mallar ve kişisel mallar.
- **TMK m. 384:** Kazanç paylı aile malları ortaklığı.

MADDE

378

B. Aile malları ortaklığı
III. Hükmü
2. Yönetim ve temsil

b. Yöneticinin yetkisi

KANUN METNİ

(1) Ortaklar, içlerinden birini ortaklığa yönetici olarak atayabilirler.
(2) Yönetici, ortaklığı yönetir ve ortaklıkla ilgili işlemlerde onu temsil eder.
(3) Ortaklığı kimin temsil edeceği ticaret siciline kaydedilmiş olmadıkça diğer ortakların temsil yetkisi bulunmadığı iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 378, aile malları ortaklığında yönetici atanmasını ve temsili düzenler. Birinci fıkraya göre ortaklar **içlerinden birini yönetici** olarak atayabilir. İkinci fıkraya göre yönetici **ortaklığı yönetir** ve ortaklıkla ilgili işlemlerde **onu temsil eder**. Üçüncü fıkraya göre ortaklığı kimin temsil edeceği **ticaret siciline kaydedilmiş olmadıkça**, diğer ortakların temsil yetkisi bulunmadığı **iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez**. Gerekçeye göre sicile kayıt, temsilciye **tacir sıfatı kazandırmaz**. Kanunun iyiniyete sonuç bağladığı durumlarda asıl olan iyiniyetin varlığıdır; durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyiniyet iddiasında bulunamaz (TMK m. 3).

TEMEL KAVRAMLAR

Yönetici	Ortakların içlerinden atadıkları ve ortaklığı yöneten ortak.
Temsil	Ortaklık adına üçüncü kişilerle işlem yapma yetkisi.
Ticaret sicili	Ticari işletmelerle ilgili kayıtların tutulduğu resmî sicil.
İyiniyetli üçüncü kişi	Temsil yetkisindeki sınırlamayı bilmeyen ve bilmesi de gerekmeyen kişi.
Tacir sıfatı	Ticari işletmeyi kendi adına işleten kişinin hukuki durumu.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 378- 1984 tarihli Öntasarının 309 uncu maddesinden alınan bu madde, yürürlükteki Kanunun 328 inci maddesini karşılamaktadır. Madde İsviçre Medenî Kanununun 341 inci maddesinde olduğu gibi üç fıkra hâlinde düzenlenmiştir. Maddede belirtilen "ticaret siciline kayıt" keyfiyetinin temsilcinin tacir sıfatı kazanmasına neden olmayacağı açıktır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 135*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 328. maddesini karşıladığını ve kaynak İsviçre hükmü gibi üç fıkraya ayrıldığını gösterir; ayrıca ticaret siciline kaydın temsilciye tacir sıfatı kazandırmayacağını açıkça belirtir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 328. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Aza, içlerinden birini şirkete müdür tayin edebilirler. Müdür, şirkete mütaallik bütün tasarruflarda onu temsil ve işletme umurunu idare eder. Şirketi kimin temsil edeceği, siciline kaydedilmiş olmadıkça; diğer şeriklerin temsil hakkından mahrumiyetleri iddası, hüsnü niyet sahibi üçüncü şahıslara karşı dermeyan edilemez.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 328 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 328	4721 sayılı Kanun m. 378
Atama	Aza içlerinden birini müdür tayin edebilir	Ortaklar içlerinden birini yönetici atayabilir
Yetki	Müdür şirketi bütün tasarruflarda temsil eder ve işletmeyi idare eder	Yönetici ortaklığı yönetir ve işlemlerde temsil eder
Sicil	Temsilci siciline kaydedilmedikçe diğer şeriklerin yetkisizliği iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez	Temsilci ticaret siciline kaydedilmedikçe aynı sonuç
Fıkra düzeni	İki fıkra	Üç fıkra

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 378. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Fıkra	Kural	Dayanak
Atama	Ortaklar içlerinden birini yönetici atayabilir	TMK m. 378/1
Yetki	Yönetici ortaklığı yönetir ve temsil eder	TMK m. 378/2
Sicil	Kayıt yoksa diğer ortakların yetkisizliği iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez	TMK m. 378/3
Tacir sıfatı	Sicil kaydı temsilciye tacir sıfatı kazandırmaz	Gerekçe, s. 135
Sicil etkisi	Tescil, ilanı izleyen iş gününden itibaren sonuç doğurur	TTK m. 36
İyiniyet	Asıl olan iyiniyettir; özen göstermeyen iyiniyet iddia edemez	TMK m. 3
Kaynak	743 m. 328; Öntasarı m. 309; İsviçre MK m. 341	Gerekçe, s. 135

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 309. maddesinden alınan bu madde, yürürlükteki Kanun'un 328. maddesini karşılamaktadır ve İsviçre Medenî Kanunu'nun 341. maddesinde olduğu gibi **üç fıkra** hâlinde düzenlenmiştir. Gerekçe, maddede belirtilen **ticaret siciline kaydın temsilcinin tacir sıfatı kazanmasına neden olmayacağının** açık olduğunu belirtir. Tasarının 378. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 453). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, yöneticinin **ortaklar arasından** atanmasıdır. İkinci nokta, temsilin **üçüncü kişilere karşı** etkisidir: ortaklığı kimin temsil edeceği ticaret siciline kaydedilmemişse, diğer ortakların temsil yetkisinin bulunmadığı iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Üçüncü nokta, sicile kaydın **tacir sıfatı kazandırmamasıdır**; kayıt, temsil yetkisinin üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesine hizmet eder.

II. Birinci Fıkra: Yöneticinin Atanması

- **Kim atar:** Ortaklar.
- **Kim atanır:** Ortaklardan biri.
- **Atama yoksa:** Tüm ortakların elbirliği ile yönetim.

Ortaklar içlerinden birini ortaklığa yönetici olarak atayabilir. Madde, yöneticinin ortaklar arasından seçileceğini öngörür; ortaklık dışından bir kişinin yönetici atanmasından söz etmez. Yönetici atanmadıkça ortaklık tüm ortakların elbirliği ile yönetilir ve her ortak olağan yönetim işlerini tek başına yapabilir (TMK m. 377). 2

III. İkinci Fıkra: Yöneticinin Yetkisi

- **Yönetim:** Yönetici ortaklığı yönetir.
- **Temsil:** Ortaklıkla ilgili işlemlerde ortaklığı temsil eder.
- **Kazanç paylı ortaklık:** İşletme ve temsil kazanç payı karşılığında bir ortağa bırakılabilir.

3 Yönetici ortaklığı yönetir ve ortaklıkla ilgili işlemlerde onu temsil eder. Eski Kanun'un 328. maddesi de müdürün şirkete ilişkin bütün tasarruflarda onu temsil edeceğini ve işletme işlerini idare edeceğini öngörüyordu. Ortaklar sözleşmeyle ortaklığın işletilmesini ve temsilini, yıllık kazançtan kendilerine belli bir pay verilmesi kaydıyla içlerinden birine bırakırsa kazanç paylı aile malları ortaklığı söz konusu olur (TMK m. 384).

IV. Üçüncü Fıkra: Ticaret Sicili ve İyiniyetli Üçüncü Kişiler

- **Sicil:** Ortaklığı kimin temsil edeceği ticaret siciline kaydedilebilir.
- **Kayıt yoksa:** Diğer ortakların yetkisizliği iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.
- **Tacir sıfatı:** Kayıt temsilciye bu sıfatı kazandırmaz.

4 Ortaklığı kimin temsil edeceği ticaret siciline kaydedilmiş olmadıkça, diğer ortakların temsil yetkisi bulunmadığı iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Türk Ticaret Kanunu'na göre ticaret sicili kayıtları, tescilin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği günü izleyen iş gününden itibaren üçüncü kişiler hakkında hukuki sonuçlarını doğurur; üçüncü kişilerin kendilerine karşı sonuç doğurmaya başlayan sicil kayıtlarını bilmediklerine ilişkin iddiaları dinlenmez (TTK m. 36). Kanunun iyiniyete hukuki sonuç bağladığı durumlarda asıl olan iyiniyetin varlığıdır; durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyiniyet iddiasında bulunamaz (TMK m. 3).

5 Gerekçeye göre maddede belirtilen ticaret siciline kayıt, temsilcinin tacir sıfatı kazanmasına neden olmaz. Aile malları ortaklığı tüzel kişiliği olmayan bir elbirliği ortaklığıdır (TMK m. 373); ortaklığın alacakları da ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle istenebilir.[1]

> UYGULAMA NOTU
>
> **Ortaklığa yönetici atanmışsa**, temsil yetkisinin üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için ortaklığı kimin temsil edeceği ticaret siciline kaydettirilmelidir. **Aile malları ortaklığıyla işlem yapılacaksa**, temsil yetkisi ticaret sicilinden kontrol

1 Yargıtay HGK, 11.05.2011, E. 2011/6-165, K. 2011/298.

edilmelidir; kayıt ilan edildikten sonra bilinmediği iddiası dinlenmez. **Yönetici atanmamışsa** ortaklık tüm ortakların elbirliği ile yönetilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298

Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur; bu alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareketiyle istenebilir

Mirasbırakanın kiraya verdiği taşınmaz payı için atanan miras ortaklığı temsilcisi, kiracıdan ödenmeyen kira bedellerini istemiştir. Mahkeme, kiranın bölünerek bir kısım mirasçılara ödendiğini ve bu ödemelerin iyiniyetli kiracıyı borcundan kurtardığını belirterek istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Elbirliği halinde alacaklılık durumları bazı kanun hükümlerinde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklıkta ortaklık alacakları (818 sayılı Borçlar Kanunu m.534);miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak hakları (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.640);eşler arasında mal ortaklığı rejimi varsa bunların ortaklık kapsamına giren alacakları (TMK m.256);aile malları ortaklığında bu ortaklığa giren alacak hakları (TMK. m.373) için elbirliği halinde alacaklılık söz konusudur. Bu emredici kanun hükümlerine göre, söz konusu alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan talep edilebilir.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının elbirliği niteliğinin alacaklar bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında adi ortaklık alacaklarını, miras ortaklığı sürerken mirasbırakandan intikal eden alacakları, mal ortaklığı rejimindeki ortaklık alacaklarını ve aile malları ortaklığına giren alacak haklarını saymış; bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir. Somut olayda miras ortaklığına ilişkin bu ilke uygulanmış, mirasçılardan birine veya birkaçına yapılan ödemenin kiracıyı terekeye karşı borcundan kurtarmayacağı belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 376).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Mirasçılar terekedeki tarım arazisini aile malları ortaklığına devredebilir; ancak bu imkânı getiren hüküm, yürürlüğünden önce ölen mirasbırakanın arazilerine uygulanamaz

Mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılardan biri, terekedeki tarım arazilerinin ehil mirasçı olarak tarımsal gelir değeri üzerinden kendisine devrini istemiştir. Bir

kısım davalılar derdest ortaklığın giderilmesi davasını ileri sürdü ve başka bir mirasçının ehil mirasçı olduğunu savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyeti hakkında; a) Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devrini,b) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 373 üncü ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini, c) Mirasçıların tamamının miras payı oranında hissedarı oldukları 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları limited şirkete devrini, ç) Mülkiyetin üçüncü kişilere devrini, kararlaştırabilirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının tarım arazilerinin mirasçılar arasında korunmasındaki yerini gösterir. Daire, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/C maddesini aktararak mirasçıların terekedeki tarımsal arazinin bir mirasçıya, 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına, limited şirkete ya da üçüncü kişilere devrini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir. Ancak bu hükmün ve geçiş hükmünün yürürlüğe girmesinden önce mirasbırakan öldüğünden, 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı ve davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 377:** Ortaklığın yönetimi.
- **TMK m. 379:** Ortak mallar ve kişisel mallar.
- **TMK m. 384:** Kazanç paylı aile malları ortaklığı.
- **TMK m. 373:** Aile malları ortaklığının koşulları.

MADDE

379

B. Aile malları ortaklığı
III. Hükmü
3. Ortak mallar ve kişisel mallar

KANUN METNİ

(1) Ortaklar, ortaklığa giren malların elbirliği hâlinde malikidirler.
(2) Ortaklar, ortaklığın borçlarından müteselsil olarak sorumludurlar.
(3) Ortakların, ortaklık dışında bıraktıkları mallar ile aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklığın devamı sırasında miras yoluyla veya herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla edindikleri mallar, onların kişisel mallarıdır.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 379, aile malları ortaklığında malların kime ait olduğunu ve ortaklığın borçlarından kimin sorumlu olduğunu düzenler. Birinci fıkraya göre ortaklar, ortaklığa giren malların **elbirliği hâlinde malikidir**. İkinci fıkraya göre ortaklar, ortaklığın borçlarından **müteselsil olarak sorumludur**; alacaklı borcun tamamını ortaklardan dilediğinden isteyebilir (TBK m. 163). Üçüncü fıkraya göre ortakların **ortaklık dışında bıraktıkları mallar** ile, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklık sürerken **miras yoluyla veya karşılıksız kazanma yoluyla** edindikleri mallar **kişisel mallarıdır**. Tasarı, aksi kararlaştırılmış olmadıkça ortaklık sürerken edinilen bütün malları edinen ortağın kişisel malı sayıyordu; **Adalet Komisyonu** üçüncü fıkrayı eski Kanun'a ve kaynak İsviçre hükmüne paralel olarak yeniden düzenlemiştir.

TEMEL KAVRAMLAR

Ortak mal	Ortaklığa giren ve ortakların elbirliği hâlinde malik olduğu mal.
Elbirliği mülkiyeti	Ortakların belirlenmiş payları olmayıp her birinin hakkının malların tamamına yaygın olduğu mülkiyet.
Müteselsil sorumluluk	Alacaklının borcun tamamını borçlulardan dilediğinden isteyebilmesi.
Kişisel mal	Ortaklığa girmeyen ve ortağın kendisine ait olan mal.

Karşılıksız kazanma	Bağış gibi, karşılık ödenmeden yapılan edinme.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 379- 1984 tarihli Öntasarının 310 uncu maddesinden alınan bu madde, yürürlükteki Kanunun 329 uncu maddesini karşılamaktadır. Yürürlükteki metinden farklı olarak üç fıkra hâlinde kaleme alınan maddenin hem yürürlükteki metin hem de kaynak İsviçre Medenî Kanununun 342 nci maddesine göre içerik açısından sahip olduğu önemli fark, ortaklık döneminde ortaklar tarafından, bedelli veya bedelsiz ya da miras yoluyla, edinilen bütün malların, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, onu edinen ortağın kişisel malı olduğunun kabul edilmesidir. Böylece madde, söz konusu kurumun amacına daha uygun hâle getirilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 135-136*

Adalet Komisyonunun değişikliği

> - Tasarının 379 uncu maddesinin üçüncü fıkrası, yürürlükteki Kanunun 329 uncu ve kaynak İsviçre Medeni Kanununun 342 nci maddesiyle paralelliği sağlamak amacıyla yeniden düzenlenmiştir.
>
> *Adalet Komisyonunun Tasarıda yaptığı değişiklikler, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 315*

Gerekçe, Tasarı metnini anlatır: Tasarıya göre ortaklık döneminde bedelli veya bedelsiz ya da miras yoluyla edinilen bütün mallar, aksi kararlaştırılmış olmadıkça edinen ortağın kişisel malı sayılacaktı. Adalet Komisyonu üçüncü fıkrayı eski Kanun'un 329. maddesi ve İsviçre Medeni Kanunu'nun 342. maddesiyle paralelliği sağlamak amacıyla yeniden düzenlemiştir. Yürürlükteki metin, ortaklık sürerken edinilen mallardan yalnız miras yoluyla veya karşılıksız kazanma yoluyla edinilenleri kişisel mal sayar; gerekçede anlatılan fark bu nedenle kanunlaşan metne yansımamıştır.

	Tasarı m. 379/3	Kanun m. 379/3
Ortaklık dışında bırakılan mallar	Kişisel mal	Kişisel mal
Ortaklık sürerken edinilen mallar	Aksi kararlaştırılmış olmadıkça bütün edinimler kişisel mal	Aksi kararlaştırılmış olmadıkça yalnız miras veya karşılıksız kazanma yoluyla edinilenler kişisel mal
Dayanak	Gerekçe, s. 135-136; Tasarı metni, s. 453	Komisyon değişikliği, s. 315; Komisyon metni, s. 453

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 329. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Şirkete dahil olan mallar, şeriklerin müşterek mülküdür. Şerikler borçlardan müteselsilen mesuldürler. Şeriklerden birinin şirkete koymadığı veya şirket esnasında miras tarikiyle yahut her hangi bir suretle ıvazsız iktisap ettiği mallar, hilafına şart olmadıkça şirket emvalinden sayılmaz.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 329 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 329	4721 sayılı Kanun m. 379
Ortak mallar	Şirkete dahil olan mallar şeriklerin müşterek mülküdür	Ortaklığa giren mallar ortakların elbirliği hâlinde mülkiyetindedir
Borçlar	Şerikler borçlardan müteselsilen sorumludur	Ortaklar ortaklığın borçlarından müteselsil olarak sorumludur
Kişisel mallar	Şirkete konulmayan ve şirket süresince miras yoluyla veya herhangi bir suretle karşılıksız edinilen mallar, aksine şart yoksa şirket malı sayılmaz	Ortaklık dışında bırakılan ve ortaklık sürerken miras veya karşılıksız kazanma yoluyla edinilen mallar, aksi kararlaştırılmamışsa kişisel maldır
Fıkra düzeni	Tek fıkra	Üç fıkra

Adalet Komisyonunun değişikliğiyle üçüncü fıkra, eski Kanun'un 329. maddesindeki kuralı yeni dille sürdürmüştür.

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir.** Tasarı aşamasında Adalet Komisyonu üçüncü fıkrayı yeniden düzenlemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 379. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
Tasarı aşaması	Adalet Komisyonu üçüncü fıkrayı eski Kanun'un 329. maddesi ve İsviçre MK m. 342 ile paralel olacak biçimde yeniden düzenledi	S. Sayısı 723, s. 315
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Ortak mallar	Ortaklar ortaklığa giren malların elbirliği hâlinde malikidir	TMK m. 379/1
Borçlar	Ortaklar ortaklığın borçlarından müteselsil olarak sorumludur	TMK m. 379/2
Kişisel mallar	Ortaklık dışında bırakılan mallar ile ortaklık sürerken miras veya karşılıksız kazanma yoluyla edinilen mallar	TMK m. 379/3
Aksi anlaşma	Ortaklık sürerken karşılıksız edinilen mallar için ortaklar aksini kararlaştırabilir	TMK m. 379/3
Paylar	Ortaklık sürerken pay istenemez, pay üzerinde tasarruf yapılamaz	TMK m. 376/3
Komisyon	Üçüncü fıkra eski Kanun ve İsviçre MK m. 342 ile paralel hâle getirildi	S. Sayısı 723, s. 315

Konu	Kural	Dayanak
Kaynak	743 m. 329; Öntasarı m. 310; İsviçre MK m. 342	Gerekçe, s. 135-136

1 TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 310. maddesinden alınan bu madde, yürürlükteki Kanun'un 329. maddesini karşılamaktadır ve eski metinden farklı olarak **üç fıkra** hâlinde kaleme alınmıştır. Gerekçe, Tasarının önemli farkını ortaklık döneminde bedelli veya bedelsiz ya da miras yoluyla edinilen bütün malların, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, edinen ortağın kişisel malı sayılması olarak açıklar. Adalet Komisyonu ise üçüncü fıkrayı eski Kanun'un 329. maddesi ve kaynak İsviçre Medeni Kanunu'nun 342. maddesiyle **paralelliği sağlamak amacıyla** yeniden düzenlemiştir (S. Sayısı 723, s. 315 ve 453). Yürürlükteki metin bu nedenle ortaklık sürerken edinilen mallardan yalnız **miras yoluyla veya karşılıksız kazanma yoluyla** edinilenleri kişisel mal sayar.

> **DİKKAT**
>
> Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, ortak mallar üzerindeki hakkın **elbirliği mülkiyeti** olmasıdır: ortakların belirlenmiş payları yoktur ve her birinin hakkı ortaklığa giren malların tamamına yaygındır (TMK m. 701). İkinci nokta, ortaklığın borçlarından doğan **müteselsil sorumluluktur**: alacaklı borcun tamamının ifasını ortaklardan dilediğinden isteyebilir (TBK m. 163). Üçüncü nokta, gerekçenin **Tasarı metnini** anlatmasıdır: Adalet Komisyonu üçüncü fıkrayı değiştirdiği için kişisel mallar yürürlükteki metne göre belirlenir ve karşılık ödenerek yapılan edinimler bu sayımda yer almaz.

II. Birinci Fıkra: Ortak Mallar ve Elbirliği Mülkiyeti

- **Kural:** Ortaklar ortaklığa giren malların elbirliği hâlinde malikidir.
- **Pay:** Ortakların belirlenmiş payları yoktur.
- **Tasarruf:** Ortaklık sürerken pay istenemez, pay üzerinde tasarruf yapılamaz.

2 Birinci fıkraya göre ortaklar, ortaklığa giren malların elbirliği hâlinde malikidir. Kanun veya kanunda öngörülen sözleşmeler uyarınca oluşan topluluk dolayısıyla mallara birlikte malik olanların mülkiyeti elbirliği mülkiyetidir; bu mülkiyette ortakların belirlenmiş payları olmayıp her birinin hakkı ortaklığa giren malların tamamına yaygındır (TMK m. 701). Aile malları ortaklığı, hısımların aralarında resmî şekilde yapacakları sözleşmeyle kurulan böyle bir topluluktur (TMK m. 373, TMK m. 374).

3 Elbirliği niteliğinin sonuçları maddenin çevresindeki hükümlerde görülür. Ortaklar, ortaklık devam ettiği sürece paylarını isteyemez ve bu payları üzerinde tasarruf işlemi yapamaz (TMK m. 376); sözleşmeden doğan topluluk devam ettiği sürece

paylaşma yapılamaz (TMK m. 702). Ortaklık tüm ortakların elbirliği ile yönetilir; olağan yönetim işlerini ise her ortak diğerlerinin katılması gerekmeksizin yapabilir (TMK m. 377). Ortaklardan her biri topluluğa giren hakların korunmasını sağlayabilir ve bu korumadan bütün ortaklar yararlanır (TMK m. 702).

Aynı ilke ortaklığın alacaklarında da geçerlidir. Hukuk Genel Kurulu, aile malları ortaklığına giren alacak haklarında elbirliği hâlinde alacaklılık bulunduğunu ve bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir.[1] 4

III. İkinci Fıkra: Ortaklığın Borçlarından Müteselsil Sorumluluk

- **Kural:** Ortaklar ortaklığın borçlarından müteselsil olarak sorumludur.
- **Alacaklı:** Borcun tamamını ortaklardan dilediğinden isteyebilir.
- **İç ilişki:** Payından fazla ödeyen ortak diğerlerine payları oranında rücu edebilir.

İkinci fıkraya göre ortaklar, ortaklığın borçlarından müteselsil olarak sorumludur. Türk Borçlar Kanunu'na göre birden çok borçludan her biri borcun tamamından sorumlu olmayı kabul ettiğini bildirmedikçe müteselsil borçluluk ancak kanunda öngörülen hâllerde doğar (TBK m. 162); 379. maddenin ikinci fıkrası bu hâllerden biridir. Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını dilerse ortakların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir; ortakların sorumluluğu borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder (TBK m. 163). 5

Ortaklar arasındaki iç ilişkide ise aksi kararlaştırılmadıkça veya aralarındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, her ortak alacaklıya yapılan ifadan eşit payla sorumludur; kendisine düşen paydan fazla ödeyen ortak, fazlayı diğer ortaklardan ancak payları oranında isteyebilir (TBK m. 167). Bu kural, aile malları ortaklığındaki eşitlik ilkesiyle örtüşür: aksi kararlaştırılmış olmadıkça ortaklardan her biri eşit hakka sahiptir (TMK m. 376). 6

Ortaklığın borçları dışında, bir ortağın payının haczedilmesi ve satışının istenmesi ortaklığı sona erdiren sebepler arasında sayılmıştır (TMK m. 380). 7

IV. Üçüncü Fıkra: Kişisel Mallar

- **Ortaklık dışında bırakılanlar:** Ortaklığa konulmayan mallar.
- **Sonradan karşılıksız edinilenler:** Miras veya başka bir karşılıksız kazanma yoluyla edinilen mallar.
- **Aksi anlaşma:** Ortaklar bu edinimlerin ortaklığa girmesini kararlaştırabilir.

1 Yargıtay HGK, 11.05.2011, E. 2011/6-165, K. 2011/298.

8 Üçüncü fıkra iki grup malı ortakların kişisel malı sayar. İlk grup, ortakların ortaklık dışında bıraktıkları mallardır: ortaklık hısımlara geçen mirasın tamamı veya bir bölümüyle kurulabildiğinden (TMK m. 373), ortaklığa konulmayan mallar ortağın kişisel malı olarak kalır. İkinci grup, ortaklığın devamı sırasında miras yoluyla veya herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla edinilen mallardır; bu mallar da aksi kararlaştırılmış olmadıkça edinen ortağın kişisel malıdır. Eski Kanun'un 329. maddesi de şeriklerden birinin şirkete koymadığı veya şirket süresince miras yoluyla ya da herhangi bir suretle karşılıksız edindiği malların, aksine şart olmadıkça şirket mallarından sayılmayacağını öngörüyordu.

9 Karşılık ödenerek yapılan edinimler bu sayımda yer almaz. Tasarı, aksi kararlaştırılmış olmadıkça ortaklığın devamı sırasında edinilen bütün malları kişisel mal sayıyordu; gerekçe bu farkı bedelli veya bedelsiz ya da miras yoluyla edinilen bütün mallar bakımından açıklar. Adalet Komisyonu ise fıkrayı eski Kanun ve kaynak İsviçre hükmüyle paralel olacak biçimde yeniden düzenleyerek, ortaklık sürerken edinilip kişisel mal sayılan malları miras ve karşılıksız kazanma yoluyla edinilenlerle sınırlamıştır (S. Sayısı 723, s. 315).

10 Kişisel malların ayrımı ortaklık sona erdiğinde de önem taşır. Ortaklık mallarının paylaşılması veya ayrılan ortağın payının hesaplanması, ortaklık mallarının paylaşma veya ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna göre yapılır (TMK m. 383); kişisel mallar bu paylaşmanın konusu değildir.

UYGULAMA NOTU

Ortaklık sözleşmesi hazırlanırken, ortaklığa hangi malların gireceği ve hangilerinin dışarıda kalacağı açıkça yazılmalıdır; dışarıda bırakılan mallar ortağın kişisel malı olarak kalır. **Ortaklık sürerken mirasla veya bağışla edinilen mal**, aksi kararlaştırılmadıkça edinen ortağın kişisel malıdır. **Ortaklığa borç veren alacaklı**, alacağının tamamını ortaklardan dilediğinden isteyebilir; **payından fazla ödeme yapan ortak** diğer ortaklara payları oranında rücu edebilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298

Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur; bu alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareketiyle istenebilir

Mirasbırakanın kiraya verdiği taşınmaz payı için atanan miras ortaklığı temsilcisi, kiracıdan ödenmeyen kira bedellerini istemiştir. Mahkeme, kiranın bölünerek bir kısım mirasçılara ödendiğini ve bu ödemelerin iyiniyetli kiracıyı borcundan kurtardığını belirterek istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Elbirliği halinde alacaklılık durumları bazı kanun hükümlerinde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklıkta ortaklık alacakları (818 sayılı Borçlar Kanunu m.534);miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak hakları (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.640);eşler arasında mal ortaklığı rejimi varsa bunların ortaklık kapsamına giren alacakları (TMK m.256);aile malları ortaklığında bu ortaklığa giren alacak hakları (TMK. m.373) için elbirliği halinde alacaklılık söz konusudur. Bu emredici kanun hükümlerine göre, söz konusu alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan talep edilebilir.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının elbirliği niteliğinin alacaklar bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında adi ortaklık alacaklarını, miras ortaklığı sürerken mirasbırakandan intikal eden alacakları, mal ortaklığı rejimindeki ortaklık alacaklarını ve aile malları ortaklığına giren alacak haklarını saymış; bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir. Somut olayda miras ortaklığına ilişkin bu ilke uygulanmış, mirasçılardan birine veya birkaçına yapılan ödemenin kiracıyı terekeye karşı borcundan kurtarmayacağı belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 376).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Mirasçılar terekedeki tarım arazisini aile malları ortaklığına devredebilir; ancak bu imkânı getiren hüküm, yürürlüğünden önce ölen mirasbırakanın arazilerine uygulanamaz

Mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılardan biri, terekedeki tarım arazilerinin ehil mirasçı olarak tarımsal gelir değeri üzerinden kendisine devrini istemiştir. Bir kısım davalılar derdest ortaklığın giderilmesi davasını ileri sürdü ve başka bir mirasçının ehil mirasçı olduğunu savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyeti hakkında; a) Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devrini,b) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 373 üncü ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini, c) Mirasçıların tamamının miras payı oranında hissedarı oldukları 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları limited şirkete devrini, ç) Mülkiyetin üçüncü kişilere devrini, kararlaştırabilirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının tarım arazilerinin mirasçılar arasında korunmasındaki yerini gösterir. Daire, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/C maddesini aktararak mirasçıların terekedeki tarımsal arazinin bir mirasçıya, 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına, limited şirkete ya da üçüncü kişilere devrini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir. Ancak bu hükmün ve geçiş hükmünün

yürürlüğe girmesinden önce mirasbırakan öldüğünden, 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı ve davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 373:** Aile malları ortaklığının koşulları.
- **TMK m. 376:** Elbirliği ile işletme.
- **TMK m. 380:** Ortaklığın sona erme sebepleri.
- **TMK m. 383:** Paylaşma kuralları.

MADDE

380

B. Aile malları ortaklığı
IV. Ortaklığın sona ermesi
1. Sebepleri

KANUN METNİ

(1) Aşağıdaki hâllerde ortaklık sona erer:
(2) 1. Bütün ortakların anlaşması veya feshin bildirilmesiyle,
(3) 2. Ortaklık süresi açıkça veya örtülü olarak uzatılmadığı takdirde sürenin bitmesiyle,
(4) 3. Ortaklardan birinin payının haczedilmesi ve satışının istenmesiyle,
(5) 4. Ortaklardan birinin iflâsıyla,
(6) 5. Ortaklardan birinin haklı sebebe dayanan istemiyle.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 380, aile malları ortaklığının hangi hâllerde sona ereceğini beş bent hâlinde sayar. Ortaklık **bütün ortakların anlaşması veya feshin bildirilmesiyle**, açıkça veya örtülü olarak uzatılmamışsa **sürenin bitmesiyle**, ortaklardan birinin **payının haczedilmesi ve satışının istenmesiyle**, ortaklardan birinin **iflasıyla** ve ortaklardan birinin **haklı sebebe dayanan istemiyle** sona erer. Gerekçeye göre üçüncü bentte eski metindeki "icra dairesi" deyimi kaldırılmış ve **hacizden sonra satışın istenmiş olması** yeterli görülmüştür. Fesih bildirimi, iflas veya haczedilmiş payın satışının istenmesi hâllerinde öteki ortaklar, ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilir (TMK m. 381).

TEMEL KAVRAMLAR

Fesih bildirimi	Bir ortağın ortaklıktan çıkma iradesini öteki ortaklara bildirmesi.
Örtülü uzatma	Süre bittiği hâlde ortakların davranışlarıyla ortaklığı sürdürmesi.
Haciz	Borçlunun malvarlığına alacak için el konulması.
İflas	Borçlunun bütün malvarlığının alacaklılar için tasfiyeye girmesi.
Haklı sebep	Ortaklığın sürdürülmesini ortak için beklenemez kılan durum.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 380- 1984 tarihli Öntasarının 311 inci maddesinden alınan bu madde, yürürlükteki Kanunun 330 uncu maddesini karşılamaktadır. Yürürlükteki metnin üç numaralı bendinde sadece icra dairesince konulan haciz esas alınmışken, maddede, özel kanunlarla bazı kurumlara tanınan haciz imkânları da göz önünde tutularak metindeki "icra dairesi" deyimi kaldırılmış ve sadece "haciz"den söz edilmek suretiyle kapsam genişletilmiştir. Aynı bentte, hacizden sonra satışın istenmiş olması fesih için yeterli görülmüştür. Başka değişiklik yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 136*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 330. maddesini karşıladığını ve değişikliklerin üçüncü bentte toplandığını gösterir: "icra dairesi" deyimi kaldırılarak özel kanunlarla bazı kurumlara tanınan haciz imkânları da kapsama alınmış, hacizden sonra satışın istenmiş olması yeterli görülmüştür. Öteki bentlerde değişiklik yoktur.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 330. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Aşağıdaki hallerde şirket nihayet bulur: 1 – Bütün şeriklerin muvafakati ile yahut ihbar tarikiyle. 2 – Şirketin devamı için muayyen müddet hitam bulmuş ve zımnen temdit vakı olmamış ise, 3 – Şeriklerden birinin hissesi icra vasıtasiyle haczedilerek satıldığı takdirde. 4 – Şeriklerden birinin iflası halinde. 5 – Şeriklerden birinin muhik sebeplere müstenit talebi ile.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 330 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 330	4721 sayılı Kanun m. 380
Anlaşma veya fesih	Bütün şeriklerin muvafakati veya ihbar	Bütün ortakların anlaşması veya feshin bildirilmesi
Süre	Belirli süre bitmiş ve zımnen uzatma olmamışsa	Süre açıkça veya örtülü olarak uzatılmamışsa sürenin bitmesi
Haciz	Hisse icra vasıtasıyla haczedilerek satılmışsa	Pay haczedilmiş ve satışı istenmişse
İflas	Şeriklerden birinin iflası	Ortaklardan birinin iflası
Haklı sebep	Muhik sebeplere dayanan talep	Haklı sebebe dayanan istem

Tablodaki esaslı fark üçüncü benttedir: eski Kanun icra yoluyla haczedilen hissenin satılmasını ararken, yürürlükteki metin haczin kaynağını sınırlamaz ve satışın istenmesini yeterli görür.

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 380. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Bent	Sona erme sebebi	Dayanak
1	Bütün ortakların anlaşması veya feshin bildirilmesi	TMK m. 380/1
2	Açıkça veya örtülü olarak uzatılmayan ortaklık süresinin bitmesi	TMK m. 380/2
3	Bir ortağın payının haczedilmesi ve satışının istenmesi	TMK m. 380/3
4	Bir ortağın iflası	TMK m. 380/4
5	Bir ortağın haklı sebebe dayanan istemi	TMK m. 380/5
Sürdürme	Fesih, iflas veya satış isteminde öteki ortaklar ortaklığı sürdürebilir	TMK m. 381
Kaynak	743 m. 330; Öntasarı m. 311	Gerekçe, s. 136

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 311. maddesinden alınan bu madde, yürürlükteki Kanun'un 330. maddesini karşılamaktadır. Eski metnin üç numaralı bendinde yalnız **icra dairesince konulan haciz** esas alınmışken, özel kanunlarla bazı kurumlara tanınan haciz imkânları da göz önünde tutularak "icra dairesi" deyimi kaldırılmış ve yalnız **"haciz"den söz edilerek kapsam genişletilmiştir**. Aynı bentte **hacizden sonra satışın istenmiş olması** fesih için yeterli görülmüştür; gerekçeye göre başka değişiklik yoktur. Tasarının 380. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 453). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, sona erme sebeplerinin **beş bentte** sayılmasıdır. İkinci nokta, üçüncü bentte **satışın gerçekleşmesinin beklenmemesidir**: eski Kanun, haczedilen payın satılmasını arıyordu; yürürlükteki metinde haczedilen payın satışının istenmesi yeterlidir. Üçüncü nokta, sona erme sebebinin her zaman ortaklığın dağılmasıyla sonuçlanmamasıdır: fesih bildirimi, iflas veya haczedilmiş payın satışının istenmesi hâllerinde öteki ortaklar, ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilir (TMK m. 381).

II. Birinci Bent: Anlaşma veya Fesih Bildirimi

- **Anlaşma:** Bütün ortaklar ortaklığı birlikte sona erdirebilir.
- **Fesih bildirimi:** Süresi belirlenmemiş ortaklıkta altı ay önceden bildirim.
- **Tarımsal işletme:** Bildirim olağan hasat mevsiminin sonu için geçerlidir.

2 Ortaklık, bütün ortakların anlaşmasıyla sona erer. Ortaklık hısımların sözleşmesiyle kurulduğundan (TMK m. 373), bütün ortaklar birlikte bu ilişkiye son verebilir.

3 Fesih bildirimi ise ortaklığın süresine bağlıdır. Aile malları ortaklığı belirli veya belirsiz süre için kurulabilir; süre belirlenmediği takdirde ortaklardan her biri, altı ay önceden bildirmek koşuluyla ortaklıktan çıkabilir. Bu bildirim, tarımsal işletme ile ilgili bir ortaklıkta ancak ürünlerin yetiştiği yere göre olağan hasat mevsiminin sonu için geçerlidir (TMK m. 375).

4 Ortaklardan biri feshi bildirirse öteki ortaklar, ayrılan ortağın haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilir (TMK m. 381). Evlenen ortak ise fesih bildirimine gerek olmaksızın ortaklıktaki hakkının kendisine ödenmesini isteyebilir (TMK m. 381).

III. İkinci Bent: Sürenin Bitmesi

- **Belirli süre:** Ortaklık bu süre için kurulmuş olabilir.
- **Uzatma yoksa:** Süre bitince ortaklık sona erer.
- **Uzatma:** Açık veya örtülü olabilir.

5 Belirli süre için kurulan ortaklık, süre açıkça veya örtülü olarak uzatılmadığı takdirde sürenin bitmesiyle sona erer. Açık uzatma, ortakların süreyi uzatmayı kararlaştırmasıdır; örtülü uzatma ise sürenin bitmesine rağmen ortakların ortaklığı sürdürmesiyle ortaya çıkar. Eski Kanun'un 330. maddesi de şirketin devamı için belirlenen süre bitmiş ve zımnen uzatma olmamışsa şirketin sona ereceğini öngörüyordu.

IV. Üçüncü Bent: Payın Haczedilmesi ve Satışının İstenmesi

- **Haciz:** Bir ortağın payı haczedilmiş olmalıdır.
- **Satış istemi:** Haczedilen payın satışı istenmelidir.
- **Değişiklik:** Satışın gerçekleşmesi beklenmez.

6 Ortaklardan birinin payının haczedilmesi ve satışının istenmesiyle ortaklık sona erer. Gerekçeye göre eski metinde yalnız icra dairesince konulan haciz esas alınmışken, özel kanunlarla bazı kurumlara tanınan haciz imkânları da göz önünde tutularak "icra dairesi" deyimi kaldırılmış ve kapsam genişletilmiştir. Eski Kanun, ortağın payının haczedilerek satılmasını arıyordu; yürürlükteki metinde hacizden sonra satışın istenmiş olması yeterlidir.

İcra ve İflas Kanunu'na göre bir şirket yahut iştirak hâlinde tasarruf edilen bir mal hissesi haczedilirse icra dairesi, yerleşim yerleri bilinen ilgili üçüncü kişilere durumu bildirir (İİK m. 94). Aile mal ortaklığında bir hissenin satışı, İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesine göre yapılır ve eski Medeni Kanun'un 331. maddesi hükümleri saklıdır (İİK m. 122). 121. maddeye göre icra memuru satışın nasıl yapılacağını icra mahkemesinden sorar; icra mahkemesi yerleşim yerleri bilinen ilgilileri davet edip gelenleri dinledikten sonra açık artırma yaptırabilir, satış için bir memur atayabilir veya gereken başka bir tedbiri alabilir (İİK m. 121). Eski Kanun'un 331. maddesinin yürürlükteki karşılığı 381. maddedir: bir ortağın haczedilmiş payının satışı istenirse öteki ortaklar, alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilir (TMK m. 381). 7

V. Dördüncü Bent: İflas

- **Sebep:** Ortaklardan birinin iflası.
- **Sonuç:** Ortaklık sona erer.
- **Sürdürme:** Öteki ortaklar alacaklıların haklarını ödeyerek ortaklığı sürdürebilir.

Ortaklardan birinin iflasıyla ortaklık sona erer. Bu durumda da öteki ortaklar, iflas eden ortağın alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilir (TMK m. 381). Eski Kanun'un 330. maddesi de şeriklerden birinin iflasını sona erme sebepleri arasında sayıyordu. 8

VI. Beşinci Bent: Haklı Sebebe Dayanan İstem

- **Kim ister:** Ortaklardan biri.
- **Dayanak:** Haklı sebep.
- **Kazanç paylı ortaklık:** Ayrıca özel sona erdirme sebepleri vardır.

Ortaklardan birinin haklı sebebe dayanan istemiyle ortaklık sona erer. Kanun haklı sebepleri tek tek saymaz; kanunun haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir (TMK m. 4). Kazanç paylı aile malları ortaklığında ise işletme ve temsili üzerine alan ortak malları gereği gibi işletmediği veya yükümlülüklerini yerine getirmediği takdirde, ortakların ortaklığın feshini isteme hakları vardır (TMK m. 385). 9

VII. Ölüm ve Sona Ermenin Sonuçları

- **Ölüm:** 380. maddede sona erme sebebi olarak sayılmamıştır.
- **Mirasçılar:** Ortaklığa dahil olmayanlar ancak payın karşılığını isteyebilir.
- **Paylaşma:** Paylaşma veya ayrılma zamanındaki değer ve durum esas alınır.

10 Ortaklardan birinin ölümü 380. maddede sona erme sebepleri arasında sayılmamıştır. Ölen ortağın ortaklığa dahil olmayan mirasçıları ancak ölen ortağa düşen payın karşılığının kendilerine ödenmesini isteyebilir; ölen ortak mirasçı olarak altsoyunu bırakmışsa, bunlar öbür ortakların rızası ile onun yerine ortaklığa girebilir (TMK m. 382).

11 Ortaklık sona erdiğinde ortaklık mallarının paylaşılması veya ayrılan ortağın payının hesaplanması, ortaklık mallarının paylaşma veya ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna göre yapılır; paylaşma ve hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez (TMK m. 383). Ortakların ortaklık dışında bıraktıkları mallar ile miras veya karşılıksız kazanma yoluyla edindikleri mallar kişisel mallarıdır ve bu paylaşmanın konusu değildir (TMK m. 379).

UYGULAMA NOTU

Süresi belirlenmemiş bir ortaklıktan çıkmak isteyen ortak, öteki ortaklara altı ay önceden bildirimde bulunmalıdır; ortaklık tarımsal bir işletmeyle ilgiliyse bildirimin olağan hasat mevsiminin sonu için geçerli olduğu hesaba katılmalıdır. **Bir ortağın payı haczedildiyse ve satışı istendiyse**, ortaklığı sürdürmek isteyen öteki ortaklar alacaklının haklarını ödeyebilir. **Ortaklığı sona erdirmek için haklı bir sebep ileri süren ortak**, bu sebebi oluşturan olguları ispat etmelidir (TMK m. 6).

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298

Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur; bu alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareketiyle istenebilir

Mirasbırakanın kiraya verdiği taşınmaz payı için atanan miras ortaklığı temsilcisi, kiracıdan ödenmeyen kira bedellerini istemiştir. Mahkeme, kiranın bölünerek bir kısım mirasçılara ödendiğini ve bu ödemelerin iyiniyetli kiracıyı borcundan kurtardığını belirterek istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Elbirliği halinde alacaklılık durumları bazı kanun hükümlerinde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklıkta ortaklık alacakları (818 sayılı Borçlar Kanunu m.534);miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak hakları (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.640);eşler arasında mal ortaklığı rejimi varsa bunların ortaklık kapsamına giren alacakları (TMK m.256);aile malları ortaklığında bu ortaklığa giren alacak hakları (TMK. m.373) için elbirliği halinde alacaklılık söz konusudur. Bu emredici kanun*

hükümlerine göre, söz konusu alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan talep edilebilir.

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının elbirliği niteliğinin alacaklar bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında adi ortaklık alacaklarını, miras ortaklığı sürerken mirasbırakandan intikal eden alacakları, mal ortaklığı rejimindeki ortaklık alacaklarını ve aile malları ortaklığına giren alacak haklarını saymış; bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir. Somut olayda miras ortaklığına ilişkin bu ilke uygulanmış, mirasçılardan birine veya birkaçına yapılan ödemenin kiracıyı terekeye karşı borcundan kurtarmayacağı belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 376).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Mirasçılar terekedeki tarım arazisini aile malları ortaklığına devredebilir; ancak bu imkânı getiren hüküm, yürürlüğünden önce ölen mirasbırakanın arazilerine uygulanamaz

Mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılardan biri, terekedeki tarım arazilerinin ehil mirasçı olarak tarımsal gelir değeri üzerinden kendisine devrini istemiştir. Bir kısım davalılar derdest ortaklığın giderilmesi davasını ileri sürdü ve başka bir mirasçının ehil mirasçı olduğunu savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyeti hakkında; a) Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devrini,b) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 373 üncü ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini, c) Mirasçıların tamamının miras payı oranında hissedarı oldukları 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları limited şirkete devrini, ç) Mülkiyetin üçüncü kişilere devrini, kararlaştırabilirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının tarım arazilerinin mirasçılar arasında korunmasındaki yerini gösterir. Daire, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/C maddesini aktararak mirasçıların terekedeki tarımsal arazinin bir mirasçıya, 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına, limited şirkete ya da üçüncü kişilere devrini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir. Ancak bu hükmün ve geçiş hükmünün yürürlüğe girmesinden önce mirasbırakan öldüğünden, 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı ve davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 375:** Ortaklığın süresi ve fesih bildirimi.
- **TMK m. 381:** Fesih bildirimi, ödemeden aciz, evlenme.

- **TMK m. 382:** Ortaklardan birinin ölümü.
- **TMK m. 383:** Paylaşma kuralları.

MADDE

B. Aile malları ortaklığı
IV. Ortaklığın sona ermesi

381 2. Fesih bildirimi, ödemeden aciz, evlenme

KANUN METNİ

(1) Ortaklardan biri feshi bildirir veya iflâs ederse ya da bir ortağın haczedilmiş payının satışı istenirse, öteki ortaklar, ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilirler.

(2) Evlenen ortak, fesih bildirimine gerek olmaksızın ortaklıktaki hakkının kendisine ödenmesini isteyebilir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 381, ortaklığı sona erdiren bazı hâllerde ortaklığın öteki ortaklar arasında sürdürülmesini ve evlenen ortağın hakkını düzenler. Birinci fıkraya göre ortaklardan biri **feshi bildirir**, **iflas eder** ya da bir ortağın **haczedilmiş payının satışı istenirse**, öteki ortaklar **ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek** ortaklığı **kendi aralarında sürdürebilir**. İkinci fıkraya göre **evlenen ortak**, fesih bildirimine gerek olmaksızın ortaklıktaki hakkının **kendisine ödenmesini isteyebilir**. Ayrılan ortağın payı, ortaklık mallarının ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna göre hesaplanır (TMK m. 383). Gerekçeye göre madde daha sade ve anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır; **hüküm değişikliği yoktur**.

TEMEL KAVRAMLAR

Fesih bildirimi	Bir ortağın ortaklıktan çıkma iradesini öteki ortaklara bildirmesi.
Ödemeden aciz	Borçlarını ödeyememe durumu; maddede iflas ve haczedilmiş payın satışının istenmesi hâlleri bu başlık altında düzenlenir.
Ayrılan ortak	Ortaklıktan çıkan ve hakkının kendisine ödenmesi gereken ortak.
Sürdürme	Öteki ortakların ortaklığı dağıtmadan kendi aralarında devam ettirmesi.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 381- 1984 tarihli Öntasarının 312 nci maddesinden alınan bu madde, yürürlükteki Kanunun 331 inci maddesini karşılamaktadır. Daha sade ve anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır. Hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 136*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 331. maddesini karşıladığını ve yalnız dilinin sadeleştirildiğini gösterir; hüküm değişikliği yoktur.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 331. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *İhbar tarikiyle şeriklerden biri şirketten ayrıldığı veya şeriklerden birinin iflasına hüküm sadır olduğu yahut haczedilmiş olan hissenin satılması talebedildiği takdirde, diğer, şerikler; işbu şerikin hukukunu tasfiye veya alacaklılarının alakasını katettikten sonra kendi aralarında, şirketi idame edebilirler. Evlenen şerik, evvelce ihbara mecbur olmaksızın şirketteki hukukunun tasfiyesini talebedebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 331 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 331	4721 sayılı Kanun m. 381
Hâller	İhbarla ayrılma, iflas, haczedilmiş hissenin satılmasının istenmesi	Fesih bildirimi, iflas, haczedilmiş payın satışının istenmesi
Sürdürme	Diğer şerikler, şerikin haklarını tasfiye ederek veya alacaklılarının ilgisini keserek şirketi sürdürebilir	Öteki ortaklar, ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı sürdürebilir
Evlenme	Evlenen şerik önceden ihbara mecbur olmaksızın haklarının tasfiyesini isteyebilir	Evlenen ortak fesih bildirimine gerek olmaksızın hakkının ödenmesini isteyebilir

İcra ve İflas Kanunu'nun 122. maddesi, aile mal ortaklığında hisse satışını düzenlerken hâlâ eski Kanun'un 331. maddesini anar; bu hükmün yürürlükteki karşılığı 381. maddedir.

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 381. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Hâl	Kural	Dayanak
Fesih, iflas, satış istemi	Öteki ortaklar ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı sürdürebilir	TMK m. 381/1
Evlenme	Evlenen ortak fesih bildirimi olmaksızın hakkının ödenmesini isteyebilir	TMK m. 381/2
Payın hesabı	Ortaklık mallarının ayrılma zamanındaki değeri ve durumu esas alınır	TMK m. 383
Cebri icra	Aile mal ortaklığında hisse satışı İİK m. 121'e göre yapılır; eski Kanun m. 331 saklıdır	İİK m. 122
Kaynak	743 m. 331; Öntasarı m. 312	Gerekçe, s. 136

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 312. maddesinden alınan bu madde, yürürlükteki Kanun'un 331. maddesini karşılamaktadır; madde **daha sade ve anlaşılır bir dille** kaleme alınmıştır ve **hüküm değişikliği yoktur**. Tasarının 381. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 453). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, 380. maddedeki sona erme sebeplerinden üçünün, yani fesih bildirimi, iflas ve haczedilmiş payın satışının istenmesinin, **ortaklığın dağılmasıyla sonuçlanmak zorunda olmamasıdır**: öteki ortaklar ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı sürdürebilir. İkinci nokta, maddenin öteki ortaklara bir **imkân** tanımasıdır; kanun ortaklığı "sürdürebilirler" der. Üçüncü nokta, **evlenen ortağın** fesih bildirimine gerek olmaksızın hakkının ödenmesini isteyebilmesidir; bu nedenle süresi belirlenmemiş ortaklıktan çıkmak için aranan altı ay önceden bildirim (TMK m. 375) bu istem için aranmaz.

II. Birinci Fıkra: Ortaklığın Öteki Ortaklarca Sürdürülmesi

- **Hâller:** Fesih bildirimi, iflas veya haczedilmiş payın satışının istenmesi.
- **Koşul:** Ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarının ödenmesi.
- **Sonuç:** Ortaklık öteki ortaklar arasında devam eder.

Ortaklardan biri feshi bildirir veya iflas ederse ya da bir ortağın haczedilmiş payının satışı istenirse, öteki ortaklar ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilir. Bu üç hâl, 380. maddede ortaklığı sona erdiren sebepler arasında sayılmıştır (TMK m. 380). 381. madde bu hâllerde ortaklığın dağılmasını önleyen bir yol açar: sona erme sebebi ortaklardan birinin 2

kişisinde gerçekleştiğinde, öteki ortaklar onun veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı devam ettirebilir.

3 Sürdürme bir imkândır; kanun öteki ortakların ortaklığı sürdürebileceğini belirtir. Ödenecek tutar bakımından ayrılan ortağın payı, ortaklık mallarının ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna göre hesaplanır; hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez (TMK m. 383). Ortağın ortaklık dışında bıraktığı mallar ile miras veya karşılıksız kazanma yoluyla edindiği mallar ise kişisel malıdır ve bu hesaplaşmanın konusu değildir (TMK m. 379).

4 Eski Kanun'un 331. maddesi de ihbar yoluyla şeriklerden biri şirketten ayrıldığında, şeriklerden birinin iflasına karar verildiğinde veya haczedilmiş hissenin satılması istendiğinde, diğer şeriklerin bu şerikin haklarını tasfiye ederek veya alacaklılarının ilgisini keserek şirketi kendi aralarında sürdürebileceğini öngörüyordu.

III. Haczedilmiş Payın Satışı ve İcra ve İflas Kanunu

- **Satış usulü:** İİK m. 121.
- **Saklı hüküm:** Eski Kanun m. 331; yürürlükteki karşılığı TMK m. 381.
- **Haciz bildirimi:** İlgili üçüncü kişilere bildirim yapılır.

5 İcra ve İflas Kanunu'na göre aile mal ortaklığında bir hissenin satışı 121. maddeye göre yapılır ve eski Medeni Kanun'un 331. maddesi hükümleri saklıdır (İİK m. 122). Gerekçeye göre bu hükmün yürürlükteki karşılığı 381. maddedir. 121. maddeye göre icra memuru satışın nasıl yapılacağını icra mahkemesinden sorar; icra mahkemesi yerleşim yerleri bilinen ilgilileri davet edip gelenleri dinledikten sonra açık artırma yaptırabilir, satış için bir memur atayabilir veya gereken başka bir tedbiri alabilir (İİK m. 121). Bir şirket yahut iştirak hâlinde tasarruf edilen bir mal hissesi haczedildiğinde ise icra dairesi, yerleşim yerleri bilinen ilgili üçüncü kişilere durumu bildirir (İİK m. 94).

6 Eski Kanun'un 331. maddesi haczedilmiş hissenin satılmasının istenmesi hâlini zaten anıyordu; sona erme sebeplerini sayan 330. madde ise hissenin haczedilerek satılmasını arıyordu. Yürürlükteki metinde her iki hüküm de satışın istenmesini esas alır (TMK m. 380).

IV. İkinci Fıkra: Evlenen Ortak

- **Kim:** Evlenen ortak.
- **Hak:** Ortaklıktaki hakkının kendisine ödenmesini isteyebilir.
- **Bildirim:** Fesih bildirimine gerek yoktur.

Evlenen ortak, fesih bildirimine gerek olmaksızın ortaklıktaki hakkının kendisine ödenmesini isteyebilir. Süresi belirlenmemiş ortaklıkta ortaklıktan çıkmak için aranan altı ay önceden bildirim (TMK m. 375) bu istem için gerekmez. Eski Kanun'un 331. maddesi de evlenen şerikin önceden ihbara mecbur olmaksızın şirketteki haklarının tasfiyesini isteyebileceğini öngörüyordu. 7

Bu istemde de ayrılan ortağın payı, ortaklık mallarının ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna göre hesaplanır ve hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez (TMK m. 383). 8

UYGULAMA NOTU

Ortaklardan biri ayrılmak istiyorsa veya iflas ettiyse, ortaklığı sürdürmek isteyen öteki ortaklar ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı devam ettirebilir. **Bir ortağın payı haczedildiyse ve satışı istendiyse**, satış İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesine göre icra mahkemesinin belirleyeceği usulle yapılır; öteki ortaklar alacaklının haklarını ödeyerek ortaklığı sürdürebilir. **Evlenen ortak**, fesih bildirimi yapmadan ortaklıktaki hakkının ödenmesini isteyebilir.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298

Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur; bu alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareketiyle istenebilir

Mirasbırakanın kiraya verdiği taşınmaz payı için atanan miras ortaklığı temsilcisi, kiracıdan ödenmeyen kira bedellerini istemiştir. Mahkeme, kiranın bölünerek bir kısım mirasçılara ödendiğini ve bu ödemelerin iyiniyetli kiracıyı borcundan kurtardığını belirterek istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Elbirliği halinde alacaklılık durumları bazı kanun hükümlerinde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklıkta ortaklık alacakları (818 sayılı Borçlar Kanunu m.534);miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak hakları (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.640);eşler arasında mal ortaklığı rejimi varsa bunların ortaklık kapsamına giren alacakları (TMK m.256);aile malları ortaklığında bu ortaklığa giren alacak hakları (TMK. m.373) için elbirliği halinde alacaklılık söz konusudur. Bu emredici kanun hükümlerine göre, söz konusu alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan talep edilebilir.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının elbirliği niteliğinin alacaklar bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında adi ortaklık alacaklarını, miras

ortaklığı sürerken mirasbırakandan intikal eden alacakları, mal ortaklığı rejimindeki ortaklık alacaklarını ve aile malları ortaklığına giren alacak haklarını saymış; bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir. Somut olayda miras ortaklığına ilişkin bu ilke uygulanmış, mirasçılardan birine veya birkaçına yapılan ödemenin kiracıyı terekeye karşı borcundan kurtarmayacağı belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 376).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Mirasçılar terekedeki tarım arazisini aile malları ortaklığına devredebilir; ancak bu imkânı getiren hüküm, yürürlüğünden önce ölen mirasbırakanın arazilerine uygulanamaz

Mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılardan biri, terekedeki tarım arazilerinin ehil mirasçı olarak tarımsal gelir değeri üzerinden kendisine devrini istemiştir. Bir kısım davalılar derdest ortaklığın giderilmesi davasını ileri sürdü ve başka bir mirasçının ehil mirasçı olduğunu savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyeti hakkında; a) Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devrini,b) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 373 üncü ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini, c) Mirasçıların tamamının miras payı oranında hissedarı oldukları 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları limited şirkete devrini, ç) Mülkiyetin üçüncü kişilere devrini, kararlaştırabilirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının tarım arazilerinin mirasçılar arasında korunmasındaki yerini gösterir. Daire, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/C maddesini aktararak mirasçıların terekedeki tarımsal arazinin bir mirasçıya, 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına, limited şirkete ya da üçüncü kişilere devrini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir. Ancak bu hükmün ve geçiş hükmünün yürürlüğe girmesinden önce mirasbırakan öldüğünden, 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı ve davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 380:** Ortaklığın sona erme sebepleri.
- **TMK m. 375:** Ortaklığın süresi ve fesih bildirimi.
- **TMK m. 382:** Ortaklardan birinin ölümü.
- **TMK m. 383:** Paylaşma kuralları.

MADDE

382

B. Aile malları ortaklığı
IV. Ortaklığın sona ermesi
3. Ölüm

KANUN METNİ

(1) Ortaklardan birinin ölümü hâlinde onun ortaklığa dahil olmayan mirasçıları, ancak ölen ortağa düşen payın karşılığının kendilerine ödenmesini isteyebilirler.
(2) Ölen ortak mirasçı olarak altsoyunu bırakmışsa, bunlar öbür ortakların rızası ile onun yerine ortaklığa girebilirler.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 382, ortaklardan birinin ölümünün aile malları ortaklığına etkisini düzenler. Birinci fıkraya göre ölen ortağın **ortaklığa dahil olmayan mirasçıları**, ancak **ölen ortağa düşen payın karşılığının** kendilerine ödenmesini isteyebilir; mirasçıların istemi bu karşılıkla sınırlıdır. İkinci fıkraya göre ölen ortak mirasçı olarak **altsoyunu** bırakmışsa, bunlar **öbür ortakların rızası ile** onun yerine ortaklığa girebilir. Ölüm, 380. maddede sayılan sona erme sebepleri arasında yer almaz (TMK m. 380). Gerekçeye göre hüküm daha sade ve anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır; **hüküm değişikliği yoktur**.

TEMEL KAVRAMLAR

Ortaklığa dahil olmayan mirasçı	Ölen ortağın mirasçısı olup aile malları ortaklığında ortak olmayan kişi.
Payın karşılığı	Ölen ortağa düşen pay için mirasçılara ödenecek tutar.
Altsoy	Kişinin çocukları, torunları ve daha alt kuşaktan gelenler.
Rıza	Öbür ortakların altsoyun ortaklığa girmesine onay vermesi.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 382- 1984 tarihli Öntasarının 313 üncü maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanunun 332 nci maddesini karşılamaktadır. Daha sade ve anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır. Hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 136*

Gerekçe, hükmün eski Kanun'un 332. maddesini karşıladığını ve yalnız dilinin sadeleştirildiğini gösterir; hüküm değişikliği yoktur.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 332. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Şeriklerden birinin vefatı halinde, mirasçıları, şirket emval azasından değil iseler ancak murislerine ait hukukun tasfiyesini talep edebilirler. Müteveffa, mirasçı olarak füru bırakmış ise bunlar, diğer şeriklerin muvafakati ile; onun yerine, şirkete girebilirler.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 332 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 332	4721 sayılı Kanun m. 382
Ortak olmayan mirasçılar	Mirasbırakana ait hakların tasfiyesini isteyebilir	Ölen ortağa düşen payın karşılığının ödenmesini isteyebilir
Altsoy	Füru, diğer şeriklerin muvafakatiyle ölenin yerine şirkete girebilir	Altsoy, öbür ortakların rızasıyla ölenin yerine ortaklığa girebilir
Kavramlar	Şerik, müteveffa, füru, muvafakat	Ortak, ölen ortak, altsoy, rıza

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 382. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Ortak olmayan mirasçılar	Yalnız ölen ortağa düşen payın karşılığının ödenmesini isteyebilir	TMK m. 382/1
Altsoy	Öbür ortakların rızasıyla ölen ortağın yerine ortaklığa girebilir	TMK m. 382/2
Payın hesabı	Ortaklık mallarının ayrılma zamanındaki değeri ve durumu esas alınır	TMK m. 383

Konu	Kural	Dayanak
Sona erme	Ölüm 380. maddedeki sona erme sebepleri arasında sayılmamıştır	TMK m. 380
Mirasın geçmesi	Mirasçılar mirası ölümle bir bütün olarak kazanır	TMK m. 599
Kaynak	743 m. 332; Öntasarı m. 313	Gerekçe, s. 136

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 313. maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanun'un 332. maddesini karşılamaktadır; hüküm **daha sade ve anlaşılır bir dille** kaleme alınmıştır ve **hüküm değişikliği yoktur**. Tasarının 382. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 454). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, ölümün 380. maddedeki **sona erme sebepleri arasında sayılmamasıdır**; 382. madde ölen ortağın mirasçılarının haklarını ayrıca düzenler. İkinci nokta, ortaklığa dahil olmayan mirasçıların isteminin **payın karşılığıyla sınırlı** olmasıdır. Üçüncü nokta, altsoyun ortaklığa girmesinin **öbür ortakların rızasına** bağlı olmasıdır; rıza yoksa altsoy da ortaklığa dahil olmayan mirasçı olarak payın karşılığını isteyebilir.

II. Birinci Fıkra: Ortaklığa Dahil Olmayan Mirasçılar

- **Kimler:** Ölen ortağın ortaklıkta ortak olmayan mirasçıları.
- **İstem:** Ölen ortağa düşen payın karşılığının ödenmesi.
- **Sınır:** İstem bu karşılıkla sınırlıdır.

Ortaklardan birinin ölümü hâlinde onun ortaklığa dahil olmayan mirasçıları, ancak ölen ortağa düşen payın karşılığının kendilerine ödenmesini isteyebilir. Mirasçılar, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak, kanun gereğince kazanır ve mirasbırakanın alacaklarını ve diğer malvarlığı haklarını doğrudan doğruya kazanır (TMK m. 599). 382. madde ise ölen ortağın ortaklıktaki hakkının ortak olmayan mirasçılara hangi biçimde yansıyacağını belirler: bu mirasçılar ortaklığa girmez, ölen ortağa düşen payın karşılığını isteyebilir. 2

Birden çok mirasçı varsa, mirasın geçmesiyle birlikte paylaşmaya kadar mirasçılar arasında terekedeki bütün hak ve borçları kapsayan bir miras ortaklığı meydana gelir ve mirasçılar terekeye elbirliğiyle sahip olur (TMK m. 640). Hukuk Genel Kurulu, miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak haklarında elbirliği hâlinde alacaklılık bulunduğunu ve bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir.[1] 3

1 Yargıtay HGK, 11.05.2011, E. 2011/6-165, K. 2011/298.

III. İkinci Fıkra: Altsoyun Ortaklığa Girmesi

- **Kimler:** Ölen ortağın mirasçı olarak bıraktığı altsoy.
- **Koşul:** Öbür ortakların rızası.
- **Sonuç:** Altsoy ölen ortağın yerine ortaklığa girer.

4 Ölen ortak mirasçı olarak altsoyunu bırakmışsa, bunlar öbür ortakların rızası ile onun yerine ortaklığa girebilir. Mirasbırakanın birinci derece mirasçıları onun altsoyudur; çocuklar eşit olarak mirasçıdır ve mirasbırakandan önce ölmüş olan çocukların yerini her derecede halefiyet yoluyla kendi altsoyları alır (TMK m. 495).

5 Ortaklığa girme öbür ortakların rızasına bağlıdır. Öbür ortaklar rıza göstermezse altsoy ortaklığa giremez; bu durumda altsoy da ortaklığa dahil olmayan mirasçı olarak ölen ortağa düşen payın karşılığını isteyebilir. Altsoyun rızayla ortaklığa girebilmesi, aile malları ortaklığının ölen ortağın altsoyuyla sürdürülmesine imkân verir. Eski Kanun'un 332. maddesi de ölen şerik mirasçı olarak füru bırakmışsa, bunların diğer şeriklerin muvafakati ile onun yerine şirkete girebileceğini öngörüyordu.

IV. Payın Hesaplanması ve Ölümün Ortaklığa Etkisi

- **Hesap:** Ortaklık mallarının ayrılma zamanındaki değeri ve durumu.
- **Zaman:** Hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez.
- **Sona erme:** Ölüm 380. maddede sayılmamıştır.

6 Ölüm, kanunda ortaklığın sona ermesine ilişkin bölümde düzenlenmiştir. Aynı bölümdeki paylaşma kurallarına göre ortaklık mallarının paylaşılması veya ayrılan ortağın payının hesaplanması, ortaklık mallarının paylaşma veya ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna göre yapılır; paylaşma ve hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez (TMK m. 383). Ölen ortağın ortaklık dışında bıraktığı mallar ile miras veya karşılıksız kazanma yoluyla edindiği mallar ise kişisel malıdır (TMK m. 379); bu mallar mirasın bir parçası olarak mirasçılara geçer (TMK m. 599).

7 Ölüm, 380. maddede ortaklığı sona erdiren sebepler arasında sayılmamıştır (TMK m. 380). 382. madde, ölen ortağın ortaklıktaki yerinin nasıl dolacağını düzenler: ortak olmayan mirasçılar payın karşılığını isteyebilir, altsoy ise öbür ortakların rızasıyla ölen ortağın yerine ortaklığa girebilir.

> UYGULAMA NOTU
>
> **Ortaklardan biri ölmüşse, ortaklıkta ortak olmayan mirasçı**, ölen ortağa düşen payın karşılığının ödenmesini isteyebilir; birden çok mirasçı varsa terekeye elbirliğiyle sahip olunduğu göz önünde bulundurulmalıdır (TMK m. 640). **Ölen**

ortağın altsoyu, öbür ortakların rızasıyla onun yerine ortaklığa girebilir. **Payın karşılığı hesaplanırken** ortaklık mallarının ayrılma zamanındaki değeri ve durumu esas alınır; hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298

Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur; bu alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareketiyle istenebilir

Mirasbırakanın kiraya verdiği taşınmaz payı için atanan miras ortaklığı temsilcisi, kiracıdan ödenmeyen kira bedellerini istemiştir. Mahkeme, kiranın bölünerek bir kısım mirasçılara ödendiğini ve bu ödemelerin iyiniyetli kiracıyı borcundan kurtardığını belirterek istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Elbirliği halinde alacaklılık durumları bazı kanun hükümlerinde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklıkta ortaklık alacakları (818 sayılı Borçlar Kanunu m.534);miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak hakları (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.640);eşler arasında mal ortaklığı rejimi varsa bunların ortaklık kapsamına giren alacakları (TMK m.256);aile malları ortaklığında bu ortaklığa giren alacak hakları (TMK. m.373) için elbirliği halinde alacaklılık söz konusudur. Bu emredici kanun hükümlerine göre, söz konusu alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan talep edilebilir.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının elbirliği niteliğinin alacaklar bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında adi ortaklık alacaklarını, miras ortaklığı sürerken mirasbırakandan intikal eden alacakları, mal ortaklığı rejimindeki ortaklık alacaklarını ve aile malları ortaklığına giren alacak haklarını saymış; bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir. Somut olayda miras ortaklığına ilişkin bu ilke uygulanmış, mirasçılardan birine veya birkaçına yapılan ödemenin kiracıyı terekeye karşı borcundan kurtarmayacağı belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 376).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Mirasçılar terekedeki tarım arazisini aile malları ortaklığına devredebilir; ancak bu imkânı getiren hüküm, yürürlüğünden önce ölen mirasbırakanın arazilerine uygulanamaz

Mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılardan biri, terekedeki tarım arazilerinin ehil mirasçı olarak tarımsal gelir değeri üzerinden kendisine devrini istemiştir. Bir

kısım davalılar derdest ortaklığın giderilmesi davasını ileri sürdü ve başka bir mirasçının ehil mirasçı olduğunu savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyeti hakkında; a) Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devrini,b) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 373 üncü ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini, c) Mirasçıların tamamının miras payı oranında hissedarı oldukları 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları limited şirkete devrini, ç) Mülkiyetin üçüncü kişilere devrini, kararlaştırabilirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının tarım arazilerinin mirasçılar arasında korunmasındaki yerini gösterir. Daire, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/C maddesini aktararak mirasçıların terekedeki tarımsal arazinin bir mirasçıya, 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına, limited şirkete ya da üçüncü kişilere devrini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir. Ancak bu hükmün ve geçiş hükmünün yürürlüğe girmesinden önce mirasbırakan öldüğünden, 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı ve davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 380:** Ortaklığın sona erme sebepleri.
- **TMK m. 381:** Fesih bildirimi, ödemeden aciz, evlenme.
- **TMK m. 383:** Paylaşma kuralları.
- **TMK m. 373:** Aile malları ortaklığının koşulları.

MADDE

383

B. Aile malları ortaklığı
IV. Ortaklığın sona ermesi
4. Paylaşma kuralları

KANUN METNİ

(1) Ortaklık mallarının paylaşılması veya ayrılan ortağın payının hesaplanması, ortaklık mallarının paylaşma veya ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna göre yapılır.
(2) Paylaşma ve hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 383, aile malları ortaklığı sona erdiğinde veya bir ortak ayrıldığında hesabın nasıl yapılacağını düzenler. Birinci fıkraya göre ortaklık mallarının **paylaşılması** veya **ayrılan ortağın payının hesaplanması**, ortaklık mallarının **paylaşma veya ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna** göre yapılır. İkinci fıkraya göre paylaşma ve hesaplaşma **uygun olmayan bir zamanda istenemez**. Kural; fesih bildirimi, iflas, haczedilmiş payın satışının istenmesi, evlenme ve ölüm nedeniyle ortaklıktan ayrılan ortağın payının hesabında (TMK m. 381, TMK m. 382) ve ortaklığın dağılmasında ortaklık mallarının paylaşılmasında uygulanır. Gerekçeye göre hüküm daha sade ve anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır; **hüküm değişikliği yoktur**.

TEMEL KAVRAMLAR

Paylaşma	Ortaklık sona erdiğinde ortaklık mallarının ortaklar arasında bölüştürülmesi.
Ayrılan ortak	Ortaklık öteki ortaklarca sürdürülürken ortaklıktan çıkan ortak.
Hesaplaşma	Ayrılan ortağın payının belirlenip ödenmesi.
Uygun olmayan zaman	Paylaşma veya hesaplaşma için elverişli olmayan zaman; kanun ölçütünü ayrıca belirlemez.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 383- 1984 tarihli Öntasarının 314 üncü maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanunun 333 üncü maddesini karşılamaktadır. Daha sade ve anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır. Hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 136*

Gerekçe, hükmün eski Kanun'un 333. maddesini karşıladığını ve dilinin sadeleştirildiğini belirtir; hüküm değişikliği yoktur.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 333. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Şirket mallarının taksimi veya ayrılan bir şerikin hissesinin tasfiyesi, şirketin hitamını mucip olan sebebin tahaddüsü zamanında şirket mallarının bulunduğu hale göre icra edilir. Taksim ve tasfiye, müsait olmıyan bir zamanda talep olunamaz.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 333 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 333	4721 sayılı Kanun m. 383
Konu	Şirket mallarının taksimi veya ayrılan şerikin hissesinin tasfiyesi	Ortaklık mallarının paylaşılması veya ayrılan ortağın payının hesaplanması
Esas alınan an	Şirketin sona ermesine yol açan sebebin doğduğu zaman	Paylaşma veya ayrılma zamanı
Ölçüt	Şirket mallarının bulunduğu hâl	Ortaklık mallarının değeri ve durumu
Zamanlama	Taksim ve tasfiye müsait olmayan bir zamanda istenemez	Paylaşma ve hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez

Metinler arasında ifade farkı vardır: eski Kanun sona erme sebebinin doğduğu zamanı ve malların bulunduğu hâli anarken, yürürlükteki metin paylaşma veya ayrılma zamanındaki değer ve durumu anar. Gerekçe, düzenlemeyi hüküm değişikliği olarak nitelendirmez; hükmün daha sade ve anlaşılır bir dille kaleme alındığını belirtir.

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 383. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Esas alınan an	Paylaşma veya ayrılma zamanı	TMK m. 383/1
Ölçüt	Ortaklık mallarının değeri ve durumu	TMK m. 383/1
Zamanlama	Paylaşma ve hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez	TMK m. 383/2
Ayrılan ortak	Fesih, iflas, satış istemi, evlenme ve ölüm hâlleri	TMK m. 381, 382
Kişisel mallar	Paylaşmanın konusu değildir	TMK m. 379/3
Kaynak	743 m. 333; Öntasarı m. 314	Gerekçe, s. 136

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 314. maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanun'un 333. maddesini karşılamaktadır; hüküm **daha sade ve anlaşılır bir dille** kaleme alınmıştır ve **hüküm değişikliği yoktur**. Tasarının 383. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 454). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, hesabın **paylaşma veya ayrılma zamanındaki** değer ve duruma göre yapılmasıdır. İkinci nokta, maddenin malların yalnız **değerini değil durumunu** da anmasıdır. Üçüncü nokta, paylaşma ve hesaplaşmanın **uygun olmayan bir zamanda istenememesidir**; kanun bu zamanı tanımlamaz. Eski Kanun'un 333. maddesi sona erme sebebinin doğduğu zamanı anıyordu; gerekçe bu farkı hüküm değişikliği olarak nitelendirmez.

II. Birinci Fıkra: Paylaşma veya Ayrılma Zamanındaki Değer ve Durum

- **Paylaşma:** Ortaklık mallarının ortaklar arasında bölüştürülmesi.
- **Pay hesabı:** Ayrılan ortağın payının belirlenmesi.
- **Ölçüt:** Paylaşma veya ayrılma zamanındaki değer ve durum.

Ortaklık mallarının paylaşılması veya ayrılan ortağın payının hesaplanması, ortaklık mallarının paylaşma veya ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna göre yapılır. Madde iki durumu birlikte düzenler. İlki, ortaklığın sona ermesiyle ortaklık mallarının paylaşılmasıdır; ortaklık bütün ortakların anlaşması veya feshin bildirilmesi, sürenin bitmesi, bir ortağın payının haczedilip satışının istenmesi, iflas veya haklı sebebe dayanan istemle sona erer (TMK m. 380). İkincisi, ortaklık öteki ortaklar arasında sürerken bir ortağın ayrılmasıdır. 2

3 Ortaklardan biri feshi bildirir veya iflas ederse ya da bir ortağın haczedilmiş payının satışı istenirse, öteki ortaklar ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilir; evlenen ortak da fesih bildirimine gerek olmaksızın ortaklıktaki hakkının kendisine ödenmesini isteyebilir (TMK m. 381). Ortaklardan birinin ölümü hâlinde ortaklığa dahil olmayan mirasçılar, ancak ölen ortağa düşen payın karşılığının kendilerine ödenmesini isteyebilir (TMK m. 382). Bu hâllerde ödenecek tutar, 383. maddeye göre ortaklık mallarının ayrılma zamanındaki değeri ve durumu esas alınarak hesaplanır.

4 Paylaşmanın konusu ortaklık mallarıdır. Ortakların ortaklık dışında bıraktıkları mallar ile, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklığın devamı sırasında miras yoluyla veya herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla edindikleri mallar kişisel mallarıdır (TMK m. 379); bu mallar paylaşmaya girmez.

III. Elbirliği Mülkiyetinin Sona Ermesi ve Paylaştırma

- **Sona erme:** Topluluğun dağılmasıyla elbirliği mülkiyeti sona erer.
- **Paylaştırma:** Aksine hüküm yoksa paylı mülkiyet hükümlerine göre yapılır.
- **Özel kural:** 383. madde değer ve durumun belirlendiği anı gösterir.

5 Ortaklar ortaklığa giren malların elbirliği hâlinde malikidir (TMK m. 379). Elbirliği mülkiyeti, malın devri, topluluğun dağılması veya paylı mülkiyete geçilmesiyle sona erer; paylaştırma, aksine bir hüküm bulunmadıkça paylı mülkiyet hükümlerine göre yapılır (TMK m. 703). Ortaklık devam ettiği sürece ise ortaklar paylarını isteyemez ve payları üzerinde tasarruf işlemi yapamaz (TMK m. 376); paylaşma ancak ortaklığın sona ermesiyle veya bir ortağın ayrılmasıyla gündeme gelir.

6 Kazanç paylı aile malları ortaklığında da ortakların elbirliği ile işlettikleri ortaklığa ilişkin kurallar uygulanır (TMK m. 385).

IV. İkinci Fıkra: Uygun Olmayan Zaman

- **Kural:** Paylaşma ve hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez.
- **Kapsam:** Hem paylaşma hem ayrılan ortakla hesaplaşma.
- **Ölçüt:** Kanunda tanımlanmamıştır.

7 Paylaşma ve hesaplaşma uygun olmayan bir zamanda istenemez. Kanun uygun olmayan zamanı tanımlamaz. Tarımsal işletmeyle ilgili ortaklıklarda kanun, süresi belirlenmemiş ortaklıktan çıkmak için yapılan bildirimin de ancak ürünlerin yetiştiği yere göre olağan hasat mevsiminin sonu için geçerli olacağını öngörür (TMK m. 375).

8 Eski Kanun'un 333. maddesi de taksim ve tasfiyenin müsait olmayan bir zamanda istenemeyeceğini öngörüyordu.

UYGULAMA NOTU

Ortaklıktan ayrılan ortağın payının ortaklık mallarının ayrılma zamanındaki değerine ve durumuna göre hesaplanacağı göz önünde bulundurulmalıdır. **Ortaklık sona ermişse**, paylaşmanın konusu ortaklık mallarıdır; ortaklık dışında bırakılan veya miras ya da karşılıksız kazanma yoluyla edinilen mallar ortağın kişisel malıdır. **Paylaşma veya hesaplaşma istenecekse**, bu istemin uygun olmayan bir zamanda ileri sürülemeyeceği hesaba katılmalıdır; tarımsal işletmeyle ilgili ortaklıkta çıkma bildirimi ancak olağan hasat mevsiminin sonu için geçerlidir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298

Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur; bu alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareketiyle istenebilir

Mirasbırakanın kiraya verdiği taşınmaz payı için atanan miras ortaklığı temsilcisi, kiracıdan ödenmeyen kira bedellerini istemiştir. Mahkeme, kiranın bölünerek bir kısım mirasçılara ödendiğini ve bu ödemelerin iyiniyetli kiracıyı borcundan kurtardığını belirterek istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Elbirliği halinde alacaklılık durumları bazı kanun hükümlerinde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklıkta ortaklık alacakları (818 sayılı Borçlar Kanunu m.534);miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak hakları (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.640);eşler arasında mal ortaklığı rejimi varsa bunların ortaklık kapsamına giren alacakları (TMK m.256);aile malları ortaklığında bu ortaklığa giren alacak hakları (TMK. m.373) için elbirliği halinde alacaklılık söz konusudur. Bu emredici kanun hükümlerine göre, söz konusu alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan talep edilebilir.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının elbirliği niteliğinin alacaklar bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında adi ortaklık alacaklarını, miras ortaklığı sürerken mirasbırakandan intikal eden alacakları, mal ortaklığı rejimindeki ortaklık alacaklarını ve aile malları ortaklığına giren alacak haklarını saymış; bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir. Somut olayda miras ortaklığına ilişkin bu ilke uygulanmış, mirasçılardan birine veya birkaçına yapılan ödemenin kiracıyı terekeye karşı borcundan kurtarmayacağı belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 376).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Mirasçılar terekedeki tarım arazisini aile malları ortaklığına devredebilir; ancak bu imkânı getiren hüküm, yürürlüğünden önce ölen mirasbırakanın arazilerine uygulanamaz

Mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılardan biri, terekedeki tarım arazilerinin ehil mirasçı olarak tarımsal gelir değeri üzerinden kendisine devrini istemiştir. Bir kısım davalılar derdest ortaklığın giderilmesi davasını ileri sürdü ve başka bir mirasçının ehil mirasçı olduğunu savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyeti hakkında; a) Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devrini,b) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 373 üncü ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini, c) Mirasçıların tamamının miras payı oranında hissedarı oldukları 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları limited şirkete devrini, ç) Mülkiyetin üçüncü kişilere devrini, kararlaştırabilirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının tarım arazilerinin mirasçılar arasında korunmasındaki yerini gösterir. Daire, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/C maddesini aktararak mirasçıların terekedeki tarımsal arazinin bir mirasçıya, 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına, limited şirkete ya da üçüncü kişilere devrini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir. Ancak bu hükmün ve geçiş hükmünün yürürlüğe girmesinden önce mirasbırakan öldüğünden, 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı ve davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 380:** Ortaklığın sona erme sebepleri.
- **TMK m. 381:** Fesih bildirimi, ödemeden aciz, evlenme.
- **TMK m. 382:** Ortaklardan birinin ölümü.
- **TMK m. 379:** Ortak mallar ve kişisel mallar.

MADDE

384

B. Aile malları ortaklığı
V. Kazanç paylı aile malları ortaklığı
1. Konusu

KANUN METNİ

(1) Ortaklar, aralarında yapacakları sözleşmeyle, yıllık kazançtan kendilerine belli bir pay verilmesi kaydıyla ortaklığın temsilini ve ortaklığın mallarının işletilmesini içlerinden birine bırakabilirler.

(2) Bu pay, anlaşmayla belirlenmemişse, ortaklık mallarının uygun derecede uzun bir dönemdeki kazancın ortalama miktarı ile işleten ortağın çalışması ve yaptığı harcama göz önünde tutularak adil bir biçimde belirlenir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 384, kazanç paylı aile malları ortaklığının konusunu düzenler. Birinci fıkraya göre ortaklar, **aralarında yapacakları sözleşmeyle**, **yıllık kazançtan kendilerine belli bir pay verilmesi kaydıyla** ortaklığın **temsilini** ve ortaklığın **mallarının işletilmesini** içlerinden **birine** bırakabilir. İkinci fıkraya göre bu pay **anlaşmayla belirlenmemişse**, ortaklık mallarının **uygun derecede uzun bir dönemdeki ortalama kazancı** ile **işleten ortağın çalışması ve yaptığı harcama** göz önünde tutularak **adil bir biçimde** belirlenir. İşleten ortak malları gereği gibi işletmez veya yükümlülüklerini yerine getirmezse ortaklar ortaklığın feshini isteyebilir (TMK m. 385). Gerekçeye göre hüküm değişikliği yoktur; konu başlığı "Hissei temettü şartiyle şirket" yerine "Kazanç paylı aile mal ortaklığı" olarak değiştirilmiştir.

TEMEL KAVRAMLAR

Kazanç paylı aile malları ortaklığı	Temsilin ve işletmenin, öteki ortaklara yıllık kazançtan pay verilmesi kaydıyla bir ortağa bırakıldığı aile malları ortaklığı.
İşleten ortak	Ortaklığın temsilini ve mallarının işletilmesini üzerine alan ortak.
Yıllık kazanç payı	Öteki ortaklara her yıl kazançtan verilecek belli pay.
Ortalama kazanç	Ortaklık mallarının uygun derecede uzun bir dönemdeki kazancının ortalaması.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 384- 1984 tarihli Öntasarının 315 inci maddesini örnek alan bu madde, yürürlükteki Kanunun 334 üncü maddesini karşılamaktadır. Hüküm değişikliği yoktur; ancak madde daha sade ve açık bir dille kaleme alınmıştır. Ayrıca maddenin konu başlığı da "Hissei temettü şartiyle şirket" yerine "Kazanç paylı aile mal ortaklığı" şeklinde değiştirilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 136*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 334. maddesini karşıladığını, hüküm değişikliği olmadığını ve konu başlığının "Hissei temettü şartiyle şirket" yerine "Kazanç paylı aile mal ortaklığı" olarak değiştirildiğini belirtir. Yürürlükteki Kanun'da bölüm başlığı "Kazanç paylı aile malları ortaklığı", madde başlığı ise "Konusu"dur.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 334. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Şerikler, aralarında yapacakları mukavele ile şirketin işletilmesini ve temsilini diğer şeriklerden her birine hasılatı safiyeden senevi muayyen bir hisse vermek üzere; içlerinden yalnız birine tevdi edebilirler. Bu hisse, hilafına şart olmadıkça, şirket mallarının münasip derecede uzun bir devredeki hasılatının vasati miktarına göre ve işleten şerikin ihtiyar ettiği mesai ve sarfiyatı nazarı itibara alınarak adilane bir surette tesbit olunur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 334 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 334	4721 sayılı Kanun m. 384
Başlık	Hissei temettü şartiyle şirket	Kazanç paylı aile malları ortaklığı
Kuruluş	Şeriklerin aralarında yapacakları mukavele	Ortakların aralarında yapacakları sözleşme
İşleten	İşletme ve temsil şeriklerden yalnız birine bırakılır	Temsil ve işletme ortaklardan birine bırakılır
Öteki ortakların payı	Safi hasılattan yıllık belli bir hisse	Yıllık kazançtan belli bir pay
Pay belirlenmemişse	Uzun bir dönemdeki hasılatın ortalaması, işleten şerikin çalışması ve harcamaları, adil biçimde	Uzun bir dönemdeki ortalama kazanç, işleten ortağın çalışması ve harcaması, adil biçimde

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 384. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kuruluş	Ortakların aralarında yapacakları sözleşme	TMK m. 384/1
İşleten ortak	Temsil ve işletme ortaklardan birine bırakılır	TMK m. 384/1
Öteki ortaklar	Yıllık kazançtan belli bir pay alır	TMK m. 384/1
Pay belirlenmemişse	Ortalama kazanç, işleten ortağın çalışması ve harcaması göz önünde tutularak adil biçimde	TMK m. 384/2
Fesih	İşleten ortak gereği gibi işletmezse ortaklar feshi isteyebilir	TMK m. 385/1
Genel kurallar	Elbirliği ile işletilen ortaklığa ilişkin kurallar uygulanır	TMK m. 385/3
Kaynak	743 m. 334; Öntasarı m. 315	Gerekçe, s. 136

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 315. maddesini örnek alan bu madde, yürürlükteki Kanun'un 334. maddesini karşılamaktadır. **Hüküm değişikliği yoktur**; madde daha sade ve açık bir dille kaleme alınmıştır. Maddenin konu başlığı da "Hissei temettü şartiyle şirket" yerine **"Kazanç paylı aile mal ortaklığı"** olarak değiştirilmiştir. Tasarının 384. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 454). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, kazanç paylı ortaklığın **ortakların aralarında yapacakları sözleşmeyle** ortaya çıkmasıdır. İkinci nokta, temsil ve işletmenin **ortaklardan birine** bırakılması, öteki ortakların ise **yıllık kazançtan belli bir pay** almasıdır. Üçüncü nokta, pay anlaşmayla belirlenmemişse kanunun **adil belirleme ölçütleri** koymasıdır: ortaklık mallarının uygun derecede uzun bir dönemdeki ortalama kazancı ile işleten ortağın çalışması ve yaptığı harcama.

II. Birinci Fıkra: Temsil ve İşletmenin Bir Ortağa Bırakılması

- **Sözleşme:** Ortakların aralarında yapacakları sözleşme.
- **İşleten ortak:** Temsil ve işletme ortaklardan birine bırakılır.
- **Karşılık:** Öteki ortaklara yıllık kazançtan belli bir pay verilir.

Ortaklar, aralarında yapacakları sözleşmeyle, yıllık kazançtan kendilerine belli bir pay verilmesi kaydıyla ortaklığın temsilini ve ortaklığın mallarının işletilmesini içlerinden birine bırakabilir. Aile malları ortaklığında kural, ortaklığın tüm ortakların elbirliği ile yönetilmesidir (TMK m. 377); ortaklar ayrıca içlerinden birini 2

yönetici atayabilir (TMK m. 378). Kazanç paylı ortaklıkta ise temsil ve işletme, öteki ortaklara yıllık kazançtan pay verilmesi kaydıyla bir ortağa bırakılır.

3 Eski Kanun'un 334. maddesi de şeriklerin aralarında yapacakları sözleşmeyle şirketin işletilmesini ve temsilini, diğer şeriklerden her birine safi hasılattan yıllık belli bir pay vermek üzere içlerinden yalnız birine bırakabileceklerini öngörüyordu.

4 Tarım arazilerinde bu ortaklık türü ayrıca anılır: Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'na göre mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyetinin 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini kararlaştırabilir (5403 s. K. m. 8/C). Bu hükmün yürürlüğe girmesinden önce ölen mirasbırakanın tarım arazileri bakımından 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı belirtilmiştir.[1]

III. İkinci Fıkra: Kazanç Payının Belirlenmesi

- **Anlaşma:** Pay öncelikle ortakların anlaşmasıyla belirlenir.
- **Anlaşma yoksa:** Uygun derecede uzun bir dönemdeki ortalama kazanç esas alınır.
- **Ek ölçüt:** İşleten ortağın çalışması ve yaptığı harcama.

5 Öteki ortaklara verilecek pay anlaşmayla belirlenmemişse, ortaklık mallarının uygun derecede uzun bir dönemdeki ortalama kazancı ile işleten ortağın çalışması ve yaptığı harcama göz önünde tutularak adil bir biçimde belirlenir. Kanun dönemin uzunluğu için belirli bir süre öngörmez; dönemin "uygun derecede uzun" olmasını arar. İşleten ortağın çalışması ve harcaması da hesaba katıldığından pay, ortaklık mallarının getirisi ile işleten ortağın katkısı birlikte değerlendirilerek belirlenir.

6 Eski Kanun'un 334. maddesi de bu payın, aksine şart olmadıkça, şirket mallarının uygun derecede uzun bir dönemdeki hasılatının ortalamasına göre ve işleten şerikin çalışması ile harcamaları göz önünde tutularak adil biçimde belirleneceğini öngörüyordu.

IV. İşleten Ortağın Yükümlülükleri ve Fesih

- **Fesih:** İşleten ortak malları gereği gibi işletmez veya yükümlülüklerini yerine getirmezse.
- **Yönetime katılma:** Haklı sebeple hâkimden istenebilir.
- **Genel kurallar:** Elbirliği ile işletilen ortaklığa ilişkin kurallar uygulanır.

1 Yargıtay 14. HD, 21.01.2021, E. 2017/1289, K. 2021/226.

İşletme ve temsili üzerine alan ortak, malları gereği gibi işletmediği veya yükümlülüklerini yerine getirmediği takdirde, ortakların ortaklığın feshini isteme hakları vardır. Ortaklardan birinin haklı sebeplere dayanarak istemde bulunması üzerine hâkim, mirastaki paylaşma kurallarını göz önünde bulundurarak, bu ortağın işletme ve temsili üzerine alan ortakla birlikte yönetime ve ortaklık mallarından yararlanmaya katılmasına karar verebilir. Ortakların elbirliği ile işlettikleri ortaklığa ilişkin kurallar, kazanç paylı aile malları ortaklığında da uygulanır (TMK m. 385). 7

Bu yollama nedeniyle ortak mallar üzerindeki elbirliği mülkiyeti, ortaklığın borçlarından müteselsil sorumluluk ve kişisel mallara ilişkin hükümler (TMK m. 379) ile sona erme ve paylaşma kuralları (TMK m. 380, TMK m. 383) kazanç paylı ortaklıkta da uygulanır. 8

UYGULAMA NOTU

Ortaklığın işletilmesi ortaklardan birine bırakılmak isteniyorsa, sözleşmede işleten ortak ve öteki ortaklara yıllık kazançtan verilecek pay açıkça belirlenmelidir; pay belirlenmemişse ortalama kazanç ile işleten ortağın çalışması ve harcaması göz önünde tutularak adil biçimde belirlenir. **İşleten ortak malları gereği gibi işletmiyorsa** öteki ortaklar ortaklığın feshini isteyebilir. **Haklı bir sebep varsa** ortak, hâkimden işleten ortakla birlikte yönetime ve ortaklık mallarından yararlanmaya katılmasına karar vermesini isteyebilir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY HUKUK GENEL KURULU
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298

Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur; bu alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareketiyle istenebilir

Mirasbırakanın kiraya verdiği taşınmaz payı için atanan miras ortaklığı temsilcisi, kiracıdan ödenmeyen kira bedellerini istemiştir. Mahkeme, kiranın bölünerek bir kısım mirasçılara ödendiğini ve bu ödemelerin iyiniyetli kiracıyı borcundan kurtardığını belirterek istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Elbirliği halinde alacaklılık durumları bazı kanun hükümlerinde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklıkta ortaklık alacakları (818 sayılı Borçlar Kanunu m.534);miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak hakları (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.640);eşler arasında mal ortaklığı rejimi varsa bunların ortaklık kapsamına giren alacakları (TMK m.256);aile malları ortaklığında bu ortaklığa giren alacak hakları (TMK. m.373) için elbirliği halinde alacaklılık söz konusudur. Bu emredici kanun*

hükümlerine göre, söz konusu alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan talep edilebilir.

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının elbirliği niteliğinin alacaklar bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında adi ortaklık alacaklarını, miras ortaklığı sürerken mirasbırakandan intikal eden alacakları, mal ortaklığı rejimindeki ortaklık alacaklarını ve aile malları ortaklığına giren alacak haklarını saymış; bu alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir. Somut olayda miras ortaklığına ilişkin bu ilke uygulanmış, mirasçılardan birine veya birkaçına yapılan ödemenin kiracıyı terekeye karşı borcundan kurtarmayacağı belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 376).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Mirasçılar terekedeki tarım arazisini aile malları ortaklığına devredebilir; ancak bu imkânı getiren hüküm, yürürlüğünden önce ölen mirasbırakanın arazilerine uygulanamaz

Mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılardan biri, terekedeki tarım arazilerinin ehil mirasçı olarak tarımsal gelir değeri üzerinden kendisine devrini istemiştir. Bir kısım davalılar derdest ortaklığın giderilmesi davasını ileri sürdü ve başka bir mirasçının ehil mirasçı olduğunu savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyeti hakkında; a) Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devrini,b) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 373 üncü ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini, c) Mirasçıların tamamının miras payı oranında hissedarı oldukları 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları limited şirkete devrini, ç) Mülkiyetin üçüncü kişilere devrini, kararlaştırabilirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının tarım arazilerinin mirasçılar arasında korunmasındaki yerini gösterir. Daire, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/C maddesini aktararak mirasçıların terekedeki tarımsal arazinin bir mirasçıya, 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına, limited şirkete ya da üçüncü kişilere devrini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir. Ancak bu hükmün ve geçiş hükmünün yürürlüğe girmesinden önce mirasbırakan öldüğünden, 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı ve davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 385:** Kazanç paylı ortaklıkta özel sona erdirme sebepleri.
- **TMK m. 378:** Yöneticinin yetkisi.

- **TMK m. 377:** Ortaklığın yönetimi.
- **TMK m. 373:** Aile malları ortaklığının koşulları.

MADDE

385

B. Aile malları ortaklığı
V. Kazanç paylı aile malları ortaklığı
2. Özel sona erdirme sebepleri

KANUN METNİ

(1) İşletme ve temsili üzerine alan ortak, malları gereği gibi işletmediği veya yükümlülüklerini yerine getirmediği takdirde, ortakların ortaklığın feshini isteme hakları vardır.
(2) Ortaklardan birinin, haklı sebeplere dayanarak istemde bulunması üzerine hâkim, mirastaki paylaşma kurallarını göz önünde bulundurarak, bu ortağın işletme ve temsili üzerine alan ortakla birlikte yönetime ve ortaklık mallarından yararlanmaya katılmasına karar verebilir.
(3) Ortakların elbirliği ile işlettikleri ortaklığa ilişkin kurallar, kazanç paylı aile malları ortaklığında da uygulanır.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 385, kazanç paylı aile malları ortaklığına özgü sona erdirme sebebini ve öteki ortakların korunmasını düzenler. Birinci fıkraya göre işletme ve temsili üzerine alan ortak **malları gereği gibi işletmediği** veya **yükümlülüklerini yerine getirmediği** takdirde, ortakların **ortaklığın feshini isteme hakları** vardır. İkinci fıkraya göre ortaklardan birinin **haklı sebeplere dayanan istemi** üzerine hâkim, **mirastaki paylaşma kurallarını** göz önünde bulundurarak bu ortağın işletme ve temsili üzerine alan ortakla **birlikte yönetime ve ortaklık mallarından yararlanmaya katılmasına** karar verebilir. Üçüncü fıkraya göre ortakların **elbirliği ile işlettikleri ortaklığa ilişkin kurallar**, kazanç paylı ortaklıkta da uygulanır. Gerekçeye göre **hüküm değişikliği yoktur**.

TEMEL KAVRAMLAR

İşleten ortak	Kazanç paylı ortaklıkta işletme ve temsili üzerine alan ortak.
Fesih istemi	Ortakların ortaklığın sona erdirilmesini istemesi.
Haklı sebep	Ortağın istemini haklı kılan durum; kanun tek tek saymaz.

Mirastaki paylaşma kuralları | Mirasın paylaşılmasına ilişkin Medeni Kanun hükümleri.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 385- 1984 tarihli Öntasarının 316 ncı maddesini örnek alan bu hüküm, yürürlükteki Kanunun 335 inci maddesini karşılamaktadır. Hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 136*

Gerekçe, hükmün eski Kanun'un 335. maddesini karşıladığını ve hüküm değişikliği olmadığını belirtir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 335. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Şirketin işletme ve temsilini deruhte eden şerik, müşterek malları gereği gibi işletmediği veya şeriklerine karşı taahhütlerini ifa etmediği takdirde şeriklerin, şirketin feshini talebe hakları vardır. Şeriklerden her biri, muhik sebeplere istinat ile işletme ve temsili deruhte eden şerikin idaresine iştirak ile, tereke taksimindeki hükümler nazarı dikkate alınmak üzere; müşterek mallardan istifade hakkına teşrikini, hakimden istiyebilir. Bununla beraber, şeriklerin elbirliğiyle işlettikleri şirketi emvale dair olan kaideler; temettüe iştirak suretiyle olan şirketi envalde dahi caridir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 335 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 335	4721 sayılı Kanun m. 385
Fesih	İşleten şerik malları gereği gibi işletmez veya taahhütlerini yerine getirmezse şerikler feshi isteyebilir	İşleten ortak malları gereği gibi işletmez veya yükümlülüklerini yerine getirmezse ortaklar feshi isteyebilir
Yönetime katılma	Şerik haklı sebeple, tereke taksimi hükümleri göz önünde tutularak, idareye ve yararlanmaya katılmayı hâkimden isteyebilir	Hâkim haklı sebeple istemde bulunan ortağın, mirastaki paylaşma kuralları göz önünde bulundurularak, yönetime ve yararlanmaya katılmasına karar verebilir
Yollama	Elbirliğiyle işletilen şirket kuralları temettüe iştirak suretiyle olan şirkette de uygulanır	Elbirliği ile işletilen ortaklık kuralları kazanç paylı ortaklıkta da uygulanır

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 385. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Fıkra	Kural	Dayanak
Fesih	İşleten ortak gereği gibi işletmez veya yükümlülüklerini yerine getirmezse ortaklar feshi isteyebilir	TMK m. 385/1
Yönetime katılma	Haklı sebeple istemde bulunan ortağın yönetime ve yararlanmaya katılmasına hâkim karar verebilir	TMK m. 385/2
Ölçüt	Hâkim mirastaki paylaşma kurallarını göz önünde bulundurur	TMK m. 385/2
Yollama	Elbirliği ile işletilen ortaklığa ilişkin kurallar uygulanır	TMK m. 385/3
Genel sona erme	**380.** maddedeki sebepler de uygulanır	TMK m. 380, 385/3
Kaynak	743 m. 335; Öntasarı m. 316	Gerekçe, s. 136

1 TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 316. maddesini örnek alan bu hüküm, yürürlükteki Kanun'un 335. maddesini karşılamaktadır; **hüküm değişikliği yoktur**. Tasarının 385. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 454).

> **DİKKAT**
>
> Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, fesih isteme hakkının işleten ortağın **malları gereği gibi işletmemesine** veya **yükümlülüklerini yerine getirmemesine** bağlanmasıdır. İkinci nokta, ikinci fıkranın ortaklığı sona erdirmeden **yönetime ve yararlanmaya katılma** yolunu açmasıdır; bu konuda karar hâkime aittir ve hâkim **mirastaki paylaşma kurallarını** göz önünde bulundurur. Üçüncü nokta, üçüncü fıkradaki **yollama** nedeniyle aile malları ortaklığına ilişkin genel kuralların kazanç paylı ortaklıkta da uygulanmasıdır.

II. Birinci Fıkra: İşleten Ortağın Yükümlülükleri ve Fesih

- **Sebep:** Malların gereği gibi işletilmemesi veya yükümlülüklerin yerine getirilmemesi.
- **Hak:** Ortaklar ortaklığın feshini isteyebilir.
- **Genel sebepler:** 380. maddedeki sebepler ayrıca uygulanır.

2 Kazanç paylı aile malları ortaklığında ortaklar, yıllık kazançtan kendilerine belli bir pay verilmesi kaydıyla ortaklığın temsilini ve mallarının işletilmesini içlerinden birine bırakır (TMK m. 384). İşletme ve temsili üzerine alan ortak, malları gereği gibi işletmediği veya yükümlülüklerini yerine getirmediği takdirde, ortakların

ortaklığın feshini isteme hakları vardır. İşleten ortağın yükümlülükleri arasında öteki ortaklara yıllık kazançtan belli payı vermek de yer alır; bu pay anlaşmayla belirlenmemişse ortalama kazanç ile işleten ortağın çalışması ve harcaması göz önünde tutularak adil biçimde belirlenir (TMK m. 384).

Kanun "gereği gibi işletme" kavramını tanımlamaz. Bu fesih sebebi kazanç paylı ortaklığa özgüdür; ortaklığı sona erdiren genel sebepler de üçüncü fıkradaki yollama nedeniyle ayrıca uygulanır (TMK m. 380). Eski Kanun'un 335. maddesi de şirketin işletme ve temsilini üstlenen şerikin müşterek malları gereği gibi işletmediği veya şeriklerine karşı taahhütlerini yerine getirmediği takdirde şeriklerin şirketin feshini isteme hakkı olduğunu öngörüyordu. 3

III. İkinci Fıkra: Haklı Sebeple Yönetime Katılma

- **Kim ister:** Ortaklardan biri.
- **Dayanak:** Haklı sebepler.
- **Hâkimin kararı:** İşleten ortakla birlikte yönetime ve yararlanmaya katılma.

Ortaklardan birinin haklı sebeplere dayanarak istemde bulunması üzerine hâkim, mirastaki paylaşma kurallarını göz önünde bulundurarak, bu ortağın işletme ve temsili üzerine alan ortakla birlikte yönetime ve ortaklık mallarından yararlanmaya katılmasına karar verebilir. Bu yol, ortaklığı sona erdirmeden istemde bulunan ortağa yönetimde ve yararlanmada yer açar. Kanunun haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir (TMK m. 4). 4

Kanun mirastaki paylaşma kurallarını bu maddede ayrıca saymaz. Mirasın paylaşılmasına ilişkin hükümler Medeni Kanun'un miras hukuku kısmında yer alır; örneğin her mirasçı, terekedeki belirli malların aynen, olanak yoksa satış yoluyla paylaştırılmasına karar verilmesini sulh mahkemesinden isteyebilir (TMK m. 642). Eski Kanun'un 335. maddesi de şeriklerden her birinin haklı sebeplere dayanarak, tereke taksimindeki hükümler göz önünde tutulmak üzere, işletme ve temsili üstlenen şerikin idaresine ve müşterek mallardan yararlanmaya katılmayı hâkimden isteyebileceğini öngörüyordu. 5

IV. Üçüncü Fıkra: Genel Kurallara Yollama

- **Yollama:** Elbirliği ile işletilen ortaklığa ilişkin kurallar.
- **Kapsam:** Mülkiyet, sorumluluk, sona erme ve paylaşma kuralları.
- **Sonuç:** Genel hükümler kazanç paylı ortaklıkta da geçerlidir.

Ortakların elbirliği ile işlettikleri ortaklığa ilişkin kurallar, kazanç paylı aile malları ortaklığında da uygulanır. Bu yollama nedeniyle ortaklar ortaklığa giren malların elbirliği hâlinde malikidir ve ortaklığın borçlarından müteselsil olarak 6

sorumludur; ortaklık dışında bırakılan mallar ile miras veya karşılıksız kazanma yoluyla edinilen mallar kişisel mal olarak kalır (TMK m. 379). Ortaklığın sona erme sebepleri (TMK m. 380), öteki ortakların ortaklığı sürdürme imkânı (TMK m. 381), ortağın ölümü (TMK m. 382) ve paylaşma kuralları (TMK m. 383) da kazanç paylı ortaklıkta uygulanır.

7 Eski Kanun'un 335. maddesi de şeriklerin elbirliğiyle işlettikleri şirkete ilişkin kuralların temettüe iştirak suretiyle olan şirkette de uygulanacağını öngörüyordu.

UYGULAMA NOTU

İşleten ortak malları gereği gibi işletmiyorsa veya yükümlülüklerini, örneğin öteki ortaklara yıllık kazanç payını vermeyi, yerine getirmiyorsa, ortaklığın feshi istenebilir. **Ortaklığı sona erdirmek istemeyen ortak**, haklı bir sebep varsa hâkimden işleten ortakla birlikte yönetime ve ortaklık mallarından yararlanmaya katılmasına karar vermesini isteyebilir. **Haklı sebebi** oluşturan olguların ispatı gerekir (TMK m. 6).

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY HUKUK GENEL KURULU**
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298

Aile malları ortaklığına giren alacak hakları elbirliği hâlinde alacaklılık oluşturur; bu alacaklar ancak bütün alacaklıların birlikte hareketiyle istenebilir

Mirasbırakanın kiraya verdiği taşınmaz payı için atanan miras ortaklığı temsilcisi, kiracıdan ödenmeyen kira bedellerini istemiştir. Mahkeme, kiranın bölünerek bir kısım mirasçılara ödendiğini ve bu ödemelerin iyiniyetli kiracıyı borcundan kurtardığını belirterek istemi reddetti ve Özel Dairenin bozma kararına karşı direnmiştir.

> *Elbirliği halinde alacaklılık durumları bazı kanun hükümlerinde özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, adi ortaklıkta ortaklık alacakları (818 sayılı Borçlar Kanunu m.534);miras ortaklığı devam ettiği sürece mirasçıların mirasbırakandan intikal eden alacak hakları (4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.640);eşler arasında mal ortaklığı rejimi varsa bunların ortaklık kapsamına giren alacakları (TMK m.256);aile malları ortaklığında bu ortaklığa giren alacak hakları (TMK. m.373) için elbirliği halinde alacaklılık söz konusudur. Bu emredici kanun hükümlerine göre, söz konusu alacak hakları ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan talep edilebilir.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının elbirliği niteliğinin alacaklar bakımından sonucunu gösterir. Hukuk Genel Kurulu, elbirliği hâlinde alacaklılığın kanunda özel olarak düzenlendiği hâller arasında adi ortaklık alacaklarını, miras ortaklığı sürerken mirasbırakandan intikal eden alacakları, mal ortaklığı rejimindeki ortaklık alacaklarını ve aile malları ortaklığına giren alacak haklarını saymış; bu

alacakların ancak bütün alacaklıların birlikte hareket etmesiyle borçludan istenebileceğini belirtmiştir. Somut olayda miras ortaklığına ilişkin bu ilke uygulanmış, mirasçılardan birine veya birkaçına yapılan ödemenin kiracıyı terekeye karşı borcundan kurtarmayacağı belirtilerek direnme kararı bozulmuştur (TMK m. 376).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226

Mirasçılar terekedeki tarım arazisini aile malları ortaklığına devredebilir; ancak bu imkânı getiren hüküm, yürürlüğünden önce ölen mirasbırakanın arazilerine uygulanamaz

Mirasbırakanın ölümünden sonra mirasçılardan biri, terekedeki tarım arazilerinin ehil mirasçı olarak tarımsal gelir değeri üzerinden kendisine devrini istemiştir. Bir kısım davalılar derdest ortaklığın giderilmesi davasını ileri sürdü ve başka bir mirasçının ehil mirasçı olduğunu savunmuştur; mahkeme davayı kabul etmiştir.

> *Mirasçılar, terekede bulunan tarımsal arazi ve yeter gelirli tarımsal arazinin mülkiyeti hakkında; a) Bir mirasçıya veya yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüklerini karşılaması durumunda birden fazla mirasçıya devrini,b) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 373 üncü ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına devrini, c) Mirasçıların tamamının miras payı oranında hissedarı oldukları 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları limited şirkete devrini, ç) Mülkiyetin üçüncü kişilere devrini, kararlaştırabilirler.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile malları ortaklığının tarım arazilerinin mirasçılar arasında korunmasındaki yerini gösterir. Daire, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun 8/C maddesini aktararak mirasçıların terekedeki tarımsal arazinin bir mirasçıya, 373 ve devamı maddelerine göre kuracakları aile malları ortaklığına veya kazanç paylı aile malları ortaklığına, limited şirkete ya da üçüncü kişilere devrini kararlaştırabileceklerini belirtmiştir. Ancak bu hükmün ve geçiş hükmünün yürürlüğe girmesinden önce mirasbırakan öldüğünden, 8/C maddesine dayanılarak hüküm kurulamayacağı ve davanın reddi gerektiği belirtilerek karar bozulmuştur.

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 384:** Kazanç paylı aile malları ortaklığının konusu.
- **TMK m. 380:** Ortaklığın sona erme sebepleri.
- **TMK m. 383:** Paylaşma kuralları.
- **TMK m. 379:** Ortak mallar ve kişisel mallar.

MADDE

386

C. Aile yurdu

I. Genel olarak

KANUN METNİ

Konutlar, tarıma veya sanayiye elverişli taşınmazlar, eklentileriyle birlikte aile yurdu hâline getirilebilir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 386, aile yurdu kurumunun ana hükmüdür. Maddeye göre **konutlar**, **tarıma elverişli taşınmazlar** ve **sanayiye elverişli taşınmazlar**, **eklentileriyle birlikte** aile yurdu hâline getirilebilir. Aile yurdu, mahkemece yapılan ilân ve verilen izinden sonra iznin **tapu kütüğüne şerh verilmesiyle** kurulur (TMK m. 390); aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar **devrolunamaz, rehnedilemez ve kiraya verilemez** (TMK m. 391). Gerekçeye göre aile yurdu kurumu ülkemizde o güne kadar uygulama alanı bulmamış olmakla birlikte **aynen korunması uygun görülmüştür**.

TEMEL KAVRAMLAR

Aile yurdu	Mahkeme izniyle kurulan, tapu kütüğüne şerh verilen ve tasarruf yetkisi sınırlanan aile taşınmazı.
Konut	Oturmaya ayrılmış taşınmaz.
Tarıma veya sanayiye elverişli taşınmaz	Tarımsal ya da sınai faaliyete uygun taşınmaz.
Eklenti	Asıl şeyin işletilmesi, korunması veya yarar sağlaması için ona sürekli olarak özgülenen ve bağlı kılınan taşınır mal (TMK m. 686).
Şerh	Tapu kütüğüne yazılan ve sonradan hak kazananlara karşı da ileri sürülebilen kayıt.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 386- 1984 tarihli Öntasarının 317 inci maddesinden alınan bu bir cümlelik hüküm, yürürlükteki Kanunun 336 ncı maddesini karşılamaktadır. "Aile yurdu" kurumu ülkemizde şimdiye kadar uygulama alanı bulmamış olmakla birlikte, bu kurumun aynen korunması uygun görülmüştür. Madde aile yurdunun kurulmasına imkân veren bir ana hüküm niteliğindedir. Yapılan değişiklik, sadece, yürürlükteki Kanunun 337 nci maddesinin ilk fıkrasının buraya alınması ve hangi mâlların aile yurdu hâline getirilebileceğinin bu maddede belirtilmesinden ibarettir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 136*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 336. maddesini karşıladığını ve 337. maddenin ilk fıkrasının buraya alındığını gösterir. Kurum, gerekçenin yazıldığı dönemde uygulama alanı bulmamış olsa da aynen korunmuştur.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 336. madde ile 337. maddenin birinci fıkrasıydı.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Madde 336 – Aşağıdaki maddeler hükmüne tevfikan aile yurtları tesisi caizdir. Madde 337 – Ziraat veya sanayie tahsis edilmiş olan bir gayrimenkul ve müştemilatiyle beraber meskenler aşağıdaki şartlar dairesinde aile yurdu ittihaz edilebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 336 ve 337/1 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 336 ve 337/1	4721 sayılı Kanun m. 386
Genel hüküm	Aile yurtları tesisi caizdir	Taşınmazlar aile yurdu hâline getirilebilir
Taşınmazlar	Ziraat veya sanayie tahsis edilmiş gayrimenkul ve meskenler	Konutlar, tarıma veya sanayiye elverişli taşınmazlar
Eklentiler	Müştemilatıyla beraber	Eklentileriyle birlikte
Düzen	İki ayrı maddede	Tek maddede

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 386. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Taşınmazlar	Konutlar, tarıma veya sanayiye elverişli taşınmazlar	TMK m. 386
Eklentiler	Taşınmazla birlikte aile yurdu hâline getirilebilir	TMK m. 386
Büyüklük	Bir ailenin normal geçimine ve barınmasına yetecek ölçüyü aşamaz	TMK m. 387
Kuruluş	İlân, mahkeme izni ve tapu kütüğüne şerh	TMK m. 388-390
Sonuç	Devir, rehin ve kira yasağı; cebrî icra yasağı	TMK m. 391
Görevli mahkeme	Aile mahkemesi	4787 s. K. m. 4
Kaynak	743 m. 336 ve 337/1; Öntasarı m. 317	Gerekçe, s. 136

1 TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 317. maddesinden alınan bu bir cümlelik hüküm, yürürlükteki Kanun'un 336. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, **"Aile yurdu" kurumunun ülkemizde şimdiye kadar uygulama alanı bulmamış olmakla birlikte aynen korunmasının uygun görüldüğünü** belirtir ve maddeyi aile yurdunun kurulmasına imkân veren **bir ana hüküm** olarak nitelendirir. Yapılan değişiklik, eski Kanun'un 337. maddesinin ilk fıkrasının buraya alınması ve hangi malların aile yurdu hâline getirilebileceğinin bu maddede belirtilmesinden ibarettir. Tasarının 386. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 455).

> **DİKKAT**
>
> Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, aile yurdu hâline getirilebilecek taşınmazların **konutlar, tarıma veya sanayiye elverişli taşınmazlar** olarak belirlenmesidir. İkinci nokta, aile yurdunun kendiliğinden doğmamasıdır: kuruluş **mahkemece ilân**, **mahkeme izni** ve iznin **tapu kütüğüne şerh verilmesiyle** tamamlanır (TMK m. 388, TMK m. 389, TMK m. 390). Üçüncü nokta, aile yurdunun malikin **tasarruf yetkisini sınırlamasıdır**: aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar devrolunamaz, rehnedilemez ve kiraya verilemez (TMK m. 391).

II. Aile Yurdu Hâline Getirilebilecek Taşınmazlar

- **Konutlar:** Oturmaya ayrılmış taşınmazlar.
- **Tarıma elverişli taşınmazlar:** Tarımsal faaliyete uygun taşınmazlar.
- **Sanayiye elverişli taşınmazlar:** Sınai faaliyete uygun taşınmazlar.

Madde, aile yurdu hâline getirilebilecek taşınmazları üç grupta sayar: konutlar, tarıma elverişli taşınmazlar ve sanayiye elverişli taşınmazlar. Bu taşınmazlar eklentileriyle birlikte aile yurdu hâline getirilebilir. Eski Kanun'un 337. maddesinin birinci fıkrası ziraat veya sanayie tahsis edilmiş bir gayrimenkul ile müştemilatıyla beraber meskenlerin aile yurdu ittihaz edilebileceğini öngörüyordu; gerekçeye göre bu fıkra 386. maddeye alınmış ve hangi malların aile yurdu hâline getirilebileceği bu maddede belirtilmiştir. 2

Eski metin tarıma veya sanayiye "tahsis edilmiş" taşınmazdan söz ederken, yürürlükteki metin tarıma veya sanayiye "elverişli" taşınmazı anar. Aile yurdu hâline getirilecek taşınmazların büyüklüğü, bir ailenin normal geçimine ve barınmasına yetecek ölçüden fazla olamaz; mahkemece haklı sebeplere dayanılarak geçici bir istisna kabul edilmiş olmadıkça malikin taşınmazı veya üzerindeki tesisi kendisinin işletmesi ya da konutta oturması zorunludur (TMK m. 387). 3

III. Eklentiler

- **Kapsam:** Aile yurdu taşınmazın eklentilerini de kapsar.
- **Tanım:** Eklenti, asıl şeye sürekli olarak özgülenen taşınır maldır.
- **Cebrî icra:** Yasak, aile yurdu ve eklentileri hakkında geçerlidir.

Eklenti, asıl şey malikinin anlaşılabilen arzusuna veya yerel âdetlere göre, işletilmesi, korunması veya yarar sağlaması için asıl şeye sürekli olarak özgülenen ve kullanılmasında birleştirme, takma veya başka bir biçimde asıl şeye bağlı kılınan taşınır maldır; bir şeye ilişkin tasarruflar, aksi belirtilmedikçe onun eklentisini de kapsar (TMK m. 686). Aile yurdu ve eklentileri hakkında, mahkeme eliyle yönetim hâli saklı kalmak kaydıyla, cebrî icra yoluna başvurulamaz (TMK m. 391). 4

IV. Aile Yurdunun Kuruluşu ve Sonuçları

- **Kuruluş:** İlân, mahkeme izni ve tapu kütüğüne şerh.
- **Sonuçlar:** Tasarruf yetkisi sınırlanır; hısımlar yurda alınabilir.
- **Sona erme:** Malikin ölümü veya malikin sağlığında yurda son vermesi.

Aile yurdu kurulmadan önce alacaklılar ve aile yurdu kurulması yüzünden haklarının zedelenmesi ihtimali bulunan kişiler, mahkemece yapılan ilânla itirazlarını iki ay içinde bildirmeye çağrılır (TMK m. 388). Gerekli koşullar bulunur ve itiraz yapılmaz ya da itirazın haksız olduğu anlaşılırsa mahkeme kuruluşa izin verir (TMK m. 389). Bir taşınmazın aile yurdu hâline getirilmesi, ancak izne ilişkin mahkeme kararının o taşınmazın tapu kütüğüne şerh verilmesiyle mümkün olur (TMK m. 390). 5

Tasarruf yetkisini sınırlayan aile yurdu kurulması, tapu kütüğüne şerh verilebilecek işlemler arasında sayılmıştır; tasarruf yetkisi kısıtlamaları, şerh verilmekle 6

taşınmaz üzerinde sonradan kazanılan hakların sahiplerine karşı ileri sürülebilir (TMK m. 1010). Yargıtay da aile yurdu kurulmasını Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen şerhler arasında saymıştır.[1]

7 Aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar devrolunamaz, rehnedilemez ve kiraya verilemez (TMK m. 391). Malikin yoksulluğu sebebiyle yurda alınmaya muhtaç üstsoyunu, altsoyunu ve kardeşlerini yurda kabul etmesine mahkemece karar verilebilir (TMK m. 392); malik borçlarını ödemede acze düşerse aile yurdunu yönetmek üzere mahkemece bir yönetici atanır (TMK m. 393). Aile yurdu malikin ölümü veya malikin sağlığında yurda son vermesiyle sona erer (TMK m. 394, TMK m. 395).

V. Görevli Mahkeme

- **Mahkeme:** Aile mahkemesi.
- **Dayanak:** 4787 sayılı Kanun m. 4.
- **Kapsam:** Medeni Kanun'un Üçüncü Kısım dışındaki İkinci Kitabı.

8 Aile mahkemeleri, Türk Medeni Kanunu'nun Üçüncü Kısım hariç olmak üzere İkinci Kitabına göre aile hukukundan doğan dava ve işleri görür (4787 s. K. m. 4). Aile yurdu, Üçüncü Kısımdan (vesayet) önce, İkinci Kitapta düzenlenmiştir. Karar arama sisteminde dava türü aile yurdu kurulması olan dosyalarda da ilk derece mahkemesi aile mahkemesidir.[2]

> UYGULAMA NOTU
>
> **Konut veya tarıma ya da sanayiye elverişli bir taşınmaz aile yurdu hâline getirilmek isteniyorsa**, taşınmazın bir ailenin normal geçimine ve barınmasına yetecek ölçüyü aşmaması ve malikin taşınmazı kendisinin işletmesi ya da konutta oturması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır (TMK m. 387). **Kuruluş için** mahkemece ilân yapılır, itirazlar incelenir ve izin kararı tapu kütüğüne şerh verilir (TMK m. 388-390). **Aile yurdu hâline gelen taşınmaz** devredilemez, rehnedilemez ve kiraya verilemez (TMK m. 391).

1 Yargıtay 14. HD, 26.06.2006, E. 2006/6282, K. 2006/7391.
2 Yargıtay 2. HD, 14.05.2009, E. 2008/13838, K. 2009/9655.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ**
08.02.2023 · E. 2021/8166 · K. 2023/720

Aile yurdu kurulması, tapu kütüğüne şerh verilebilen tasarruf yetkisi kısıtlamalarındandır; bu şerhle sonradan hak edinenler kanundaki yükümlülüklere katlanır

Davacı, satın aldığı taşınmazın tapu kaydına idarece özel bir kanuna dayanılarak konulan satış, devir ve ipotek işlemlerini kısıtlayan şerhin kaldırılmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı reddetmiştir; bölge adliye mahkemesi kararı kaldırarak davayı değişik gerekçeyle reddetmiştir.

> *Aile yurdu kurulması, art mirasçı atanması gibi şerh verilmesi kanunen öngörülen işlemler tapu kütüğüne şerh verilebilir. Bu tür bir şerhle sonraki müktesipler kanundaki mükellefiyetlere katlanmak zorunda kalır.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğüne yazılan şerhlerin şahsi hakları kuvvetlendirme, malikin tasarruf yetkisini sınırlandırma ve geçici tescili sağlama amaçlarına hizmet ettiğini belirtmiş; Türk Medeni Kanunu'nun 1010. maddesindeki tasarruf yetkisi kısıtlamaları arasında aile yurdu kurulmasını saymış ve bu tür bir şerhle sonradan hak edinenlerin kanundaki yükümlülüklere katlanmak zorunda kalacağını açıklamıştır. Somut olayda şerhin özel kanunun idareye tanıdığı yetkiye dayandığı ve kaydın yolsuz olmadığı belirtilerek karar onanmıştır (TMK m. 390).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
26.06.2006 · E. 2006/6282 · K. 2006/7391

Tapu kütüğündeki şerhler taşınmazın tasarrufunu kısıtlar; aile yurdu kurulması Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen şerhler arasındadır

Davacı, davalıyla noterde yaptığı sözleşmedeki hakların tapu kütüğünün şerhler sütununa işlenmesini istemiştir. Mahkeme, şerhlerle ilgili olmayan bir maddeye dayanarak davayı reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununda öngörülen şerhler; Arsa payı karşılığı inşaat (Türk Medeni Kanunu 1009), taşınmaz satış vaadi, (Türk Medeni Kanunu 1009. Tapu Kanunu 26), kira sözleşmesi (Türk Medeni Kanunu 1009, Borçlar Kanunu 248 ve devamı), alım (Türk Medeni Kanunu 736), önalım (Türk Medeni Kanunu 735), gerialım (Türk Medeni Kanunu 736), aile yurdu kurulması (Türk Medeni Kanunu 386, 390), art mirasçı atanması (Türk Medeni Kanunu 521, 1010), serbest dereceden yararlanma hakkı (Türk Medeni Kanunu 871), bağışlayana rücu hakkı (Borçlar Kanunu 244).*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki şerhler arasındaki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğündeki şerhlerin taşınmazın tasarrufunu kısıtladığını, bir kişisel hakkın şerh verilmesinin onu aynî hak gücüne dönüştürmediğini ancak sonradan hak kazananlara karşı da ileri sürülebilir kıldığını belirtmiş; Türk Medeni

> Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda öngörülen şerhleri sayarken aile yurdu kurulmasını 386 ve 390. maddelere dayanarak bu şerhler arasında göstermiştir. Mahkemenin inceleme yapmadan davayı reddetmesi doğru bulunmayarak karar bozulmuştur (TMK m. 390).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 387:** Aile yurdunun koşulları.
- **TMK m. 388:** Kuruluştan önce ilân.
- **TMK m. 390:** Tapu kütüğüne şerh verilmesi.
- **TMK m. 391:** Tasarruf hakkının sınırlanması.

MADDE

387

C. Aile yurdu
II. Kurulması
1. Koşulları

KANUN METNİ

(1) Aile yurdu hâline getirilecek taşınmazların büyüklüğü, üzerindeki rehin haklarına ve malikin diğer mallarına bakılmaksızın, bir ailenin normal geçimine ve barınmasına yetecek ölçüden fazla olamaz.

(2) Mahkemece haklı sebeplere dayanılarak geçici bir istisna kabul edilmiş olmadıkça malikin, taşınmazı veya üzerindeki tesisi kendisinin işletmesi ya da konutta oturması zorunludur.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 387, aile yurdu hâline getirilecek taşınmazın taşıması gereken koşulları düzenler. Birinci fıkraya göre taşınmazın büyüklüğü, **üzerindeki rehin haklarına ve malikin diğer mallarına bakılmaksızın**, bir ailenin **normal geçimine ve barınmasına yetecek ölçüden fazla olamaz**. İkinci fıkraya göre mahkemece **haklı sebeplere dayanılarak geçici bir istisna** kabul edilmiş olmadıkça malik, taşınmazı veya üzerindeki tesisi **kendisi işletmek** ya da **konutta oturmak** zorundadır. Gerekçeye göre eski metindeki "aynî haklar" deyimi yerine İsviçre Medeni Kanunu'ndaki gibi **"rehin hakkı"** deyimi kullanılmıştır.

TEMEL KAVRAMLAR

Normal geçim ve barınma ölçüsü	Aile yurdu hâline getirilecek taşınmazın büyüklüğüne kanunun koyduğu üst sınır.
Rehin hakkı	Taşınmaz üzerinde bir alacağı güvenceye bağlayan sınırlı aynî hak.
İşletme zorunluluğu	Malikin taşınmazı veya tesisi kendisinin işletmesi.
Oturma zorunluluğu	Konutta malikin kendisinin oturması.
Geçici istisna	Mahkemenin haklı sebeple belirli bir süre için tanıdığı ayrık durum.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 387- 1984 tarihli Öntasarının 318 inci maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanunun 337 nci maddesini kısmen karşılamaktadır. Yürürlükteki maddenin ilk fıkrası, bir önceki maddeye alınmış; ikinci fıkradaki "aynî haklar" deyimi yerine İsviçre Medenî Kanununun 350 nci maddesindeki gibi "rehin hakkı" deyimi kullanılmıştır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 137*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 337. maddesini kısmen karşıladığını gösterir: eski maddenin ilk fıkrası 386. maddeye alınmış, ikinci fıkradaki "aynî haklar" deyimi "rehin hakkı" olarak değiştirilmiştir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 337. maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarıydı.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Aile yurdu ittihaz olunan gayrimenkulün büyüklüğü, bir ailenin iaşesine veya ikametine muktazi dereceden fazla olamaz; gayrimenkulün üzerinde ayni haklar bulunması ve mülk sahibinin mütebaki servetinin derecesi, haizi tesir değildir. Mahkemenin, muhik sebeplere istinat ile muvakkat bir zaman için vereceği müsaade müstesna olmak üzere, mülk sahibi veya ailesi yurt ittihaz edilen gayrimenkulü ve gayrimenkulün tahsis edildiği sanatı bizzat işletmeğe yahut meskende bizzat ikamete mecburdur.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 337/2-3 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 337/2-3	4721 sayılı Kanun m. 387
Büyüklük	Bir ailenin iaşesine veya ikametine gerekli dereceden fazla olamaz	Bir ailenin normal geçimine ve barınmasına yetecek ölçüden fazla olamaz
Hesaba katılmayanlar	Üzerindeki aynî haklar ve mülk sahibinin geri kalan serveti	Üzerindeki rehin hakları ve malikin diğer malları
İşletme veya oturma	Mülk sahibi veya ailesi bizzat işletir ya da meskende oturur	Malik kendisi işletir ya da konutta oturur
İstisna	Mahkemenin haklı sebeple geçici bir süre için vereceği izin	Mahkemece haklı sebeple kabul edilen geçici istisna

Gerekçe yalnız "aynî haklar" deyiminin "rehin hakkı" olarak değiştirildiğini belirtir. Metinler arasında ayrıca ifade farkları vardır: eski metin mülk sahibi "veya ailesinin" işletmesini ya da oturmasını anarken yürürlükteki metin malikin kendisini anar.

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 387. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Büyüklük	Bir ailenin normal geçimine ve barınmasına yetecek ölçüyü aşamaz	TMK m. 387/1
Hesaba katılmayanlar	Taşınmaz üzerindeki rehin hakları ve malikin diğer malları	TMK m. 387/1
İşletme veya oturma	Malik taşınmazı ya da tesisi kendisi işletir veya konutta oturur	TMK m. 387/2
İstisna	Mahkemece haklı sebeple geçici istisna kabul edilebilir	TMK m. 387/2
Haklı sebep	Hâkim hukuka ve hakkaniyete göre karar verir	TMK m. 4
Kaynak	743 m. 337/2-3; Öntasarı m. 318; İsviçre MK m. 350	Gerekçe, s. 137

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 318. maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanun'un 337. maddesini **kısmen** karşılamaktadır. Eski maddenin ilk fıkrası bir önceki maddeye alınmış; ikinci fıkradaki **"aynî haklar"** deyimi yerine İsviçre Medeni Kanunu'nun 350. maddesindeki gibi **"rehin hakkı"** deyimi kullanılmıştır. Tasarının 387. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 455). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, büyüklük sınırının **bir ailenin normal geçimi ve barınması** ölçüsüne bağlanmasıdır; kanun bu ölçüyü metrekare veya değer olarak belirlemez. İkinci nokta, büyüklüğün değerlendirilmesinde taşınmaz üzerindeki **rehin haklarına** ve malikin **diğer mallarına** bakılmamasıdır. Üçüncü nokta, malikin taşınmazı **kendisinin işletmesi** ya da **konutta oturması** gerekmesidir; bu zorunluluktan ancak mahkemenin haklı sebeple tanıdığı **geçici bir istisnayla** ayrılınabilir.

II. Birinci Fıkra: Taşınmazın Büyüklüğü

- **Üst sınır:** Bir ailenin normal geçimine ve barınmasına yetecek ölçü.
- **Rehin hakları:** Değerlendirmede hesaba katılmaz.
- **Malikin diğer malları:** Değerlendirmede hesaba katılmaz.

Aile yurdu hâline getirilecek taşınmazların büyüklüğü, üzerindeki rehin haklarına ve malikin diğer mallarına bakılmaksızın, bir ailenin normal geçimine ve barın- 2

masına yetecek ölçüden fazla olamaz. Aile yurdu hâline getirilebilecek taşınmazlar konutlar ile tarıma veya sanayiye elverişli taşınmazlardır (TMK m. 386); büyüklük sınırı bu taşınmazların hepsi için geçerlidir. Kanun ölçüyü metrekare veya değer olarak belirlemez; ölçüt bir ailenin normal geçimi ve barınmasıdır.

3 Taşınmaz üzerinde rehin hakları bulunması, büyüklük değerlendirmesini değiştirmez; malikin başka mallarının bulunup bulunmaması da bu değerlendirmede hesaba katılmaz. Eski Kanun'un 337. maddesi de gayrimenkulün büyüklüğünün bir ailenin iaşesine veya ikametine gerekli dereceden fazla olamayacağını, gayrimenkulün üzerinde aynî haklar bulunmasının ve mülk sahibinin geri kalan servetinin derecesinin etkili olmadığını öngörüyordu. Gerekçeye göre "aynî haklar" deyimi yerine İsviçre Medeni Kanunu'nun 350. maddesindeki gibi "rehin hakkı" deyimi kullanılmıştır.

4 Taşınmaz üzerinde rehin bulunması kuruluş aşamasında ayrıca önem taşır: süresi içinde itiraz eden alacaklıların ilgilerinin kesildiği ispat edilmedikçe veya taşınmaz üzerinde bulunan rehin ve hacizler kaldırılmadıkça aile yurdu kurulmasına izin verilemez (TMK m. 389).

III. İkinci Fıkra: İşletme veya Oturma Zorunluluğu

- **Kural:** Malik taşınmazı veya tesisi kendisi işletir ya da konutta oturur.
- **İstisna:** Mahkemece haklı sebeple kabul edilen geçici istisna.
- **Karar:** Hâkim hukuka ve hakkaniyete göre karar verir.

5 Mahkemece haklı sebeplere dayanılarak geçici bir istisna kabul edilmiş olmadıkça malikin, taşınmazı veya üzerindeki tesisi kendisinin işletmesi ya da konutta oturması zorunludur. Kural, taşınmazın türüne göre iki biçimde uygulanır: tarıma veya sanayiye elverişli taşınmazda malik taşınmazı ya da üzerindeki tesisi kendisi işletir; konutta ise kendisi oturur.

6 Bu zorunluluktan ancak mahkemenin haklı sebeplere dayanarak kabul ettiği geçici bir istisnayla ayrılınabilir. Kanunun haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir (TMK m. 4). İstisna, kanunun ifadesiyle geçicidir.

7 Eski Kanun'un 337. maddesi mülk sahibinin "veya ailesinin" gayrimenkulü ve tahsis edildiği sanatı bizzat işletmeye yahut meskende bizzat oturmaya mecbur olduğunu öngörüyordu; mahkemenin haklı sebeplere dayanarak geçici bir süre için vereceği izin bu zorunluluğun istisnasıydı. Yürürlükteki metin ise malikin kendisinin işletmesini veya oturmasını anar.

IV. Koşulların Aile Yurdu İçindeki Yeri

- **Kuruluş:** Mahkeme, gerekli koşullar bulunursa kuruluşa izin verir.
- **Şerh:** İzin kararı tapu kütüğüne şerh verilir.
- **Sonuç:** Taşınmaz devrolunamaz, rehnedilemez, kiraya verilemez.

Aile yurdu hâline getirilecek taşınmazda yurt olabilmesi için gerekli koşullar bulunur ve yurdun kurulmasına üçüncü kişiler itiraz etmez veya itirazın haksız olduğu anlaşılırsa, mahkeme kuruluşa izin verir (TMK m. 389). 387. maddedeki büyüklük ve işletme ya da oturma koşulları bu incelemenin parçasıdır. İzin kararının tapu kütüğüne şerh verilmesiyle aile yurdu kurulur (TMK m. 390); aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar devrolunamaz, rehnedilemez ve kiraya verilemez (TMK m. 391). 8

UYGULAMA NOTU

Aile yurdu kurmak isteyen kişi, taşınmazın büyüklüğünün bir ailenin normal geçimine ve barınmasına yetecek ölçüyü aşmadığını ortaya koymalıdır; taşınmaz üzerindeki rehinler veya kişinin diğer malları bu değerlendirmeyi değiştirmez. **Malik taşınmazı kendisi işletemeyecek veya konutta oturamayacaksa**, haklı sebeplere dayanarak mahkemeden geçici bir istisna isteyebilir. **Taşınmaz üzerinde rehin veya haciz varsa**, bunlar kaldırılmadıkça kuruluşa izin verilemez (TMK m. 389).

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ**
08.02.2023 · E. 2021/8166 · K. 2023/720

Aile yurdu kurulması, tapu kütüğüne şerh verilebilen tasarruf yetkisi kısıtlamalarındandır; bu şerhle sonradan hak edinenler kanundaki yükümlülüklere katlanır

Davacı, satın aldığı taşınmazın tapu kaydına idarece özel bir kanuna dayanılarak konulan satış, devir ve ipotek işlemlerini kısıtlayan şerhin kaldırılmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı reddetmiştir; bölge adliye mahkemesi kararı kaldırarak davayı değişik gerekçeyle reddetmiştir.

> *Aile yurdu kurulması, art mirasçı atanması gibi şerh verilmesi kanunen öngörülen işlemler tapu kütüğüne şerh verilebilir. Bu tür bir şerhle sonraki müktesipler kanundaki mükellefiyetlere katlanmak zorunda kalır.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğüne yazılan şerhlerin şahsi hakları kuvvetlendirme, malikin tasarruf yetkisini sınırlandırma ve geçici tescili sağlama amaçlarına hizmet ettiğini belirtmiş; Türk Medeni Kanunu'nun 1010. maddesindeki tasarruf yetkisi kısıtlamaları arasında

aile yurdu kurulmasını saymış ve bu tür bir şerhle sonradan hak edinenlerin kanundaki yükümlülüklere katlanmak zorunda kalacağını açıklamıştır. Somut olayda şerhin özel kanunun idareye tanıdığı yetkiye dayandığı ve kaydın yolsuz olmadığı belirtilerek karar onanmıştır (TMK m. 390).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
26.06.2006 · E. 2006/6282 · K. 2006/7391

Tapu kütüğündeki şerhler taşınmazın tasarrufunu kısıtlar; aile yurdu kurulması Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen şerhler arasındadır

Davacı, davalıyla noterde yaptığı sözleşmedeki hakların tapu kütüğünün şerhler sütununa işlenmesini istemiştir. Mahkeme, şerhlerle ilgili olmayan bir maddeye dayanarak davayı reddetmiştir.

> *"Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununda öngörülen şerhler; Arsa payı karşılığı inşaat (Türk Medeni Kanunu 1009), taşınmaz satış vaadi, (Türk Medeni Kanunu 1009. Tapu Kanunu 26), kira sözleşmesi (Türk Medeni Kanunu 1009, Borçlar Kanunu 248 ve devamı), alım (Türk Medeni Kanunu 736), önalım (Türk Medeni Kanunu 735), gerialım (Türk Medeni Kanunu 736), aile yurdu kurulması (Türk Medeni Kanunu 386, 390), art mirasçı atanması (Türk Medeni Kanunu 521, 1010), serbest dereceden yararlanma hakkı (Türk Medeni Kanunu 871), bağışlayana rücu hakkı (Borçlar Kanunu 244).*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki şerhler arasındaki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğündeki şerhlerin taşınmazın tasarrufunu kısıtladığını, bir kişisel hakkın şerh verilmesinin onu aynî hak gücüne dönüştürmediğini ancak sonradan hak kazananlara karşı da ileri sürülebilir kıldığını belirtmiş; Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda öngörülen şerhleri sayarken aile yurdu kurulmasını 386 ve 390. maddelere dayanarak bu şerhler arasında göstermiştir. Mahkemenin inceleme yapmadan davayı reddetmesi doğru bulunmayarak karar bozulmuştur (TMK m. 390).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 386:** Aile yurdu hâline getirilebilecek taşınmazlar.
- **TMK m. 388:** Kuruluştan önce ilân.
- **TMK m. 389:** Üçüncü kişilerin haklarının korunması.
- **TMK m. 391:** Tasarruf hakkının sınırlanması.

MADDE

388

C. Aile yurdu
II. Kurulması
2. Usul ve şekil
a. İlân

KANUN METNİ

(1) Alacaklılar ve aile yurdu kurulması yüzünden haklarının zedelenmesi ihtimali bulunan kişiler, kuruluştan önce mahkemece yapılan ilânla itirazlarını iki ay içinde bildirmeye çağrılırlar.
(2) Durum, alacakları taşınmaz rehniyle güvenceye bağlanmış olanlara ve hacizli alacaklılara ayrıca bildirilir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 388, aile yurdu kurulmadan önce üçüncü kişilerin haberdar edilmesini düzenler. Birinci fıkraya göre **alacaklılar** ve aile yurdu kurulması yüzünden **haklarının zedelenmesi ihtimali bulunan kişiler**, kuruluştan önce **mahkemece yapılan ilânla** itirazlarını **iki ay içinde** bildirmeye çağrılır. İkinci fıkraya göre durum, alacakları **taşınmaz rehniyle güvenceye bağlanmış olanlara** ve **hacizli alacaklılara** ayrıca bildirilir. Gerekçeye göre aile yurduna konu taşınmaz üzerindeki tasarruf hakkı sınırlanacağından, alacaklıların ve diğer kişilerin zarar görmesini önlemek ve itiraz etmelerine olanak tanımak için mahkeme aracılığıyla ilân zorunlu görülmüştür.

TEMEL KAVRAMLAR

İlân	Mahkemenin kuruluş istemini kamuya duyurması.
İtiraz	Alacaklının veya hakkı zedelenebilecek kişinin kuruluşa karşı çıkması.
Rehinli alacaklı	Alacağı taşınmaz rehniyle güvenceye bağlanmış alacaklı.
Hacizli alacaklı	Taşınmaz üzerinde haciz bulunan alacaklı.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 388- 1984 tarihli Öntasarının 319 uncu maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanunun 338 inci maddesini karşılamaktadır. Aile yurduna konu olan taşınmazlar üzerindeki tasarruf hakkı sınırlanmış olacağından, alacaklıların veya diğer kişilerin bu yüzden zarar görmelerini önlemek ve itiraz etmelerine olanak tanımak için mahkeme aracılığıyla bir ilân yapılması zorunlu görülmüştür. İkinci fıkrada, durumun rehinli ve hacizli alacaklılara da doğrudan doğruya bildirilmesi yükümü getirilmiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 137*

Gerekçe, ilânın amacını tasarruf hakkındaki sınırlamayla açıklar ve ikinci fıkradaki bildirim yükümünü eski metne göre yeni bir düzenleme olarak gösterir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 338. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Aile yurdu tesis etmek istiyen kimse, alacaklıların ve alelıtlak tesisten zarar görmeleri melhuz olanların iki ay zarfında itirazlarını dermeyan etmelerini evvel emirde mahkeme marifetiyle resmen ilan ettirir. Mahkeme, yurt ittihaz edilecek mesken veya diğer gayri menkul kendilerine teminat gösterilmiş olan alacaklılara, keyfiyeti sureti mahsusada tebliğ eder.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 338 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 338	4721 sayılı Kanun m. 388
İlân	Kurucu, mahkeme aracılığıyla resmen ilân ettirir	Kuruluştan önce mahkemece ilân yapılır
Çağrılanlar	Alacaklılar ve genel olarak kuruluştan zarar görmesi muhtemel olanlar	Alacaklılar ve hakları zedelenebilecek kişiler
Süre	İki ay	İki ay
Ayrıca bildirim	Taşınmaz kendilerine teminat gösterilmiş alacaklılar	Rehinli ve hacizli alacaklılar
Fıkra düzeni	Tek fıkra	İki fıkra

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 388. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Zaman	Kuruluştan önce	TMK m. 388/1
Yol	Mahkemece yapılan ilân	TMK m. 388/1
Çağrılanlar	Alacaklılar ve hakları zedelenebilecek kişiler	TMK m. 388/1
Süre	İtirazlar iki ay içinde bildirilir	TMK m. 388/1
Ayrıca bildirim	Rehinli ve hacizli alacaklılar	TMK m. 388/2
Sonraki adım	İtiraz yoksa veya haksızsa mahkeme izin verir	TMK m. 389
Kaynak	743 m. 338; Öntasarı m. 319	Gerekçe, s. 137

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 319. maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanun'un 338. maddesini karşılamaktadır. Gerekçe, aile yurduna konu olan taşınmazlar üzerindeki **tasarruf hakkı sınırlanmış olacağından**, alacaklıların veya diğer kişilerin bu yüzden **zarar görmelerini önlemek** ve **itiraz etmelerine olanak tanımak** için mahkeme aracılığıyla bir ilân yapılmasının zorunlu görüldüğünü belirtir. İkinci fıkrada durumun **rehinli ve hacizli alacaklılara da doğrudan doğruya bildirilmesi** yükümü getirilmiştir. Tasarının 388. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 455). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, ilânın **kuruluştan önce** ve **mahkemece** yapılmasıdır. İkinci nokta, itirazların **iki ay içinde** bildirilmesidir. Üçüncü nokta, ilânın yanında **rehinli ve hacizli alacaklılara ayrıca bildirim** yapılmasıdır; eski Kanun yalnız taşınmaz kendilerine teminat gösterilmiş alacaklılara özel tebliği öngörüyordu.

II. Birinci Fıkra: Mahkemece İlân ve İki Aylık İtiraz Süresi

- **Çağrılanlar:** Alacaklılar ve hakları zedelenebilecek kişiler.
- **Yol:** Kuruluştan önce mahkemece yapılan ilân.
- **Süre:** İtirazlar iki ay içinde bildirilir.

Alacaklılar ve aile yurdu kurulması yüzünden haklarının zedelenmesi ihtimali bulunan kişiler, kuruluştan önce mahkemece yapılan ilânla itirazlarını iki ay içinde bildirmeye çağrılır. İlânın amacı gerekçede açıklanmıştır: aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar devrolunamaz, rehnedilemez ve kiraya verilemez; aile yurdu 2

ve eklentileri hakkında, mahkeme eliyle yönetim hâli saklı kalmak kaydıyla, cebrî icra yoluna başvurulamaz (TMK m. 391). Tasarruf hakkındaki bu sınırlamalar alacaklıları ve diğer kişileri etkileyebileceğinden, kuruluştan önce itiraz imkânı tanınmıştır.

3 Çağrı yalnız alacaklılara değil, aile yurdu kurulması yüzünden haklarının zedelenmesi ihtimali bulunan bütün kişilere yöneliktir. Eski Kanun'un 338. maddesi de alacaklıların ve genel olarak kuruluştan zarar görmeleri muhtemel olanların iki ay içinde itirazlarını bildirmelerinin önce mahkeme aracılığıyla resmen ilân ettirileceğini öngörüyordu.

III. İkinci Fıkra: Rehinli ve Hacizli Alacaklılara Bildirim

- **Rehinli alacaklılar:** Alacakları taşınmaz rehniyle güvenceye bağlanmış olanlar.
- **Hacizli alacaklılar:** Taşınmaz üzerinde haciz bulunan alacaklılar.
- **Bildirim:** İlândan ayrı olarak yapılır.

4 Durum, alacakları taşınmaz rehniyle güvenceye bağlanmış olanlara ve hacizli alacaklılara ayrıca bildirilir. Kanun, genel ilânın yanında bu alacaklılara ayrıca bildirim yapılmasını öngörür. Gerekçeye göre ikinci fıkrada durumun rehinli ve hacizli alacaklılara da doğrudan doğruya bildirilmesi yükümü getirilmiştir; eski Kanun'un 338. maddesi yalnız yurt yapılacak taşınmaz kendilerine teminat gösterilmiş alacaklılara özel tebliği öngörüyordu.

5 Rehin ve hacizlerin kuruluş aşamasındaki etkisi 389. maddede düzenlenir: süresi içinde itiraz eden alacaklıların ilgilerinin kesildiği ispat edilmedikçe veya taşınmaz üzerinde bulunan rehin ve hacizler kaldırılmadıkça aile yurdu kurulmasına izin verilemez (TMK m. 389).

IV. İlânın Aile Yurdu İçindeki Yeri

- **İlân:** Kuruluştan önce, itirazları toplamak için.
- **İzin:** İtiraz yoksa veya haksızsa mahkeme kuruluşa izin verir.
- **Şerh ve ikinci ilân:** İzin kararı tapu kütüğüne şerh verilir ve mahkemece ilân edilir.

6 İlân süreci aile yurdunun kuruluşunun ilk adımıdır. Aile yurdu hâline getirilecek taşınmazda yurt olabilmesi için gerekli koşullar bulunur ve yurdun kurulmasına üçüncü kişiler itiraz etmez veya itirazın haksız olduğu anlaşılırsa, mahkeme kuruluşa izin verir (TMK m. 389). Bir taşınmazın aile yurdu hâline getirilmesi, ancak izne ilişkin mahkeme kararının o taşınmazın tapu kütüğüne şerh verilmesiyle mümkün olur; bu husus da mahkemece ilân edilir (TMK m. 390).

Kanun aile yurdunun sona ermesinde de benzer bir yol öngörür: malik sağlığında yurda son vermek için tapu kütüğündeki kaydı sildirmek üzere mahkemeye başvurur, istem mahkemece ilân olunur ve ilân tarihinden başlayarak iki ay içinde itiraz yapılmaz veya itirazın haksızlığı anlaşılırsa mahkeme kaydın silinmesine izin verir (TMK m. 395). 7

UYGULAMA NOTU

Aile yurdu kurulmak isteniyorsa, kuruluştan önce mahkemenin ilân yapacağı ve alacaklıların iki ay içinde itiraz edebileceği hesaba katılmalıdır. **Alacaklılar ve aile yurdu kurulması haklarını zedeleyebilecek kişiler**, itirazlarını ilândaki çağrı üzerine iki ay içinde bildirmelidir. **Alacağı taşınmaz rehniyle güvenceye bağlı olan veya taşınmazı haczettirmiş alacaklıya** mahkeme ayrıca bildirim yapar.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ
08.02.2023 · E. 2021/8166 · K. 2023/720

Aile yurdu kurulması, tapu kütüğüne şerh verilebilen tasarruf yetkisi kısıtlamalarındandır; bu şerhle sonradan hak edinenler kanundaki yükümlülüklere katlanır

Davacı, satın aldığı taşınmazın tapu kaydına idarece özel bir kanuna dayanılarak konulan satış, devir ve ipotek işlemlerini kısıtlayan şerhin kaldırılmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı reddetmiştir; bölge adliye mahkemesi kararı kaldırarak davayı değişik gerekçeyle reddetmiştir.

> *Aile yurdu kurulması, art mirasçı atanması gibi şerh verilmesi kanunen öngörülen işlemler tapu kütüğüne şerh verilebilir. Bu tür bir şerhle sonraki müktesipler kanundaki mükellefiyetlere katlanmak zorunda kalır.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğüne yazılan şerhlerin şahsi hakları kuvvetlendirme, malikin tasarruf yetkisini sınırlandırma ve geçici tescili sağlama amaçlarına hizmet ettiğini belirtmiş; Türk Medeni Kanunu'nun 1010. maddesindeki tasarruf yetkisi kısıtlamaları arasında aile yurdu kurulmasını saymış ve bu tür bir şerhle sonradan hak edinenlerin kanundaki yükümlülüklere katlanmak zorunda kalacağını açıklamıştır. Somut olayda şerhin özel kanunun idareye tanıdığı yetkiye dayandığı ve kaydın yolsuz olmadığı belirtilerek karar onanmıştır (TMK m. 390).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
26.06.2006 · E. 2006/6282 · K. 2006/7391

Tapu kütüğündeki şerhler taşınmazın tasarrufunu kısıtlar; aile yurdu kurulması Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen şerhler arasındadır

Davacı, davalıyla noterde yaptığı sözleşmedeki hakların tapu kütüğünün şerhler sütununa işlenmesini istemiştir. Mahkeme, şerhlerle ilgili olmayan bir maddeye dayanarak davayı reddetmiştir.

> *"Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununda öngörülen şerhler; Arsa payı karşılığı inşaat (Türk Medeni Kanunu 1009), taşınmaz satış vaadi, (Türk Medeni Kanunu 1009. Tapu Kanunu 26), kira sözleşmesi (Türk Medeni Kanunu 1009, Borçlar Kanunu 248 ve devamı), alım (Türk Medeni Kanunu 736), önalım (Türk Medeni Kanunu 735), gerialım (Türk Medeni Kanunu 736), aile yurdu kurulması (Türk Medeni Kanunu 386, 390), art mirasçı atanması (Türk Medeni Kanunu 521, 1010), serbest dereceden yararlanma hakkı (Türk Medeni Kanunu 871), bağışlayana rücu hakkı (Borçlar Kanunu 244).*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki şerhler arasındaki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğündeki şerhlerin taşınmazın tasarrufunu kısıtladığını, bir kişisel hakkın şerh verilmesinin onu aynî hak gücüne dönüştürmediğini ancak sonradan hak kazananlara karşı da ileri sürülebilir kıldığını belirtmiş; Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda öngörülen şerhleri sayarken aile yurdu kurulmasını 386 ve 390. maddelere dayanarak bu şerhler arasında göstermiştir. Mahkemenin inceleme yapmadan davayı reddetmesi doğru bulunmayarak karar bozulmuştur (TMK m. 390).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 389:** Üçüncü kişilerin haklarının korunması.
- **TMK m. 390:** Tapu kütüğüne şerh verilmesi.
- **TMK m. 387:** Aile yurdunun koşulları.
- **TMK m. 395:** Malikin sağlığında yurda son verilmesi.

MADDE

C. Aile yurdu
II. Kurulması
2. Usul ve şekil

389 b. Üçüncü kişilerin haklarının korunması

KANUN METNİ

(1) Aile yurdu hâline getirilecek taşınmazda yurt olabilmesi için gerekli koşullar bulunur ve yurdun kurulmasına üçüncü kişiler itiraz etmez veya itirazın haksız olduğu anlaşılırsa, mahkeme kuruluşa izin verir.

(2) Süresi içinde itiraz eden alacaklıların ilgilerinin kesildiği ispat edilmedikçe veya taşınmaz üzerinde bulunan rehin ve hacizler kaldırılmadıkça, aile yurdu kurulmasına izin verilemez. Borç, itiraz eden veya rehinli alacaklı lehine vadeye bağlı olsa bile, aile yurdu kurmak isteyen borçlu hemen ödemede bulunabilir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 389, aile yurdu kurulmasına mahkemenin hangi hâlde izin vereceğini ve alacaklıların nasıl korunacağını düzenler. Birinci fıkraya göre taşınmazda **yurt olabilmesi için gerekli koşullar** bulunur ve üçüncü kişiler **itiraz etmez** veya **itirazın haksız olduğu anlaşılırsa**, mahkeme kuruluşa **izin verir**. İkinci fıkraya göre süresi içinde **itiraz eden alacaklıların ilgilerinin kesildiği ispat edilmedikçe** veya taşınmaz üzerindeki **rehin ve hacizler kaldırılmadıkça** izin verilemez. Borç itiraz eden veya rehinli alacaklı lehine **vadeye bağlı olsa bile**, aile yurdu kurmak isteyen borçlu **hemen ödemede bulunabilir**. Gerekçeye göre eski metinden farklı olarak rehin ve hacizlerin kaldırılmış olması da izin için zorunlu görülmüştür.

TEMEL KAVRAMLAR

Mahkeme izni	Aile yurdunun kurulabilmesi için mahkemenin verdiği karar.
İtiraz	Alacaklının veya hakkı zedelenebilecek kişinin kuruluşa karşı çıkması.
İlginin kesilmesi	İtiraz eden alacaklının alacağının ödenmesi gibi yollarla kuruluştan etkilenmesinin ortadan kalkması.
Vadeye bağlı borç	Ödeme zamanı henüz gelmemiş borç.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 389- 1984 tarihli Öntasarının 320 inci maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanunun 339 uncu maddesini karşılamaktadır. Yürürlükteki metinde, ikinci fıkrada sadece itiraz eden alacaklıların ilgilerinin kesilmesi öngörülmüş ise de Tasarıda "taşınmaz üzerindeki rehin ve hacizlerin" kaldırılmış olması da izin için zorunlu görülmüştür.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 137*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 339. maddesini karşıladığını ve izin koşullarına taşınmaz üzerindeki rehin ve hacizlerin kaldırılmasının eklendiğini gösterir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 339. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *İlan müddeti içinde, üçüncü şahıslar tarafından itiraz olunmadığı yahut vuku bulan itirazın haksızlığı anlaşıldığı takdirde; mesken veya diğer gayri menkul, yurt ittihazı için muktazi kanuni şartları cami ise, tesise müsaade olunur. Müddet içinde itiraz eden alacaklıların alakalarının kesildiği isbat edilmedikçe tesise müsaade edilmez. Borç, itiraz eden alacaklı lehine müeccel olsa bile aile yurdu tesis etmek istiyen borçlu, hemen ödeyebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 339 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 339	4721 sayılı Kanun m. 389
İzin	İtiraz yoksa veya haksızsa ve kanuni şartlar varsa	Gerekli koşullar varsa ve itiraz yoksa veya haksızsa
Alacaklılar	İtiraz edenlerin ilgilerinin kesildiği ispat edilmeli	İtiraz edenlerin ilgilerinin kesildiği ispat edilmeli
Rehin ve haciz	Aranmıyordu	Taşınmaz üzerindeki rehin ve hacizler kaldırılmalı
Vadeli borç	İtiraz eden alacaklı lehine vadeli borç hemen ödenebilir	İtiraz eden veya rehinli alacaklı lehine vadeli borç hemen ödenebilir
Fıkra düzeni	Üç fıkra	İki fıkra

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 389. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
İzin koşulu	Taşınmazda yurt olabilmesi için gerekli koşullar bulunmalı	TMK m. 389/1
İtiraz	İtiraz yoksa veya haksızsa mahkeme izin verir	TMK m. 389/1
Alacaklılar	İtiraz eden alacaklıların ilgileri kesilmedikçe izin verilemez	TMK m. 389/2
Rehin ve haciz	Taşınmaz üzerindeki rehin ve hacizler kaldırılmadıkça izin verilemez	TMK m. 389/2
Vadeli borç	Borçlu vadeyi beklemeden hemen ödeyebilir	TMK m. 389/2
Kaynak	743 m. 339; Öntasarı m. 320	Gerekçe, s. 137

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 320. maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanun'un 339. maddesini karşılamaktadır. Eski metnin ikinci fıkrasında **yalnız itiraz eden alacaklıların ilgilerinin kesilmesi** öngörülmüşken, Tasarıda **"taşınmaz üzerindeki rehin ve hacizlerin"** kaldırılmış olması da izin için zorunlu görülmüştür. Tasarının 389. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 455). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, mahkeme izninin iki koşula bağlanmasıdır: taşınmazda **yurt olabilmesi için gerekli koşulların** bulunması ve **itiraz bulunmaması ya da itirazın haksız olması**. İkinci nokta, itiraz eden alacaklıların ilgilerinin kesildiğinin **ispat edilmesi** gerekmesidir. Üçüncü nokta, taşınmaz üzerindeki **rehin ve hacizler** kaldırılmadıkça izin verilememesidir; eski Kanun bu koşulu aramıyordu.

II. Birinci Fıkra: Mahkemenin Kuruluşa İzin Vermesi

- **Koşullar:** Taşınmazda yurt olabilmesi için gerekli koşullar bulunmalıdır.
- **İtiraz yoksa:** Mahkeme kuruluşa izin verir.
- **İtiraz haksızsa:** Mahkeme yine izin verir.

Aile yurdu hâline getirilecek taşınmazda yurt olabilmesi için gerekli koşullar bulunur ve yurdun kurulmasına üçüncü kişiler itiraz etmez veya itirazın haksız olduğu anlaşılırsa, mahkeme kuruluşa izin verir. Gerekli koşullar 386 ve 387. maddelerde düzenlenmiştir: aile yurdu hâline getirilebilecek taşınmazlar konutlar ile tarıma veya sanayiye elverişli taşınmazlardır (TMK m. 386); taşınmazın büyüklüğü bir 2

ailenin normal geçimine ve barınmasına yetecek ölçüden fazla olamaz ve malik, mahkemece geçici bir istisna kabul edilmedikçe taşınmazı kendisi işletmek ya da konutta oturmak zorundadır (TMK m. 387).

3 İtirazlar, kuruluştan önce mahkemece yapılan ilân üzerine iki ay içinde bildirilir (TMK m. 388). Mahkeme, bu süre içinde itiraz yapılıp yapılmadığını ve yapılan itirazın haklı olup olmadığını inceler. Eski Kanun'un 339. maddesi de ilân süresi içinde üçüncü kişilerce itiraz olunmaması veya itirazın haksızlığının anlaşılması hâlinde, taşınmaz gerekli kanuni şartları taşıyorsa kuruluşa izin verileceğini öngörüyordu.

III. İkinci Fıkra: İtiraz Eden Alacaklılar, Rehin ve Hacizler

- **Alacaklılar:** İtiraz edenlerin ilgilerinin kesildiği ispat edilmelidir.
- **Rehin ve hacizler:** Taşınmaz üzerindekiler kaldırılmalıdır.
- **Vadeli borç:** Borçlu hemen ödemede bulunabilir.

4 Süresi içinde itiraz eden alacaklıların ilgilerinin kesildiği ispat edilmedikçe veya taşınmaz üzerinde bulunan rehin ve hacizler kaldırılmadıkça, aile yurdu kurulmasına izin verilemez. Kural, aile yurdunun sonuçlarıyla bağlantılıdır: aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar devrolunamaz, rehnedilemez ve kiraya verilemez; aile yurdu ve eklentileri hakkında, mahkeme eliyle yönetim hâli saklı kalmak kaydıyla, cebrî icra yoluna başvurulamaz (TMK m. 391).

5 İlginin kesildiğini ispat yükü, aile yurdu kurmak isteyen kişiye düşer; kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça taraflardan her biri hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür (TMK m. 6). Gerekçeye göre eski metin yalnız itiraz eden alacaklıların ilgilerinin kesilmesini arıyordu; Tasarıda taşınmaz üzerindeki rehin ve hacizlerin kaldırılmış olması da izin için zorunlu görülmüştür.

IV. Vadeli Borcun Hemen Ödenmesi

- **Kural:** Borç vadeye bağlı olsa bile borçlu hemen ödeyebilir.
- **Kimin lehine:** İtiraz eden veya rehinli alacaklı lehine vadeli borçlar.
- **Amaç:** Kuruluşun önündeki engelin kaldırılması.

6 Borç, itiraz eden veya rehinli alacaklı lehine vadeye bağlı olsa bile, aile yurdu kurmak isteyen borçlu hemen ödemede bulunabilir. Borçlar hukukunun genel kuralına göre de sözleşmenin hükümlerinden veya özelliğinden ya da durumun gereğinden tarafların aksini kastettikleri anlaşılmadıkça borçlu, edimini sürenin sona ermesinden önce ifa edebilir; ancak kanun veya sözleşme ya da âdet gereği olmadıkça erken ifa sebebiyle indirim yapamaz (TBK m. 96). 389. madde ise vadenin alacaklı lehine olduğu hâlde de aile yurdu kurmak isteyen borçluya hemen ödeme imkânı tanır.

Eski Kanun'un 339. maddesi de borç itiraz eden alacaklı lehine vadeli olsa bile aile yurdu kurmak isteyen borçlunun hemen ödeyebileceğini öngörüyordu. Yürürlükteki metin bu imkânı rehinli alacaklı lehine vadeli borçlara da uygular. 7

UYGULAMA NOTU

Aile yurdu kurmak isteyen kişi, taşınmazın 386 ve 387. maddelerdeki koşulları taşıdığını ve itiraz eden alacaklıların ilgilerinin kesildiğini ispat etmelidir. **Taşınmaz üzerinde rehin veya haciz varsa**, bunlar kaldırılmadıkça mahkeme izin veremez; borç vadeli olsa bile malik hemen ödeyebilir. **Alacaklılar**, itirazlarını ilân üzerine iki ay içinde bildirmelidir; süresi içinde itiraz eden alacaklıların ilgisi kesilmeden izin verilemez.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ
08.02.2023 · E. 2021/8166 · K. 2023/720

Aile yurdu kurulması, tapu kütüğüne şerh verilebilen tasarruf yetkisi kısıtlamalarındandır; bu şerhle sonradan hak edinenler kanundaki yükümlülüklere katlanır

Davacı, satın aldığı taşınmazın tapu kaydına idarece özel bir kanuna dayanılarak konulan satış, devir ve ipotek işlemlerini kısıtlayan şerhin kaldırılmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı reddetmiştir; bölge adliye mahkemesi kararı kaldırarak davayı değişik gerekçeyle reddetmiştir.

> *Aile yurdu kurulması, art mirasçı atanması gibi şerh verilmesi kanunen öngörülen işlemler tapu kütüğüne şerh verilebilir. Bu tür bir şerhle sonraki müktesipler kanundaki mükellefiyetlere katlanmak zorunda kalır.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğüne yazılan şerhlerin şahsi hakları kuvvetlendirme, malikin tasarruf yetkisini sınırlandırma ve geçici tescili sağlama amaçlarına hizmet ettiğini belirtmiş; Türk Medeni Kanunu'nun 1010. maddesindeki tasarruf yetkisi kısıtlamaları arasında aile yurdu kurulmasını saymış ve bu tür bir şerhle sonradan hak edinenlerin kanundaki yükümlülüklere katlanmak zorunda kalacağını açıklamıştır. Somut olayda şerhin özel kanunun idareye tanıdığı yetkiye dayandığı ve kaydın yolsuz olmadığı belirtilerek karar onanmıştır (TMK m. 390).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
26.06.2006 · E. 2006/6282 · K. 2006/7391

Tapu kütüğündeki şerhler taşınmazın tasarrufunu kısıtlar; aile yurdu kurulması Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen şerhler arasındadır

Davacı, davalıyla noterde yaptığı sözleşmedeki hakların tapu kütüğünün şerhler sütununa işlenmesini istemiştir. Mahkeme, şerhlerle ilgili olmayan bir maddeye dayanarak davayı reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununda öngörülen şerhler; Arsa payı karşılığı inşaat (Türk Medeni Kanunu 1009), taşınmaz satış vaadi, (Türk Medeni Kanunu 1009. Tapu Kanunu 26), kira sözleşmesi (Türk Medeni Kanunu 1009, Borçlar Kanunu 248 ve devamı), alım (Türk Medeni Kanunu 736), önalım (Türk Medeni Kanunu 735), gerialım (Türk Medeni Kanunu 736), aile yurdu kurulması (Türk Medeni Kanunu 386, 390), art mirasçı atanması (Türk Medeni Kanunu 521, 1010), serbest dereceden yararlanma hakkı (Türk Medeni Kanunu 871), bağışlayana rücu hakkı (Borçlar Kanunu 244).*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki şerhler arasındaki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğündeki şerhlerin taşınmazın tasarrufunu kısıtladığını, bir kişisel hakkın şerh verilmesinin onu aynî hak gücüne dönüştürmediğini ancak sonradan hak kazananlara karşı da ileri sürülebilir kıldığını belirtmiş; Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda öngörülen şerhleri sayarken aile yurdu kurulmasını 386 ve 390. maddelere dayanarak bu şerhler arasında göstermiştir. Mahkemenin inceleme yapmadan davayı reddetmesi doğru bulunmayarak karar bozulmuştur (TMK m. 390).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 388:** Kuruluştan önce ilân.
- **TMK m. 390:** Tapu kütüğüne şerh verilmesi.
- **TMK m. 387:** Aile yurdunun koşulları.
- **TMK m. 391:** Tasarruf hakkının sınırlanması.

MADDE

390

C. Aile yurdu
II. Kurulması
2. Usul ve şekil

c. Tapu kütüğüne şerh verilmesi

KANUN METNİ

Bir taşınmazın aile yurdu hâline getirilmesi, ancak izne ilişkin mahkeme kararının o taşınmazın tapu kütüğüne şerh verilmesiyle mümkün olur; bu husus mahkemece ilân edilir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 390, aile yurdunun hangi anda kurulmuş sayılacağını belirler. Bir taşınmazın aile yurdu hâline getirilmesi, ancak **izne ilişkin mahkeme kararının** o taşınmazın **tapu kütüğüne şerh verilmesiyle** mümkün olur; bu husus **mahkemece ilân edilir**. Aile yurdu kurulması, tapu kütüğüne şerh verilebilen **tasarruf yetkisi kısıtlamaları** arasındadır ve şerh verilmekle taşınmaz üzerinde sonradan kazanılan hakların sahiplerine karşı ileri sürülebilir (TMK m. 1010). Gerekçeye göre hüküm değişikliği yoktur; eski metindeki "Sicile Kayıt" kenar başlığı ve "tapu siciline kayıt" ifadeleri yerine **"tapu kütüğüne şerh verilmesi"** ifadesi kullanılmıştır, çünkü söz konusu olan bir tasarruf hakkı sınırlamasının sicile yazılmasıdır.

TEMEL KAVRAMLAR

Tapu kütüğü	Taşınmazlara ilişkin kayıtların tutulduğu ana sicil.
Şerh	Tapu kütüğüne yazılan ve sonradan hak kazananlara karşı da ileri sürülebilen kayıt.
İzin kararı	Mahkemenin aile yurdu kurulmasına izin veren kararı.
Tasarruf yetkisi kısıtlaması	Malikin taşınmaz üzerindeki işlem yapma yetkisinin sınırlanması.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 390- 1984 tarihli Öntasarının 321 inci maddesinden aynen alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanunun 340 ıncı maddesini karşılamaktadır. Hüküm değişikliği olmamakla birlikte, yürürlükteki metinde yer alan "Sicile Kayıt" kenar başlığı ile metin içindeki "... tapu siciline kayıt ..." ifadeleri yerine "tapu kütüğüne şerh verilmesi" ifadesi kullanılmıştır; çünkü burada söz konusu olan bir tasarruf hakkı sınırlamasının sicile yazılmasıdır.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 137*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 340. maddesini karşıladığını ve hüküm değişikliği olmadığını belirtir; ifade değişikliğinin sebebi, sicile yazılan şeyin bir tasarruf hakkı sınırlaması olmasıdır.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 340. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mahkemenin tesis müsaadesi tapu siciline kayit ile resmen ilan olunmadıkça aile yurdu, kurulmuş olmaz.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 340 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 340	4721 sayılı Kanun m. 390
Kenar başlığı	Sicile kayıt	Tapu kütüğüne şerh verilmesi
Kuruluş	Mahkemenin kuruluş izni tapu siciline kayıtla ilân olunmadıkça aile yurdu kurulmuş olmaz	Aile yurdu, izin kararının tapu kütüğüne şerh verilmesiyle mümkün olur
İlân	Resmen ilân	Mahkemece ilân

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 390. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kuruluş anı	İzin kararının tapu kütüğüne şerh verilmesi	TMK m. 390
İlân	Şerh mahkemece ilân edilir	TMK m. 390

Konu	Kural	Dayanak
Şerhin niteliği	Tasarruf yetkisi kısıtlaması	TMK m. 1010/1-3
Üçüncü kişiler	Şerh, sonradan hak kazananlara karşı ileri sürülebilir	TMK m. 1010/2
Açıklık	Kimse tapu sicilindeki bir kaydı bilmediğini ileri süremez	TMK m. 1020
Şerhin silinmesi	Malikin ölümü veya sağlığında yurda son verilmesi	TMK m. 394, 395
Kaynak	743 m. 340; Öntasarı m. 321	Gerekçe, s. 137

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 321. maddesinden **aynen** alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanun'un 340. maddesini karşılamaktadır. **Hüküm değişikliği olmamakla birlikte**, eski metindeki "Sicile Kayıt" kenar başlığı ile metin içindeki "tapu siciline kayıt" ifadeleri yerine **"tapu kütüğüne şerh verilmesi"** ifadesi kullanılmıştır; çünkü burada söz konusu olan **bir tasarruf hakkı sınırlamasının sicile yazılmasıdır**. Tasarının 390. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 456). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, mahkemenin izin kararının tek başına aile yurdunu kurmamasıdır; aile yurdu, kararın **tapu kütüğüne şerh verilmesiyle** kurulur. İkinci nokta, şerhin ayrıca **mahkemece ilân edilmesidir**. Üçüncü nokta, şerhin bir **tasarruf yetkisi kısıtlaması** olmasıdır: şerh verildikten sonra taşınmaz üzerinde hak kazananlar bu kısıtlamaya katlanır (TMK m. 1010).

II. Aile Yurdunun Kurulduğu An

- **İzin:** Mahkeme kuruluşa izin verir.
- **Şerh:** İzin kararı tapu kütüğüne şerh verilir.
- **İlân:** Şerh mahkemece ilân edilir.

Bir taşınmazın aile yurdu hâline getirilmesi, ancak izne ilişkin mahkeme kararının o taşınmazın tapu kütüğüne şerh verilmesiyle mümkün olur; bu husus mahkemece ilân edilir. Kuruluş üç aşamada tamamlanır: kuruluştan önce mahkemece ilân yapılır ve itirazlar iki ay içinde bildirilir (TMK m. 388); gerekli koşullar bulunur ve itiraz yapılmaz ya da itiraz haksız bulunursa mahkeme kuruluşa izin verir (TMK m. 389); izin kararı tapu kütüğüne şerh verilir ve bu husus ilân edilir. 2

Eski Kanun'un 340. maddesi de mahkemenin kuruluş iznini tapu siciline kayıt ile resmen ilân olunmadıkça aile yurdunun kurulmuş olmayacağını öngörüyordu. Gerekçeye göre hüküm değişikliği yoktur; yalnız "tapu siciline kayıt" yerine "tapu kütüğüne şerh verilmesi" ifadesi kullanılmıştır. 3

III. Şerhin Niteliği: Tasarruf Yetkisi Kısıtlaması

- **Niteliği:** Tasarruf hakkı sınırlamasının sicile yazılması.
- **Dayanak:** TMK m. 1010.
- **Etkisi:** Sonradan hak kazananlara karşı ileri sürülebilir.

4 Gerekçe, "tapu kütüğüne şerh verilmesi" ifadesinin tercih sebebini, burada söz konusu olanın bir tasarruf hakkı sınırlamasının sicile yazılması olmasıyla açıklar. Medeni Kanun'a göre aile yurdu kurulması, artmirasçı atanması gibi şerh verilmesi kanunen öngörülen işlemlere dayanan tasarruf yetkisi kısıtlamaları tapu kütüğüne şerh verilebilir; tasarruf yetkisi kısıtlamaları, şerh verilmekle taşınmaz üzerinde sonradan kazanılan hakların sahiplerine karşı ileri sürülebilir (TMK m. 1010).

5 Yargıtay da aile yurdu kurulmasını tapu kütüğüne şerh verilebilecek işlemler arasında saymış ve bu tür bir şerhle sonradan hak edinenlerin kanundaki yükümlülüklere katlanmak zorunda kalacağını belirtmiştir.[1] Tapu sicili herkese açıktır ve kimse tapu sicilindeki bir kaydı bilmediğini ileri süremez (TMK m. 1020).

IV. Şerhin Sonuçları ve Silinmesi

- **Sonuç:** Taşınmaz devrolunamaz, rehnedilemez, kiraya verilemez.
- **Ölüm:** Ölüme bağlı tasarruf yoksa şerh silinir.
- **Sağlıkta:** Malik mahkemeye başvurarak kaydı sildirebilir.

6 Şerhle kurulan aile yurdunun sonucu, taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisinin sınırlanmasıdır: aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar devrolunamaz, rehnedilemez ve kiraya verilemez; aile yurdu ve eklentileri hakkında, mahkeme eliyle yönetim hâli saklı kalmak kaydıyla, cebrî icra yoluna başvurulamaz (TMK m. 391).

7 Şerh aile yurdu sona erdiğinde silinir. Malikin ölümünden sonra aile yurdunun devam edebilmesi, taşınmazın mirasçılara yurt olarak geçmesine ilişkin bir ölüme bağlı tasarrufun yapılmış olmasına bağlıdır; böyle bir tasarruf yoksa, malik ölünce tapu kütüğündeki yurda ilişkin şerh silinir (TMK m. 394). Malik sağlığında da yurda son verebilir; bunun için tapu kütüğündeki kaydı sildirmek üzere mahkemeye başvurur ve istem ilân olunur (TMK m. 395).

> UYGULAMA NOTU
>
> **Aile yurdu kurulmasına izin verildiyse**, kuruluşun tamamlanması için izin kararının tapu kütüğüne şerh verilmesi gerekir; şerh verilmeden aile yurdu kurulmuş olmaz. **Aile yurdu olan bir taşınmaz üzerinde işlem yapılacaksa**, tapu kaydındaki şerh kontrol edilmelidir; kimse tapu sicilindeki bir kaydı bilmediğini

1 Yargıtay 7. HD, 08.02.2023, E. 2021/8166, K. 2023/720.

ileri süremez. **Aile yurduna son vermek isteyen malik**, tapu kütüğündeki kaydın silinmesi için mahkemeye başvurmalıdır (TMK m. 395).

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ**
08.02.2023 · E. 2021/8166 · K. 2023/720

Aile yurdu kurulması, tapu kütüğüne şerh verilebilen tasarruf yetkisi kısıtlamalarındandır; bu şerhle sonradan hak edinenler kanundaki yükümlülüklere katlanır

Davacı, satın aldığı taşınmazın tapu kaydına idarece özel bir kanuna dayanılarak konulan satış, devir ve ipotek işlemlerini kısıtlayan şerhin kaldırılmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı reddetmiştir; bölge adliye mahkemesi kararı kaldırarak davayı değişik gerekçeyle reddetmiştir.

> *Aile yurdu kurulması, art mirasçı atanması gibi şerh verilmesi kanunen öngörülen işlemler tapu kütüğüne şerh verilebilir. Bu tür bir şerhle sonraki müktesipler kanundaki mükellefiyetlere katlanmak zorunda kalır.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğüne yazılan şerhlerin şahsi hakları kuvvetlendirme, malikin tasarruf yetkisini sınırlandırma ve geçici tescili sağlama amaçlarına hizmet ettiğini belirtmiş; Türk Medeni Kanunu'nun 1010. maddesindeki tasarruf yetkisi kısıtlamaları arasında aile yurdu kurulmasını saymış ve bu tür bir şerhle sonradan hak edinenlerin kanundaki yükümlülüklere katlanmak zorunda kalacağını açıklamıştır. Somut olayda şerhin özel kanunun idareye tanıdığı yetkiye dayandığı ve kaydın yolsuz olmadığı belirtilerek karar onanmıştır (TMK m. 386).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
26.06.2006 · E. 2006/6282 · K. 2006/7391

Tapu kütüğündeki şerhler taşınmazın tasarrufunu kısıtlar; aile yurdu kurulması Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen şerhler arasındadır

Davacı, davalıyla noterde yaptığı sözleşmedeki hakların tapu kütüğünün şerhler sütununa işlenmesini istemiştir. Mahkeme, şerhlerle ilgili olmayan bir maddeye dayanarak davayı reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununda öngörülen şerhler; Arsa payı karşılığı inşaat (Türk Medeni Kanunu 1009), taşınmaz satış vaadi, (Türk Medeni Kanunu 1009. Tapu Kanunu 26), kira sözleşmesi (Türk Medeni Kanunu 1009, Borçlar Kanunu 248 ve devamı), alım (Türk Medeni Kanunu 736), önalım (Türk Medeni Kanunu 735), gerialım (Türk Medeni Kanunu 736), aile yurdu kurulması (Türk Medeni Kanunu 386, 390), art mirasçı atanması (Türk Medeni Kanunu 521,*

1010), serbest dereceden yararlanma hakkı (Türk Medeni Kanunu 871), bağışlayana rücu hakkı (Borçlar Kanunu 244).

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki şerhler arasındaki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğündeki şerhlerin taşınmazın tasarrufunu kısıtladığını, bir kişisel hakkın şerh verilmesinin onu aynî hak gücüne dönüştürmediğini ancak sonradan hak kazananlara karşı da ileri sürülebilir kıldığını belirtmiş; Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda öngörülen şerhleri sayarken aile yurdu kurulmasını 386 ve 390. maddelere dayanarak bu şerhler arasında göstermiştir. Mahkemenin inceleme yapmadan davayı reddetmesi doğru bulunmayarak karar bozulmuştur (TMK m. 386).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 389:** Üçüncü kişilerin haklarının korunması.
- **TMK m. 391:** Tasarruf hakkının sınırlanması.
- **TMK m. 394:** Malikin ölümü hâlinde aile yurdu.
- **TMK m. 395:** Malikin sağlığında yurda son verilmesi.

MADDE

C. Aile yurdu
III. Sonuçları

391 1. Tasarruf hakkının sınırlanması

KANUN METNİ

(1) Aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar devrolunamaz, rehnedilemez ve kiraya verilemez.
(2) Aile yurdu ve eklentileri hakkında, mahkeme eliyle yönetim hâli saklı kalmak kaydıyla, cebrî icra yoluna başvurulamaz.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 391, aile yurdunun malikin tasarruf yetkisine etkisini düzenler. Birinci fıkraya göre aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar **devrolunamaz**, **rehnedilemez** ve **kiraya verilemez**. İkinci fıkraya göre aile yurdu ve **eklentileri** hakkında, **mahkeme eliyle yönetim hâli saklı kalmak kaydıyla**, **cebrî icra yoluna başvurulamaz**. Mahkeme eliyle yönetim, malikin borçlarını ödemede acze düşmesi hâlinde mahkemece atanan yöneticiyle gerçekleşir (TMK m. 393). Gerekçeye göre hüküm değişikliği yoktur; **Adalet Komisyonu** birinci fıkradaki "temlik olunamaz" ibaresini **"devrolunamaz"** olarak değiştirmiştir.

TEMEL KAVRAMLAR

Devir	Taşınmazın mülkiyetinin başkasına geçirilmesi.
Rehin	Taşınmazın bir alacağa güvence olarak gösterilmesi.
Kira	Taşınmazın kullanılmasının bedel karşılığında başkasına bırakılması.
Cebrî icra	Alacağın devlet gücüyle, haciz ve satış yoluyla elde edilmesi.
Mahkeme eliyle yönetim	Malik ödemede acze düştüğünde aile yurdunun mahkemece atanan yönetici tarafından yönetilmesi.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 391- 1984 tarihli Öntasarının 322 nci maddesini örnek alan bu madde, yürürlükteki Kanunun 341 inci maddesini karşılamaktadır. Hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 137*

Adalet Komisyonunun değişikliği

> - Tasarının 391 inci maddesinin birinci fıkrasındaki "temlik olunamaz" ibaresi "devrolunamaz" şeklinde değiştirilmiştir.
>
> *Adalet Komisyonunun Tasarıda yaptığı değişiklikler, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 315*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 341. maddesini karşıladığını ve hüküm değişikliği olmadığını belirtir. Adalet Komisyonu ise birinci fıkrada Tasarının kullandığı "temlik olunamaz" ibaresini "devrolunamaz" olarak değiştirmiştir; ikinci fıkra Tasarıdaki biçimiyle kabul edilmiştir.

	Tasarı m. 391/1	Kanun m. 391/1
Devir yasağı	Temlik olunamaz	Devrolunamaz
Rehin ve kira	Rehnedilemez ve kiraya verilemez	Rehnedilemez ve kiraya verilemez
Dayanak	Tasarı metni, s. 456	Komisyon değişikliği, s. 315; Komisyon metni, s. 456

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 341. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Yurt ittihaz olunan mesken veya diğer gayrı menkul, teminat gösterilemez. Sahibi onu ahare ferağ edemiyeceği gibi kiraya da veremez. Yurt ve müştemilatı, mahkeme marifetiyle idare hakkı mahfuz kalmak şartiyle kabili haciz değildir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 341 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 341	4721 sayılı Kanun m. 391
Rehin	Teminat gösterilemez	Rehnedilemez
Devir	Sahibi başkasına devredemez	Devrolunamaz
Kira	Kiraya veremez	Kiraya verilemez
İcra	Mahkeme aracılığıyla yönetim hakkı saklı kalmak şartıyla haczedilemez	Mahkeme eliyle yönetim hâli saklı kalmak kaydıyla cebrî icra yoluna başvurulamaz

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir.** Tasarı aşamasında Adalet Komisyonu birinci fıkrada yalnızca bir ifade değişikliği yapmıştır. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 391. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
Tasarı aşaması	Adalet Komisyonu birinci fıkradaki "temlik olunamaz" ibaresini "devrolunamaz" olarak değiştirdi	S. Sayısı 723, s. 315
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Devir	Aile yurdu hâline getirilen taşınmaz devrolunamaz	TMK m. 391/1
Rehin	Taşınmaz rehnedilemez	TMK m. 391/1
Kira	Taşınmaz kiraya verilemez	TMK m. 391/1
Cebrî icra	Aile yurdu ve eklentileri hakkında cebrî icra yoluna başvurulamaz	TMK m. 391/2
İstisna	Mahkeme eliyle yönetim hâli saklıdır	TMK m. 391/2, 393
Üçüncü kişiler	Şerhle sonradan hak kazananlara karşı ileri sürülebilir	TMK m. 1010
Komisyon	"Temlik olunamaz" yerine "devrolunamaz"	S. Sayısı 723, s. 315
Kaynak	743 m. 341; Öntasarı m. 322	Gerekçe, s. 137

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 322. maddesini örnek alan bu madde, yürürlükteki Kanun'un 341. maddesini karşılamaktadır; **hüküm değişikliği yoktur**. Adalet Komisyonu, Tasarının 391. maddesinin birinci fıkrasındaki **"temlik olunamaz"** ibaresini **"devrolunamaz"** şeklinde değiştirmiştir (S. Sayısı 723, s. 315 ve 456). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, aile yurdu hâline getirilen taşınmaz üzerinde **üç işlemin** yasaklanmasıdır: devir, rehin ve kira. İkinci nokta, aile yurdu ve eklentileri hakkında **cebrî icra yoluna başvurulamamasıdır**; bu yasağın istisnası **mahkeme eliyle yönetim** hâlidir. Üçüncü nokta, yasakların tapu kütüğüne verilen şerhle **üçüncü kişilere karşı** ileri sürülebilmesidir (TMK m. 1010).

II. Birinci Fıkra: Devir, Rehin ve Kira Yasağı

- **Devir yasağı:** Taşınmaz başkasına devredilemez.
- **Rehin yasağı:** Taşınmaz bir alacağa güvence gösterilemez.

- **Kira yasağı:** Taşınmaz kiraya verilemez.

2 Aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar devrolunamaz, rehnedilemez ve kiraya verilemez. Bu yasaklar malikin taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisini sınırlar. Gerekçeler de aile yurdunu bu yönüyle açıklar: kuruluştan önce ilân yapılması, aile yurduna konu taşınmazlar üzerindeki tasarruf hakkının sınırlanacak olmasıyla gerekçelendirilmiş (TMK m. 388); tapu kütüğüne verilen şerh de bir tasarruf hakkı sınırlamasının sicile yazılması olarak nitelendirilmiştir (TMK m. 390).

3 Kira yasağı, malikin taşınmazı kendisinin işletmesi ya da konutta oturması zorunluluğuyla aynı yöndedir; bu zorunluluktan ancak mahkemenin haklı sebeplere dayanarak kabul ettiği geçici bir istisnayla ayrılınabilir (TMK m. 387). Rehin yasağı ise kuruluş aşamasındaki koşulla bağlantılıdır: taşınmaz üzerinde bulunan rehin ve hacizler kaldırılmadıkça aile yurdu kurulmasına izin verilemez (TMK m. 389).

4 Eski Kanun'un 341. maddesi de yurt yapılan mesken veya diğer gayrimenkulün teminat gösterilemeyeceğini, sahibinin onu başkasına devredemeyeceği gibi kiraya da veremeyeceğini öngörüyordu. Tasarı birinci fıkrada "temlik olunamaz" ifadesini kullanmıştı; Adalet Komisyonu bu ibareyi "devrolunamaz" olarak değiştirmiştir.

III. İkinci Fıkra: Cebrî İcra Yasağı

- **Kapsam:** Aile yurdu ve eklentileri.
- **İstisna:** Mahkeme eliyle yönetim hâli saklıdır.
- **Yönetici:** Malik ödemede acze düşerse mahkemece atanır.

5 Aile yurdu ve eklentileri hakkında, mahkeme eliyle yönetim hâli saklı kalmak kaydıyla, cebrî icra yoluna başvurulamaz. Yasak, taşınmazla birlikte eklentileri de kapsar. Eklenti, asıl şey malikinin anlaşılabilen arzusuna veya yerel âdetlere göre, işletilmesi, korunması veya yarar sağlaması için asıl şeye sürekli olarak özgülenen ve kullanılmasında asıl şeye bağlı kılınan taşınır maldır (TMK m. 686).

6 Mahkeme eliyle yönetim 393. maddede düzenlenmiştir: malik borçlarını ödemede acze düşerse, aile yurdunu yönetmek üzere mahkemece bir yönetici atanır; yönetici yurdu amacına ve alacaklıların menfaatlerine uygun biçimde yönetir; alacaklılar haklarını aciz belgelerindeki tarih ve iflâstaki sıraya göre alır (TMK m. 393). Böylece alacaklılar, aile yurdunu haczettirip sattıramasa da yurdun mahkeme eliyle yönetiminden haklarını alabilir.

7 Eski Kanun'un 341. maddesi yurt ve müştemilatının, mahkeme aracılığıyla yönetim hakkı saklı kalmak şartıyla haczedilemeyeceğini öngörüyordu. Yürürlükteki metin "haczedilemez" yerine "cebrî icra yoluna başvurulamaz" ifadesini kullanır.

IV. Yasakların Üçüncü Kişilere Etkisi ve Sona Ermesi

- **Şerh:** Aile yurdu kurulması tapu kütüğüne şerh verilir.
- **Etki:** Şerhle sonradan hak kazananlara karşı ileri sürülebilir.
- **Sona erme:** Yurt sona erince şerh silinir.

Bir taşınmazın aile yurdu hâline getirilmesi, izne ilişkin mahkeme kararının tapu kütüğüne şerh verilmesiyle mümkün olur (TMK m. 390). Aile yurdu kurulması, tapu kütüğüne şerh verilebilen tasarruf yetkisi kısıtlamalarındandır ve bu kısıtlamalar şerh verilmekle taşınmaz üzerinde sonradan kazanılan hakların sahiplerine karşı ileri sürülebilir (TMK m. 1010). Yargıtay da bu tür bir şerhle sonradan hak edinenlerin kanundaki yükümlülüklere katlanmak zorunda kalacağını belirtmiştir.[1] 8

Yasaklar aile yurdu devam ettiği sürece geçerlidir. Malikin ölümünden sonra aile yurdunun devam edebilmesi, taşınmazın mirasçılara yurt olarak geçmesine ilişkin bir ölüme bağlı tasarrufun yapılmış olmasına bağlıdır; böyle bir tasarruf yoksa, malik ölünce tapu kütüğündeki yurda ilişkin şerh silinir (TMK m. 394). Malik sağlığında da tapu kütüğündeki kaydı sildirmek üzere mahkemeye başvurarak yurda son verebilir (TMK m. 395). 9

UYGULAMA NOTU

Aile yurdu olan taşınmaz satılamaz, ipotek ettirilemez ve kiraya verilemez; bu işlemlerin yapılabilmesi için önce yurda son verilmesi ve şerhin silinmesi gerekir (TMK m. 395). **Aile yurdu malikinin alacaklıları**, yurt ve eklentileri hakkında cebrî icra yoluna başvuramaz; malik ödemede acze düşerse alacaklılar haklarını mahkemece atanacak yöneticiden alır (TMK m. 393). **Aile yurdu olan bir taşınmaz üzerinde işlem yapılacaksa**, tapu kaydındaki şerh kontrol edilmelidir.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ
08.02.2023 · E. 2021/8166 · K. 2023/720

Aile yurdu kurulması, tapu kütüğüne şerh verilebilen tasarruf yetkisi kısıtlamalarındandır; bu şerhle sonradan hak edinenler kanundaki yükümlülüklere katlanır

Davacı, satın aldığı taşınmazın tapu kaydına idarece özel bir kanuna dayanılarak konulan satış, devir ve ipotek işlemlerini kısıtlayan şerhin kaldırılmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı reddetmiştir; bölge adliye mahkemesi kararı kaldırarak davayı değişik gerekçeyle reddetmiştir.

1 Yargıtay 7. HD, 08.02.2023, E. 2021/8166, K. 2023/720.

> *Aile yurdu kurulması, art mirasçı atanması gibi şerh verilmesi kanunen öngörülen işlemler tapu kütüğüne şerh verilebilir. Bu tür bir şerhle sonraki müktesipler kanundaki mükellefiyetlere katlanmak zorunda kalır.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğüne yazılan şerhlerin şahsi hakları kuvvetlendirme, malikin tasarruf yetkisini sınırlandırma ve geçici tescili sağlama amaçlarına hizmet ettiğini belirtmiş; Türk Medeni Kanunu'nun 1010. maddesindeki tasarruf yetkisi kısıtlamaları arasında aile yurdu kurulmasını saymış ve bu tür bir şerhle sonradan hak edinenlerin kanundaki yükümlülüklere katlanmak zorunda kalacağını açıklamıştır. Somut olayda şerhin özel kanunun idareye tanıdığı yetkiye dayandığı ve kaydın yolsuz olmadığı belirtilerek karar onanmıştır (TMK m. 390).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
26.06.2006 · E. 2006/6282 · K. 2006/7391

Tapu kütüğündeki şerhler taşınmazın tasarrufunu kısıtlar; aile yurdu kurulması Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen şerhler arasındadır

Davacı, davalıyla noterde yaptığı sözleşmedeki hakların tapu kütüğünün şerhler sütununa işlenmesini istemiştir. Mahkeme, şerhlerle ilgili olmayan bir maddeye dayanarak davayı reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununda öngörülen şerhler; Arsa payı karşılığı inşaat (Türk Medeni Kanunu 1009), taşınmaz satış vaadi, (Türk Medeni Kanunu 1009. Tapu Kanunu 26), kira sözleşmesi (Türk Medeni Kanunu 1009, Borçlar Kanunu 248 ve devamı), alım (Türk Medeni Kanunu 736), önalım (Türk Medeni Kanunu 735), gerialım (Türk Medeni Kanunu 736), aile yurdu kurulması (Türk Medeni Kanunu 386, 390), art mirasçı atanması (Türk Medeni Kanunu 521, 1010), serbest dereceden yararlanma hakkı (Türk Medeni Kanunu 871), bağışlayana rücu hakkı (Borçlar Kanunu 244).*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki şerhler arasındaki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğündeki şerhlerin taşınmazın tasarrufunu kısıtladığını, bir kişisel hakkın şerh verilmesinin onu aynî hak gücüne dönüştürmediğini ancak sonradan hak kazananlara karşı da ileri sürülebilir kıldığını belirtmiş; Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda öngörülen şerhleri sayarken aile yurdu kurulmasını 386 ve 390. maddelere dayanarak bu şerhler arasında göstermiştir. Mahkemenin inceleme yapmadan davayı reddetmesi doğru bulunmayarak karar bozulmuştur (TMK m. 390).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 390:** Tapu kütüğüne şerh verilmesi.
- **TMK m. 393:** Malikin ödemede acze düşmesi.
- **TMK m. 387:** Aile yurdunun koşulları.
- **TMK m. 395:** Malikin sağlığında yurda son verilmesi.

MADDE

C. Aile yurdu
III. Sonuçları

392 2. Kan hısımlarının aile yurduna alınması

KANUN METNİ

Malikin, yoksulluğu sebebiyle aile yurduna alınmaya muhtaç bulunan ve kabullerine engel olacak durumları olmayan üstsoyunu, altsoyunu ve kardeşlerini yurda kabul etmesine mahkemece karar verilebilir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 392, aile yurdunun malikin muhtaç kan hısımlarına açılmasını düzenler. Maddeye göre malikin, **yoksulluğu sebebiyle aile yurduna alınmaya muhtaç** bulunan ve **kabullerine engel olacak durumları olmayan üstsoyunu, altsoyunu ve kardeşlerini** yurda kabul etmesine **mahkemece karar verilebilir**. Gerekçeye göre İsviçre Medeni Kanunu'nun 355. maddesinde olduğu gibi yurda alınacak kişinin **manevî ve ahlâkî yönden uygun olmayan bir durumunun bulunmaması** gerekir; eski metindeki "kabullerine mâni bulunmayan" deyimi yerine "kabullerine engel olacak durumları olmayan" ifadesi kullanılmıştır. Madde, yardım nafakası yükümlülüğündeki hısım çevresiyle aynı kişileri anar (TMK m. 364).

TEMEL KAVRAMLAR

Üstsoy	Kişinin anne ve babası ile onların üstsoyu.
Altsoy	Kişinin çocukları, torunları ve daha alt kuşaktan gelenler.
Yoksulluk	Kişinin zorunlu ihtiyaçlarını kendi imkânlarıyla karşılayamaması.
Kabule engel durum	Gerekçeye göre yurda alınacak kişinin manevî ve ahlâkî yönden uygun olmayan durumu.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 392- 1984 tarihli Öntasarının 323 üncü maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanunun 342 nci maddesini karşılamaktadır. Yürürlükteki metinde bulunan "...

> kabullerine mâni bulunmayan…" deyimi yerine, maddede "…kabullerine engel olacak durumları olmayan…" ifadesi kullanılmıştır. Bu maddeye göre, İsviçre Medenî Kanununun 355 inci maddesinde de olduğu gibi, yurda alınacak kişinin manevî ve ahlâkî yönden uygun olmayan bir durumunun bulunmaması gerekir. Madde bu hususu yürürlükteki metne nazaran daha iyi ifade etmektedir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 137*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 342. maddesini karşıladığını ve kabule engel durumun ifadesinin değiştirildiğini gösterir; bu değişiklikle aranan şeyin yurda alınacak kişinin manevî ve ahlâkî yönden uygun olmayan bir durumunun bulunmaması olduğu daha açık ifade edilmiştir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 342. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Muhtaç olan ve kabullerine mani bulunmayan usul ve füruunu ve erkek ve kız kardeşlerini yurda kabul etmesi için, mahkeme, mal sahibini cebredebilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 342 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 342	4721 sayılı Kanun m. 392
Kimler	Usul ve füru, erkek ve kız kardeşler	Üstsoy, altsoy ve kardeşler
Muhtaçlık	Muhtaç olma	Yoksulluğu sebebiyle aile yurduna alınmaya muhtaç olma
Engel	Kabullerine mani bulunmama	Kabullerine engel olacak durumları olmama
Mahkeme	Mal sahibini zorlayabilir	Kabule karar verebilir

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 392. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Kimler	Malikin üstsoyu, altsoyu ve kardeşleri	TMK m. 392
Muhtaçlık	Yoksulluğu sebebiyle aile yurduna alınmaya muhtaç olma	TMK m. 392
Engel	Kabule engel olacak bir durumun bulunmaması	TMK m. 392

Konu	Kural	Dayanak
Karar	Mahkeme kabule karar verebilir	TMK m. 392
Yardım nafakası	Aynı hısım çevresi	TMK m. 364
Kaynak	743 m. 342; Öntasarı m. 323; İsviçre MK m. 355	Gerekçe, s. 137

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 323. maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanun'un 342. maddesini karşılamaktadır. Eski metindeki **"...kabullerine mâni bulunmayan..."** deyimi yerine maddede **"...kabullerine engel olacak durumları olmayan..."** ifadesi kullanılmıştır. Gerekçeye göre bu maddeye göre, İsviçre Medeni Kanunu'nun 355. maddesinde de olduğu gibi, **yurda alınacak kişinin manevî ve ahlâkî yönden uygun olmayan bir durumunun bulunmaması** gerekir ve madde bu hususu eski metne göre daha iyi ifade etmektedir. Tasarının 392. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 456). 1

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, yurda alınabilecek kişilerin **üstsoy, altsoy ve kardeşlerle** sınırlı olmasıdır. İkinci nokta, iki koşulun birlikte aranmasıdır: kişinin **yoksulluğu sebebiyle aile yurduna alınmaya muhtaç** olması ve **kabulüne engel olacak bir durumunun bulunmaması**. Üçüncü nokta, kararın **mahkemeye** ait olmasıdır; kanun mahkemenin kabule "karar verebileceğini" belirtir.

II. Yurda Alınabilecek Kişiler

- **Üstsoy:** Malikin anne ve babası ile onların üstsoyu.
- **Altsoy:** Malikin çocukları, torunları ve daha alt kuşaktan gelenler.
- **Kardeşler:** Malikin kardeşleri.

Madde, yurda alınabilecek kişileri malikin üstsoyu, altsoyu ve kardeşleri olarak sayar. Eski Kanun'un 342. maddesi de muhtaç olan ve kabullerine engel bulunmayan usul ve füruunu, yani üstsoyunu ve altsoyunu, erkek ve kız kardeşlerini yurda kabul etmesi için mahkemenin mal sahibini zorlayabileceğini öngörüyordu. 2

Aynı kişi çevresi yardım nafakasında da yer alır: herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür; kardeşlerin nafaka yükümlülükleri refah içinde bulunmalarına bağlıdır (TMK m. 364). 392. madde ise nafaka yerine aile yurduna kabulü düzenler ve kardeşler için ayrıca bir refah koşulu öngörmez. 3

III. Koşullar: Yoksulluk ve Kabule Engel Durumun Bulunmaması

- **Muhtaçlık:** Kişi yoksulluğu sebebiyle aile yurduna alınmaya muhtaç olmalıdır.
- **Engel yokluğu:** Kabulüne engel olacak bir durumu bulunmamalıdır.
- **Gerekçe:** Manevî ve ahlâkî yönden uygun olmayan bir durumun bulunmaması.

4 Yurda kabul için kişinin yoksulluğu sebebiyle aile yurduna alınmaya muhtaç olması gerekir. Kanun muhtaçlığı yoksulluğa bağlar; yoksulluk dışındaki sebepler bu maddede anılmaz. İkinci koşul, kişinin kabulüne engel olacak bir durumunun bulunmamasıdır. Gerekçeye göre İsviçre Medeni Kanunu'nun 355. maddesinde de olduğu gibi, yurda alınacak kişinin manevî ve ahlâkî yönden uygun olmayan bir durumunun bulunmaması gerekir.

5 Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür (TMK m. 6). Yurda kabul edilmek isteyen kişi, dayandığı olguları, özellikle yoksulluğunu ve yurda alınmaya muhtaç olduğunu ispatlamakla yükümlüdür.

IV. Mahkemenin Kararı

- **Karar:** Mahkeme kabule karar verebilir.
- **Takdir:** Hâkim hukuka ve hakkaniyete göre karar verir.
- **Eski metin:** Mahkeme mal sahibini zorlayabilirdi.

6 Malikin muhtaç hısımlarını yurda kabul etmesine mahkemece karar verilebilir. Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir (TMK m. 4). Aile mahkemeleri, Türk Medeni Kanunu'nun Üçüncü Kısım hariç olmak üzere İkinci Kitabına göre aile hukukundan doğan dava ve işleri görür (4787 s. K. m. 4); aile yurdu bu kitapta düzenlenmiştir.

7 Aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar devrolunamaz, rehnedilemez ve kiraya verilemez (TMK m. 391); hısımların yurda kabulü ise bir sözleşmeye değil, mahkemenin kararına dayanır.

> UYGULAMA NOTU
>
> **Yoksulluk sebebiyle barınmaya muhtaç olan ve anne, baba, çocuk, torun ya da kardeşlerinden birinin aile yurdu bulunan kişinin** yurda kabul edilmesine mahkemece karar verilebilir. **Aile yurdu maliki**, istemde bulunan hısımının kabulüne engel bir durum bulunduğunu ileri sürebilir. **Yardım nafakası** ise aynı hısım çevresi için ayrıca düzenlenmiştir (TMK m. 364).

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ**
08.02.2023 · E. 2021/8166 · K. 2023/720

Aile yurdu kurulması, tapu kütüğüne şerh verilebilen tasarruf yetkisi kısıtlamalarındandır; bu şerhle sonradan hak edinenler kanundaki yükümlülüklere katlanır

Davacı, satın aldığı taşınmazın tapu kaydına idarece özel bir kanuna dayanılarak konulan satış, devir ve ipotek işlemlerini kısıtlayan şerhin kaldırılmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı reddetmiştir; bölge adliye mahkemesi kararı kaldırarak davayı değişik gerekçeyle reddetmiştir.

> *Aile yurdu kurulması, art mirasçı atanması gibi şerh verilmesi kanunen öngörülen işlemler tapu kütüğüne şerh verilebilir. Bu tür bir şerhle sonraki müktesipler kanundaki mükellefiyetlere katlanmak zorunda kalır.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğüne yazılan şerhlerin şahsi hakları kuvvetlendirme, malikin tasarruf yetkisini sınırlandırma ve geçici tescili sağlama amaçlarına hizmet ettiğini belirtmiş; Türk Medeni Kanunu'nun 1010. maddesindeki tasarruf yetkisi kısıtlamaları arasında aile yurdu kurulmasını saymış ve bu tür bir şerhle sonradan hak edinenlerin kanundaki yükümlülüklere katlanmak zorunda kalacağını açıklamıştır. Somut olayda şerhin özel kanunun idareye tanıdığı yetkiye dayandığı ve kaydın yolsuz olmadığı belirtilerek karar onanmıştır (TMK m. 390).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
26.06.2006 · E. 2006/6282 · K. 2006/7391

Tapu kütüğündeki şerhler taşınmazın tasarrufunu kısıtlar; aile yurdu kurulması Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen şerhler arasındadır

Davacı, davalıyla noterde yaptığı sözleşmedeki hakların tapu kütüğünün şerhler sütununa işlenmesini istemiştir. Mahkeme, şerhlerle ilgili olmayan bir maddeye dayanarak davayı reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununda öngörülen şerhler; Arsa payı karşılığı inşaat (Türk Medeni Kanunu 1009), taşınmaz satış vaadi, (Türk Medeni Kanunu 1009. Tapu Kanunu 26), kira sözleşmesi (Türk Medeni Kanunu 1009, Borçlar Kanunu 248 ve devamı), alım (Türk Medeni Kanunu 736), önalım (Türk Medeni Kanunu 735), gerialım (Türk Medeni Kanunu 736), aile yurdu kurulması (Türk Medeni Kanunu 386, 390), art mirasçı atanması (Türk Medeni Kanunu 521, 1010), serbest dereceden yararlanma hakkı (Türk Medeni Kanunu 871), bağışlayana rücu hakkı (Borçlar Kanunu 244).*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki şerhler arasındaki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğündeki şerhlerin taşınmazın tasarrufunu kısıtladığını, bir kişisel hakkın şerh verilmesinin onu aynî hak gücüne dönüştürmediğini ancak sonradan hak kazananlara karşı da ileri sürülebilir kıldığını belirtmiş; Türk Medeni

> Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda öngörülen şerhleri sayarken aile yurdu kurulmasını 386 ve 390. maddelere dayanarak bu şerhler arasında göstermiştir. Mahkemenin inceleme yapmadan davayı reddetmesi doğru bulunmayarak karar bozulmuştur (TMK m. 390).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 364:** Yardım nafakası yükümlüleri.
- **TMK m. 386:** Aile yurdu hâline getirilebilecek taşınmazlar.
- **TMK m. 391:** Tasarruf hakkının sınırlanması.
- **TMK m. 393:** Malikin ödemede acze düşmesi.

MADDE

393

C. Aile yurdu
III. Sonuçları

3. Malikin ödemede acze düşmesi

KANUN METNİ

(1) Malik borçlarını ödemede acze düşerse, aile yurdunu yönetmek üzere mahkemece bir yönetici atanır.
(2) Yönetici, yurdu amacına ve alacaklıların menfaatlerine uygun biçimde yönetir.
(3) Alacaklılar, haklarını aciz belgelerindeki tarih ve iflâstaki sıraya göre alırlar.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 393, aile yurdu malikinin borçlarını ödeyemez duruma düşmesi hâlini düzenler. Birinci fıkraya göre malik borçlarını ödemede acze düşerse, aile yurdunu yönetmek üzere **mahkemece bir yönetici atanır**. İkinci fıkraya göre yönetici yurdu **amacına** ve **alacaklıların menfaatlerine** uygun biçimde yönetir. Üçüncü fıkraya göre alacaklılar haklarını **aciz belgelerindeki tarih** ve **iflâstaki sıraya** göre alır. Bu yönetim, aile yurdu ve eklentileri hakkındaki cebrî icra yasağının istisnası olan **mahkeme eliyle yönetim** hâlidir (TMK m. 391). Gerekçeye göre eski metinden esaslı bir içerik farkı yoktur; ancak mahkeme kararı için **alacaklıların başvuruda bulunması gerektiğinin belirtilmesine gerek görülmemiştir**.

TEMEL KAVRAMLAR

Ödemede aciz	Borçlunun borçlarını ödeyemez duruma düşmesi.
Yönetici	Malik ödemede acze düştüğünde aile yurdunu yönetmek üzere mahkemece atanan kişi.
Aciz belgesi	Alacağının tamamını alamayan alacaklıya ödenmeyen kısım için icra dairesince veya iflas idaresince verilen belge.
İflâstaki sıra	İflasta alacakların ödenme sırası.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 393- 1984 tarihli Öntasarının 324 üncü maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanunun 343 üncü maddesini karşılamaktadır. Üç fıkra hâlinde düzenlenmiştir. Yürürlükteki metinden esaslı bir içerik farkı yoktur: Ancak maddenin ilk fıkrasında, mahkeme kararı için alacaklıların başvuruda bulunması gerektiğinin belirtilmesine, yürürlükteki metnin aksine, gerek görülmemiştir.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 137*

Gerekçe, maddenin eski Kanun'un 343. maddesini karşıladığını ve esaslı bir içerik farkı olmadığını belirtir; tek fark olarak, mahkeme kararı için alacaklıların başvurusunun metinde anılmamasını gösterir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 343. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mal sahibinin, borcunu ödemekten aczi tahakkuk ettiği takdirde alacaklılar, mahkemeye müracaat ederek yurdun tahsis edildiği gayeye halel gelmemek şartiyle; yurt ittihaz edilen mesken veya diğer gayrimenkulü, kendi hesaplarına idare etmek üzere bir müdüre, tevdi ettirebilirler. Alacaklılar, borcu ödemekten acze dair ellerinde bulunan vesikaların tarihi sırasiyle ve iflastaki tertibe göre haklarını alırlar.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 343 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 343	4721 sayılı Kanun m. 393
Başlatan	Alacaklılar mahkemeye başvurur	Metin başvuruyu koşul olarak anmaz; yöneticiyi mahkeme atar
Yönetici	Müdür	Yönetici
Ölçüt	Yurdun amacına zarar gelmemek şartıyla alacaklılar hesabına yönetim	Yurdun amacına ve alacaklıların menfaatlerine uygun yönetim
Alacaklıların sırası	Aciz belgelerinin tarihi ve iflastaki sıra	Aciz belgelerindeki tarih ve iflâstaki sıra
Fıkra düzeni	İki fıkra	Üç fıkra

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 393. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Koşul	Malikin borçlarını ödemede acze düşmesi	TMK m. 393/1
Atama	Mahkemece bir yönetici atanır	TMK m. 393/1
Yönetim ölçütü	Yurdun amacı ve alacaklıların menfaatleri	TMK m. 393/2
Alacaklıların sırası	Aciz belgelerindeki tarih ve iflâstaki sıra	TMK m. 393/3
Cebrî icra yasağı	Mahkeme eliyle yönetim hâli saklıdır	TMK m. 391/2
Aciz belgesi	Takipte ve iflasta düzenlenir	İİK m. 143, 251
Kaynak	743 m. 343; Öntasarı m. 324	Gerekçe, s. 137

TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 324. maddesinden alınan bu hü- 1
küm, yürürlükteki Kanun'un 343. maddesini karşılamaktadır ve **üç fıkra** hâlinde düzenlenmiştir. Eski metinden **esaslı bir içerik farkı yoktur**; ancak maddenin ilk fıkrasında, mahkeme kararı için **alacaklıların başvuruda bulunması gerektiğinin belirtilmesine**, eski metnin aksine, **gerek görülmemiştir**. Tasarının 393. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 456).

DİKKAT

Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, yöneticiyi **mahkemenin** atamasıdır; eski Kanun'da yer alan alacaklıların mahkemeye başvurması koşulu yürürlükteki metinde yazılı değildir. İkinci nokta, yöneticinin yurdu **iki ölçüte birlikte** uygun yönetmesidir: yurdun amacı ve alacaklıların menfaatleri. Üçüncü nokta, alacaklıların **aciz belgelerindeki tarih ve iflâstaki sıraya** göre hak almasıdır.

II. Birinci Fıkra: Yönetici Atanması

- **Koşul:** Malikin borçlarını ödemede acze düşmesi.
- **Atama:** Mahkemece bir yönetici atanır.
- **Başvuru:** Metin alacaklıların başvurusunu koşul olarak anmaz.

Malik borçlarını ödemede acze düşerse, aile yurdunu yönetmek üzere mahkemece 2
bir yönetici atanır. Madde, aile yurdu hakkındaki cebrî icra yasağıyla birlikte okunur: aile yurdu ve eklentileri hakkında, mahkeme eliyle yönetim hâli saklı kalmak kaydıyla, cebrî icra yoluna başvurulamaz (TMK m. 391). 393. madde bu saklı tutulan yönetimi düzenler; alacaklılar yurdu haczettirip sattıramaz, yurt mahkemece atanan yönetici tarafından yönetilir.

3 Eski Kanun'un 343. maddesine göre mal sahibinin borcunu ödemekten aczi gerçekleştiğinde alacaklılar mahkemeye başvurarak, yurdun özgülendiği amaca zarar gelmemek şartıyla, yurt yapılan taşınmazı kendi hesaplarına yönetmek üzere bir müdüre bıraktırabiliyordu. Gerekçeye göre yürürlükteki metnin ilk fıkrasında mahkeme kararı için alacaklıların başvuruda bulunması gerektiğinin belirtilmesine gerek görülmemiştir.

III. İkinci Fıkra: Yöneticinin Görevi

- **Ölçüt:** Yurdun amacı.
- **Ölçüt:** Alacaklıların menfaatleri.
- **Eski metin:** Yurdun amacına zarar gelmemek şartıyla alacaklılar hesabına yönetim.

4 Yönetici, yurdu amacına ve alacaklıların menfaatlerine uygun biçimde yönetir. Kanun iki ölçütü birlikte arar. Yurdun amacı maddede ayrıca tanımlanmamıştır; aile yurdu hâline getirilecek taşınmazın büyüklüğü bir ailenin normal geçimine ve barınmasına yetecek ölçüyle sınırlanmıştır ve malik, geçici bir istisna kabul edilmedikçe taşınmazı kendisi işletmek ya da konutta oturmak zorundadır (TMK m. 387).

5 Eski Kanun'un 343. maddesi de yönetimin yurdun özgülendiği amaca zarar gelmemek şartıyla alacaklılar hesabına yapılacağını öngörüyordu. Yürürlükteki metin, yurdun amacını ve alacaklıların menfaatlerini aynı cümlede yöneticinin uyacağı ölçütler olarak sayar.

IV. Üçüncü Fıkra: Alacaklıların Hakları

- **Sıra ölçütü:** Aciz belgelerindeki tarih.
- **İflâstaki sıra:** İflasta alacakların ödenme sırası.
- **Belgeler:** Takipte ve iflasta düzenlenen aciz belgeleri.

6 Alacaklılar, haklarını aciz belgelerindeki tarih ve iflâstaki sıraya göre alır. Haciz yoluyla takipte alacaklı alacağının tamamını alamamış ve aciz vesikası düzenlenmesi için gerekli şartlar yerine gelmişse, icra dairesi kalan miktar için hemen bir aciz vesikası düzenleyip alacaklıya verir (İİK m. 143). İflasta ise idare, paraları dağıtırken alacağının tamamını alamamış olan her alacaklıya ödenmemiş miktar için aciz vesikası verir (İİK m. 251).

7 İflâstaki sıra İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmiştir: alacakları rehinli olan alacaklıların satış tutarı üzerinde rüçhan hakları vardır; teminatlı olup da rehinle karşılanmamış olan veya teminatsız bulunan alacaklar ise kanunda sayılan sıralara göre kaydolunur (İİK m. 206). Eski Kanun'un 343. maddesi de alacaklıların, borcu

ödemekten acze dair ellerindeki belgelerin tarihi sırasıyla ve iflastaki sıraya göre haklarını alacaklarını öngörüyordu.

UYGULAMA NOTU

Aile yurdu maliki borçlarını ödeyemiyorsa, alacaklılar yurt ve eklentileri hakkında cebrî icra yoluna başvuramaz; mahkemece atanacak yönetici yurdu yönetir ve alacaklılar alacaklarını aciz belgesindeki tarih ve iflâstaki sıraya göre alır. **Aciz belgesi korunmalıdır**; alacaklının sırası belgedeki tarihe göre belirlenir. **Aile yurdu maliki**, borçlarını ödemede acze düşmesi hâlinde yurdun mahkemece atanan bir yönetici tarafından yönetileceğini göz önünde bulundurmalıdır.

İÇTİHATLAR

1 YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ
08.02.2023 · E. 2021/8166 · K. 2023/720

Aile yurdu kurulması, tapu kütüğüne şerh verilebilen tasarruf yetkisi kısıtlamalarındandır; bu şerhle sonradan hak edinenler kanundaki yükümlülüklere katlanır

Davacı, satın aldığı taşınmazın tapu kaydına idarece özel bir kanuna dayanılarak konulan satış, devir ve ipotek işlemlerini kısıtlayan şerhin kaldırılmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı reddetmiştir; bölge adliye mahkemesi kararı kaldırarak davayı değişik gerekçeyle reddetmiştir.

> *Aile yurdu kurulması, art mirasçı atanması gibi şerh verilmesi kanunen öngörülen işlemler tapu kütüğüne şerh verilebilir. Bu tür bir şerhle sonraki müktesipler kanundaki mükellefiyetlere katlanmak zorunda kalır.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğüne yazılan şerhlerin şahsi hakları kuvvetlendirme, malikin tasarruf yetkisini sınırlandırma ve geçici tescili sağlama amaçlarına hizmet ettiğini belirtmiş; Türk Medeni Kanunu'nun 1010. maddesindeki tasarruf yetkisi kısıtlamaları arasında aile yurdu kurulmasını saymış ve bu tür bir şerhle sonradan hak edinenlerin kanundaki yükümlülüklere katlanmak zorunda kalacağını açıklamıştır. Somut olayda şerhin özel kanunun idareye tanıdığı yetkiye dayandığı ve kaydın yolsuz olmadığı belirtilerek karar onanmıştır (TMK m. 390).

2 YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ
26.06.2006 · E. 2006/6282 · K. 2006/7391

Tapu kütüğündeki şerhler taşınmazın tasarrufunu kısıtlar; aile yurdu kurulması Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen şerhler arasındadır

Davacı, davalıyla noterde yaptığı sözleşmedeki hakların tapu kütüğünün şerhler sütununa işlenmesini istemiştir. Mahkeme, şerhlerle ilgili olmayan bir maddeye dayanarak davayı reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununda öngörülen şerhler; Arsa payı karşılığı inşaat (Türk Medeni Kanunu 1009), taşınmaz satış vaadi, (Türk Medeni Kanunu 1009. Tapu Kanunu 26), kira sözleşmesi (Türk Medeni Kanunu 1009, Borçlar Kanunu 248 ve devamı), alım (Türk Medeni Kanunu 736), önalım (Türk Medeni Kanunu 735), gerialım (Türk Medeni Kanunu 736), aile yurdu kurulması (Türk Medeni Kanunu 386, 390), art mirasçı atanması (Türk Medeni Kanunu 521, 1010), serbest dereceden yararlanma hakkı (Türk Medeni Kanunu 871), bağışlayana rücu hakkı (Borçlar Kanunu 244).*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki şerhler arasındaki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğündeki şerhlerin taşınmazın tasarrufunu kısıtladığını, bir kişisel hakkın şerh verilmesinin onu aynî hak gücüne dönüştürmediğini ancak sonradan hak kazananlara karşı da ileri sürülebilir kıldığını belirtmiş; Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda öngörülen şerhleri sayarken aile yurdu kurulmasını 386 ve 390. maddelere dayanarak bu şerhler arasında göstermiştir. Mahkemenin inceleme yapmadan davayı reddetmesi doğru bulunmayarak karar bozulmuştur (TMK m. 390).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 391:** Tasarruf hakkının sınırlanması ve cebrî icra yasağı.
- **TMK m. 387:** Aile yurdunun koşulları.
- **TMK m. 389:** Üçüncü kişilerin haklarının korunması.
- **TMK m. 394:** Malikin ölümü hâlinde aile yurdu.

MADDE

394

C. Aile yurdu
IV. Sona ermesi
1. Malikin ölümü hâlinde

KANUN METNİ

(1) Malikin ölümünden sonra aile yurdunun devam edebilmesi, taşınmazın mirasçılara yurt olarak geçmesine ilişkin bir ölüme bağlı tasarrufun yapılmış olmasına bağlıdır.
(2) Böyle bir tasarruf yoksa, malik ölünce tapu kütüğündeki yurda ilişkin şerh silinir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 394, malikin ölümünün aile yurduna etkisini düzenler. Birinci fıkraya göre malikin ölümünden sonra aile yurdunun devam edebilmesi, taşınmazın **mirasçılara yurt olarak geçmesine ilişkin bir ölüme bağlı tasarrufun** yapılmış olmasına bağlıdır. İkinci fıkraya göre **böyle bir tasarruf yoksa**, malik ölünce **tapu kütüğündeki yurda ilişkin şerh silinir**. Mirasbırakan, tasarruf özgürlüğünün sınırları içinde **vasiyetname ya da miras sözleşmesiyle** tasarrufta bulunabilir (TMK m. 514). Gerekçeye göre **hüküm değişikliği yoktur**.

TEMEL KAVRAMLAR

Ölüme bağlı tasarruf	Kişinin ölümünden sonra hüküm doğuracak vasiyetname veya miras sözleşmesi.
Vasiyetname	Resmî şekilde, el yazısıyla ya da sözlü olarak yapılabilen tek taraflı ölüme bağlı tasarruf.
Miras sözleşmesi	Resmî vasiyetname şeklinde düzenlenen ölüme bağlı sözleşme.
Şerhin silinmesi	Tapu kütüğündeki yurda ilişkin kaydın kaldırılması.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

Madde 394- 1984 tarihli Öntasarının 325 inci maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanunun 344 üncü maddesini karşılamaktadır. Hüküm değişikliği yoktur.

Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 138

Gerekçe, hükmün eski Kanun'un 344. maddesini karşıladığını ve hüküm değişikliği olmadığını belirtir.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 344. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Ölüme bağlı bir tasarrufla mirasçılara geçmesi kendi tarafından şart kılınmış olmadıkça, mal sahibinin ölümünden sonra, aile yurdu devam edemez. Böyle bir şart yok ise, mal sahibi ölünce; tapu sicilindeki kayıt, terkin edilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 344 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 344	4721 sayılı Kanun m. 394
Devam koşulu	Mirasçılara geçmesinin ölüme bağlı tasarrufla şart kılınması	Mirasçılara yurt olarak geçmesine ilişkin ölüme bağlı tasarruf
Tasarruf yoksa	Tapu sicilindeki kayıt terkin edilir	Tapu kütüğündeki yurda ilişkin şerh silinir
Kavramlar	Mal sahibi, terkin	Malik, şerhin silinmesi

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 394. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Devam koşulu	Taşınmazın mirasçılara yurt olarak geçmesine ilişkin ölüme bağlı tasarruf	TMK m. 394/1
Tasarruf yoksa	Malik ölünce yurda ilişkin şerh silinir	TMK m. 394/2
Tasarruf türleri	Vasiyetname veya miras sözleşmesi	TMK m. 514
Şekil	Vasiyet resmî, el yazılı veya sözlü; miras sözleşmesi resmî vasiyetname şeklinde	TMK m. 531, 545
Sağlıkta sona erme	Malik sağlığında da yurda son verebilir	TMK m. 395
Kaynak	743 m. 344; Öntasarı m. 325	Gerekçe, s. 138

1 TBMM gerekçesine göre 1984 tarihli Öntasarının 325. maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanun'un 344. maddesini karşılamaktadır; **hüküm değişik-**

liği yoktur. Tasarının 394. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 456).

> **DİKKAT**
>
> Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, aile yurdunun malikin ölümüyle **kendiliğinden mirasçılara yurt olarak geçmemesidir**; bunun için bir **ölüme bağlı tasarruf** gerekir. İkinci nokta, böyle bir tasarruf yoksa malik ölünce **yurda ilişkin şerhin silinmesidir**. Üçüncü nokta, ölüme bağlı tasarrufun **kanundaki şekillerden birine** uygun yapılması gerektiğidir: vasiyetname resmî şekilde, el yazısıyla ya da sözlü olarak yapılabilir; miras sözleşmesi resmî vasiyetname şeklinde düzenlenir (TMK m. 531 ve 545).

II. Birinci Fıkra: Ölüme Bağlı Tasarrufla Devam

- **Koşul:** Taşınmazın mirasçılara yurt olarak geçmesine ilişkin ölüme bağlı tasarruf.
- **Türler:** Vasiyetname veya miras sözleşmesi.
- **Sonuç:** Aile yurdu malikin ölümünden sonra da devam eder.

Malikin ölümünden sonra aile yurdunun devam edebilmesi, taşınmazın mirasçılara yurt olarak geçmesine ilişkin bir ölüme bağlı tasarrufun yapılmış olmasına bağlıdır. Mirasbırakan, tasarruf özgürlüğünün sınırları içinde, malvarlığının tamamında veya bir kısmında vasiyetname ya da miras sözleşmesiyle tasarrufta bulunabilir; mirasbırakanın üzerinde tasarruf etmediği kısım yasal mirasçılarına kalır (TMK m. 514). 2

Ölüme bağlı tasarrufun geçerli olması için kanundaki şekillerden birine uyulmalıdır. Vasiyet, resmî şekilde veya mirasbırakanın el yazısı ile ya da sözlü olarak yapılabilir (TMK m. 531). Miras sözleşmesinin geçerli olması için resmî vasiyetname şeklinde düzenlenmesi gerekir; sözleşmenin tarafları arzularını resmî memura aynı zamanda bildirir ve düzenlenen sözleşmeyi memurun ve iki tanığın önünde imzalar (TMK m. 545). 3

Eski Kanun'un 344. maddesi de ölüme bağlı bir tasarrufla mirasçılara geçmesi mal sahibi tarafından şart kılınmış olmadıkça, mal sahibinin ölümünden sonra aile yurdunun devam edemeyeceğini öngörüyordu. 4

III. İkinci Fıkra: Şerhin Silinmesi

- **Koşul:** Ölüme bağlı tasarrufun bulunmaması.
- **Sonuç:** Tapu kütüğündeki yurda ilişkin şerh silinir.
- **Etkisi:** Tasarruf sınırlamaları şerhle birlikte sona erer.

5 Böyle bir tasarruf yoksa, malik ölünce tapu kütüğündeki yurda ilişkin şerh silinir. Aile yurdu, izne ilişkin mahkeme kararının tapu kütüğüne şerh verilmesiyle kurulmuştu (TMK m. 390); şerh verilmekle tasarruf yetkisi kısıtlaması sonradan kazanılan hakların sahiplerine karşı ileri sürülebilir hâle gelmişti (TMK m. 1010). Şerhin silinmesiyle aile yurdu sona erer ve taşınmaz, aile yurduna ilişkin devir, rehin ve kira yasaklarından kurtulur (TMK m. 391).

6 Mirasçılar, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak, kanun gereğince kazanır (TMK m. 599). Şerh silinmişse taşınmaz, aile yurdu niteliği olmaksızın mirasın bir parçası olarak mirasçılara geçer. Eski Kanun'un 344. maddesi de böyle bir şart yoksa mal sahibi ölünce tapu sicilindeki kaydın terkin edileceğini öngörüyordu.

IV. Aile Yurdunun Sona Erme Yolları

- **Ölüm:** Ölüme bağlı tasarruf yoksa şerh silinir.
- **Sağlıkta:** Malik mahkemeye başvurarak yurda son verebilir.
- **Ortak nokta:** Her iki hâlde de tapu kütüğündeki kayıt silinir.

7 Kanun aile yurdunun sona ermesini iki maddede düzenler. 394. madde malikin ölümünü, 395. madde malikin sağlığında yurda son vermesini düzenler. Malik sağlığında yurda son vermek için tapu kütüğündeki kaydı sildirmek üzere bir dilekçeyle mahkemeye başvurur; istem mahkemece ilân olunur ve ilân tarihinden başlayarak iki ay içinde itiraz yapılmaz veya itirazın haksızlığı anlaşılırsa mahkeme kaydın silinmesine izin verir (TMK m. 395).

> UYGULAMA NOTU
>
> **Aile yurdunun malikin ölümünden sonra da devam etmesi isteniyorsa**, taşınmazın mirasçılara yurt olarak geçmesine ilişkin bir vasiyetname veya miras sözleşmesi yapılmalıdır; tasarrufun kanundaki şekle uygun olmasına dikkat edilmelidir (TMK m. 531, 545). **Böyle bir tasarruf yapılmamışsa**, malik ölünce tapu kütüğündeki yurda ilişkin şerh silinir ve taşınmaz aile yurdu niteliği olmaksızın mirasçılara geçer.

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ**
08.02.2023 · E. 2021/8166 · K. 2023/720

Aile yurdu kurulması, tapu kütüğüne şerh verilebilen tasarruf yetkisi kısıtlamalarındandır; bu şerhle sonradan hak edinenler kanundaki yükümlülüklere katlanır

Davacı, satın aldığı taşınmazın tapu kaydına idarece özel bir kanuna dayanılarak konulan satış, devir ve ipotek işlemlerini kısıtlayan şerhin kaldırılmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı reddetmiştir; bölge adliye mahkemesi kararı kaldırarak davayı değişik gerekçeyle reddetmiştir.

> *Aile yurdu kurulması, art mirasçı atanması gibi şerh verilmesi kanunen öngörülen işlemler tapu kütüğüne şerh verilebilir. Bu tür bir şerhle sonraki müktesipler kanundaki mükellefiyetlere katlanmak zorunda kalır.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğüne yazılan şerhlerin şahsi hakları kuvvetlendirme, malikin tasarruf yetkisini sınırlandırma ve geçici tescili sağlama amaçlarına hizmet ettiğini belirtmiş; Türk Medeni Kanunu'nun 1010. maddesindeki tasarruf yetkisi kısıtlamaları arasında aile yurdu kurulmasını saymış ve bu tür bir şerhle sonradan hak edinenlerin kanundaki yükümlülüklere katlanmak zorunda kalacağını açıklamıştır. Somut olayda şerhin özel kanunun idareye tanıdığı yetkiye dayandığı ve kaydın yolsuz olmadığı belirtilerek karar onanmıştır (TMK m. 390).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
26.06.2006 · E. 2006/6282 · K. 2006/7391

Tapu kütüğündeki şerhler taşınmazın tasarrufunu kısıtlar; aile yurdu kurulması Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen şerhler arasındadır

Davacı, davalıyla noterde yaptığı sözleşmedeki hakların tapu kütüğünün şerhler sütununa işlenmesini istemiştir. Mahkeme, şerhlerle ilgili olmayan bir maddeye dayanarak davayı reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununda öngörülen şerhler; Arsa payı karşılığı inşaat (Türk Medeni Kanunu 1009), taşınmaz satış vaadi, (Türk Medeni Kanunu 1009. Tapu Kanunu 26), kira sözleşmesi (Türk Medeni Kanunu 1009, Borçlar Kanunu 248 ve devamı), alım (Türk Medeni Kanunu 736), önalım (Türk Medeni Kanunu 735), gerialım (Türk Medeni Kanunu 736), aile yurdu kurulması (Türk Medeni Kanunu 386, 390), art mirasçı atanması (Türk Medeni Kanunu 521, 1010), serbest dereceden yararlanma hakkı (Türk Medeni Kanunu 871), bağışlayana rücu hakkı (Borçlar Kanunu 244).*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki şerhler arasındaki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğündeki şerhlerin taşınmazın tasarrufunu kısıtladığını, bir kişisel hakkın şerh verilmesinin onu aynî hak gücüne dönüştürmediğini ancak sonradan hak kazananlara karşı da ileri sürülebilir kıldığını belirtmiş; Türk Medeni

> Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda öngörülen şerhleri sayarken aile yurdu kurulmasını 386 ve 390. maddelere dayanarak bu şerhler arasında göstermiştir. Mahkemenin inceleme yapmadan davayı reddetmesi doğru bulunmayarak karar bozulmuştur (TMK m. 390).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 395:** Malikin sağlığında yurda son verilmesi.
- **TMK m. 390:** Tapu kütüğüne şerh verilmesi.
- **TMK m. 391:** Tasarruf hakkının sınırlanması.
- **TMK m. 386:** Aile yurdu hâline getirilebilecek taşınmazlar.

MADDE

395

C. Aile yurdu
IV. Sona ermesi
2. Malikin sağlığında

KANUN METNİ

(1) Malik sağlığında yurda son verebilir.
(2) Bunun için malik, tapu kütüğündeki kaydı sildirmek üzere bir dilekçeyle mahkemeye başvurur; bu istem mahkemece ilân olunur.
(3) İlân tarihinden başlayarak iki ay içinde bir itiraz yapılmaz veya yapılan itirazın haksızlığı anlaşılırsa, mahkeme kütükteki kaydın silinmesine izin verir.

MADDE ÖZETİ

TMK m. 395, aile yurdu malikinin sağlığında yurda son vermesini düzenler. Birinci fıkraya göre **malik sağlığında yurda son verebilir**. İkinci fıkraya göre malik, tapu kütüğündeki kaydı sildirmek üzere **bir dilekçeyle mahkemeye başvurur**; bu istem **mahkemece ilân olunur**. Üçüncü fıkraya göre **ilân tarihinden başlayarak iki ay içinde** bir itiraz yapılmaz veya yapılan **itirazın haksızlığı anlaşılırsa**, mahkeme kütükteki **kaydın silinmesine izin verir**. Gerekçeye göre madde eski metinden farklı olarak üç fıkra hâlinde düzenlenmiştir; **hüküm değişikliği yoktur**.

TEMEL KAVRAMLAR

Yurda son verme	Malikin aile yurdunu sağlığında sona erdirmesi.
Silme istemi	Tapu kütüğündeki yurda ilişkin kaydın kaldırılması için mahkemeye yapılan başvuru.
İlân	Mahkemenin silme istemini kamuya duyurması.
İtiraz	Silme istemine karşı çıkılması.

GEREKÇE VE TARİHÇE

Madde gerekçesi

> Madde 395- 1984 tarihli Öntasarının 345 inci maddesinden alınan bu hüküm, yürürlükteki Kanunun 345 inci maddesini karşılamaktadır. Yürürlükteki metinden farklı olarak üç fıkra hâlinde düzenlenmiştir. Hüküm değişikliği yoktur.
>
> *Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem), s. 138*

Gerekçe, hükmün eski Kanun'un 345. maddesini karşıladığını, üç fıkraya ayrıldığını ve hüküm değişikliği olmadığını belirtir. Öntasarı madde numarası gerekçede 345 olarak yazılıdır.

Eski Kanun'da maddenin karşılığı 345. maddeydi.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığı

> *Mal sahibi, sağlığında yurdu ilga edebilir. Bunun için mal sahibinin, tapu sicilindeki kaydı terkin ettirmek üzere, bir istida ile mahkemeye müracaat etmesi lazımdır. İstida mahkemece ilan olunur. İstidanın ilanı tarihinden itibaren iki ay içinde itiraz edilmediği veya edilen itirazın haksızlığı anlaşıldığı takdirde, kaydın terkinine müsaade edilir.*
>
> 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi m. 345 (mülga)

	743 sayılı Kanun m. 345	4721 sayılı Kanun m. 395
Hak	Mal sahibi sağlığında yurdu kaldırabilir	Malik sağlığında yurda son verebilir
Başvuru	Kaydın terkini için istidayla mahkemeye	Kaydın silinmesi için dilekçeyle mahkemeye
İlân ve süre	İstida ilân olunur; ilândan itibaren iki ay	İstem ilân olunur; ilân tarihinden başlayarak iki ay
İzin	İtiraz yoksa veya haksızsa terkine izin verilir	İtiraz yoksa veya haksızsa silmeye izin verilir
Fıkra düzeni	Tek fıkra	Üç fıkra

Değişiklik durumu

Madde 2002'den bu yana **değişmemiştir**; Tasarı metni Adalet Komisyonunda da değiştirilmemiştir. Bu şerh hazırlanırken norm denetimi karar bankasında 395. maddenin itiraz veya iptal konusu olduğu bir karara rastlanmamıştır.

Tarih	Gelişme	Dayanak
01.01.2002	Madde yürürlüğe girdi	4721 s. K.

AÇIKLAMALAR

I. Genel Olarak

Konu	Kural	Dayanak
Hak	Malik sağlığında yurda son verebilir	TMK m. 395/1
Başvuru	Tapu kütüğündeki kaydı sildirmek için dilekçeyle mahkemeye	TMK m. 395/2
İlân	İstem mahkemece ilân olunur	TMK m. 395/2
Süre	İlân tarihinden başlayarak iki ay	TMK m. 395/3
İzin	İtiraz yoksa veya haksızsa mahkeme silmeye izin verir	TMK m. 395/3
Ölüm hâli	Ölüme bağlı tasarruf yoksa şerh silinir	TMK m. 394
Kaynak	743 m. 345; gerekçedeki numarayla Öntasarı m. 345	Gerekçe, s. 138

TBMM gerekçesine göre bu hüküm, yürürlükteki Kanun'un 345. maddesini karşı- 1
lamaktadır; gerekçe, hükmün 1984 tarihli Öntasarının 345. maddesinden alındığını yazar. Madde, eski metinden farklı olarak **üç fıkra** hâlinde düzenlenmiştir ve **hüküm değişikliği yoktur**. Tasarının 395. maddesi Adalet Komisyonunca aynen kabul edilmiştir (S. Sayısı 723, s. 457).

> **DİKKAT**
>
> Bu maddede dikkat edilecek ilk nokta, yurda son vermenin **malikin sağlığında** onun başvurusuyla mümkün olmasıdır. İkinci nokta, silme için **mahkeme izninin** gerekmesidir; malik kaydı tek başına sildiremez. Üçüncü nokta, istemin **ilân edilmesi** ve ilân tarihinden başlayarak **iki ay** içinde itiraz yapılmaması ya da itirazın **haksız** bulunmasıdır.

II. Birinci Fıkra: Malikin Yurda Son Vermesi

- **Kim:** Aile yurdunun maliki.
- **Ne zaman:** Sağlığında.
- **Nasıl:** Mahkeme izniyle kaydın silinmesi.

Malik sağlığında yurda son verebilir. Aile yurdu, malikin iradesine ve mahkeme 2
iznine dayanarak kurulmuştu: kuruluştan önce ilân yapılmış (TMK m. 388), mahkeme kuruluşa izin vermiş (TMK m. 389) ve izin kararı tapu kütüğüne şerh verilmişti (TMK m. 390). 395. madde, aynı düzeni bu kez yurdun sona ermesi için kurar.

3 Eski Kanun'un 345. maddesi de mal sahibinin sağlığında yurdu kaldırabileceğini, bunun için tapu sicilindeki kaydı sildirmek üzere bir dilekçeyle mahkemeye başvurmasının gerekli olduğunu öngörüyordu.

III. İkinci Fıkra: Dilekçe ve İlân

- **Başvuru:** Tapu kütüğündeki kaydı sildirmek için dilekçeyle mahkemeye.
- **İlân:** İstem mahkemece ilân olunur.
- **Görevli mahkeme:** Aile mahkemesi.

4 Malik, tapu kütüğündeki kaydı sildirmek üzere bir dilekçeyle mahkemeye başvurur; bu istem mahkemece ilân olunur. Aile mahkemeleri, Türk Medeni Kanunu'nun Üçüncü Kısım hariç olmak üzere İkinci Kitabına göre aile hukukundan doğan dava ve işleri görür (4787 s. K. m. 4); aile yurdu bu kitapta düzenlenmiştir.

5 İlânın amacı, silme isteminden etkilenebilecek kişilere itiraz imkânı tanımaktır. Kuruluş aşamasında da alacaklılar ve aile yurdu kurulması yüzünden haklarının zedelenmesi ihtimali bulunan kişiler, mahkemece yapılan ilânla itirazlarını iki ay içinde bildirmeye çağrılıyordu (TMK m. 388). Kanun, silme istemine kimlerin itiraz edebileceğini ayrıca saymaz.

IV. Üçüncü Fıkra: İtiraz Süresi ve Silme İzni

- **Süre:** İlân tarihinden başlayarak iki ay.
- **İtiraz yoksa:** Mahkeme kaydın silinmesine izin verir.
- **İtiraz haksızsa:** Mahkeme yine izin verir.

6 İlân tarihinden başlayarak iki ay içinde bir itiraz yapılmaz veya yapılan itirazın haksızlığı anlaşılırsa, mahkeme kütükteki kaydın silinmesine izin verir. Kaydın silinmesiyle aile yurdu sona erer ve taşınmaz, aile yurdu hâline getirilen taşınmazlar için öngörülen devir, rehin ve kira yasaklarından kurtulur (TMK m. 391).

7 Eski Kanun'un 345. maddesi de dilekçenin ilânı tarihinden başlayarak iki ay içinde itiraz edilmemesi veya edilen itirazın haksızlığının anlaşılması hâlinde kaydın silinmesine izin verileceğini öngörüyordu. Aile yurdu malikin ölümüyle de sona erebilir: taşınmazın mirasçılara yurt olarak geçmesine ilişkin bir ölüme bağlı tasarruf yoksa, malik ölünce tapu kütüğündeki yurda ilişkin şerh silinir (TMK m. 394).

UYGULAMA NOTU

Aile yurduna son vermek isteyen malik, tapu kütüğündeki kaydın silinmesi için dilekçeyle mahkemeye başvurmalıdır; istem ilân edilir ve ilân tarihinden başlayarak iki ay içinde itiraz yapılmazsa veya itiraz haksız bulunursa mahkeme silmeye izin verir. **Silme isteminden etkilenecek kişiler**, itirazlarını ilân tarihinden başlayarak iki ay içinde bildirmelidir. **Kayıt silinene kadar** taşınmaz devredilemez, rehnedilemez ve kiraya verilemez (TMK m. 391).

İÇTİHATLAR

1 **YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ**
08.02.2023 · E. 2021/8166 · K. 2023/720

Aile yurdu kurulması, tapu kütüğüne şerh verilebilen tasarruf yetkisi kısıtlamalarındandır; bu şerhle sonradan hak edinenler kanundaki yükümlülüklere katlanır

Davacı, satın aldığı taşınmazın tapu kaydına idarece özel bir kanuna dayanılarak konulan satış, devir ve ipotek işlemlerini kısıtlayan şerhin kaldırılmasını istemiştir. İlk derece mahkemesi davayı reddetmiştir; bölge adliye mahkemesi kararı kaldırarak davayı değişik gerekçeyle reddetmiştir.

> *Aile yurdu kurulması, art mirasçı atanması gibi şerh verilmesi kanunen öngörülen işlemler tapu kütüğüne şerh verilebilir. Bu tür bir şerhle sonraki müktesipler kanundaki mükellefiyetlere katlanmak zorunda kalır.*

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğüne yazılan şerhlerin şahsi hakları kuvvetlendirme, malikin tasarruf yetkisini sınırlandırma ve geçici tescili sağlama amaçlarına hizmet ettiğini belirtmiş; Türk Medeni Kanunu'nun 1010. maddesindeki tasarruf yetkisi kısıtlamaları arasında aile yurdu kurulmasını saymış ve bu tür bir şerhle sonradan hak edinenlerin kanundaki yükümlülüklere katlanmak zorunda kalacağını açıklamıştır. Somut olayda şerhin özel kanunun idareye tanıdığı yetkiye dayandığı ve kaydın yolsuz olmadığı belirtilerek karar onanmıştır (TMK m. 390).

2 **YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ**
26.06.2006 · E. 2006/6282 · K. 2006/7391

Tapu kütüğündeki şerhler taşınmazın tasarrufunu kısıtlar; aile yurdu kurulması Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen şerhler arasındadır

Davacı, davalıyla noterde yaptığı sözleşmedeki hakların tapu kütüğünün şerhler sütununa işlenmesini istemiştir. Mahkeme, şerhlerle ilgili olmayan bir maddeye dayanarak davayı reddetmiştir.

> *Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanununda öngörülen şerhler; Arsa payı karşılığı inşaat (Türk Medeni Kanunu 1009), taşınmaz satış vaadi, (Türk Medeni Kanunu 1009. Tapu Kanunu 26), kira sözleşmesi (Türk Medeni Kanunu 1009,*

Borçlar Kanunu 248 ve devamı), alım (Türk Medeni Kanunu 736), önalım (Türk Medeni Kanunu 735), gerialım (Türk Medeni Kanunu 736), aile yurdu kurulması (Türk Medeni Kanunu 386, 390), art mirasçı atanması (Türk Medeni Kanunu 521, 1010), serbest dereceden yararlanma hakkı (Türk Medeni Kanunu 871), bağışlayana rücu hakkı (Borçlar Kanunu 244).

DEĞERLENDİRME Karar, aile yurdunun tapu sicilindeki şerhler arasındaki yerini gösterir. Daire, tapu kütüğündeki şerhlerin taşınmazın tasarrufunu kısıtladığını, bir kişisel hakkın şerh verilmesinin onu aynî hak gücüne dönüştürmediğini ancak sonradan hak kazananlara karşı da ileri sürülebilir kıldığını belirtmiş; Türk Medeni Kanunu ve Borçlar Kanunu'nda öngörülen şerhleri sayarken aile yurdu kurulmasını 386 ve 390. maddelere dayanarak bu şerhler arasında göstermiştir. Mahkemenin inceleme yapmadan davayı reddetmesi doğru bulunmayarak karar bozulmuştur (TMK m. 390).

BAĞLANTILI HÜKÜMLER

- **TMK m. 394:** Malikin ölümü hâlinde aile yurdu.
- **TMK m. 390:** Tapu kütüğüne şerh verilmesi.
- **TMK m. 388:** Kuruluştan önce ilân.
- **TMK m. 391:** Tasarruf hakkının sınırlanması.

KARARLAR DİZİNİ

Sayfa numaraları kararın anıldığı sayfaları gösterir; koyu yazılan numara, kararın İçtihatlar bölümünde ayrıntılı olarak incelendiği sayfadır.

ANAYASA MAHKEMESİ — NORM DENETİMİ

16.09.1998 · E. 1997/62 · K. 1998/52 . 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, **2586**
13.11.2008 · E. 2005/53 · K. 2008/161 ..... 2523, 2524, 2525, 2527, **2530**, 2540
06.04.2011 · E. 2011/32 · K. 2011/62 . 2525, 2531
24.05.2012 · E. 2011/129 · K. 2012/81 ..... 2569, 2571, 2574, **2576**
10.09.2025 · E. 2025/175 · K. 2025/169 ..... 2512, 2562
08.10.2025 · E. 2025/139 · K. 2025/205 ..... 2892, 2894, 2895, 2896, 2897, **2898**, 2908, 2909, **2910**, 2913, 2915, 2916, 2917, 2918, **2920**
06.11.2025 · E. 2025/44 · K. 2025/218 ..... 2710, 2711, 2712, 2714, **2716**, 2727, 2728, 2729, 2730, 2731, **2733**, 2741, 2742, 2743, 2744, 2745, **2746**, 2755, 2757, **2761**, 2781, 2786, 2789, **2791**, 2793, 2794, 2795, 2797, **2798**, 2801, 2802, 2803, 2804, **2807**, 2818, 2819, **2821**, 2829, **2832**, 2839, **2843**

ANAYASA MAHKEMESİ — BİREYSEL BAŞVURU

Meliha Siviş, B. No: 2015/18910, 09.01.2019 ..... 2558, 2559, 2562, **2563**
Yaşar İnce, B. No: 2016/1750, 10.12.2019 ... 2544, 2547, **2553**
Seyit Cingöz, B. No: 2017/30916, 10.12.2019 2554
Hüseyin El ve Nazlı Şirin El,
B. No: 2014/15345, 07.04.2022 ..... 2580, 2582, 2584, **2585**
E.E., B. No: 2021/15139, 19.12.2023 2528

YARGITAY CEZA GENEL KURULU

30.04.2025 · E. 2023/326 · K. 2025/194 ..... 2526, 2527, 2529, **2533**

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

04.05.2005 · E. 2005/1-298 · K. 2005/308 .... 2588, 2591, 2593, **2596**, 2627
20.02.2008 · E. 2008/4-153 · K. 2008/139 .... 2894, 2896, 2898, **2899**, 2909, **2911**, 2915, 2916, 2919, **2920**
14.07.2010 · E. 2010/2-356 · K. 2010/389 .... 2633, 2635, 2636, 2637, **2639**, 2660, 2661, **2668**
08.12.2010 · E. 2010/18-643 · K. 2010/648 .. 2555, 2558, **2562**, 2564
11.05.2011 · E. 2011/6-165 · K. 2011/298 .....
2959, 2961, **2963**, **2969**, **2974**, 2977, 2979, 2980, **2981**, 2983, 2984, 2985, **2986**, 2992, **2993**, 2999, **3000**, **3008**, **3015**, 3019, **3021**, **3027**, **3033**, **3040**
17.10.2012 · E. 2012/3-470 · K. 2012/713 .... 2683, **2687**
24.02.2016 · E. 2014/1047 · K. 2016/171 ..... 2662, **2664**
27.04.2016 · E. 2014/604 · K. 2016/565 ..... 2606, **2613**
21.03.2018 · E. 2017/995 · K. 2018/514 ..... 2869, **2874**, 2881, 2883, **2884**
09.05.2018 · E. 2017/1899 · K. 2018/1052 .... 2672, 2673, 2674, **2675**, 2693, 2695, 2696, **2699**
30.05.2018 · E. 2017/2486 · K. 2018/1148 .... 2606, **2609**, 2637, **2644**
13.06.2018 · E. 2018/395 · K. 2018/1184 ..... 2591, 2592, **2598**, 2606, 2613
27.09.2018 · E. 2018/483 · K. 2018/1356 ..... 2497, 2499, 2501, 2502, **2503**
07.02.2019 · E. 2017/2446 · K. 2019/80 ..... 2559, 2562
30.05.2019 · E. 2017/1895 · K. 2019/630 ..... 2571, 2572, 2574, **2576**
19.09.2019 · E. 2017/1894 · K. 2019/918 ..... 2680, 2684, **2688**
05.11.2019 · E. 2017/959 · K. 2019/1131 ..... 2856, **2858**
05.11.2019 · E. 2017/2118 · K. 2019/1138 .... 2856, **2860**
07.11.2019 · E. 2019/117 · K. 2019/1153 ..... 2682, 2685, **2688**
07.11.2019 · E. 2017/1012 · K. 2019/1145 .... 2854, 2856, **2858**
14.11.2019 · E. 2018/904 · K. 2019/1181 ..... 2683, **2687**, 2856, **2859**
07.04.2022 · E. 2019/162 · K. 2022/499 ..... 2541, 2543, 2544, 2545, **2548**

19.04.2022 · E. 2019/96 · K. 2022/571 ..... 2555, 2556, 2558, 2560, **2565**, 2566
22.02.2023 · E. 2022/132 · K. 2023/100 ..... 2588, 2590, 2593, **2595**, 2618

YARGITAY 1. HUKUK DAİRESİ

03.10.2012 · E. 2012/11456 · K. 2012/10665 ..... 2622, 2623, 2625, **2626**
08.03.2016 · E. 2014/20898 · K. 2016/2864 . 2715, **2718**
24.09.2024 · E. 2024/2509 · K. 2024/5144 .... 2603, 2606, **2612**

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ

13.03.2006 · E. 2006/534 · K. 2006/3240 ..... 2696, **2700**
18.05.2006 · E. 2006/1224 · K. 2006/7839 .... 2660, 2663, **2667**
20.11.2006 · E. 2006/6570 · K. 2006/15934 . 2805, **2811**
29.01.2007 · E. 2006/10913 · K. 2007/617 .... 2832, **2836**
08.03.2007 · E. 2006/12735 · K. 2007/3642 . 2693, 2695, 2697, **2702**
19.03.2007 · E. 2006/13510 · K. 2007/4382 . 2727, 2729, 2730, **2734**
22.03.2007 · E. 2006/15593 · K. 2007/4751 . 2662, **2666**
09.05.2007 · E. 2007/5622 · K. 2007/7640 .... 2696, **2700**
24.10.2007 · E. 2007/12348 · K. 2007/14292 ..... 2698, **2706**
29.11.2007 · E. 2007/16231 · K. 2007/16660 ..... 2620, 2622, 2623, 2624, **2628**
29.11.2007 · E. 2007/16042 · K. 2007/16684 ..... 2697, **2701**
17.12.2007 · E. 2007/16702 · K. 2007/17570 ..... 2633, 2635, 2636, **2639**
17.12.2007 · E. 2007/16901 · K. 2007/17658 ..... 2638, **2643**
12.02.2008 · E. 2007/21107 · K. 2008/1419 . 2731, **2738**
08.04.2008 · E. 2007/12272 · K. 2008/4867 . 2832, **2835**
19.06.2008 · E. 2008/9252 · K. 2008/9027 .... 2803, 2806, **2813**
25.11.2008 · E. 2008/15852 · K. 2008/15876 ..... 2698, **2704**
24.12.2008 · E. 2007/18613 · K. 2008/17828 ..... 2638, **2644**, 2648, 2650, **2653**
19.03.2009 · E. 2007/19084 · K. 2009/5071 . 2620, 2622, 2625, **2630**, 2631
26.03.2009 · E. 2008/18028 · K. 2009/5646 . 2648, 2649, 2651, **2654**, 2680, 2682, 2683, **2685**
30.04.2009 · E. 2008/20203 · K. 2009/8351 . 2732, **2738**
14.05.2009 · E. 2008/13838 · K. 2009/9655 . 3046
29.06.2009 · E. 2009/8289 · K. 2009/12732 . 2561, 2564
10.12.2009 · E. 2008/17454 · K. 2009/21400 ..... 2543, 2546, **2550**
08.02.2010 · E. 2009/19636 · K. 2010/1944 . 2732
16.02.2010 · E. 2009/409 · K. 2010/2717 ..... 2544, 2546, 2547, **2552**
22.02.2010 · E. 2009/21618 · K. 2010/3066 . 2661, **2668**
01.03.2010 · E. 2009/12905 · K. 2010/3737 . 2804, **2808**
24.03.2010 · E. 2010/2945 · K. 2010/5646 .... 2856, **2861**
21.04.2010 · E. 2010/4660 · K. 2010/7977 .... 2696, 2697, **2703**
22.04.2010 · E. 2009/3578 · K. 2010/8083 .... 2713, **2719**, 2744, **2749**
28.04.2010 · E. 2009/19741 · K. 2010/8423 . 2764, 2766, 2767, **2769**, 2806, **2813**
03.05.2010 · E. 2009/20410 · K. 2010/8678 . 2831, **2833**
30.11.2010 · E. 2009/16173 · K. 2010/19915 ..... 2712, 2716, **2724**
06.12.2010 · E. 2009/17801 · K. 2010/20421 ..... 2558, 2561, **2567**, 2646, 2648, 2649, **2653**
26.01.2011 · E. 2010/19 · K. 2011/1222 2552
29.03.2011 · E. 2010/17939 · K. 2011/5497 . 2731, **2736**
30.03.2011 · E. 2010/3711 · K. 2011/5583 .... 2766, 2769, **2775**
04.04.2011 · E. 2010/5015 · K. 2011/5891 2546
08.06.2011 · E. 2010/20317 · K. 2011/10062 ..... 2730, **2735**
04.07.2011 · E. 2010/9141 · K. 2011/11427 . 2560, 2566
13.07.2011 · E. 2010/11372 · K. 2011/12193 ..... 2571, 2573, **2577**
19.09.2011 · E. 2011/13075 · K. 2011/13501 ..... 2932, **2938**, 2943, **2946**
22.09.2011 · E. 2010/12022 · K. 2011/13809 ..... 2854, 2857, **2862**
10.10.2011 · E. 2011/15764 · K. 2011/15190 ..... 2672, 2674, **2679**
23.11.2011 · E. 2011/6943 · K. 2011/19477 . 2650, **2652**
29.11.2011 · E. 2011/9203 · K. 2011/20112 . 2674, **2678**
26.12.2011 · E. 2011/3801 · K. 2011/23605 . 2541, 2544, 2546, 2547, **2548**
26.01.2012 · E. 2011/4130 · K. 2012/1401 .... 2558, 2559, 2560, **2565**
08.03.2012 · E. 2010/21164 · K. 2012/5215 . 2588, 2591, 2594, **2597**
12.03.2012 · E. 2011/13199 · K. 2012/5377 . 2727, 2729, 2730, **2734**
02.04.2012 · E. 2011/10916 · K. 2012/8045 . 2546, **2550**
05.04.2012 · E. 2011/14431 · K. 2012/8395 . 2820, **2826**

21.06.2012 · E. 2012/11065 · K. 2012/17098 ..... 2840, 2841, **2843**
10.07.2012 · E. 2011/20244 · K. 2012/19378 ..... 2840, 2841, **2844**
05.09.2012 · E. 2012/3034 · K. 2012/20377 . 2731
24.09.2012 · E. 2012/13731 · K. 2012/22266 ..... 2672, 2673, 2674, **2678**
18.10.2012 · E. 2011/23197 · K. 2012/25049 ..... 2638, **2642**
19.10.2012 · E. 2012/1532 · K. 2012/25397 . 2743, 2745, **2750**, 2801, 2803, 2804, **2807**
13.11.2012 · E. 2011/18744 · K. 2012/26913 2546
19.11.2012 · E. 2012/7833 · K. 2012/27461 . 2856, **2862**
05.12.2012 · E. 2012/19519 · K. 2012/29275 ..... 2635, 2636, 2638, **2643**
11.02.2013 · E. 2012/9950 · K. 2013/3098 .... 2588, 2590, 2591, 2593, **2595**, 2766, 2768, **2772**
11.02.2013 · E. 2012/8434 · K. 2013/2952 .... 2729, 2732, **2735**
14.02.2013 · E. 2012/9858 · K. 2013/3484 .... 2680, 2682, 2683, **2686**
27.02.2013 · E. 2012/13199 · K. 2013/5093 . 2523, 2526, 2528, **2534**
06.03.2013 · E. 2012/13708 · K. 2013/5935 . 2670, 2672, 2674, **2677**
12.03.2013 · E. 2012/3851 · K. 2013/6585 .... 2682, 2684, **2690**
20.03.2013 · E. 2012/6294 · K. 2013/7693 .... 2830, 2832, **2835**
29.03.2013 · E. 2012/12520 · K. 2013/8719 . 2541, 2543, 2546, **2549**
08.04.2013 · E. 2012/10729 · K. 2013/9715 . 2943, **2946**
18.04.2013 · E. 2012/24691 · K. 2013/10970 ..... 2543, 2545, 2546, **2551**
09.05.2013 · E. 2012/14580 · K. 2013/13056 ..... 2499, 2501, **2504**
28.05.2013 · E. 2012/21956 · K. 2013/14568 ..... 2633, 2635, 2638, **2641**
30.05.2013 · E. 2012/22322 · K. 2013/15019 ..... 2764, 2766, 2767, **2770**
26.06.2013 · E. 2013/6082 · K. 2013/17993 . 2497, 2499, 2500, 2501, **2505**
11.11.2013 · E. 2013/5729 · K. 2013/25877 . 2932, **2937**
12.11.2013 · E. 2013/5058 · K. 2013/26071 . 2633, 2635, 2637, **2640**
20.11.2013 · E. 2013/8584 · K. 2013/26962 . 2768, **2771**
10.12.2013 · E. 2013/12189 · K. 2013/29116 ..... 2682, 2684, **2689**
13.01.2014 · E. 2013/13402 · K. 2014/1 ..... 2673, **2676**
06.02.2014 · E. 2013/19633 · K. 2014/2018 . 2635, 2636, **2642**
17.02.2014 · E. 2013/17543 · K. 2014/2880 . 2818, 2819, 2821, **2824**
17.02.2014 · E. 2013/17395 · K. 2014/2875 . 2931, **2935**, 2941, 2943, **2945**
07.07.2014 · E. 2014/5297 · K. 2014/15641 . 2505
08.07.2014 · E. 2014/5888 · K. 2014/15848 . 2766, 2768, **2773**, 2803, 2805, 2806, **2810**
13.11.2014 · E. 2014/11498 · K. 2014/22656 ..... 2497, 2499, 2501, **2505**
08.12.2014 · E. 2014/25497 · K. 2014/24988 ..... 2661, 2663, **2667**
08.12.2014 · E. 2014/16720 · K. 2014/25045 ..... 2806, **2814**
14.04.2015 · E. 2014/28023 · K. 2015/7514 . 2523, 2526, 2527, **2532**
21.04.2015 · E. 2015/876 · K. 2015/8120 ..... 2662, **2666**
21.04.2015 · E. 2015/6138 · K. 2015/8056 .... 2698, **2705**
22.04.2015 · E. 2015/6284 · K. 2015/8256 .... 2513, 2515, **2518**
22.04.2015 · E. 2015/7115 · K. 2015/8400 .... 2693, 2695, 2698, **2704**
22.04.2015 · E. 2015/6406 · K. 2015/8338 2732
04.05.2015 · E. 2015/8032 · K. 2015/9047 .... 2803, 2804, **2808**
27.05.2015 · E. 2015/8244 · K. 2015/10892 . 2622, 2624, **2629**, 2630
09.06.2015 · E. 2015/9926 · K. 2015/12088 . 2729, 2732, **2739**
10.06.2015 · E. 2015/8027 · K. 2015/12281 . 2768, **2773**, 2842, **2846**
16.06.2015 · E. 2015/6983 · K. 2015/12796 . 2731, **2737**, 2819, **2822**
20.10.2015 · E. 2015/17872 · K. 2015/18864 ..... 2670, 2672, 2673, **2675**
17.11.2015 · E. 2015/15037 · K. 2015/21524 ..... 2741, 2743, 2745, **2750**, 2758, **2762**
09.12.2015 · E. 2015/13693 · K. 2015/23712 ..... 2805, **2809**
15.12.2015 · E. 2015/15213 · K. 2015/24063 ..... 2766, 2768, **2772**
16.12.2015 · E. 2015/22698 · K. 2015/24228 ..... 2821, **2824**
17.03.2016 · E. 2016/3118 · K. 2016/5242 .... 2715, **2722**, 2753, 2755, 2758, **2759**, 2805, **2809**
21.03.2016 · E. 2016/352 · K. 2016/5470 ..... 2715, **2720**
24.03.2016 · E. 2015/23406 · K. 2016/5968 . 2930, 2932, **2935**, 2941, 2943, **2945**
29.03.2016 · E. 2016/5009 · K. 2016/6233 .... 2670, 2672, 2673, **2676**
30.03.2016 · E. 2016/5765 · K. 2016/6369 .... 2569, 2572, 2574, **2578**
06.04.2016 · E. 2016/5977 · K. 2016/7028 .... 2744, **2748**, 2756, **2763**
14.04.2016 · E. 2016/4126 · K. 2016/7637 .... 2806, **2811**, 2820, **2823**
19.04.2016 · E. 2016/1083 · K. 2016/7967 2600
28.04.2016 · E. 2015/24204 · K. 2016/8780 . 2932, **2934**, 2942, **2944**

04.05.2016 · E. 2016/6871 · K. 2016/9163 .... 2526, 2527, **2533**
09.05.2016 · E. 2016/6346 · K. 2016/9427 .... 2842, **2849**
23.05.2016 · E. 2016/9345 · K. 2016/10032 . 2527
28.06.2016 · E. 2016/13524 · K. 2016/12659 ..... 2526, 2528, **2535**
05.10.2016 · E. 2016/10748 · K. 2016/13562 ..... 2743, 2745, **2751**, 2753, 2755, 2756, 2757, **2761**, 2829, 2830, 2831, **2833**, 2839, 2840, 2842, **2846**
09.11.2016 · E. 2016/16450 · K. 2016/14606 ..... 2682, 2684, **2691**
23.11.2016 · E. 2016/16152 · K. 2016/15102 ..... 2715, **2721**, 2755, 2757, **2760**, 2806, **2812**
28.11.2016 · E. 2016/15031 · K. 2016/15283 ..... 2635, 2637, **2641**
26.01.2017 · E. 2016/26003 · K. 2017/980 .... 2930, 2932, **2936**
20.02.2017 · E. 2016/15771 · K. 2017/1737 . 2520, 2526, 2530, **2539**
09.03.2017 · E. 2017/651 · K. 2017/2580 ..... 2510, 2513, 2515, **2517**
16.03.2017 · E. 2016/9031 · K. 2017/2785 .... 2928, 2931, 2932, **2934**, 2939, 2941, 2942, 2943, **2944**
27.03.2017 · E. 2016/26187 · K. 2017/3363 . 2523, 2525, 2527, **2531**
26.04.2017 · E. 2016/8116 · K. 2017/4825 .... 2527, 2532
04.05.2017 · E. 2017/1926 · K. 2017/5464 .... 2695, 2697, **2701**
01.06.2017 · E. 2017/1261 · K. 2017/6631 .... 2529, 2535
01.11.2017 · E. 2017/5502 · K. 2017/12056 . 2663, **2667**
02.11.2017 · E. 2016/19351 · K. 2017/12079 ..... 2710, 2712, 2713, **2723**
04.12.2017 · E. 2016/18674 · K. 2017/13800 ..... 2512, 2513, 2516, **2520**
04.12.2017 · E. 2016/26017 · K. 2017/14036 ..... 2558, 2561, **2564**
18.12.2017 · E. 2017/6275 · K. 2017/14733 . 2572, 2574, **2578**
18.12.2017 · E. 2017/6428 · K. 2017/14746 . 2648, 2651, **2655**
28.02.2018 · E. 2016/12504 · K. 2018/2746 . 2857, **2863**
26.03.2018 · E. 2018/1270 · K. 2018/3883 .... 2697, **2703**
21.06.2018 · E. 2018/3602 · K. 2018/7935 .... 2657, 2660, 2661, 2663, **2665**
27.06.2018 · E. 2018/3738 · K. 2018/8266 .... 2513, 2516, **2521**
27.06.2018 · E. 2018/3437 · K. 2018/8279 .... 2712, 2714, **2721**, 2731
13.09.2018 · E. 2018/4106 · K. 2018/9182 .... 2657, 2660, 2661, 2662, **2665**
21.11.2018 · E. 2017/4856 · K. 2018/13248 . 2842, **2849**
12.02.2019 · E. 2018/45 · K. 2019/928 ..... 2513, 2515, **2521**
14.03.2019 · E. 2017/4451 · K. 2019/2815 .... 2837, 2839, 2840, **2844**
16.05.2019 · E. 2019/158 · K. 2019/6208 ..... 2710, 2712, 2715, **2719**, 2816, 2818, 2819, **2822**
03.03.2020 · E. 2020/339 · K. 2020/1775 ..... 2513, 2514, 2515, 2516, **2519**
16.09.2020 · E. 2020/2674 · K. 2020/3825 .... 2510, 2512, 2514, **2517**
14.06.2021 · E. 2021/3915 · K. 2021/4800 2522
27.09.2021 · E. 2021/4735 · K. 2021/6617 .... 2930, 2931, **2933**
07.03.2022 · E. 2021/6267 · K. 2022/2139 .... 2500, 2503, **2508**, 2713, **2724**, 2842, **2847**
18.04.2022 · E. 2022/3279 · K. 2022/3659 .... 2732, **2740**
27.12.2022 · E. 2022/10328 · K. 2022/10956 ..... 2695, 2699, **2706**
15.03.2023 · E. 2022/5787 · K. 2023/1036 2943
29.03.2023 · E. 2022/10588 · K. 2023/1439 . 2547
14.12.2023 · E. 2023/4998 · K. 2023/6225 .... 2821, **2825**
25.06.2024 · E. 2024/978 · K. 2024/4778 ..... 2828, 2830, 2831, 2832, **2834**
18.11.2024 · E. 2024/8297 · K. 2024/8680 .... 2510, 2513, 2515, 2516, **2522**
17.03.2025 · E. 2024/6817 · K. 2025/2743 .... 2646, 2648, 2650, **2652**
19.11.2025 · E. 2025/1901 · K. 2025/9923 .... 2510, 2512, 2513, 2515, 2516, **2519**
29.12.2025 · E. 2025/4646 · K. 2025/12098 . 2591, 2594, **2599**, 2769, **2774**, 2839, 2842, **2848**
05.05.2026 · E. 2025/9999 · K. 2026/5061 .... 2555, 2558, 2559, 2560, **2566**
03.06.2026 · E. 2025/9883 · K. 2026/6131 .... 2712, 2713, 2715, **2717**, 2741, 2743, 2744, **2747**, 2756, **2760**, 2781, **2783**, 2839, 2840, 2841, **2845**

YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ

07.03.2011 · E. 2011/703 · K. 2011/3417 ..... 2896, **2903**
29.03.2011 · E. 2011/2589 · K. 2011/5058 .... 2879, 2880, 2883, **2890**
07.04.2011 · E. 2010/21201 · K. 2011/5837 . 2746, **2748**, 2780, 2781, **2782**, 2785, 2787, 2788, 2789, **2790**
07.07.2011 · E. 2011/6043 · K. 2011/11990 . 2955, **2957**
16.04.2012 · E. 2012/5760 · K. 2012/10061 . 2777, 2779, 2781, **2782**, 2785, 2787, 2788, **2790**, **2798**
02.05.2012 · E. 2012/8081 · K. 2012/11677 . 2868, **2872**
25.02.2013 · E. 2013/82 · K. 2013/2924 2917
03.12.2013 · E. 2013/14711 · K. 2013/17135 ..... 2882, **2887**
03.02.2014 · E. 2013/17205 · K. 2014/1456 . 2879, 2881, **2883**

06.02.2014 · E. 2013/17351 · K. 2014/1686 . 2896, 2898, **2904**
17.03.2014 · E. 2013/19785 · K. 2014/4046 . 2869, **2875**
17.09.2014 · E. 2014/12228 · K. 2014/11982 ..... 2867, 2868, **2873**, 2881, **2884**
15.04.2015 · E. 2014/21426 · K. 2015/6355 . 2854, 2855, **2861**
21.05.2015 · E. 2014/15214 · K. 2015/9183 . 2897, **2902**, 2919, **2925**
22.06.2015 · E. 2015/5547 · K. 2015/11496 . 2918, **2922**
01.07.2015 · E. 2015/3954 · K. 2015/12100 . 2797, **2799**
14.09.2015 · E. 2015/6371 · K. 2015/14052 . 2867, **2871**
04.11.2015 · E. 2015/9875 · K. 2015/17177 . 2868, **2872**, 2882, **2888**
07.12.2015 · E. 2015/13495 · K. 2015/19700 ..... 2881, 2882, **2885**
21.12.2015 · E. 2015/13271 · K. 2015/20763 ..... 2879, 2880, 2882, **2888**
27.01.2016 · E. 2015/15974 · K. 2016/922 .... 2869, **2875**
27.01.2016 · E. 2015/2316 · K. 2016/906 ..... 2897, **2900**, 2908, 2910, **2911**, 2917, 2918, **2921**
17.02.2016 · E. 2015/4184 · K. 2016/2003 .... 2898, **2904**
25.02.2016 · E. 2015/15058 · K. 2016/2662 . 2864, 2866, 2867, **2870**
21.09.2016 · E. 2016/13187 · K. 2016/11075 ..... 2879, 2881, 2882, **2886**
07.12.2016 · E. 2016/9592 · K. 2016/14073 . 2685, 2881, **2887**
09.02.2017 · E. 2016/10928 · K. 2017/1104 . 2877, 2879, 2881, 2882, **2886**
04.05.2017 · E. 2016/12521 · K. 2017/6542 . 2684, **2690**, 2869, **2873**, 2882, **2889**
08.05.2017 · E. 2016/17247 · K. 2017/6724 . 2867, **2871**
12.06.2017 · E. 2016/22092 · K. 2017/9682 . 2855, **2860**
15.06.2017 · E. 2016/21920 · K. 2017/10252 ..... 2852, 2855, **2857**
05.06.2018 · E. 2016/19881 · K. 2018/6343 . 2897, **2901**, 2916, 2918, **2922**
14.12.2023 · E. 2023/1757 · K. 2023/3745 .... 2897, **2901**, 2918, **2923**
18.01.2024 · E. 2023/1721 · K. 2024/265 ..... 2917, **2924**
12.06.2024 · E. 2023/3656 · K. 2024/1981 .... 2918, **2923**

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ

10.09.2012 · E. 2012/9240 · K. 2012/12073 . 2591, 2594, **2598**

YARGITAY 5. HUKUK DAİRESİ

01.04.2024 · E. 2023/11961 · K. 2024/3933 . 2500, 2503, **2508**

YARGITAY 7. HUKUK DAİRESİ

08.02.2023 · E. 2021/8166 · K. 2023/720 ..... **3047**, **3053**, **3059**, **3065**, 3070, **3071**, **3077**, **3083**, **3089**, **3095**, **3101**
15.06.2023 · E. 2022/1664 · K. 2023/3408 .... 2601, 2603, 2605, **2608**

YARGITAY 8. HUKUK DAİRESİ

07.11.2014 · E. 2013/21057 · K. 2014/20451 ..... 2842, **2847**
11.12.2017 · E. 2017/7573 · K. 2017/16579 . 2526, 2528, 2530, **2537**
18.01.2018 · E. 2017/8170 · K. 2018/808 ..... 2500, 2503, **2507**
18.01.2018 · E. 2017/8310 · K. 2018/819 ..... 2523, 2526, 2529, **2536**
18.01.2018 · E. 2017/8423 · K. 2018/876 ..... 2526, 2529, **2537**
24.01.2018 · E. 2017/6894 · K. 2018/1283 .... 2818, 2820, **2826**
25.01.2018 · E. 2017/11747 · K. 2018/1441 . 2497, 2500, 2503, **2506**
03.05.2018 · E. 2017/7449 · K. 2018/12035 . 2526, 2528, **2535**
09.12.2019 · E. 2019/6290 · K. 2019/11048 . 2563
27.06.2022 · E. 2021/5080 · K. 2022/6125 .... 2624, 2625, **2629**

YARGITAY 10. HUKUK DAİRESİ

08.02.2013 · E. 2011/17783 · K. 2013/1588 . 2592
12.12.2017 · E. 2015/11708 · K. 2017/8815 . 2606, **2611**
29.05.2025 · E. 2025/811 · K. 2025/9159 ..... 2622, 2625, **2631**

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ

14.02.2014 · E. 2012/9802 · K. 2014/2573 .... 2621, 2622, 2624, **2628**

YARGITAY 12. HUKUK DAİRESİ

26.10.2010 · E. 2010/11903 · K. 2010/24890 ..... 2601, 2603, 2604, 2607, **2608**
02.10.2024 · E. 2024/2743 · K. 2024/8015 .... 2601, 2603, 2604, 2605, 2606, **2610**

YARGITAY 14. HUKUK DAİRESİ

26.06.2006 · E. 2006/6282 · K. 2006/7391 .... 3046, **3047**, **3054**, **3060**, **3066**, **3071**, **3078**, **3083**, **3089**, **3095**, **3101**
07.06.2017 · E. 2015/13746 · K. 2017/4798 . 2606, **2612**
17.12.2020 · E. 2016/18138 · K. 2020/8616 . 2932, **2937**

21.01.2021 · E. 2017/1289 · K. 2021/226 ..... 2962, **2964**, **2970**, **2975**, **2981**, **2987**, **2993**, **3001**, **3009**, **3016**, **3021**, **3028**, 3032, **3034**, **3041**

YARGITAY (KAPATILAN) 17. HUKUK DAİRESİ

20.03.2009 · E. 2009/1401 · K. 2009/1600 .... 2746, **2751**
22.04.2009 · E. 2008/5959 · K. 2009/2626 .... 2895, 2897, **2900**, 2919, **2926**
16.12.2011 · E. 2011/12467 · K. 2011/12388 ..... 2732, **2736**
12.07.2013 · E. 2013/11107 · K. 2013/11399 ..... 2895, 2898, **2903**, 2916, 2919, **2927**

YARGITAY 17. HUKUK DAİRESİ

21.03.2013 · E. 2013/2937 · K. 2013/3901 .... 2820, **2827**
03.07.2014 · E. 2014/6748 · K. 2014/10560 . 2698
23.12.2014 · E. 2014/23738 · K. 2014/19377 ..... 2620, 2622, 2624, **2631**
21.01.2016 · E. 2015/10646 · K. 2016/733 .... 2917, **2925**
18.04.2019 · E. 2016/10545 · K. 2019/4987 . 2500, 2501, **2506**

YARGITAY (KAPATILAN) 18. HUKUK DAİRESİ

11.12.2006 · E. 2006/8647 · K. 2006/10411 . 2953, 2955, **2956**
21.05.2007 · E. 2007/3132 · K. 2007/4584 .... 2951, 2953, 2955, **2956**
03.11.2009 · E. 2009/8150 · K. 2009/9601 .... 2953, 2954, **2957**

YARGITAY 18. CEZA DAİRESİ

10.10.2019 · E. 2017/7552 · K. 2019/14220 . 2544, 2545, **2552**

YARGITAY 19. CEZA DAİRESİ

20.06.2016 · E. 2016/4638 · K. 2016/19908 . 2569, 2571, 2572, 2573, 2574, **2575**

YARGITAY 19. HUKUK DAİRESİ

05.02.2018 · E. 2016/14229 · K. 2018/404 .... 2623, **2627**
14.01.2019 · E. 2017/1912 · K. 2019/89 ..... 2601, 2603, 2604, 2605, **2610**, 2620, 2622, 2623, **2626**

YARGITAY (KAPATILAN) 20. HUKUK DAİRESİ

05.02.2009 · E. 2008/18100 · K. 2009/1549 . 2769, **2775**

YARGITAY 20. HUKUK DAİRESİ

14.05.2015 · E. 2015/5917 · K. 2015/4167 .... 2529, 2539
22.10.2015 · E. 2015/9336 · K. 2015/9880 2625
03.12.2015 · E. 2015/14134 · K. 2015/12222 ..... 2651, **2655**
19.01.2016 · E. 2015/13480 · K. 2016/589 .... 2898, **2902**, 2919, **2926**
05.04.2016 · E. 2016/3895 · K. 2016/4009 .... 2526, 2529, **2538**
13.06.2016 · E. 2016/4919 · K. 2016/6850 .... 2716, **2725**
13.10.2016 · E. 2016/4718 · K. 2016/8953 2539
24.10.2016 · E. 2016/8985 · K. 2016/9464 .... 2529, 2538, 2539
12.12.2016 · E. 2016/11579 · K. 2016/11938 2539
02.07.2020 · E. 2020/1997 · K. 2020/2364 .... 2806, **2814**

BAŞVURULAN RESMÎ KAYNAKLAR

Mevzuat

- 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
- 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
- 1086 sayılı (mülga) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
- 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
- 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
- 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
- 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 743 sayılı (mülga) Türk Kanunu Medenisi
- 4787 sayılı Kanun sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun
- 5395 sayılı Kanun sayılı Çocuk Koruma Kanunu

Yasama belgeleri

- Türk Medenî Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 723 (21. Dönem).
- 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisinin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine… Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, TBMM S. Sayısı: 398 (18. Dönem).

Karar veri tabanları

- Adalet Bakanlığı Mevzuat ve İçtihat Bilgi Sistemi (mevzuat.adalet.gov.tr) — Yargıtay kararları
- Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası (kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr) — norm denetimi ve bireysel başvuru kararları
- Mevzuat Bilgi Sistemi (mevzuat.gov.tr) — kanun metinleri

TÜRK MEDENİ KANUNU AİLE HUKUKU ŞERHİ

Türk Medeni Kanunu'nun aile hukukuna ayrılmış İkinci Kitabını (m. 118–494) madde madde inceleyen bu eser; her maddenin resmî metnini, TBMM'ye sunulan tasarının gerekçesini, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisindeki karşılığını, fıkra fıkra açıklamasını ve Yargıtay ile Anayasa Mahkemesinin ilgili kararlarını bir arada sunmaktadır.

Kararlar resmî veri tabanlarındaki tam metinlerinden özetlenmiş, alıntılar karar metinlerinden aynen aktarılmıştır. Eserdeki her tespit, bir kanun hükmüne ya da künyesiyle gösterilen bir yargı kararına dayanmaktadır.

HER MADDEDE

- Resmî kanun metni
- 743 sayılı Kanun karşılığı ve değişiklik tarihçesi
- Künyeli Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi kararları
- Uygulama tabloları, dikkat ve uygulama notları
- TBMM tasarı gerekçesi
- Fıkra fıkra, kenar numaralı açıklamalar
- Karar metninden aynen alıntılar ve değerlendirmeler
- Mahkeme ve tarih sırasıyla kararlar dizini

Av. Aydın AYDAR · Av. Murat AYDAR · Av. Eren AYDAR

avukataydinaydar.com